Min Jin Lee

virtual-project.eu

PACHINKO

MIN JIN LEE

PACHINKO

Original: *Pachinko* (2017)

Traducere din limba engleză și note de:
CRISTINA NAN

virtual-project.eu

NEMIRA
2019

CARTEA I

Gohyang/Orașul natal
1910-1933

„Acasă e un nume, un cuvânt, unul puternic, mai puternic decât orice vorbă rostită vreodată de un magician sau decât orice răspuns dat de un spirit la cea mai profundă incantație”.

Charles Dickens

1.

Yeongdo, Busan, Coreea

Istoria ne-a dezamăgit, dar nu contează.

La sfârșitul secolului, un pescar bătrân și soția lui s-au hotărât să ia câțiva chiriași, ca să câștige niște bani. Amândoi se născuseră și crescuseră în satul pescăresc Yeongdo – o insuliță de vreo opt kilometri, din apropierea orașului-port Busan. În îndelungata lor căsnicie, femeia adusese pe lume trei băieți, dar numai Hoonie, cel mai mare și totodată cel mai slab dintre copii, supraviețuise. Hoonie se născuse cu gură-de-lup și cu un picior strâmb, și totuși natura îl înzestrase cu umeri lați, cu o constituție puternică și cu un ten auriu. Își păstrase chiar și în tinerețe firea blândă și contemplativă din copilărie. Când își acoperea cu mâinile gura diformă, ceea ce făcea din obișnuință atunci când întâlnea vreun necunoscut, semăna cu tatăl lui cel chipeș, amândoi având aceiași ochi mari și surâzători. Sprâncenele negre ca smoala îi înfrumusețau fruntea lată, permanent bronzată de la munca sub cerul liber. Asemenea părinților, Hoonie nu era prea priceput la vorbă și, cum nu putea să vorbească repede, unii credeau că ceva nu era în regulă cu

mintea lui, lucru total neadevărat.

În 1910, când el avea douăzeci și șapte de ani, Coreea a fost anexată Japoniei. Pescarul și soția lui, țărani chibzuiți și curajoși, au refuzat să se lase atrași de aristocrații incompetenți și de conducătorii corupți care dăduseră țara pe mâna hoților. Chiria pentru casa în care locuiau s-a mărit din nou, prin urmare cuplul și-a părăsit dormitorul și s-a culcat într-o cămăruță de lângă bucătărie, crescându-și astfel numărul de chiriași.

Casa din lemn pe care o închiriau de mai bine de trei decenii nu era mare, de-abia măsura vreo sută cincizeci de metri pătrați. Uși glisante, din hârtie împărțeau interiorul în trei odăițe confortabile, iar pescarul însuși înlocuise acoperișul de paie, din care picura apa, cu țiglă roșietică, din lut, spre câștigul proprietarului, care locuia în bunăstare într-un conac din Busan. În cele din urmă, bucătăria a fost mutată în grădina de legume pentru a le face loc oalelor mai mari și numărului din ce în ce mai mare de mese pliante, agățate în cui de-a lungul zidului din piatră acoperită cu mortar.

La insistențele tatălui, Hoonie a învățat să citească și să scrie în coreeană și în japoneză de la învățătorul din sat, suficient cât să țină registrul de venituri și cheltuieli al pensiunii și să facă socoteli în minte, astfel încât să nu fie păcălit la piață. Când a deprins toate acestea, părinții l-au retras de la școală. În adolescență, Hoonie muncea aproape la fel de bine ca un bărbat în putere, de două ori mai mare decât el și înzestrat cu picioare zdravene. Era îndemânatic și căra greutăți mari, însă nu putea să alerge sau să se deplaseze repede. În sat se știa că el și tatăl lui nu se atingeau nici măcar de o cană de vin. Pescarul și soția lui își învățau unicul fiu supraviețuitor, schilodul cartierului, să fie isteț și harnic, neștiind cine ar putea să aibă grijă de el după moartea lor.

Dacă un bărbat și soția lui puteau împărți una și aceeași inimă, atunci Hoonie însuși era acest organ care pulsează neîntrerupt. Își pierduseră ceilalți copii – cel mai mic fusese răpus de pojar, iar mijlociul, o pușlama, murise într-un accident stupid, lovit de coarnele unui taur. În afară de școală și de piață, cei doi bătrâni îl țineau pe Hoonie pe lângă ei și mai târziu, în tinerețe, el a fost nevoit să rămână acasă pentru a-i ajuta. Nu suportau să-l dezamăgească. Și cu toate acestea, îl iubeau suficient cât să nu-l răsfețe. Țăranii știau că un copil răzgâiat

face mai mult rău unei familii decât unul mort, așa că se abțineau să-i fie prea mult pe plac.

Alte familii din ținut nu erau la fel de norocoase să aibă doi părinți atât de inteligenți și, cum se întâmplă în țările prădate de dușmani sau distruse de natură, cei slabi – bătrânii, văduvele și orfanii – erau într-o situație disperată, ca întotdeauna în peninsula colonizată. Pentru fiecare gospodărie care putea hrăni o gură în plus, erau o mulțime de oameni dornici să muncească pentru un castron de orez cu orz.

În primăvara anului 1911, la două săptămâni după ce Hoonie a împlinit douăzeci și opt de ani, pețitoarea din oraș, o femeie cu obrajii îmbujorați, i-a făcut o vizită mamei lui.

Ea a condus-o în bucătărie. Trebuia să vorbească încet, deoarece în camerele din față chiriașii dormeau. Se apropia de prânz și pescarii care lucraseră de noapte își terminaseră mâncarea fierbinte, se spălaseră și se duseseră la culcare. Mama lui Hoonie i-a turnat pețitoarei o ceașcă de ceai de orz rece, văzându-și mai departe de treabă.

Desigur că ghicise ce voia vizitatoarea, dar nu știa ce să spună. Hoonie nu le ceruse niciodată părinților o soție. Era de neînchipuit că o familie decentă și-ar lăsa fiica să se mărite cu un bărbat cu malformații, fiindcă acestea se transmiteau inevitabil viitoarei generații. Nu-l văzuse niciodată pe fiul ei stând de vorbă cu vreo fată. Majoritatea tinerelor din sat îl evitau, iar Hoonie știa că nu trebuie să-și dorească ce nu poate avea – era un lucru de neîngăduit pentru orice țăran normal, care își cunoștea și își accepta situația și lucrurile care îi sunt permise.

Fața mică și amuzantă a pețitoarei era rozalie și bucălată; avea ochi negri și insensibili, ce scăpărau de inteligență și își cântărea mereu vorbele, spunând numai lucruri frumoase. Femeia își lingea buzele de parcă i-ar fi fost sete; mama lui Hoonie simțea că musafira o analizează atât pe ea, cât și fiecare detaliu al casei, că-i măsoară bucătăria cu o privire exigentă.

Cu toate acestea, pețitoarei i-ar fi fost foarte greu să citească în sufletul ei, o femeie tăcută, care trudea din zori și până-n seară, făcând treburile pentru ziua în curs și pentru următoarea. Rareori se ducea la piață, căci nu avea timp de palavre, așa că îl trimitea pe Hoonie la cumpărături. În timp ce pețitoarea vorbea, mama lui a fost tăcută și fermă, asemenea mesei grele, din

lemn de pin, pe care își toca ridichile.

Vizitatoarea a deschis discuția. Așadar, în ciuda ghinionului cu piciorul și a buzei despicate, Hoonie era, în mod evident, un băiat bun – educat și puternic cât doi boi la un loc! Era o binecuvântare să aibă un fiu atât de bun, i-a zis pețitoarea. Apoi și-a criticat aspru propriii copii: niciunul dintre băieții ei nu era pasionat de cărți sau de comerț, dar nu erau răi. Fiica ei se căsătorise de tânără și locuia prea departe. Cu toții aveau căsnicii fericite, presupunea ea, însă fiii ei erau leneși. Nu semănau cu Hoonie. După ce și-a încheiat discursul, s-a uitat țintă la femeia cu piele măslinie și cu chip inexpresiv, încercând să întrezărească cea mai mică urmă de interes.

Mama lui Hoonie rămăsese cu capul plecat, mânuind cu încredere cuțitul ascuțit – fiecare cub de ridiche era pătrat și tăiat cu precizie. Când pe fundul de tocat s-a adunat o grămadă generoasă de cuburi de ridiche albă, le-a transferat într-un castron cu o mișcare sigură. Asculta cu atâta atenție vorbele pețitoarei, încât, în adâncul inimii, se temea că, de încordare, o să înceapă să tremure.

Înainte să intre, musafira dăduse ocol locuinței, evaluând starea financiară a gospodăriei. După toate aparențele, zvonurile din vecini privitoare la situația lor stabilă puteau fi confirmate. În grădina de legume, ridichile albe, umflate și grele în urma ploii de primăvară timpurie, erau numai bune de smuls din pământul cafeniu. Codul negru și calmarul, înșirați frumos pe sârma de rufe, se uscau în soarele delicat de primăvară. Lângă latrină, trei porci negri își duceau traiul într-o cocină curată, construită din piatră și mortar. În curtea din spatele casei, a numărat șapte găini și un cocoș. Dar interiorul sublinia și mai mult bunăstarea familiei.

În bucătărie, castroanele de orez și de supă se odihneau grămadă pe rafturi solide, iar de grinzile joase atârnau funii de usturoi alb și ardei iuți roșii. Într-un colț, lângă ligheanul de spălat vase, se afla un uriaș coș împletit, plin-ochi cu cartofi proaspăt scoși. Prin căsuță plutea mirosul revigorant de orz și mei care fierbeau într-o oală neagră.

Mulțumită de situația bunicică a hanului într-o țară tot mai săracă, pețitoarea era convinsă că până și Hoonie putea avea o soție sănătoasă, așa că și-a continuat treaba.

Fata era din cealaltă parte a insulei, de dincolo de pădurea

deasă. Tatăl ei era agricultor și se număra printre multele persoane care își pierduseră arenda în urma recentelor măsurători topografice făcute de guvernul colonial. Văduvul, căruia îi fusese sortit să i se nască patru fiice, dar niciun fiu, nu avea de mâncare decât roadele pădurii, peștele pe care nu-l putea vinde și pomana ocazională de la vecinii lui, la fel de săraci ca el. Modestul tată o implorase pe pețitoare să le găsească soți fiicelor necăsătorite, căci orice soț era mai bun pentru o fecioară decât să cerșească atunci când îi era foame și, în plus, virtutea era atât de scumpă. Yangjin era cea mai mică dintre cele patru surori și cel mai ușor de măritat, fiindcă era prea tânără ca să se plângă și mânca cel mai puțin.

Yangjin avea cincisprezece ani și era blândă și delicată ca un vițel abia venit pe lume, spunea pețitoarea.

— Nu are zestre, desigur, și e de la sine înțeles că tatăl ei nu se așteaptă la prea multe daruri. Poate doar câteva găini, niște pânză de bumbac pentru surorile lui Yangjin și șase-șapte saci de mei, care să-i ajute să treacă de iarnă.

Neprimind nicio obiecție în legătură cu lista de daruri, pețitoarea a prins curaj:

— Poate o capră. Sau un purcel. Familia are atât de puține, iar prețul mireselor a scăzut așa de mult. Fata nu va avea nevoie de nicio bijuterie, a mai adăugat ea zâmbind discret.

Cu o mișcare iute de mână, mama lui Hoonie a presărat sare de mare peste ridiche. Pețitoarea nu putea să-și dea seama cât de concentrată era mama lui Hoonie și cât se gândea la cerințele ei. Gazda ar fi renunțat la orice ca să crească prețul cerut pe mireasă. S-a trezit surprinsă de gândurile și speranțele care îi încolțeau în suflet, însă chipul ei și-a păstrat expresia calmă și retrasă; dar pețitoarea nu era deloc proastă.

— Cât mi-aș dori să am și eu un nepot într-o bună zi! a făcut musafira ultima mișcare, cercetând atent chipul măsliniu și ridat al hangiței. Am o nepoată, însă nepot nu, și fata plânge prea mult. Îmi amintesc când mi-am ținut în brațe primul băiat, era doar un bebeluș. Ce fericită eram! Era alb ca un coș cu prăjiturele proaspete de orez în Ajunul Crăciunului – cu pielea catifelată și minunată ca aluatul călduț. Atât de ispititor, că-ți venea să-l mănânci. Ei bine, acum e un mare neghiob, a mai adăugat, simțind nevoia să-și tempereze laudele.

În cele din urmă, mama lui Hoonie a zâmbit, imaginea fiind

prea grăitoare pentru ea. Care femeie în vârstă nu și-ar fi dori să-și țină în brațe nepotul, mai ales că un astfel de gând fusese de neconceput înaintea acestei vizite. A strâns din dinți ca să se calmeze și a ridicat castronul, clătinându-l ca să împrăștie sarea uniform.

— Fata e drăguță. Nu are semne pe față. E manierată și își ascultă tatăl și surorile. Și nu are pielea prea închisă la culoare. E micuță, dar are mâini și brațe puternice. Va trebui să se mai îngrașe puțin, dar înțelegeți dumneavoastră... Familia a traversat o perioadă dificilă.

Pețitoarea a zâmbit, îndreptându-și privirea spre coșul cu cartofi din colț, parcă sugerând că acolo fata va putea să mănânce după pofta inimii.

Mama lui Hoonie a pus castronul pe bufet și s-a întors spre musafiră:

— Am să vorbesc cu soțul și cu fiul meu. Nu avem bani să cumpărăm o capră sau un porc. Am putea să le trimitem niște bumbac, împreună cu celelalte lucruri folositoare pentru iarnă. Am să întreb.

∴

Mirele și mireasa s-au cunoscut în ziua nunții, iar Yangjin nu s-a speriat de înfățișarea lui. În satul ei se născuseră trei astfel de oameni. Văzuse vite și porci suferind de aceeași afecțiune. O fată din vecini avea între nas și buza despicată o excrescență ca o căpșună, așa că ceilalți copii o strigau Căpșuna, nume care pe copilă nu o deranja. Când tatăl ei i-a mărturisit lui Yangjin că soțul ei arată precum Căpșună și că, în plus, are și un picior strâmb, ea nu s-a plâns. Așa că bărbatul a lăudat-o pentru bunătatea ei.

Nunta lui Hoonie cu Yangjin a fost atât de discretă, încât, dacă familia nu le-ar fi trimis prăjiturele de orez, vecinii i-ar fi putut bănui de zgârcenie. Până și chiriașii au fost uimiți când mireasa a venit să servească micul dejun în dimineața de după nuntă.

Când a rămas însărcinată, Yangjin s-a temut ca nu cumva pruncul să moștenească infirmitățile lui Hoonie. Primul copil s-a născut cu gura despicată, dar cu picioare zdravene. Hoonie și părinții lui nu s-au supărat când moașa li l-a arătat. „Te deranjează?” a întrebat-o Hoonie pe soția lui, care i-a răspuns că nu, fiindcă așa și era. Când era singură cu primul născut, Yangjin trasa cu degetul arătător conturul gurii copilului și o

săruta. Nu mai iubise pe nimeni atât de mult cât își iubea bebelușul. După șapte săptămâni, pruncul a murit de febră. Al doilea copil avea o față perfectă și picioare sănătoase, dar a murit și el de diaree și febră, înainte de *Baek-il*[1]*.* Surorile lui Yangjin, încă necăsătorite, au zis că are prea puțin lapte și au sfătuit-o să meargă la un șaman. Hoonie și părinții lui nu au fost de acord, dar ea s-a dus fără să le spună, atunci când a rămas însărcinată a treia oară. Însă, pe la jumătatea sarcinii, simțindu-se ciudat, s-a resemnat la gândul că și acest prunc ar putea să moară. Al treilea bebeluș s-a prăpădit de vărsat.

Soacra ei a mers la un negustor de plante medicinale și i-a pregătit ceaiuri vindecătoare. Yangjin a băut până și ultimul strop maroniu din ceașcă, cerându-și iertare pentru însemnata cheltuială la care o supusese. După fiecare naștere, Hoonie se ducea la piață ca să-i cumpere soției alge de cea mai bună calitate pentru supă, care să-i întremeze pântecele. După fiecare deces, îi aducea de la piață prăjiturele de orez călduțe și dulci, pe care i le oferea spunând: „Trebuie să mănânci. Să-ți recapeți puterile”.

La trei ani după nunta copiilor, tatăl lui Hoonie a murit, urmat de soția lui, trei luni mai târziu. Socrii lui Yangjin nu o privaseră niciodată de mâncare sau de îmbrăcăminte. Nimeni nu o lovise și nu o criticase, nici măcar pentru că nu reușise să le ofere un moștenitor capabil să supraviețuiască.

Dar, în cele din urmă, Yangjin a adus pe lume cel de-al patrulea copil și singura ei fiică, pe Sunja, care a supraviețuit. De-abia după ce a împlinit trei ani, părinții au reușit să doarmă noaptea fără să mai verifice dacă pruncul, care dormea alături de ei, mai respiră. Hoonie îi făcea fiicei lui păpușele din coceni de porumb și a renunțat la fumat ca să-i cumpere dulciuri. Cei trei luau masa împreună, deși chiriașii voiau ca el să mănânce cu ei. Își iubea copilul la fel de mult cum îl iubiseră părinții lui pe el, dar simțea că nu îi poate refuza nimic. Sunja arăta ca o fată normală, era isteață și avea un râs sănătos, însă el o considera de o frumusețe fără seamăn și se minuna de perfecțiunea ei. Puțini tați își prețuiau fiicele cum o prețuia pe ea Hoonie, care parcă trăia pentru a-și face copila să zâmbească.

În iarna în care Sunja a împlinit treisprezece ani, Hoonie a murit de tuberculoză. La înmormântare, Yangjin și fiica ei erau

[1] Sărbătoare tradițională coreeană, care marchează împlinirea a 100 de zile de viață.

de neconsolat. În dimineața următoare, tânăra văduvă s-a ridicat din pat și și-a reluat munca.

2.

Noiembrie 1932

Iarna care a urmat după invadarea Manciuriei de către Japonia a fost grea. Vânturi aprige biciuiau micul han, așa că femeile își îndesau bumbac printre straturile de îmbrăcăminte. Criza cuprinsese întreaga lume, spuneau adesea chiriașii adunați la masă, repetând ce auziseră de la bărbații din piață care citeau ziarele. Americanii sărmani erau la fel de înfometați ca rușii nevoiași sau chinezii săraci. În numele împăratului, până și japonezii de rând se lipseau de mâncare. Fără îndoială că numai cei norocoși și mai robuști au supraviețuit acelei ierni, dar tot umblau nenumărate zvonuri scandaloase despre copii care se duseseră la culcare și nu se mai treziseră, despre fete care își vânduseră inocența pentru un castron de tăiței din făină de grâu și despre vârstnici care se retrăseseră să moară în liniște, astfel încât tinerii să aibă ce mânca.

Cu toate acestea, chiriașii se așteptau să-și primească mesele regulat și, în plus, o casă veche necesita reparații.

Chiria trebuia plătită lunar agentului care-l reprezenta pe proprietar și care era foarte insistent. Cu timpul, Yangjin învățase să-și administreze banii, să negocieze cu furnizorii, să refuze condițiile pe care nu le agrea. A luat în slujba ei două surori orfane și astfel a devenit angajator. Acum, era o văduvă de treizeci și șapte de ani, care conducea un han, nu mai era adolescenta desculță care poposise în prag, ținând în brațe o lenjerie înfășurată într-un petic de material pătrat.

Yangjin trebuia să aibă grijă de Sunja și să câștige bani. Erau norocoase să aibă afacerea, deși casa nu era a lor. În prima zi a fiecărei luni, chiriașii plăteau douăzeci și trei de yeni pentru cazare și masă, bani care, de la o zi la alta, nu le mai ajungeau să cumpere cereale de la piață sau lemne pentru încălzit. Nu putea să mărească nicidecum chiria, fiindcă oamenii câștigau la fel ca înainte, și totuși ea trebuia să le ofere aceeași cantitate de

mâncare. Așa că din rasol făcea supe groase, lăptoase și asezona legumele din grădină, obținând astfel garnituri delicioase. La sfârșitul lunii, când banii se împuținau de-a binelea, încropea mâncăruri din mei și orz și din puținele provizii pe care le mai găsea prin cămară. Când din sacul de cereale nu mai rămânea mare lucru, prepara clătite savuroase din făină de fasole și apă. Chiriașii îi aduceau peștele pe care nu reușeau să-l vândă la piață, așa că, atunci când aveau o găleată în plus de crabi sau de scrumbii, ea le condimenta și le conserva pentru a completa astfel mesele sărăcăcioase care, cu siguranță, aveau să urmeze.

În primele două anotimpuri, șase chiriași au dormit cu rândul în camera de oaspeți: cei trei frați Chung din Jeollado pescuiau noaptea și dormeau ziua, iar doi tineri din Daegu și un văduv din Busan lucrau ziua în piața de pește de pe țărm și mergeau la culcare odată cu lăsarea serii. Dormeau înghesuiți unul într-altul în camera micuță, dar nimeni nu se plângea, fiindcă hanul era mai bun decât locuințele pe care le lăsaseră în urmă. Așternuturile erau curate, iar mâncarea, îndestulătoare. Fetele le spălau bine îmbrăcămintea și hangița le cârpea uniformele uzate, ca să-i mai țină un sezon. Niciunul dintre acești bărbați nu își permitea o soție, așa că, pentru ei, aranjamentul nu era tocmai de lepădat. O soție i-ar fi oferit un oarecare confort fizic unui muncitor, dar dintr-o căsnicie puteau apărea copii care aveau nevoie de hrană, de îmbrăcăminte și de un cămin. Soția unui om sărac putea să devină cicălitoare și plângăcioasă, iar bărbații aceștia își cunoșteau limitele.

Creșterea prețurilor, însoțită de lipsa banilor, era o problemă, dar chiriașii nu își plăteau aproape niciodată chiria cu întârziere. Din când în când, plata celor care lucrau la piață consta în bunuri nevândute, așa că Yangjin primea un borcan de ulei de gătit în locul celor câtorva yeni datorați pe o zi de chirie. Soacra ei îi explicase că trebuie să te porți frumos cu chiriașii, fiindcă muncitorii aveau întotdeauna și alte posibilități de cazare. Îi explicase că „bărbații pot face alegeri care femeilor nu le sunt permise”. La sfârșitul fiecărui anotimp, dacă îi rămânea vreun bănuț, Yangjin îl băga într-un vas din lut negru, pe care îl ascundea după un perete, în cămară, acolo unde soțul ei ascunsese cele două inele de aur care îi aparținuseră odinioară mamei lui.

La masă, Yangjin și fiica ei serveau mâncarea în liniște, în timp ce chiriașii discutau aprins despre politică. Frații Chung erau analfabeți, dar ascultau cu atenție veștile în port și le plăcea să analizeze destinul țării când se așezau la cină.

Era mijlocul lui noiembrie, iar pescuitul mergea mult mai bine decât se așteptaseră pentru o asemenea perioadă. Frații Chung tocmai se treziseră. Chiriașii din tura de seară aveau să se întoarcă în curând acasă ca să se culce. Frații pescari trebuiau să ia masa principală înainte să iasă pe mare. Bine odihniți și înarmați cu curaj, erau convinși că Japonia nu putea să cucerească China.

— Da, nemernicii pot să fure o bucățică, dar China nu va putea fi înghițită cu totul. E imposibil! a exclamat mijlociul.

— Piticii ăia n-au cum să pună stăpânire pe un regat atât de puternic. China e sora noastră mai mare! Japonia nu e decât o sămânță proastă! a strigat Fatso, fratele mai mic, lăsând deoparte cana cu ceai cald. China o să pună mâna pe nemernicii ăia! O să vedeți voi!

Între pereții scorojiți ai hanului, bieții de ei râdeau de puternicul colonizator, căci se simțeau la adăpost de poliția colonială, care nu-și bătea capul cu pescarii și ideile lor mărețe. Frații se lăudau cu puterea Chinei – tânjind în adâncul inimii ca o altă națiune să fie puternică, din moment ce propriii lor conducători îi dezamăgiseră. Coreea era colonie de douăzeci și doi de ani. Cei doi frați mai tineri nu cunoscuseră Coreea decât sub dominația Japoniei.

— *Ajumoni*[2]*!* a strigat Fatso vesel. *Ajumoni!*

— Poftim?

Yangjin știa că bărbatul mai dorește ceva de mâncare. Era un tânăr plăpând, care mânca mai mult decât ceilalți doi frați ai lui laolaltă.

— Încă un castron din supa dumitale delicioasă?

— Da, da, desigur.

I-a adus supa de la bucătărie. Fatso a sorbit-o zgomotos, apoi chiriașii au plecat la muncă.

Curând după aceea, chiriașii din schimbul de noapte s-au întors acasă, s-au spălat și au luat cina în grabă. Și-au fumat

[2] „Doamnă“, termen respectuos, folosit în adresarea directă către o femeie de vârstă medie - în lb. coreeană în orig. Pentru ușurarea lecturii, autoarea folosește în întregul volum transliterarea cu alfabet latin a cuvintelor din coreeană.

pipa, apoi s-au dus la culcare. Femeile au strâns masa, după care au mâncat ceva frugal în liniște, fiindcă bărbații dormeau. Slujnicele și Sunja au făcut ordine în bucătărie și au spălat ligheanele murdare. Yangjin a ațâțat focul înainte de a se pregăti de culcare. Discuția fraților despre China îi stăruia în minte. Hoonie avea obiceiul să-i asculte cu atenție pe toți cei care aduceau vești, dând din cap în tot acest timp, ofta cu hotărâre, apoi se ridică și își vedea mai departe de treburi. „Nu contează”, spunea el, „nu contează”. Fie că China capitula sau câștiga, buruienile tot trebuiau smulse din grădină, de împletit sandale, tot trebuiau să împletească dacă voiau să aibă cu ce se încălța, iar hoții care încercau adesea să le fure cei câțiva pui tot trebuiau ținuți la distanță.

∴

Tivul umed de la haina de lână înghețase bocnă, dar în cele din urmă Isak Baek a găsit hanul. Lunga călătorie de la Pyongyang îl sleise de puteri. Spre deosebire de nordul înzăpezit, frigul din Busan era înșelător. În sud, iarna părea mai blândă, însă vântul rece care bătea dinspre mare i se strecura în plămânii slăbiți, făcându-l să înghețe până în măduva oaselor. Când plecase de acasă, Isak se simțise în stare de o călătorie cu trenul, dar acum era din nou epuizat și știa că trebuie să se odihnească. De la gara din Busan, își croise drum până la vasul la bordul căruia mersese spre Yeongdo și, de îndată ce coborâse, cărbunarul ținutului îl adusese până la ușa hanului. Isak a răsuflat ușurat și a ciocănit, gata să se prăbușească, încrezător că, dacă se va odihni peste noapte, de dimineață se va simți mai bine.

Yangjin abia se așezase pe salteaua de paie, acoperită cu așternuturi din bumbac, când cea mai tânără dintre servitoare a ciocănit în cadrul ușii de la alcovul în care dormeau toate femeile.

— *Ajumoni,* a venit un domn. Vrea să stea de vorbă cu stăpânul casei. Ceva în legătură cu fratele lui care a trecut pe aici cu ani în urmă. Domnul vrea să rămână la noi. La noapte, a adăugat servitoarea, cu răsuflarea întretăiată.

Yangjin s-a încruntat. Cine putea să se intereseze de Hoonie? s-a întrebat ea. Luna următoare se împlineau trei ani de la moartea lui.

Pe podeaua încălzită, fiica ei, Sunja, dormea deja sforăind

ușor, cu părul despletit, ondulat de la cozile în care îl ținuse strâns peste zi și răsfirat pe pernă ca un dreptunghi strălucitor, de mătase neagră. Lângă ea rămăsese destul loc ca să doarmă și servitoarele, după ce-și vor fi terminat treburile.

— I-ai spus că stăpânul s-a prăpădit?

— Da. Părea surprins. Domnul susține că fratele lui i-ar fi scris stăpânului, dar n-a primit niciun răspuns.

Yangjin s-a ridicat și și-a luat *hanbok*-ul pe care tocmai și-l scosese și îl așezase, perfect împăturit, lângă pernă. A îmbrăcat vesta matlasată peste fustă și cămașă. Din câteva mișcări iuți, și-a strâns părul în coc.

După cum arăta bărbatul, era evident de ce nu-l alungase servitoarea. Avea alura unui pin tânăr, drept și elegant și era neobișnuit de chipeș: ochi delicați și zâmbitori, nas puternic și gât lung. Avea fruntea palidă și lipsită de riduri și nu semăna defel cu chiriașii cărunți care strigau când își comandau mâncarea și le tachinau pe servitoare pentru că erau necăsătorite. Tânărul purta un costum în stil occidental și un palton gros. Pantofii din piele, de import, geamantanul din piele și pălăria moale, de fetru erau parcă nelalocul lor în holul micuț de la intrare. După toate aparențele, bărbatul avea destui bani să-și ia o cameră în oraș, într-un han mai mare pentru comercianți și negustori. Aproape toate hanurile din Busan care primeau coreeni erau pline, însă cu bani mai mulți găseai ceva. După cum se îmbrăca, putea trece drept un japonez înstărit. Servitoarea se holba la el cu gura întredeschisă, sperând că stăpâna îi va permite să rămână.

Yangjin a făcut o plecăciune, neștiind ce să-i spună. Fără îndoială că fratele lui trimisese o scrisoare, însă ea nu știa să citească. O dată la câteva luni îl ruga pe învățătorul de la școala din oraș să-i citească scrisorile, dar în iarna aceasta, din lipsă de timp, nu o făcuse.

— *Ajumoni,* sper că nu v-am trezit, a zis el, făcând o plecăciune. Era întuneric când am coborât de pe vas. Abia azi am aflat despre soțul dumneavoastră. Îmi pare rău să primesc asemenea vești triste. Eu sunt Baek Isak. Vin din Pyongyang. Fratele meu, Baek Yoseb, a locuit aici cu mulți ani în urmă.

Avea un accent nordic, blând și o exprimare aleasă.

— Speram să pot rămâne aici câteva săptămâni, înainte să plec la Osaka.

Yangjin și-a coborât privirea spre picioarele goale. Camera de oaspeți era plină deja. În plus, un astfel de om se aștepta să primească o cameră proprie. La această oră din noapte, era greu să găsească un barcagiu care să-l ducă înapoi pe continent.

Isak a scos o batistă din buzunarul pantalonilor, și-a acoperit gura și a tușit.

— Fratele meu a fost aici acum aproape zece ani. Mă întreb dacă vă mai amintiți de el. Îl admira foarte mult pe soțul dumneavoastră.

Yangjin a încuviințat din cap. Fratele mai mare, Baek, îi rămăsese în memorie fiindcă nu era pescar și nici nu muncea în piață. Îl chema Yoseb. Fusese botezat după un personaj biblic. Părinții lui erau creștini și întemeiase o biserică undeva în nord.

— Dar fratele dumneavoastră… domnul acela nu vă semăna prea tare. Era scund și purta ochelari rotunzi, cu ramă metalică. Se îndrepta pre Japonia; a petrecut câteva săptămâni la noi, după care a plecat.

— Da, da, a spus Isak, luminându-se la față, căci nu-l mai văzuse pe Yoseb de mai bine de zece ani. Locuiește în Osaka împreună cu soția. El i-a scris soțului dumneavoastră. A insistat să stau aici. Mi-a povestit despre stufatul dumneavoastră de cod. „E mai bun decât cel de-acasă”, mi-a zis.

Yangjin a zâmbit. Cum să nu zâmbești?

— Fratele meu mi-a povestit că soțul dumneavoastră muncea foarte mult.

Isak n-a menționat nimic despre picioarele lui strâmbe sau despre gura-de-lup, deși Yoseb îi vorbise despre asta în scrisori. Isak fusese curios să-l cunoască pe acest bărbat care își depășise situația dificilă.

— Ați luat cina? l-a întrebat Yangjin.

— Sunt bine. Mulțumesc.

— V-am putea oferi ceva de mâncare.

— Credeți că aș putea înnopta aici? Îmi dau seama că nu mă așteptați, dar merg de două zile…

— Nu avem camere libere, domnule. Știți, nu e o casă mare…

Isak a oftat, apoi i-a zâmbit văduvei. Era povara lui, nu a ei, și nu voia să o facă să se simtă prost. S-a uitat în jur, căutându-și valiza. Era lângă ușă.

— Desigur. Atunci, ar trebui să mă întorc în Busan, să-mi caut

cazare. Dar, înainte să plec, poate știți cumva prin apropiere un han care are o cameră liberă?

Și-a îndreptat spatele, nedorind să pară descurajat.

— Nu e nimic prin preajmă, iar noi nu avem camere libere, i-a răspuns Yangjin.

Dacă l-ar adăposti împreună cu ceilalți, l-ar putea deranja mirosul. Oricât s-ar fi spălat, bărbații nu reușeau să scoată din haine izul de pește.

Isak a închis ochii și a încuviințat din cap. Apoi s-a întors să plece.

— Avem ceva loc în camera în care dorm ceilalți chiriași. Știți, e doar o încăpere. Trei dorm acolo ziua și alți trei noaptea, în funcție de programul lor de lucru. Mai e puțin loc pentru o persoană, dar nu o să fie prea confortabil. Vă pot arăta, dacă vreți.

— O să-mi ajungă, a acceptat Isak ușurat. V-aș fi foarte recunoscător. Vă pot plăti pentru o lună.

— S-ar putea să fie mai înghesuit decât sunteți obișnuit. Nu aveam atât de mulți chiriași când fratele dumneavoastră stătea la noi. Atunci nu era așa de aglomerat. Nu știu dacă…

— Nu, nu. N-am nevoie decât de un colțișor să mă odihnesc.

— E târziu și vântul bate cu putere în noaptea asta.

Dintr-odată, Yangjin s-a rușinat de starea pensiunii, deși până atunci nu se mai simțise niciodată așa. Dacă a doua zi va dori să plece, îi va da banii înapoi, și-a zis ea.

I-a spus ce sumă lunară trebuia să plătească în avans. Dacă va pleca înainte de a se împlini luna, ea îi va da înapoi diferența. Chiria era douăzeci și trei de yeni, tot atât cât plăteau și pescarii. Isak a numărat banii și i i-a întins, ținându-i cu ambele mâini.

Slujnica i-a lăsat geanta în fața ușii și s-a dus să-i aducă o saltea din dulap. Avea nevoie de apă fierbinte de la bucătărie ca să se spele. Servitoarea și-a plecat privirea, însă prezența lui o intriga.

Cât timp Yangjin a ajutat-o să așeze salteaua, Isak le-a urmărit în tăcere. Apoi fata i-a adus un lighean cu apă caldă și un prosop curat. Băieții din Daegu dormeau liniștiți unul lângă altul, iar văduvul se odihnea cu brațele ridicate deasupra capului. Salteaua lui Isak era așezată paralel cu a lui.

Dimineață, bărbații aveau să fie nemulțumiți că trebuie să

împartă dormitorul cu încă un chiriaș, dar Yangjin nu-l putea lăsa pe drumuri.

3.

În zorii zilei, frații Chung s-au întors din larg. Fatso l-a zărit de îndată pe noul chiriaș, care încă dormea în camera lor.

— Mă bucur că o femeie muncitoare ca dumneavoastră are atât succes, i-a zis el lui Yangjin, rânjind. Vestea că gătiți așa de bine s-a răspândit și printre cei bogați. În curând o să găzduiți japonezi! Sper că le veți cere de trei ori mai mult decât plătim noi, săracii.

Sunja a clătinat din cap, însă Fatso nu a observat. În schimb, a atins ușor cravata agățată lângă costumul lui Isak.

— Așadar asta poartă un *yangban*[3] la gât ca să pară important? Parc-ar fi un șireang. N-am mai văzut niciodată unul de aproape! O, ce delicat e!

Fratele mai mic și-a atins obrazul cu cravata:

— O fi mătase. Un șireang din mătase veritabilă! a râs el zgomotos, dar Isak nici n-a tresărit.

— Fatso-*ya,* n-o atinge! l-a certat Gombo cu asprime.

Fața fratelui mai mare era pătată de urme de acnee, iar când se înfuria pielea lui plină de cicatrice se înroșea puternic. De când murise tatăl lor, avusese grijă el însuși de cei doi frați ai lui.

Fatso a dat drumul cravatei, rușinat. Nu-i plăcea să-l supere pe Gombo. Frații s-au spălat, au mâncat, apoi au adormit toți trei. Alături, noul chiriaș și-a continuat somnul, întrerupt când și când de o tuse înfundată.

Yangjin s-a dus la bucătărie și le-a cerut slujnicelor să se îngrijească de noul musafir, când se va trezi. Trebuia să îi pregătească o masă caldă. Ghemuită într-un colț, Sunja curăța cartofi dulci, fără să ridice privirea când mama ei a intrat și a ieșit din încăpere. De o săptămână nu mai vorbiseră decât strictul necesar. Slujnicele nu înțelegeau de ce devenise Sunja atât de tăcută.

După-amiaza târziu frații Chung s-au trezit, au mâncat din nou

[3] În Coreea, clasă conducătoare, formată din bărbați adepți ai confucianismului.

și au plecat în sat să cumpere tutun, înainte să iasă cu barca în larg. Chiriașii din tura de seară nu se întorseseră încă de la lucru, așa că în casă avea să mai fie liniște vreo două ore. Vântul ce bătea dinspre mare se strecura prin pereții poroși și pe la tocurile ferestrelor, iscând un curent rece în micul hol care făcea legătura între încăperi.

Yangjin stătea într-un colț, cu picioarele încrucișate, pe podeaua dormitorului destinat femeilor. Cârpea niște pantaloni, una dintre cele șase perechi din grămada de îmbrăcăminte uzată a chiriașilor. Hainele bărbaților nu se spălau destul de des pentru că aveau puține și nu voiau să le deranjeze.

„O să se murdărească iar”, motiva Fatso lamentându-se, cu toate că frații lui mai mari preferau să aibă îmbrăcăminte curată. După ce spăla, Yangjin cârpea ce putea și, cel puțin o dată pe an, schimba gulerele de la cămășile și de la hainele care nu mai puteau fi reparate sau curățate. Când noul chiriaș tușea, ea înălța capul. Încerca să se concentreze la cusătură mai degrabă decât la fiica ei, care spăla podelele. De două ori pe zi podeaua galbenă, cernită, era măturată cu o mătură scurtă, apoi ștearsă cu o cârpă curată.

Ușa de la intrare s-a deschis încet, iar mama și fiica au ridicat amândouă privirea. Jun, negustorul de cărbune, venise să-și încaseze banii.

Yangjin i-a ieșit în întâmpinare. Absentă, Sunja a făcut o plecăciune, apoi și-a reluat lucrul.

— Ce vă mai face soția? l-a întrebat Yangjin.

Nevasta cărbunarului suferea de colon iritabil și din când în când trebuia să stea la pat.

— În dimineața asta s-a trezit devreme și a plecat la piață. Nu poți s-o oprești să meargă să câștige bani… Doar o știți, a continuat Jun cu mândrie.

— Sunteți un bărbat norocos, a comentat Yangjin luându-și geanta ca să-l plătească pentru cărbunii de peste săptămână.

— *Ajumoni,* dacă toți clienții mei ar fi ca dumneata, nu mi-ar fi niciodată foame. Dumneata întotdeauna plătești la timp! a zis el, râzând satisfăcut.

Yangjin i-a zâmbit. Săptămână de săptămână se plângea că nimeni nu plătește la timp, dar, în realitate, majoritatea oamenilor cumpărau mai puține alimente doar ca să-l plătească pe el, fiindcă iarna era prea rece ca să stea fără cărbuni.

Negustorul era un om trupeș, care lua câte o ceașcă de ceai și o gustare în fiecare casă prin care trecea. Nu avea să fie niciodată flămând, nici măcar în anii aceștia marcați de sărăcie. Soția lui era cea mai bună vânzătoare de alge din piață și câștiga ea însăși o sumă frumușică.

— La câteva case mai încolo, nemernicul de Lee-seki nu-și plătește datoriile…

— Nu e așa de simplu. Toți avem greutăți.

— Așa e, nu e deloc simplu, dar casa dumitale e plină de chiriași bun platnici, fiindcă ești cea mai pricepută bucătăreasă din Kyungsangdo. Preotul stă aici acum? Ați găsit un pat pentru el? I-am spus că plătica dumitale de mare e cea mai gustoasă din tot Busanul.

Jun a adulmecat aerul, întrebându-se dacă n-ar putea să guste și el ceva înainte să plece mai departe, însă nu simțea niciun miros îmbietor.

Yangjin s-a uitat spre fiica ei, iar Sunja s-a oprit din spălat podeaua și a pornit spre bucătărie ca să-i pregătească negustorului ceva de mâncare.

— Dar știai că preotul a auzit deja despre priceperea dumitale de la fratele lui, care a locuit aici acum zece ani? Burta are o memorie mai bună decât inima!

— Preotul? a întrebat Yangjin nedumerită.

— Tânărul din nord. L-am întâlnit aseară, rătăcea pe străzi, căutându-ți casa. Baek Isak. Un individ arătos. L-am condus până la casa dumitale și aș fi trecut și eu pe aici, dar am avut de făcut o livrare la Cho-Seki, care a găsit în cele din urmă bani să mă plătească, după o lună de amânări…

— O…

— În fine, i-am povestit preotului despre problemele de stomac ale soției mele și despre cât de mult muncește și mi-a promis că o să se roage neîntârziat pentru ea. Apoi și-a plecat capul și a închis ochii! Nu știu dacă să cred în bombănelile oamenilor ăstora, dar nu văd ce rău ar putea să ne facă. Un tânăr foarte frumos, nu găsiți? A ieșit astăzi? Mi-ar plăcea să-l salut.

Sunja a adus o tavă de lemn pe care pusese o ceașcă de ceai de orz fierbinte, un ceainic și un bol de cartofi dulci, aburinzi și i-a pus-o dinainte. Negustorul s-a așezat pe pernuța de pe podea și a devorat imediat cartofii fierbinți. A mestecat încet, apoi a

reluat:

— Așa că de dimineață, când am întrebat-o pe soția mea cum se simte, mi-a zis că e mai bine și a plecat la lucru! Poate că, la urma urmei, rugăciunile lui chiar dau roade. Ha!

— E ca-to-lic?

Yangjin nu voia să-l întrerupă, însă altfel nu putea să discute cu Jun, care ar fi fost în stare să trăncănească ore în șir. Pentru un bărbat, are prea multe de spus, zicea pe vremuri soțul ei.

— Preot catolic?

— Nu, nu. Nu e preot. Preoții sunt altfel. Baek e pro-tes-tant. Din aceia care se căsătoresc. E în drum spre Osaka, unde locuiește fratele lui. Nu-mi amintesc să-l fi cunoscut.

Jun a continuat să mestece în liniște, sorbind câte puțin din ceașca de ceai.

Înainte ca Yangjin să apuce să vorbească, Jun a reluat:

— Hirohitoseki a preluat conducerea țării, a furat cele mai bune pământuri, orezul, peștele, iar acum și pe cei mai tineri dintre oamenii noștri.

A oftat și a mai luat o gură de cartof.

— Nu-i învinovățesc pe tineri că pleacă în Japonia. Aici nu au cum să facă rost de bani. Pentru mine, e prea târziu, dar, dacă aș avea un fiu în Japonia…

Jun s-a întrerupt, căci el nu avea copii și numai gândul la asta îl umplea de tristețe.

— … L-aș trimite în Hawaii. Soția mea are un nepot isteț care lucrează acolo, pe o plantație de trestie-de-zahăr. E muncă grea, dar ce contează? El nu trudește pentru nemernicii ăia. Când am fost ieri în port, ticăloșii au încercat să-mi sugereze că nu pot…

Yangjin s-a încruntat, auzindu-l cum vorbește. Casa fiind atât de mică, fetele de la bucătărie și Sunja, care ștergea acum podeaua din alcov, auzeau tot și cu siguranță ascultau cu atenție discuția.

— Pot să vă mai ofer puțin ceai?

Jun i-a zâmbit și a împins ceașca cu ambele mâini.

— E vina noastră că ne pierdem țara. Sunt conștient de asta, a continuat el. Nenorociții de aristocrați ne-au vândut ca pe niște vite. Niciuna dintre jigodiile alea de *yangban* nu e destul de bărbat…

Atât Yangjin, cât și Sunja știau că fetele de la bucătărie chicoteau pe seama tiradei negustorului de cărbuni, în fiecare

săptămână aceeași.

— Oi fi eu țăran, dar muncesc cinstit și nu le-aș fi permis unor japonezi să preia controlul.

Și-a scos o batistă albă și curată din haina îmbâcsită de praf de cărbune și și-a suflat nasul.

— Nemernicii! Cred că ar trebui să fac următoarea livrare.

Văduva l-a rugat să aștepte până revine de la bucătărie. Odată ajunși la ușă, Yangjin i-a înmânat lui Jun o bocceluță cu cartofi proaspăt scoși. Unul a alunecat din legăturică și s-a rostogolit pe podea. Jun s-a năpustit și l-a vârât în buzunarul adânc al hainei.

— Să nu risipești niciodată un lucru de preț!

— Sunt pentru soția dumitale, a precizat Yangjin. Te rog s-o saluți din partea mea.

— Mulțumesc.

El s-a încălțat în grabă și a ieșit.

Yangjin a rămas în prag, privindu-l cum se îndepărtează, și nu a intrat decât după ce l-a văzut pășind în locuința vecină.

∴

Locuința părea mai goală, fără discursul bombastic ale fanfaronului. Sunja stătea în genunchi, ștergând podeaua din holul care făcea legătura între camera de zi și restul casei. Fata avea un trup ferm ca un trunchi alb de copac – asemănător cu al mamei ei –, mâini mari, puternice și îndemânatice, brațe și picioare vânjoase. Trupul ei scund și îndesat era anume croit pentru munca grea, iar chipul și membrele îi erau lipsite de delicatețe și, cu toate acestea, Sunja avea un fizic atrăgător, mai degrabă masculin. Lumea o remarca oriunde datorită energiei și firii ei vesele. Chiriașii o curtau neîncetat, însă degeaba. Ochii ei negri străluceau precum pietrele de râu așezate pe o suprafață albă, șlefuită, iar când râdea nu puteai decât să-i urmezi exemplul. Tatăl ei, Hoonie, o adorase de când se născuse și încă din copilărie Sunja considerase că e datoria ei să-l facă fericit. De îndată ce învățase să meargă, îl urmase peste tot ca un animal devotat și, deși își iubea mama, când tatăl ei a murit, Sunja s-a transformat dintr-o fată voioasă într-o tânără gânditoare.

Niciunul dintre frații Chung nu-și permitea să se căsătorească, totuși Gombo, cel mai mare dintre ei, spusese de mai multe ori că o fată ca Sunja ar fi o soție potrivită pentru orice bărbat care

vrea să reușească în viață. Fatso o plăcea, însă pregătit să o admire ca pe o cumnată, cu toate că ea nu avea decât șaisprezece ani, cât avea și el. Dacă vreunul dintre frați se putea căsători, Gombo, primul născut, avea să o facă înaintea celorlalți. Nimic din toate astea nu mai conta, din moment ce Sunja își pierduse toate speranțele. Era însărcinată, iar tatăl copilului nu se putea căsători cu ea. Cu o săptămână în urmă Sunja îi mărturisise situația mamei sale, dar, desigur, nimeni altcineva nu știa.

— *Ajumoni, ajumoni*! a strigat cea mai vârstnică dintre servitoare din camera din față, în care dormeau chiriașii, și Yangjin a dat buzna într-acolo.

Sunja a lăsat cârpa și a urmat-o.

— E sânge! Pe pernă! Și e leoarcă de sudoare!

Slujnica, pe nume Bokhee, a respirat adânc, încercând să se calmeze. Nu-i stătea în fire să ridice vocea și nici nu intenționase să le sperie pe celelalte, însă nu știa dacă acel chiriaș mai era în viață și se temea să se apropie de el.

După un moment de tăcere generală, Yangjin i-a cerut slujitoarei să iasă din cameră și să aștepte la ușă.

— Cred că e tuberculoză, a zis Sunja.

Yangjin a încuviințat din cap. Înfățișarea chiriașului îi reamintea de ultimele săptămâni din viața lui Hoonie.

— Cheamă-l pe farmacist! i-a spus Yangjin lui Bokhee, apoi s-a răzgândit. Ba nu, așteaptă! S-ar putea să am nevoie de tine.

Isak zăcea adormit pe pernă, transpirat și aprins la față, fără să fie conștient de prezența femeilor care se holbau la el. Dokhee, cea mai tânără dintre fete, tocmai venise de la bucătărie vorbind zgomotos, iar sora ei i-a făcut semn să tacă. Când sosise, cu o seară în urmă, chiriașul afișa, într-adevăr, o paloare cadaverică, dar la lumina zilei chipul lui frumos era de-a dreptul cenușiu – asemenea apei de ploaie strânse într-un borcan. Perna îi era umedă și punctată de stropi roșii, minusculi, acolo unde tușise.

— *Uh-muh*[4]! A exclamat Yangjin, speriată și neliniștită. Trebuie să-l mutăm degrabă. I-ar putea îmbolnăvi și pe ceilalți. Dokhee-ya, scoate toate lucrurile din debara! Repede!

Avea să-l ducă în încăperea în care dormise soțul ei când fusese bolnav, dar ar fi fost mult mai ușor dacă s-ar fi putut

[4] „O, Doamne!“ - în lb. coreeană în orig.

deplasa singur până în cămăruța din spatele casei, în loc să se lupte să îl ducă singură până acolo.

Yangjin a tras de colțul saltelei, încercând să-l trezească.

— Pastore Baek! Domnule! Domnule! l-a strigat ea, punându-i mâna pe braț. Domnule!

Într-un târziu, Isak a deschis ochii. Nu-și amintea unde se află. Visase că e acasă, că se odihnește în livada de meri; pomii erau o explozie de flori albe. Când și-a venit în simțiri, a recunoscut-o pe gazdă.

— S-a întâmplat ceva?

— Aveți tuberculoză? l-a întrebat Yangjin, convinsă că el ar trebui să știe.

Bărbatul a clătinat din cap.

— Nu. Am avut acum doi ani. De atunci m-am simțit bine.

Isak și-a atins fruntea plină de sudoare, la rădăcina firelor de păr. A ridicat capul pe care l-a simțit greoi.

— A, înțeleg, a reluat el, observând petele roșii de pe pernă. Îmi pare atât de rău. N-aș fi venit dacă aș fi știut că vă fac rău. Ar fi mai bine să plec. Nu vreau să vă pun în pericol.

A închis ochii, căci se simțea foarte obosit. Toată viața lui fusese bolnav, recenta lui tuberculoză fiind una dintre nenumăratele boli de care suferise. Părinții și doctorii nu fuseseră de acord cu plecarea lui la Osaka. Doar Yoseb, fratele lui, considerase că o să-i facă bine, deoarece în Osaka era mai cald decât în Pyongyang și, în plus, știa că lui Isak nu-i place să fie tratat ca un invalid, așa cum se întâmplase aproape toată viața.

— Ar trebui să mă întorc acasă, a zis Isak, rămânând cu ochii închiși.

— O să mori în tren. O să-ți fie mai rău, în loc să te faci bine. Poți să te ridici? l-a întrebat Yangjin.

Ea s-a ridicat în capul oaselor și s-a sprijinit de peretele rece. Se simțise obosit tot drumul, dar acum parcă ar fi cărat o greutate în spinare. Și-a tras sufletul și s-a întors să tușească, împroșcând peretele cu stropi mici de sânge.

— O să rămâi aici. Până când te faci bine, i-a zis hangița.

Yangjin și Sunja au schimbat o privire. Nu se îmbolnăviseră atunci când Hoonie avusese aceeași boală, dar fetele, care nu fuseseră acolo atunci, și ceilalți chiriași trebuiau protejați cumva.

Yangjin s-a întors spre el:

— Poți să mergi puțin, până în camera din spate? Va trebui să te separăm de ceilalți.

Isak a încercat să se ridice, dar nu a reușit. Yangjin a dat din cap înțelegătoare. I-a zis lui Dokhee să-l cheme pe farmacist și lui Bokhee să se întoarcă la bucătărie să pregătească cina pentru ceilalți chiriași.

L-a ajutat apoi pe Isak să se întindă la loc pe salteaua lui, pe care a târât-o încet spre debara, așa cum procedase și cu soțul ei, în urmă cu trei ani.

— N-am vrut să vă fac probleme, a murmurat Isak.

S-a blestemat în gând pentru dorința lui de a vedea lumea ce se întindea dincolo de ținutul natal și pentru că se considerase suficient de întremat ca să plece la Osaka, când, de fapt, își dădea seama că nu se va vindeca niciodată. Dacă vreunul dintre cei cu care intrase în contact se îmbolnăvea, el era de vină pentru moartea lui. Dacă trebuia să moară, spera să se întâmple cât mai curând, ca să-i cruțe pe nevinovați.

4.

Iunie 1932

La începutul verii, cu mai puțin de șase luni înainte ca tânărul pastor să vină la han și să se îmbolnăvească, Sunja l-a cunoscut pe noul negustor de pește, pe nume Koh Hansu.

Dinspre mare bătea un vânt tăios în dimineața în care a plecat la piață să cumpere cele necesare pentru han. Încă din copilărie mersese la piața descoperită din Nampo-dong, purtată în spinare de mama ei. Mai târziu, își însoțise tatăl, ținându-l de mână, în timp ce el înainta târșâit, un drum de o oră dus și o oră întors, din pricina picioarelor lui strâmbe. Tata era o companie mai plăcută decât mama, deoarece toată lumea din sat îl saluta cu multă căldură. Gura strâmbă și pașii lui neobișnuiți parcă nici nu mai existau atunci când vecinii amabili se interesau de familia lor, de han și de oaspeții lor. Hoonie nu vorbea prea mult, dar, chiar și așa, pentru fiica lui era evident că ei îi așteptau aprobarea tacită – privirea profundă din ochii lui

sinceri.

După moartea lui Hoonie, cumpărăturile pentru han i-au revenit Sunjei. Fata nu se abătea de la drumul învățat de la mama și de la tatăl ei: trecea mai întâi pe la taraba de fructe și legume proaspete, cumpăra oase de la măcelar, apoi lua câte ceva de la acele *ajumma* din piață, ghemuite lângă ligheanele lor cu mirodenii, lângă șirurile lungi și strălucitoare de pește-sabie sau de plătică-de-mare, prinse cu câteva ore în urmă – marfa lor fiind frumos expusă pe jos, pe mușamale pătrate, roșii și turcoaz. Piața de pește imensă – una dintre cele mai mari din Coreea – se întindea de-a lungul plajei stâncoase, cu prundiș și bucăți de rocă sfărâmată, unde precupețele strigau cât le ținea gura, fiecare din dreptul propriei mușamale.

Sunja tocmai cumpăra alge de la soția cărbunarului, a cărei marfă era cea mai bună, când *ajumma* a observat că noul negustor de pește se uită insistent la hangiță.

— Ce nerușinat! Cum se mai uită la tine! E așa de bătrân, că ți-ar putea fi tată! a izbucnit *ajumma*, dând ochii peste cap. Doar pentru că e bogat nu înseamnă că are dreptul să se poarte cu atâta neobrăzare cu o fată drăguță, de familie cumsecade.

Ridicând privirea, Sunja l-a văzut pe noul-sosit îmbrăcat într-un costum occidental, deschis la culoare, și încălțat cu pantofi albi, din piele. Stătea lângă birourile din lemn și tablă ondulată, împreună cu ceilalți negustori de pește. Cu pălăria lui albă, de paie, ca ale actorilor din filme, Koh Hansu se distingea între ceilalți bărbați în negru ca o pasăre elegantă, cu penaj alb-lăptos. O privea insistent și abia dacă-i mai auzea pe cei care vorbeau în jurul lui. În piață, negustorii controlau vânzarea de pește angro. Nu numai că stabileau prețurile, dar puteau să și pedepsească orice căpitan de vas sau pescar, refuzând să-i cumpere marfa. Totodată negociau și cu oficialitățile japoneze care controlau docul. Toată lumea se temea de negustori și puțini se simțeau în largul lor în preajma acestora. Rareori negustorii întrețineau legături cu altcineva din afara cercului lor. Chiriașii de la han îi descriau drept interlopi aroganți care-și câștigau veniturile din pescuit, dar își păstrau mâinile curate și delicate, neatinse de mirosul de pește. Dar pescarii trebuiau să rămână în relații bune cu acești indivizi care dispuneau de bani lichizi ca să le cumpere captura și uneori, când prada nu era prea bună, le ofereau, totuși, un avans care le era atât de

trebuincios.

— O fată ca tine poate fi remarcată ușor de un om de lume, dar ăsta e prea insistent. E din Jeju, dar locuiește în Osaka. Înțeleg că vorbește perfect japoneza. Soțul meu zice că e mai deștept decât toți ceilalți la un loc, dar că e deopotrivă de viclean. Aha! Încă se uită la tine! a exclamat vânzătoarea de alge, înroșindu-se până în vârful urechilor.

Sunja a clătinat din cap, refuzând să se întoarcă să vadă. Când flirtau cu ea chiriașii, îi ignora și-și continua treaba și nu avea de gând să procedeze altfel acum. Și, oricum, la piață, *ajumma* exagerau totul.

— Îmi puteți da din algele preferate ale mamei? a întrerupt-o Sunja, prefăcându-se interesată de grămezile de alge uscate, împăturite ca o pânză și separate pe rânduri, în funcție de calitate și preț.

Amintindu-și ce treabă avea, *ajumma* a clipit de câteva ori, apoi i-a împachetat o cantitate generoasă de alge. Fata a numărat monedele și i le-a întins, luând pachetul cu ambele mâini.

— Câți chiriași are mama ta acum?

— Șase.

Sunja îl vedea cu coada ochiului pe bărbatul care stătea de vorbă cu un alt negustor, studiind-o în continuare.

— E foarte ocupată.

— Desigur! Sunja-ya, viața femeii înseamnă muncă și suferință fără sfârșit. Suferință după suferință. E bine să fii pregătită pentru asta, să știi. Ești aproape femeie, așa că cineva trebuie să ți-o spună. Ca femeie, bărbatul pe care ți-l alegi drept soț va hotărî întru totul calitatea vieții pe care o vei duce mai departe. Un bărbat bun îți va oferi o viață decentă, un bărbat rău, o viață de coșmar – dar, oricum ar fi, să te aștepți mereu la suferință și continuă să muncești din greu. Nimeni nu va avea grijă de o femeie sărmană – nimeni, în afară de ea însăși.

Doamna Jun și-a mângâiat pântecele veșnic balonat și s-a întors spre următorul client, lăsând-o pe Sunja să se întoarcă acasă.

La cină, frații Chung au pomenit despre Koh Hansu, care tocmai le cumpărase toată captura de peste zi.

— Pentru un negustor, e bun, a zis Gombo. Prefer unul inteligent ca el, care nu-i înghite pe proști. Koh nu stă la

tocmeală. Are un preț stabilit și e cinstit. Nu cred că încearcă să te înșele, cum fac ceilalți, dar nici nu-l poți refuza.

Atunci Fatso a adăugat că vânzătorul de gheață îi spusese că negustorul de pește din Jeju ar fi putred de bogat. Petrecea trei nopți pe săptămână în Busan și locuia în Osaka și Seul. Toată lumea îi spunea Șeful.

∴

Koh Hansu părea să fie pretutindeni. Ori de câte ori se ducea la piață Sunja, apărea și el, fără să-și mascheze interesul. Deși încercase să-i evite privirile și să-și vadă de treburile ei, se îmbujora mereu la față în prezența lui.

O săptămână mai târziu, a abordat-o. Ea tocmai își terminase cumpărăturile și se îndrepta singură spre feribot.

— Domnișoară, ce gătiți pentru cină în seara aceasta, la han?

Erau singuri, nu departe de agitația din piață.

Fata a ridicat privirea, după care s-a îndepărtat brusc, fără să-i răspundă. De frică, inima îi bătea cu putere și spera că nu o urmărește. Pe feribot a încercat să-și amintească timbrul vocii lui. Era vocea unei persoane puternice, care încerca să pară blândă. Avea și un ușor accent din Jeju, alungind unele vocale. Vorbea altfel decât locuitorii din Busan. Cuvântul „cină” sunase amuzant și la început nu înțelesese ce spune.

A doua zi, Hansu a prins-o din urmă când se îndrepta spre casă:

— De ce nu ești căsătorită? Ești destul de mare.

Sunja a iuțit pasul și s-a îndepărtat. El nu a urmat-o.

Deși nu-i răspunsese, Hansu a încercat în continuare să-i vorbească.

O singură întrebare de fiecare dată, niciodată mai mult și niciodată aceeași, dar ori de câte ori o vedea și dacă ea era destul de aproape ca să-l audă, el îi spunea câte ceva, iar ea se îndepărta grăbită, fără să-i adreseze vreo vorbă.

Hansu nu era descurajat de lipsa ei de reacție. Dacă ar fi încercat să răspundă la tachinările lui, ar fi considerat-o o fată oarecare. Îi plăcea cum arată – păr lucios, împletit, sâni generoși sub cămașa albă, apretată, centură lungă, frumos legată și pași siguri și rapizi. Mâinile ei tinere sugerau că e o muncitoare. Nu erau mâinile fine și pricepute ale unei fete dintr-o ceainărie și nici cele subțiri și lungi ale unei aristocrate. Corpul ei frumos era îndesat și rotunjor – brațele acoperite de mânecile lungi și albe

păreau moi și primitoare. Intimitatea ascunsă a trupului ei îl incita. Tânjea să-i admire pielea. Deși nu era fiica unui bogătaș, dar nici a unui sărac, avea un aer aparte, plin de hotărâre. Hansu aflase cine e și unde locuiește. La cumpărături respecta același ritual în fiecare zi. Dimineața venea la piață și pleca neîntârziat, de îndată ce termina. Era convins că, în timp, se vor cunoaște mai bine.

∴

Era a doua săptămână din iunie. Sunja își isprăvise cumpărăturile și mergea spre casă, cu câte un coș plin agățat de încheietura fiecărui braț. Trei elevi de liceu japonezi, cu sacourile uniformei descheiate, se duceau în port, la pescuit. Fiind prea cald, băieții chiuliseră de la școală. Când au văzut-o pe Sunja, care se îndrepta spre feribotul cu direcția Yeongdo, au încercuit-o chicotind, iar unul dintre ei, slab, palid și mai înalt decât ceilalți, i-a smuls din coș un pepene galben, mare, și l-a aruncat peste capul ei spre prietenii lui.

— Dați-mi-l înapoi! le-a spus ea calm, în coreeană, sperând că nu vor urca și ei pe feribot.

Astfel de incidente erau dese pe continent, dar în Yeongdo erau mai puțini japonezi. Sunja știa că e important să fugi cât poți de necazuri. Elevii japonezi îi tachinau pe copiii coreeni și din când în când și invers. Micuții coreeni erau sfătuiți să nu se plimbe singuri pe stradă, dar ea avea șaisprezece ani și era o fată puternică. A presupus că băieții japonezi au confundat-o cu cineva mai mic, așa că a încercat să le vorbească mai autoritar.

— Ce? Ce-a zis? au chicotit ei în japoneză. Nu înțelegem ce spui, târfă puturoasă.

Sunja s-a uitat în jur, dar nimeni nu părea să vadă incidentul. Luntrașul de lângă feribot stătea de vorbă cu alți doi bărbați, iar *ajumma* de lângă piață își vedeau de treabă.

— Dați-mi-l înapoi acum! le-a cerut ea pe un ton serios și a întins mâna dreaptă.

Coșul îi atârna de încheietura cotului și îi era din ce în ce mai greu să-și mențină echilibrul. Se uita fix în ochii slăbănogului, cu un cap mai înalt decât ea.

Agresorii râdeau și continuau să bolborosească în japoneză, iar Sunja nu-i înțelegea. Doi dintre ei aruncau pepenele de colo până colo, în timp ce al treilea scotocea prin coșul pe care fata-l ținea în mâna stângă și pe care acum se temea să-l pună jos.

Erau aproape de-o seamă cu ea sau poate chiar mai tineri, dar erau în formă și plini de o energie imprevizibilă.

Al treilea băiat, mai scund decât ceilalți, a scos cozile de vacă de la fundul coșului.

— *Yobo* mănâncă carne de câine și acum le mai și fură mâncarea câinilor! Fetele ca tine mănâncă oase? Vacă proastă ce ești!

Sunja a măturat aerul cu mâna, încercând să înșface oasele. Singurul cuvânt pe care ea îl înțelegea era *yobo,* care, în mod normal, însemna „drag”, dar care reprezenta și un epitet depreciativ folosit de japonezi la adresa coreenilor.

Băiatul scund a ridicat un os și l-a adulmecat, strâmbându-se.

— Dezgustător! Cum poate un *yobo* să mănânce rahatul ăsta?

— Hei, e scump, să știi! Pune-l înapoi! i-a strigat ea, nemaireușind să se abțină să nu plângă.

— Ce? Nu te înțeleg, coreeancă proastă ce ești! De ce nu vorbești japoneză? Toți supușii loiali ai împăratului trebuie să vorbească japoneză! Tu nu îi ești loială?

Băiatul mai înalt îi ignora pe ceilalți și-i măsura din priviri sânii.

— *Yobo* are ditamai țâțele. Japonezele sunt delicate, nu ca animalele astea de prăsilă.

Înspăimântată, Sunja s-a hotărât să lase cumpărăturile și să se îndepărteze, dar ei au înconjurat-o și nu au lăsat-o să treacă.

— Hai să-i stoarcem pepenii! a propus deșiratul, apucând-o de sânul stâng cu mâna dreaptă. Foarte frumoși și plini de zeamă! Vreți să gustați? a mai zis și a deschis larg gura, îndreptându-se spre sânii ei.

Băiatul mai scund ținea cu putere de coșul ușor, astfel încât ea să nu se poată mișca, apoi i-a răsucit sfârcul drept între arătător și degetul mare.

— Hai s-o ducem undeva să vedem ce se ascunde sub rochia asta lungă! a propus al treilea. Lăsați pescuitul! Ar putea fi ea prada noastră.

Lunganul și-a împins pelvisul spre ea:

— Nu vrei să guști din țiparul meu?

— Dați-mi drumul! O să țip, i-a avertizat ea, cu voce gâtuită.

Atunci l-a văzut pe bărbat în spatele celui mai înalt dintre băieți.

Hansu l-a apucat pe tânăr cu o mână de părul scurt de pe

ceafă, iar cu mâna liberă i-a acoperit gura.

— Apropiați-vă! li s-a adresat celorlalți printre dinți și, spre cinstea lor, băieții nu și-au abandonat prietenul, care, de teamă, făcuse ochii cât cepele.

— Ați merita să muriți, nenorociților! le-a zis el într-un argou japonez perfect. Dacă vă prind că o mai necăjiți vreodată sau dacă vă mai văd vreodată mutrele urâte pe aici, dau ordin să fiți uciși. Și aranjez ca și familiile voastre să fie ucise de cei mai buni asasini japonezi pe care-i cunosc și nimeni nu va afla cum ați pierit. Părinții voștri erau niște amărâți în Japonia, de aia a trebuit să vă stabiliți aici. Să nu cumva să vă credeți mai buni decât oamenii ăștia! a continuat Hansu zâmbind. V-aș putea omorî chiar acum, dar nimeni n-ar mișca un deget, dar ar fi prea ușor. Când voi hotărî eu, o să fiți prinși, torturați și uciși. Azi doar vă avertizez, fiindcă sunt om decent și ne aflăm în prezența unei domnișoare.

Cei doi băieți au rămas muți, privindu-și prietenul cu ochii ieșiți din orbite. Bărbatul în costum ivoriu și pantofi albi, din piele, îl trăgea pe băiat de păr din ce în ce mai tare. Puștiul, simțind puterea înspăimântătoare a bărbatului, nici măcar nu încerca să țipe.

Hansu vorbea ca un adevărat japonez, dar din atitudinea lui, băieții își imaginau că e coreean. Nu știau cine e, însă nu puneau la îndoială amenințările lui.

— Cereți-vă scuze, jigodiilor! i-a somat Hansu.

— Ne pare rău, au zis ei, făcând o plecăciune formală în fața Sunjei.

Fata se holba la ei, neștiind ce să facă.

Ei s-au mai înclinat o dată, apoi Hansu și-a slăbit ușor strânsoarea din părul băiatului, după care s-a întors spre Sunja și i-a zâmbit:

— Și-au cerut scuze. În japoneză, desigur. Vrei să o spună în coreeană? Pot să le cer. Sau chiar să-și ceară scuze în scris.

Ea a clătinat din cap. Acum, băiatul înalt plângea.

— Vrei să-i arunc în mare?

Glumea, dar Sunja nu putea să zâmbească. În schimb, a reușit să mai clatine o dată din cap. Băieții ar fi putut să o târască cine știe unde, fără să-i fi văzut cineva. Cum de nu se temea Koh Hansu de părinții lor? Un elev japonez putea cu siguranță să îi facă necazuri unui adult coreean, și-a zis ea. Cum de nu-i era

frică?

A început să plângă.

— E în regulă, i-a șoptit Hansu, dându-i drumul băiatului.

Cei trei au așezat pepenele și oasele la loc în coșuri.

— Ne pare foarte rău, au repetat ei, plecându-se până la pământ.

— Să nu vă mai prind pe-aici! Ați înțeles, imbecililor? a zis Hansu în japoneză, zâmbind cu voioșie, astfel încât Sunja să nu înțeleagă ce spune.

Băieții au mai făcut o plecăciune. Cel mai înalt își udase puțin uniforma. Apoi au pornit spre oraș.

Ea a lăsat coșurile jos, suspinând. Simțea că-i cedează antebrațele de durere. Hansu a mângâiat-o ușor pe umăr.

— Locuiești în Yeongdo.

Ea a încuviințat din cap.

— Mama ta are un han.

— Da, domnule.

— Te duc eu acasă.

Ea s-a împotrivit.

— V-am dat prea multă bătaie de cap. Pot să mă duc și singură, a mai adăugat, fără să ridice privirea.

— Ascultă, nu trebuie să mai umbli singură și nici să mai ieși din casă noaptea. Dacă te duci singură la piață, trebuie să rămâi pe potecile principale. Să fii mereu în văzul lumii. Acum se caută fete.

Sunja nu înțelegea.

— Guvernul colonial. Ca să le ducă în China, pentru soldați. Să nu te iei după nimeni! E posibil ca un coreean, femeie sau bărbat, să-ți spună că în China sau în Japonia sunt slujbe bune. Ar putea fi și un cunoscut. Fii precaută! Și nu mă refer doar la prostovanii ăia. Ei nu sunt decât niște puști obraznici. Dar până și ei îți pot face rău, dacă nu ai grijă. Înțelegi?

Sunja nu căuta o slujbă, așa că nu înțelegea de ce îi zice toate astea. Nimeni nu o abordase niciodată ca să-i propună o slujbă departe de casă. Și, oricum, ea nu voia să-și abandoneze mama, dar Hansu avea dreptate.

O femeie putea fi oricând dezonorată. Se spune că femeile de viță nobilă ascund cuțite de argint sub bluze, ca să se apere sau să se sinucidă, dacă le necinstește cineva.

Hansu i-a întins o batistă, iar ea s-a șters pe față.

— Ar trebui să pleci acasă. Mama ta o să se îngrijoreze.

A condus-o până la feribot. Sunja a lăsat coșurile pe podeaua vaporului și s-a așezat. Nu mai erau decât doi pasageri la bord.

Fata a făcut o plecăciune. Koh Hansu o privea din nou, dar de data asta cu altă expresie. Părea îngrijorat. Tocmai când vasul ieșea din port, ea și-a dat seama că nu îi mulțumise.

5.

Când Koh Hansu o ajuta să se instaleze la bordul feribotului, Sunja avusese ocazia să-l analizeze mai îndeaproape. Simțise până și mirosul pomezii mentolate din părul lui negru, pieptănat frumos. Hansu avea umerii lați și trupul puternic și solid al unui bărbat mai înalt; avea picioare nici prea lungi, dar nici prea scurte. Era cam de-o seamă cu mama ei, care avea treizeci și șase de ani. Fruntea lată îi era ușor ridată, iar pe pomeții ascuțiți îi apăruseră pete și pistrui ușor maronii. Nasul – subțirel și înzestrat cu o mică cocoașă – îi dădea un discret aer de japonez, iar de sub pielea din jurul nărilor i se zăreau câteva vase capilare sparte. Ochii lui de un maroniu-închis spre negru absorbeau lumina precum un tunel lung, iar când a privit-o, Sunja a simțit o senzație bizară în stomac. Costumul occidental al lui Hansu era elegant și bine întreținut; spre deosebire de chiriașii lor, bărbatul nu emana mirosul specific muncii sau al mării.

A doua zi, la piață, l-a zărit în fața birourilor negustorilor de pește, în mijlocul unui grup de afaceriști, și a așteptat până când a observat-o și el. L-a salutat cu o plecăciune. Hansu a înclinat din cap discret, apoi și-a văzut de treabă. Sunja și-a continuat cumpărăturile și, exact când se înapoia spre feribot, el a prins-o din urmă.

— Ai o clipă? a întrebat-o.

Ea a făcut ochii mari. Ce voia să spună?

— Să stăm de vorbă.

Ea își petrecuse toată viață printre bărbați. Nu se temuse niciodată de ei și nici nu se simțise bizar în prezența lor, dar, când a fost vorba despre el, nu și-a mai găsit cuvintele. În prezența lui se simțea copleșită. Sunja a înghițit cu greu și s-a

hotărât să i se adreseze la fel ca celorlalți chiriași. Avea șaisprezece ani, nu mai era o copilă speriată.

— Mulțumesc că m-ai ajutat ieri.

— N-ai pentru ce.

— Ar fi trebuit să-ți mulțumesc mai devreme. Așadar mulțumesc!

— Vreau să-ți vorbesc. Dar nu aici.

— Atunci, unde? a zis ea, dar apoi și-a dat seama că ar fi trebuit să îl întrebe „de ce”.

— O să vin la plaja din spatele casei tale. Lângă stâncile mari și negre, unde apa e mică în timpul mareei. Lângă golfulețul unde speli rufele.

Voia să-i transmită că știe câte ceva despre ea.

— Poți să vii singură?

Sunja și-a coborât privirea spre coșurile de cumpărături. Nu știa ce să-i spună, dar ar fi vrut să mai stea puțin de vorbă cu el. Dar mama nu ar fi lăsat-o niciodată.

— Poți să te strecori până acolo mâine-dimineață? Pe la ora asta?

— Nu știu.

— După-amiază e mai bine?

— După ce pleacă bărbații la lucru, cred, s-a trezit ea spunând cu glas pierit.

∴

O aștepta lângă stâncile negre, citind un ziar. Marea era mai albastră decât și-o amintea ea, iar norii lunguleți și rari păreau mai șterși – totul părea mai plin de viață în prezența lui. Colțurile gazetei fremătau în briza ușoară, iar el le ținea bine, dar când a văzut-o a îndoit ziarul și l-a băgat sub braț. Nu a înaintat spre ea, ci a lăsat-o să vină ea la el. Sunja s-a apropiat fără ezitare, purtând pe cap în echilibru o legătură mare de haine murdare.

— Domnule… l-a salutat ea, încercând să nu-și trădeze teama.

Nu se putea pleca, așa că a apucat cu ambele mâini legătura de haine ca s-o dea jos, dar Hansu s-a apropiat imediat și i-a luat greutatea, iar ea și-a îndreptat spinarea în timp ce el a pus rufele pe stâncile uscate.

— Mulțumesc, domnule.

— Poți să-mi spui *Oppa*[5]*.* Tu nu ai un frate, iar eu nu am o soră. Ai putea fi tu sora mea.

Sunja nu i-a răspuns.

— E frumos aici, a reluat Hansu, scrutând cu privirea valurile joase din depărtare, cu ochii la orizont. Nu e la fel de frumos ca Jeju, dar îți dă un sentiment asemănător. Tu și cu mine venim de pe câte o insulă. Într-o bună zi vei înțelege că locuitorii din insule sunt diferiți. Ne bucurăm de mai multă libertate.

Îi plăcea vocea lui – era masculină, o voce atotcunoscătoare și ușor melancolică.

— Probabil că-ți vei petrece toată viața aici.

— Da, a încuviințat ea. Aici e căminul meu.

— Căminul, a repetat el gânditor. Tatăl meu a avut o livadă de portocali în Jeju. Când aveam doisprezece ani, ne-am mutat în Osaka. Nu mă mai gândesc la Jeju ca la un cămin. Mama a murit când eram foarte mic.

Nu i-a mărturisit atunci că ea semăna cu cineva din familia mamei lui. Avea aceiași ochi și aceeași frunte lată.

— Ai multe rufe de spălat. Cândva și eu spălam rufele mele și pe ale tatălui meu. Uram să fac asta. Unul dintre avantajele de a fi bogat e că altcineva îți spală rufele și îți face de mâncare.

Sunja spălase rufe aproape de când mersese în picioare. Și nu o deranja deloc. Îi era mai greu să le calce.

— La ce te gândești când speli rufe?

Hansu aflase deja tot ce putuse despre fată, dar nu și ce gândea. Avea obiceiul să pună multe întrebări atunci când voia să afle ce e în mintea cuiva. Majoritatea oamenilor își exprimau gândurile prin cuvinte, pe care apoi le confirmau prin fapte. Mulți spuneau adevărul și doar unii mințeau. Puțini știau să mintă cu adevărat. Cel mai tare îl dezamăgeau persoanele care se dovedeau la fel ca toate celelalte. Prefera femeile deștepte celor mai prostuțe și pe cele harnice celor leneșe, care nu știau decât să stea întinse pe spate.

— Când eram mic, tata și cu mine aveam, fiecare, un singur rând de haine, așa că, atunci când ne spălam lucrurile, încercam să le uscăm peste noapte, iar dimineața următoare le purtam încă jilave. Odată – cred că aveam zece sau unsprezece ani – am pus hainele ude lângă sobă, ca să se usuce mai repede, și

[5] „Frate mai mare“, termen folosit de coreence în adresarea directă către un frate sau un bărbat de încredere, mai în vârstă - în lb. coreeană în orig.

m-am dus să pregătesc cina. Făceam terci de orz și trebuia să amestec în vasul ieftin, altfel se ardea imediat. Și, în timp ce amestecam, am simțit un miros puternic. Focul cuprinsese mâneca de la haina tatălui meu, lăsând în urmă o gaură mare. M-a certat aspru pentru asta.

Hansu a râs cu poftă, amintindu-și bătaia pe care o încasase de la tatăl lui atunci. „Cap sec ce ești! Copil prost și bun de nimic!” Tatăl lui, care-și băuse tot avutul, nu se învinovățise niciodată că nu fusese în stare să-i întrețină și fusese dintotdeauna sever cu fiul lui, care îi ținea în viață căutând de-ale gurii, vânând și uneori furând.

Sunja nu-și imaginase nicicând că un om ca el ar fi putut să-și spele singur rufele. Hainele lui erau atât de fine și cu o croială atât de frumoasă! Îl văzuse deja purtând mai multe costume și încălțări albe. Nimeni nu se mai îmbrăca așa ca el.

Găsise și ea ceva de spus.

— Când spăl rufe, mă gândesc că trebuie să o fac bine. E una dintre treburile care-mi plac, fiindcă pot să fac ceva mai bun decât a fost înainte. Rufele nu sunt ca un vas spart, pe care să-l arunci la gunoi.

El i-a zâmbit.

— De mult îmi doresc să fiu cu tine.

Din nou ar fi vrut să-l întrebe de ce, dar, într-un fel, nici nu conta.

— Ai un chip frumos, l-a zis el. Pari o fată cinstită.

Femeile de la piață îi spuseseră același lucru. Sunja nu știa să se tocmească prea bine și nici nu încerca. Oricum, în dimineața asta nu îi mărturisise mamei că se întâlnește cu Koh Hansu. Nu-i povestise nici măcar despre elevii japonezi care se luaseră de ea. Noaptea trecută îi spusese lui Dokhee, care spăla rufele cu ea, că o să le spele singură, iar slujnica fusese încântată să scape de corvoadă.

— Ai un iubit? a întrebat-o Hansu.

— Nu, i-a răspuns ea, îmbujorându-se.

— Ai aproape șaptesprezece ani, a zis Hansu zâmbind. Eu am treizeci și patru. Sunt de două ori mai mare decât tine. O să fiu prietenul și fratele tău mai mare. Hansu-*oppa.* Ți-ar plăcea?

Sunja l-a privit adânc în ochi, gândindu-se că niciodată nu-și dorise ceva mai mult, decât poate ca tatăl ei să se însănătoșească. Nu trecea o zi în care să nu-și amintească de

părintele ei sau să nu-i audă glasul în gând.

— Când speli rufele?

— Din trei în trei zile.

— Începând de azi?

Ea a încuviințat din cap. A inspirat adânc, umplându-și plămânii cu speranță și uimire. Iubise dintotdeauna această plajă – întinderea nesfârșită a apei în nuanțe de verde-deschis și albastru, pietricelele minuscule de la baza stâncilor negre, aflate între apă și țărmul stâncos. Liniștea din jur îi dădea un sentiment de siguranță și de mulțumire. Aproape că nu venea nimeni aici, dar de acum nu avea să mai privească acest loc cu aceiași ochi.

Hansu a ridicat o piatră netedă de la picioarele ei – era neagră, cu striațiii gri, delicate. A scos din buzunar o cretă mică, albă, cu care marca de obicei containerele cu pește de vânzare angro, și a făcut un „X” pe spatele pietrei. S-a lăsat pe vine și a pipăit de jur-împrejur stâncile enorme, până a găsit o scobitură uscată într-o stâncă de mărime medie, de înălțimea unei bănci.

— Dacă o să vin și n-o să te găsesc și va trebui să mă întorc la treabă, o să las piatra asta în crăpătura din stâncă. Așa o să știi că am trecut pe aici. Dacă tu o să fii aici, iar eu nu, lași piatra în același loc, ca să știu că ai venit să mă vezi.

A mângâiat-o pe brat și i-a zâmbit.

— Acum ar fi mai bine să plec, Sunja-ya. Ne vedem mai târziu, bine?

Fata l-a urmărit plecând și, de îndată ce s-a făcut nevăzut, s-a așezat pe vine, a desfăcut legătura de rufe și a început să spele. A scos o cămașă murdară și a înmuiat-o în apa rece. Totul se schimbase.

∴

L-a revăzut peste trei zile. Nu i-a fost greu să le convingă pe cele două surori să o lase să spele singură rufele. Și de data asta l-a găsit așteptând-o lângă stânci, citindu-și ziarul. Purta o pălărie deschisă la culoare, cu panglică neagră. Arăta elegant. Se comporta de parcă era normal să se întâlnească lângă stânci, deși ea era îngrozită la gândul că ar putea fi descoperiți. Se simțea vinovată că nu le povestise mamei, lui Bokhee și lui Dokhee despre el. Așezați pe stâncile negre, Hansu și Sunja au stat de vorbă vreo jumătate de oră, timp în care el i-a pus tot soiul de întrebări bizare:

— La ce te gândești când e liniște și nu prea ai ce face?

Nu existau momente în care ea să nu aibă nimic de făcut. La han erau o mulțime de treburi: nu-și amintea ca mama ei să fi stat vreodată degeaba. După ce i-a spus că e mereu ocupată, și-a dat seama că se înșală. Uneori muncea fără să-și dea seama, erau treburi pe care putea să le facă fără să le acorde prea multă atenție. Putea să curețe cartofi sau să spele podele fără să se gândească prea mult, iar în ultima vreme, când avea mintea liberă, se gândea la el, dar cum să-i fi spus asta? Chiar înainte să plece, Hansu a întrebat-o ce crede că e un prieten bun, iar ea i-a răspuns că el este, fiindcă o ajutase când fusese la ananghie. El a râs și a mângâiat-o pe păr. Se vedeau în golf la câteva zile, iar Sunja spăla și își îndeplinea îndatoririle cu mai multă convingere, așa că acasă nimeni nu observa cum își petrece ea timpul pe plajă sau la piață.

Înainte să treacă pragul ușii de la bucătărie, când pleca la piață sau pe plajă, se uita la cum arată în capacul lustruit al unei oale din metal, aranjându-și părul pe care și-l împletise strâns de dimineață. Nu știa cum să se facă mai plăcută sau mai atrăgătoare pentru un bărbat și mai ales pentru unul atât de important precum Koh Hansu, așa că se străduia să fie măcar curată și ordonată.

Cu cât îl vedea mai des, cu atât i se părea mai deosebit. Poveștile lui îi umpleau mintea de oameni și locuri pe care nu și le mai imaginase până atunci. Hansu locuia în Osaka, un mare oraș-port din Japonia, unde, pretindea el, obțineai orice doreai dacă aveai bani și unde aproape toate casele aveau curent electric și încălzitoare electrice pe timp de iarnă. Spunea că la Tokyo e mult mai aglomerat decât la Seul – mai mulți oameni, mai multe magazine, restaurante și teatre. Hansu călătorise în Manciuria și în Pyongyang. Îi descria fiecare loc în parte și îi promitea că, într-o bună zi, o s-o ducă și pe ea acolo, dar Sunja nu înțelegea cum s-ar fi putut întâmpla vreodată una ca asta. Și totuși, nu protesta, căci îi plăcea ideea de a călători cu el, de a-i fi alături mai mult decât în cele câteva minute când se întâlneau în golf. Din călătorii îi aducea bomboane frumos colorate și biscuiți dulci. Desfăcea bomboanele și îi băga câte una în gură, ca o mamă care-și hrănește copilul. Ea nu mai avusese parte niciodată de asemenea bunătăți minunate – dropsuri roz, importate din America, biscuiți cu unt din Anglia. Precaută,

arunca ambalajele în afara casei, fiindcă nu voia ca mama să afle despre ele.

Era fascinată de poveștile și de experiențele lui, care se deosebeau mult de aventurile pescarilor și ale muncitorilor veniți din locuri mai îndepărtate, dar în relația cu Hansu exista ceva și mai nou și mai puternic decât se așteptase ea. Până să-l cunoască, nu avusese cui să-i împărtășească întâmplările din viața ei – obiceiurile amuzante ale chiriașilor, discuțiile cu surorile care lucrau pentru Yangjin, amintirile despre tatăl ei, frământările ei cele mai intime. Acum o întreba și pe ea cineva cum merg lucrurile în Yeongdo și Busan. Hansu era nerăbdător să afle cum își petrecuse ziua. Voia să știe până și ce visase. Uneori, când nu știa cum să rezolve o situație sau cum să abordeze o persoană, el o învăța ce să facă. Avea soluții excelente pentru rezolvarea tuturor problemelor. Despre mama ei nu vorbeau niciodată.

La piață, era ciudat să-l vadă făcând afaceri, căci, atunci când era cu ea, era cu totul altcineva – era prietenul, fratele ei mai mare, cel care o scăpa de legătura de rufe de pe cap când se apropia de el. „Cu câtă grație te miști!”, remarcase el, admirându-i gâtul drept și puternic. O dată i-a atins ceafa cu mâinile lui mari și pătrățoase, iar ea a tresărit, surprinsă de senzația care o străbătuse.

Voia să-l vadă tot timpul. Cu cine mai stătea el de vorbă, cui îi mai punea atâtea întrebări? Ce făcea seara, când ea era acasă, servindu-i pe chiriași, ștergând măsuțele joase sau dormind alături de mama ei? Îi era imposibil să-l întrebe, așa că își păstra întrebările pentru ea.

Trei luni s-au întâlnit în același loc, obișnuindu-se tot mai mult cu prezența celuilalt. Când a venit toamna, pe plajă era frig și vânt, dar Sunja abia dacă simțea briza rece.

La începutul lui septembrie a plouat cinci zile la rând și, când în sfârșit s-a înseninat, a doua zi de dimineață, Yangjin a trimis-o să culeagă ciuperci în pădurea Taejongdae. Sunjei îi plăcea să culeagă ciuperci și, cum trebuia să se vadă cu Hansu pe plajă, nu știa cum să-i transmită că avea de făcut altceva decât de obicei. El călătorea adesea și vedea lucruri noi. Sunja însă se abătea pentru prima dată de la rutina ei zilnică.

Încântată, a doua zi, imediat după micul dejun, i-a împărtășit planurile legate de mersul la cules de ciuperci. Câteva clipe

Hansu nu a răspuns nimic, ci doar a privit-o gânditor.

— Hansu-*oppa* se pricepe la găsit ciuperci și alte plante sălbatice. Știu care se pot mânca și care nu. În copilărie petreceam ore în șir adunând ciuperci și alte rădăcinoase. Primăvara căutam ferigi pe care le uscam. Vânam iepuri pentru cină cu praștia. Odată, pe înserate, am prins doi fazani – nu mai mâncaserăm carne de multă vreme. Tata era atât de încântat! a mai zis, trăsăturile feței îmblânzindu-i-se. Putem merge împreună. Cât timp ai la dispoziție ca să culegi ciuperci? a întrebat-o el.

— Vrei să mergi?

Una era să-i vorbească o jumătate de oră, de două ori pe săptămână, și alta să petreacă o zi întreagă cu el. Și dacă îi vedea cineva împreună? s-a întrebat Sunja, îmbujorându-se. Ce trebuia să facă? Îi spusese, iar acum nu-l mai putea împiedica să o însoțească.

— Ne vedem aici. Acum ar trebui să mă întorc la piață.

De data asta, Hansu i-a adresat un alt zâmbet, masculin, iar chipul lui radia de încântare.

— O să găsim o mulțime de ciuperci, sunt sigur.

∴

Mergeau pe la marginea insulei, unde nu-i putea zări nimeni împreună. Țărmul era superb, așa cum nu mai fusese niciodată. În timp ce se apropiau de pădurea aflată pe partea cealaltă a insulei, pini enormi, arțari și brazi păreau să le dea binețe, scăldați în nuanțe aurii și roșii, parcă îmbrăcați în veșminte de sărbătoare. Hansu i-a povestit că locuiește în Osaka. Japonezii nu trebuiau criticați, i-a spus el. În prezent îi persecutau pe coreeni și, desigur, nimănui nu-i plăcea să fie învins. Considera că, dacă ei, coreenii, încetau să se mai certe între ei, puteau să preia controlul asupra Japoniei și să le facă mult mai mult rău japonezilor decât le făcuseră aceștia.

— Oriunde mergi, numai oameni ticăloși. Nu au nimic bun. Vrei să vezi cum se înrăiește un om? Fă dintr-un om obișnuit unul cu un succes inimaginabil! Să vedem cât de bun va rămâne atunci când va putea să facă orice dorește.

În timp ce el vorbea, Sunja încuviința din cap, încercând să țină minte fiecare cuvânt, să memoreze fiecare imagine, să înțeleagă mesajul. Îi prețuia poveștile așa cum prețuise sticla șlefuită de mare și pietricelele roz pe care le colecționa în

copilărie – vorbele lui o umpleau de uimire, fiindcă el o lua de mână și îi arăta lucruri noi, de neuitat.

Desigur că erau multe subiecte și idei pe care nu le înțelegea, iar uneori îi venea greu să și le însușească pe toate fără să le fi experimentat. Dar își umplea mintea așa cum ar fi umplut un maț de porc cu carne pentru cârnați. Încerca din răsputeri să priceapă sensul lucrurilor, pentru că nu voia ca el să o considere o prostovană. Sunja nu știa să citească nici în coreeană, nici în japoneză. Tatăl ei o învățase puțină adunare și scădere ca să socotească banii, dar asta era tot. Nici ea, nici mama ei nu știau nici măcar să-și scrie numele.

Hansu adusese și el o basma mai mare, ca să culeagă ciuperci. Faptul că era, în mod evident, încântat de excursia lor o făcea să se simtă mai bine, dar tot se temea că i-ar putea vedea cineva. Nimeni nu știa că sunt prieteni. Bărbații și femeile nu trebuiau să fie prieteni, dar ei nici iubiți nu erau. Hansu nu adusese niciodată vorba despre căsătorie, iar dacă voia să o ia de nevastă trebuia să discute cu mama ei, ceea ce nu făcuse. De fapt, după ce, în urmă cu trei luni, o întrebase dacă are un iubit, nu mai deschisese niciodată subiectul. Încerca să nu se gândească dacă are vreo relație cu o altă femeie. Nu i-ar fi fost greu să găsească o fată, iar interesul pe care îl manifesta față de ea nu avea întotdeauna sens.

Deși lungă, plimbarea i s-a părut scurtă, iar când au intrat în pădure, locul era și mai izolat decât cel în golf, dar, spre deosebire de deschiderea oferită de stâncile joase și de vastitatea mării de un albastru-verzui, aici, copaci imenși se înălțau deasupra lor ca și cum intrai în lăcașul înfrunzit și întunecos al unui uriaș. Auzind păsări, s-a uitat în jur ca să vadă ce specie sunt. Atunci a observat chipul lui Hansu. Avea lacrimi în ochi.

— *Oppa,* te simți bine?

El a încuviințat din cap. Tot drumul îi vorbise despre călătorii și despre muncă, dar, la vederea frunzelor colorate și a trunchiurilor noduroase de copaci, tăcuse brusc. Și-a pus mâna dreaptă pe spatele ei, atingând capătul cozii ei împletite. A mângâiat-o pe spate, apoi și-a retras mâna.

Hansu nu mai mersese în pădure din copilărie, dinainte să devină un adolescent dur, care îmbrâncea lumea și fura împreună cu cei mai isteți băieți ai străzii din Osaka. Până să se

mute în Japonia, munții împăduriți din Jeju fuseseră sanctuarul lui. Cunoștea fiecare copac din jurul vulcanului Halla-san. Își amintea de micuțele căprioare care înaintau grațios, cu pași mărunți pe picioarele lor subțirele. Mirosul puternic al florilor de portocal îi revenea în amintire, deși în pădurea din Yeongdo nu exista așa ceva.

— Să mergem! a îndemnat-o, luând-o înainte, iar Sunja l-a urmat.

După mai puțin de doisprezece pași, Hansu s-a oprit să culeagă cu grijă o ciupercă.

— Asta e prima, a zis el, oprindu-se din plâns.

Nu o mințise. Era expert în ciuperci, în plus, a cules numeroase alte plante comestibile, explicându-i chiar și cum să le prepare.

— Când ți-e foame, înveți ce poți să mănânci și ce nu, i-a zis el râzând. Nu-mi place să-mi fie foame. Așadar unde e locul de unde le culegi tu? Încotro o apucăm?

— La câteva minute de aici – de acolo le culegea mama în copilăria ei, după o ploaie puternică. Ea e din partea asta a insulei.

— Coșul tău nu e destul de mare. Trebuia să aduci două, ca să ai destule de uscat pentru la iarnă! Așa, s-ar putea să te întorci și mâine.

Sunja i-a zâmbit.

— Dar, *Oppa,* nici măcar n-ai văzut locul!

Când au ajuns, locul de cules al mamei era acoperit de un covor de ciuperci maronii, preferatele tatălui ei.

Hansu a râs, încântat.

— Ce ți-am zis? Trebuia să aducem ceva să facem supă. Hai să luăm prânzul aici data viitoare! E prea ușor!

A început îndată să culeagă câte un mănunchi de ciuperci, pe care le punea în coșul așezat pe pământ, între ei. Când s-a umplut coșul, a mai strâns câteva în basma, iar când și aceasta a fost plină Sunja și-a dezlegat șorțul din talie și a adunat mai multe.

— Nu știu cum o să le duc pe toate, a zis ea. Sunt prea lacomă.

— Ba nu ești îndeajuns de lacomă.

Hansu a înaintat spre ea. Sunja îi simțea parfumul săpunului și al cerii de păr cu extras de perișor. Era proaspăt ras și arăta

foarte chipeș. Îi plăcea albul hainelor lui. De ce conta una ca asta? Bărbații de la han erau murdari, n-aveau încotro. Se murdăreau la muncă și, oricât le-ar fi spălat hainele, nu reușeau să elimine mirosul de pește din cămăși și pantaloni. Tatăl ei o învățase să nu judece oamenii atât de superficial: Ce poartă sau ce are un om nu are nicio legătură cu sufletul și cu caracterul lui. Sunja a inspirat adânc. Parfumul lui Hansu se amesteca cu mireasma proaspătă a pădurii.

El și-a strecurat mâinile pe sub bluza ei scurtă, tradițională, iar ea nu s-a opus. I-a dezlegat cordonul lung de la bluză, pe care apoi i-a desfăcut-o. Sunja a început să plângă încetișor, așa că a tras-o spre el și a luat-o în brațe, spunându-i șoapte de alinare, iar fata l-a lăsat să o liniștească, în timp ce făcea ce poftea cu ea. A așezat-o cu blândețe pe pământ.

— *Oppa* e aici. Totul e în regulă. Totul e în regulă.

A ținut mâinile sub fesele ei tot timpul, dar, deși încercase să o ferească de crengi și de frunze, tot i-au lăsat urme pe picioare. Când s-au despărțit, el i-a șters sângele cu batista:

— Ai un corp frumos. Zemos ca un fruct copt.

Sunja nu i-a răspuns. Îl ținuse la sân ca pe un copil. În timp ce el se mișca în ea, făcând lucrul acela pe care îl văzuse la porci și la cai, fusese șocată de intensitatea și de profunzimea durerii, iar acum era recunoscătoare că n-o mai doare.

Când s-au ridicat de pe covorul de frunze galbene și roșii, Hansu a ajutat-o să-și netezească hainele și a îmbrățișat-o:

— Tu ești fata mea dragă.

Același lucru i i-a spus și când au făcut-o dată viitoare.

6.

Hansu plecase în Japonia cu afaceri. Îi promisese că la întoarcere va avea o surpriză pentru ea. Sunja credea că e doar o chestiune de timp până când îi va vorbi despre căsătorie. Ea îi aparținea și își dorea să devină soția lui. Nu voia să-și părăsească mama, dar, dacă trebuia să se mute la Osaka pentru a fi cu el, atunci asta avea să facă. Cât era ziua de lungă se întreba ce o fi făcând el în acel moment. Când își imagina viața în lipsa lui, se simțea parte din altă poveste, una din afara

districtului Yeongdo, dincolo de Busan, mai departe chiar de granițele Coreei. Cum putuse să trăiască fără să cunoască pe altcineva, în afară de mama și de tatăl ei? Și totuși, nu știuse mai mult decât atât. Era normal ca o fată să se căsătorească și să nască prunci, iar când nu a mai avut menstruație s-a bucurat că îi va aduce pe lume un fiu.

Număra zilele până la întoarcerea lui și, dacă ar fi avut un ceas în casă, ar fi măsurat cum treceau orele și minutele. În ziua în care s-a întors, Sunja s-a dus degrabă la piață. S-a plimbat prin fața birourilor negustorilor de pește până când el a zărit-o și i-a comunicat, în felul lui discret, ora la care să se întâlnească în golf în dimineața următoare.

De îndată ce chiriașii au plecat la lucru, ea a strâns rufele și a pornit degrabă spre plajă, neputând să mai aștepte. Când și-a văzut iubitul lângă stânci, cu paltonul lui frumos îmbrăcat peste costum, s-a simțit mândră că un asemenea bărbat o alesese pe ea.

Spre deosebire de alte dăți, când se apropiase prudentă, cu pași demni de o doamnă, astăzi a gonit nerăbdătoare spre el, ținând în brațe legătura de haine.

— *Oppa!* Te-ai întors!

— Ți-am spus c-o să mă întorc mereu, a zis el, strângând-o la piept.

— Sunt atât de bucuroasă să te văd!

— Ce mai face fata mea?

Sunja radia în prezența lui.

— Sper că n-o să mai pleci așa curând.

— Închide ochii! i-a cerut el, iar ea l-a ascultat.

El i-a deschis pumnul drept și i-a pus în palmă un disc gros. Metalul era rece în mâna ei.

— E exact ca al tău, a constatat ea, deschizând ochii.

Hansu avea un ceas greu, din aur, adus din Anglia.

Al ei era la fel de mare și era din argint suflat cu aur, i-a spus el. Cu ceva timp în urmă, îi explicase diferența dintre limba lungă și cea scurtă a ceasului și o învățase să citească ora. Ceasul lui atârna de un lanț masiv, din aur, cu o prelungire în formă de *T,* care se prindea la butoniera hainei.

— Apasă pe asta! i-a arătat Hansu, apăsând pe buton și ceasul de buzunar s-a deschis, scoțând la iveală o suprafață albă, elegantă, cu cifre curbate.

— E cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată! Mulțumesc, *Oppa.* Îți mulțumesc foarte mult! De unde l-ai luat?

Nu-și putea imagina un magazin unde se vând asemenea lucruri.

— Dacă ai bani, poți să iei orice. L-am comandat de la Londra, special pentru tine. De-acum o să știm exact ora la care ne întâlnim.

Nu credea că va fi vreodată mai fericită decât acum.

Hansu a mângâiat-o pe obraz și a tras-o spre el.

— Vreau să te văd.

Ea și-a plecat privirea și și-a desfăcut bluza. În seara dinainte se spălase cu apă fierbinte, frecându-și fiecare por până când i se înroșise pielea.

El i-a luat ceasul din mână și a trecut cordonul subțire al furoului ei prin agățătoare.

— O să comand un lănțișor ca lumea și un ac data viitoare când merg în Osaka.

I-a tras furoul în jos, dezvelindu-i sânii și acoperindu-i unul cu gura. Apoi i-a desfăcut fusta lungă.

Dorința lui năvalnică nu o mai uimea ca prima dată când făcuseră dragoste. Fuseseră de multe ori împreună, așa că nu o mai durea atât de tare ca la început. Cel mai mult îi plăceau atingerile lui tandre și dorința de nestăvilit. Îi plăcea cum expresia lui trecea de la gravitate la inocență în doar câteva minute.

Când s-a sfârșit, ea s-a încheiat la bluză. În câteva clipe el avea să se întoarcă la muncă, iar ea avea să se apuce de spălat rufele de la han.

— Sunt însărcinată.

El a făcut ochii mari și s-a oprit:

— Ești sigură?

— Da, așa cred.

— Ei bine… a zis el zâmbind.

Ea i-a întors zâmbetul, mândră de realizarea lor comună.

— Sunja…

— *Oppa?* a zis ea, cercetându-l serioasă.

— Am o soție și trei copii. În Osaka.

Ea a deschis gura, apoi a închis-o. Nu și-l putea imagina alături de altcineva.

— O să am mare grijă de tine, dar nu te pot lua de soție.

Căsătoria mea este deja înregistrată în Japonia. Sunt implicații la serviciu, i-a explicat el, încruntându-se. Voi face tot ce pot ca să fim împreună. Plănuiam să găsesc o casă bună pentru tine.

— O casă?

— Lângă mama ta. Sau în Busan, dacă vrei. În curând vine iarna și nu ne mai putem întâlni afară.

A râs și a mângâiat-o pe brațe, dar ea s-a retras.

— De-aia te-ai dus în Osaka? Ca să-ți vezi…

— M-am căsătorit de la o vârstă foarte fragedă. Am trei fete, i-a povestit Hansu.

Fiicele lui nu erau nici foarte deștepte și nici interesate de ceva anume, dar erau drăguțe și simple. Una dintre ele era suficient de frumoasă cât să se mărite, pe când celelalte erau prea slabe, semănând cu mama lor agitată, care părea fragilă și veșnic nemulțumită.

— Poate că tu o să ai un băiat! a zis el, incapabil să-și rețină un zâmbet. Cum te simți? Ai poftă de ceva anume?

Și-a luat portofelul din care a scos un teanc de yeni.

— Vreau să-ți cumperi orice dorești să mănânci. Și o să ai nevoie de mai mult material pentru haine și pentru tine, și pentru copil.

Sunja s-a uitat lung la bani, dar nu s-a întins să-i ia. În schimb, mâinile îi rămăseseră atârnate de o parte și de alta a corpului. El părea din ce în ce mai entuziasmat.

— Simți că s-a schimbat ceva? a întrebat-o, punându-i mâinile pe burtă și râzând încântat.

Soția lui Hansu, cu doi ani mai mare decât el, nu mai rămăsese însărcinată de ani buni. Făceau dragoste rar. Cu un an în urmă, când el avusese câteva amante, niciuneia nu îi întârziase ciclul, așa că nici nu-i trecuse prin cap că Sunja ar putea rămâne însărcinată. Plănuise să-i cumpere o căsuță înainte de venirea iernii, dar acum se gândea la ceva mai mare. Era tânără și, evident, fertilă, așa că Hansu și-a dat seama că ar putea avea mai mulți copii împreună. Era fericit la gândul de a avea o femeie și copii în Coreea. Nu mai era tânăr, dar pofta lui de amor nu scăzuse odată cu vârsta. Cât fusese plecat, se masturbase tot timpul cu gândul la ea. Nu credea că bărbații sunt croiți pentru o singură femeie. Pentru el, căsnicia era un lucru nefiresc, însă nu avea să abandoneze nicicând o femeie care-i adusese pe lume copiii. Considera că un bărbat are nevoie

de mai multe femei, dar el o prefera pe această fată. Adora trupul robust al Sunjei, rotunjimea sânilor și a șoldurilor ei. Chipul ei blând îi aducea mângâiere și ajunsese să depindă de inocența și de adorația ei. După ce făcea dragoste cu ea, simțea că aproape nimic nu-i era imposibil. La urma urmei, era adevărat: când se însoțește cu o fată tânără, un bărbat redevine băiat. A pus banii în mâna Sunjei, dar ea le-a dat drumul bancnotelor, care s-au împrăștiat pe plajă. Hansu s-a aplecat să le ridice.

— Ce faci? a ridicat el vocea ușor.

Ea și-a ferit privirea. El spunea ceva, însă ea nu-l mai auzea. Ca și cum mintea ei nu mai putea să deslușească înțelesul cuvintelor lui. Vorbele-i erau simple sunete, răbufniri zgomotoase. Totul părea lipsit de sens. Avea o soție și trei fiice în Japonia? De când îl cunoscuse, fusese un om de onoare, așa presupusese ea. Își respectase fiecare promisiune. Îi spusese că va avea parte de o surpriză și îi adusese un ceas. Dar surpriza ei pentru el? Ar fi vrut ca Hansu să nu fi aflat niciodată. Nimic din comportamentul lui nu-i dăduse de bănuit că ar fi un *jebi* – genul de bărbat care trece de la o femeie la alta. Oare făcea dragoste și cu soția lui? Și, oricum, ce știa ea despre bărbați?

Cum o fi soția lui? se întreba ea. O fi frumoasă? O fi blândă? Nu-l mai putea privi în ochi. În schimb, s-a uitat la fusta ei de muselină albă, cu tivul veșnic gri, oricât ar fi încercat să-l spele.

— Sunja, când pot să stau de vorbă cu mama ta? Să mergem acum? Ea știe că o să ai un copil?

Când a adus vorba despre mama ei, parcă ar fi pălmuit-o.

— Cu mama?

— Da. I-ai spus?

— Nu, nu i-am spus.

Încerca să nu se gândească la mama ei.

— O să cumpăr hanul pentru voi, astfel încât tu și mama ta să nu mai trebuiască să găzduiți pe nimeni. Așa v-ați putea ocupa numai de copil. Și am mai putea avea și alții. Ți-aș putea lua o casă mult mai mare, dacă vrei.

Legătura de rufe de la picioarele ei părea că strălucește în lumina soarelui. Avea treabă de făcut. Nu era decât o țărancă proastă, care se lăsase posedată de un bărbat pe jos, în pădure. Când o dorise acolo, pe plajă, îl lăsase să se bucure de trupul ei pe îndelete. Dar atunci crezuse că el o iubește tot atât cât îl

iubea ea. În schimb, dacă nu o lua de soție, nu era decât o târfă ordinară, dezonorată pentru totdeauna. Băiatul ei avea să fie un copil din flori, care nu va avea tată, cum avusese ea.

— Nu vreau să te mai văd niciodată, i-a spus Sunja.

— Poftim? i-a zâmbit Hansu, nevenindu-i să creadă.

Și-a petrecut brațele după umerii ei, dar ea l-a împins.

— Dacă te mai apropii vreodată de mine, mă sinucid. Poate că până acum m-am comportat ca o târfă…

Sunja nu mai putea să vorbească. Își amintea limpede de tatăl ei: ochii lui frumoși, buza despicată, cocoașa și mersul lui greoi. Când își încheia lucrul de peste zi, îi făcea păpuși din coceni uscați și crenguțe. Dacă în buzunar îi mai rămânea o monedă, îi cumpăra o bucățică de ciubuc. Mai bine că murise și nu apucase să vadă ce ființă josnică devenise. El o învățase să se respecte, dar ea nu se respectase. Își trădase mama și tatăl, care munciseră din greu pentru ea și o îngrijiseră ca pe o bijuterie.

— Sunja, draga mea copilă, ce te necăjește? Nimic nu s-a schimbat, i-a zis Hansu, derutat. Voi avea mare grijă de tine și de copil. Am destul timp și destui bani pentru încă o familie. Îmi voi achita îndatoririle. Dragostea mea pentru tine e foarte puternică. Mai puternică decât aș fi crezut eu vreodată. Nu mi-e ușor să ți-o spun, dar, dacă aș putea, m-aș căsători cu tine. Tu ești ființa cu care m-aș căsători. Noi doi semănăm mult. Copilul nostru va fi foarte iubit, dar nu pot să-mi uit soția și fiicele…

— Nu mi-ai pomenit niciodată de ele. M-ai lăsat să cred…

El a clătinat din cap. Fata nu îl înfruntase niciodată până atunci. Nicio vorbă de împotrivire nu scăpase de pe buzele ei.

— Nu vreau să te mai văd niciodată, i-a spus ea.

El a încercat să o ia în brațe, dar Sunja a țipat:

— Lasă-mă, nemernicule! Nu mai vreau să am de-a face cu tine.

Hansu s-a oprit și s-a uitat la ea, analizând-o din nou pe fata din fața lui. Înflăcărarea din trupul ei nu fusese niciodată exprimată prin cuvinte, dar acum el descoperea că ea poate fi și altfel.

— Nu-ți pasă de mine cu adevărat.

Brusc, totul îi era limpede. Se așteptase ca el să o trateze așa cum o trataseră părinții ei. Era convinsă că tatăl și mama ei ar fi preferat ca ea să facă orice muncă cinstită decât să fie amanta unui bogătaș.

— Și dacă o să fie fată? Sau dacă o să fie ca tatăl meu? Cu piciorul strâmb și buza despicată?

— De-asta nu te-ai căsătorit? s-a încruntat el.

Mama Sunjei nu respinsese niciodată ideea unei căsătorii, multe fete din sat avuseseră parte de căsnicii reușite. Dar nimeni nu venise să o ceară de la mama ei, iar bărbații de la han nu erau tocmai o partidă serioasă. Poate că ăsta era motivul? se întreba Sunja. Acum, că era însărcinată, și-a dat seama că putea da naștere unui copil cu defectele tatălui ei. În fiecare an făcea curat la mormintele fraților ei. Mama îi povestise că mulți dintre ei se născuseră cu buză de lup. Hansu se aștepta să-i aducă pe lume un fiu sănătos. Și dacă ea nu putea? Avea să se lepede de ei?

— Încercai să mă faci să te iau de nevastă? Pentru că nu ai putut să te măriți cu un bărbat normal?

Hansu însuși și-a dat seama de cruzimea vorbelor lui.

Sunja a înșfăcat legătura de rufe și a luat-o la fugă spre casă.

7.

Farmacistul Chu ținea la pastorul din Pyongyang și se bucura să-l vadă însănătoșindu-se. Acum îl vizita pe Isak doar o dată pe săptămână și tânărul părea complet vindecat.

— Ești prea sănătos ca să stai în pat, i-a spus farmacistul. Dar încă nu te ridica!

Chu stătea alături de Isak, care era întins pe salteaua din camera de depozitare. Curentul care pătrundea pe la tocurile geamului îi ridica ușor lui Chu zulufii de pe frunte. Farmacistul a așezat plapuma groasă pe umerii lui Isak.

— Îți e destul de cald?

— Da. Vă sunt profund îndatorat dumneavoastră și lui *ajumoni.*

A

— Încă pari firav, s-a încruntat Chu. Vreau să te mai împlinești puțin. N-ai pic de carne-n obraji. Îți place mâncarea de aici?

Hangița se uita la el de parcă tocmai o certase.

— Mâncarea e minunată, a protestat Isak. Mănânc mult mai mult decât plătesc. Aici, mâncarea e mai bună ca acasă.

Isak le-a zâmbit lui Yangjin și Sunjei, care rămăseseră în hol.

Chu s-a aplecat spre pieptul lui Isak, unde pusese capul stetoscopului. Respirația era puternică și regulată, la fel ca săptămâna trecută. Pastorul părea în formă.

— Tușește puțin!

Apoi Chu a ascultat gânditor zgomotul din pieptul pastorului.

— Ești mai bine, cu siguranță, dar ai fost bolnav aproape toată viața. Și ai mai avut tuberculoză și înainte. Trebuie să fim prevăzători.

— Da, dar acum mă simt mai bine. Aș vrea să scriu la biserica mea din Osaka ca să le comunic datele de călătorie. Asta, dacă dumneavoastră considerați că pot să călătoresc. Fratele meu m-a pus să-i promit că vă voi cere permisiunea.

Isak a închis ochii, parcă rugându-se.

— Înainte să plecați din Pyongyang, doctorul v-a încredințat că puteți să călătoriți de unul singur până la Osaka?

— Mi s-a spus că da, însă doctorul și mama mea nu m-au încurajat să pornesc la drum. Totuși, când am plecat, eram mai în putere decât fusesem vreodată. Dar, desigur, din moment ce mă aflu acum aici – ar fi trebuit să le dau ascultare, fără îndoială. Doar că cei de la biserica din Osaka insistau să vin.

— Doctorul v-a zis să nu plecați, și totuși ați făcut-o! a râs Chu. Nu ai cum să-i ții pe tineri sub cheie, presupun. Așadar vreți să porniți iar la drum și de data asta sperați să vă dau eu permisiunea. Cum ar fi dacă s-ar întâmpla ceva sau dacă v-ați îmbolnăvi pe drum?

Chu a clătinat din cap și a oftat.

— Ce să zic? Nu vă pot opri, dar cred că ar trebui să mai așteptați.

— Cât?

— Cel puțin două săptămâni. Poate chiar trei.

Isak a ridicat privirea spre Yangjin și Sunja. Era stânjenit.

— Mă simt îngrozitor că am picat ca o povară pe capul vostru și că v-am pus în pericol. Slavă Domnului că nu s-a îmbolnăvit nimeni! Îmi cer iertare. Pentru tot.

Yangjin a clătinat din cap. Pastorul fusese un oaspete model. La drept vorbind, ceilalți locatari își îmbunătățiseră comportamentul în compania unei persoane atât de manierate. Își plătise datoriile la timp. Era ușurată că starea sănătății lui se îmbunătățise atât de spectaculos.

Chu și-a strâns stetoscopul.

— Cu toate acestea, nu te-aș sfătui să te grăbești să te întorci acasă. Vremea de aici e mai potrivită pentru plămânii tăi decât cea din nord, iar în Osaka vremea e asemănătoare cu cea de aici. Iernile nu sunt prea aspre în Japonia, a mai adăugat Chu.

Isak a încuviințat din cap. Clima îi influențase mult pe părinții lui când consimțiseră la plecarea lui spre Osaka.

— Atunci, le pot scrie celor de la biserica din Osaka? Și fratelui meu?

— O să iei vaporul până la Shimonoseki și de acolo trenul? l-a întrebat Chu strâmbându-se.

Călătoria avea să dureze o zi, cel mult două, din pricina întârzierilor.

Isak a dat din cap că da, ușurat că farmacistul îi dădea voie să plece.

— Ați ieșit pe afară?

— Nu mai departe de curte. Ziceați că nu e o idee prea bună.

— Ei bine, acum puteți. Ar trebui să faceți zilnic o plimbare mai lungă sau două – fiecare mai lungă decât cea dinainte. Trebuie să vă întăriți mușchii de la picioare. Sunteți tânăr, dar ați zăcut la pat și ați stat închis în casă aproape trei luni.

Farmacistul s-a întors spre Yangjin:

— Asigurați-vă că reușește să ajungă până la piață. Evident că nu ar trebui să se ducă singur. Ar putea să cadă.

Chu l-a bătut pe Isak pe umăr înainte să plece și a promis că va reveni peste o săptămână.

∴

În dimineața următoare, Isak și-a terminat studiile biblice și rugăciunile, apoi a luat micul dejun în camera din față de unul singur. Ceilalți chiriași porniseră deja spre muncă. Se simțea destul de in putere ca să meargă la Osaka și voia să facă pregătirile în vederea plecării. Înainte să se îndrepte spre Japonia, își dorise să-l viziteze pe pastorul din Busan, dar nu apucase. Nu-l contactase, de teamă să nu-l îmbolnăvească. Se simțea sigur pe picioare, nu-i mai tremurau ca înainte. În odaia lui făcuse calistenii ușoare, învățate în copilărie de la fratele lui mai mare, Samoel. Fiindcă își petrecuse cea mai mare parte din viață în casă, fusese nevoit să învețe să se mențină în formă prin mijloace mai puțin evidente.

Yangjin a venit să ia tava pe care îi servise micul dejun. I-a

adus ceai de orz, iar el i-a mulțumit.

— Mi-ar plăcea să ies la o plimbare. Pot să mă duc de unul singur, a zis el zâmbind. N-o să stau prea mult. Mă simt foarte bine în dimineața asta. N-o să mă îndepărtez prea tare.

Yangjin nu și-a putut ascunde expresia feței. Nu avea cum să-l țină închis ca pe un cocoș de preț într-un coteț, dar ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi căzut? Zona din jurul casei era pustie. Dacă se plimba pe plajă și avea un accident, nimeni nu putea să-l vadă.

— Nu cred că ar trebui să plecați singur, domnule.

Ceilalți chiriași erau la lucru sau în oraș, la treburile lor, care nu o priveau pe ea. Nu avea cui să-i ceară să îl însoțească acum.

Isak și-a mușcat buza. Dacă nu-și înzdrăvenea picioarele, drumul se putea amâna.

— Poate că vă cer prea mult... a zis el, făcând o mică pauză. Știu că aveți mult de lucru, dar mă întreb dacă nu m-ați putea însoți dumneavoastră o bucată de drum.

Era scandalos să-i ceară unei femei să-l însoțească pe plajă, dar simțea că înnebunește dacă nu iese din casă astăzi.

— Dacă nu puteți, vă înțeleg. O să fac o plimbare scurtă pe țărm. Doar câteva minute.

În copilărie, dusese o viață privilegiată de invalid. Profesorii, guvernantele și servitorii fuseseră primii lui tovarăși. Când era vreme bună, dar el nu se simțea suficient de bine ca să iasă la plimbare, servitorii și frații mai mari îl cărau în spinare. Dacă doctorul îi sugera să respire aer curat, grădinarul cel uscățiv îl punea pe copil într-un cadru cu roți și-l plimba prin livadă, lăsându-l să culeagă merele de pe crengile mai joase. Isak aproape că simțea parfumul amețitor al merelor, greutatea fructului roșu în mână și gustul dulce al primei îmbucături, sucul șters prelingându-i-se pe încheietură. Îi era dor de casă și se simțea din nou ca un copil bolnav, izolat în camera lui, cerșind permisiunea de a vedea lumina soarelui.

Yangjin stătea pe genunchi, cu mâinile mici și aspre în poală, neștiind ce să facă. Nu se cădea ca o femeie să iasă la plimbare cu un bărbat care nu făcea parte din familie. Era mai mare decât el, așa că nu se temea de bârfe, dar nu se plimbase niciodată în compania altui bărbat în afară de tatăl și de soțul ei.

Isak s-a uitat la chipul ei tulburat. Se simțea îngrozitor că fusese nevoit să-i ceară o nouă favoare.

— Ați făcut atâtea deja, și totuși eu vă cer mai mult.

Yangjin și-a îndreptat spatele. Nu se plimbase niciodată agale pe plajă cu soțul ei. În scurta lui viață, pe Hoonie îl duruseră îngrozitor picioarele și spatele – nu se plânsese, ci își păstrase energia pentru treburile pe care le avea de rezolvat. Oare cât își dorise să alerge ca un băiat normal, să-și umple plămânii de aerul sărat al mării și să fugărească pescărușii – lucruri pe care le făcuseră aproape toți copiii din Yeongdo.

— E foarte egoist din partea mea, a zis el. Îmi cer iertare.

Isak s-a hotărât să aștepte până când unul dintre ceilalți chiriași îl va putea conduce.

Yangjin s-a ridicat.

— O să ai nevoie de haină, i-a spus. Ți-o aduc eu.

Mirosul pătrunzător de alge, spuma valurilor ce se spărgeau de-a lungul plajei presărate cu stânci și pustietatea ce domina peisajul alb-cenușiu, în afară de păsările albe, care li se roteau pe deasupra capetelor – toate aceste senzații erau aproape copleșitoare, după ce stătuse atâta vreme închis în cămăruța lui minusculă. Soarele dimineții îi încălzea capul descoperit. Nu se îmbătase niciodată, dar își imagina că așa trebuie să se fi simțit fermierii care dansau de *Chuseok*[6] după ce băuseră câteva pahare.

Pe plajă, Isak și-a luat în mână pantofii de piele. S-a plimbat încet, trupul lui înalt și slăbit nedând niciun semn de boală. Nu era tocmai în putere, dar se simțea mai bine decât înainte.

— Mulțumesc, a zis, fără să se uite la ea.

Chipul lui palid strălucea în lumina dimineții. A închis ochii și a inspirat adânc.

Yangjin s-a uitat la tânărul care zâmbea. Avea un aer inocent, și-a zis ea, o puritate copilărească de neascuns. Voia să-l protejeze.

— Ați fost atât de bună cu mine!

Ea i-a alungat vorbele cu un semn al mâinii, neștiind cum să-i primească toată recunoștința. Yangjin era deprimată. Nu avea timp de plimbare și, pentru că se afla afară, greutatea din inima ei lua o formă bine definită. O apăsa din interior.

— Pot să te întreb ceva?

— Da?

— Fiica dumitale se simte bine?

[6] Sărbătoarea recoltei.

Yangjin nu i-a răspuns. Cum înaintau spre celălalt capăt al plajei, se simțea de parcă s-ar fi aflat altundeva, deși nu putea preciza unde. Plaja nu semăna cu cea de la câțiva pași de curtea din spatele casei ei. Se simțea tulburată în prezența tânărului pastor, și totuși, întrebarea lui neașteptată a împrăștiat vraja delicată. Ce observase oare la Sunja, de-l făcea să se intereseze de starea ei? În curând, pântecele ei tot mai mare avea să devină vizibil, dar momentan nu era deloc schimbată. Oare ce va crede pastorul? Oare conta?

— E însărcinată.

I-a spus-o din senin, simțind că lui poate să i se destăinuie.

— Trebuie să-i fie greu, ținând cont că soțul ei e plecat.

— Nu e căsătorită.

Nu ar fi fost nimic neobișnuit să creadă că tatăl copilului lucra în Japonia, într-o mină sau o fabrică.

— Bărbatul acela a...?

— Nu vrea să-mi povestească nimic.

Sunja îi spusese că bărbatul respectiv era căsătorit și avea copii. Yangjin nu știa mai multe. Totuși, nu-i putea împărtăși povestea pastorului. Era o rușine prea mare.

Părea deznădăjduită. Chiriașii îi aduceau lui Isak ziare pe care să li le citească și în ultima vreme toate întâmplările erau triste. Simțea durerea copleșitoare ce apăsa pe toată lumea. Țara se afla sub guvernare colonială de douăzeci de ani și nimeni nu vedea nicio ieșire. Parcă toată lumea se declarase învinsă.

— Se întâmplă astfel de lucruri în toate familiile.

— Nu știu ce se va alege de ea. Viața ei e distrusă. Și înainte i-ar fi fost greu să se căsătorească, dar acum...

Isak nu înțelegea.

— Din pricina bolii soțului meu. Oamenii nu vor așa ceva în neamul lor.

— Înțeleg.

— E greu să fii femeie necăsătorită, dar să aduci pe lume un copil fără tată... Vecinii nu vor accepta niciodată una ca asta. Și ce se va alege de bietul copilaș fără nume? Nu-l putem înregistra cu numele nostru de familie.

Nu vorbise niciodată atât de deschis cu un străin. Continua să meargă, dar încetinise pasul.

De când aflase vestea, se tot gândise cum să-i ușureze situația, dar nu găsise nicio soluție. Surorile ei necăsătorite nu o

puteau ajuta, iar tatăl lor murise de mult. Nu avea niciun frate.

Isak era oarecum surprins. Mai auzise de așa ceva la biserica de acasă. Vedeai de toate la biserică, unde lumea căuta iertarea.

— Tatăl copilului… nu poate fi găsit?

— Nu știu. Nu vrea să vorbească despre el. Nu am mai spus nimănui, în afară de dumneavoastră. Știu că slujba dumneavoastră este să-i îndrumați pe oameni, dar noi nu suntem creștini. Îmi pare rău.

— Mi-ați salvat viața. Aș fi murit dacă nu m-ați fi găzduit și nu m-ați fi îngrijit. Ați făcut mult mai mult decât face un hangiu pentru oaspeții lui.

— Soțul meu a murit de aceeași boală. Sunteți tânăr. Ar trebui să aveți o viață lungă înainte.

Și-au continuat drumul, căci Yangjin nu părea dornică să se întoarcă. Stătea cu ochii la apa verde-deschis. Voia să se așeze. Dintr-odată, se simțea obosită.

— I-aș putea spune că știu? Îmi permiteți să stau de vorbă cu ea?

— Nu sunteți surprins?

— Bineînțeles că nu. Sunja pare o tânără foarte responsabilă. Cu siguranță există un motiv pentru care se comportă astfel. *Ajumoni,* poate că acum pare îngrozitor, dar un copil e un dar de la Dumnezeu.

Expresia tristă de pe chipul lui Yangjin a rămas neschimbată.

— *Ajumoni,* crezi în Dumnezeu?

Ea a clătinat din cap că nu.

— Soțul meu zice despre creștini că nu sunt oameni răi. Unii au fost patrioți și au luptat pentru independență, nu-i așa?

— Da. Profesorii mei de la seminarul din Pyongyang au luptat pentru independență. Fratele meu mai mare a murit în 1919.

— Și dumneata faci politică? Ca fratele dumitale?

Yangjin părea îngrijorată. Hoonie o sfătuise să evite să găzduiască activiști; era periculos.

— Fratele meu Samoel era pastor. El m-a condus pe calea Domnului. A fost un om minunat. Curajos și bun.

Yangjin a încuviințat din cap. Hoonie își dorise independența Coreei, dar considera că bărbatul trebuie să se îngrijească în primul rând de familie.

— Soțul meu nu voia să fim adepții nimănui – nici ai lui Iisus,

nici ai lui Buddha, nici ai împăratului sau ai vreunui conducător coreean.

— Înțeleg. Sincer, vă înțeleg.

— Se petrec atâtea lucruri aici…

— Dumnezeu este stăpân pe toate, dar noi nu îi înțelegem motivele. Uneori, nici mie nu-mi plac deciziile Lui. E frustrant.

Yangjin a ridicat din umeri.

— „Și știm că Dumnezeu face ca toate lucrurile să lucreze împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, și anume spre binele celor ce sunt chemați după planul Său”, și-a recitat Isak versetul preferat, dar vedea că Yangjin era indiferentă și s-a gândit că ea și fiica ei nu aveau cum să-l iubească pe Dumnezeu, câtă vreme nu-L cunoșteau.

— Îmi pare rău că suferiți. Nu sunt părinte, dar cred că părinții suferă alături de copiii lor.

Hangița era copleșită de tristețe.

— Mă bucur că ați avut ocazia să faceți o scurtă plimbare astăzi, i-a spus.

— Dacă nu credeți, eu vă înțeleg, a liniștit-o el.

— Familia dumitale sărbătorește *jesa*?

— Nu, i-a zâmbit Isak.

În familia lui, nimeni nu practica ritualuri în amintirea morților. Și nici protestanții pe care-i cunoștea el.

— Soțul meu susținea că nu e necesar. El așa zicea, dar eu tot îi gătesc mâncărurile preferate și îi pregătesc un altar. La fel și pentru părinții lui, și pentru a-i mei. Părinții lui considerau că e important. Au fost foarte buni cu mine. Le îngrijesc mormintele, precum și pe ale tuturor pruncilor mei morți. Vorbesc cu morții, cu toate că nu cred în spirite. Dar mă simt bine când le vorbesc. Poate că ăsta e Dumnezeu. Un Dumnezeu bun nu mi-ar fi lăsat pruncii să moară. Nu pot să cred în așa ceva. Pruncii mei nu au greșit cu nimic.

— De acord. Nu au greșit cu nimic, a întărit el, privind-o gânditor. Dar un Dumnezeu care ar face tot ce considerăm noi corect și bun nu ar putea fi creatorul universului. Ar fi marioneta noastră. Nu ar mai fi Dumnezeu. Fiecare lucru ascunde mai mult decât putem noi să înțelegem.

Yangjin nu i-a răspuns, dar dintr-odată s-a simțit mai liniștită.

— Poate că ne-ar fi de folos, dacă Sunja ar accepta să-ți vorbească. Nu știu cum, dar poate că vom reuși.

— Am s-o rog să facă o plimbare cu mine mâine.
Yangjin s-a întors și Isak a mers alături de ea.

8.

Isak și-a terminat scrisoarea pentru fratele lui, s-a ridicat de la masa joasă și a deschis fereastra îngustă a camerei din față. Și-a umplut plămânii cu aer rece. Nu-l mai durea pieptul. Toată viața, lumea discutase despre moartea lui timpurie ca despre o certitudine. În copilărie și în tinerețe suferise de boli grave de piept, de inimă și stomac. Prin urmare nu așteptau prea multe de la viitorul lui. Când a absolvit seminarul, până și el însuși fusese surprins că apucase să vadă ziua aceea cu ochii lui. În mod bizar, toate discuțiile despre moartea lui inevitabilă nu îl descurajaseră. Se călise în fața morții. Fragilitatea îi întărise convingerea că trebuie să facă ceva remarcabil cât mai are timp.

Samoel, cel mai mare dintre frații lui, nu se îmbolnăvise niciodată, dar murise de tânăr. Fusese bătut rău de poliția colonială în urma unui protest și nu supraviețuise arestului. Atunci Isak se hotărâse că el va duce o viață mai frumoasă. Își petrecuse tinerețea în casă, alături de familie și profesori, și cel mai sănătos fusese la seminar, când lucrase ca predicator pentru biserica lui de acasă. Samoel fusese o lumină călăuzitoare la seminar și la biserică, iar Isak credea că fratele lui mort îl susținea acum, la fel cum îl susținuse fizic când era copil.

Fiul mijlociu al familiei Baek, Yoseb, nu era credincios ca Samoel sau Isak. Nu-i plăcuse niciodată școala și, cu prima ocazie, plecase în Japonia, în căutarea unei vieți noi. Învățase singur meseria de mecanic și acum era maistru într-o fabrică din Osaka. Trimisese după Kyunghee, fiica iubită a unui prieten de familie, iar acum erau căsătoriți în Japonia. Copii nu aveau. Fusese ideea lui Yoseb ca Isak să vină în Osaka și îi găsise o slujbă la o biserică. Isak era sigur că Yoseb avea să înțeleagă hotărârea lui de a o cere pe Sunja în căsătorie. Yoseb era o persoană lipsită de prejudecăți și avea o fire generoasă. Isak a scris adresa pe plic și și-a îmbrăcat haina.

Și-a luat tava de ceai și a dus-o la bucătărie. I se spusese de nenumărate ori că nu era nevoie să-și aducă tava la bucătărie, unde bărbații nu trebuiau să intre, dar el voia să facă ceva pentru femeile care munceau neîncetat. Lângă sobă, Sunja curăța ridichi. Purta un *hanbok* de muselină albă pe sub vesta neagră, matlasată. Părea mai tânără decât era în realitate, iar el o găsea minunată, cum stătea concentrată la treaba ei. *Chima*[7] care-i acoperea tot corpul nu-i trăda deloc sarcina. Era greu să-ți dai seama de transformările pe care le suferea trupul unei femei. El nu fusese niciodată cu nicio femeie.

Sunja s-a grăbit să-i ia tava.

— Dați-mi voie să iau eu asta.

El i-a întins tava și a întredeschis gura să spună ceva, fără să știe ce anume.

— Doriți ceva, domnule? l-a întrebat fata.

— Speram să merg în oraș azi. Să mă văd cu cineva.

Sunja a încuviințat din cap.

— Domnul Jun, cărbunarul, e ceva mai jos pe stradă și se îndreaptă spre oraș. Vreți să-l rog să vă ia și pe dumneavoastră până acolo?

Isak a zâmbit. Plănuise să-i propună să-l însoțească ea, dar brusc îi pierise curajul.

— Da. Dacă programul domnului Jun îi permite. Mulțumesc.

Sunja a dat fuga afară să-l cheme.

∴

Clădirea bisericii fusese amenajată într-o veche școală abandonată, din lemn. Se afla în spatele poștei. Cărbunarul i-a arătat-o și i-a promis că-l va duce înapoi la han mai târziu.

— Am niște treburi de rezolvat. Și am să pun la poștă și scrisoarea dumitale.

— Îl cunoașteți pe pastorul Shin? Ați vrea să vi-l prezint?

Jun a râs:

— Am fost o dată la biserică. Cred că mi-a ajuns.

Lui Jun nu-i plăcea să meargă în locuri unde i se cereau bani. Nu-i plăceau nici călugării care strângeau pomeni. Din punctul lui de vedere, religia era o înșelătorie pentru oamenii foarte educați, care nu voiau o slujbă adevărată. Tânărul pastor din Pyongyang nu părea leneș și nu-i ceruse niciodată nimic, așa că era în regulă. Se spunea că lui Jun îi plăcea să știe că cineva se

[7] Fustă din costumul tradițional coreean.

roagă pentru el.

— Mulțumesc că m-ați adus până aici.

— N-aveți pentru ce. Să nu vă supărați că nu vreau să fiu creștin. Vedeți, pastore Baek, eu nu sunt un om bun, dar niciunul rău nu sunt.

— Domnule Jun, sunteți un om foarte bun. Dumneavoastră m-ați condus până la han în noaptea în care mă rătăcisem. Eram așa de amețit în noaptea aia, că abia dacă-mi puteam rosti propriul nume. N-ați făcut decât să mă ajutați.

Cărbunarul a rânjit. Nu era obișnuit cu complimentele.

— Păi, dacă ziceți dumneavoastră... a râs el din nou. Când terminați, eu vă aștept peste stradă, la taraba de găluște de lângă poștă. Ne vedem acolo după ce-mi termin și eu treburile.

Slujitoarea de la altarul bisericii purta un palton bărbătesc, peticit, mult prea mare pentru trupul ei sfrijit. Era surdomută și se legăna în timp ce mătura capela. Cum a simțit podeaua vibrând sub pașii lui Isak, a tresărit, s-a oprit și s-a întors. Mătura tocită îi atingea picioarele încălțate cu șosete și a strâns-o de coadă, surprinsă. A spus ceva, însă Isak nu a înțeles.

— Bună ziua. Am venit să-l văd pe părintele Shin, i-a zis el zâmbind.

Femeia a pornit degrabă spre fundul bisericii, iar pastorul Shin a ieșit de îndată din birou. Avea vreo cincizeci de ani. Purta ochelari groși și avea ochii căprui și pătrunzători și părul scurt și negru. Cămașa albă și pantalonii gri erau călcați la dungă. Fiecare detaliu al ținutei lui era controlat și sobru.

— Bine ați venit! i-a urat pastorul Shin tânărului arătos, în costum occidental. Cu ce vă pot fi de folos?

— Mă numesc Baek Isak. Presupun că profesorii mei de la seminar v-au scris despre mine.

— Pastore Baek! Ați sosit, în sfârșit! Vă așteptam de acum câteva luni. Sunt așa de bucuros să vă cunosc! Veniți! Biroul meu se află în spate. Acolo e ceva mai cald.

I-a cerut servitoarei să le aducă ceai.

— De când sunteți în Busan? Ne întrebam când o să treceți pe la noi. Vă îndreptați spre biserica noastră înfrățită din Osaka?

De-abia apuca să răspundă tirului de întrebări. Pastorul mai în vârstă vorbea repede, fără să aștepte răspunsul lui Isak. Pastorul Shin studiase la seminarul din Pyongyang la puțin timp de la înființarea lui și era încântat să întâlnească un proaspăt

absolvent. Prietenii care făcuseră seminarul odată cu el îi fuseseră profesori lui Isak.

— Aveți unde să locuiți? V-am putea pregăti o cameră aici. Unde vă sunt lucrurile?

Shin era foarte bucuros. Trecuse mult de când nu le mai făcuse o vizită un pastor nou. Mulți dintre misionarii din vest părăsiseră țara din cauza înfrângerii guvernului colonial și tot mai puțini tineri alegeau calea preoției.

În ultima vreme, Shin se simțea foarte singur.

— Sper că veți rămâne mai mult pe la noi.

Isak i-a zâmbit.

— Îmi cer scuze că nu am trecut pe aici mai devreme. Am vrut să vin, însă am fost foarte bolnav și m-am vindecat la un han din Yeongdo. Văduva lui Kim Hoonie și fiica ei au avut grijă de mine. Hanul e mai aproape de plajă decât de feribot. Îi cunoașteți?

Pastorul Shin a clătinat din cap.

— Nu cunosc prea multă lume din insula Yeongdo. O să vă vizitez acolo în scurt timp. Arătați bine. Puțin cam slab, dar nimeni nu mănâncă destul în ultima vreme, din câte se pare. Ați mâncat? Vă putem oferi ceva.

— Am mâncat deja, domnule. Vă mulțumesc.

Când li s-a adus ceaiul, bărbații s-au luat de mână și s-au rugat, mulțumind Cerului pentru sosirea lui Isak.

— Plecați spre Osaka în curând?

— Da.

— Bine, bine.

Bătrânul pastor i-a povestit pe îndelete greutățile cărora bisericile trebuiseră să le facă față. Tot mai mulți oameni se temeau să asiste la slujbe aici și în Japonia deoarece guvernul nu era de acord cu ele. Misionarii canadieni plecaseră deja.

Cu toate că era la curent cu evenimentele, Isak era pregătit să încerce. Discutase cu profesorii lui despre opoziția guvernului. A făcut o pauză.

— Vă simțiți bine? l-a întrebat Shin.

— Mă întrebam dacă am putea sta puțin de vorbă, domnule. Despre *Cartea lui Osea.*

— A! Desigur.

Pastorul Shin era nedumerit.

— Dumnezeu îi cere profetului Osea să se căsătorească cu o prostituată și să crească pruncii zămisliți de alt bărbat. Presupun

că Domnul face asta ca să-i arate profetului ce înseamnă pentru El să fie legat de un popor care Îl trădează în permanență. Nu-i așa? a întrebat Isak.

— Păi, da. Printre altele. Iar profetul Osea dă ascultare dorinței lui Dumnezeu, a rostit pastorul Shin cu vocea lui răsunătoare.

Mai ținuse această predică și înainte.

— Domnul ne e aproape chiar și atunci când păcătuim. El continuă să ne iubească. Într-un fel, natura iubirii Lui pentru noi seamănă cu o căsnicie trainică sau cu dragostea unei mame și a unui tată pentru fiul lor nelegitim. Osea a fost ales să fie asemenea lui Dumnezeu când a fost nevoit să iubească o persoană pe care, altfel, i-ar fi fost foarte greu să o accepte. E greu să fim iubiți atunci când păcătuim. Un păcat este întotdeauna o încălcare a cuvântului lui Dumnezeu.

Shin l-a privit cu atenție pe Isak ca să vadă dacă vorbele lui îl atinseseră.

Isak a încuviințat din cap grav.

— Credeți că e important să simțim ce simte Dumnezeu?

— Desigur. Dacă iubești pe cineva, nu ai cum să nu-i împărtășești suferința. Dacă-L iubim pe Dumnezeu, și nu doar Îl admirăm, ne temem de El sau așteptăm lucruri de la El, trebuie să-i recunoaștem sentimentele. Cu siguranță El suferă din pricina păcatelor noastre. Noi trebuie să înțelegem această suferință. Domnul suferă alături de noi. Suferă asemenea nouă. Pentru noi, e o consolare. Conștientizarea faptului că, la urma urmei, nu suntem singuri în suferință.

— Domnule, văduva de la han și fiica ei mi-au salvat viața. Am ajuns în pragul lor bolnav de tuberculoză, iar ele m-au îngrijit trei luni.

Pastorul Shin a încuviințat din cap.

— Au făcut un lucru minunat. O faptă nobilă și plină de bunătate.

— Domnule, fata e însărcinată și a fost părăsită de tatăl copilului. Nu e căsătorită, prin urmare copilul nu va avea un nume.

Shin părea îngrijorat.

— Cred că ar trebui să o cer în căsătorie, iar, dacă acceptă, o voi duce cu mine în Japonia, ca soție. Aș fi onorat dacă…

Pastorul Shin și-a acoperit gura cu mâna dreaptă. Creștinii

făceau astfel de lucruri – își sacrificau avutul și chiar și viața –, dar o astfel de alegere trebuia făcută cu un motiv întemeiat și în deplină cunoștință de cauză. „Cântărește totul!” spuseseră Sfântul Pavel și Sfântul Ioan.

— Le-ai scris părinților dumitale despre asta?

— Nu, dar cred că vor înțelege. Până acum am refuzat să mă căsătoresc și nu se așteptau să o fac. Poate că se vor bucura.

— De ce ai refuzat să te căsătorești?

— Am fost bolnav de când m-am născut. În ultimii ani m-am simțit mai bine, dar în călătoria aceasta m-am îmbolnăvit din nou. Nimeni din familia mea nu credea că o să supraviețuiesc mai mult de douăzeci și cinci de ani. Acum am douăzeci și șase, a zâmbit Isak. Mă gândeam că, dacă mă căsătoresc și am urmași, o să las în urmă o văduvă și poate și niște copii orfani.

— Da, înțeleg.

— Până acum ar fi trebuit să mor, și totuși sunt încă în viață, domnule.

— Mă bucur. Domnul fie lăudat!

Shin i-a zâmbit tânărului, neștiind cum să-l scape de dorința de a face un astfel de sacrificiu enorm. În primul rând, era sceptic. Dacă nu ar fi primit scrisorile acelea călduroase în care prietenii din Pyongyang îi lăudau inteligența și cunoștințele lui Isak, Shin l-ar fi considerat un fanatic religios.

— Și tânăra ce părere are?

— Nu știu. Nu i-am spus încă. De-abia ieri mi-a povestit văduva despre situația fiicei ei. Și seara trecută, înainte de rugăciune, mi-am dat seama că așa le-aș putea ajuta: să le dau femeii și copilului ei numele meu. Ce reprezintă pentru mine numele meu? Nu e decât onoarea de a mă fi născut bărbat și de a-mi putea adăuga urmașii în registrul familiei. Dacă un ticălos a abandonat-o, nu este vina ei și, desigur, chiar dacă individul nu e un om rău, pruncul încă nenăscut este nevinovat. De ce să sufere? O să fie prigonit.

Shin nu avea cum să nu fie de acord.

— Dacă Domnul mă ține în viață, încerc să-i fiu soț bun Sunjei și tată bun copilului.

— Sunja?

— Da. Ea e fiica hangiței.

— Credința ta e mare, iar intențiile-ți sunt pline de bunăvoință, totuși…

— Orice copil ar trebui să fie dorit. În Biblie, bărbații și femeile se rugau cu răbdare să aibă copii. Să fii sterp însemna să fii surghiunit, nu-i așa? Dacă nu mă voi căsători și nu voi avea copii, aș fi ca și sterp.

Isak nu-și mai împărtășise acest gând până atunci, iar dorința lui de a avea o soție și o familie i se părea deopotrivă ciudată și binefăcătoare.

Shin i-a zâmbit discret tânărului preot. După ce cu cinci ani în urmă își pierduse copiii și soția bolnavi de holeră, Shin aflase că nu poate vorbi prea mult despre pierderea suferită. Orice spuneau ceilalți părea nesincer și prostesc. Nu știuse ce înseamnă cu adevărat suferința până când nu-i pierduse. Ceea ce învățase despre Dumnezeu și teologie devenise mai elocvent și mai personal acum, când familia lui avusese parte de o moarte groaznică. Nu își pierduse credința, dar temperamentul i se schimbase parcă pentru totdeauna. Era ca și cum o cameră încălzită se răcise brusc, deși rămăsese aceeași. Shin îl admira pe idealistul din fața lui, ai cărui ochi străluceau plini de credință, dar, în calitate de preot cu mai multă experiență, își dorea ca Isak să fie precaut.

— Ieri-dimineață am început studiul *Cărții lui Osea,* iar peste câteva ore *ajumoni* de la han mi-a povestit despre fiica ei însărcinată. Până seara am știut. Domnul îmi vorbea. Nu mi s-a mai întâmplat nicicând așa ceva. Nimic nu mi-a mai fost vreodată atât de limpede.

Isak simțea că aici poate să recunoască ce simțise.

— Dumneavoastră vi s-a întâmplat vreodată?

L-a privit pe pastor, încercând să-i citească îndoiala în ochi.

— Da, mi s-a întâmplat, dar nu mereu atât de direct. Aud gasul lui Dumnezeu când citesc din Biblie, așa că da, presupun că înțeleg ce ai simțit, și totuși, mai sunt și coincidențe. Trebuie să fim vigilenți. E periculos să credem că orice lucru este un semn de la Dumnezeu. Poate că Dumnezeu ne vorbește neîncetat, dar nu știm să ascultăm, a explicat Shin.

Era ciudat să-i mărturisească această incertitudine, dar credea că e important.

— Când eram copil, cel puțin trei fete necăsătorite fuseseră abandonate după ce rămăseseră însărcinate. Una era slujnică la noi în casă. Două s-au sinucis. Slujnica noastră s-a întors la familia ei din Wonsan și le-a spus tuturor că soțul ei murise.

Mama mea, care nu minte niciodată, o învățase să facă asta, i-a spus Isak.

— Astfel de lucruri se întâmplă și mai des în zilele noastre, i-a zis Shin. Mai ales în vremuri grele.

— *Ajumoni* de la han mi-a salvat viața. Poate că viața mea are o însemnătate pentru această familie. Dintotdeauna mi-am dorit să înfăptuiesc ceva important înainte să mor. Ca fratele meu, Samoel.

Shin a încuviințat din cap. Auzise de la prietenii lui de la seminar că Samoel Baek condusese mișcarea de independență.

— Viața mea ar putea avea însemnătate – nu la un nivel înalt, ca al fratelui meu, ci doar pentru câțiva oameni. I-aș ajuta pe tânăra asta și pe copilul ei. Iar ei mă vor ajuta pe mine, fiindcă astfel voi avea și eu familia mea – o mare binecuvântare, oricum ai privi-o.

Tânărul pastor nu putea fi întors din drum. Shin a inspirat adânc.

— Înainte de orice, aș vrea să le cunosc. Pe ea și pe mama ei.

— Le rog să vină. Asta dacă Sunja acceptă căsătoria cu mine. Nu mă cunoaște prea bine.

— Prea puțin contează, a zis Shin ridicând din umeri. Eu mi-am cunoscut soția abia în ziua nunții. Îți înțeleg dorința de a ajuta, dar căsătoria e un legământ serios în fața lui Dumnezeu. Știi prea bine. Te rog, adu-le aici când poți!

Bătrânul pastor și-a pus mâinile pe umerii lui Isak și s-a rugat pentru el înainte să plece.

∴

Când Isak s-a întors la han, frații Chung stăteau întinși pe podeaua încălzită. Luaseră cina, iar femeile strângeau ultimele vase.

— Pastore, te-ai plimbat prin oraș? Te simți destul de bine acum ca să bei ceva cu noi? a zis Gombo, fratele mai mare, făcându-i cu ochiul.

De câteva luni, frații glumeau, încercând să-l convingă pe Isak să bea un pahar cu ei.

— Cum a fost captura? i-a întrebat Isak.

— N-am dat de nicio sirenă, a răspuns dezamăgit Fatso, fratele mai mic.

— Păcat! a zis Isak.

— Pastore, ai vrea să iei masa acum? l-a întrebat Yangjin.

— Da, mulțumesc!

Plimbarea îi făcuse poftă de mâncare și era minunat să-și dorească din nou să simtă mâncare în stomac.

Frații Chung nu aveau de gând să se așeze într-o poziție decentă, însă i-au făcut loc lângă ei. Gombo l-a bătut pe Isak pe spate ca pe un vechi prieten.

În mijlocul locuitorilor de la han și în special între frații Chung, Isak se simțea mai degrabă ca un bărbat decât ca un elev bolnav, care-și petrecuse aproape toată viața printre cărți.

Sunja i-a pus dinainte o măsuță joasă, plină cu farfurioare, o crăticioară cu tocană fierbinte și o porție generoasă de mei, orz și orez.

Isak și-a plecat capul în rugăciune și, simțindu-se ciudat, toți ceilalți au făcut liniște, până când el a ridicat din nou capul.

— Așadar frumosul nostru pastor primește mult mai mult orez decât noi, s-a plâns Fatso. De ce sunt surprins, totuși?

A încercat să-i adreseze o expresie furioasă Sunjei, dar fata nu i-a acordat nicio atenție.

— Ai mâncat? l-a întrebat Isak, ridicând castronul spre Fatso. E destul aici…

Fratele mijlociu, cel mai inteligent dintre ei, a tras înapoi mâna întinsă a pastorului.

— Fatso a mâncat trei castroane de mei și două de supă. N-a ratat nicio masă. Dacă nu ne asigurăm că e bine hrănit, e în stare să ne mănânce o mână! E un porc.

Fatso i-a tras una în coaste fratelui său.

— Un bărbat puternic are un apetit sănătos. Ești gelos că sirenele mă preferă pe mine. Într-o bună zi o să mă căsătoresc cu o fată frumoasă de la piață și o s-o iau să lucreze pentru mine până la sfârșitul zilelor mele. N-ai decât să repari de unul singur plasele de pescuit.

Gombo și fratele mijlociu au râs, dar Fatso i-a ignorat.

— Poate ar trebui să mai mănânc un castron de orez. A mai rămas vreun pic pe la bucătărie? a întrebat-o el pe Sunja.

— Nu vrei să le lași și femeilor puțin? a strecurat Gombo.

— E destulă mâncare pentru femei? a intervenit Isak, punând lingura jos.

— Da, da, e destulă și pentru noi. Vă rog, nu vă faceți griji! Dacă Fatso mai vrea de mâncare, îi mai aducem, l-a asigurat Yangjin.

Fatso părea rușinat.

— Nu mi-e foame. Ar trebui să ne aprindem o pipă.

S-a scotocit prin buzunare după tutun.

— Așadar, pastore Isak, vei pleca în curând spre Osaka? Sau ni te alături pe barcă, în căutare de sirene? Pari destul de întremat să poți scoate năvoadele, a zis Fatso.

Și-a aprins pipa și i-a trecut-o fratelui mai mare înainte să tragă din ea.

— De ce ai părăsi această insulă frumoasă pentru un oraș friguros?

Isak a râs.

— Aștept un răspuns din partea fratelui meu. Și, de îndată ce-o să mă simt destul de bine ca să pot călători, o să plec spre biserica din Osaka.

— Gândește-te la sirenele din Yeongdo, i-a zis Fatso, arătând spre Sunja, care se îndrepta spre bucătărie. Cele din Japonia nu sunt la fel.

— Sună tentant. Poate că ar trebui să-mi găsesc o sirenă pe care să o iau cu mine acolo.

Isak a ridicat din sprâncene.

— Glumește pastorul? a exclamat Fatso, lovind podeaua cu palma de încântare.

Isak a sorbit din ceai.

— Ar fi bine dacă aș avea o soție când îmi voi începe noua viață în Osaka.

— Lăsați ceaiul! Hai să-i turnăm mirelui o băutură adevărată! a strigat Gombo.

Frații au râs zgomotos și pastorul li s-a alăturat.

În mica locuință, femeile auzeau tot ce vorbeau bărbații. La gândul că pastorul vrea să se căsătorească, gâtul lui Dokhee a devenit stacojiu de dorință, iar sora ei i-a aruncat o privire de nebună. În bucătărie, Sunja golea tăvile de la cină. S-a lăsat pe vine în fața unui lighean de alamă și a început să spele vasele.

9.

După ce a terminat de făcut ordine la bucătărie, Sunja i-a urat noapte bună mamei sale și s-a retras în dormitorul improvizat,

pe care-l împărțeau cu slujnicele. În mod normal, Sunja se culca odată cu celelalte, dar în ultima lună se simțise mai obosită decât oricând. Nu le mai putea aștepta să-și isprăvească treaba. Nici trezitul nu era treabă ușoară. Dimineața mâini grele păreau că-i apasă pe umeri, împiedicând-o să se ridice. Sunja s-a dezbrăcat în grabă în încăperea rece și s-a strecurat sub plapuma groasă. Podeaua era caldă. A lăsat capul greu pe perna în formă de romb. Primul gând s-a îndreptat spre el.

Hansu nu mai era în Busan. În dimineața care urmase despărțirii lor pe plajă, o rugase pe mama să meargă la piață în locul ei, pretinzând că-i e greață și că nu se poate îndepărta de casă. O săptămână nu s-a mai dus la piață. Într-un târziu, când și-a reluat ritualul obișnuit al cumpărăturilor, Hansu nu mai era acolo. În fiecare dimineață, când se ducea la piață, se uita după el, dar el era de negăsit.

Căldura de la podeaua *ondol* încălzea salteaua de sub ea. Îi fusese frig toată ziua. Într-un târziu, ochii i s-au închis și și-a odihnit mâinile pe mica umflătură a burții. Încă nu simțea copilul, dar corpul i se transforma. Cea mai evidentă și cel mai greu de suportat schimbare era mirosul din ce în ce mai puternic: drumul printre tarabele de pește îi făcea greață. Insuportabil era mirosul de raci și de creveți. Membrele îi erau tot mai grăsuțe, aproape ca niște bureți. Nu știa ce înseamnă să ai un copil. Ființa care-i creștea în pântece era un secret – un mister chiar și pentru ea. Cum avea să fie copilul? se întreba. Ar fi vrut să vorbească despre toate astea cu el.

De când îi mărturisise mamei, niciuna dintre ele nu mai discutase niciodată despre sarcină. Teama adâncise ridurile din jurul gurii mamei ei, ca și cum era încruntată în permanență. Ziua Sunja își vedea de treburi conștiincioasă, dar noaptea, înainte de culcare, se întreba dacă Hansu se gândește vreodată la ea și la copil.

Dacă ar fi acceptat să-i fie în continuare amantă și să-l aștepte să o viziteze, l-ar fi putut păstra. S-ar fi putut duce să-și vadă soția și fiicele în Japonia ori de câte ori ar fi vrut. Și totuși, aranjamentul i se păruse imposibil și chiar și în starea ei actuală de slăbiciune i se părea de neconceput. Îi era dor de el, dar nu-și putea imagina că-l împarte cu o altă femeie și că el o iubește și pe ea.

Fusese o proastă. Cum de-i trecuse prin cap că un om de

vârsta și cu poziția lui nu are soție și copii? Faptul că el și-ar fi putut dori să se însoare cu o țărancă proastă era o idee absurdă. Bărbații bogați aveau soții și amante, uneori sub același acoperiș. Cu toate astea, nu putea fi amanta lui. Tatăl ei infirm o iubise pe mama ei, care fusese încă și mai săracă. O adorase chiar. Când trăia, după ce oaspeții de la han primeau de mâncare, cei trei cinau împreună ca o familie, în jurul măsuței joase. Tatăl ei ar fi putut să mănânce înaintea femeilor, însă nu-și dorise niciodată asta. La masă, se asigura că mama ei avea în farfurie tot atâta carne și pește câtă avea și el. Vara, după ce pescuia o zi întreagă, îngrijea recolta de pepeni, fiindcă erau fructele preferate ale soției lui. În fiecare iarnă, făcea rost de lână proaspătă ca să le căptușească hainele, iar, dacă nu aveau destulă, susținea că haina lui nu are nevoie de încă un strat.

„Ai cel mai bun tată din lume”, îi spunea mama adesea, iar Sunja fusese mereu mândră de dragostea pe care el le-o purta, așa cum un copil dintr-o familie bogată s-ar fi mândrit cu numeroșii saci de orez și cu grămezile de inele din aur ale tatălui lui.

Și totuși, nu putea să nu se gândească la Hansu. De fiecare dată când se întâlnise cu el în golf, cerul fără pic de nor și apa de culoarea jadului dispăreau din fața ochilor ei, lăsând loc imaginii lui, și se întreba cum de timpul petrecut împreună se scurgea atât de repede. Ce poveste amuzantă avea să-i spună? Cum putea să-l mai rețină fie și câteva minute în plus?

Iar când el o împingea la adăpost, între două stânci, și îi desfăcea cordonul lung al bluzei, îl lăsa să facă ce poftește, în ciuda vântului rece și tăios. Se topea sub atingerea gurii și a pielii lui calde. Când el își strecura mâinile pe sub fusta ei lungă și îi ridica fundul la nivelul lui, înțelegea că asta își dorește un bărbat de la o femeie. În clipele lor de dragoste devenea mai sprintenă. Trupul ei tânjea după atingerea lui, iar părțile ei intime îi găzduiau vigoarea. Sunja crezuse că el va face ce e mai bine pentru ea.

Uneori își imagina că, dacă își va lua legătura de rufe și se va duce pe plajă cu ea pe cap, îl va găsi așteptând-o pe stânca ascuțită de lângă apa cristalină, cu ziarul fluturând zgomotos în vânt. Că îi va ridica legătura de pe cap, că o va trage ușor de codiță și îi va spune: „Pe unde ai umblat, fata mea? Știi că te-aș fi așteptat până dimineață”. Într-o după-amiază, săptămâna

trecută, copleșită de dor, inventase o scuză și dăduse fuga până în golf, dar în zadar, desigur. Piatra marcată cu cretă pe care obișnuiau să și-o lase drept mesaj nu se mai afla în crăpătura din stâncă și a fost copleșită de mâhnire, căci i-ar fi plăcut să o marcheze cu un „X” și să o lase în deschizătura dintre stânci ca să-i arate că se întorsese și îl așteptase.

Ținuse la ea. Sentimentele lui fuseseră adevărate. Nu o mințise, și-a zis, dar gândul nu o consola prea tare. Dintr-odată, Sunja a deschis ochii, auzindu-le pe slujnice râzând în bucătărie și oprindu-se brusc. Mama ei nu scotea niciun sunet. Sunja s-a îndepărtat de ușă, întorcându-se cu fața spre peretele din interior, și și-a dus mâna la obraz, imitând mângâierea lui. De câte ori o vedea o atingea neîncetat, de parcă nu se putea abține. După ce făceau dragoste, îi urmărea cu degetul conturul feței, de la bărbia mică și rotundă la curbura urechii și până la fruntea lată și palidă. Ea de ce nu îl atinsese niciodată așa? Nu îl atinsese niciodată prima. El era cel care întindea mâna spre ea. Acum își dorea să-i atingă chipul, să-i memoreze forma oaselor.

Dimineață, Isak și-a îmbrăcat puloverul de lână bleumarin peste cea mai groasă flanelă și peste cămașă și s-a așezat pe podeaua din camera de zi, folosind o măsuță mică pe post de birou. Chiriașii plecaseră deja, iar în casă era liniște, în afară de zgomotele pe care le făceau femeile care munceau. Biblia lui stătea deschisă pe masă. Nu își începuse studiul de dimineață, fiindcă nu se putea concentra. În micul hol de lângă camera de zi, Yangjin se ocupa de mangalul umplut cu cărbuni încinși. Isak voia să-i vorbească, dar încă nu îndrăznea, așa că aștepta. Yangjin întețea focul cu un vătrai nefinisat, uitându-se la tăciunii aprinși.

— E suficient de cald? O să-l aduc lângă dumneata.

Yangjin s-a ridicat pe genunchi și a împins mangalul mai aproape de el.

— Stați să vă ajut! a zis Isak, ridicându-se.

— Nu, rămâneți acolo. Doar trageți-l!

Așa îl muta soțul ei, Hoonie.

Când ea s-a apropiat, el s-a uitat în jur, asigurându-se că nu-i aude nimeni.

— *Ajumoni,* i-a șoptit, credeți că m-ar lua de soț? Dacă i-aș propune?

Uimită, Yangjin a deschis ochii larg și a scăpat vătraiul, care a

căzut cu zgomot pe podea. A ridicat repede unealta de metal și a pus-o la loc cu grijă, ca pentru a-și corecta mișcarea de mai devreme. S-a ghemuit lângă el, mai aproape decât stătuse vreodată de oricare alt bărbat, în afară de soțul și de tatăl ei.

— Vă simțiți bine? a întrebat-o el.

— De ce? De ce ați vrea să faceți asta?

— Cred că viața mea la Osaka ar fi mai bună, dacă aș avea o soție. I-am scris deja fratelui meu. Știu că el și soția lui o vor primi cu bucurie.

— Și părinții dumitale?

— Ei își doresc de ani buni să mă căsătoresc. Dar eu am refuzat întotdeauna.

— De ce?

— Pentru că am fost dintotdeauna bolnav. Acum mă simt mai bine, dar nu am de unde să știu cum și când voi muri. Sunja știe deja. Nimic din toate astea nu o va lua prin surprindere.

— Dar sunteți conștient că ea este...

— Da. Și totodată e posibil să rămână văduvă. Nu e lucru ușor, dar voi fi eu tatăl copilului. Până la moarte.

Yangjin nu a spus nimic. Și ea rămăsese văduvă de tânără. Soțul ei fusese un om cinstit, care făcuse tot ce putuse, ținând cont de situația lui dificilă. Când a murit, ea a știut că Hoonie fusese o persoană absolut specială. Ce-și mai dorea ca el să fie aici, să o îndrume încotro s-o apuce!

— N-am vrut să vă tulbur, i-a zis Isak, văzându-i surprinderea întipărită pe chip. Mă gândeam că poate ați vrea. Pentru viitorul copilului. Credeți că va accepta? Poate că intenția ei e să rămână aici, cu dumneavoastră. Dar ar fi mai bine pentru ea și pentru copil?

— Nu, nu. Cu siguranță le-ar fi mult mai bine dacă ar pleca, a răspuns Yangjin, știind crudul adevăr. Aici, copilul ar avea o soartă îngrozitoare. În plus, ați salva și viitorul fiicei mele. Dacă ați avea grijă de ea, aș fi în stare să-mi dau și viața pentru dumneavoastră, domnule. Aș plăti chiar de două ori același preț, dacă aș putea.

A făcut o plecăciune adâncă, aproape atingând podeaua galbenă cu capul, și s-a șters la ochi.

— Nu, nu trebuie să spuneți asta! Dumneavoastră și Sunja sunteți niște îngeri.

— Voi discuta degrabă cu ea, domnule. Vă va fi

recunoscătoare.

Isak a tăcut. Încerca să-și găsească cuvintele potrivite pentru ce voia să adauge.

— Nu asta îmi doresc, a zis el rușinat. Aș vrea s-o întreb… s-o întreb ce simte. Aș vrea să știu dacă m-ar putea iubi într-o bună zi.

Isak era jenat că îi trecuse așa ceva prin minte, de parcă ar fi fost un om obișnuit, care își dorește o soție care să-l iubească, și nu doar să-i fie recunoscătoare.

— Ce părere aveți?

— Ar trebui să stați de vorbă cu ea.

Cum ar fi putut Sunja să nu țină la un asemenea om?

— Nu e o afacere prea bună, a șoptit Isak. M-aș putea îmbolnăvi din nou în curând. Dar aș încerca să-i fiu un soț bun. Și aș iubi copilul. Ar fi și copilul meu.

Era fericit la gândul că ar putea trăi cât să crească un copil.

— Vă rog, mergeți cu ea la plimbare mâine! Îi veți putea vorbi despre toate astea.

∴

Yangjin i-a împărtășit Sunjei intențiile lui Baek Isak, iar fata s-a pregătit să-i devină soție. Dacă Baek Isak o lua de nevastă, mama ei avea să scape de o sentință dureroasă, de han, de ea și de copil. Un om onorabil, de familie bună, avea să-i dea copilului numele său. Sunja nu îi înțelegea motivele. Mama încercase să-i explice, însă niciuna dintre ele nu considera că ceea ce făcuseră pentru el era ceva neobișnuit. Ar fi făcut la fel pentru oricare alt oaspete de la han. În plus, el își plătise datoriile la timp.

— Niciun om normal nu și-ar dori să crească copilul altui bărbat, dacă nu ar fi un înger sau un nebun, i-a zis mama Sunjei.

Nu părea nebun. Poate că avea nevoie de o femeie în casă, deși nu părea genul. De îndată ce pastorul se simțise mai bine și chiar și atunci când nu era complet refăcut, își dusese tava până la ușa bucătăriei. Dimineața, își scutura așternuturile și își strângea salteaua. Avea mai multă grijă de el însuși decât oricare dintre ceilalți locatari. Ea nu își imaginase niciodată că un bărbat educat, dintr-o familie aristocratică, crescut într-o casă plină de servitori, ar face vreodată toate astea.

∴

Sunja și-a pus haina groasă. Și-a încălțat sandalele de paie

peste două perechi de șosete din bumbac și a așteptat lângă ușa de la intrare. Era extrem de frig și se lăsase ceața. În aproximativ o lună avea să vină primăvara, dar încă păreau a fi în toiul iernii. Mama ei îl rugase pe pastor să se întâlnească afară, fiindcă nu voia ca slujnicele să îi vadă împreună.

Într-o clipă a ieșit și Isak, cu pălăria de fetru în mână.

— Te simți bine? a întrebat-o.

Mergea la pas cu ea, neștiind încotro să o apuce. Nu mai ieșise cu nicio femeie până atunci, nici la o întâlnire și nici cu intenția de a o cere în căsătorie. Încerca să pară ca și cum ar fi discutat cu o enoriașă – lucru pe care îl făcuse de multe ori acasă.

— Ai vrea să mergem în oraș? Am putea să luăm feribotul, i-a propus el pe negândite.

Sunja a încuviințat și și-a acoperit capul cu o eșarfă groasă, de muselină, protejându-și astfel urechile. Semăna cu vânzătoarele de pește de la piață.

Au pornit în tăcere spre feribotul din Yeongdo, neștiind ce gândesc cei care îi vedeau împreună. Barcagiul le-a luat biletele.

Barca din lemn era aproape goală, așa că au stat unul lângă altul cât a durat scurta lor călătorie.

— Ai vorbit cu mama ta? a întrebat-o Isak, încercând să nu pară tulburat.

— Da.

Preotul a încercat să-i ghicească sentimentele pe chipul tânăr și drăguț. Părea înspăimântată.

— Mulțumesc, i-a zis ea.

— Ce părere ai?

— Îți sunt recunoscătoare. Ne-ai luat o greutate enormă de pe umeri. Nu știm cum să-ți mulțumim.

— Viața mea nu înseamnă nimic. Nu ar avea niciun sens fără a mi-o dedica unei cauze demne. Nu crezi?

Ea se juca cu faldul de la *chima.*

— Am o întrebare, a spus Isak.

Sunja stătea cu ochii în pământ.

— Crezi că-l vei putea iubi pe Dumnezeu? a șoptit, inspirând adânc. Dacă da, atunci știu că totul va fi bine. Cred că îți cer foarte mult. Poate că acum nu are niciun sens. O să-ți ia o vreme. Înțeleg.

Dimineață, Sunjei îi trecuse prin minte că i-ar putea cere asta,

așa că se gândise la acest Dumnezeu în care credea pastorul. În lume existau spirite – era convinsă, cu toate că tatăl ei nu crezuse. După ce el murise, ea îl simțise în continuare acolo, cu ea. Când se duceau la mormântul lui de sărbătoarea Jeza, îi era ușor să simtă această prezență reconfortantă. Dacă existau mulți zei și spirite apuse, atunci simțea că-l va putea iubi și pe Dumnezeul lui, mai ales dacă acesta îl făcea pe Baek Isak omul blând și cugetat care era.

— Da, a zis ea. Pot.

Barca a acostat și el a ajutat-o să coboare. Pe țărm era foarte frig, așa că Sunja și-a înfundat mâinile în buzunare ca să și le încălzească. Vântul rece le biciuia trupurile. Ea se temea că vremea aspră avea să-i facă rău pastorului.

Niciunul dintre ei nu știa încotro s-o apuce, așa că Sunja a arătat spre strada principală cu magazine, nu departe de feribot. Era singurul loc unde fusese vreodată cu părinții ei pe continent. A luat-o înainte, fără să vrea să preia ea conducerea, dar lui nu părea să îi pese. A urmat-o.

— Mă bucur că ești dispusă să încerci – să-l iubești pe Dumnezeu. Înseamnă tare mult. Cred că vom avea o căsnicie reușită, dacă împărtășim aceeași credință.

Sunja a încuviințat din nou din cap, neînțelegând pe deplin ce voia să spună, dar nădăjduia că pretenția lui era pe deplin întemeiată.

— La început, viața noastră va fi ciudată, dar îi vom cere lui Dumnezeu să ne binecuvânteze – pe noi și pe copil.

Ea își imagina că rugăciunea lui îi va apăra ca o mantie groasă.

Pescărușii planau țipând pe deasupra lor, apoi zburau mai departe. Sunja și-a dat seama că această căsnicie se baza pe o condiție, dar îi era ușor să o accepte. El nu avea cum să-i pună la încercare devotamentul. Cum poți să dovedești că-L iubești pe Dumnezeu? Cum dovedești că îți iubești soțul? Nu-l va înșela niciodată. Va munci din greu ca să-l îngrijească, de asta era în stare.

Isak s-a oprit în fața unui restaurant japonez curățel, unde se serveau tăiței.

— Ai mâncat vreodată *udon*[8] a ridicat el din sprâncene.

Ea a clătinat din cap.

[8] Sortiment de tăiței pe bază de făină de grâu.

A condus-o înăuntru. Clienții erau japonezi, iar ea era singura femeie. Proprietarul, un japonez care purta un șorț imaculat, i-a salutat în japoneză. Cuplul a făcut o plecăciune.

Isak a cerut în japoneză o masă pentru două persoane, iar proprietarul s-a relaxat auzindu-l că vorbește atât de bine limba lui. Au schimbat câteva cuvinte amiabile, apoi bărbatul le-a oferit două locuri mai retrase, la capătul mesei lungi de lângă ușă, la ceva distanță de ceilalți clienți. Isak și Sunja s-au așezat față-n față, astfel că le era imposibil să-și evite privirile.

Ea nu știa să citească meniurile pictate de mână pe pereții din placaj, dar recunoștea unele dintre numere în japoneză. Funcționari și negustori erau așezați la cele trei mese lungi, acoperite cu mușama și își sorbeau supa de tăiței fierbinte din boluri. Un tânăr japonez, cu capul ras, se plimba pe lângă ei și le turna ceai brun dintr-un ibric greu, de alamă. A înclinat capul ușor spre ea.

— N-am mai intrat într-un restaurant până acum, s-a trezit ea zicând, mai mult de uimire decât din dorința de a spune ceva.

— Nici eu n-am intrat în prea multe. Totuși, locul ăsta pare curat. Tatăl meu susținea că e important atunci când mănânci în oraș, a zâmbit Isak, încercând s-o destindă.

Căldura din restaurant îi adusese bujori în obraz.

— Ți-e foame?

Ea a încuviințat din cap. Nu mâncase nimic în dimineața aceea.

Isak a comandat două boluri de *udon.*

— E la fel ca *kalguksu,* doar supa diferă. Mă gândeam că s-ar putea să-ți placă. Sunt sigur că se vinde oriunde în Osaka. Totul va fi nou pentru noi acolo.

Lui îi plăcea tot mai mult ideea de a o avea alături.

Sunja auzise deja multe povești despre Japonia de la Hansu, dar nu-i putea mărturisi lui. Hansu îi spusese că Osaka e un oraș imens, unde era puțin probabil să te întâlnești cu o persoană de două ori.

În timp ce vorbea, Isak o studia cu atenție. Sunja era o fire retrasă. Nici măcar acasă nu vorbea prea mult cu slujnicele sau cu mama ei. Oare așa era mereu? se întreba el. Cu greu ți-ai fi imaginat că avusese un iubit.

El i-a vorbit în șoaptă, ca să nu-l audă cei din jur.

— Sunja, crezi că ai putea să ții la mine? Ca la un soț? a

întrebat-o, împreunându-și mâinile ca-ntr-o rugăciune.

— Da, a venit repede răspunsul ei, căci i se părea sincer.

Ținea la el deja și nu voia ca el să creadă altceva.

În adâncul inimii, Isak se simțea ușurat și curat, de parcă plămânii lui suferinzi s-ar fi însănătoșit brusc. A inspirat profund și a reluat:

— Presupun că va fi greu, dar vei încerca să-l uiți?

Gata, o spusese! Între ei nu aveau să existe gânduri nerostite.

Sunja a tresărit. Nu se așteptase ca el să-i vorbească despre asta.

— Nu sunt cu nimic diferit decât alți bărbați. Sunt mândru, ceea ce știu că e, probabil, o greșeală, s-a încruntat el. Dar îl voi iubi pe copil, așa cum te voi iubi și te voi respecta și pe tine.

— Îmi voi da silința să-ți fiu o soție bună.

— Mulțumesc, i-a zis el.

Spera că el și Sunja vor fi uniți, cum erau și părinții lui.

Când li s-au adus tăițeii, Isak s-a înclinat pentru a spune o rugăciune, iar ea și-a împletit degetele, imitându-i gesturile.

10.

O săptămână mai târziu, Yangjin, Sunja și Isak au luat feribotul de dimineață spre Busan. Femeile purtau *hanbok*-uri proaspăt spălate, din cânepă albă, pe sub hainele de iarnă matlasate. Costumul și haina lui Isak fuseseră periate, iar pantofii, perfect lustruiți. Pastorul Shin îi aștepta după micul dejun.

Când au sosit, slujitoarea bisericii l-a recunoscut pe Isak și i-a condus până în biroul pastorului.

— Ați ajuns! a exclamat pastorul mai în vârstă cu un pronunțat accent nordic, ridicându-se de la locul lui. Intrați, intrați!

Yangjin și Sunja au făcut o plecăciune adâncă. Nu mai intraseră niciodată într-o biserică. Pastorul Shin era un bărbat slab, ale cărui veșminte erau prea largi. Manșetele mânecilor de la costumul negru și uzat erau roase, dar gulerul alb era curat și apretat. Veșmintele lui negre și netede îi ascundeau curbura pronunțată a umerilor.

Slujitoarea a adus trei perne de podea pentru musafiri și le-a așezat lângă vasul cu mangal din mijlocul camerei slab încălzite. Cei trei oaspeți au rămas în picioare stingheri până când pastorul s-a așezat. Isak a luat loc lângă el, iar Yangjin și Sunja s-au așezat față în față cu bătrânul preot.

După aceea nimeni nu a mai rostit nicio vorbă, ci au așteptat ca pastorul Shin să deschidă întrevederea cu o rugăciune. Când a terminat, a studiat-o pe îndelete pe tânăra cu care Isak intenționa să se căsătorească. Se gândise îndelung la ea de când îl vizitase ultima oară tânărul preot. În vederea pregătirii acestei întâlniri, Shin recitise chiar și *Cartea lui Osea.* Tânărul elegant, în costum de lână de culoarea cărbunelui, contrasta puternic cu tânăra scundă și îndesată – Sunja avea un chip rotund și palid și stătea cu privirea plecată, fie din modestie, fie de rușine. Nimic din înfățișarea ei banală nu amintea de femeia de moravuri ușoare cu care profetul Osea fusese obligat să se căsătorească. De fapt, nimic din ținuta ei nu era ieșit din comun. Spre deosebire de tatăl lui, pastorul Shin nu credea că un chip poate descrie soarta unui om, dar, dacă era să precizeze destinul fetei prin ochii părintelui său, nu părea că va avea o viață prea ușoară, dar niciuna blestemată. S-a uitat la pântecele ei, însă situația în care se afla nu se putea ghici, grație fustei *chima* și hainei.

— Cum te simți la gândul că vei pleca în Japonia cu Isak? a întrebat-o bătrânul pastor pe Sunja.

Fata a ridicat privirea, apoi și-a lăsat-o din nou în pământ. Nu era foarte sigură cu ce se ocupau preoții sau cum își exercitau puterea. Pastorul Shin și pastorul Isak nu păreau să se dedea vrăjitoriei, asemenea șamanilor, sau psalmodierii, asemenea călugărilor.

— Aș vrea să știu părerea ta, a întrebat Shin, aplecându-se încet spre ea. Te rog să spui ceva! Nu aș vrea să pleci înainte să-ți fi auzit vocea.

Isak le-a zâmbit femeilor, neștiind ce să înțeleagă din tonul aspru al bătrânului pastor. Voia să le asigure că pastorul e bine intenționat.

Yangjin a pus cu blândețe mâna pe genunchiul fiicei sale. Se așteptase să i se pună întrebări, dar până acum nu-i trecuse prin minte că pastorul Shin avea o părere proastă despre ele.

— Sunja-ya, spune-i pastorului Shin ce crezi despre căsătoria

cu Baek Isak, a îndemnat-o Yangjin.

Fata a deschis gura, apoi a închis-o. A deschis-o din nou și a șoptit, cu voce tremurândă:

— Îi sunt profund recunoscătoare... pastorului Baek pentru enormul lui sacrificiu. Voi munci din greu ca să-l servesc. Voi face tot ce-mi stă în putință să-i ofer o viață mai bună în Japonia.

Isak s-a încruntat: înțelegea de ce spune toate astea, și totuși, sentimentele îl întristau.

— Da, a zis bătrânul pastor, împreunându-și mâinile. Este, într-adevăr, un sacrificiu imens. Isak e un tânăr de familie bună și sigur îi e greu să încheie această căsătorie, ținând cont de situația în care te afli.

Isak a ridicat ușor mâna, încercând să protesteze, însă a tăcut, din respect față de mai-marele lui. Dacă pastorul Shin refuza să-i căsătorească, părinții și profesorii lui aveau să se îngrijoreze.

— Te-ai băgat singură în povestea asta, nu-i așa? a întrebat-o pastorul Shin pe Sunja.

Isak nu mai suporta să vadă expresia chinuită a fetei și-și dorea să le poată duce pe femei înapoi la han.

— Am făcut o mare greșeală. Regret nespus neplăcerea provocată mamei și povara pe care i-am pus-o în cârcă bunului pastor.

Ochii ei negri s-au umplut de lacrimi. Părea mai tânără decât era în realitate.

Yangjin a apucat mâna fiicei sale și a ținut-o strâns, neștiind dacă e bine sau rău. Apoi a izbucnit și ea în plâns.

— Pastore Shin, fata suferă deja foarte mult, a intervenit Isak.

— Trebuie să-și recunoască păcatul și să-și dorească iertarea. Domnul o va ierta, dacă ea îi va cere, a răspuns Shin, articulând gânditor fiecare cuvințel. Presupun că și-ar dori asta.

Nu astfel și-o imaginase Isak pe Sunja întorcându-se la Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu, credea el, ar trebui să vină de la sine, nu din teama de a nu fi pedepsit.

Pastorul Shin a privit-o aspru pe Sunja:

— Vrei, Sunja? Vrei să ți se ierte păcatul?

Pastorul Shin nu era convins că fata știe ce este un păcat. Oare Isak îi explicase, în exuberanța lui tinerească de a se transforma într-un martir sau un profet? Cum să ia în căsătorie o păcătoasă ce refuză să se spele de păcate? Și totuși, tocmai

asta îi ceruse Dumnezeu profetului Osea. Oare Isak înțelegea?

— Să fii cu un bărbat fără legământul căsniciei este un păcat în fața lui Dumnezeu. Unde se află acest bărbat? De ce trebuie să plătească Isak pentru păcatul lui? a întrebat-o Shin.

Sunja a încercat să-și șteargă cu mâneca lacrimile de pe obrajii îmbujorați.

Dintr-un colț al încăperii, slujitoarea Domnului pricepea câte ceva din ce se spunea, citind pe buze. A scos o pânză curată din buzunarul hainei și i-a întins-o Sunjei. I-a făcut semn să se șteargă pe față, iar fata i-a zâmbit.

Pastorul Shin a oftat. Cu toate că nu voia să o necăjească și mai mult, se simțea dator să-l protejeze pe tânărul și onorabilul preot.

— Unde e tatăl copilului, Sunja? a repetat el.

— Nu știe, pastore, a răspuns Yangjin, deși ea însăși ar fi vrut să afle răspunsul. Regretă nespus toată povestea, a mai adăugat, apoi s-a întors către fiica ei: Spune-i pastorului... spune-i că-ți dorești ca Domnul să te ierte.

Nici Yangjin, nici Sunja nu știau ce înseamnă asta. Avea să urmeze un ritual, ca atunci când îi dai unui șaman o purcea sau bani ca să-ți asiguri o recoltă bogată? Baek Isak nu spusese nicio vorbă despre iertare.

— Puteți? Mă puteți ierta? l-a întrebat Sunja pe bătrânul preot.

Pastorului Shin i s-a făcut milă de biata copilă.

— Nu eu sunt cel care trebuie să te ierte, Sunja, i-a răspuns el.

— Nu înțeleg, a zis ea într-un târziu, uitându-se direct la pastorul Shin, incapabilă să mai stea cu privirea plecată, căci îi curgea nasul.

— Sunja, nu trebuie decât să-i ceri iertare Domnului. Iisus a plătit pentru păcatele noastre, dar tot trebuie să ceri iertare. Să promiți că te vei îndrepta. Căiește-te, copilă, și nu mai păcătui!

Pastorul Shin simțea că fata e dornică să învețe. A simțit ceva în adâncul sufletului, ceva care-i amintea de pruncul care fusese ea odinioară și care nu greșise cu nimic. Apoi Shin și-a adus aminte de Gomer, soția desfrânată a lui Osea, care nu se căise și apoi îl înșelase din nou. Shin s-a încruntat.

— Regret nespus, a repetat Sunja. Nu voi mai face asta niciodată. Nu voi mai fi nicicând cu un alt bărbat.

— E de înțeles că îți dorești să te căsătorești cu acest tânăr.

Da, el vrea să te ia de nevastă și să aibă grijă de copil, dar nu știu dacă e prudent. Mă tem ca nu cumva să fim prea idealiști. Familia lui nu e aici și trebuie să mă asigur că îi va fi bine.

Sunja a încuviințat din cap, iar suspinele i s-au mai domolit.

Yangjin și-a înghițit lacrimile. Se temuse de asta încă de când Baek Isak îi spusese că trebuie să stea de vorbă cu pastorul Shin.

— Pastore, nădăjduiesc că Sunja va fi o soție bună, a stăruit Isak. Vă rog să ne căsătoriți! Aș dori să ne dați binecuvântarea. Vorbiți sub imboldul unei îngrijorări profunde și avizate, dar sunt încredințat că e dorința Domnului. Cred cu tărie că această căsătorie va fi atât în avantajul meu, cât și al Sunjei și al copilului.

Pastorul Shin a răsuflat prelung.

— Știi cât de greu e să fii soție de preot? a întrebat-o pe Sunja.

Fata a clătinat din cap în semn că nu. Respirația i se mai domolise acum.

— I-ai spus? i s-a adresat Shin lui Isak.

— Eu voi fi un simplu preot. Nu cred că se va aștepta atât de mult din partea ei. Nu e o congregație prea mare. Sunja e foarte muncitoare și învață repede, a zis Isak.

Nu se gândise prea mult la asta, totuși. Soția pastorului de la biserica de acasă, din Pyongyang, fusese o doamnă deosebită, o femeie neobosită, care născuse opt copii și lucrase cot la cot cu soțul ei, îngrijind orfani și oameni sărmani. Când a murit, enoriașii au jelit-o de parcă și-ar fi pierdut propria mamă.

Isak, Sunja și Yangjin au tăcut, neștiind ce să mai facă.

— Trebuie să juri că-i vei fi credincioasă acestui bărbat. Dacă nu, îți vei umple mama și pe tatăl tău mort de și mai multă ocară ca până acum. Trebuie să-i ceri iertare Domnului, copilă, și să-l rogi să-ți dea credință și curaj pentru noul cămin pe care vi-l veți clădi în Japonia. Fii desăvârșită, copilă! Acolo, toți coreenii trebuie să se comporte cât mai bine cu putință. Și așa nu dau doi bani pe noi. Nu trebuie să le dai motive să ne desconsidere și mai tare. Un singur coreean imoral poate strica totul pentru alți o mie. Și un singur creștin imoral năpăstuiește zece mii de creștini de pretutindeni, mai ales într-o țară de necredincioși. Înțelegi?

— Asta vreau, a răspuns ea. Și-mi doresc să primesc iertarea,

domnule.

Pastorul Shin s-a săltat pe genunchi și i-a pus mâna dreaptă pe umăr. S-a rugat îndelung pentru ea și pentru Isak. Când a terminat, s-a ridicat, ceea ce i-a îndemnat și pe ei, și i-a căsătorit. Ceremonia a durat doar câteva minute.

În timp ce pastorul Shin s-a dus cu Isak și Sunja la administrația locală și la poliție ca să înregistreze căsătoria, Yangjin s-a îndreptat cu pași repezi și hotărâți spre strada cu magazine. Îi venea să alerge. La ceremonia de nuntă se rostiseră multe cuvinte pe care ea nu le înțelesese. Era absurd și ingrat din partea ei să-și dorească mai mult de atât în împrejurările de față, dar, oricât spirit practic ar fi avut, Yangjin sperase la ceva mai de preț pentru fiica ei. Deși era logic că trebuia să se căsătorească neîntârziat, nu se așteptase ca nunta să se oficieze astăzi. Și nunta ei se oficiase tot în câteva minute. Poate că nu conta, și-a zis.

A ajuns la ușa glisantă a magazinului de orez și a ciocănit în tocul lat înainte să intre. În magazin nu erau clienți. O pisică tigrată se freca de papucii din paie ai vânzătorului și torcea fericită.

— *Ajumoni,* nu te-am mai văzut de mult, a întâmpinat-o Cho.

Vânzătorul de orez i-a zâmbit văduvei lui Hoonie. Părul ei strâns în coc era mai cărunt decât își amintea el.

— Bună ziua, *ajeossi*[9]*.* Sper că soției și fiicelor dumitale le merge bine.

Bărbatul a încuviințat din cap.

— Îmi puteți da niște orez alb?

— Vai! Trebuie că aveți un musafir de seamă. Îmi pare rău, dar nu am de vânzare. Știți unde se duce tot, i-a mai zis el.

— Am bani să-l plătesc, a reluat ea, punând săculețul cu șnur pe tejgheaua dintre ei.

Sunja brodase fluturi galbeni pe pânza săculețului – un cadou de ziua ei de naștere, primit în urmă cu doi ani. Geanta albastră era pe jumătate plină și Yangjin spera că are suficienți bani.

Cho a făcut o grimasă. Nu voia să-i vândă orezul, fiindcă trebuia să-i ceară același preț pe care l-ar fi cerut unui japonez, nu avea încotro.

— Mai am atât de puțin, iar când vin clienții japonezi și nu

[9] „Domnule“ - apelativ politicos, folosit în adresarea către un bărbat mai în vârstă - în lb. coreeană în orig.

găsesc, dau de necaz. Mă înțelegeți. Credeți-mă, nu că n-aș vrea să vi-l vând dumneavoastră.

— *Ajeossi,* fiica mea s-a căsătorit astăzi, i-a explicat Yangjin, abținându-se să nu plângă.

— Cine? Sunja? Cu cine s-a căsătorit?

Și-o amintea pe fetiță ținându-și de mână tatăl infirm.

— Nu știam că e logodită! Astăzi?

— Cu un oaspete venit din nord.

— Cel cu tuberculoză? Dar e o nebunie! De ce ai lăsat-o să se mărite cu un om care suferă de așa ceva? Poate să se prăpădească în orice clipă.

— O să o ia cu el la Osaka. Viața ei va fi mai ușoară decât dacă ar locui la han, printre atâția bărbați, i-a explicat femeia, sperând că astfel discuția va lua sfârșit.

Nu-i spunea adevărul și Cho știa prea bine. Fata trebuie să fi avut șaisprezece sau șaptesprezece ani. Era cu câțiva ani mai mică decât ce-a de-a doua fiică a lui. O vârstă potrivită pentru măritiș, dar de ce să o ia el în căsătorie? Jun, negustorul de cărbuni, îi spusese că e un individ elegant, dintr-o familie bogată. Și în gena ei purta unele boli. Cine și-ar fi putut dori așa ceva? Cu toate că nu erau prea multe fete în Osaka, a presupus el.

— V-a făcut o ofertă bună? a iscodit-o Cho, privind spre gentuța ei.

Kim Yangjin nu i-ar fi putut oferi unui asemenea bărbat o zestre decentă. Hangiței abia dacă-i mai rămâneau câteva monede de aramă după ce-i hrănea pe pescarii înfometați și pe cele două biete surori, pe care nici măcar n-ar fi trebuit să le primească sub acoperiș.

Fetele lui se căsătoriseră cu doi ani în urmă. Anul trecut, soțul celei mai tinere fugise în Manciuria, fiindcă poliția era pe urmele lui. Se făcuse vinovat de organizarea unor demonstrații, iar acum Cho îi hrănea pe copiii acestui mare patriot, din vânzarea celor mai alese bunuri către clienții japonezi, pe care ginerele său își dorise cu ardoare să îi alunge din țară. Dacă clienții japonezi refuzau să-i mai acorde sprijinul lor, magazinul lui Cho avea să se închidă a doua zi și familia lui să moară de foame.

— Ai nevoie de orez cât pentru o petrecere de nuntă? a întrebat-o el, neputând să înțeleagă cum avea să-l plătească femeia.

— Nu. Doar pentru ei doi.

Cho a încuviințat din cap spre femeia obosită din fața lui, care refuza să-l privească în ochi.

— Nu am prea mult de vânzare, a repetat el.

— Nu vreau decât pentru masa de seară a mirelui și a miresei – ca să guste puțin orez alb înainte să plece de acasă.

Ochii lui Yangjin s-au umplut de lacrimi, iar vânzătorul de orez și-a întors privirea în altă parte. Lui Cho îi displăcea profund să vadă femeile plângând. Bunica, mama, soția și fiicele lui plângeau neîncetat. Femeile plângeau prea mult, spunea el.

Fiica lui cea mare locuia cu un tipograf în celălalt capăt al orașului, iar cea mai mică și cei trei copii ai ei stăteau acasă, cu el și soția lui. Cu toate că se plângea de cheltuielile mari cu întreținerea fiicei și a nepoților, negustorul de orez muncea din greu, servindu-și clienții japonezi care plăteau bine, deoarece nu-și putea imagina cum ar fi să nu mai poată să-și susțină familia. Nu concepea ca fiicele lui să locuiască departe – într-o țară în care coreenii erau tratați ca niște animale. Nu concepea să-și piardă rudele de sânge în fața acestor nemernici.

Yangjin a numărat yenii și i-a pus pe tava din lemn de pe tejghea, lângă abac.

— Un săculeț, dacă aveți. Vreau să mănânce pe săturate. Din ce rămâne o să le fac o prăjitură.

Yangjin a împins tava cu banii spre el. Dacă și de data aceasta refuza, avea să intre în fiecare magazin de orez din Busan pentru ca fiica ei să poată mânca orez alb la cină în seara nunții ei.

— Prăjitură?

Cho și-a încrucișat brațele și a râs zgomotos. De când nu mai auzise o femeie vorbind despre prăjituri din orez? Zilele acelea păreau atât de departe.

— Sper să-mi aduceți și mie o bucățică.

Yangjin s-a șters la ochi în timp ce negustorul de orez s-a îndreptat spre cămară să găsească săculețul pus deoparte pentru astfel de ocazii.

11.

În cele din urmă, oaspeții de la han se mai înduplecaseră și le dăduseră voie să le spele hainele. Nici măcar ei nu mai suportau mirosul. Astfel, Bokhee, Dokhee și Sunja s-au îndreptat spre golf, ducând cu ele patru legături uriașe. Cu fustele lungi ridicate și legate, femeile s-au lăsat pe vine și și-au instalat măngălăul. Apa rece ca gheața le tăia mâinile pe care pielea li se îngroșase și se asprise odată cu trecerea anilor. Bokhee freca viguros cămășile ude de scândura ondulată din lemn, în timp ce alături sora ei, Dokhee, sorta restul de haine murdare. Sunja se ocupa de o pereche de pantaloni negri ai fraților Chung, pătați de sânge și intestine de pește.

— Te simți altfel de când ești căsătorită? a întrebat-o Dokhee.

Fetele primiseră vestea primele, imediat după ce căsătoria fusese înregistrată. Fuseseră și mai uimite decât chiriașii.

— Ți-a spus *yobo*?

Bokhee și-a ridicat privirea ca să surprindă reacția Sunjei. Ar fi vrut să o dojenească pe sora ei pentru obrăznicie, dar, cu toate astea, era ea însăși curioasă.

— Nu încă, a răspuns Sunja.

Căsătoria se oficiase în urmă cu trei zile, dar, din lipsă de spațiu, Sunja continua să doarmă în aceeași cameră cu mama ei și cu slujnicele.

— Mi-ar plăcea să mă căsătoresc, a zis Dokhee într-o doară.

— Cine s-ar căsători cu niște fete ca noi? a intervenit Bokhee.

— Mi-ar plăcea să mă căsătoresc cu un bărbat ca pastorul Isak, a reluat Dokhee, fără să clipească. E atât de frumos și de amabil! Se uită la tine cu atâta blândețe când îți vorbește. Până și chiriașii îl respectă, cu toate că el nu știe nimic despre mare. Ați observat?

Era adevărat. De obicei, chiriașii se amuzau pe seama nobililor care mergeau la școală, dar de Isak le plăcea. Sunjei încă îi venea greu să se gândească la el ca la un soț.

Bokhee a plesnit-o pe sora ei peste antebraț.

— Ai înnebunit? Un om ca el n-o să te ia niciodată de nevastă. Scoate-ți din cap ideile astea tâmpite!

— Dar cu Sunja s-a căsătorit…

— Cu ea e altă poveste. Tu și cu mine suntem slujnice, i-a

explicat Bokhee.

Dokhee și-a dat ochii peste cap.

— Și atunci, cum te strigă?

— Mă strigă Sunja, i-a zis fata, simțindu-se mai în largul ei.

Înainte de relația ei cu Hansu, Sunja stătea de vorbă mai des cu cele două surori.

— Ești nerăbdătoare să pleci în Japonia? a întrebat Bokhee.

Părea mai interesată să trăiască la oraș decât să se căsătorească, ceea ce era oribil. Bunica și mama ei munciseră pe rupte. Pe mama nu o auzise niciodată râzând.

— Bărbații susțin că Osaka e un loc mai aglomerat decât Busan sau Seul. Unde o să locuiți? a iscodit-o Bokhee.

— Nu știu. Presupun că în casa fratelui lui Isak.

Sunja încă se mai gândea la Hansu și la cât de aproape va fi de el. Mai mult decât orice altceva, se temea să nu dea nas în nas cu el. Și totuși, ar fi fost mai rău dacă nu l-ar fi văzut deloc, își spunea în sinea ei.

Bokhee a studiat chipul Sunjei.

— Ți-e frică să pleci? Nu trebuie să-ți fie. Cred că o să ai parte de o viață minunată acolo. Cică sunt lumini electrice peste tot – în trenuri, în mașini, pe străzi și în toate casele. Și că în Osaka se găsește tot ce ți-ai putea dori să cumperi dintr-un magazin. Poate că o să te îmbogățești și o să trimiți după noi. Am putea deschide un han acolo!

Bokhee era uimită de planurile pe care tocmai le încropise pentru ele.

— Trebuie să fie și acolo nevoie de hanuri. Mama ta poate să gătească, iar noi, să spălăm și să dereticăm…

— Și mai zici că mie îmi umblă idei trăsnite prin cap? a întrerupt-o Dokhee, trăgându-i o palmă peste umăr și lăsând o urmă umedă pe mâneca de la haina surorii ei.

Sunja se chinuia să stoarcă pantalonii uzi, fiindcă erau foarte grei.

— O soție de preot poate fi bogată? a întrebat Sunja.

— Poate că preotul va câștiga mulți bani! a exclamat Dokhee. În plus, părinții lui sunt bogați, nu?

— De unde știi? a zis Sunja.

Mama îi spusese că părinții lui Isak aveau ceva pământuri, însă mulți proprietari își vânduseră proprietățile ca să poată plăti noile taxe.

— Nu știu dacă vom avea mulți bani. Nu contează.

— Are haine așa de frumoase și e atât de educat! s-a minunat Dokhee, neînțelegând de unde pot avea bani unii oameni.

Sunja s-a apucat să spele altă pereche de pantaloni.

— I-l putem da acum? s-a întors Dokhee spre sora ei.

Bokhee a încuviințat din cap, dorindu-și să-i distragă Sunjei gândul de la plecare. Fata părea neliniștită și tristă, departe de a fi o mireasă fericită.

— Pentru noi ești ca o soră mai mică, deși te-ai crezut mereu mai mare, fiindcă ești deșteaptă și răbdătoare, i-a zis Bokhee zâmbind.

— Cine o să-mi mai ia apărarea când mă ceartă mama ta, dacă tu pleci? Știi bine că sora mea n-o să facă nimic, a mai adăugat Dokhee.

Sunja a pus deoparte, lângă stâncă, pantalonii pe care-i spăla. Surorile îi fuseseră alături încă de la moartea tatălui ei. Nu-și putea imagina viața în lipsa lor.

— Voiam să-ți oferim ceva.

Dokhee i-a întins o pereche de rățuște sculptate în lemn de salcâm, care atârnau la capetele unui șnur din mătase roșie. Erau cât o mână de bebeluș.

— *Ajeossi* de la piață zice că rațele se unesc pe vecie, i-a explicat Bokhee. Poate că peste câțiva ani o să te întorci acasă și o să ne faci cunoștință cu copiii tăi. Știu să am grijă de bebeluși. Am crescut-o aproape singură pe Dokhee. Cu toate că uneori poate fi tare neastâmpărată.

Dokhee și-a apăsat nasul cu degetul, împingându-și nările în sus cu degetul arătător, ca să imite un porc.

— Pari așa de nefericită în ultima vreme… Și știm de ce, a spus Dokhee.

Cu rățuștele în mână, Sunja a ridicat privirea.

— Ți-e dor de tatăl tău, a continuat Bokhee.

Fetele își pierduseră părinții încă din fragedă pruncie.

Pe fața latră a lui Bokhee a înflorit un zâmbet trist.

Și-a plecat ochii mici și blânzi, care semănau cu niște mormoloci. Surorile erau aproape identice la chip. Cea mică era doar puțin mai scundă și mai durdulie.

Sunja a început să plângă și Dokhee a luat-o în brațele ei puternice.

— *Abuji*[10]*, abuji* al meu! a șoptit Sunja.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, a liniștit-o Bokhee, bătând-o încet pe spate. Acum ai un soț bun.

∴

Yangjin i-a pregătit ea însăși bagajul fiicei ei. Fiecare articol de îmbrăcăminte a fost împăturit cu grijă și așezat pe un pătrat mare de material, care să poată forma o boccea ușor de transportat. Yangjin a legat strâns capetele materialului și a făcut o buclă în chip de mâner. În zilele dinaintea plecării cuplului, Yangjin își spunea întruna că uitase ceva, așa că desfăcea una dintre cele patru boccele și relua procesul. Voia să trimită mai multe pentru cămară, cum ar fi jujube uscate, fulgi de ardei iute, pastă de ardei, anșoa mare și uscat și pastă fermentată de soia pentru cumnata lui Isak, dar el i-a spus că nu puteau lua atâtea pe feribot.

— Putem să cumpărăm de acolo, a asigurat-o el.

În dimineața în care Yangjin, Sunja și Isak au pornit spre debarcaderul din Busan, Bokhee și Dokhee au rămas acasă. Despărțirea de cele două surori a fost grea. Dokhee a plâns în neștire, temându-se că Yangjin va pleca și ea în Osaka și le va abandona în Yeongdo. Debarcaderul feribotului din Busan era o structură din lemn și cărămidă, încropită în grabă. Pasagerii, membrii familiei care veniseră să-i conducă și vânzătorii ambulanți se învârteau prin debarcaderul aglomerat. Șiruri lungi de pasageri așteptau ca poliția și ofițerii de la imigrări să le verifice documentele înainte să se îmbarce pe feribotul spre Shimonoseki. În timp ce Isak stătea la rând ca să discute cu polițiștii, femeile așteptau pe o bancă din apropiere, gata să sară în picioare în caz că el avea nevoie de ceva. Feribotul uriaș andocase deja, așteptând să ia sfârșit controlul documentelor. Mirosul de alge se amesteca cu cel de combustibil de pe vas. Încă de dimineață, Sunja avusese grețuri și era palidă și epuizată. Vomitase ceva mai devreme și nu mai avea nimic în stomac.

Yangjin ținea strâns la piept cea mai mică dintre bocceluțe. Oare când își va revedea fiica? se întreba. Întreaga ei lume părea distrusă. Nu mai conta ce era bine pentru Sunja și pentru copil. De ce trebuiau să plece? Yangjin nu-și va putea ține în

[10] „Tată” termenul formal pentru apelativul cu același sens, *abba* – în lb. coreeană în orig.

brațe nepotul. De ce nu-i putea însoți? Trebuia să fie ceva de lucru pentru ea în Osaka, își zicea în sinea ei. Totuși, Yangjin știa că trebuie să rămână. Era datoria ei să aibă grijă de mormintele socrilor și al soțului ei. Nu-l putea părăsi pe Hoonie. Și, în plus, unde avea să locuiască în Osaka?

Sunja s-a aplecat ușor, icnind de durere.

— Te simți bine?

Fata a încuviințat din cap.

— Am văzut ceasul de aur, i-a zis Yangjin.

Sunja și-a înfășurat brațele strâns în jurul corpului.

— Ți l-a dat bărbatul ăla?

— Da, a recunoscut Sunja, evitând privirea mamei.

— Cine își permite așa ceva?

Sunja nu i-a răspuns. Nu mai rămăseseră decât câțiva bărbați la coadă, în fața lui Isak.

— Unde e bărbatul care ți-a dat ceasul?

— Locuiește în Osaka.

— Poftim? De acolo este el?

— E din Jeju, dar locuiește în Osaka. Nu știu dacă acum e-acolo.

— Și ai de gând să te întâlnești cu el?

— Nu.

— Nu te poți vedea cu individul ăsta, Sunja! Te-a părăsit. E un om rău.

— E căsătorit.

Yangjin a inspirat adânc.

Sunja se auzea vorbind cu mama ei, dar se simțea cu totul altcineva.

— Nu știam că e căsătorit. Nu mi-a spus.

Yangjin rămăsese nemișcată, cu gura ușor întredeschisă.

— Eram la piață și niște băieți japonezi s-au luat de mine, iar el i-a alungat. Și atunci ne-am împrietenit.

Era firesc să vorbească în sfârșit. Se gândea la Hansu neîncetat, dar nu avusese cui să povestească despre el.

— Voia să aibă grijă de mine și de copil, însă nu mă putea lua de nevastă. Mi-a spus că are o soție și trei copii în Japonia.

Yangjin și-a luat fiica de mână.

— Nu trebuie să te vezi cu el. Bărbatul ăla – Yangjin a arătat spre Isak –, bărbatul ăla ți-a salvat viața. Ți-a salvat copilul. Acum faci parte din familia lui. Eu nu am să te mai văd

niciodată. Știi ce înseamnă asta pentru o mamă? În curând vei fi și tu părinte. Sper că vei avea un fiu care nu va fi nevoit să te părăsească atunci când se va căsători.

Sunja a dat din cap.

— Ceasul… Ce ai de gând să faci cu el?

— O să-l vând când ajung în Osaka.

Yangjin era mulțumită de răspunsul ei.

— Mai bine păstrează-l pentru când vei avea nevoie mai mare. Dacă soțul tău te întreabă de unde-l ai, spune-i că ți l-am dat eu.

Yangjin a scotocit prin geanta pe care o ținea sub bluză.

— Astea au fost ale mamei tatălui tău, i-a zis, întinzându-i cele două inele de aur pe care i le dăruise soacra ei înainte să moară. Încearcă să nu le vinzi dacă nu e necesar. Dar e bine să știi că ai pe ce pune mâna, în caz că vei avea nevoie de bani. Ești o fată cumpătată, dar ca să crești un copil îți trebuie bani. Vor apărea situații neprevăzute, cum ar fi vizitele doctorului. Dacă e băiat, va trebui să-i plătești școala. Dacă pastorul nu-ți va da bani pentru gospodărie, încearcă să ți-i câștigi prin muncă și fă economii pentru zile negre. Cheltuiește-i pe cele necesare, dar pune câțiva bănuți deoparte și uită că i-ai avut. O femeie trebuie să aibă tot timpul ceva pus deoparte. Ai mare grijă de soțul tău! Altfel, o să ți-l ia altă femeie. Poartă-te respectuos cu familia lui! Dă-le ascultare! Dacă greșești, ne vor blestema familia. Gândește-te la bunul tău tată, care a făcut mereu tot ce a putut pentru noi.

Yangjin a încercat să-și amintească ce povețe mai avea să-i dea. Îi era greu să se concentreze.

Sunja a strecurat inelele în săculețul din pânză de sub bluză, acolo unde își ținea ceasul și banii.

— *Omoni*[11], îmi pare rău.

— Știu, știu, a liniștit-o Yangjin, apoi și-a mângâiat fiica pe creștet în tăcere. Tu ești tot ce aveam pe lume. De acum nu voi mai avea nimic.

— O să-l rog pe pastorul Isak să-ți scrie când ajungem acolo.

— Da, da. Și, dacă ai nevoie de ceva, roagă-l să-mi scrie o scrisoare în coreeană, iar eu o să cer cuiva din oraș să mi-o citească, a oftat Yangjin. Cât aș vrea să știm să citim!

— Măcar știm cifrele și să socotim. Ne-a învățat tata.

[11] Echivalentul coreean al cuvântului „mamă“, apelativ formal al sinonimului *omma.*

— Da. Tatăl tău ne-a învățat, i-a zâmbit Yangjin. De-acum căminul ți-e alături de soțul tău! Așa îi spusese și tatăl ei când se măritase cu Hoonie. „Să nu te mai întorci niciodată acasă!” îi zisese, totuși Yangjin nu-i putea spune asta propriei sale fiice.

— Clădește un cămin primitor pentru soțul și copilul tău. Asta e datoria ta. Ei nu trebuie să sufere.

Isak s-a întors și părea foarte liniștit. Zeci de oameni fuseseră respinși din cauza documentelor lipsă sau a neplății taxelor. Dar lui ofițerii nu i-au făcut probleme. El și soția puteau pleca.

12.

Osaka, aprilie 1933

Când a obosit să-și tot mute greutatea corpului de pe un picior pe celălalt, Yoseb Baek a început să se plimbe de colo până colo prin gara din Osaka, asemenea unui om închis într-o celulă. Dacă ar fi venit cu un prieten, ar fi rămas la taifas și ar fi reușit să stea locului, dar era singur. Yoseb era vorbăreț din fire și, deși vorbea o japoneză mai mult decât perfectă, accentul îl trăda întotdeauna. Cu înfățișarea lui, putea să abordeze orice japonez, iar acesta îi zâmbea politicos, însă îl respingea de îndată ce deschidea gura. La urma urmei, era coreean și, oricât de plăcută îi era firea, din păcate aparținea unui neam șiret și foarte iscusit. Mulți dintre japonezi erau imparțiali și aveau principii sănătoase, dar în preajma străinilor erau prudenți. *Trebuie să vă feriți, în special de cei mai deștepți dintre ei – coreenii sunt scandalagii din fire.* Locuia în Japonia de mai bine de un deceniu, așa că Yoseb le auzise pe toate. Nu mai lua seama la ele. I se păreau niște comentarii demne de milă. Paznicul care patrula prin gara din Osaka observase neliniștea lui Yoseb, dar să aștepți nerăbdător sosirea unui tren era departe de a fi un delict.

Poliția nu știa că e coreean, atitudinea și ținuta lui vestimentară nu îl trădau deloc. Majoritatea japonezilor susțineau că pot să facă diferența între un japonez și un coreean, dar toți coreenii știau că nu sunt decât scorneli. Poți să imiți pe oricine. Yoseb purta hainele obișnuite de muncitor

modest din Osaka – pantaloni simpli, cămașă în stil occidental și o haină groasă, de lână, care nu își arăta uzura. Lăsase de mult deoparte lucrurile fine pe care le adusese cu el din Pyongyang – costume scumpe, comandate de părinții lui la un croitor care făcea haine la comandă pentru misionarii din Canada și familiile lor. În ultimii șase ani, lucrase ca șef de atelier într-o fabrică de biscuiți, supraveghind treizeci de fete și doi bărbați. La serviciu trebuia să aibă un aspect îngrijit, atâta tot. Nu era nevoie să se îmbrace mai bine decât șeful lui, Shimamura-san, care-i dăduse de înțeles că până dimineață îi putea lesne găsi un înlocuitor. În fiecare zi tot mai mulți coreeni flămânzi soseau în Osaka cu trenul din Shimonoseki sau cu barca din Jeju, iar Shimamura-san putea să-l aleagă pe cel mai bun dintre ei.

Yoseb era recunoscător că fratele lui mai mic vine într-o duminică, singura lui zi liberă. Acasă, Kyunghee pregătea un adevărat festin. Altfel, ar fi venit cu el. Amândoi erau foarte curioși să o cunoască pe tânăra cu care se căsătorise Isak. Situația ei era scandaloasă, totuși, hotărârea lui Isak nu îi surprindea câtuși de puțin. Nimeni din familie nu ar fi fost luat pe nepregătite de faptele lui altruiste. Încă de mic renunța la mâncarea și la bunurile lui personale în favoarea celor săraci, dacă i se permitea. Bolnav fiind, băiatul își petrecuse copilăria în pat, citind. Mesele bogate îi erau trimise în cameră pe o tavă lăcuită, din lemn de curmal. Cu toate acestea, rămânea tot slab ca un băț, deși orezul dispăruse până la ultimul bob din castronul de metal atunci când tava era înapoiată la bucătărie. Firește că servitorii nu plecaseră niciodată fără o cantitate considerabilă din mâncarea lui, pe care Isak le-o oferea de bunăvoie. Orezul și peștele erau una, și-a zis Yoseb, dar o căsnicie era prea mult. Să accepte să crească copilul altui bărbat! Soția lui, Kyunghee, îi ceruse să-i promită că nu-l vor judeca până când nu vor avea ocazia să o cunoască. Ca și Isak, și ea avea o fire extrem de blândă.

Când trenul de Shimonoseki a intrat în gară, mulțimea care aștepta s-a împrăștiat cu o precizie organizată. Hamalii au dat năvală să-i ajute pe pasagerii de la clasa întâi. Toți ceilalți păreau să știe încotro să o apuce. Fiind cu un cap mai înalt decât ceilalți, Isak se distingea din mulțime. Avea pe cap o pălărie moale, de fetru, iar pe vârful nasului purta ochelari cu ramă din carapace de țestoasă. A scrutat din priviri mulțimea și,

zărindu-l pe Yoseb, i-a făcut semn cu mâna lui osoasă și dreaptă.

Yoseb a pornit degrabă spre el. Băiatul devenise adult. Isak era și mai slab decât și-l amintea. Pielea lui palidă devenise măslinie, iar în jurul ochilor surâzători și blânzi i se iviseră câteva riduri. Semăna perfect cu fratele lor, Samuel; era straniu. Costumul occidental, cusut manual de croitorul familiei, îi atârna pe trupul lui uscățiv. Băiatul timid și bolnăvicios pe care Yoseb îl lăsase în urmă acum unsprezece ani devenise un gentleman înalt, al cărui trup firav era și mai slăbit din pricina suferinței sale recente. Cum putuseră părinții să-l lase să vină până în Osaka? De ce insistase Yoseb?

L-a luat în brațe pe fratele lui și l-a tras mai aproape. Aici, singura persoană pe care o mai îmbrățișase Yoseb fusese soția lui, așa că era plăcut să aibă o rudă în apropiere – și, mai ales, să simtă barba fratelui său frecându-se de urechile lui. Frățiorul lui avea acum păr pe față, s-a minunat Yoseb.

— Ce mare te-ai făcut!

Amândoi au râs, căci era adevărat și pentru că trecuse atâta vreme de când nu se mai văzuseră.

— Frate! a exclamat Isak. Fratele meu!

— Isak, ești aici! Sunt atât de fericit!

Isak radia, cu ochii la fratele său mai mare.

— Dar te-ai făcut mult mai mare decât mine! Asta-i lipsă de respect!

Isak a făcut o plecăciune în glumă, ca pentru a-și cere scuze.

Sunja rămăsese acolo, cu boccelele în brațe. Se bucura să-i vadă pe cei doi frați regăsindu-se cu atâta dezinvoltură și căldură. Fratele lui Isak era amuzant. Glumele lui îi aminteau într-o oarecare măsură de Fatso, chiriașul de la han. Când aflase că ea s-a căsătorit cu Isak, Fatso se prefăcuse că leșină, prăbușindu-se cu zgomot pe podeaua din salon. Câteva clipe mai târziu, își scosese portofelul și îi întinsese doi yeni – mai mult decât câștiga un muncitor în două zile de lucru spunându-i să cumpere ceva bun să mănânce împreună cu soțul ei, când vor ajunge în Osaka. „Când vei savura prăjituri de orez în Japonia, să-ți amintești de mine, care rămân singur și trist în Yeongdo, simțindu-ți lipsa. Imaginează-ți sufletul lui Fatso sfâșiat precum gura unui biban pescuit de mititel”. Se prefăcuse că plânge, frecându-se la ochi cu pumnii lui cărnoși și bocind

zgomotos. Frații lui îi spuseseră să tacă și fiecare îi dăduse Sunjei câte doi yeni ca dar de nuntă.

— Și te-ai căsătorit! a zis Yoseb, uitându-se atent la tânăra scundă de lângă Isak.

Sunja s-a înclinat în fața cumnatului ei.

— Mă bucur să te revăd, a salutat-o Yoseb. Erai micuță pe-atunci. Îl urmai pe tatăl tău pretutindeni. Aveai vreo șase sau cinci ani? Nu cred că mă mai ții minte.

Sunja a clătinat din cap. În zadar încercase să-și amintească de el.

— Îl țin minte bine pe tatăl tău. M-a întristat vestea morții lui: era un om foarte înțelept. Îmi plăcea să stau de vorbă cu el. Nu făcea risipă de cuvinte și cântărea bine tot ce spunea. Iar mama ta gătea cele mai gustoase mâncăruri din lume.

Sunja și-a plecat ochii în pământ.

— Mulțumesc că mi-ai permis să vin aici, frate mai mare! Mama îți este profund recunoscătoare pentru generozitatea de care dai dovadă.

— Tu și mama ta i-ați salvat viața fratelui meu. Și eu vă sunt recunoscător, Sunja. Familia mea este profund îndatorată familiei tale.

Yoseb i-a luat valizele grele lui Isak, care a apucat boccelușele mai ușoare ale Sunjei. Yoseb a observat pântecele ei ușor rotund, totuși sarcina nu era prea evidentă. Și-a întors privirea spre ieșirea din gară. Fata nici nu arăta și nici nu vorbea ca o desfrânată de la țară. Părea atât de modestă și de simplă, încât Yoseb se întreba dacă nu cumva fusese violată de vreo cunoștință. Se mai întâmpla și așa ceva și atunci individul o acuza pe fată că îl sedusese.

— Sora unde este? a întrebat Isak, căutând-o din priviri pe Kyunghee.

— E acasă, pregătește cina. Sper că vă e foame. Probabil că vecinii mor de invidie la ce mirosuri vin din bucătărie!

Isak a zâmbit. Își adora cumnata.

Sunja și-a strâns mai bine haina în jurul corpului, conștientă că trecătorii îi priveau insistent rochia tradițională. Era singura femeie din gară care purta *hanbok.*

— Cumnata mea e o bucătăreasă desăvârșită, i-a spus Isak Sunjei, bucuros la gândul de a o revedea pe Kyunghee.

Observând că lumea se uită insistent, Yoseb și-a dat seama

că fata o să aibă nevoie de alte haine.

— Să mergem acasă! i-a îndemnat el, conducându-i spre ieșirea din gară.

Strada din fața gării din Osaka era înțesată de mașini. Nenumărați pietoni intrau și ieșeau. Sunja păși în spatele celor doi frați, care se strecurau cu grijă prin mulțime. În timp ce se îndreptau spre troleibuz, s-a întors o clipă spre gară. Clădirea în stil occidental nu semăna cu nimic din ce văzuse până atunci – un monstru din piatră și ciment. Gara Shimonoseki, care i se păruse mare, era minusculă în comparație cu această construcție imensă.

Bărbații înaintau repede, iar ea încerca să țină pasul cu ei. Troleibuzul se apropia. Cu ochii minții văzuse deja Osaka. Își imaginase că merge cu feribotul din Shimonoseki, cu trenul din Osaka și chiar cu troleibuzul, ce putea să depășească un băiat care aleargă sau merge pe bicicletă. În timp ce mașinile treceau pe lângă ei, Sunja se minuna de aspectul lor de tauri metalici pe roți, după cum îi descrisese Hansu. Era țărancă, dar auzise despre toate astea. Și totuși, nu putea să spună tot ce știa despre controlorii de bilete în uniformă, despre ofițerii vamali, despre hamali, troleibuze, lumini electrice, sobele cu kerosen și telefoane, așa că, în stația de troleibuz, a rămas tăcută și nemișcată ca un răsad care tocmai a răsărit din pământ, drept și deschis să primească lumina. Cândva s-ar fi dezrădăcinat ca să poată vedea lumea alături de el, iar acum o vedea în lipsa lui.

Yoseb a condus-o spre singurul loc liber aflat în spatele troleibuzului și a așezat-o acolo. Ea a luat boccelușele de la Isak și le-a pus în poală. Frații stăteau unul lângă celălalt și își împărtășeau vești despre familie. Sunja nu era deloc atentă la ce vorbesc. Ca mai devreme, își strângea boccelușele la piept ca să poată simți mirosul de acasă, ce persista în materialul care le adăpostea avutul.

Străzile largi din centrul orașului Osaka erau mărginite de o parte și de alta de clădiri joase, din cărămidă și de magazine elegante. Japonezii care se stabiliseră în Busan semănau cu cei de aici, doar că aici erau oameni de mai multe feluri. La gară erau tineri în costume occidentale elegante, pe lângă care veșmintele lui Isak arătau demodate și rupte, și femei frumoase, îmbrăcate în chimonouri superbe, care ar fi făcut-o pe Dokhee să leșine de plăcere la vederea culorilor extraordinare și a

broderiei. Erau și oameni cu aspect mai neîngrijit, care trebuie să fi fost japonezi, lucru pe care nu îl văzuse în Busan. Bărbații scuipau pe stradă cu dezinvoltură. Călătoria cu troleibuzul i s-a părut scurtă.

Au coborât la Ikaino, ghetoul în care locuiau coreenii. Când au ajuns, locuința lui Yoseb arăta complet diferit de casele drăguțe pe lângă care trecuseră cu troleibuzul în drumul lor de la gară. Mirosul de animale era mai puternic decât cel de mâncare și chiar și decât cel stradal. Sunja ar fi vrut să-și acopere nasul și gura, dar s-a abținut.

Ikaino era un așa-zis sat cu origini rău-famate, alcătuit din case sărăcăcioase, diferite între ele. Colibele erau toate la fel, neglijent construite și din materiale proaste. Ici și colo, câte un pridvor fusese spălat sau câteva ferestre, curățate, dar majoritatea fațadelor erau dărăpănate. Interiorul ferestrelor era acoperit cu ziare șterse și hârtie gudronată, iar crăpăturile din pereți, cu bucăți de lemn. Metalul folosit la acoperiș era adesea complet ruginit. Casele păreau construite de înșiși locatarii lor, din materiale ieftine, găsite întâmplător – doar ceva mai rezistente decât o colibă sau un cort. Fumul se ridica din hornurile încropite din oțel. Era cald pentru o seară de primăvară. Copiii, pe jumătate în zdrențe, se jucau de-a prinselea, ignorându-l pe bețivul adormit pe drum. Un băiețel făcuse treaba mare lângă un stâlp, nu departe de casa lui Yoseb.

Yoseb și Kyunghee locuiau într-o cocioabă cât o cutiuță de chibrituri, cu acoperiș ușor țuguiat. Pereții din lemn erau acoperiți cu tablă din oțel ondulat. Un panou din furnir învelit în metal servea drept ușă de intrare.

— Locul ăsta e bun doar pentru porci și coreeni, s-a scuzat Yoseb râzând. Nu e tocmai ca acasă, nu?

— Nu, dar o să fie numai bun pentru noi, l-a încredințat Isak zâmbind. Îmi cer scuze că v-am deranjat.

Sunjei nu-i venea să creadă în ce sărăcie trăiau Yoseb și soția lui. Era imposibil ca un supraveghetor într-o fabrică să locuiască în condiții atât de grele.

— Japonezii refuză să ne închirieze locuințe decente. Am cumpărat casa asta în urmă cu opt ani. Cred că suntem singurii coreeni care au propria locuință în șirul acesta de case, dar nimeni nu trebuie să știe.

— De ce? a întrebat Isak.

— Nu e bine să se afle că e casa ta. Aici, proprietarii sunt niște nenorociți. Toată lumea se plânge de ei. Am cumpărat-o cu banii pe care mi i-a dat tata când m-am mutat aici. Acum nu mi-aș permite să o mai cumpăr.

Guițături de porc au răzbătut dinspre casa vecină, ale cărei ferestre erau acoperite cu hârtie gudronată.

— Da, vecina crește porci. Împarte casa cu porcii și cu copiii ei.

— Câți copii are?

— Patru copii și trei porci.

— Și toți stau acolo, înăuntru? a șoptit Isak.

Yoseb a încuviințat din cap, ridicând din sprâncene.

— Nu poate fi atât de scump să trăiești aici, a zis Isak.

Plănuise să închirieze o casă pentru el, Sunja și copil.

— Chiriașii dau pe chirie mai bine de jumătate din cât câștigă. Prețul mâncării e mult mai mare decât era acasă.

Hansu deținea multe proprietăți în Osaka. Oare cum reușea? s-a întrebat Sunja.

Ușa laterală, care ducea în bucătărie, s-a deschis și Kyunghee a aruncat o privire, apoi a lăsat în prag găleata pe care o căra.

— Ce faceți? De ce stați afară? Intrați, intrați! A! a strigat Kyunghee, s-a repezit la Isak și i-a cuprins fața în palme. Ce mă bucur! Ai venit! Slavă Domnului!

— Amin! a încheiat Isak, lăsându-se îmbrățișat de Kyunghee, care îl cunoștea încă din copilărie.

— Ultima dată te-am văzut înainte să plec de acasă! Acum intră! l-a îndemnat ea pe un ton poruncitor și jucăuș, apoi s-a întors spre Sunja.

— Nici nu știi de când îmi doresc o soră! Mă simțeam atât de singură aici și aveam atâta nevoie de o fată cu care să stau de vorbă! i-a zis Kyunghee. Mă temeam că nu ați reușit să vă suiți în tren. Cum te simți? Ești obosită? Trebuie să-ți fie foame.

Kyunghee a luat-o de mână și bărbații le-au urmat.

Sunja nu se așteptase la o primire atât de călduroasă. Kyunghee avea un chip deosebit de frumos – ochi de culoarea și de forma semințelor de curmal japonez și gură frumoasă. Avea tenul alb ca bujorul. Era mult mai atrăgătoare decât Sunja, care era mai tânără cu vreo doisprezece ani. Părul negru și lucios îi era prins cu un ac de păr din lemn, iar peste rochia în stil

occidental purta un șorț din bumbac. Părea mai degrabă o școlăriță decât o gospodină de treizeci și unu de ani.

Kyunghee a luat ibricul de alamă de pe soba cu kerosen.

— Le-ai oferit ceva de mâncare și de băut la gară? l-a întrebat pe soțul ei, turnând ceai în patru cești din porțelan.

— Mi-ai zis să vin acasă cât pot de repede! i-a răspuns el râzând.

— Ce frate ești și tu! Nu-i nimic. Sunt prea fericită că i-ai adus ca să te mai bat la cap acum, a zis Kyunghee, stând lângă Sunja și mângâind-o pe păr.

Fata avea un chip obișnuit, banal și ochi micuți. Avea trăsături delicate. Sunja nu era urâtă, dar nici nu ieșea în evidență prin ceva anume. Avea fața și gâtul durdulii, iar gleznele, foarte umflate. Părea neliniștită, iar lui Kyunghee i s-a făcut milă de ea și voia să-i spună să nu își facă griji. Pe spate îi atârnau două cozi lungi, legate cu panglici subțiri, din cânepă. Avea burta înălțată și Kyunghee a presupus că pruncul avea să fie băiat.

I-a întins ceaiul Sunjei, fata a luat ceșcuța cu mâini tremurânde și a făcut o plecăciune.

— Ți-e frig? Ești îmbrăcată cam subțire.

Kyunghee a pus o pernă de podea lângă măsuța joasă și a invitat-o să se așeze. Apoi i-a așezat pe umeri o pătură verde-măr și Sunja a sorbit din ceaiul fierbinte din orz.

Exteriorul casei contrasta puternic cu interiorul confortabil. Kyunghee, care crescuse într-o familie cu mulți servitori, se învățase să păstreze locuința curată și primitoare pentru ea și soțul ei. Aveau o casă cu trei dormitoare[12], în care locuiau doar ei, lucru nemaiîntâlnit în această enclavă coreeană, în care dormeau adesea și câte zece persoane într-un spațiu mult mai mic decât atât. Și totuși, în comparație cu imobilele mari, în care crescuseră ea și soțul ei, căminul lor era absurd de mic, nepotrivit pentru o slujnică bătrână. Cuplul îl cumpărase de la o văduvă japoneză, care se mutase cu fiul ei la Seul atunci când Kyunghee venise la Yoseb, în Osaka. În Ikaino locuiau coreeni de toate felurile, așa că învățaseră să se ferească de fățarnici și de infractori.

[12] *A six-mat house* - în lb. engl. în orig. Sistemul japonez de măsurare a unei locuințe diferă de sistemul european sau occidental, japonezii exprimând spațiul locuibil prin numărul de saltele tatami care pot fi folosite pentru dormit în fiecare încăpere, aceasta nefiind, totuși, dimensiunea totală a proprietății. În cazul de față, *a six-mat house* este considerată o casă de mărime medie.

— Să nu împrumuți niciodată bani nimănui! l-a sfătuit Yoseb pe Isak, privindu-l drept în ochi, în timp ce fratele lui se uita nedumerit la el.

— Putem să vorbim despre asta după ce mănâncă? Abia au sosit, a stăruit Kyunghee.

— Dacă aveți bani sau bunuri de preț, vă rog să-mi spuneți și o să le punem bine. Am un cont la bancă. Toți cei care locuiesc aici au nevoie de bani, de haine, de o locuință și de mâncare; nu ai cum să le rezolvi toate problemele. Vom face donații bisericii – așa cum am fost învățați –, însă biserica trebuie să rezolve restul. Nu știți cum e aici. Evitați să stați de vorbă cu vecinii și nu primiți pe nimeni în casă! le-a zis Yoseb pe un ton aspru lui Isak și Sunjei. Sper că vei respecta aceste reguli, Isak. Ești o fire generoasă, dar poate fi periculos pentru noi. Dacă oamenii or să creadă că avem mai mult decât ne trebuie, or să ne jefuiască. Nu avem prea multe, Isak. Trebuie să fim precauți. Dacă le dai ceva o dată, nu se vor mai opri. Aici, unii beau și joacă jocuri de noroc. Mamele sunt disperate când li se termină banii. Nu am cum să le acuz, dar mai înainte trebuie să avem grijă de părinții noștri și de ai lui Kyunghee.

— Vă spune toate astea pentru că eu am greșit o dată și am avut probleme, a intervenit Kyunghee.

— Cum adică? a întrebat-o Isak.

— Când ne-am mutat aici, le-am oferit de mâncare vecinilor și în curând au ajuns să ne ceară de pomană zilnic, iar eu le dădeam din cina noastră. Nu m-au înțeles când a trebuit să păstrez ceva de mâncare pentru a doua zi la prânz pentru fratele tău. Și într-o bună zi au dat buzna în casă și ne-au luat și ultimul sac de cartofi. Au pretins că nu ei au făcut-o, ci niște cunoscuți…

— Le era foame, a zis Isak îngăduitor.

Yoseb părea furios.

— Tuturor ne e foame. Ei au furat. Trebuie să aveți grijă. Dacă sunt coreeni nu înseamnă că vă sunt neapărat prieteni. Trebuie să fiți cu atât mai precauți. Cei mai răi dintre ei știu că poliția nu ne va lua în seamă plângerile. Casa noastră a fost jefuită de două ori. Kyunghee și-a pierdut bijuteriile, l-a avertizat Yoseb pe Isak. În plus, femeile sunt acasă toată ziua.

— Eu nu țin niciodată bani sau alte lucruri de valoare în casă.

Kyunghee nu a mai adăugat nimic. Nu se gândise niciodată

că, dacă renunță la câteva mese, îi vor fura verigheta, brățările și agrafa din jad primită de la mama ei. După ce le-a fost jefuită casa a doua oară, Yoseb a fost furios zile întregi.

— Mă duc să frig peștele. Ce-ar fi să stăm de vorbă cât mâncăm? a propus ea zâmbind și s-a îndreptat spre bucătărioara de la intrarea din spate.

— Pot să te ajut, sora mea? a întrebat Sunja.

Kyunghee a acceptat, bătând-o ușor pe spate.

— Nu te teme de vecini! i-a șoptit. Sunt oameni buni. Soțul meu – adică cumnatul tău – are dreptate să se păzească. El știe mai multe. Nu vrea să avem de-a face cu oamenii de aici, așa că n-o fac. M-am simțit atât de singură! Mă bucur că ai venit. Și vei avea un copil! a adăugat Kyunghee și ochii i s-au luminat. Vom avea un copil în casă, iar eu voi fi mătușă. Ce binecuvântare!

Durerea se citea pe fața frumoasă a lui Kyunghee, dar suferința și lipsurile o făcuseră mai sensibilă. Ea și Yoseb nu avuseseră copii în toți acești ani, deși Isak îi spusese Sunjei că și-i doriseră dintotdeauna.

Bucătăria consta într-o sobă, câteva ligheane pentru spălat, o măsuță folosită și drept tocător – era o mică parte din bucătăria lor din Yeongdo. Cu greu încăpeau amândouă înăuntru și de-abia dacă se puteau mișca. Sunja și-a suflecat mânecile și s-a spălat pe mâini cu furtunul chiuvetei improvizate de pe podea. Trebuiau să facă sosul pentru legumele fierte și să frigă peștele.

— Sunja-*ya*, a zis Kyunghee, atingând-o ușor pe antebraț, noi vom fi mereu surori.

Tânăra a încuviințat din cap recunoscătoare, devotamentul prinzând deja rădăcini în inima ei. La vederea mâncării gătite, i s-a făcut foame pentru prima dată după multe zile.

Kyunghee a ridicat capacul oalei pline cu orez alb.

— E doar pentru azi. Pentru prima voastră noapte aici. Acesta este de acum căminul vostru.

13.

După cină, cele două cupluri au pornit spre baia publică, unde bărbații și femeile s-au spălat separat. Majoritatea clientelor erau japoneze și nu le-au băgat în seamă pe Kyunghee și pe

Sunja. Se așteptau la asta. După ce a scăpat de mizeria de pe drum și s-a îmbăiat îndelung, Sunja se simțea de-a dreptul fericită. Și-au pus lenjeria curată pe sub hainele de stradă și s-au întors acasă curate și gata de culcare. Yoseb părea încrezător – da, viața în Osaka va fi grea, dar totul va fi bine. Vor face o supă gustoasă din pietre și amărăciune. Japonezii n-aveau decât să creadă ce vor. Nimic nu va conta, câtă vreme ei supraviețuiau și răzbăteau în viață. Acum erau patru, a zis Kyunghee, în curând cinci. Erau mai puternici pentru că erau împreună.

— Nu-i așa? a încheiat ea.

Kyunghee a luat-o de braț pe Sunja și amândouă i-au urmat pe bărbați spre casă.

Yoseb și-a avertizat fratele:

— Să nu te amesteci în politică, în mișcarea muncitorească și alte prostii din astea! Ține capul plecat și fă-ți treaba. Nu accepta și nu te alătura niciunei mișcări de independență sau partid socialist. Dacă te descoperă poliția, o să te ducă la închisoare. Am văzut toate astea cu ochii mei.

Isak fusese prea tânăr și prea bolnav ca să participe la Mișcarea de Independență de pe 1 martie, dar mulți dintre inițiatorii ei fuseseră absolvenți ai seminarului din Pyongyang pe care-l urmase și el. Mulți dintre profesorii lui de la seminar participaseră la marșul din 1919.

— Sunt mulți activiști aici? a șoptit Isak, deși nu era nimeni în apropiere.

— Cred că da. Cei mai mulți se află în Tokyo și câțiva se ascund în Manciuria. În orice caz, dacă sunt prinși, sunt uciși. Dacă ai noroc, ești deportat, dar asta se întâmplă rar. Te sfătuiesc să nu faci așa ceva cât stai sub acoperișul meu. Nu pentru asta te-am invitat în Osaka. Ai o slujbă la biserică.

Isak se uita fix la Yoseb, care ridicase vocea.

— N-o să le dai nicio atenție activiștilor, bine? a zis Yoseb sever. De-acum nu mai e vorba doar despre tine. Va trebui să te gândești la soția și la copilul tău.

Acasă, în Pyongyang, când se întremase suficient cât să pornească în călătorie spre Osaka, Isak se gândise să-i susțină pe patrioți în lupta împotriva colonialismului. Acolo, lucrurile se înrăutățeau. Până și părinții lui își vindeau din pământuri ca să poată să plătească noile taxe. Yoseb le trimitea bani acum. Isak

considera că e creștinește să se opună asupririi. Dar, în câteva luni, pentru Isak totul se schimbase. Slujba lui și Sunja primau în fața idealurilor lui inițiale. Trebuia să se gândească la siguranța celorlalți.

Tăcerea lui Isak îl îngrijora pe Yoseb.

— Poliția militară te va hăitui până când vei ceda sau vei muri, a continuat Yoseb. Și sănătatea ta, Isak. Trebuie să ai grijă să nu te îmbolnăvești din nou. Am văzut oameni arestați aici. Nu e ca acasă. Aici judecătorii sunt japonezi. Poliția e japoneză. Legile sunt neclare. Și nu poți avea încredere în coreenii din aceste grupări independente. Există spioni care lucrează pentru ambele tabere. Și în cluburile de poezie sunt spioni, la fel și în biserici. În cele din urmă, toți activiștii vor fi culeși precum fructele coapte din același copac. Te vor obliga să semnezi o declarație. Înțelegi? a întrebat Yoseb, încetinind pasul.

Din spate, Kyunghee a atins mâneca soțului ei.

— *Yobo,* îți faci prea multe griji. Isak n-o să se amestece în așa ceva. Hai să nu le stricăm prima seară aici!

Yoseb a încuviințat din cap, dar neliniștea care-i dădea ghes era de necontrolat, așa că simțea nevoia să-și prevină fratele, cu riscul de a părea isteric. Yoseb își amintea ce bine fusese totul înainte de venirea japonezilor – avea zece ani când țara lui devenise colonie. Și totuși, nu putea să facă ce făcuse fratele lor mai mare, Samoel, cu atâta curaj – să lupte și să moară ca un martir. Protestele erau pentru tinerii fără familie.

— Mama și tata o să mă omoare dacă te îmbolnăvești iar sau dacă dai de necaz. O să mă ai pe conștiință. Chiar vrei să mă vezi mort?

Isak a cuprins cu brațul stâng umerii fratelui mai mare și l-a îmbrățișat.

— Cred că ai cam intrat la apă, a comentat Isak zâmbind.

— Tu asculți ce spun eu? i-a șoptit Yoseb.

— Promit că o să fiu bun. Promit că o să te ascult. Nu trebuie să te îngrijorezi așa. O să albești sau o să pierzi și ultimele fire de păr care ți-au mai rămas.

Yoseb a râs. De asta avusese nevoie – să-l știe pe fratele lui aproape. Era plăcut să aibă alături pe cineva care-l cunoștea atât de bine, chiar dacă îl tachina. Soția lui era o comoară, dar compania acestei persoane care-l știa aproape de când se născuse era cu totul altceva. Gândul de a-l pierde pe Isak în fața

dubioasei lumi politice îl speriase și îl făcuse să-i țină o prelegere fratelui mai mic în prima lui noapte petrecută la Osaka.

— O adevărată baie japoneză. E minunat! a exclamat Isak. E unul din lucrurile grozave din această țară, nu-i așa?

Yoseb a încuviințat din cap, rugându-se în sinea lui ca lui Isak să nu i se întâmple niciodată ceva rău. Imensa lui bucurie la gândul sosirii fratelui fusese de scurtă durată. Nu-și dăduse seama că asta presupunea să-și mai facă griji și pentru altcineva.

În drum spre casă, Kyunghee le-a povestit lui Isak și Sunjei despre celebrele magazine de tăiței de lângă gară și le-a promis c-o să-i ducă acolo. De îndată ce au ajuns acasă, Kyunghee a aprins luminile și Sunja și-a amintit că aici avea să locuiască de acum. Pe stradă era liniște și era întuneric, iar micuța colibă era scăldată într-o lumină caldă. Isak și Sunja s-au îndreptat spre camera lor, iar Kyunghee le-a urat noapte bună, închizând ușa din panel în urma lor.

În încăperea fără ferestre era spațiu doar cât să încapă o saltea și un cufăr transformat în dulap. Pereți joși erau acoperiți cu hârtie curată. Saltelele tatami fuseseră periate și curățate de mână, iar Kyunghee umpluse plăpumile cu umplutură nouă, de bumbac. Camera avea propriul încălzitor cu kerosen, un model la un preț mediu, mai frumos decât cel din salonaș, unde dormeau Kyunghee și Yoseb, și scotea un zumzet constant și liniștitor.

Isak și Sunja aveau să doarmă pe aceeași saltea. Înainte ca ea să plece de acasă, mama îi vorbise despre sex de parcă ar fi fost ceva cu totul nou pentru ea. Îi explicase ce aștepta un soț de la o soție. Îi mai zisese și că relațiile intime sunt permise în timpul sarcinii. *Fă tot ce poți ca să-ți satisfaci soțul. Bărbații au nevoie de sex.*

Din tavan atârna un singur bec electric, care arunca în cameră o lumină palidă. Sunja s-a uitat la el, iar Isak a ridicat privirea.

— Sigur ești obosită, i-a zis el.

— Sunt bine.

Ea s-a lăsat pe vine ca să întindă pe podea salteaua împăturită și plapuma. Cum avea să fie să doarmă cu Isak, acum soțul ei? Patul l-a făcut repede, dar încă mai purtau haine de

stradă. Sunja și-a scos lenjeria de noapte din bocceluță – o cămașă de noapte din muselină albă, pe care mama ei i-o cususe din două furouri mai vechi. Cum avea să se schimbe? A îngenuncheat pe saltea, cu cămașa de noapte în mână.

— Vrei să sting lumina? a întrebat-o el.

— Da.

Isak a tras de șnur și întrerupătorul a scos un țăcănit puternic. În cameră era în continuare o lumină difuză, ce pătrundea din încăperea alăturată, de care era despărțită printr-o ușă cu panouri de hârtie. Dincolo de peretele subțire se afla strada. Trecătorii vorbeau tare. Din când în când, porcii din vecini guițau. Părea că strada e înăuntru, nu afară. Isak și-a scos hainele, rămânând în lenjeria de corp în care avea să doarmă și pe care Sunja o văzuse deja, deoarece îi spăla veșmintele de luni întregi. Îl văzuse deja vomitând, deranjat la stomac și tușind sânge, simptome de boală pe care nicio soție tânără nu ar fi trebuit să le vadă așa devreme într-o relație. Într-un fel, locuiau împreună de mai multă vreme și, cumva, mai intim decât majoritatea celor căsătoriți și fiecare dintre ei îl văzuse pe celălalt în situații de-a dreptul compromițătoare. Nu trebuiau să se simtă încordați unul în prezența celuilalt, și-a zis Isak. Și totuși, era stânjenit. Nu mai dormise niciodată cu o femeie și, cu toate că știa ce ar trebui să se întâmple, nu era foarte sigur cum ar trebui să înceapă.

Sunja și-a scos hainele de zi. La baia comună, în lumina becurilor electrice, se speriase de dunga verticală și întunecată care i se întindea de la pubis până sub sânii rotunzi și umflați. S-a îmbrăcat în cămașa de noapte.

Ca niște copii proaspăt îmbăiați, s-au strecurat grăbiți sub plapuma albastră cu alb, purtând cu ei mirosul de săpun.

Ea ar fi vrut să-i spună ceva, dar nu știa ce. Totul începuse cu boala lui, apoi ea făcuse ceva rușinos, iar el o salvase. Poate că aici, în noul lor cămin, fiecare o putea lua de la capăt. Întinsă în camera pe care Kyunghee o pregătise pentru ei, se simțea plină de speranță. Și-a amintit că încercase să îl readucă pe Hansu înapoi cu puterea minții, dar nimic din toate astea nu aveau sens. Acum voia să se dedice lui Isak și copilului. Iar pentru asta trebuia să-l uite pe Hansu.

— Rudele tale sunt foarte amabile.

— Mi-ar plăcea să-i cunoști și pe părinții mei. Tata seamănă

cu fratele meu, e blând și cinstit. Mama e o femeie înțeleaptă. Pare rezervată, dar și-ar da și viața ca să protejeze pe cineva. Ea zice că Kyunghee are dreptate în orice privință și mereu îi ia apărarea, a adăugat el râzând discret.

Sunja a încuviințat din cap, întrebându-se ce o face mama ei.

Isak și-a apropiat capul de perna ei, iar ea și-a ținut răsuflarea.

Oare o dorea? se întreba. Cum era posibil?

El a observat că Sunja e îngrijorată, căci se încruntase de parcă încerca să vadă mai bine. Îi plăcea să fie cu ea; era pricepută și foarte echilibrată. Nu era zăpăcită, ceea ce era important, pentru că, deși nici el nu era așa, Isak știa că nu e întotdeauna rațional. Îndemânarea ei avea să compenseze pentru ceea ce tatăl lui numise cândva „firea lui ineficientă". Călătoria lor de la Busan până aici ar fi fost dificilă pentru oricine, ca să nu mai vorbim de o femeie însărcinată, dar ea nu se plânsese deloc și nu spusese o vorbă urâtă. Ori de câte ori el uita să mănânce, să bea ceva ori să se îmbrace, ea îi amintea, fără urmă de dojană. Isak știa să stea de vorbă cu oamenii, să pună întrebări și sesiza repede îngrijorarea din vocea cuiva; ea părea să înțeleagă cum poți să supraviețuiești, lucru care lui nu îi reușea întotdeauna. Isak avea nevoie de ea; un bărbat avea nevoie de o soție.

— Mă simt mai bine astăzi. Nu mai simt apăsarea aceea în piept, i-a zis el.

— Poate că e datorită băii. Și cinei delicioase. Nu-mi amintesc să mai fi mâncat vreodată atât de bine. Luna asta am avut parte de orez alb de două ori. Mă simt de parc-aș fi bogată.

Isak a râs.

— Mi-aș dori să-ți pot oferi orez alb în fiecare zi.

În calitate de slujitor al Domnului, Isak nu trebuia să se gândească la ce o să mănânce, unde o să doarmă sau cu ce o să se îmbrace, dar acum, că era căsătorit, și-a zis că s-ar cuveni să fie atent la nevoile ei.

— Nu, nu. Nu asta am vrut să spun. Doar că m-a luat prin surprindere. Nu e nevoie să mâncăm lucruri atât de scumpe.

Sunja s-a dojenit aspru în sinea ei, fiindcă nu voia ca el să o creadă o răsfățată.

— Și mie îmi place orezul alb, a zis el, deși rareori se gândea la ce mănâncă. Voia să o mângâie pe umăr ca să o liniștească și

nu ar fi ezitat dacă ar fi fost îmbrăcați, dar, întinși atât de aproape unul de celălalt și îmbrăcați atât de sumar, a preferat să-și țină mâinile pe lângă corp.

Ea voia să vorbească în continuare. Îi era mai ușor să șușotească pe întuneric cu el. Fusese ciudat să-i vorbească pe feribot sau în tren, când nu aveau altceva de făcut decât să poarte conversații lungi.

— Fratele tău e foarte interesant. Mama mi-a zis că spunea povești amuzante și-l făcea pe tata să râdă…

— Nu ar trebui să am un preferat, dar el mi-a fost mereu cel mai apropiat dintre frați. Când eram copii, era certat adesea pentru că nu suporta să meargă la școală. Fratele meu citea și scria cu dificultate, dar știe să se poarte cu oamenii și are o memorie formidabilă. Nu uită niciodată nimic din ce aude și învață orice limbă străină numai dacă o aude vorbindu-se. Știe chineză, engleză și rusă. Dintotdeauna s-a priceput să repare tot soiul de mașinării. În orașul nostru, toată lumea îl iubea și nimeni nu voia să plece în Japonia. Tata își dorea ca el să devină medic, dar a fost imposibil, fiindcă nu putea să stea locului să studieze. Profesorii îl pedepseau aspru tot timpul, pentru că nu își dădea silința. Își dorea ca el să fie cel bolnav și care să stea acasă. Profesorii veneau acasă ca să-mi predea mie, iar uneori el mă punea să fac temele în locul lui atunci când chiulea de la școală ca să meargă la pescuit sau la scăldat cu prietenii. Cred că a venit în Osaka doar ca să nu se certe cu tata. Voia să facă avere și știa că nu va ajunge niciodată doctor. Nu-și imagina cum ar putea să câștige vreodată bani în Coreea, când compatrioții lui onești își pierdeau proprietățile în fiecare zi.

Niciunul nu a mai zis nimic, în schimb au ascultat zgomotele străzii – o femeie care le striga copiilor să intre în casă, un grup de cercheliți care cântau fals *Arirang, arirang, arariyo...*[13]*.* În curând au auzit sforăitul lui Yoseb și respirația ușoară și regulată a lui Kyunghee, de parcă ar fi fost lângă ei.

Isak i-a pus mâna pe pântece, dar nu a simțit nicio mișcare. Sunja nu vorbea niciodată despre copil, totuși, el se întreba ce se întâmplă cu pruncul care crește în ea.

— Un copil e un dar de la Domnul, i-a spus el.

— Așa ar trebui, cred…

— Ai burta caldă, a constatat el.

[13] Melodie populară, considerată imnul neoficial al Coreei.

Pielea de pe palmele ei era aspră din cauza bătăturilor, dar cea de pe pântece era netedă și întinsă ca o țesătură fină. Isak era cu soția lui și ar fi trebuit să fie mai sigur pe el, dar nu era. Între picioare, penisul i se umflase – lucru care i se întâmpla în fiecare dimineață încă de când era adolescent, dar care se simțea cu totul altfel acum, când stătea întins lângă o femeie. Bineînțeles că își imaginase cum trebuie să fie, dar nu anticipase căldura, apropierea respirației fetei și teama că ea s-ar putea să nu-l placă. Mâna lui i-a cuprins sânul generos și greu. Respirația ei s-a accelerat.

Sunja a încercat să se relaxeze. Hansu nu o atinsese niciodată cu atâta atenție și blândețe. Când se întâlneau în golf, sexul începea în grabă, fără ca ea să știe ce înseamnă – o pătrundea într-un mod bizar, iar fața lui își schimba trăsăturile de ușurare și recunoștință, după care ea simțea nevoia să se spele pe picioare în apa rece a mării. Hansu avea obiceiul să o mângâie pe bărbie și pe gât cu ambele mâini. Îi plăcea să îi dezmierde părul. Odată, îi ceruse să-și despletească cosițele, iar ea o făcuse și astfel întârziase acasă. În pântecele ei creștea copilul lui, dar el nu putea să-l simtă pentru că nu le mai era alături.

A deschis ochii. Și Isak stătea cu ochii deschiși și îi zâmbea, masându-i sfârcul cu palma. Atingerea lui o excita.

— *Yobo,* i-a zis el.

Era soțul ei și avea să-l iubească.

14.

A doua zi, dimineață devreme, folosindu-se de harta pe care fratele Yoseb i-o desenase pe o bucată de hârtie cerată, Isak s-a dus la Biserica Prezbiteriană Hanguk – o căsuță din șipci de lemn, de pe o stradă lăturalnică din Ikaino, la câțiva pași de principala *shotengai*[14]*,* al cărei unic semn distinctiv era o umilă cruce albă, pictată pe o ușă maro, din lemn.

Paracliserul Hu, un tânăr chinez, crescut de pastorul Yoo l-a condus în biroul bisericii. Pastorul Yoo îi consilia pe un tânăr și

[14] În Japonia, arteră comercială, de obicei acoperită, pe care de regulă nu există baruri și viață de noapte, magazinele închizându-se de obicei înainte de orele unsprezece, cel târziu douăsprezece noaptea.

pe sora acestuia. Hu și Isak au așteptat la ușă. Ea vorbea încet, iar Yoo dădea din cap, înțelegător.

— Să vin mai târziu? l-a întrebat Isak pe Hu în șoaptă.

— Nu, domnule.

Hu, un om realist, l-a studiat atent pe noul preot: Baek Isak nu părea prea puternic. Hu era impresionat de frumusețea lui vădită, dar considera că un bărbat în floarea vârstei ar trebui să aibă o statură mai impozantă. Pastorul Yoo fusese cândva mult mai solid, capabil să alerge pe distanțe lungi și să joace fotbal cu agilitate. Acum îmbătrânise și scăzuse în înălțime. Suferea de cataractă și de glaucom.

— Pastorul Yoo a întrebat în fiecare dimineață despre dumneata. Nu știam când sosești. Dacă am fi știut că ajungi ieri, aș fi venit să te iau de la gară.

Hu nu avea mai mult de douăzeci de ani. Vorbea foarte bine japoneză și coreeană și avea maniere de om mult mai în vârstă. Purta o cămașă albă, veche, cu guler uzat, băgată în pantalonii maro, de lână. Puloverul bleumarin, tricotat din lână aspră, era peticit pe alocuri. Purta haine rămase de la misionarii canadieni, care nu avuseseră nici ei mare lucru.

Isak s-a răsucit și a tușit.

— Copile, cine e acolo, cu tine? a întrebat Yoo, întorcând capul la auzul vocilor de la ușă și împingându-și pe nas ochelarii grei, cu ramă de baga, cu toate că nici asta nu-i ascuțea prea mult vederea.

Dincolo de ceața grea și lăptoasă care-i acoperea ochii, expresia lui a rămas calmă și sigură. Avea auzul fin. Nu distingea siluetele celor de la ușă, dar știa că unul este Hu, orfanul din Manciuria, abandonat odinioară la biserică de un ofițer japonez, și că bărbatul cu care vorbea avea o voce necunoscută.

— Pastorul Baek, i-a răspuns Hu.

Cei doi frați care stăteau pe podea, lângă pastor, s-au întors cu o plecăciune.

Yoo era nerăbdător să încheie întrevederea cu băiatul și sora lui, care încă nu găsiseră soluția pentru problemele lor.

— Vino aici, Isak. Mie îmi e mai greu să ajung până la tine.

El i-a dat ascultare.

— Ai sosit, în sfârșit! Aleluia! a exclamat Yoo, punându-i ușor mâna dreaptă pe cap. Domnul să te binecuvânteze, dragul meu

copil!

— Îmi pare rău că a trebuit să mă așteptați atât. Am ajuns aseară în Osaka, i-a spus Isak.

Pupilele bătrânului pastor, care nu focalizau imaginile, erau înconjurate de un iris argintiu. Nu era orb, dar starea lui era gravă. Deși aproape că nu mai vedea deloc, preotul părea o persoană puternică. Stătea drept și ferm.

— Vino mai aproape, fiule!

Isak a înaintat și bătrânul l-a apucat mai întâi de mâini, apoi i-a luat fața între palmele lui mari.

Fratele și sora priveau scena fără să scoată niciun cuvânt. Hu îngenunchease în prag, așteptând instrucțiunile pastorului.

— Ai fost trimis la mine, să știi, a spus Yoo.

— Mulțumesc că mi-ați permis să vin.

— Mă bucur că în cele din urmă ai ajuns. Ți-ai adus și soția? Hu mi-a citit scrisoarea ta.

— Azi e acasă. O să vină duminică.

— Da, da, a încuviințat din cap bătrânul. Enoriașii vor fi fericiți să te aibă alături. A! Ar trebui să-ți prezint această familie!

Cei doi frați s-au plecat încă o dată în fața lui Isak. Observaseră că pastorul era mai vesel decât îl văzuseră vreodată.

— Au venit pentru că se confruntă cu o problemă de familie, i-a explicat Yoo lui Isak, după care s-a întors spre cei doi.

Tânăra nu reușea prea bine să-și ascundă iritarea. Cei doi proveneau dintr-un sat din Jeju și erau mult mai puțin politicoși decât tinerii de la oraș. Fata cu pielea măslinie și cu păr des și negru mustea de sănătate. Era deosebit de drăguță și părea foarte inocentă. Purta o cămașă albă, cu mâneci lungi, încheiată până la gât, și o pereche de *mompei*[15] mov.

— El este noul preot, Baek Isak. Ați vrea să cerem și sfatul dumnealui?

Tonul lui Yoo nu a lăsat loc de proteste din partea fraților.

Isak le-a zâmbit. Tânăra avea în jur de douăzeci de ani, în timp ce fratele ei era mai tânăr.

Chestiunea era complicată, dar deloc neobișnuită. Fratele și sora se certau din pricina banilor. Fata acceptase cadouri în bani din partea unui japonez, director al fabricii de textile pentru care lucra. Directorul, mai bătrân decât tatăl lor, era căsătorit și avea

[15] Pantaloni largi, purtați în Japonia, în special de femei.

cinci copii. O ducea la restaurante și îi oferea bijuterii fără valoare și bani. Fata le trimisese toți banii acasă părinților care locuiau împreună cu un unchi nevoiaș. Fratele considera că nu e bine să accepte mai mult decât salariul, dar ea nu era de acord cu el.

— Ce vrea de la ea? l-a întrebat deschis fratele pe Isak. Ar trebui să o convingem să renunțe. E un păcat.

Yoo și-a plecat capul, obosit de intransigența lor.

Tânăra era furioasă că trebuise să vină aici și să asculte acuzațiile fratelui mai mic.

— Japonezii au confiscat ferma unchiului nostru. Nu mai putem lucra acasă, fiindcă nu mai există slujbe. Dacă un japonez se oferă să îmi dea bani de buzunar ca să iau cina cu el, nu văd nimic rău în asta, a zis fata. Aș primi de două ori mai mult, dacă aș putea. Dar nu îmi oferă chiar atât.

— Așteaptă ceva de la tine și e și zgârcit, a spus fratele ei, dezgustat.

— Nu l-aș lăsa niciodată pe Yoshikawa-san să se atingă de mine. Stau alături de el, zâmbesc și îl ascult vorbind despre familia și despre munca lui.

Nu a menționat nimic despre faptul că îi turna de băut și că purta rujul pe care el i-l cumpărase și pe care și-l ștergea de pe buze înainte să ajungă acasă.

— Te plătește ca să flirtezi cu el. Asta-i comportament de femeie ușoară! a strigat de data asta fratele ei. Femeile serioase nu ies la restaurant cu bărbați căsătoriți! Tata a zis că e răspunderea mea să am grijă de ea cât lucrăm în Japonia. Și ce dacă e mai mare decât mine? Ea e femeie, iar eu, bărbat. Nu mai pot să accept una ca asta. Nu o să permit așa ceva!

Fratele era cu patru ani mai mic decât sora lui de nouăsprezece ani. Locuiau cu o verișoară mai îndepărtată, într-o casă supraaglomerată din Ikaino. Verișoara, o femeie în vârstă, nu-i deranja niciodată câtă vreme își plăteau partea lor de chirie. Nu venea la biserică, așa că pastorul Yoo nu o cunoștea.

— Tata și mama mor de foame acasă. Unchiul nu-și poate hrăni propria soție sau copiii. În clipa asta mi-aș vinde și o mână, dacă aș putea. Dumnezeu vrea să-mi respect părinții. E un păcat să nu mă îngrijesc de binele lor. Dacă trebuie să fiu dezonorată…

Tânăra a început să plângă.

— Nu e posibil ca Domnul să ni-l fi scos în cale pe Yoshikawa-san drept răspuns la toate problemele noastre?

S-a uitat la pastorul Yoo, care a luat-o de mâini și și-a plecat capul, rugându-se.

Nu era deloc neobișnuit să audă astfel de raționamente ivite din dorința de a transforma faptele rele în unele bune. Nimeni nu și-a dorit vreodată să audă că Dumnezeu lucrează astfel. Domnul nu și-ar dori nicicând ca o tânără să-și vândă trupul pentru a-i respecta o poruncă. Păcatele nu puteau fi spălate de rezultatele bune.

— *Aigoo*[16]*,* a oftat Yoo, cât de greu trebuie să fie să porți pe umerii tăi mici greutatea acestei lumi! Părinții tăi știu de unde ai toți banii?

— Ei cred că din salariu, dar salariul de-abia ne ajunge pentru chirie și cheltuieli curente. Fratele meu trebuie să meargă la școală. Mama mi-a zis că e datoria mea să termine el școala. Fratele meu insistă să renunțe ca să poată lucra, dar pe termen lung ar fi greșit. Așa vom rămâne pentru totdeauna cu niște slujbe îngrozitoare. Asta, dacă nu știm să citim și să scriem în japoneză.

Isak era uimit de judecata ei. Se vede treaba că analizase situația pe îndelete. Era cu șase ani mai mare decât ea și nu se gândise la asemenea lucruri. El nu le dăduse părinților niciun sen din salariu, pentru că nu câștigase niciun ban până atunci. În scurta perioadă în care slujise ca laic la biserica de acasă nu fusese plătit, pentru că biserica avea atât de puține pentru clericii bătrâni, iar credincioșii aveau nevoi foarte mari. Nu era sigur cât o să câștige aici. Când fusese chemat să slujească în această parohie, nu discutaseră despre condițiile materiale. A presupus că remunerația va fi suficient de mare cât să se poată întreține pe el, iar acum și familia lui. Cum avusese dintotdeauna bani în buzunar și pentru că îi obținea rapid atunci când le cerea părinților sau fratelui său. Isak nu pusese niciodată în balanță cât câștiga și cât cheltuia. În prezența acestor tineri însă, se simțea ca un prost și un egoist.

— Pastore Yoo, vrem să hotărăști dumneata. Ea refuză să mă asculte. Eu nu pot să o controlez unde se duce după lucru. Dacă o să se vadă în continuare cu libidinosul ăla, el o să facă până la urmă o ticăloșie și nimănui n-o să-i mai pese de ce se întâmplă

[16] „Doamne!” – în lb. coreeană în orig.

cu ea. Pe dumneata o să te asculte, i-a șoptit tânărul. Trebuie să o facă.

Fata a rămas cu capul plecat. Nu voia ca pastorul să o desconsidere. Zilele de duminică erau foarte speciale pentru ea. Biserica era singurul loc unde se simțea bine. Nu făcea nimic nelalocul lui cu Yoshikawa-san, însă era sigură că soția lui nu e la curent cu întâlnirile lor. În plus, de multe ori el voia să o țină de mână și, deși nu vedea nimic rău în asta, nu i se părea un gest complet nevinovat. Nu de mult îi ceruse să-l însoțească la un minunat *onsen*[17] din Kyoto, dar ea îl refuzase, pretextând că trebuie să pregătească masa pentru fratele ei.

— Trebuie să ne susținem familia, e adevărat, a început Yoo, iar fata părea vizibil ușurată, totuși trebuie să ne păstrăm virtutea – e mult mai de preț decât banii. Trupul e un templu sacru în care sălășluiește Sfântul Duh. Îngrijorarea fratelui tău e justificată. Dincolo de credință, practic, dacă te vei căsători, puritatea și reputația ta vor fi la fel de importante. Oamenii le judecă aspru pe fete pentru faptele indecente, fie ele și simple accidente. E greșit, dar așa funcționează această lume plină de păcate, le-a explicat Yoo.

— Dar nu poate să renunțe la școală, domnule. I-am promis mamei… a zis fata.

— E tânăr. Se poate duce la școală și mai târziu, a contrazis-o Yoo, deși era conștient că erau slabe șanse să se întâmple așa.

La auzul vorbelor lui, fratele și-a recăpătat buna dispoziție. Nu se așteptase la această sugestie. Ura școala. Profesorii japonezi îl considerau un prost, iar copiii îl batjocoreau zi de zi din pricina hainelor și a accentului. Băiatul plănuia să facă rost de cât mai mulți bani, astfel încât sora lui să poată renunța la slujbă sau să-și găsească de lucru în altă parte, iar el să poată trimite bani familiei în Jeju.

Tânăra suspina.

Yoo a înghițit în sec, apoi a spus calm:

— Ai dreptate, ar fi mai bine dacă fratele tău s-ar putea duce la școală. Chiar și pentru un an, doi, ca să învețe să citească și să scrie. Nicio altă alegere nu e mai potrivită decât educația, desigur. Țara noastră are nevoie să fie condusă de o generație nouă de oameni cultivați.

Tânăra s-a liniștit, crezând că pastorul îi va lua apărarea. Nu

[17] Izvor cu apă termală.

își dorea să continue să se vadă cu Yoshikawa, un bătrân prost, care mirosea a camfor, însă credea că prezența ei aici, în Osaka, e pentru o cauză nobilă, că îi așteaptă un viitor decent dacă ea va munci, iar fratele ei va merge la școală.

Isak îl asculta pe Yoo plin de admirație, observând că bătrânul preot este un povățuitor extraordinar, înțelegător și autoritar deopotrivă.

— Momentan, Yoshikawa-san nu-ți dorește decât compania, dar mai târziu s-ar putea să vrea și alte lucruri, și astfel te vei trezi că-i ești datoare. Te vei simți obligată. S-ar putea să te temi ca nu cumva să-ți pierzi slujba. Și atunci, s-ar putea să fie prea târziu. Poate acum crezi că te folosești de el, dar oare așa suntem noi? Îi exploatăm pe alții pentru că am fost exploatați la rândul nostru, draga mea copilă?

Isak a încuviințat din cap, mulțumit de compasiunea și de înțelepciunea pastorului. El nu ar fi știut ce să spună.

— Isak, vrei să-i binecuvântezi pe acești copii? l-a îndemnat Yoo, iar Isak a început să se roage pentru ei.

Frații au plecat fără nicio vorbă și, cu siguranță, aveau să revină duminică la slujbă.

∴

Paracliserul, care între timp se făcuse nevăzut, s-a întors cu trei boluri mari, pline cu tăiței din făină de grâu, scăldați într-un sos de fasole neagră. Cei trei bărbați s-au rugat înainte să mănânce. S-au așezat pe podea, cu picioarele încrucișate și cu mâncarea fierbinte dinainte, pe măsuța joasă pe care Hu o încropise din câteva lădițe abandonate. În cameră era răcoare și se simțea lipsa pernelor de podea. Isak a fost surprins de constatarea lui. Întotdeauna crezuse că nu îi pasă de astfel de detalii rafinate, dar nu era deloc confortabil să stai pe o podea din ciment.

— Servește, fiule! Hu este un bucătar desăvârșit. Fără el, aș muri de foame, a zis Yoo și s-a apucat să mănânce.

— Credeți că tânăra n-o să se mai vadă cu el? l-a întrebat Hu pe pastorul Yoo.

— Dacă fata rămâne însărcinată, Yoshikawa o va alunga, prin urmare fratele ei tot va rămâne fără școală. Directorul e un romantic bătrân și netot, care vrea să fie cu o fată și să se simtă îndrăgostit. Așa că va trebui să se culce cu ea, iar într-un sfârșit își va pierde interesul. Nu e greu să pătrunzi în mintea bărbaților

și a femeilor, i-a spus Yoo. Ar fi indicat să nu se mai vadă cu directorul, iar fratele ei trebuie să-și găsească o slujbă. Bine-ar fi ca ea să-și schimbe imediat locul de muncă. Împreună, vor face rost de suficienți bani ca să supraviețuiască și să le poată trimite și părinților.

Isak era surprins de schimbarea survenită în tonul pastorului. Vocea lui suna rece, aproape trufașă.

Hu a încuviințat din cap și și-a mâncat tăițeii în liniște, parcă meditând profund la cele auzite.

Yoo s-a întors spre Isak.

— Am văzut asta de multe ori. Fetele cred că sunt stăpâne pe situație, fiindcă acești bărbați par foarte flexibili, dar, de fapt, bietele de ele sfârșesc prin a plăti scump propriile greșeli. Dumnezeu iartă, dar lumea nu.

— Așa e, a murmurat Isak.

— Soția ta se simte bine? Aveți suficient spațiu acasă la fratele tău?

— Da. Fratele meu are destul loc. Soția mea este însărcinată.

— Așa de repede! E minunat! a exclamat Yoo încântat.

— E minunat! a întărit Hu, plin de entuziasm, părând pentru prima dată mai tânăr.

Lui Hu îi plăceau slujbele datorită copiilor care alergau prin spatele sanctuarului. Înainte să vină în Japonia, locuise într-un orfelinat și adorase să audă glasuri de copii.

— Unde locuiește fratele tău?

— La câteva minute de aici. Înțeleg că e greu să găsești un cămin bun.

— Nimeni nu le închiriază locuințe coreenilor, a râs Yoo. În calitate de pastor, vei avea ocazia să vezi cum trăiesc coreenii aici. Nici nu-ți poți imagina: câte doisprezece într-o cameră de două persoane, în care femeile și bărbații dorm cu rândul. Porci și pui crescuți în casă. Locuințe fără apă curentă. Fără încălzire. Japonezii consideră că toți coreenii sunt murdari, dar problema e că ei nu au de ales decât să trăiască în sărăcie. Am văzut aristocrați din Seul ajunși în sapă de lemn, fără bani pentru baia comunală, îmbrăcați în zdrențe și desculți, motiv pentru care nu li se încredința nici măcar o slujbă de hamal la piață. Nu aveau unde să se ducă. Însă nici cei care aveau un loc de muncă și bani nu găseau o locuință. Unii se instalau ilegal în câte o casă.

— Celor care au fost aduși aici de fabricile japoneze nu li s-au

pus la dispoziție adăposturi?

— Minele și fabricile au tabere în zone cum ar fi Hokkaido, dar ele nu sunt pentru familii. Și nici în tabere nu e mai bine. Condițiile sunt deplorabile, i-a împărtășit Yoo impasibil.

Încă o dată vocea lui părea insensibilă, fapt care l-a surprins pe Isak. Când cei doi frați fuseseră acolo, Yoo păruse îngrijorat de dificultățile cu care se confruntau.

— Unde locuiți? l-a întrebat Isak.

— Dorm în birou. În colțul acela, i-a răspuns Yoo, arătând spre sobă. Iar Hu doarme în colțul celălalt.

— Dar nu văd nicio saltea sau așternuturi…

— Sunt în dulap. Hu face paturile în fiecare seară, iar dimineața le strânge. V-am putea face loc ție, soției și familiei voastre, dacă nu aveți unde să dormiți. Prin asta am compensa puțin munca ta.

— Mulțumesc, domnule, dar cred că momentan suntem bine așa.

Hu a dat din cap înțelegător, deși i-ar fi plăcut să locuiască sub același acoperiș cu un bebeluș. Însă în clădirea bisericii era prea curent pentru un copil.

— Și cu mâncarea cum faceți?

— Hu gătește pe soba din spatele casei. Avem acolo o chiuvetă cu apă curentă. Baia e tot în spate. Misionarii le-au instalat acolo, din fericire.

— Dumneavoastră nu aveți familie? l-a întrebat Isak pe Yoo.

— Soția mea a murit la doi ani după ce am ajuns aici. Adică acum cincisprezece ani. Iar copii nu am avut, a adăugat Yoo. Dar Hu îmi este ca un fiu. E o binecuvântare pentru mine. Și acum ai venit și tu ca să ne binecuvântezi pe amândoi.

Hu s-a îmbujorat, mulțumit de cele auzite.

— Cu banii cum te descurci? s-a interesat Yoo.

— Despre asta voiam să vă vorbesc, a zis Isak și s-a întrebat dacă ar fi indicat să discute subiectul de față cu Hu, dar apoi și-a dat seama că tânărul trebuia să fie prezent, căci el era ca un ochi al pastorului.

Yoo a ridicat capul și a vorbit pe un ton ferm, ca un negustor șiret:

— Salariul tău va fi de cincisprezece yeni pe lună. Nu-ți ajunge să trăiești. Hu și cu mine nu avem un salariu. Ne plătim doar cheltuielile de întreținere. În plus, nici pe aceștia nu-ți pot

garanta că-i vei primi în fiecare lună. Bisericile din Canada ne trimit un mic ajutor, însă nu sosește constant, iar congregația noastră nu ne oferă prea mult. O să te descurci?

Isak nu știa ce să spună. Habar n-avea cu cât trebuia să contribuie acasă la fratele lui. Nici nu-și putea imagina să-i ceară să-i întrețină pe el, pe soția și pe copilul lor.

— Familia ta nu te poate ajuta?

Yoo se gândise bine înainte să-l angajeze pe Isak. Familia băiatului deținea pământuri în Pyongyang. Cunoștințele lui de acolo îi spuseseră că ar fi înstăriți, așa că salariul lui nu avea să fie important. I se zisese că nici măcar nu ceruse remunerație cât timp slujise ca preot laic. Isak era bolnăvicios și nu era un angajat prea puternic. Yoo contase pe un posibil sprijin financiar adus bisericii de familia tânărului.

— Nu… nu pot să solicit ajutorul fratelui meu, domnule.

— O! Serios?

— Iar de data aceasta părinții nu mă pot ajuta.

— Înțeleg.

Lui Hu îi părea rău de tânărul pastor, care arăta uimit și rușinat deopotrivă.

— Părinții noștri și-au vândut mare parte din terenuri ca să-și plătească impozitele și acum situația lor este precară. De o vreme, fratele meu le trimite bani ca să se descurce. Bănuiesc că totodată îi ajută și pe cei din familia cumnatei mele.

Yoo a încuviințat din cap. Nu se așteptase la asta, dar era de înțeles, desigur. Familia lui Isak nu era diferită de toate celelalte cărora guvernul colonial le impusese biruri uriașe. Mizase pe faptul că Isak se va putea întreține singur. Dată fiind vederea lui slăbită, Yoo avea nevoie de un pastor bilingv, care să-l ajute să-și scrie predicile și totodată să rezolve problemele administrative în legătură cu oficialitățile locale.

— Presupun că prinoasele aduse bisericii nu sunt multe… a zis Isak.

— Nu, a clătinat din cap Yoo cu putere. De obicei vin între șaptezeci și cinci și optzeci de persoane la slujbă duminică dimineața, dar numai cinci sau șase dintre enoriașii mai înstăriți aduc prinoase. Restul abia își permit două mese frugale pe zi.

Hu a luat bolurile goale de pe masă.

— Domnul a avut întotdeauna grijă de noi, i-a explicat el.

— Așa e, fiule! Bine ai zis!

Yoo i-a zâmbit, dorindu-și să-i fi putut oferi tânărului o educație. Băiatul era înzestrat cu o inteligență înnăscută și era foarte capabil. Ar fi putut ajunge un învățat sau poate chiar pastor.

— Găsim noi o cale, a reluat Yoo. Trebuie să fii foarte dezamăgit.

Își luase din nou tonul pe care i se adresase și fetei de mai devreme.

— Vă sunt recunoscător pentru slujba oferită, domnule. Voi discuta cu familia mea despre salariu. Hu are dreptate, desigur. Domnul ne va da tot ce ne trebuie.

— Tot ce mi-a trebuit, mâna Ta mi-a dăruit. Mare e grija ta, Doamne, asupra mea! a intonat pastorul Yoo cu vocea lui puternică, de tenor. Domnul ni te-a trimis în biserica noastră. Cu siguranță El se va îngriji de toate nevoile noastre materiale.

15.

Vara a venit repede. La Osaka soarele ardea mai puternic decât acasă, iar umiditatea crescută îi încetinea Sunjei mișcările și așa greoaie. Cu toate acestea, zilele de lucru erau ușoare, iar până la nașterea copilului, ea și Kyunghee nu trebuiau să aibă grijă decât de ele și de soții lor, care nu se întorceau acasă decât seara târziu. Isak petrecea zile și nopți întregi la biserică, ocupându-se de nevoile congregației tot mai extinse, iar Yoseb lucra la fabrica de biscuiți în timpul zilei și seara repara mașini în fabricile din Ikaino, pentru câțiva bani în plus. Treburile zilnice ca gătitul, spălatul de rufe și dereticatul pentru patru persoane nu erau la fel de copleșitoare ca întreținerea unui han. Viața Sunjei părea un lux în comparație cu existența pe care o dusese în Busan.

Îi plăcea să-și petreacă ziua cu Kyunghee, căreia îi spunea Soră. După două luni, ajunseseră să se bucure de o strânsă prietenie – un dar neașteptat pentru două femei care nici nu ceruseră, nici nu se așteptaseră la prea multă fericire. Kyunghee nu mai stătea singură în casă toată ziua, iar Yoseb era recunoscător că Isak o luase de soție pe fata de la han și că o adusese la ei.

Pentru Yoseb și Kyunghee, motivul sarcinii Sunjei era de mult un subiect rezolvat, căruia îi inventaseră singuri o explicație: fata fusese abuzată, nu fusese vina ei, și Isak o salvase pentru că îi stătea în fire să facă sacrificii. Nimeni nu-i ceruse să intre în amănunte, iar Sunja nu vorbea despre asta.

Kyunghee și Yoseb nu putuseră avea copii, dar ea nu se descurajase. Sara din Biblie avusese un copil la bătrânețe, așa că ea nu credea că Dumnezeu o uitase. Femeie cucernică, își petrecea timpul ajutând mamele sărmane la biserică. Era totodată o casnică chibzuită, capabilă să economisească orice sen în plus pe care i-l încredința soțul ei. Fusese ideea lui Kyunghee să cumpere casa din Ikaino din banii de la tatăl lui Yoseb și cu zestrea ei, chiar și atunci când el stătuse în cumpănă. „De ce să plătim chirie proprietarului și la sfârșitul lunii să nu rămânem cu nimic?” motivase ea. Cum Kyunghee respecta cu sfințenie bugetul de cheltuieli, reușiseră să le trimită bani părinților ei și părinților lui, căci ambele familii își pierduseră tot terenul arabil.

Visul ei era să-și deschidă propria afacere, să vândă *kimchi* și murături în piața acoperită de lângă gara Tsuruhashi, iar când Sunja s-a mutat cu ei, a găsit în sfârșit o persoană dispusă să îi asculte planurile. Yoseb nu era de acord ca ea să muncească pe bani. Îi plăcea să se întoarcă acasă la soția lui drăguță și odihnită, care să aibă cina pregătită pentru el – motivul ideal pentru care un bărbat să muncească din greu, se gândea el. În fiecare zi, Kyunghee și Sunja pregăteau mâncare pentru trei mese: supă fierbinte pentru un mic dejun tradițional, prânzul pe care îl puneau la pachet, pentru ca bărbații să îl poată lua la lucru, și o cină caldă. În lipsa frigiderului și a vremii reci din Pyongyang, Kyunghee trebuia aici să gătească des, evitând astfel să se strice mâncarea.

Era neobișnuit de cald pentru un început de vară, iar gândul de a face supă pe soba de piatră din spatele casei nu ar fi îmbiat nicio femeie obișnuită, dar pe Kyunghee nu o deranja. Îi plăcea să se ducă la piață și să plănuiască ce să mai pregătească pentru următoarele mese. Spre deosebire de majoritatea coreencelor din Ikaino, ea vorbea bine japoneza, putând astfel să negocieze prețul mărfii cu negustorii.

Când Kyunghee și Sunja au intrat în măcelărie, Tanaka-san,

proprietarul înalt și tânăr, le-a întâmpinat cu un *Irasshai!*[18] apăsat.

Măcelarul și ajutorul lui, Koji, erau încântați să le vadă pe drăguța coreeancă și pe cumnata ei însărcinată. Nu erau cliente însemnate. De fapt, cheltuiau foarte puțini bani, dar veneau constant și, după cum îl învățaseră pe Tanaka tatăl și bunicul lui – erau a opta generație care conducea magazinul – plățile zilnice, cumulative erau mai de preț decât vânzările mari și rare. Afacerea se baza pe cumpărăturile casnicelor și, în plus, coreencele erau clientele preferate, pentru că, spre deosebire de localnice, ele nu obiectau prea mult. Se zvonea și că unul dintre străbunicii lui fusese coreean sau *burakumin*[19], așa că tânărul măcelar fusese învățat de tatăl și de mama lui să se poarte la fel cu toți clienții. Poate că vremurile se schimbaseră, dar meseria de măcelar, care presupunea că trebuie să atingă animalele moarte, continua să fie o ocupație rușinoasă – principalul motiv pentru care peștitoarei îi era atât de greu să îi aranjeze o *omiai*[20] – și Tanaka nu putea să nu simtă o anumită înrudire cu străinii.

Bărbații îi făceau ochi dulci lui Kyunghee, ignorând-o cu totul pe Sunja, care se obișnuise deja să treacă neobservată când mergeau undeva împreună. Elegantă în fustele până la genunchi și cu bluzele ei albe, apretate, și trecând cu ușurință drept profesoară sau soție modestă de negustor, datorită trăsăturilor ei fine, Kyunghee era bine-venită aproape oriunde. Toată lumea o credea japoneză până când deschidea gura. Și, chiar și atunci, japonezii era amabili cu ea. Pentru prima dată în viață, Sunja și-a dat seama cât de comună era ea și ce straie nepotrivite avea. Se simțea urâtă în Osaka. Hainele ei tradiționale, uzate, o diferențiau în mod inevitabil de ceilalți și, cu toate că și alți coreeni mai bătrâni și mai săraci din cartier le purtau, nu mai fusese niciodată privită cu atâta dispreț, deși nu intenționase nicicând să atragă atenția. În limitele bine definite în Ikaino, nimeni nu era privit cu insistență, dacă purta *hanbok*, dar, odată ce ieșeau din cartier și se îndepărtau de gară, răceala față de

[18] „Bun venit!”, în lb. japoneză în orig.

[19] Pătură socială minoritară în Japonia Evului Mediu, ai cărei membri erau considerați barbari și îndeplineau munci precum cea de gropar, latrinar, tăietor de vite, considerate de religia budistă nedemne pentru reprezentanții aristocrației.

[20] „Căsătorie” – în lb. japoneză în orig. Pentru ușurarea lecturii autoare folosește în întregul volum transliterarea cu alfabet latin a cuvintelor din japoneză.

coreeni era evidentă. Sunja ar fi preferat să poarte veșminte occidentale sau *mompei,* dar nu avea rost să cheltuiască bani pe alte materiale acum. Kyunghee i-a promis că îi va face haine noi după ce se va naște copilul.

Kyunghee s-a plecat politicos în fața bărbaților, iar Sunja s-a retras într-un colț al magazinului.

— Cu ce vă putem ajuta astăzi, Boku-san? a întrebat-o Tanaka-san.

Chiar și după două luni, Sunja încă era surprinsă să audă numele de familie al soțului ei pronunțat cu accent japonez. Conform legilor guvernului colonial, era obligatoriu ca toți coreenii să aibă cel puțin două sau trei nume, dar acasă nu avusese nevoie de acest *tsumei* japonez – Junko Kaneda – scris pe actele ei, deoarece Sunja nu mergea la școală și nu avea de rezolvat treburi oficiale. Numele ei de fată era Kim și, totuși, în Japonia, unde femeile luau numele de familie al soțului, ea era Sunja Baek, care se traducea cu Sunja Boku, iar în documente, în locul destinat *tsumei*-ului, era trecut acum Junko Bando. Atunci când coreenii trebuiseră să aleagă un nume de familie japonez, tatăl lui Isak alesese Bando, deoarece semănase cu termenul coreean *ban-deh,* care înseamnă „protest”, transformând astfel numele lor japonez obligatoriu într-o glumă. Kyunghee o asigurase că în curând toate aceste nume aveau să devină ceva obișnuit.

— Ce gătiți astăzi, Boku-san? a întrebat-o tânărul negustor.

— Îmi puteți da câteva oase și niște rasol, vă rog? O să fac o supă, i-a răspuns ea în japoneză, cu vocea ei de prezentator de radio.

Asculta cu regularitate programe japoneze, ca să-și îmbunătățească accentul.

— Imediat.

Tanaka a luat trei oase mari din grămada de oase și cozi de vită pe care le ținea în recipientul cu gheață pentru clienții coreeni. Japonezii nu foloseau oase. Apoi a ambalat o mână de bucăți de carne.

— Asta-i tot?

Ea a încuviințat din cap.

— Treizeci și șase de seni, vă rog.

Kyunghee a deschis portofelul cu mărunțiș. Doi yeni și șaizeci de seni trebuiau să le ajungă încă opt zile, până când Yoseb

avea să le aducă plicul cu salariul.

— *Sumimasen desu*[21]*,* dar cât ar costa numai oasele?

— Zece seni.

— Scuzați-mă, astăzi voi lua doar oasele. Voi lua carne altă dată, vă promit.

— Desigur.

Tanaka s-a întors spre recipientul cu carne. Nu era prima dată când un client nu avea destui bani să plătească, dar, spre deosebire de ceilalți, coreenii nu cereau nimic pe datorie, nu că el ar fi acceptat.

— Faceți supă?

Tanaka se întreba cum e să ai o soție așa de elegantă, care să-ți pregătească masa și să fie totodată chibzuită până la ultimul bănuț. El era primul copil la părinți și, deși nerăbdător să se căsătorească, era încă burlac și locuia cu mama lui.

— De care?

— *Seolleongtang,* i-a răspuns ea, privindu-l întrebător, curioasă dacă știe ce înseamnă.

— Și cum se face supa asta? a continuat Tanaka, îndoindu-și tacticos brațele, sprijinindu-se de tejghea și studiind cu atenție chipul drăgălaș al lui Kyunghee.

Are dinți frumoși și drepți, și-a zis el.

— Mai întâi speli oasele foarte bine cu apă rece. Apoi le fierbi și arunci prima apă, în care ies tot sângele și mizeria pe care nu vrei să le păstrezi în supă. Apoi pui din nou oasele în apă curată, rece și le fierbi îndelung la foc mic, până când supa devine albă ca tofu. După aceea adaugi ridiche albă, ceapă tocată și sare. E delicioasă și foarte sănătoasă.

— Presupun că ar fi și mai bună cu puțină carne.

— Și cu orez alb și tăiței! De ce nu? a râs Kyunghee, ridicând mâna instinctiv ca să-și acopere dinții.

Amândoi au râs încântați, pricepând gluma, căci orezul era scump chiar și pentru ei.

— Și o serviți cu *kimchi*[22]? a întrebat Tanaka.

Nu mai purtase niciodată până atunci o conversație așa de lungă cu Kyunghee. Se simțea în largul lui să stea de vorbă cu ea în prezența vânzătorului și a cumnatei ei.

---

[21] „Scuzaţi-mă!“ - în lb. japoneză în orig.

[22] Garnitură tradițional coreeană, foarte picantă, preparată dintr-o mare varietate de legume fermentate și condimentate.

— *Kimchi* pentru mine e cam picant, dar mi se pare bun cu pui sau porc la grătar.

— *Kimchi* e delicios în orice combinație. O să vă aduc puțin de acasă data viitoare.

Tanaka a desfăcut din nou pachetul cu oase și a pus jumătate din carnea pe care o băgase la loc în cutia cu gheață.

— Nu e multă. Doar cât să aveți pentru bebeluș, a zis Tanaka, zâmbindu-i Sunjei, care era surprinsă că măcelarul îi observase prezența. O mamă trebuie să se hrănească bine, dacă vrea să aducă pe lume un muncitor puternic pentru împărat.

— Nu pot să primesc nimic gratis, s-a opus Kyunghee șocată.

Nu înțelegea exact ce urmărea el, dar știa cu siguranță că astăzi nu-și permitea să cumpere carne.

Sunja era derutată de conversația lor. Spuneau ceva despre *kimchi.*

— Sunteți primul meu client pe ziua de azi. Dacă vă dau carnea asta o să-mi aducă noroc, i-a explicat Tanaka, umflându-se în pene ca orice bărbat conștient că poate oferi oricând dorește ceva de preț unei femei frumoase.

Kyunghee a pus cei zece seni în farfurioara imaculată de pe tejghea, a zâmbit și a făcut câte o plecăciune în fața fiecăruia dintre cei doi bărbați înainte să plece.

∴

Odată ieșite din magazin, Sunja a întrebat-o ce s-a întâmplat.

— Nu ne-a cerut bani pe carne. Nu am știut cum să-l conving să o ia înapoi.

— Te place. A fost un cadou din partea lui.

Sunja a chicotit, simțindu-se în pielea lui Dokhee, tânăra slujnică de la han, care făcea glume pe seama bărbaților ori de câte ori avea ocazia. Cu toate că își amintea adesea de mama ei, trecuse ceva vreme de când nu se mai gândise la cele două surori care rămăseseră acasă.

— De acum înainte, o să-l numim pe Tanaka-san prietenul tău.

Kyunghee a lovit-o în glumă pe Sunja, clătinând din cap.

— A zis că e pentru pruncul tău, ca să se facă mare și să fie muncitor bun pentru țară, a spus Kyunghee strâmbându-se. În plus, Tanaka-san știe că sunt coreeancă.

— De când le pasă bărbaților de așa ceva? Vecina Kim mi-a povestit despre doamna aceea tăcută care locuiește la capătul

străzii. E japoneză și e soția coreeanului care fabrică alcool acasă. Copiii lor sunt doar pe jumătate japonezi!

Povestea o șocase pe Sunja când o auzise prima oară, deși tot ce-i spunea doamna Kim, care creștea porci, era șocant. Yoseb nu era de acord ca Sunja și Kyunghee să stea de vorbă cu doamna Kim, care, în plus, nici nu mergea duminica la biserică. Nu aveau voie să discute nici cu japoneza, pentru că soțul ei era frecvent trimis la închisoare pentru trafic cu băuturi alcoolice.

— O să-mi fie dor de tine, dacă fugi cu măcelarul ăla drăguț, i-a spus Sunja.

— Chiar dacă n-aș fi căsătorită, tot nu l-aș alege pe el. Zâmbește prea mult, a zis Kyunghee, făcându-i cu ochiul. Îl prefer pe supărăciosul de bărbată-meu, care-mi spune la tot pasul ce să fac și se îngrijorează din orice.

— Hai, trebuie să cumpărăm legume! De-aia n-am cumpărat carne. Să vedem dacă găsim niște cartofi de copt. N-ar fi buni pentru prânz?

— Surioară…

— Da? a așteptat Kyunghee.

— Noi nu contribuim cu nimic la cheltuielile casei. Pentru mâncare, kerosen, plata băilor publice… N-am mai văzut asemenea prețuri în viața mea! La noi acasă aveam grădină și nu cumpăram niciodată legume. Și peștele! Mama nu ar pune gura, dacă ar ști cât costă. Acasă, făceam economie, și totuși nu ne dădeam seama cât de ușor îl obțineam – primeam pește gratis de la musafirii noștri. În plus, aici, un măr costă mai mult decât costau coastele de vită în Busan. Mama era atentă cu banii, cum ești și tu, dar nici măcar ea nu reușea să gătească mâncărurile delicioase pe care le prepari tu cu bani atât de puțini. Isak și cu mine credem că ar trebui să-ți dăm banii pe care îi câștigă el, ca să te ajute măcar cu bugetul pentru hrană.

Le era greu să accepte faptul că sora și fratele nu voiau să-l lase pe Isak să plătească nici pentru cel mai mic lucru, totuși, ei nu-și permiteau să locuiască separat, cu chirie. Mai mult, chiar dacă și-ar fi permis, sora lor s-ar fi simțit profund rănită dacă s-ar fi mutat.

— Sunt sigură că acasă hrana era mai bună și mai îndestulătoare, i-a zis Kyunghee, aparent tristă.

— Nu, nu. Nu la asta m-am referit. Doar că ne simțim prost că nu ne lăsați să contribuim la cheltuielile astea uriașe.

— Yoseb și cu mine n-o să acceptăm așa ceva. Voi ar trebui să strângeți bani pentru copil. O să fie nevoie să îi luăm haine și scutece, iar într-o bună zi o să meargă la școală și o să devină un domn. Nu-i așa că o să fie grozav? Sper c-o să-i placă școala la fel de mult cum i-a plăcut tatălui lui și că n-o să ocolească așa ca unchiul lui cărțile!

Gândul că vor avea curând un bebeluș în casă i-a redat zâmbetul lui Kyunghee. Copilul acesta părea răspunsul la toate rugăciunile ei.

— Mama mi-a trimis trei yeni în ultima scrisoare. Și mai avem banii pe care i-am adus când am venit și pe cei câștigați în ultima vreme de Isak. Nu ar trebui să-ți faci atâtea griji cu privire la cheltuieli sau să vinzi *kimchi* ca să hrănești două guri în plus – și în curând trei, i-a spus Sunja.

— Sunja-ya, ești lipsită de respect. Eu sunt sora ta mai mare. Ne descurcăm foarte bine. Iar, dacă nu pot să vorbesc despre dorința mea de a câștiga ceva bănuți fără ca tu să sari imediat și să susții că vrei să mă ajuți, atunci n-o să-ți mai povestesc despre visul meu de a deveni *kimchi ajumma* la gara Tsuruhashi, a zis Kyunghee râzând. Fii soră bună și lasă-mă să visez cu ochii deschiși la afacerea mea, care-mi va aduce atâția bani, încât o să pot să cumpăr un castel și-o să-l trimit pe fiul tău la facultatea de medicină din Tokyo.

— Crezi că gospodinele o să cumpere *kimchi* făcut de altă femeie?

— De ce nu? Nu crezi că fac *kimchi* bun? Bucătăreasa familiei mele făcea cele mai gustoase murături din Pyongyang.

Kyunghee și-a ridicat bărbia și a izbucnit în râs. Era un râs plin de voioșie.

— Aș fi o minunată negustorească de *kimchi.* Varza mea murată ar fi sănătoasă și delicioasă.

— De ce nu începi de acum? Am destui bani să cumpărăm varză și ridichi. Te ajut eu să-l faci. Dacă am vinde mult, ar fi mai bine decât să lucrez într-o fabrică, fiindcă așa aș putea să am grijă și de copil acasă, când o să vină pe lume.

— Da, ne-am descurca de minune, dar Yoseb m-ar omorî. Mi-a zis că n-ar accepta în ruptul capului ca soția lui să muncească. Niciodată. Și n-ar vrea să muncești nici tu.

— Dar eu am crescut trudind alături de mama și de tatăl meu. Și el știe asta. Mama servea oaspeții și gătea, în timp ce eu

dereticam și spălam rufele…

— Yoseb e de modă veche, a oftat Kyunghee. M-am căsătorit cu un om foarte inimos. E vina mea. Dacă aș avea copii, n-aș mai fi atât de neliniștită. Pur și simplu nu vreau să lenevesc. Nu e vina lui Yoseb. Nimeni nu muncește mai mult ca el. Pe vremuri, în locul lui, un bărbat m-ar fi alungat pe motiv că nu îi aduc pe lume un copil.

Kyunghee dădea din cap gânditoare, amintindu-și nenumăratele povești despre femei sterpe pe care le auzise în copilărie, când nu-și imaginase nicio clipă că i se putea întâmpla și ei.

— O să-i dau ascultare soțului meu. El a avut dintotdeauna atâta grijă de mine…

Sunja nu putea nici să o susțină, nici să o contrazică, așa că a lăsat vorbele ei să zboare în vânt. Cumnatul Yoseb spunea, de fapt, că o *yangban* precum Kyunghee nu putea să muncească în afara casei. Sunja era o fiică oarecare de țăran, așa că pentru ea era normal să muncească la piață. Diferența nu o deranja pe Sunja, fiindcă acceptase ideea că Kyunghee îi este superioară în multe privințe. Și totuși, cum trăiau sub același acoperiș și discutau deschis despre orice, Sunja știa că draga ei cumnată suferea pentru că nu putea avea ce-și dorește și ar fi putut fi mai fericită, dacă își încerca norocul ca negustoreasă de *kimchi.*

Însă nu era treaba ei. Cumnatul ei le-ar fi considerat „simple vorbe între două muieri proaste”. De dragul lui Kyunghee, Sunja s-a înveselit și și-a luat de braț cumnata, care rămăsese ușor în urmă. Braț la braț, au plecat să cumpere varză și ridichi albe.

16.

Kyunghee nu i-a recunoscut pe cei doi bărbați de la ușă, dar ei știau cum o cheamă.

Cel mai înalt, cu față ascuțită, zâmbea mai des, iar cel mai scund era mai blând. Erau îmbrăcați cu haine asemănătoare, de muncitori – pantaloni largi, închiși la culoare și cămăși cu mâneci scurte –, dar amândoi purtau pantofi de piele ce păreau scumpi. Cel mai înalt, care vorbea cu un pronunțat accent din Jeju, a scos din buzunarul de la spate al pantalonilor o bucată de

hârtie împăturită.

— Soțul dumneavoastră a semnat asta, a zis el, arătându-i documentul cu aspect oficial.

Era scris parțial în coreeană, dar în mare parte conținea caractere japoneze și chinezești. În colțul din dreapta sus, Kyunghee a recunoscut numele și *hanko*-ul[23] lui Yoseb.

— A întârziat cu plățile.

— Nu știu nimic. Soțul meu e la lucru acum.

Kyunghee era cât pe ce să izbucnească în plâns și a pus mâna pe ușă, sperând că bărbații vor pleca.

— Vă rog să treceți pe aici mai târziu, când va fi și el acasă.

Sunja stătea lângă ea, cu mâinile sprijinite pe abdomen. Cei doi bărbați păreau periculoși. Înfățișarea lor aducea cu a oaspeților de la han, dar cumnata ei părea agitată.

— Se întoarce diseară târziu. Veniți atunci, a repetat Sunja, ceva mai tare decât le spusese Kyunghee.

— Dumneata ești cumnata, nu-i așa? a întrebat-o bărbatul mai scund, care făcea gropițe în obraz când zâmbea.

Sunja nu a răspuns, încercând să nu se arate surprinsă că o cunoaște.

Individul mai înalt a continuat să rânjească la Kyunghee. Avea dinți mari și pătrățoși și gingii de un roz pal.

— Am discutat deja cu soțul, dar nu a fost prea cooperant, așa că ne-am gândit să vă facem dumneavoastră o vizită.

După o scurtă pauză, a continuat:

— Baek Kyunghee... Am avut o verișoară pe care o chema Kyunghee. *Tsumei*-ul dumneavoastră e Bando Kimiko, *nee*[24]?

Bărbatul a pus o mână mare pe ușă și a împins-o încet spre ea. Apoi, uitându-se la Sunja, a continuat:

— Faptul că o cunoaștem și pe cumnata dumneavoastră ne bucură de două ori mai mult. Corect?

Cei doi musafiri au râs cu poftă.

Din nou Kyunghee a încercat să citească documentul pe care i-l întinseseră.

— Nu înțeleg, a spus în cele din urmă.

— Partea importantă e că Baek Yoseb îi datorează șefului meu o sută douăzeci de yeni, i-a explicat bărbatul, arătând numărul scris în *kanji* în cel de-al doilea paragraf. Soțul dumneavoastră

[23] „Ștampilă” – în lb. japoneză în orig. (n.tr.).

[24] „Nu-i așa?” – în lb. japoneză în orig.

nu și-a achitat ultimele două rate. Sperăm că veți reuși să-l convingeți să plătească astăzi.

— Despre ce sume e vorba? s-a interesat Kyunghee.

— Opt yeni pe săptămână plus dobândă, a precizat individul mai scund, cu un puternic accent specific regiunii Kyungsangdo. Dacă ați avea niște bani în casă, ne-ați putea plăti? a insistat el. Datoria se ridică la vreo douăzeci de yeni.

Yoseb tocmai îi dăduse banii de mâncare pentru următoarele două săptămâni. Avea în geantă șase yeni. Dacă i-i dădea pe aceia, nu le mai rămânea niciun ban pentru hrană.

— O sută douăzeci de yeni e toată suma? a întrebat Sunja.

Nici ea nu înțelegea nimic din hârtia arătată de ei.

Îngrijorat, bărbatul mai scund a clătinat din cap.

— Suma s-a dublat deja, dacă punem la socoteală și dobânda. De ce? Aveți cumva banii?

— Astăzi, suma totală se ridică la două sute treisprezece yeni, a spus individul mai înalt, care făcea mereu calculele în minte.

— Vai de mine! a exclamat Kyunghee.

A închis ochii, sprijinindu-și toată greutatea corpului de tocul ușii.

Sunja a înaintat și a zis calm:

— Facem noi rost de bani.

Le-a vorbit la fel cum i s-ar fi adresat lui Fatso, chiriașul, când cerea să i se aducă lenjeria curată, fără ca măcar să-i învrednicească o clipă cu vreo privire.

— Reveniți peste trei ore! Înainte de lăsarea serii.

— Ne vedem mai târziu, a asigurat-o bărbatul mai înalt.

∴

Cele două cumnate au pornit spre strada cu magazine din apropierea gării Tsuruhashi. Nu au zăbovit deloc în fața vitrinei magazinului de țesături și nici la taraba cu *senbei*[25]; nu i-au salutat pe prietenoșii vânzători de legume. Trupurile lor se mișcau la unison spre destinația lor precisă.

— Nu vreau să faci asta, i-a spus Kyunghee.

— Tata m-a avertizat cu privire la indivizii ăștia. Dacă nu le înapoiezi imediat întreaga sumă, dobânda va deveni din ce în ce mai mare și nu vei mai putea să achiți niciodată toată datoria. Mi-a spus că așa ajungi să plătești mai mult decât ai împrumutat. Ia gândește-te, cum ați ajuns de la o sută douăzeci

[25] „Biscuiți de orez! – în lb. japoneză în orig.

de yeni la două sute treisprezece?

Hoonie Kim văzuse cu ochii lui cum vecinii își pierduseră tot avutul după ce împrumutaseră o sumă mică de bani ca să cumpere răsaduri și alte materiale. Când cămătarii s-au săturat să-i tot păsuiască, vecinii au sfârșit prin a le ceda toată recolta, pe lângă suma împrumutată inițial. Tatăl Sunjei îi detesta pe cămătari și o avertizase despre pericolele îndatorării.

— Dac-aș fi știut, nu le-aș mai fi trimis bani părinților mei, a murmurat Kyunghee.

Sunja privea drept înainte, evitând contactul cu lumea care trecea pe strada aglomerată, uitându-se la ele. Se gândea la ce avea să-i spună cămătarului.

— Surioară, ai văzut denumirea în coreeană, nu? a întrebat Sunja. Asta înseamnă că e coreean, așa-i?

— Nu sunt sigură. Nu cunosc pe nimeni care să fi fost acolo.

Luându-se după firmele coreene de pe fațada clădirii joase, din cărămidă, femeile au urcat treptele largi, până la etajul al doilea. Biroul casei de amanet avea o ușă din sticlă acoperită cu perdea, pe care Sunja a deschis-o cu delicatețe.

Era o zi călduroasă de iunie, în care nu se simțea nicio adiere de vânt, dar bătrânul de la birou purta o cămașă albă, o lavalieră verde, de mătase și o vestă maro, de lână. Cele trei ferestre cu vedere la stradă erau deschise, iar două ventilatoare electrice se învârteau încet în colțurile opuse ale încăperii. Doi tineri, cu obraji la fel de bucălați, jucau cărți lângă fereastra din mijloc. Au ridicat privirea și le-au zâmbit celor două femei.

— Bine-ați venit! Cu ce vă pot fi de folos? le-a întâmpinat cămătarul în coreeană, cu un accent greu de recunoscut. Doriți să luați loc?

A arătat spre scaune, dar Sunja i-a răspuns că preferă să stea în picioare, iar Kyunghee a rămas lângă ea, refuzând să ridice privirea spre bărbați.

Sunja a deschis pumnul și i-a arătat ceasul de buzunar.

— *Ajeossi,* cât ne puteți oferi pe el?

Bărbatul a ridicat din sprâncenele cărunte și a scos o lupă din sertarul biroului.

— De unde-l aveți?

— Mi l-a dăruit mama. E din argint masiv, suflat cu aur, a precizat Sunja.

— Știe că vreți să-l vindeți?

— Pentru asta mi l-a dat. E pentru copilaș.

— Nu ați prefera să-l amanetați? Poate că nu vreți să renunțați la el, i-a propus bărbatul.

Rareori clienții reușeau să-și achite împrumuturile, așa că până la urmă ar fi putut să-l păstreze el.

— Vreau să-l vând, a zis Sunja pe îndelete. Dacă nu doriți să-l cumpărați, atunci nu vă mai reținem.

Cămătarul a zâmbit, întrebându-se dacă tânăra însărcinată trecuse deja pe la firmele concurente. Mai erau încă trei cămătari la câteva străzi depărtare. Niciunul nu era coreean, însă, dacă ea vorbea japoneză, îi era lesne să vândă ceasul. După ținuta ei, tânăra drăguță care o însoțea aducea puțin a japoneză. Era greu să-ți dai seama. Era posibil ca ea să o fi adus acolo pe tânăra însărcinată ca să negocieze cu el. Poate că ceasul era al ei.

— Dacă sunteți nevoite să-l vindeți… Dintotdeauna mi-a făcut plăcere să ajut un compatriot, a spus cămătarul.

Sunja nu i-a răspuns. Vorbește cât mai puțin la piață, o povățuise tatăl ei.

Kyunghee se minuna de calmul fără precedent de care dădea dovadă cumnata ei.

Cămătarul a studiat ceasul cu atenție, desfăcându-i carcasa de argint, ca să studieze părțile vizibile ale mecanismului prin gemulețul deschis, din cristal. Era un ceas de buzunar deosebit. Era greu de crezut ca mama tinerei însărcinate să fi deținut un asemenea obiect. Nu era mai vechi de un an și nu avea nicio zgârietură. L-a întors din nou cu fața în sus și l-a pus pe mapa de birou din piele verde.

— Tinerii din zilele noastre preferă ceasurile de mână. Nu sunt sigur că voi putea să-l vând.

Sunja a observat că bărbatul clipea des după ce a rostit ultima frază, ceea ce până atunci nu făcuse.

— Mulțumesc că l-ați evaluat, i-a spus ea și s-a întors să plece.

Kyunghee încerca să nu pară îngrijorată. Sunja și-a recuperat ceasul și și-a ridicat poalele *chimei* sale lungi, pregătindu-se să părăsească biroul.

— Apreciem timpul pe care ni l-ați acordat. Vă mulțumim!

— Aș vrea să vă ajut, a reluat cămătarul, ridicând ușor vocea.

Sunja s-a întors.

— Dacă aveți nevoie urgentă de bani, poate că ar fi mai bine să-l vindeți decât să umblați prin căldura asta, în situația delicată în care vă aflați. Sper că e băiat și că va avea mare grijă de mama lui, a mai adăugat. Cincizeci de yeni, i-a propus apoi.

— Două sute, a spus ea. Valorează cel puțin trei sute. E fabricat în Elveția și e nou-nouț.

Cei doi bărbați de la fereastră au lăsat jos cărțile de joc și s-au ridicat. Nu mai auziseră niciodată o fată vorbind astfel.

— Dacă dumneavoastră considerați că valorează atât de mult, de ce nu-l vindeți la un preț mai bun în altă parte? a izbucnit cămătarul, deranjat de îndrăzneala ei.

Nu suporta femeile care ripostează.

Sunja și-a mușcat buza de jos. Dacă vindea ceasul unui cămătar japonez, se temea ca acesta să nu alerteze poliția. Hansu îi spusese că aici poliția se implica aproape în orice chestiune.

— Mulțumesc! Nu vă mai rețin, a zis Sunja.

Cămătarul râdea pe înfundate.

Dintr-odată Kyunghee a căpătat încredere în cumnata ei, care la sosirea în Osaka păruse atât de neajutorată, încât trebuia să poarte cu ea numele și adresa scrise pe o hârtie în japoneză, în caz că se rătăcea.

— Cu ce se ocupa mama dumitale în Coreea? a întrebat-o cămătarul. După accent, pari a fi din Busan.

Sunja s-a oprit, întrebându-se dacă trebuia să-i răspundă la întrebare.

— Lucra la piață?

— E hangiță.

— Trebuie să fie o afaceristă iscusită, a comentat el.

Cămătarul își imaginase că mama ei e o femeie de moravuri ușoare sau cine știe ce negustorească care colabora cu guvernul japonez. Totodată, putea fi un ceas furat. După cum vorbea și cum se îmbrăca, tânăra însărcinată nu provenea dintr-o familie înstărită.

— Domniță, sunteți sigură că mama dumneavoastră v-a dat ceasul acesta ca să-l vindeți? Vă dați seama că va trebui să-mi precizați numele și adresa dumneavoastră, în caz că vor fi probleme.

Sunja a încuviințat din cap.

— Bine, atunci. O sută douăzeci și cinci de yeni.

— Două sute.

Sunja nu știa dacă va obține acea sumă, dar era sigură de lăcomia cămătarului, iar, dacă el era dispus să-i dea o sută douăzeci și cinci de yeni, deși inițial îi oferise cincizeci, atunci cu siguranță și cămătarii japonezi aveau să-l considere un bun de preț.

Cămătarul a izbucnit în râs. Tinerii stăteau acum în dreptul biroului și râdeau și ei. Cel mai tânăr dintre ei a spus:

— Ar trebui să te angajăm la noi.

Cămătarul și-a încrucișat brațele la piept. Își dorea ceasul. Știa exact cine avea să-l cumpere.

— Tată, ar trebui să-i plătești tinerei mămici cât cere. Fie și numai pentru cât e de insistentă! a intervenit fiul cel mic, conștient că tatălui lui nu-i plăcea să piardă o afacere și că va trebui să apeleze la lingușiri.

Îi părea rău de tânăra cu fața umflată. Nu era una dintre fetele obișnuite care veneau să vândă inele de aur ori de câte ori dădeau de necaz.

— Soțul tău știe că ești aici? a întrebat-o mezinul cămătarului.

— Da, a răspuns Sunja.

— E bețiv sau cartofor?

Băiatul mai văzuse femei disperate și poveștile lor erau mereu aceleași.

— Niciuna, nici alta, a răspuns ea cu o voce aspră, parcă prevenindu-i să-și oprească tirul de întrebări.

— O sută șaptezeci și cinci de yeni, a plusat cămătarul.

— Două sute.

Sunja simțea în palmă metalul cald și neted. Hansu ar fi ținut cu fermitate la preț.

— Și de unde să știu dacă voi reuși să-l vând? a protestat cămătarul.

— Tată, a intervenit fiul mai mare, zâmbind. Dacă-l cumperi o să ajuți o tânără compatrioată.

Biroul cămătarului era făcut dintr-un lemn de esență neobișnuită – de un maro închis și intens și avea noduri în formă de lacrimă de mărimea unei mânuțe de copil. Sunja a numărat nodurile ca niște lacrimi de pe suprafața lui. Când se dusese cu Hansu la cules de ciuperci, văzuse nenumărate specii de copaci. Mirosul muced de frunze umede, așternute ca un covor în pădure, coșurile pline ochi cu ciuperci, durerea ascuțită de a sta

întinsă alături de el… erau amintiri care refuzau să i se șteargă din minte. Trebuia să scape de el, să nu-și mai amintească la tot pasul de singura persoană pe care dorea cu ardoare să o uite.

Sunja a inspirat adânc. Kyunghee își frângea mâinile.

— Înțelegem dacă nu doriți să-l cumpărați, a șoptit Sunja și s-a întors să plece.

Cămătarul a ridicat mâna, făcându-i semn să aștepte, și a intrat în cămăruța din spate, unde își ținea caseta cu bani.

∵

Când cei doi bărbați au revenit după bani, femeile îi așteptau lângă ușă, dar nu i-au invitat să intre.

— Dacă vă dau banii, de unde știu că datoria s-a stins definitiv? l-a întrebat Sunja pe individul mai înalt.

— Îi vom cere șefului să semneze un bilet care să ateste că înțelegerea s-a încheiat, i-a promis el. Dar de unde pot ști că aveți banii necesari.

— Șeful tău poate să vină aici? a întrebat Sunja.

— Cred că ești! a izbucnit individul înalt, surprins de solicitarea ei.

Sunja simțea că nu e bine să le dea banii acestor indivizi. A încercat să închidă ușor ușa, ca să poată discuta cu Kyunghee, dar bărbatul a împins-o cu piciorul.

— Ascultă, dacă într-adevăr ai banii, vino cu noi! Te ducem acolo chiar acum.

— Unde? a intervenit Kyunghee, cu voce tremurândă.

— Lângă magazinul de sake. Nu departe de aici.

∵

Șeful lor părea un tânăr coreean, serios, cam de o seamă cu Kyunghee. Arăta ca un doctor sau un profesor – în costum ponosit, ochelari cu ramă aurie, păr negru, pieptănat pe spate și o privire gânditoare. Nimeni n-ar fi zis că e cămătar. Biroul lui era la fel de mare ca al proprietarului casei de amanet, iar pe peretele opus ușii de la intrare se afla un raft plin cu cărți în japoneză și coreeană. Lămpi electrice stăteau aprinse lângă scaunele confortabile. Un băiat le-a adus femeilor *genmaicha*[26] fierbinte în cești din ceramică. Kyunghee înțelegea acum de ce soțul ei împrumuta bani de la un om ca acesta.

Când Kyunghee i-a înmânat toți banii, cămătarul i-a mulțumit

[26] Ceai specific japonez, obținut dintr-un amestec de ceai verde și boabe de orez brun, prăjit și expandat.

și a anulat înțelegerea, punându-și ștampila roșie pe documentul de împrumut.

— Dacă o să mai aveți nevoie de vreun ajutor vreodată, vă rog să-mi spuneți, a zis el, uitându-se la Kyunghee. Trebuie să ne susținem reciproc câtă vreme suntem departe de casă. Sunt servitorul dumneavoastră.

— Când... când a împrumutat soțul meu toți acești bani? l-a întrebat Kyunghee pe cămătar.

— În februarie. Suntem prieteni, așa că, desigur, m-am simțit dator să-l ajut.

Femeile au dat din cap cu înțelegere. Yoseb împrumutase banii pentru venirea lui Isak și a Sunjei.

— Vă mulțumim, domnule! N-o să vă mai deranjăm, l-a încredințat Kyunghee.

— Soțul dumneavoastră va fi foarte încântat să știe că a încheiat această chestiune, a spus el, întrebându-se cum reușiseră femeile să strângă așa de repede atâția bani.

Fără să mai rostească o vorbă, cele două cumnate s-au întors acasă să pregătească cina.

17.

— De unde ați luat banii? a strigat Yoseb, apucând documentul de anulare a împrumutului.

— Sunja a vândut ceasul pe care l-a primit în dar de la mama ei, i-a explicat Kyunghee.

În fiecare seară, pe strada lor țipa cineva sau un copil plângea, dar din casa lor nu răzbătuseră niciodată zgomote puternice. Yoseb, care nu își ieșea din fire cu una, cu două, era acum furios. Sunja rămăsese pironită în colțul îndepărtat al camerei de zi, cu capul plecat și tăcută ca o piatră. Lacrimi i se prelingeau pe obrajii roșii. Isak nu se întorsese încă de la biserică.

— Aveai un ceas de buzunar în valoare de două sute de yeni? Isak știe? a strigat bărbatul la Sunja.

Kyunghee a ridicat mâinile și s-a băgat între el și Sunja.

— Mama ei i l-a dat. Ca să-l vândă atunci când va veni pe lume copilul.

Sunja s-a prelins pe lângă perete, incapabilă să mai stea în picioare. Dureri ascuțite îi fulgerau pelvisul și spatele. A închis ochii și și-a acoperit capul cu antebrațele.

— Unde ați vândut ceasul?

— La casa de amanet de lângă taraba de legume, i-a spus Kyunghee.

— Ați înnebunit? Ce fel de femei umblă prin cămătari? a răcnit Yoseb, străfulgerând-o cu privirea pe Sunja. Cum poate o femeie să facă una ca asta?

De pe podea, Sunja a ridicat privirea și l-a implorat:

— Nu e vina ei...

— Și i-ai cerut voie soțului tău să te duci la cămătar?

— De ce te superi așa? N-a vrut decât să ne ajute. E însărcinată. Las-o în pace!

Kyunghee și-a întors privirea, încercând să se abțină să-i mai întoarcă vorba. Yoseb știa foarte bine că Sunja nu discutase despre asta cu Isak. De ce trebuia să plătească Yoseb tot? De ce să aibă el toți banii pe mână? Ultima dată se certaseră când ea vrusese să se angajeze într-o fabrică.

— Sunja își făcea griji pentru noi. Regret că a trebuit să vândă ceasul acela frumos. Încearcă să înțelegi, *yobo,* l-a îndemnat Kyunghee, punându-i cu blândețe o mână pe antebraț.

— Femei fără minte! Cum să mai dau eu ochii cu bărbații ăștia când ies pe stradă, după ce două nesăbuite ca voi mi-au plătit datoriile? Mă apucă groaza.

Yoseb nu mai vorbise niciodată astfel, iar Kyunghee înțelegea că prin asta o insulta pe Sunja. Pe ea o făcea proastă. Sunja nesăbuita! Și pe Kyunghee o acuza că lăsase să se întâmple una ca asta. Dar era mai important ca ei să-și fi plătit datoria. Dacă i-ar fi permis să-și găsească de lucru, ar fi avut ceva economii.

Sunja nu se putea opri din plâns. Durerile chinuitoare din partea de jos a abdomenului se întorseseră și erau mai intense, iar ea nu știa ce să spună. Nu înțelegea prea bine ce se întâmplă cu trupul ei.

— *Yobo,* te rog! Te rog să înțelegi! a insistat Kyunghee.

Yoseb nu a răspuns. Sunja stătea cu picioarele întinse ca un bețiv în mijlocul străzii, ținându-se cu mâinile umflate de pântecele imens. Se întreba dacă făcuse bine că o primise în casă. Cum să fi avut un ceas de aur de la mama ei? Trecuseră ani buni de atunci, dar îi cunoscuse pe mama și pe tatăl ei.

Hoonie Kim era fiul infirm a doi țărani, îngrijitori la un han aflat pe o mică proprietate închiriată. De unde să fi avut soția lui un obiect atât de valoros? Chiriașii lor erau în mare parte pescari sau muncitori la piața de pește. Ar fi fost acceptabil dacă fata primea de la mamă câteva inele de aur în valoare de treizeci sau patruzeci de yeni. Poate chiar un inel cu jad, de zece yeni. Oare furase ceasul? se întreba el. Era cu putință ca Isak să se fi căsătorit cu o hoață sau cu o femeie ușoară? Neîndrăznind să dea glas acestui gând, Yoseb a deschis ușa din tablă ondulată și a ieșit.

∴

Când a ajuns acasă, Isak s-a speriat la vederea celor două femei care plângeau. A încercat să le liniștească, astfel încât să poată vorbi coerent. Apoi le-a ascultat explicațiile întretăiate de suspine.

— Și unde s-a dus? le-a întrebat Isak.

— Nu știu. De obicei nu pleacă așa. Nu mi-am dat seama că va fi atât de…

Kyunghee s-a oprit, nedorind să o necăjească și mai tare pe Sunja.

— O să fie bine, a liniștit-o Isak și s-a întors spre Sunja. Nu știam că ai un lucru atât de valoros în casă. E de la mama ta? a întrebat-o el într-o doară.

Sunja încă plângea, așa că Kyunghee a încuviințat din cap, în locul ei.

Isak s-a întors din nou spre soția lui.

— Și mama ta de unde-l are, Sunja? a iscodit-o el.

— Nu am întrebat-o. Poate că îi datora cineva bani.

— Înțeleg, a zis Isak, dând din cap și neștiind ce să creadă.

Kyunghee a atins fruntea fierbinte a Sunjei.

— O să-i explici tu lui Yoseb? l-a rugat pe cumnatul ei. Înțelegi de ce-am făcut noi asta, nu-i așa?

— Desigur. Fratele a împrumutat banii ca să mă ajute pe mine. Sunja și-a vândut ceasul ca să plătească datoria, prin urmare l-a vândut ca să ne ajute să ajungem aici. Drumul a fost scump. Cum ar fi putut el să facă rost de atâția bani așa de repede? Ar fi trebuit să mă gândesc la asta. Am fost un copil naiv, ca de obicei, iar fratele nu voia decât să aibă grijă de mine. E păcat că Sunja a trebuit să vândă ceasul, dar se cuvine să ne plătim datoriile. O să-i explic eu toate astea, surioară. Vă rog să

nu vă faceți griji! le-a încurajat el.

Kyunghee a încuviințat din cap, simțindu-se în sfârșit ceva mai bine.

Un spasm a străfulgerat-o atunci pe Sunja, aproape doborând-o.

— Au! Au!

— E momentul? E cumva…?

Un lichid călduț s-a prelins pe piciorul Sunjei.

— Să chem moașa? a întrebat Isak.

— Sora Okja – trei case mai încolo, a spus Kyunghee și Isak a ieșit în goană.

— Totul e-n regulă, totul e-n regulă, a murmurat Kyunghee, luând-o de mână. Trebuie să te străduiești ca o mamă. Femeile suferă, nu-i așa? Of, draga mea Sunja! Îmi pare nespus de rău că te doare, a continuat ea, apoi a început să se roage: Doamne, Dumnezeule, pogoară mila ta…

Sunja a strâns în pumn materialul fustei și l-a băgat în gură ca să nu țipe. Se simțea de parcă cineva ar fi înjunghiat-o în mod repetat. A mușcat cu putere de materialul aspru.

— *Umma, umma*! a strigat ea.

Sora Okja, moașa, era o coreeancă de cincizeci de ani din Jeju, care moșise aproape toți copiii născuți în ghetou. Bine îndrumată de mătușa ei, Okja își crescuse toți copiii acasă și îi hrănise din ce câștigase ea ca moașă, infirmieră și dădacă. Soțul ei, cu care avea șase copii, era ca și mort pentru ea, deși trăia bine mersi și locuia sub același acoperiș câteva zile pe săptămână, beat criță. Atunci când nu moșea pe cineva, Okja avea grijă de copiii vecinelor care lucrau în fabrici și prin piețe.

Nașterea a fost ușoară. Băiețelul era lung și bine făcut, iar travaliul, oricât de neplăcut trebuie să fi fost pentru Sunja, a fost scurt și, datorită moașei, pruncul a venit pe lume înainte de căderea nopții, împiedicând-o doar să pregătească cina. Sora Okja spera ca nu cumva cumnata ei, care locuia sub același acoperiș, să fi ars din nou orezul cu orz.

— Gata, gata! a liniștit-o ea. Te-ai descurcat de minune, i-a spus fetei, care continua să plângă după mama ei. Băiețelul e puternic și frumușel. Uite ce păr negru are! Acum ar trebui să te odihnești puțin. În curând pruncul va trebuit hrănit, i-a mai zis, înainte să se ridice și să plece.

— Afurisiți de genunchi!

Okja și-a masat rotulele și tibiile, apoi s-a ridicat tacticoasă, asigurându-se că lasă familiei suficient timp la dispoziție să găsească niște bani pe care să i-i ofere.

Kyunghee și-a luat geanta și i-a dat moașei Okja trei yeni.

Femeia nu s-a arătat deloc impresionată.

— Dacă aveți întrebări, chemați-mă!

Kyunghee i-a mulțumit. Se simțea ea însăși ca o mamă. Era un copil frumos. O durea inima când îi vedea fețișoara – avea o claie de păr negru și ochi de un albastru închis. Îi amintea de personajul biblic Samson.

După ce l-a spălat în ligheanul ciobit în care de obicei sărau varza, Kyunghee i-a dat lui Isak pruncul înfășat într-un prosop curat.

— Acum ești tătic, i-a spus zâmbind. E frumos, nu-i așa?

El a dat din cap că da, mai fericit decât își imaginase că va fi vreodată.

— Vai! Mă duc să pregătesc supă pentru Sunja. Trebuie să mănânce cât mai repede.

Kyunghee l-a lăsat pe Isak cu pruncul în camera de zi și s-a dus să vadă ce face Sunja, care adormise deja. În bucătărie, în timp ce înmuia algele uscate în apă rece, s-a rugat ca soțul ei să se întoarcă acasă cât mai curând.

De dimineață, în casă domnea o atmosferă neobișnuită. Kyunghee nu dormise. Yoseb nu se întorsese noaptea trecută. Și Isak încercase să rămână treaz, dar ea îl obligase să se culce, pentru că a doua zi trebuia să țină o predică și avea de lucru toată duminica la biserică. Sunja dormea atât de profund, încât sforăia și nu se trezise decât ca să alăpteze; copilul sugea bine la sân și nu se agita prea mult. Kyunghee făcuse curat la bucătărie, pregătise micul dejun și cususe hăinuțe pentru bebeluș cât timp îl așteptase pe Yoseb. La fiecare câteva minute, se uita pe fereastră.

Tocmai când Isak își termina micul dejun, Yoseb a intrat în casă mirosind a țigări. Avea ochelarii murdari și o barbă scurtă și țepoasă. De cum l-a văzut, Kyunghee s-a îndreptat spre bucătărie ca să-i pregătească micul dejun.

— Frate! l-a întâmpinat Isak, ridicându-se. Te simți bine?

Yoseb a încuviințat din cap.

— S-a născut copilul. E băiat, i-a spus Isak, zâmbind.

Yoseb s-a așezat pe podea, lângă măsuța joasă din lemn de

salcâm – unul dintre puținele lucruri pe care le adusese de acasă. A atins lemnul și gândul i-a zburat înapoi la părinții lui.

Kyunghee i-a pus dinainte tava cu mâncare.

— Știu că ești supărat pe mine, dar ar trebui să mănânci ceva și să te odihnești, a zis ea, mângâindu-l pe spate.

— Frate, îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat, a intervenit Isak. Sunja e foarte tânără și își făcea griji pentru noi. De fapt, datoria era a mea și…

— Pot foarte bine să am grijă de familie, l-a întrerupt Yoseb.

— Așa e, însă ți-am pus în cârcă o povară pe care tu nu ai anticipat-o. Eu te-am adus în situația asta. Vina îmi aparține. Sunja a crezut că ne ajută.

Yoseb și-a încrucișat brațele la piept. Nu-l putea contrazice pe Isak și nici nu se putea supăra pe el. Îi era greu să-și vadă fratele trist. Isak trebuia protejat asemenea unui porțelan dintre cele mai fine. Yoseb își petrecuse toată noaptea cu o sticlă de *doburoku*[27] în față, într-un bar frecventat de coreeni, nu departe de gară, întrebându-se în tot acest răstimp dacă făcuse bine că-l adusese pe firavul Isak în Osaka. Oare cât avea să supraviețuiască fratele lui? Și ce se va întâmpla cu el, dacă până la urmă se va dovedi că Sunja nu este o femeie de ispravă? Kyunghee se atașase deja de fată, iar odată cu venirea pe lume a copilului, Yoseb era responsabil pentru încă o persoană. Părinții și socrii lui contau pe el. În barul aglomerat, bărbații beau și glumeau, totuși nu fusese un suflet în încăperea aceea sordidă, mirosind a calamar ars și a alcool, care să nu-și fi făcut griji în privința banilor, confruntându-se cu teribila sarcină de a avea grijă de familia lui pe aceste meleaguri străine și complicate.

Yoseb și-a acoperit fața cu palmele.

— Ești un om foarte bun, frate, i-a spus Isak. Știu cât de mult muncești.

Yoseb plângea.

— Vrei să o ierți pe Sunja? Că nu a venit să te întrebe înainte? Mă ierți și pe mine, cel pentru care te-ai îndatorat într-atât? Oare ne poți ierta?

Yoseb nu a răspuns. Cămătarul avea să-l privească la fel ca pe toți ceilalți bărbați care trăiau din banii soțiilor, care trudeau în fabrici sau ca servitoare. Soția și cumnata lui însărcinată

[27] Sortiment de sake.

plătiseră datoria cu ceea ce, după toate aparențele, fusese un ceas furat. Ce putea să mai facă el?

— Trebuie să pleci la lucru, nu? l-a întrebat Yoseb. E duminică.

— Da. Sora a promis că va rămâne cu Sunja și cu bebelușul.

— Să mergem, i-a zis Yoseb.

Avea să le ierte. Era prea târziu să mai poată face altceva.

Când cei doi au ieșit din casă, Yoseb și-a luat fratele de mână.

— Așadar, acum ești preot!

— Da, a zâmbit Isak.

— Bun, a încuviințat Yoseb.

— Aș vrea să-i alegi tu numele, i-a propus Isak. Ar dura prea mult dacă i-am scrie tatei și apoi am aștepta. Aici, tu ești capul familiei…

— Nu eu ar trebui să o fac.

— Ba da, trebuie.

Yoseb a inspirat adânc, întorcându-și privirea spre strada goală, și atunci i-a venit ideea.

— Noa.

— Noa, a repetat Isak zâmbind. Da. E un nume minunat!

— Noa, pentru că Noa l-a ascultat pe Dumnezeu și a făcut întocmai cum i-a cerut. Noa, pentru că Noa a crezut atunci, deși părea imposibil.

— Poate că ar trebui să ții tu predica de azi, i-a sugerat Isak, bătându-l ușor pe spate.

Cei doi frați s-au îndreptat în grabă spre biserică, umăr la umăr, unul înalt, plăpând și hotărât, celălalt scund, vânjos și rapid.

CARTEA A II-A

Patria
1939 – 1962

„Mi-am spus atunci că, oricâte dealuri și oricâte pârâuri ai traversa, întreaga lume e Coreea și toți locuitorii ei sunt coreeni”.

Park Wan-Suh

1.

Osaka, 1939

Yoseb a inspirat adânc și s-a proptit bine pe picioare în prag, pregătit ca băiatul de șase ani să dea năvală peste el, după ce așteptase toată săptămâna să-și primească punguța cu bomboane. A deschis ușa de la intrare, încordându-se pentru ce avea să urmeze.

Degeaba.

În camera de la intrare nu era nimeni. Yoseb a zâmbit. Probabil că Noa se ascundea.

— *Yobo,* am sosit! a strigat el spre bucătărie.

A închis ușa în urma lui. Scoțând punga cu bomboane din buzunarul hainei, a exclamat teatral:

— Hmm! Mă întreb unde-o fi Noa. Presupun că, dacă el nu-i acasă, pot să mănânc eu partea lui de bomboane. Sau le-aș putea păstra pentru fratele lui. Ar fi o zi numai bună ca micuțul Mozasu să guste prima bomboană din viața lui. Niciodată nu ești prea mic pentru a primi ceva bun! Și el are deja o lună. Cât ai clipi, Mozasu o să fie și el un luptător ca Noa și ca mine! O să-i prindă bine o bomboană cu dovleac, ca să se facă mai puternic.

Cum nu s-a auzit niciun zgomot, Yoseb a desfăcut hârtia mototolită, foșnind-o înadins, și s-a prefăcut că bagă o

bomboană în gură.

— Uau, e cea mai bună bomboană de dovleac pe care Piggy *ajumma* a făcut-o vreodată! s-a minunat el. *Yobo,* vino! Trebuie să încerci și tu una! E delicioasă! a exclamat el, imitând zgomotos sunetele specifice mestecatului, în timp ce-l căuta pe băiat după dulapul de haine și după ușă, ascunzătorile obișnuite ale lui Noa.

În mod normal, auzind numele frățiorului său, Mozasu, băiatul ar fi țâșnit din ascunzătoare. De obicei un copil manierat, Noa era certat acasă în ultima vreme pentru că-l ciupea pe fratele lui ori de câte ori avea ocazia.

Yoseb a căutat prin bucătărie, dar nici acolo nu era nimeni. Soba era rece la atingere, iar garniturile fuseseră puse pe o măsuță de lângă ușă. Oala de orez era goală. Cina era întotdeauna pregătită când el se întorcea acasă. Oala pentru supă era pe jumătate umplută cu apă, cartofii tocați și ceapa așteptau să fie puse la foc. Mesele de sâmbătă seara erau preferatele lui Yoseb, fiindcă a doua zi nu se ducea la lucru și, cu toate astea, mâncarea nu era gata... Sâmbăta, după o masă tihnită, toată familia se ducea la baia comunală. A deschis ușa din spate de la bucătărie și a scos capul afară, dar nu a văzut decât șanțul cu apă murdară. La vecini, fiica cea mare a lui Piggy *ajumma* pregătea cina pentru familia ei, fără să arunce nici măcar o privire prin fereastra deschisă.

S-or fi dus la piață, a presupus Yoseb. S-a așezat pe perna de podea din camera de la intrare și a deschis unul dintre multele lui ziare. Coloane întregi de cuvinte despre război îi pluteau dinaintea ochilor – Japonia va salva China prin introducerea mijloacelor tehnologizate în industria rurală; Japonia va pune capăt sărăciei din Asia și o va face să prospere; Japonia va salva Asia din ghearele mortale ale imperialismului occidental; și doar Germania, cel mai fidel și cel mai neînfricat aliat al Japoniei, lupta împotriva relelor provocate de Occident. Yoseb nu credea nimic din toate acestea, dar propaganda era de neoprit. În fiecare zi, citea câte trei sau patru ziare, încercând să ghicească adevărul printre rânduri și informații care se contrazice-au. În această seară, ziarele practic repetau, toate, același lucru. Cenzorii trebuie să fi avut foarte mult de muncă noaptea trecută.

În căminul învăluit de tăcere, Yoseb devenea neliniștit și

dornic să ia cina. Dacă Kyunghee se dusese să cumpere ceva de la piață, nu vedea niciun motiv pentru care Sunja, Noa și bebelușul să fi mers cu ea. Fără îndoială că Isak avea de lucru la biserică. Yoseb s-a încălțat.

Pe stradă, nimeni nu știa unde e soția lui, iar când a ajuns la biserică nu l-a găsit nici pe fratele lui. Biroul din spate era pustiu, cu excepția obișnuitului grup de femei așezate pe podea, care-și murmurau rugăciunile cu capetele plecate.

A așteptat îndelung, până când ele au ridicat privirea.

— Mă scuzați că vă deranjez, i-ați văzut cumva pe pastorul Baek sau pe pastorul Yoo?

Femeile, niște *ajumma* între două vârste, care veneau aproape seară de seară la biserică pentru rugăciune, l-au recunoscut pe fratele mai mare al pastorului Baek.

— I-au luat, a strigat femeia mai în vârstă, și pe el, și pe pastorul Yoo, și pe chinezul acela, Hu. Trebuie să-i ajutați…

— Poftim?

— I-a arestat poliția de dimineață. Atunci când toată lumea s-a dus să se închine la templul șintoist, un mai mare din sat l-a auzit pe Hu înălțând rugăciuni către Domnul, când de fapt ar fi trebuit să jure credință împăratului. Polițistul care superviza acțiunea l-a chestionat pe Hu, care i-a spus că toată ceremonia asta e pură idolatrie și că refuză să mai participe. Pastorul Yoo a încercat să explice poliției că băiatul e dezinformat, că nu a vorbit serios, dar Hu a susținut că nu e de acord cu pastorul Yoo. Baek a vrut să le explice și el, însă Hu a zis că mai degrabă acceptă să fie aruncat în cuptorul cu foc. La fel ca Shadrach, Meshach și Abednego! Cunoașteți povestea?

— Da, da, a răspuns Yoseb, iritat de entuziasmul lor religios. Sunt la poliție acum?

Femeile au încuviințat din cap. Yoseb a dat fuga afară.

∴

Noa stătea pe treptele comisariatului de poliție, ținându-și în brațe fratele adormit.

— Unchiule! a șoptit băiatul, zâmbind de ușurare. Mo e foarte greu.

— Ești un frate foarte bun, Noa! l-a felicitat Yoseb. Unde e mătușa ta?

— Înăuntru, a răspuns copilul, făcând semn din cap spre clădirea poliției, pentru că avea mâinile ocupate. Unchiule, vrei

să-l ții pe Mozasu? Mă dor brațele.

— Poți să mai aștepți puțin aici? Mă întorc imediat sau o trimit pe mama ta afară.

— *Umma* mi-a promis că îmi dă ceva bun, dacă nu-l mai ciupesc pe Mozasu și dacă stau cuminte cu el aici. Bebelușii nu au voie înăuntru, a zis Noa sobru. Dar mi s-a făcut foame. Stau aici de-atâta vreme…

— Îți dă și unchiul ceva bun, Noa. Unchiul se întoarce imediat, l-a asigurat Yoseb.

— Dar, unchiule… Mo e…

— Da, Noa, însă tu ești puternic.

Noa și-a îndreptat umerii și spatele. Nu voia să-și dezamăgească unchiul, ruda lui preferată.

Yoseb tocmai se pregătea să deschidă ușa de la secția de poliție, când a auzit glasul lui Noa și s-a întors:

— Și ce să fac dacă Mozasu începe să plângă, unchiule?

— Cântă-i ceva și plimbă-l. Așa cum făceam și eu când tu erai de vârsta lui. Îți mai amintești?

— Nu, nu-mi amintesc, a răspuns băiatul, gata să izbucnească în lacrimi.

— Unchiul se întoarce imediat.

∴

Polițiștii nu le-au dat voie să-l vadă pe Isak. Femeile așteptaseră la secție, timp în care Sunja ieșea la fiecare câteva minute ca să vadă ce fac Noa și Mozasu. Copiii nu aveau voie să intre, așa că Kyunghee rămăsese la recepție, din moment ce ea vorbea japoneza. Când Yoseb a intrat în sala de așteptare, soția lui a icnit, apoi a expirat prelung. Sunja stătea pe scaunul de alături, aplecată în față și plângând.

— L-au arestat pe Isak? a întrebat el.

Kyunghee a dat din cap că da.

— Vorbește încet! l-a rugat ea, continuând să o mângâie pe Sunja pe spate. Nu știi cine ne ascultă.

— Femeile de la biserică mi-au spus ce s-a întâmplat, a șoptit Yoseb. De ce a făcut băiatul atâta tărăboi pentru o plecăciune?

Acasă, guvernul colonial aduna creștini și-i punea să se închine în fața altarelor în fiecare dimineață. Aici, liderii voluntari ai comunității nu-ți cereau asta decât o dată sau de două ori pe săptămână.

— Putem să plătim o amendă?

— Nu cred, a răspuns Kyunghee. Ofițerul ne-a trimis acasă, dar noi am așteptat, poate îi dau drumul…

— Isak nu poate să rămână la închisoare, a reluat Yoseb. Pur și simplu nu se poate.

∴

La recepție, Yoseb și-a coborât umerii și a făcut o plecăciune adâncă, din talie.

— Fratele meu are o sănătate fragilă. E așa din copilărie. Ar fi greu pentru el să stea la închisoare. De-abia s-a vindecat de tuberculoză. Ar putea să meargă acasă și să revină mâine la secție pentru interogatoriu? a întrebat Yoseb într-o japoneză formală.

Polițistul a clătinat din cap politicos, indiferent la solicitările lui. Celulele erau pline de coreeni și de chinezi și, din spusele apropiaților acestora, aproape toți se confruntau cu o problemă serioasă de sănătate, care nu le permitea să stea la închisoare. Cu toate că ofițerului îi părea rău de bărbatul care pleda pentru cauza fratelui său, ofițerul nu putea să facă nimic. Preotul avea să fie reținut multă vreme – așa se întâmpla mereu în cazul activiștilor religioși. În vremuri de război, se luaseră măsuri de constrângere împotriva infractorilor pentru asigurarea securității naționale. Totuși, era inutil să vorbești despre asta. Coreenii iscau conflicte, apoi invocau tot soiul de scuze.

— Dumneavoastră ar trebui să plecați acasă cu femeile. Preotul este interogat și nu-l veți putea vedea. Vă pierdeți vremea aici.

— Vedeți, domnule, fratele meu nu se opune cu nimic împăratului sau guvernului. Nu a fost implicat niciodată în acțiuni împotriva guvernului, a explicat Yoseb. Pe fratele meu nu îl interesează politica și sunt sigur că el…

— Nu are dreptul să primească vizitatori. Dacă scapă de acuzații, vă asigur că va fi eliberat și trimis acasă, le-a zâmbit polițistul politicos. Nimeni nu vrea să rețină un om nevinovat.

Ofițerul credea cu tărie că guvernul japonez este corect și rezonabil.

— Pot să fac ceva în acest sens? a coborât Yoseb vocea, pipăindu-și buzunarele în căutarea portofelului.

— Nici eu, nici dumneavoastră nu putem face nimic, l-a întrerupt ofițerul iritat. Și sper că nu vreți să mă mituiți. O asemenea încercare nu face decât să agraveze infracțiunea

comisă de fratele dumneavoastră. El și colegii lui au refuzat să fie loiali împăratului. E o acuzație gravă.

— Nu voiam să fac nimic rău. Îmi cer scuze pentru vorbele mele prostești... Nu mi-aș permite niciodată să vă jignesc, domnule.

Yoseb s-ar fi târât pe podeaua comisariatului de poliție, dacă asta i-ar fi garantat eliberarea lui Isak. Fratele lui mai mare, Samoel, fusese curajos. Îi înfruntase pe polițiști cu îndrăzneală și totodată cu bună-cuviință, însă Yoseb știa că el nu e erou. El ar fi împrumutat și mai mulți bani și și-ar fi vândut cocioaba, dacă poliția ar fi acceptat să fie mituită în schimbul eliberării lui Isak. Nu vedea ce rost avea să moară cineva pentru țară ori pentru orice alt ideal, și mai măreț. Pentru el, supraviețuirea și familia erau mai importante.

Polițistul și-a îndreptat ochelarii și s-a uitat peste umărul lui Yoseb, deși în spatele lui nu era nimeni.

— Mai bine ați conduce femeile acasă. Nu au ce căuta aici. Băiatul și bebelușul le așteaptă afară. Mereu vă lăsați copiii să se joace pe stradă, chiar și seara. Ar trebui să fie acasă. Dacă nu aveți grijă de ei, într-o bună zi vor sfârși la închisoare, l-a prevenit polițistul epuizat. Fratele dumneavoastră își va petrece noaptea aici. Înțelegeți?

— Da, domnule. Vă mulțumesc, domnule! Îmi cer scuze de deranj. Îi pot aduce câteva lucruri în seara asta?

— De dimineață, i-a răspuns polițistul răbdător, îi puteți aduce haine și mâncare. Dar cărțile religioase sunt interzise. De asemenea, toate materialele de citit trebuie să fie scrise în japoneză, a adăugat calm și gânditor. Din păcate, nu poate primi vizitatori. Îmi pare foarte rău.

Yoseb voia să creadă că bărbatul în uniformă nu e un om rău, ci doar un angajat care face o meserie ce-i displace și că se simțea obosit pentru că era sfârșit de săptămână. Poate că și el își dorea să cineze și să facă o baie. Yoseb îl privea ca pe o ființă rațională. Era prea simplu să presupui că toți polițiștii japonezi sunt răi. În plus, voia să creadă că fratele lui e supravegheat de niște oameni cumsecade. În caz contrar, situația era de nesuportat.

— Atunci, îi vom aduce lucrurile mâine-dimineață, a spus Yoseb, privindu-l pe ofițer drept în ochi. Vă mulțumesc, domnule!

— Desigur.

Bărbatul a înclinat ușor din cap.

∴

Noa a fost lăsat să mănânce toate bomboanele și să se joace afară și, cât timp Sunja a pregătit cina în bucătărie, Yoseb a răspuns la toate întrebările lui Kyunghee. Soția lui îl căra în spate pe micuțul Mozasu, legat într-o păturică îngustă.

— Poți să apelezi la cineva? l-a întrebat ea în șoaptă.

— La cine?

— La misionarii canadieni, i-a sugerat femeia. I-am cunoscut acum câțiva ani, îți amintești? Erau atât de amabili. Iar Isak zicea că trimit regulat bani pentru susținerea bisericii. Ei ar putea să explice poliției că pastorii nu făceau nimic rău.

Kyunghee se învârtea în cercuri mici, iar Mozasu gângurea mulțumit.

— Și cum să dau de ei?

— Printr-o scrisoare.

— Pot să le scriu în coreeană? Și cât durează până primesc scrisoarea și-mi răspund? Cât o să reziste Isak în...?

Sunja a intrat în cameră, l-a desfăcut pe Mozasu din cârca lui Kyunghee și l-a dus în bucătărie să-l alăpteze. Mirosul de orez și ovăz umplea micuța locuință.

— Nu cred că misionarii vorbesc coreeană. Poți să rogi pe cineva să-ți scrie o scrisoare în japoneză? l-a întrebat Kyunghee.

Yoseb nu a răspuns. Avea să le scrie el o scrisoare cumva, dar nu vedea de ce le-ar păsa polițiștilor de ce are de spus un misionar canadian într-un astfel de război. Scrisoarea avea să ajungă într-o lună.

Sunja s-a întors cu Mozasu.

— Am pus deoparte câteva lucruri pentru Isak. Pot să i le duc mâine-dimineață? a întrebat ea.

— Le duc eu, a răspuns Yoseb. Înainte să merg la muncă.

— Poți să-i ceri ajutorul șefului tău? Poate că, fiind japonez, îl vor asculta, și-a dat cu părerea Kyunghee.

— Shimamura-san n-o să ajute niciodată o persoană aflată în închisoare. El îi consideră pe creștini rebeli. Oamenii aflați în fruntea demonstrației de la 1 martie erau creștini. Toți japonezii știu asta. Eu nici măcar nu-i spun că merg la biserică. Nu-i spun nimic. M-ar concedia pur și simplu, dacă ar crede că sunt implicat în orice activitate care are legătură cu protestul. Și

atunci, ce s-ar alege de noi? Nu se găsesc slujbe pentru oameni ca mine.

După asta, nimeni n-a mai zis nimic. Sunja l-a chemat pe Noa de pe stradă. Era ora mesei.

2.

În fiecare dimineață, Sunja mergea la poliție și ducea trei *onigin* din orz și mei. Dacă bugetul îi permitea, fierbea bine un ou, înmuia oul curățat în sos de soia acru și îl adăuga în *bento*-ul[28] modest al lui Isak. Nimeni nu putea fi sigur că i se dădea mâncarea, dar Sunja nici nu avea cum să demonstreze contrariul. Toată lumea din cartier cunoștea pe câte cineva care ajunsese la închisoare, iar poveștile care circulau erau cel puțin îngrijorătoare, dacă nu chiar terifiante. Yoseb refuza să vorbească despre Isak, dar arestarea fratelui lui îl schimbase mult. Smocuri cenușii i se iviseră în părul odinioară negru și suferea de dureri puternice de stomac. A încetat să le mai scrie părinților, cărora nu le putea povesti despre Isak, așa că le-a scris Kyunghee în locul lui, inventând tot soiul de scuze. La masă, Yoseb păstra o mare parte din porția lui de mâncare pentru Noa, care-i stătea tăcut alături. Yoseb și Noa împărtășeau aceeași suferință cumplită, cauzată de absența lui Isak.

În ciuda numeroaselor petiții depuse, nimănui nu i se permisese să-l vadă pe Isak, totuși familia credea că e în viață, fiindcă poliția nu le spusese nimic altceva. Bătrânul preot și paracliserul rămăseseră și ei la închisoare și familia spera că cei trei se susțin cumva unul pe altul, cu toate că nimeni nu știa cum sunt închiși prizonierii. La o zi după arestare, poliția descinsese la ei acasă și confiscase câteva dintre cărțile și documentele lui Isak. Plecările și venirile familiei erau monitorizate. Un detectiv îi vizita la câteva săptămâni ca să-i interogheze. Poliția pusese lacăt pe ușa bisericii, dar congregația continua să se întrunească în secret, în grupuri mici, conduse de bătrânii membri ai bisericii. Kyunghee, Sunja și Yoseb nu se vedeau niciodată cu enoriașii, de teamă să nu-i

[28] Cutiuță din lemn, în care se transportă gustarea.

pună în pericol. Majoritatea misionarilor străini de acasă și de aici se întorseseră deja în țările lor de baștină. Rareori mai vedeai un caucazian prin Osaka. Yoseb le scrisese misionarilor canadieni despre Isak, dar nu primise niciun răspuns.

Autoritatea decizională a Bisericii Prezbiteriene fusese constrânsă să declare că ceremoniile obligatorii de la templul șintoist erau o datorie civică mai degrabă decât una religioasă, deși împăratul, aflat în fruntea religiei de stat, era privit ca un zeu în carne și oase. Pastorul Yoo, preot credincios și pragmatic, considerase că ceremonia din templu, la care localnicilor li se cerea să se adune și să execute tot soiul de ritualuri, era, de fapt, un ritual păgân, efectuat cu scopul de a trezi sentimentele naționaliste. Închinarea la idoli era, desigur, o ofensă la adresa Domnului. Cu toate acestea, pastorul Yoo îi încurajase pe Isak, pe Hu și pe enoriași să se închine la templul șintoist, pentru binele tuturor. Nu voia ca enoriașii, printre care se aflau mulți adepți recenți ai credinței creștine, să fie pedepsiți cu închisoarea sau cu moartea ca urmare a reacției predictibile a guvernului la nesupunerea populației. Pastorul Yoo își sprijinea ideile pe epistolele Apostolului Pavel. Astfel se face că, ori de câte ori se țineau întâlniri la câte un templu din apropiere, frecvența lor diferind de la un oraș la altul, bătrânul pastor, Isak și Hu participau și ei, la nevoie, alături de cei care se aflau atunci în biserică. Cu toate acestea, având vederea slabă, bătrânul pastor nu știuse că, în cadrul fiecărei ceremonii șintoiste, paracliserul Hu rostea *Tatăl Nostru* fără întrerupere, chiar și atunci când făcea plecăciuni, stropea cu apă sfințită sau bătea din palme, ca toți ceilalți. Isak observase, desigur, dar nu spusese nimic. La drept vorbind, admirase credința și opoziția și Hu.

∴

Cât despre Sunja, arestarea lui Isak o făcuse să se gândească bine la ce avea să urmeze, dacă se întâmpla acel lucru de neconceput. Oare Yoseb o va alunga împreună cu copiii? Unde să se ducă și cum? Cum va reuși să aibă grijă de copii? Kyunghee n-o să-i ceară să plece, dar chiar și așa... ea nu era decât o simplă soție. Trebuia să-și încropească un plan și să pună bani deoparte, în caz că va fi nevoită să se întoarcă la mama ei, cu băieții.

Prin urmare, trebuia să-și găsească de lucru. O să se facă

vânzătoare. Una era ca o femeie precum mama ei să găzduiască oameni la han și să câștige bani împreună cu soțul ei și cu totul alta era ca o tânără să stea în picioare la piață și să le vândă mâncare străinilor, strigând până răgușea. Yoseb a încercat să-i interzică să se angajeze, dar nu-l putea asculta. Cu lacrimile șiroind pe față, i-a spus cumnatului că Isak și-ar dori ca ea să facă rost de bani pentru a trimite băieții la școală. În fața acestui argument, Yoseb a cedat. I-a interzis, totuși, lui Kyunghee să iasă pe stradă, iar soția i-a dat ascultare. Avea voie să pregătească murăturile împreună cu Sunja, dar nu și să le vândă. Yoseb nu putea protesta prea mult, fiindcă aveau nevoie de bani pentru gospodărie. Într-un fel, cele două femei încercau să-l asculte, în nesupunerea lor – nu voiau să-l sfideze și să-l rănească, dar greutățile financiare deveniseră imposibil de depășit prin eforturile unui singur om.

Prima zi de vânzare a avut loc la o săptămână după arestarea lui Isak. După ce a lăsat la închisoare mâncarea pentru soțul ei, Sunja a pornit spre piață, împingându-și căruciorul din lemn, în care așezase un vas mare, din lut, plin cu *kimchi.* Piața în aer liber din Ikaino era un amestec de magazinașe modeste, care ofereau obiecte de gospodărie, țesături, tatami și aparatură electrică și găzduia o mulțime de vânzători ambulanți ca ea, care umblau de colo-colo și vindeau clătite de casă cu praz, sushi și paste cu soia.

Kyunghee avea grijă de Mozasu acasă. Aproape de vânzătorii ambulanți de *gochujang* și *doenjang,* Sunja a observat două coreence care vindeau biscuiți din făină de grâu. Și-a împins căruciorul spre ele, sperând să se poată opri între taraba cu biscuiți și cea cu paste de soia.

— O să pută groaznic, a spus cea mai în vârstă dintre vânzătoarele de biscuiți. Mută-te în capătul celălalt al pieței! i-a zis, arătând spre sectorul cu pește.

Când s-a apropiat de femeile care vindeau anșoa uscate și alge, coreencele mai în vârstă au fost și mai puțin primitoare.

— Dacă nu-ți iei de-aici căruciorul ăsta împuțit, o să-i pun pe băieții mei să se ușureze în vasul tău de lut. Ai înțeles, țăranco? i-a spus o femeie înaltă, cu basma albă.

Sunjei nu i-a venit în minte niciun răspuns, atât era de uimită. Și nici măcar nu vindeau *kimchi.* În plus, mirosul de *doenjang* era la fel de înțepător.

A înaintat până când nu a mai văzut-o pe niciuna dintre *ajumma* și a ajuns aproape de intrarea în gară, unde se vindeau pui vii. Izul puternic de animale moarte o copleșea. A găsit un loc pentru a-și strecura căruțul, între tăietorul de porci și taraba cu pui.

Mânuind un cuțit enorm, măcelarul japonez tranșa un porc de talia unui copil mic. La picioarele lui se afla o găleată mare, plină cu sânge. Două capete de porc erau expuse pe masa din față. Măcelarul era un domn în vârstă, cu brațe lungi și musculoase și vene pronunțate. Transpira abundent. Când a văzut-o, i-a zâmbit.

Sunja și-a oprit căruciorul în spațiul liber de lângă taraba lui. Ori de câte ori un tren oprea în gară, îi simțea trepidațiile în tălpile sandalelor. Pasagerii coborau și mulți dintre ei intrau în piață, dar niciunul nu se oprea la căruciorul ei. Sunja se abținea să nu plângă. Sânii îi plesneau de lapte și-și dorea să fie acasă cu Kyunghee și Mozasu. Și-a șters fața cu mâneca și a încercat să-și amintească cum procedau cele mai pricepute dintre *ajumma* de acasă.

— *Kimchi*! *Kimchi* delicios! Încercați acest *kimchi* delicios și nu-l veți mai prepara niciodată acasă! a strigat ea.

Trecătorii s-au întors spre ea, iar Sunja, rușinată, le-a evitat privirea. Nimeni nu a cumpărat nimic. După ce a terminat de tranșat porcul, măcelarul s-a spălat pe mâini și i-a dat douăzeci și cinci de seni, iar Sunja i-a umplut o cutie. Nu părea să-l deranjeze că ea nu vorbește japoneză. A pus cutia lângă capetele de porc, apoi s-a aplecat în spatele tarabei după bento. Cu bețișoarele a pus puțin *kimchi* peste orezul alb și a luat o înghițitură chiar în fața ei.

— *Oishii! Oishii nee!*[29] *Honto oishi!* a exclamat el zâmbind.

Sunja a făcut o plecăciune.

La prânz, Kyunghee i l-a adus pe Mozasu să-l alăpteze, iar Sunja și-a amintit că vânzările trebuie să acopere măcar prețul verzei, al ridichilor și al condimentelor. La sfârșitul zilei trebuia să aibă mai mulți bani decât cheltuise cu pregătirea *kimchi*-ului.

Kyunghee a supravegheat căruciorul cu marfă, câtă vreme ea a hrănit bebelușul, întoarsă cu fața la perete.

— Mie mi-ar fi frică, a zis Kyunghee. Mai știi când ți-am povestit că aș vrea să vând *kimchi* la piață? Ei bine, nu-mi

[29] „Delicios! Delicios! Cu adevărat delicios!“ - în lb. japoneză în orig.

imaginam cum e să stai atâta în picioare aici. Ești așa de curajoasă!

— Am de ales? a întrebat Sunja, privindu-și copilașul frumos.

— Vrei să rămân cu tine?

— O să ai probleme, a avertizat-o Sunja. Ar trebui să fii acasă când se întoarce Noa de la școală și să pregătești cina. Regret că nu te pot ajuta, surioară.

— Ce am eu de făcut e simplu, a răspuns Kyunghee.

Era aproape ora două după-amiază și se lăsase răcoare, căci soarele se pregătea de apus.

— Nu vin acasă până nu vând tot borcanul.

— Serios?

Sunja a dat din cap că da. Fiul ei, Mozasu, semăna cu Isak. Nu aducea deloc cu Noa, care avea pielea măslinie și părul negru, lucios. Privirea ageră a lui Noa observa totul în jur. Cu excepția gurii, Noa semăna aproape leit cu tânărul Hansu. La școală, Noa stătea nemișcat în timpul orelor, își aștepta rândul și era considerat un elev foarte bun. Fusese un bebeluș liniștit. Și Mozasu era un prunc vesel, încântat să fie luat în brațe de un străin. Când se gândea la cât de mult își iubește copiii, își amintea de părinții ei. Era așa departe de mama și de tatăl ei! Stătea lângă gara zgomotoasă, încercând să vândă *kimchi.* Nimic rușinos în munca ei, dar cu siguranță nu asta își doriseră părinții pentru ea. Și totuși, simțea că ei ar fi vrut ca ea să câștige bani, mai ales în situația de față.

Când a terminat de alăptat, Kyunghee i-a pus pe cărucior două cornuri cu zahăr și o sticlă cu lapte praf.

— Trebuie să mănânci, Sunja. Doar alăptezi și nu e deloc ușor, nu? Trebuie să bei multă apă și lapte.

Kyunghee s-a întors, astfel încât ea să i-l poată așeza pe Mozasu în spate, apoi a legat bine copilul în eșarfă.

— Mă duc acasă să-l întâmpin pe Noa și să pregătesc cina. Să te întorci repede, bine? Facem o echipă bună împreună.

Mozasu stătea cu căpșorul sprijinit între omoplații delicați ai lui Kyunghee, iar Sunja i-a urmărit îndepărtându-se. Când au ajuns suficient de departe ca să nu o mai audă, a început să strige:

— *Kimchi*! *Kimchi*! *Kimchi* delicios! *Oishii* desu! *Oishii kimchi*!

Sunetul acesta, sunetul propriei voci îi era familiar, nu pentru că era vocea ei, ci pentru că îi amintea de toate drumurile pe

care le făcuse la piață în copilărie – mai întâi împreună cu tatăl ei și mai târziu singură, ca o domnișoară, apoi ca o îndrăgostită care tânjește după privirea iubitului ei. Corul de femei care-și lăudau marfa îi rămăsese viu în minte, iar acum i se alăturase și ea.

— *Kimchi*! *Kimchi*! *Kimchi* de casă! Cel mai delicios *kimchi* din Ikaino! Mai gustos decât al bunicii tale! *Oishii desu, oishii*!

Măcelarul a ridicat ochii de la taraba lui și i-a zâmbit mândru.

În seara aceea, Sunja nu s-a întors acasă până când nu a văzut vasul de *kimchi* golindu-se de tot.

Acum, reușea să vândă tot *kimchi*-ul pe care ea și Kyunghee îl pregăteau, iar talentul de a-l vinde îi dăduse putere. Dacă izbuteau să facă mai mult *kimchi,* era sigură că l-ar fi vândut pe tot, însă fermentarea era un proces de durată și nu mereu găseai ingredientele necesare. Chiar și atunci când obțineau un profit decent, în săptămâna următoare varza se putea scumpi brusc sau mai rău, să nu se găsească deloc. Când nu era varză la piață, femeile conservau ridichi, castraveți, usturoi sau arpagic, iar uneori Kyunghee conserva morcovi, vinete fără usturoi sau pastă de ardei, fiindcă japonezii preferau acest gen de murături. Sunja era tot timpul cu gândul la o bucată de pământ. Micuța grădină a mamei, aflată în spatele casei le hrănise chiar și atunci când oaspeții de la han mâncau de două ori mai mult decât plăteau. Prețul produselor proaspete continua să crească, iar muncitorii nu-și permiteau nici alimentele de bază. Recent unii clienți îi ceruseră o ceașcă de *kimchi,* pentru că nu-și permiteau să cumpere un borcan.

Dacă nu avea *kimchi* sau murături de vânzare, Sunja vindea alte lucruri. Cocea cartofi dulci și castane sau fierbea porumb. Acum avea două cărucioare, pe care le lega unul de celălalt ca pe niște vagoane de tren – unul conținea o plită încropită, iar celălalt, doar murături. Cărucioarele ocupau aproape toată bucătăria, fiindcă trebuia să le țină în casă, de teamă să nu le fure cineva. Împărțea profitul în mod egal cu Kyunghee, iar ea punea deoparte cât de mulți bănuți putea pentru educația băieților și pentru biletul lor de întoarcere acasă, în caz că erau nevoiți să plece.

Când Mozasu a împlinit cinci luni, a început să vândă și bomboane la piață. Ingredientele se găseau tot mai rar, dar, din fericire, Kyunghee făcuse rost de doi saci de zahăr brun de la un

băcan coreean, al cărui cumnat japonez lucra în armată.

La locul ei obișnuit de lângă taraba tăietorului de porci, Sunja aprindea focul sub vasul de metal folosit la topirea zahărului. Cutia din oțel care funcționa pe post de sobă îi dădea de furcă în ultima vreme. De îndată ce-și va permite, Sunja plănuia să-și cumpere una adevărată, pe dimensiunile căruciorului ei. Și-a suflecat mânecile și a învârtit cărbunii încinși ca să circule aerul și să crească temperatura.

— *Agasshi*[30], aveți *kimchi* astăzi?

Era o voce de bărbat și a ridicat privirea. Avea cam aceeași vârstă cu Isak, era îmbrăcat asemenea cumnatului ei – frumos, dar fără să atragă prea mult atenția. Era proaspăt ras și avea unghii îngrijite. Purta ochelari cu lentile groase, a căror ramă grea îi urâțea trăsăturile, altfel frumoase.

— Nu, domnule. Azi nu avem *kimchi.* Doar bomboane. Dar nu sunt gata încă.

— A! Și *kimchi* când mai aduceți?

— E greu de spus. Nu prea se găsește varză de cumpărat, iar ultimul lot de *kimchi* pe care-l pregătim nu e gata încă, i-a răspuns Sunja, apoi s-a întors la cărbuni.

— Peste o zi, două? Sau poate peste o săptămână?

Ea a ridicat din nou privirea, surprinsă de insistența lui.

— În vreo trei zile. Poate doar în două, dacă vremea continuă să se încălzească, domnule. Dar nu cred c-o să fie așa de repede, a adăugat Sunja fără ezitare, sperând că acum o s-o lase să se apuce de făcut bomboanele.

Câteodată, le vindea câteva pungi tinerelor care coborau din tren pe la ora asta.

— Cât *kimchi* o să aveți?

— Suficient cât să vă vând. Cât ați dori? Majoritatea clienților își aduc propriile recipiente. De cât credeți că veți avea nevoie?

Clientele ei erau coreence care lucrau în fabrici și nu aveau timp să-și pregătească *banchan*[31] singure.

Când vindea dulciuri, clienți îi erau copiii și tinerele.

— Reveniți peste trei zile și, dacă vă aduceți un recipient...

Tânărul a început să râdă.

---

[30] „Domnișoară“ - termen folosit pentru a aborda o tânără de vârstă necunoscută - în lb. japoneză în orig.

[31] „Garnitură” servită în farfurioare de mici dimensiuni alături de orez – în lb. japoneză în orig.

— Păi, mă întrebam dacă n-ați putea să-mi vindeți tot ce faceți, a explicat el, potrivindu-și ochelarii pe nas.

— Doar nu puteți să mâncați atâta *kimchi*! Și restul cum o să-l țineți proaspăt? a răspuns Sunja, clătinând din cap, mirată de prostia lui. În câteva luni vine vara și deja e cald afară.

— Scuzați-mă! Ar fi trebuit să vă explic. Mă numesc Kim Changho și sunt proprietarul restaurantului *yakiniku*[32], aflat în apropierea gării Tsuruhashi. Excelentului dumneavoastră *kimchi* i s-a dus vestea.

Ea și-a șters mâinile pe șorțul pe care îl purta pe deasupra hainei din bumbac, vătuite, cu ochii în continuare la cărbunii încinși.

— Cumnata mea știe ce face în bucătărie. Eu doar o ajut să-l prepare și îl vând la piață.

— Da, da, am auzit și asta. Ei bine, vreau să angajez niște femei care să prepare *kimchi* și *banchan* pentru restaurantul meu. Vă pot face rost de varză și…

— De unde, domnule? De unde să faceți rost de varză? Noi am căutat peste tot. Cumnata mea se duce la piață dimineața devreme și cu toate astea…

— Știu eu unde să găsesc, a încredințat-o el zâmbind.

Sunja habar n-avea ce să spună. Vasul din metal pentru bomboane se încinsese deja, era timpul să toarne zahărul și apa, dar nu voia să înceapă acum. Dacă individul vorbea serios, era important să audă ce are de zis. A auzit trenul sosind. Ratase primii clienți.

— Unde ziceați că e restaurantul?

— E restaurantul cel mare din spatele gării. Pe aceeași stradă cu farmacia japonezului uscătiv, îl știți? Okada-san… Cel care poartă ochelari negri că ai mei?

Și-a împins ochelarii mai sus pe nas, zâmbind strengărește.

— A! Știu unde e farmacia.

Acolo mergeau toți coreenii când se îmbolnăveau de-a binelea și erau dispuși să dea bani pe un medicament bun. Okada nu era un individ prietenos, dar era cinstit. Se spunea că poate să vindece multe boli.

Tânărul nu părea că ar vrea să profite de ea, dar nu putea fi

[32] „Carne la grătar“. Termenul descrie în sens larg restaurante în care înșiși clienții frig, la alegere, bucățele de carne și legume pe grătare mici, de obicei încastrate în mese.

sigură. În cele câteva luni de când era vânzătoare, servise câțiva clienți pe datorie, care nu mai plătiseră marfa. Unii oameni mințeau cu ușurință și nu dădeau doi bani pe interesele celorlalți.

Kim Changho i-a întins o carte de vizită.

— Uitați adresa! Îmi puteți aduce *kimchi*-ul când e gata? Aduceți-l pe tot! Vă plătesc cu banii jos și vă fac și rost de varză.

Sunja a încuviințat din cap, fără să rostească vreun cuvânt. Dacă avea un singur client pentru *kimchi,* atunci îi rămânea mai mult timp să prepare și alte lucruri pe care să le vândă. Cel mai greu îi era să procure varza, așa că, dacă el putea să se ocupe de asta, lucrurile aveau să meargă mult mai ușor. Kyunghee umbla de obicei prin piață cu Mozasu în spinare ca să găsească ingredientele rare de care avea nevoie și adesea se întorcea acasă cu coșul de cumpărături gol. Așa că Sunja i-a promis bărbatului că-i va aduce tot ce are.

∴

Vitrina restaurantului era cea mai mare de pe scurta străduță paralelă cu gara. Spre deosebire de celelalte magazine din apropiere, acesta avea o reclamă cu un înscris frumos, realizată de o firmă profesionistă. Cele două femei au admirat literele mari și negre sculptate și pictate pe o placă mare, din lemn. Se întrebau ce înseamnă acele cuvinte. Era, în mod evident, un restaurant *galbi*[33], cu specific coreean – mirosul de carne friptă se simțea de la două blocuri distanță –, dar reclama era scrisă într-un alfabet japonez dificil, pe care niciuna dintre ele nu-l putea citi. Sunja a apucat mânerul cărucioarelor încărcate cu tot *kimchi*-ul pe care îl pregătiseră în ultimele săptămâni și a inspirat adânc. Dacă vindea *kimchi* restaurantului în mod constant, avea să obțină un venit regulat. Astfel putea să cumpere mai des ouă pentru Isak și Noa și material gros din lână pentru Kyunghee, care voia să coasă haine noi pentru Yoseb și Noa.

Yoseb stătea cât mai mult departe de casă în ultima vreme, plângându-se de prezența și de mirosul ingredientelor necesare pentru *kimchi* care răzbătea din bucătărie. Nu voia să trăiască într-o fabrică de *kimchi.* Nemulțumirea lui era principalul motiv pentru care femeile preferau să vândă dulciuri, dar zahărul se

[33] Un soi de rotiserie, unde se servește în special friptură de vită, dar și alte sortimente de carne la grătar - în lb. japoneză în orig.

găsea mult mai greu decât varza sau cartofii dulci. Deși Noa nu se plângea, pe el îl afecta cel mai mult mirosul de *kimchi.* Asemenea tuturor celorlalți copii de coreeni de la școală, hainele lui miroseau invariabil a ceapă și chili, a usturoi și a pastă de creveți. Astfel, profesorul îl așezase pe Noa în spatele clasei, lângă un grup de coreeni ale căror mame creșteau porci în casă. Toată lumea îi striga pe copiii care trăiau cu porcii sub același acoperiș *buta*[34]. Noa, al cărui *tsumei* era Nobuo, stătea alături de copiii *buta* și era poreclit „usturoi puturos”.

Acasă, Noa îi cerea mătușii gustări și mâncăruri fără usturoi, sperând că prin asta îi va împiedica pe copii să vorbească urât despre el. Când l-a întrebat de ce, Noa i-a mărturisit adevărul mătușii. Cu toate că erau mai scumpe, Kyunghee îi cumpăra lui Noa chifle mari cu lapte de la brutărie pentru micul dejun și îi pregătea cartofi *korokke*[35] sau *yakisoba*[36] pentru gustarea de la școală.

Copiii erau nemiloși, dar Noa nu îi înfrunta. Prefera să învețe și mai bine și să-i surprindă pe profesori. Era pe primul sau al doilea loc la învățătură în clasa a doua. La școală, Noa nu avea prieteni, iar atunci când copiii coreeni se jucau pe stradă, el nu li se alătura. Singura persoană pe care aștepta cu nerăbdare să o vadă era unchiul lui, însă în ultimele zile, când Yoseb a stat acasă, nu se simțea în apele lui.

Kyunghee și Sunja rămăseseră tăcute pe stradă, în fața restaurantului, neîndrăznind să intre. Ușa era deschisă, dar restaurantul nu era deschis încă pentru clienți. În ciuda entuziasmului inițial la gândul de a vinde mai mult *kimchi,* Kyunghee fusese totodată sceptică în privința ofertei și refuzase să o lase pe Sunja să se ducă singură într-un loc necunoscut. Insistase să o însoțească, cu tot cu Mozasu în cârcă. Nu îi spuseseră lui Yoseb că vin aici, dar aveau de gând să-i mărturisească totul după această primă întâlnire.

— Eu rămân afară cu căruciorul și te aștept, i-a zis Kyunghee, bătându-l ritmic pe Mozasu cu mâna dreaptă. Bebelușul stătea liniștit în eșarfa lui atârnată de spinarea lui Kyunghee.

— Crezi că ar trebui să duc *kimchi*-ul înăuntru? a întrebat-o Sunja.

---

[34] „Porc” – în lb. japoneză în orig.

[35] „Crochete de cartofi” – în lb. japoneză în orig.

[36] „Tăiței prăjiți” – în lb. japoneză în orig.

— Ce-ar fi să-i zici lui să iasă?

— Am putea să intrăm amândouă.

— Te aștept aici. Dar dacă nu ieși repede, o să intru și eu, bine?

— Dar cum o să împingi căruciorul și...

— Mă descurc eu. Mozasu e bine.

Somnoros, bebelușul își sprijinea acum căpșorul de spinarea ei, în timp ce ea continua să îl legene.

— Haide, intră și eu te aștept! Roagă-l pe Kim Changho să vină afară. Nu sta prea mult de vorbă cu el înăuntru, bine?

— Speram să fim amândouă când vorbim cu el. Sunja se holba la cumnata ei, neștiind ce să facă, apoi și-a dat seama că poate ea se temea să intre în restaurant. Dacă soțul o va întreba ce se întâmplase, putea să-i răspundă sincer că ea rămăsese afară tot timpul.

3.

Aprilie 1940

Era al doilea restaurant în care intrase în viața ei. Sala de mese era de aproape cinci ori mai mare decât restaurantul udon din Busan, în care mersese cu Isak. Mirosurile persistente de carne arsă și izul greu de țigări din noaptea precedentă îi iritau gâtul. Erau două rânduri de mese așezate pe o platformă înălțată, acoperită cu tatami. La baza platformei era un loc special amenajat pentru încălțările oaspeților. În bucătăria deschisă, un tânăr în cămașă albă spăla pahare de bere câte două odată. Din pricina zgomotului apei care curgea și a clinchetului de pahare, nu a auzit-o pe Sunja intrând în restaurant. Tânăra rămăsese studiind profilul ascuțit al băiatului care lucra concentrat, sperând că o să-i observe prezența.

Bărbatul de la piață nu-i precizase la ce oră să vină cu *kimchi*-ul, iar ei nu-i trecuse prin cap să-l întrebe dacă să vină de dimineață sau după-amiază. Kim Changho nu se zărea nicăieri. Și dacă azi era plecat sau ajungea la serviciu de-abia după-amiaza sau poate seara? Dacă ieșea fără să vorbească cu cineva, nici Kyunghee nu avea să știe ce să facă. Cumnata ei

era genul care-și face griji și Sunja nu voia să îi dea motive.

La chiuvetă apa s-a oprit și băiatul, epuizat după schimbul de noapte, și-a plecat gâtul într-o parte și-n cealaltă, ca să-l dezmorțească. Prezența ei l-a luat prin surprindere. Fata purta pantaloni japonezi și o jachetă albastră, matlasată, decolorată de uzură.

— *Agasshi,* nu e deschis încă, i-a spus el în coreeană.

Nu era clientă, dar nici cerșetoare nu era.

— Îmi cer scuze că vă deranjez, dar aveți idee unde se află Kim Changho? M-a rugat să vin să aduc niște *kimchi.* Nu eram sigură la ce oră…

— A! Dumneavoastră erați! a rânjit el. E ceva mai încolo, pe stradă. Șeful mi-a zis să-l chem dacă treceți pe aici azi. Luați loc cât așteptați! Ați adus *kimchi*? Clienții se plâng de garnituri de săptămâni întregi. Și o să lucrați aici? Și, oricum, câți ani aveți?

Băiatul s-a șters pe mâini și a deschis ușa din spate a bucătăriei. Fata cea nouă era frumușică, și-a spus el. Ultima vânzătoare de *kimchi* fusese o bătrânică știrbă, care țipa la el fără motiv. Fusese concediată pentru că bea prea mult, dar fata asta părea mai mică chiar și decât el.

Sunja era derutată.

— O clipă! Adică domnul Kim Changho nu e aici?

— Luați loc! Mă întorc îndată!

Băiatul a dat buzna afară.

Sunja s-a uitat în jur și, dându-și seama că a rămas singură, a ieșit în grabă.

— Bebelușul a adormit, a șoptit Kyunghee.

Stătea pe taburetul mic, agățat de obicei într-o parte a căruciorului. În lumina puternică a soarelui, o briză ușoară a suflat prin smocurile de păr ale lui Mozasu și peste fruntea lui catifelată. Era dimineața devreme, iar pe stradă de-abia dacă trecea cineva. Farmacia nici măcar nu era deschisă.

— Surioară, proprietarul e pe drum. Tot nu vrei să intri? a întrebat-o Sunja.

— Mi-e bine aici. Tu intră și așteaptă lângă fereastră ca să te pot vedea. Dar să ieși când ajunge, bine?

Din nou în restaurant, Sunja se temea să se așeze, așa că a rămas la un pas de ușă. Știa că ar fi reușit să vândă toată marfa azi la piață. Se afla aici pentru că bărbatul îi promisese că îi face rost de varză – gândul era suficient să o convingă să-l aștepte.

Fără varză, afacerea lor se ducea pe apa sâmbetei.

— Ce mă bucur să vă văd! a strigat Changho, intrând pe ușa bucătăriei. Ați adus *kimchi*?

— Cumnata mea e afară cu căruciorul. Am adus mult.

— Sper că puteți face și mai mult.

— Dar nici nu l-ați gustat! i-a răspuns ea, intimidată de entuziasmul lui.

— N-am nicio teamă. Mi-am făcut bine temele. Am auzit că e cel mai delicios *kimchi* din Osaka, a zis el, îndreptându-se pe neașteptate spre ea. Atunci să mergem afară!

La vederea lui, Kyunghee a făcut o plecăciune, dar nu a zis nimic.

— Bună ziua. Mă numesc Kim Changho, s-a prezentat el, ușor luat prin surprindere de frumusețea femeii.

Nu-și putea da seama câți ani are, dar pruncul pe care-l căra în spate nu avea mai mult de șase luni.

Kyunghee nu spunea nimic. Părea o tânără mută, drăguță și neliniștită.

— E bebelușul dumneavoastră? a întrebat-o el.

Kyunghee a clătinat din cap, arătând spre Sunja. Nu era ca atunci când vorbea cu negustorii japonezi – lucru pe care era nevoită să-l facă pentru a cumpăra legume și cele necesare pentru casă. Yoseb îi spusese de nenumărate ori că banii și afacerile sunt treburi de bărbați și dintr-odată Kyunghee se simțea incapabilă să mai zică ceva. Înainte să ajungă aici, se ofense să o ajute pe Sunja să negocieze, însă acum simțea că, orice ar spune, ar fi inutil sau greșit.

— Știți de cât *kimchi* aveți nevoie? l-a întrebat Sunja. De obicei, adică. Vreți să gustați înainte să comandați?

— Cumpăr atât cât puteți face. Mi-ar conveni mai mult dacă l-ați prepara aici. Avem frigidere și o pivniță foarte răcoroasă, care v-ar putea fi de folos în acest sens.

— În bucătărie? Vreți să murez varza acolo? s-a mirat Sunja, arătând spre ușa restaurantului.

— Da, i-a zâmbit el. Puteți veni dimineața să preparați *kimchi* și garnituri. Am bucătari care vin după-amiaza să tranșeze carnea și să o marineze, dar nu știu să pregătească *kimchi* și *banchan.* Trebuie să te pricepi ca să faci așa ceva. Clienții vor mai multe mâncăruri de casă care să meargă cu murăturile. Orice prost știe să prepare o marinată sau o carne la grătar, dar

clientul are nevoie de o varietate mai mare de *banchan* ca să simtă că ia o masă regească, nu credeți?

Kim Changho a observat că cele două femei sunt în continuare stânjenite de ideea de a lucra în bucătăria unui restaurant.

— În plus, nu cred că v-ați dori să vă aduc lăzi întregi de varză și alte legume acasă, nu-i așa? Nu poate fi prea comod.

— Nu putem să lucrăm într-un restaurant, i-a șoptit Kyunghee Sunjei. Ar fi mai bine să pregătim *kimchi* acasă și să-l aducem aici. Sau l-ar putea trimite pe băiat să-l ia, dacă nu reușim să-l aducem noi pe tot.

— Nu înțelegeți. Trebuie să faceți mult, mult mai mult decât ați făcut până acum. Mai am două restaurante pentru care e nevoie de *kimchi* și *banchan* – totuși, acesta este în centru și are cea mai mare bucătărie. Eu v-aș aduce toate ingredientele. Voi doar îmi spuneți de ce aveți nevoie. Iar salariul ar fi atrăgător.

Kyunghee și Sunja se uitau lung la el, neînțelegând ce spune.

— Treizeci și cinci de yeni pe săptămână. Fiecare dintre voi vă primi aceeași sumă, în total, șaptezeci de yeni.

Sunja a rămas cu gura căscată. Yoseb câștiga patruzeci de yeni pe săptămână.

— Și din când în când puteți lua acasă ceva carne, a adăugat Kim, zâmbind. Va trebui să vedem ce putem face ca munca voastră aici să fie una plăcută. Ați putea primi și niște cereale. Dacă aveți nevoie de anumite ingrediente pentru voi personal, vi le voi vinde la prețul cu care le cumpăr eu. Vedem noi mai târziu cum procedăm.

După ce plăteau ingredientele, Sunja și Kyunghee rămâneau cu aproximativ zece, doisprezece yeni pe săptămână din vânzare. Dacă ar fi câștigat șaptezeci de yeni pe săptămână, nu ar mai fi trebuit să-și facă griji pentru bani. Niciun membru al familiei nu mai mâncase pui sau pește de șase luni, din cauza prețului exorbitant. Și le fusese imposibil să cumpere carne de vită sau de porc. Continuau să cumpere săptămânal oase de supă, iar ocazional bărbații se desfătau cu câte un ou, totuși Sunja își dorea ca băieții, Isak și Yoseb, să mai mănânce și altceva în afară de cartofi și mei. Cu banii aceștia, ar fi putut să le trimită sume mai mari părinților, care sufereau mai mult decât lăsau să se vadă.

— Și aș putea ajunge acasă când se întoarce fiul meu mai

mare, Noa? a izbucnit Sunja fără să vrea.

— Desigur, a încredințat-o Kim, de parcă s-a fi gândit deja la asta. O să puteți pleca de îndată ce vă terminați treaba. Și presupun că ați putea să o terminați chiar și înainte de prânz.

— Și bebelușul? a arătat Sunja spre Mozasu, care dormea în cârca lui Kyunghee. Pot să-l aduc cu mine? Ar sta cu noi în bucătărie, a sugerat Sunja.

Nu se vedea lăsându-l în grija bunicuțelor copleșite, care aveau grijă de copiii femeilor din cartier care mergeau la lucru. Când nu avea cine să-i supravegheze acasă sau dacă nu-și permiteau să plătească o bonă, câteva femei de la piață își țineau copiii mai mici legați cu sfoară de cărucioarele cu marfă. Micuții, legați cu sfori petrecute la piept, păreau fericiți să umble de colo până colo sau să stea alături de mamele lor și să se joace cu jucării ieftine.

— Pruncul nu ne dă bătaie de cap, a reluat Sunja.

— De ce nu? Câtă vreme vă faceți treaba, nu-mi pasă. Nu sunt clienți în restaurant la ora aceea, așa că n-o să incomodeze pe nimeni, a zis el. Dacă o să fie nevoie să rămâneți mai mult sau dacă băiatul mai mare o să vrea să vină aici după școală, e în regulă. Clienții nu vin mai devreme de ora cinei.

Sunja a încuviințat din cap. Nu va fi nevoită să petreacă încă o iarnă geroasă afară, în așteptarea clienților, făcându-și griji pentru Noa și Mozasu.

Observând că Kyunghee e mai degrabă neliniștită decât încântată de această ofertă, care avea să schimbe totul, Sunja i-a spus:

— Trebuie să cerem permisiunea…

∴

După ce au cinat și au strâns masa, Kyunghee i-a adus soțului un ceai de ovăz și scrumiera ca să fumeze. Așezat cu picioarele încrucișate alături de unchiul său, Noa se juca cu titirezul pictat în culori aprinse, pe care Yoseb i-l adusese, minunându-se cât de repede se învârtește. Jucăria din lemn scotea un zbârnâit plăcut, în contact cu podeaua. Sunja, care-l ținea în brațe pe Mozasu, îl urmărea pe Noa cum se joacă, întrebându-se ce face Isak. De când fusese arestat, Sunja abia dacă mai deschidea gura, de teamă să nu-l supere pe cumnatul ei, al cărui temperament se schimbase mult. Când se înfuria, pleca de acasă. Uneori nu se întorcea până târziu. Femeile erau

conștiente că el nu va vrea ca ele să lucreze la restaurant.

După ce bărbatul și-a aprins țigara, Kyunghee i-a povestit despre slujbă. Aveau nevoie de un loc de muncă, i-a spus, folosind cuvântul „muncă” în loc de „bani”.

— V-ați pierdut mințile? Mai întâi faceți mâncare pe care o vindeți sub un pod de lângă gară, iar acum amândouă vreți să lucrați într-un restaurant în care bărbații se duc să bea și să joace jocuri de noroc? Aveți idee ce fel de femei intră în astfel de localuri? Și apoi ce mai urmează? Să le turnați de băut acelor...?

Țigara aprinsă îi tremura între degete. Nu era un om violent, dar se săturase.

— Ați intrat în restaurant? le-a întrebat, nevenindu-i să creadă că purta această discuție.

— Nu, a răspuns Kyunghee. Eu am rămas afară cu bebelușul, dar era un restaurant mare și curat. Se vedea pe fereastră. M-am dus cu Sunja la întâlnire, în caz că nu ar fi fost un loc decent, fiindcă nu o puteam lăsa să meargă singură. Proprietarul, Kim Changho, e un bărbat curtenitor, ar trebui să-l cunoști și tu. Nu vrem să ne ducem acolo fără permisiunea ta. *Yobo...*

Kyunghee vedea cât de supărat e și se simțea groaznic. Nu respecta pe nimeni mai mult decât pe Yoseb. Femeile se plângeau de bărbați, dar ea nu avea nimic rău de zis despre soțul ei. El era un om corect, care-și respecta întotdeauna promisiunile. Făcea tot ce putea; era un om de onoare. Își dădea silința să aibă grijă de ei toți.

Yoseb a stins țigara. Noa și-a oprit titirezul. Părea înspăimântat.

— Poate dacă l-ai cunoaște...

Kyunghee știa că trebuie să accepte slujba, dar totodată era conștientă că astfel soțul ei se va simți umilit. În toată căsnicia lor nu îi interzisese nimic, doar că nu o lăsase să muncească pe bani. Considera că un bărbat care trudește din greu poate să-și întrețină familia singur și că femeia ar trebui să stea acasă.

— Ți-ar putea da banii ție, în loc să ni-i dea nouă. Am strânge banii pentru copiii lui Isak și am trimite câțiva părinților tăi. I-am putea cumpăra lui Isak mâncare mai bună și i-am trimite haine. Nu știm când...

Noa se apropiase șovăitor de unchiul lui, de parcă ar fi vrut să-l protejeze. L-a mângâiat ușor pe picior, la fel cum unchiul îl

mângâia pe spate când Noa era deprimat sau descurajat de câte ceva de la școală.

Cu toate că o mulțime de argumente i se învălmășeau în minte, Yoseb nu putea să le dea glas. Avea două slujbe cu normă întreagă – supraveghea activitatea în două fabrici ale lui Shimamura-san, care-l plătea cu jumătate din salariul unui șef de echipă. După orele de program, repara prese metalice la o uzină coreeană, dar acela nu era un venit constant, prin urmare nu se putea baza pe el. Nu-i pomenise soției despre această nouă slujbă, prefera ca ea să știe că lucrează ca supraveghetor, nu ca mecanic, înainte să se întoarcă acasă, își freca bine mâinile cu o perie aspră și leșie, ca să scape de uleiul de mașină care-i intrase sub unghii. Oricât ar fi muncit, banii nu le ajungeau niciodată – yenii, fie ei bancnote sau monede, îi dispăreau din buzunare de parcă i-ar fi fost găurite.

Japonia era la ananghie. Guvernul știa, dar nu avea să se recunoască nicicând învins. Războiul din China se întețea și nu dădea semne că s-ar termina curând. Fiii șefului său luptau pentru Japonia. Cel mai mare, care fusese trimis în Manciuria, își pierduse un picior anul trecut, apoi făcuse cangrenă și murise, iar cel mic fusese ales să-i ia locul în Nanjing. Shimamura-san menționase în treacăt că Japonia invadase China ca să stabilizeze situația în regiune și să instaureze pacea, dar, din felul în care o spusese, Yoseb avea impresia că el nu crede nimic din toate astea. Japonezii se implicau tot mai mult în războiul din Asia și se zvonea că în curând Japonia avea să se alieze cu Germania în războiul cu Europa.

Conta ceva din toate astea pentru Yoseb? Încuviințase din cap și îl probase de câteva ori, când proprietarul japonez discutase despre război, fiindcă așa trebuia să procedeze când șeful povestea ceva. Totuși, pentru toți coreenii pe care-i cunoștea, războiul de expansiune al Japoniei în Asia era o acțiune nesăbuită. China nu era Coreea; China nu era Taiwan; China putea să piardă un milion de oameni, și tot rămânea în picioare. Poate că mureau câțiva, dar era un popor inimaginabil de mare; aveau să reziste prin dârzenie și prin numărul mare. Coreenii voiau ca Japonia să câștige? La naiba! Bineînțeles că nu, dar ce se întâmpla cu ei, dacă dușmanii Japoniei câștigau? Coreenii se puteau salva? Aparent, nu. Salvează-ți pielea – așa gândeau ei. Salvează-ți familia! Umple-ți burta! Fii cu ochii-n patru și nu

avea încredere în poporul aflat la conducere! Dacă naționaliștii coreeni nu-și puteau recăpăta țara, atunci trebuia să-și lase copiii să învețe japoneza și să încerce să răzbească. Să se adapteze. Nu-i așa că era simplu? Pentru fiecare patriot care lupta pentru libertatea Coreei sau pentru fiecare nefericit de coreean care lupta în numele Japoniei în țară și nu numai rămâneau zece mii de compatrioți care încercau să găsească de mâncare. Până la urmă, stomacul era împăratul fiecăruia.

Yoseb era preocupat în permanență de starea lor financiară. Ce s-ar întâmpla dacă el ar muri? Ce bărbat își lăsa nevasta să lucreze într-un restaurant? Cunoștea localul *galbi* – cine nu-l știa? Erau trei la fel, iar cel mai mare se afla lângă gară. Gangsterii luau masa acolo seara târziu. Proprietarii impuneau prețuri foarte piperate, astfel încât oamenii obișnuiți și japonezii să nu se poată apropia. Când avusese nevoie să împrumute bani pentru venirea lui Isak și a Sunjei în Japonia, Yoseb acolo se dusese. Ce era mai rău? Ca soția lui să lucreze pentru cămătari sau ca el să le datoreze bani? Pentru un coreean, era întotdeauna greu să aleagă.

4.

Mai 1942

Noa Baek nu era ca toți ceilalți copii de opt ani din cartier. În fiecare dimineață, înainte să plece la școală, se spăla pe față până când i se înroșeau obrajii, își punea trei picături de ulei în părul negru, apoi și-l pieptăna, lăsându-și fruntea liberă, așa cum îl învățase mama lui. După ce mânca terci de ovăz și supă miso la micul dejun, își clătea gura și se asigura că are dinții curați, privindu-se în oglinjoara rotundă de lângă chiuvetă. Oricât de obosită era, mama avea grijă să îi calce cămășile de cu seară. Îmbrăcat cu haine curate și călcate, părea un copil japonez din clasa de mijloc, venit din părțile mai înstărite ale orașului, și nu semăna deloc cu puștii nespălați din mahalaua lor.

La școală, Noa era bun atât la matematică, cât și la scriere și îl surprinsese pe profesorul de sport cu coordonarea ochi-mână

și viteza lui. La sfârșitul orelor, făcea ordine pe rafturi și mătura podelele fără să i se ceară, apoi se întorcea singur acasă, încercând să nu atragă deloc atenția asupra lui. Reușea să pară neînfricat în fața copiilor mai duri, impunând distanță și alocându-și un spațiu personal care nu trebuia încălcat. Când ajungea acasă, Noa se apuca neîntârziat de teme, fără să piardă vremea pe stradă cu copiii vecinilor, care se jucau până la ora cinei.

Când mama și mătușa și-au mutat afacerea cu *kimchi* la restaurant, în casă nu mai mirosea a varză acră și a murături. Noa spera că nu va mai fi poreclit „usturoi puturos”. La drept vorbind, în casa lor mirosea tot mai puțin a mâncare, spre deosebire de alte case din cartier, fiindcă mama și mătușa aduceau mâncare gătită de la restaurant pentru familie. O dată pe săptămână, Noa mânca bucățele de carne friptă și orez alb, primite de la restaurant.

Ca toți copiii, Noa avea secrete, doar că ale lui nu erau unele obișnuite. La școală era strigat pe numele japonez Nobuo Boku, în loc de Noa Baek. Și, deși toți colegii de clasă știau că e coreean, datorită numelui de familie adaptat la limba japoneză, dacă întâlnea pe cineva care nu-l cunoștea, Noa nu oferea acest detaliu. Vorbea și scria în japoneză mai bine decât majoritatea copiilor nativi. La ore, ura când se discuta despre peninsula unde se născuseră părinții lui și își pleca privirea în hârtiile lui, dacă profesorul spunea ceva despre colonia Coreea. Al doilea secret al lui Noa era că tatăl lui, preot protestant, se afla în închisoare și nu mai venise acasă de mai bine de doi ani.

Băiatul încerca să-și amintească fața tatălui său, dar nu reușea. Când li se dădea ca temă pentru acasă să spună povești de familie, Noa zicea că tatăl lui este șef de echipă într-o fabrică de biscuiți, iar dacă unii copii credeau că unchiul Yoseb este tatăl lui, Noa nu îi corecta. Marele lui secret față de mama, mătușa și chiar față de dragul lui unchi era că Noa nu mai credea în Dumnezeu. Dumnezeu permisese ca blândul și milosul lui tată să sfârșească în închisoare, deși nu greșise cu nimic. Timp de doi am, Dumnezeu nu-i răspunsese la rugăciuni, cu toate că tatăl îl încredințase că Domnul ascultă cu multă atenție rugăciunile copiilor. Iar cel mai important dintre toate secretele despre care băiatul nu putea să vorbească era că își dorea să fie japonez. Visa să plece din Ikaino și să nu se mai întoarcă

niciodată.

∴

Era o după-amiază târzie de primăvară. Noa s-a întors de la școală și și-a găsit gustarea lăsată de mama lui, înainte să plece la lucru, pe măsuța joasă, la care mânca familia și la care el își făcea temele. Însetat, s-a dus la bucătărie să ia niște apă, iar când a revenit în camera de zi a țipat. Lângă ușă era prăbușit pe podea un bărbat murdar, numai piele și os.

Incapabil să se ridice, își sprijinea greutatea corpului în cotul stâng și se chinuia să se ridice în capul oaselor, dar nu izbutea.

Să mai țipe o dată? s-a întrebat Noa. Cine avea să-i vină în ajutor? Mama, mătușa și unchiul erau cu toții la muncă și nimeni nu îl auzise prima dată. Cerșetorul nu părea periculos. Părea bolnav și nespălat, dar ar fi putut fi și un hoț. Unchiul îl prevenise pe Noa cu privire la tâlhari și hoți care se strecoară prin case în căutare de mâncare și alte lucruri de valoare. Băiatul avea cincizeci de seni în buzunarul de la pantaloni. Îi strânsese ca să-și cumpere o carte ilustrată despre arta de a trage cu arcul.

Acum, bărbatul plângea și lui Noa i s-a făcut milă de el. Erau mulți oameni sărmani pe strada lor, dar niciunul nu arăta așa de rău. Fața cerșetorului era plină de răni și de cruste negre. Noa a băgat mâna în buzunar și a scos o monedă. Temându-se că l-ar putea apuca de picior, s-a apropiat doar cât să pună bănuțul pe podea, lângă mâna lui. Apoi voia să se retragă cu spatele spre bucătărie și să fugă pe ușa din spate după ajutor, dar imaginea bărbatului care plângea l-a făcut să se oprească.

I-a studiat cu atenție chipul cu barbă cenușie. Avea haine rupte și murdare, dar croiala semăna cu a costumelor negre pe care le purta directorul de la școală.

— Sunt *appa,* a zis cerșetorul.

Noa a rămas cu gura căscată, clătinând din cap.

— Unde e mama ta, copile?

Era vocea lui. Noa a făcut un pas în față.

— *Umma* e la restaurant, i-a răspuns.

— Unde?

Isak era nedumerit.

— Mă duc acum să o aduc pe *umma.* Te simți bine?

Băiatul nu știa exact ce să facă. Încă îi era puțin teamă, deși bărbatul era cu siguranță tatăl lui. Ochii lui erau aceiași, dincolo

de pomeții proeminenți și de pielea acoperită cu cruste. Poate că tatălui lui îi era foame. Pe sub îmbrăcăminte, umerii și coatele îi erau ascuțite ca niște crengi de copac.

— Vrei ceva de mâncare, *appa*? l-a întrebat, arătând spre gustarea pe care i-o lăsase mama: doi bulgărași de orez cu orz și mei.

Isak a clătinat din cap, zâmbind când a observat îngrijorarea băiatului.

— *Aga*[37]*,* îmi poți aduce puțină apă?

Când a revenit din bucătărie cu cana cu apă rece, Noa l-a găsit pe tatăl său prăvălit pe podea, cu ochii închiși.

— *Appa! Appa!* Trezește-te! Ți-am adus apă! Bea apă, *appa*! a strigat băiatul.

Ochii lui Isak s-au zbătut să se deschidă; la vederea băiatului, a zâmbit.

— *Appa* e obosit, Noa. *Appa* o să se culce.

— Bea apă, *appa,* l-a îndemnat băiatul, întinzându-i cana.

Isak a ridicat capul și a sorbit prelung, apoi a închis din nou ochii. Noa s-a aplecat spre gura tatălui său ca să-i verifice respirația. Și-a scos perna de sub el și a așezat-o sub capul cu păr grizonant și ciufulit al lui Isak. L-a acoperit cu o plapumă grea și a închis încet ușa în urma lui. Apoi a fugit la restaurant cât l-au ținut picioarele.

∴

A dat buzna în sala de mese, dar la intrare nimeni nu l-a băgat în seamă. Niciunul dintre adulții care lucrau acolo nu era atent la băiatul manierat care nu spunea niciodată mai mult decât „da” sau „nu”. Frățiorul lui, Mozasu, dormea în magazie. Când era treaz, gonea prin sala de mese, dar în somn părea statueta unui înger. Proprietarul, Kim, nu se plângea niciodată de copiii Sunjei. Le cumpăra jucării și cărticele și din în când îl supraveghea pe Mozasu când lucra în biroul din spate.

— Vai!

Kyunghee a ridicat privirea, alarmată de intrarea lui Noa în bucătărie, palid și cu sufletul la gură.

— Ești transpirat. Te simți bine? Terminăm aici curând. Ți-e foame?

S-a ridicat din poziția ghemuită, ca să-i pregătească ceva de mâncare, crezând că venise pentru că se simțea singur.

[37] „Copil“ - în lb. coreeană în orig.

— A venit *appa.* Pare bolnav. Doarme acasă, pe podea. Sunja, care îl ascultase în liniște, și-a șters mâinile pe șorț.

— Pot să plec? Pot să mă duc acum?

Nu plecase niciodată mai devreme.

— Rămân eu aici să termin. Tu du-te! Grăbește-te! Vin și eu de îndată ce termin.

Sunja l-a luat pe Noa de mână.

— Mozasu! a strigat Sunja pe la mijlocul străzii și Noa a ridicat privirea spre ea.

— *Umma,* îl aduce mătușa acasă, a zis el calm.

Ea l-a strâns și mai tare de mână și a pornit degrabă spre casă.

— Tu îmi aduci liniștea, Noa. Tu îmi aduci liniștea. Fără altă lume în jur, se putea purta blând cu fiul ei. Părinții nu aveau voie să-și laude copiii, știa asta – așa ceva nu făcea decât să-i ducă la pierzanie. Însă tatăl ei mereu o lăuda când făcea o faptă bună. Din obișnuință, o mângâia pe creștetul capului și o bătea ușor pe spate chiar și atunci când nu făcea nimic special. Oricare alt părinte ar fi fost dojenit de vecini că astfel își alintă fiica, dar bărbatului infirm nu îi zicea nimeni nimic, iar el se bucura de trăsăturile simetrice și de membrele sănătoase ale copilei sale. Se desfăta privind-o cum umblă, cum vorbește și cum face în minte calcule simple. Acum toate astea nu mai existau, dar Sunja păstra în suflet căldura și cuvintele blânde ale tatălui ei ca pe niște nestemate. Nimeni nu ar trebui să aștepte laude și cu atât mai puțin o femeie, dar în copilărie ea fusese prețuită cu adevărat. Fusese o bucurie pentru tatăl ei. Voia ca Noa să cunoască sentimentul acela, așa că-i mulțumea lui Dumnezeu pentru fiecare clipă petrecută alături de fiii ei. Atunci când i se părea imposibil să mai locuiască o singură zi în casa cumnatului ei – să muncească toată ziua și toată noaptea și să se trezească din nou înainte de răsăritul soarelui, să meargă la închisoare și să-i ducă de mâncare soțului –, Sunja se gândea la tatăl ei, care nu-i adresase nicicând o vorbă urâtă. O învățase că toți copiii sunt o minune, că băieții ei sunt o minune.

— Părea grav bolnav *appa*? l-a întrebat Sunja pe Noa.

— Nu l-am recunoscut. De obicei, *appa* era așa de curat și de frumos îmbrăcat, *nee*?

Sunja a încuviințat din cap. De mult își spusese că trebuie să se aștepte la ce e mai rău. Bătrânii de la biserică o preveniseră

că prizonierii coreeni sunt în general trimiși acasă în pragul morții, ca să nu se stingă în închisoare. Prizonierii erau bătuți, înfometați și obligați să umble dezbrăcați, ca să-i sleiască de puteri. În acea dimineață, Sunja fusese la închisoare să-i ducă de mâncare și câteva maiouri curate pentru toată săptămâna. Înseamnă că fratele avusese dreptate. Pesemne că soțul ei nu primise nimic din toate astea. Înaintând cu Noa pe strada aglomerată, fără să observe lumea din jur, și-a dat seama că nu se gândise nicio clipă să-și pregătească fiul pentru întoarcerea lui Isak. Mai degrabă fusese ocupată cu pregătirile pentru moartea lui, muncind și economisind bani, și nu se întrebase ce o să creadă băiatul despre revenirea tatălui său sau, mai rău, despre moartea acestuia. Îi părea extrem de rău că nu îi spusese la ce să se aștepte. Trebuie să fi fost un adevărat șoc pentru Noa.

— Ți-ai mâncat gustarea azi? l-a întrebat, neștiind ce să spună.

— I-am dat-o lui *appa.*

Au trecut pe lângă un grup mic de elevi în uniformă, care ieșeau dintr-o cofetărie, savurându-și fericiți dulciurile. Noa a plecat privirea, fără să dea drumul la mâna mamei. Îi cunoștea pe copiii aceia, dar niciunul nu-i era prieten.

— Ai teme de făcut?

— Da, le fac când ajungem acasă, *umma.*

— Tu nu-mi dai niciodată bătaie de cap, a recunoscut ea, strângând în palmă cele cinci degete perfecte ale băiatului și simțindu-se recunoscătoare pentru hotărârea lui.

∴

Sunja a deschis încet ușa. Isak dormea întins pe podea. A îngenuncheat la capul lui. Pielea din jurul orbitelor și de pe pomeți îi era murdară și marmorată. Avea părul și barba aproape albe. Părea cu mult mai bătrân decât fratele lui, Yoseb. Nu mai era tânărul frumos care o salvase de rușine. I-a scos pantofii și șosetele găurite. Cruste uscate de sânge îi acopereau tălpile crăpate și sângerânde. Degetul mic de la piciorul stâng i se înnegrise.

— *Umma,* a zis Noa.

— Da? s-a întors ea spre el.

— Ar fi bine să-l chem pe unchiul?

— Da, a dat ea din cap, abținându-se să nu plângă.

Shimamura-san s-ar putea să nu-l lase să plece mai devreme, Noa. Dacă unchiul nu poate să vină, spune-i că sunt eu cu el. Nu vrem să aibă probleme la serviciu, bine?

Noa a ieșit în fugă din casă, fără să închidă bine ușa în urma lui, așa că briza care răzbătea înăuntru l-a trezit pe Isak. A deschis ochii și a văzut-o pe soția lui lângă el.

— *Yobo!* a exclamat.

Sunja a dat din cap.

— Ești acasă. Suntem atât de bucuroși că te-ai întors!

El i-a zâmbit. Dinții lui, odinioară drepți și albi, erau acum fie negri, fie lipsă – cei de jos erau sparți cu toții.

— Ai suferit atât!

— Paracliserul și preotul s-au prăpădit ieri. Iar eu ar fi trebuit să mor de mult.

Sunja a clătinat din cap, incapabilă să vorbească.

— Sunt acasă. Zi de zi am visat la asta. În fiecare clipă. Poate că de aceea mă aflu acum aici. Cât de greu trebuie să-ți fi fost, a zis el, privind-o cu blândețe.

Sunja a dat din cap că nu și și-a șters fața cu mâneca.

∴

Coreencele și chinezoaicele care lucrau în fabrică au zâmbit când l-au văzut pe Noa. Îl îmbia mirosul delicios de biscuiți din făină de grâu proaspăt scoși din cuptor. O tânără de lângă ușă, care ambala biscuiții în cutii, s-a minunat în coreeană de cât de mare se făcuse. Apoi a arătat spre unchiul lui, care stătea cu spatele. Era aplecat deasupra motorului unui mașini de făcut biscuiți. Podeaua fabricii era lungă și îngustă, proiectată ca un tunel pentru ușoara supraveghere a muncitorilor. Proprietarul instalase impozantul utilaj de făcut biscuiți lângă ușa biroului lui, cu benzile transportoare îndreptate spre lucrătorii care stăteau în picioare, în șiruri paralele. Yoseb purta ochelari de protecție și meșterea cu un clește înăuntrul panoului de comandă. Era supraveghetorul și mecanicul fabricii.

Zgomotul utilajului greu acoperea vocile muncitorilor. Fetele nu aveau voie să stea de vorbă în fabrică, dar era aproape imposibil să fie prinse, câtă vreme vorbeau în șoaptă și schimbau scurte expresii faciale. Patruzeci de tinere necăsătorite, angajate pentru degetele lor agile și curățenia de care dădeau dovadă, ambalau câte douăzeci de biscuiți subțirei în cutii de lemn, ce aveau să fie trimise cu vaporul soldaților

aflați în garnizoanele din China. Pentru fiecare doi biscuiți rupți, o fată era penalizată cu un sen din salariu și astfel era obligată să lucreze repede și cu grijă. Dacă mânca fie și o fărâmă dintr-un biscuit rupt, era concediată pe loc. La sfârșitul zilei, cea mai mică dintre fete aduna biscuiții rupți într-un coș căptușit cu pânză și îi băga în punguțe pe care apoi se ducea să le vândă la reducere în piață. Dacă nu se vindeau, Shimamura-san li-i vindea la un preț minim fetelor care ambalaseră impecabil cele mai multe cutii. Yoseb nu dusese niciodată biscuiți acasă, pentru că fetele câștigau atât de puțin, încât până și frânturile acelea de biscuiți însemnau enorm pentru ele.

Proprietarul Shimamura stătea în biroul lui cu pereți din sticlă, de mărimea unei debarale. Pereții din sticlă îi permiteau să supravegheze activitatea fetelor. Dacă observa ceva în neregulă, îl chema pe Yoseb și îi cerea să-i dea un avertisment persoanei cu pricina. La al doilea avertisment, tânăra era concediată, fără să-și primească salariul, chiar dacă muncise șase zile. Shimamura ținea un registru albastru, legat în pânză, în care nota avertismentele în dreptul numelui fiecăreia, cu scrisul lui frumos, de mână. Lui Yoseb, supraveghetorul său, îi displăcea să le pedepsească pe fete, lucru pe care Shimamura îl considera încă o dovadă de slăbiciune din partea coreenilor. Proprietarul fabricii considera că, dacă toate țările asiatice ar fi fost conduse cu acea eficacitate specific japoneză, atenție la detaliu și organizare desăvârșită, întreaga Asie ar fi putut să prospere și să se revolte, capabilă să înfrângă ticălosul Occident. Shimamura se considera o persoană cinstită, cu o inimă prea blândă, fapt care explica de ce angajează străini, în timp ce mulți dintre prietenii lui refuzau să o facă. Când aceștia vorbeau despre caracterul neîngrijit al străinilor, el își argumenta punctul de vedere întrebându-i cum ar putea străinii să învețe dacă japonezii nu le arătau cum să deteste incompetența și trândăvia. Shimamura considera că standardele trebuie menținute pentru binele posterității. Noa nu mai intrase în fabrică decât o singură dată și nici atunci Shimamura nu fusese încântat. În urmă cu vreun an, Kyunghee avusese febră mare și leșinase în piață, așa că Noa fusese trimis să-l aducă pe Yoseb. Cu greu îi permisese Shimamura bărbatului să se ducă să aibă grijă de soția lui. În dimineața următoare, îi explicase că asemenea incidente nu trebuiau să se repete. Cum putea el, îl

întrebase Shimamura, să conducă două fabrici cu utilaje în lipsa unui mecanic competent? Dacă soția lui Yoseb avea să se mai îmbolnăvească vreodată, trebuia să apeleze la un vecin sau la un alt membru al familiei. Yoseb nu putea să plece pur și simplu în miezul zilei. Biscuiții erau hrană de război, prin urmare comenzile trebuiau onorate cu promptitudine. Soldații își riscau viața luptând pentru țară. Fiecare familie trebuia să facă sacrificii.

Așadar Shimamura s-a înfuriat când l-a văzut din nou pe băiat, la doar un an după discursul acela stânjenitor, de care ar fi preferat să fie scutit. A despăturit zgomotos ziarul, prefăcându-se că nu-l vede bătându-și ușor unchiul pe spate.

Speriat de atingerea delicată a lui Noa, Yoseb s-a răsucit.

— *Uh-muh!* Noa, ce cauți aici?

— S-a întors *appa* acasă.

— E-adevărat?

— Poți să vii cu mine acum? l-a întrebat băiatul, rotunjindu-și buzele roșii.

Yoseb și-a scos ochelarii de protecție și a oftat.

Noa a închis gura și și-a plecat privirea. Unchiul trebuia să ceară permisiunea șefului, la fel cum mama lui trebuia să le ceară voie mătușii Kyunghee sau domnului Kim sau cum el cerea voie la școală să meargă la toaletă. Uneori, când afară era soare, Noa se imagina ducându-se în Golful Osaka fără să spună nimănui. Fusese o dată acolo împreună cu tatăl lui, într-o sâmbătă după-amiază, când era foarte mic, și dintotdeauna își spusese că i-ar fi plăcut să revină.

— Se simte bine? l-a întrebat Yoseb, studiind expresia lui Noa.

— *Appa* a încărunțit. E foarte murdar. *Umma* e cu el. A zis că e în regulă dacă nu poți să vii, dar voia să știi… Să știi că *appa* e acasă.

— Da, așa e. Mă bucur să aflu asta.

Yoseb s-a uitat la Shimamura, care ținea ziarul întins, prefăcându-se că citește, dar cu siguranță îl urmărea cu multă atenție. Sub nicio formă nu avea să-l lase să plece acasă acum. De altfel, spre deosebire de ziua în care Kyunghee leșinase, Shimamura știa că Isak fusese arestat din cauză că paracliserul refuzase să respecte o ceremonie șintoistă. Poliția venea periodic să-l chestioneze pe Yoseb și să stea de vorbă cu Shimamura, care-și apăra angajatul, catalogându-l drept un

coreean model. Dacă pleca acum, avea să rămână fără slujbă, iar dacă poliția voia să-l chestioneze din nou, avea să piardă persoana care-i dădea cea mai bună recomandare.

— Ascultă, Noa! Sunt gata în mai puțin de trei ore și vin repede acasă. Ar fi o nesăbuință din partea mea să plec acum, înainte să-mi termin treaba. Cum termin, alerg spre casă mai repede decât îți poți imagina. Spune-i lui *umma* că voi veni neîntârziat. Și, dacă *appa* întreabă de mine, zi-i că fratele lui se va întoarce foarte curând.

Noa a încuviințat din cap, neînțelegând de ce plânge unchiul lui.

— Acum trebuie să termin aici, așa că tu du-te degrabă înapoi acasă, bine?

Yoseb și-a pus din nou ochelarii de protecție și s-a întors la lucru. Noa s-a îndreptat iute spre ieșire. Aroma dulce de biscuiți plutea pe ușă afară. Băiatul nu gustase niciodată un biscuit din aceia și nici nu ceruse unul.

5.

A dat buzna pe ușa casei cu inima bătându-i cu putere de atâta alergat. Respirând adânc, i-a spus mamei:

— Unchiul nu poate să plece de la serviciu.

Sunja a încuviințat din cap. Se așteptase. Îl curăța pe Isak cu un prosop umed.

El stătea cu ochii închiși, dar pieptul îi urca și-i cobora încet, întrerupt când și când de o tuse dureroasă. O pătură ușoară îi acoperea picioarele lungi. Cicatrice proeminente îi brăzdau umerii și trupul livid, întretăindu-se la nimereală, parcă întruchipând niște diamante. De fiecare dată când tușea, gâtul i se înroșea tare.

Noa s-a apropiat tiptil de tatăl lui.

— Nu, nu! Dă-te înapoi! i-a zis mama cu asprime în glas. *Appa* e foarte bolnav. Are o răceală puternică.

A ridicat pătura pe umerii lui Isak, deși nu-l terminase de spălat. Chiar dacă folosea săpun și schimbase apa din lighean de câteva ori, corpul lui emana un miros acru. Avea părul și barba pline de lindini.

Fusese conștient câteva clipe, trezit de accesele violente de tuse, dar acum, când a deschis ochii, nu a mai spus nimic, iar când s-a uitat la ea nu a părut să o recunoască.

Sunja i-a schimbat compresa de pe fruntea fierbinte. Era un drum lung cu troleibuzul până la cel mai apropiat spital și, chiar dacă l-ar fi putut cără până acolo singură, o noapte de așteptare nu ar fi fost o garanție că va fi consultat de un medic. Dacă-l putea pune în căruciorul pentru *kimchi* ca să-l împingă până în stație, poate reușea să-l urce în troleibuz, dar ce făcea cu căruciorul? Sigur nu ar fi încăput pe ușă. Noa îl putea duce înapoi acasă, dar cum să-l ducă ea pe Isak din stație până la spital fără cărucior? Și dacă șoferul nu-i lăsa să se suie? Văzuse mai mulți șoferi dând jos din troleibuz un bărbat sau o femeie bolnavă.

Noa stătea la picioarele tatălui, ca să se ferească de tusea lui. Simțea nevoia să-l mângâie pe genunchii ascuțiți, să-l atingă, să se asigure că e aievea. Băiatul și-a scos caietul din ghiozdan ca să-și facă temele, urmărind respirația lui Isak.

— Noa, încalță-te la loc! Du-te la farmacie și roagă-l pe farmacistul Kong să vină. Spune-i că e important și că *umma* o să-l plătească dublu.

Sunja se gândea că, dacă farmacistul coreean refuza să vină, avea să o roage pe Kyunghee să insiste ca acesta să treacă pe la ei, deși era puțin probabil că va accepta. Băiatul s-a ridicat și a plecat fără niciun comentariu. Îl auzea fugind pe stradă cu pașii lui egali și repezi.

Sunja a stors deasupra ligheanului de alamă prosopul pe care-l folosea ca să-l spele pe Isak. Spatele lat și osos al soțului ei era acoperit de răni proaspete, cauzate de bătăile recente și de cicatrice mai vechi. Simțea că-i vine rău în timp ce-i curăța trupul pământiu și vânăt. Nu exista om mai bun decât Isak. El încercase să o înțeleagă, să-i respecte sentimentele. Nu adusese niciodată în discuție motivul rușinii ei. O alinase răbdător atunci când pierduse sarcinile dintre nașterea lui Noa și a lui Mozasu. În cele din urmă, când l-a adus pe lume pe fiul lor, se bucurase enorm, în schimb ea își făcuse prea multe griji pentru cum aveau să supraviețuiască ei cu atât de puțini bani, ca să vadă cât era de fericit. Acum, că se întorsese să moară acasă, ce mai contau banii? Ar fi trebuit să facă mai multe pentru el. Ar fi trebuit să încerce să-l cunoască, așa cum făcuse

și el. Acum totul se sfârșise. De fapt, el era opusul ei. Ea era scundă și grăsuță, el era slab și avea picioare lungi – până și picioarele lui sfâșiate erau bine făcute. Dacă ea avea ochii mici și neliniștiți, ai lui erau mari și plini de îngăduință. Apa din lighean se murdărise și Sunja s-a ridicat să o mai schimbe o dată.

Isak s-a trezit. A văzut-o pe Sunja îmbrăcată cu pantaloni de fermier îndepărtându-se. A strigat *Yobo,* dar ea nu s-a întors. Simțea că nu poate să ridice vocea. Era ca și cum glasul i se stingea, în timp ce mintea lui era încă vie.

— *Yobo,* a murmurat Isak, întinzând mâna după Sunja, dar ea ajunsese deja la bucătărie.

Se afla în casa lui Yoseb din Osaka. Trebuia să fie real, fiindcă tocmai se trezise dintr-un vis în care era copil. În vis, stătea pe creanga de jos a unui castan din grădina copilăriei. Încă simțea în nări mirosul florilor de castan. Semăna cu multe din visele pe care le avuse în închisoare, unde, în timp ce visa, era conștient că nimic nu era adevărat. În realitate, nu se cățărase niciodată într-un copac. Când era tânăr, grădinarul familiei îl ducea exact sub acel copac, ca să respire aer proaspăt, dar el nu fusese niciodată suficient de puternic să se cațăre în el, așa cum făcea Yoseb. Grădinarul îl poreclise pe Yoseb „Maimuța”. În vis, Isak se ținea strâns de crengile groase, incapabil să se smulgă din îmbrățișarea frunzișului verde-închis, cu ciorchinii de flori albe, cu mijlocul roz-închis. Din casă îl strigau voci vesele de femei. Voia să le revadă pe bătrâna doică și pe sora lui, cu toate că ele muriseră de mult. În vis, cele două râdeau ca două fetițe.

— *Yobo...*

— Dumnezeule!

Sunja a lăsat ligheanul în ușa de la bucătărie și s-a întors degrabă lângă Isak.

— Te simți bine? Ai nevoie de ceva?

— Soția mea, a șoptit el, cum te-ai descurcat?

Se simțea ametit și confuz, și totuși ușurat. Chipul Sunjei era altfel decât și-l amintea – ceva mai îmbătrânit, mai obosit.

— Cât de greu trebuie să-ți fi fost! Îmi pare atât de rău.

— Șșș! Trebuie să te odihnești, i-a spus ea.

— Noa, a rostit el numele băiatului de parcă o amintire minunată se trezise în el, unde e? Era aici mai devreme.

— S-a dus după farmacist.

— Pare atât de sănătos. Și de senin.

Îi era greu să articuleze cuvintele, dar dintr-odată mintea i se limpezise și voia să-i împărtășească toate gândurile pe care le păstrase pentru ea.

— Lucrezi într-un restaurant acum? Gătești acolo?

Isak a început să tușească incontrolabil. Stropi minusculi de sânge au împroșcat bluza Sunjei, care l-a șters la gură cu un prosop.

Când a încercat să se ridice, ea i-a sprijinit capul cu mâna stângă și i-a pus mâna dreaptă pe piept ca să-l liniștească, temându-se ca nu cumva să-și facă rău. Accesele de tuse îi devastau trupul. Îi simțea pielea dogorind chiar și prin pături.

— Te rog să te odihnești! Mai târziu. Putem să stăm de vorbă mai târziu.

El a clătinat din cap.

— Nu, nu. Vreau… vreau să-ți spun ceva.

Sunja și-a lăsat mâinile în poală.

— Viața mea nu a contat, a spus el, încercând să-i citească în ochii plini de suferință și epuizare.

Voia ca ea să știe că îi era recunoscător că îl așteptase, că avusese grijă de familia lui. Îl umilea gândul că ea trebuise să muncească și să câștige bani pentru ei atunci când nu putuse să-i întrețină el însuși. Trebuie să o fi dus foarte greu cu banii în lipsa lui și din cauza inflației crescute din pricina războiului. Gardienii de la închisoare se plângeau întruna de prețuri, nimeni nu avea destulă mâncare, susțineau ei. *Nu vă mai plângeți atât de gărgărițele din terci!* Isak se rugase necontenit că ai lui să aibă suficiente provizii.

— Când te-am adus aici, ți-am îngreunat și mai mult viața.

Ea i-a zâmbit, neștiind cum să-i spună… *tu m-ai salvat.* În schimb, i-a zis:

— Trebuie să te faci bine.

L-a învelit cu pătura groasă. Trupul lui ardea și, cu toate astea, tremura.

— Spre binele băieților, revino-ți, te rog!

Cum aș putea să-i cresc fără tine?

— Mozasu unde este?

— E la restaurant cu sora mea. Proprietarul îl lasă să stea acolo cât noi muncim.

Isak părea grijuliu și ager, de parcă durerea-i dispăruse fără

urmă. Voia să știe mai multe despre fiii lui.

— Mozasu, a zis zâmbind. Mozasu. El și-a salvat poporul de sclavie…

Îi zvâcnea capul atât de tare, încât a fost nevoit să închidă din nou ochii. Își dorea să-și vadă băieții mari, terminând școala și căsătorindu-se. Nu-și dorise niciodată să trăiască atât de mult și tocmai acum, când ar fi vrut să trăiască până la adânci bătrâneți, fusese trimis să moară acasă.

— Am doi băieți. Noa și Mozasu. Dumnezeu să-i binecuvânteze!

Sunja îl privea cu băgare de seamă. Chipul lui arăta ciudat, și totuși liniștit. Neștiind ce să facă, a continuat să vorbească.

— Mozasu crește… e mereu vesel și prietenos. Are un râs minunat. Și aleargă peste tot. E așa de iute!

Și-a agitat brațele pe lângă corp, imitând goana băiatului și s-a trezit râzând, iar Isak a râs și el. Și-a dat seama atunci că o singură persoană din lume se bucura cu adevărat să afle că lui Mozasu îi merge atât de bine și că, până atunci, uitase să arate cât e de mândră de fiii ei. Chiar și când cumnatul și cumnata ei se arătau încântați de progresele copiilor, nu putea să nu observe tristețea lor pentru faptul că nu au ei înșiși copii. Uneori voia să-și ascundă încântarea de față cu ei, de teamă să nu creadă că se laudă. Când se întorcea acasă, știa că cei doi copii buni și sănătoși valorau mai mult decât orice comoară din lume. Nu avea un cămin ori bani, în schimb îi avea pe Noa și pe Mozasu.

Isak a deschis ochii și a privit în tavan.

— Nu pot pleca fără să-i mai văd o dată, Doamne! Fără să-i mai văd și să-i binecuvântez. Doamne, ajută-mă să nu mă duc…

Sunja și-a plecat capul și s-a rugat și ea.

El a închis din nou ochii, cu umerii tresăltându-i de spasme dureroase.

Ea și-a pus mâna dreaptă pe pieptul lui ca să-i verifice răsuflarea slabă.

∴

Ușa s-a deschis și, cum era de așteptat, Noa s-a întors singur. Farmacistul nu putuse să-l însoțească, dar promisese că va veni mai târziu în seara aceea. Băiatul și-a reluat locul la picioarele lui Isak și și-a făcut calculele în timp ce tatăl lui dormea. Voia să-i arate temele părintelui său. Până și Hoshii-sensei, cel mai

sever profesor de la clasă, îi spusese lui Noa că era bun la scriere și că ar trebui să muncească din greu ca să depășească condiția rasei sale needucate: „Un singur coreean silitor poate îndemna alte zece mii să-și respingă natura leneșă!”

Isak continua să doarmă, iar Noa era concentrat la teme.

Mai târziu, când Kyunghee s-a întors cu Mozasu, casa era plină de viață pentru prima dată după arestarea lui Isak. Aceasta s-a trezit câteva clipe ca să-l vadă pe Mozasu, care nu a plâns la vederea bărbatului scheletic. În schimb l-a strigat „papa” și l-a mângâiat pe față cu ambele mânuțe, așa cum făcea când îi plăcea de cineva. Cu mânuțele lui albe și dolofane, Mozasu atingea delicat obrajii scofâlciți ai lui Isak. Câteva clipe, copilașul a rămas liniștit în fața părintelui său, dar, de îndată ce Isak a închis ochii, Kyunghee l-a dus de acolo, de teamă să nu se îmbolnăvească.

Când Yoseb a revenit acasă, atmosfera a devenit din nou sumbră, fiindcă el refuza să ignore situația evidentă.

— Cum au putut? a izbucnit el, uitându-se lung la trupul lui Isak. Băiete, nu puteai să le spui ce vor să audă? Nu puteai să le spui că-l venerezi pe împărat, chiar dacă nu era adevărat? Nu știi că lucrul cel mai important e să rămâi în viață?

Isak a deschis ochii, dar nu a zis nimic, apoi a închis ochii din nou. Își simțea pleoapele atât de grele, că-i era imposibil să le țină deschise. Voia să stea de vorbă cu Yoseb, totuși cuvintele refuzau să i se desprindă de pe buze.

Kyunghee i-a adus soțului o foarfecă, o lamă de ras lungă, o ceașcă de ulei și un lighenaș cu oțet.

— Lindinile și păduchii nu mor. Va trebui să-l tundem. Probabil că-l mănâncă foarte rău, a zis ea, cu ochii în lacrimi.

Recunoscător că soția lui i-a dat o însărcinare, Yoseb și-a suflecat mânecile, apoi i-a turnat lui Isak pe cap o ceașcă de ulei și a început să-i maseze scalpul.

— Nu te mișca, Isak! l-a rugat Yoseb, încercând ca vocea să-i sune normal. O să te scap de toți nemernicii ăștia care îți provoacă mâncărimi.

A început să-i taie șuvițe din păr, pe care apoi le arunca în ligheanul din metal.

— Ah, Isak! a zis Yoseb și a zâmbit. Îți amintești cum ne tundea grădinarul când eram copii? Eu răcneam ca un animal turbat, dar tu nu țipai niciodată. Stăteai acolo ca un pui de

călugăr, calm și liniștit, și nu te plângeai niciodată.

Yoseb a tăcut, dorindu-și ca scena din fața ochilor săi să nu fie adevărată.

— Of, Isak! De ce te-am adus în iadul ăsta? Îmi era așa dor de tine. Am greșit că te-am chemat aici, iar acum sunt pedepsit pentru egoismul meu.

Yoseb și-a pus lama de ras în lighean.

— N-o să mai fiu niciodată bine dacă tu mori. Înțelegi? Nu poți să mori, băiete. Te rog să nu mori! Cum o să merg mai departe? Ce-o să le zic părinților noștri?

El continua să doarmă, neștiind că familia se adunase în jurul lui. Yoseb s-a șters la ochi și a închis gura, încleștându-și fălcile. A luat din nou lama de ras și a continuat să-i îndepărteze restul de păr grizonant. Când scalpul a rămas neted, Yoseb a turnat ulei pe barba fratelui lui.

Toată seara Yoseb, Kyunghee și Sunja l-au scăpat de lindini și păduchi, băgându-i în borcane cu kerosen și oprindu-se doar cât să-i pună pe băieți la culcare. Mai târziu, farmacistul a venit să le confirme ceea ce ei știau deja. Niciun spital și niciun doctor nu mai puteau face nimic pentru Isak în starea în care se afla.

∴

În zori, Yoseb s-a întors la muncă. Sunja a rămas cu Isak, iar Kyunghee s-a dus la restaurant. Yoseb nu s-a plâns că Kyunghee se duce singură la lucru. Era prea obosit ca să se mai certe și aveau mare nevoie de salariu. Afară, strada gemea de bărbați și de femei care se îndreptau spre muncă și de copii care goneau spre școală. Isak dormea în camera din față, respirând accelerat și superficial. Era curat și avea pielea netedă ca a unui copil, tot părul de pe corp îi fusese îndepărtat.

După micul dejun, Noa a pus deoparte bețișoarele și a ridicat privirea spre mama lui.

— *Umma,* pot să rămân acasă? a întrebat.

Nu mai îndrăznise niciodată să ceară una ca asta, nici măcar atunci când lucrurile mergeau foarte prost la școală.

Surprinsă, Sunja a ridicat privirea de la cusătură.

— Ești bolnav?

El a clătinat din cap.

Isak, care acum era pe jumătate treaz, îl auzise.

— Noa…

— Da, *appa*?

— *Umma* mi-a spus că ești un elev foarte silitor.

Copilul radia, dar, din obișnuință, stătea cu privirea plecată.

Când lua note bune la școală, primul lui gând se îndrepta spre tatăl lui.

Yoseb îi spusese de câteva ori că tatăl lui, Isak, fusese un copil-minune, care învățase singur, din cărți, coreeana, chineza clasică și japoneza, cu foarte puțin ajutor. Când intrase la seminar, citise deja Biblia de câteva ori.

Când școala i se părea grea, gândul că tatăl lui era un om educat îi întărea dorința de a învăța.

— Noa!

— Da, *appa*?

— Trebuie să te duci azi la școală. Când eram copil, îmi doream mult să merg la școală cu ceilalți copii.

Băiatul a încuviințat din cap. Mai auzise asta despre tatăl lui cândva.

— Ce altceva putem să facem decât să perseverăm, fiule? Trebuie să ne cultivăm talentele. Lucrul care l-ar face fericit pe *appa* este să înveți la fel de bine ca și până acum. Tu reprezinți familia noastră oriunde te duci – la școală, în oraș și peste tot în lume. Orice ar spune cineva. Sau orice ar face, a adăugat Isak, apoi s-a oprit să tușească.

Știa că e costisitor ca băiatul să meargă la o școală japoneză.

— Trebuie să fii sârguincios și smerit. Să ai compasiune față de toată lumea. Chiar și față de dușmani. Înțelegi, Noa? Poate că oamenii sunt nedrepți, dar Domnul este bun. Vei vedea. Cu siguranță, a mai zis Isak, cu voce tot mai stinsă.

— Bine, *appa.*

Hoshii-sensei îi spusese că le e dator și coreenilor. Într-o bună zi avea să-și ajute comunitatea și să facă din coreeni niște copii buni, devotați milostivului împărat. Băiatul s-a uitat lung la capul proaspăt ras al tatălui său. Creștetul chel era atât de alb în contrast cu obrajii lui pământii și scofâlciți. Părea deopotrivă tânăr și foarte bătrân.

Sunjei îi părea rău pentru copil. Nu petrecuse nici măcar o sigură zi doar în compania părinților lui. Când era copilă, chiar și atunci când în jur mai erau și alte persoane, nu fuseseră decât ei trei – tata, mama și ea, un triunghi invizibil. Când își amintea de viața ei de acasă, simțea lipsa acestei apropieri. Isak avea dreptate în legătură cu școala, dar nu avea să mai dureze mult.

În curând, avea să se prăpădească. Sunja ar fi dat orice să-și poată revedea tatăl, dar cum să se opună dorințelor lui Isak? A ridicat ghiozdanul lui Noa și l-a dat băiatului care era foarte abătut.

— Întoarce-te imediat după școală, Noa! Te așteptăm, i-a spus Isak.

Noa a rămas țintuit de podea, incapabil să-și ia ochii de la părintele lui, de teamă să nu dispară. Nu-și dăduse seama cât de dor îi fusese de tatăl lui, până când nu se întorsese acasă. Durerea provocată de lipsa lui i se reactivase în pieptul slăbuț și se temea că se va face simțită din nou. Era sigur că, dacă rămânea acasă, tatăl lui va fi bine. Nici măcar nu trebuiau să stea de vorbă. De ce nu putea să învețe și el acasă, așa cum făcuse tatăl lui? Ar fi vrut să-i întrebe, dar nu-i stătea în fire să-i contrazică.

Isak, pe de altă parte, nu-și dorea ca Noa să-l mai vadă în starea aceea. Și așa băiatului îi era teamă, nu era nevoie să-l rănească mai mult decât o făcuse deja. Erau multe lucruri pe care încă nu i le spusese băiatului despre viață, despre învățătură, despre cum să vorbești cu Dumnezeu.

— E greu la școală? l-a întrebat Isak.

Sunja s-a întors spre băiat. Nu se gândise niciodată să-l întrebe asta.

Noa a ridicat din umeri. Era în regulă, nu primea sarcini imposibile. Elevii buni, pe care el îi admira, erau cu toții japonezi și nu vorbeau cu el. Nici măcar nu se uitau la el. Credea că i-ar fi plăcut să meargă la școală, dacă ar fi fost o persoană obișnuită, și nu un coreean. Nu-i putea mărturisi asta tatălui sau oricui altcuiva, căci știa că nu avea să fie niciodată japonez. Într-o zi, unchiul Yoseb îi spusese că se vor întoarce în Coreea. Noa își imaginase cum va fi viața acolo.

Cu ghiozdanul și cu *bento*-ul în mână, a mai zăbovit o clipă la ușă, încercând să memoreze trăsăturile blânde de pe chipul tatălui său.

— Vino aici, copile! i-a zis Isak.

Noa s-a apropiat și s-a așezat în genunchi. *Te rog, Doamne! Te rog, fă-l bine pe tata! Te mai rog o dată. Te implor!* a zis el în gând și a închis ochii strâns.

Isak l-a luat de mână.

— Ești foarte curajos, Noa. Mult, mult mai curajos decât mine.

E nevoie de mult curaj să poți să trăiești zi de zi alături de cei care refuză să te accepte.

Noa și-a mușcat buza de jos, fără să scoată o vorbă. Și-a șters nasul cu mâna.

— Fiule, a zis Isak și i-a dat drumul la mână, dragul meu băiat! Fii binecuvântat!

6.

Decembrie 1944

Ca la mai toate magazinele din Osaka, care nu aveau nimic de vânzare, și la restaurant se trăgeau adesea obloanele, totuși ultimii trei angajați rămași veneau la lucru șase zile pe săptămână. Mâncarea dispăruse din piețe și, chiar și atunci când soseau rațiile și magazinele se deschideau o jumătate de zi, iar în fața lor se formau cozi lungi, era inadmisibil de puțină marfă și aceea extrem de proastă. Puteai să stai și câte șase ore la coadă la pește și să te întorci cu câteva anșoa uscate sau mai rău, cu mâna goală. Dacă aveai legături importante în armată, puteai să mai obții câte ceva. Desigur, dacă aveai o grămadă de bani, exista întotdeauna piața neagră. Copiii de la oraș erau trimiși cu trenul să cumpere câte un ou sau un cartof în schimbul unui chimonou de-al bunicii. La restaurant, Kim Changho, care trebuia să facă rost de mâncare, avea două lăzi de depozitare: una care putea fi inspectată de liderii asociației din cartier, cărora le plăcea să facă vizite inopinate prin bucătăriile restaurantelor, și încă una la subsol, ascunsă în spatele unui perete fals, în care ținea hrana adusă de pe piața neagră. Uneori, clienții – de obicei afaceriști bogați din Osaka și călători din străinătate – își aduceau singuri carnea și alcoolul la restaurant. Bucătarii care găteau seara nu mai lucrau aici. Schimbul de seară se reducea la o singură persoană, Kim. El trebuia să prepare carnea și să spele toate vasele după plecarea puținilor clienți.

∴

Era cea de-a douăsprezecea lună din an – o dimineață blândă de iarnă. Când Sunja și Kyunghee au ajuns la muncă, Kim le-a

invitat să se așeze la masa pătrată de lângă peretele din apropierea bucătăriei. Aici se așezau de obicei când mâncau sau luau câte o pauză. Kim adusese deja un ceainic la masă. Odată așezate, Kyunghee a turnat fiecăruia câte o ceașcă.

— Mâine restaurantul se închide, le-a spus Kim.

— Pentru cât timp? a întrebat Sunja.

— Până când se va termina războiul. În dimineața asta am renunțat și la ultimul vas. Acum bucătăria e goală. Toate vasele noastre din oțel pentru orez, ligheanele, cratițele, ustensilele și bețișoarele au fost rechiziționate. Chiar dacă aș reuși să găsesc altele și aș ține restaurantul deschis, poliția ar afla că nu le-am predat pe toate și ni le-ar confisca. Guvernul nu plătește pentru lucrurile pe care ni le ia. Nu le putem înlocui la nesfârșit...

Kim a sorbit o gură de ceai.

— Așa că sunt nevoit să fac asta.

Sunja a încuviințat din cap. Îi părea rău să-l vadă pe Kim supărat. Bărbatul i-a aruncat o privire fugară lui Kyunghee.

— Și ce-o să faci de acum? l-a întrebat ea.

Kim, care era mai tânăr decât Isak, i se adresa cu „soră”. În ultima vreme depindea de ea să-l însoțească la piață, să-i susțină statutul civil când era oprit de autorități. Poliția și liderii asociației din cartier suspectau că anumite persoane se sustrăgeau de la executarea stagiului militar, prin urmare interogau orice bărbat care nu purta uniformă. Ca să-i păcălească, Kim purta ochelari negri, de orb, când ieșeau pe stradă.

— Poți să găsești altceva de lucru? l-a întrebat Kyunghee.

— Nu-ți face griji pentru mine! Cel puțin, nu mai trebuie să mă lupt cu... a râs el, ducând mâna la ochelari.

Vederea slabă îl împiedicase să meargă la război sau să lucreze în minele în care fuseseră trimiși alți coreeni –, ceea ce e bine, fiindcă sunt laș.

Kyunghee a clătinat din cap.

Kim s-a ridicat.

— În seara aceasta vin niște clienți din Hokkaido. Am ascuns două tigăi și câteva boluri, ca să putem servi. Le vom folosi pe acelea. Surioară, mă întreb dacă m-ai putea însoți până la piață, a adăugat, apoi s-a întors spre Sunja. Rămâi tu aici să-l aștepți pe cel care livrează băutura? Trebuie să aducă un pachet. A!

Clientul a comandat pentru diseară celebrul tău *muchim*[38] din campanule. Am lăsat un pachet de campanule uscate în dulapul de jos. O să găsești acolo și celelalte ingrediente.

Sunja a încuviințat din cap, întrebându-se de unde făcuse rost de campanule și de ulei de susan.

Kyunghee s-a ridicat și și-a îmbrăcat haina veche, albastră, peste puloverul și pantalonii de lucru. Încă mai era frumoasă, cu pielea albă și netedă, deși acum i se formau câteva riduri discrete la ochi și în jurul gurii atunci când zâmbea. Munca grea din bucătărie îi îmbătrânise mâinile odinioară fine și albe, dar nu o deranja. Yoseb, care o ținea de mâna dreaptă când dormeau, nu părea să observe crustele roșii de piele din palmele ei, cauzate de prepararea murăturilor zi după zi. După moartea lui Isak, Yoseb se schimbase – devenise ursuz, îngândurat și nu-l mai interesa nimic în afară de muncă. Schimbarea lui le transformase cu totul căminul și căsnicia. Kyunghee încerca să-și înveselească soțul, dar nu reușea să-i alunge mâhnirea și tăcerea. Acasă, nimeni nu mai vorbea, în afară de băieți. Yoseb era de nerecunoscut. Nu mai rămăsese nimic din băiatul pe care-l iubise ea în tinerețe. Devenise cinic și trist – lucru la care ea nu se așteptase. Așa că doar la restaurant Kyunghee mai putea să fie ea însăși. Aici, îl tachina pe Kim ca pe un frate mai mic și chicotea cu Sunja în timp ce găteau. Iar acum, până și localul acesta avea să dispară.

După ce Kim și cumnata ei au pornit spre piață, Sunja a închis ușa în urma lor. Tocmai când se întorcea la bucătărie a auzit un ciocănit.

— Ați uitat ceva? a întrebat Sunja, deschizând ușa.

În fața ei se afla Hansu, îmbrăcat cu o haină neagră peste un pulover gri, de lână. Avea părul tot negru, iar chipul îi era aproape neschimbat, doar pielea de pe maxilar era ușor înăsprită. Instinctiv, Sunja s-a uitat să vadă dacă mai poartă pantofii albi, din piele, pe care îi purta odinioară. Acum avea pantofi negri, de piele, cu șiret.

— A trecut atâta vreme, a început Hansu calm, intrând în restaurant.

Sunja s-a îndepărtat de el câțiva pași.

— Ce cauți aici?

[38] „Salată“, mai precis un tip de mâncare pe bază de rădăcină uscată de campanulă - în lb. coreeană în orig.

— E restaurantul meu. Kim Changho lucrează pentru mine.

Ametită, Sunja s-a lăsat pe cea mai apropiată pernă.

∴

Hansu îi dăduse de urmă acum unsprezece ani, când ea vânduse la amanet ceasul de buzunar, din argint pe care el i-l dăruise. Cămătarul încercase să-l vândă, iar restul fusese o simplă treabă de detectiv. De atunci, Hansu o urmărise zi de zi. După arestarea lui Isak, a știut că ea va avea nevoie de bani, așa că îi crease acest loc de muncă. Sunja a aflat că acel cămătar de la care Yoseb împrumutase bani era tot angajatul lui. De fapt, soția lui Hansu era fiica cea mare a unui renumit cămătar japonez din Kansai, iar Hansu fusese adoptat legal de socrul lui, Morimoto, care nu avea băieți. Koh Hansu, al cărui nume legal era Haru Morimoto, locuia împreună cu soția și cu cele trei fiice ale lor într-o vilă imensă, de la periferia orașului Osaka.

Hansu a condus-o înapoi la masă, unde stătuse cu câteva clipe în urmă, alături de Kim și de Kyunghee.

— Hai să bem un ceai! Tu rămâi aici, aduc eu o ceașcă. Pari tulburată de venirea mea.

Cunoscând bine locul fiecărui obiect, Hansu a revenit imediat din bucătărie cu o ceașcă de ceai.

Sunja se holba la el, incapabilă să scoată o vorbă.

— Noa e un băiat foarte isteț, a zis el mândru. E un copil frumos și un alergător excelent.

Sunja încerca să nu pară că se teme de el. De unde știa toate acestea? Își amintea acum fiecare dintre discuțiile cu Kim despre fiii ei. Noa și Mozasu o însoțiseră de nenumărate ori la restaurant în zilele în care Noa nu mergea la școală.

— Ce dorești? l-a întrebat ea într-un târziu, încercând să pară mai calmă decât era.

— Trebuie să pleci din Osaka imediat. Convinge-i pe sora și pe cumnatul tău imediat! Pentru siguranța copiilor. Oricum, dacă ei nu vor vrea să plece, nu poți să faci mare lucru. Am un loc pentru tine și pentru băieți.

— Ce tot spui?

— Americanii vor bombarda Osaka în câteva zile. Bombardierele B-29 au fost în China. Acum s-au găsit mai multe baze pe insule. Japonezii pierd războiul. Guvernul știe că e imposibil să câștige, dar nu vor să accepte realitatea. Americanii

știu că armata japoneză trebuie oprită. Iar japonezii ar fi în stare să-i lase să moară pe toți băieții japonezi decât să-și recunoască greșeala. Din fericire, războiul se va sfârși înainte ca Noa să fie recrutat.

— Dar toată lumea susține că Japonia e pe drumul cel bun.

— Nu trebuie să pleci urechea la tot ce spun vecinii sau la tot ce scrie în ziare. Habar n-au.

— Șșșș!

Din instinct, Sunja s-a uitat spre fereastră și spre ușa de la intrare. Dacă cineva era prins afirmând astfel de lucruri perfide, putea ajunge la închisoare. Își sfătuise fiii în mod repetat să nu spună niciodată ceva rău despre Japonia sau despre război.

— Nu ar trebui să vorbești așa. Ai putea avea necazuri…

— Nu ne aude nimeni.

Ea și-a mușcat buza de jos, încă nevenindu-i să creadă că îl vede. Trecuseră treisprezece ani. Cu toate astea, avea în fața ochilor același chip pe care îl iubise atâta. Adorase chipul lui la fel cum adorase strălucirea lunii și apa rece și albastră a mării. Stătea față în față cu Hansu, care o privea cu blândețe. Și totuși, rămăsese calm, sigur pe fiecare cuvânt pe care-l rostea. Nu ezitase nicio clipă. Era altfel decât tatăl ei, decât Isak, decât cumnatul ei sau Kim. Era diferit de toți bărbații pe care-i cunoscuse ea vreodată.

— Sunja-ya, trebuie să pleci din Osaka. Nu mai e timp de gândire. Am venit să-ți spun că bombele vor distruge orașul.

De ce nu venise mai devreme? De ce veghease ca o umbră asupra vieții ei? De câte ori o urmărise când ea nu îl vedea?

Furia care-i dădea ghes a luat-o prin surprindere.

— Nu vor fi de acord să plece, iar eu nu pot pur și simplu să…

— Te referi la cumnatul tău. Poate că e un prost, dar nu e problema ta. Cumnata ta te va însoți dacă i-o ceri. Orașul ăsta e făcut din lemn și hârtie. Nu va fi nevoie decât de un chibrit ca să ardă din temelii. Imaginează-ți ce va fi în cazul unui bombardament al americanilor, a spus el după o mică pauză. Fiii tăi vor fi uciși. Asta-ți dorești? Eu mi-am trimis de mult fiicele cât mai departe de aici.

Atunci Sunja a înțeles. Era îngrijorat de viitorul lui Noa. Avea o soție și trei fiice. Nu avea niciun băiat.

— De unde știi? De unde știi ce-o să se întâmple?

— De unde am știut că ai nevoie de o slujbă? De unde am

știut la ce școală învață Noa sau că profesorul lui de matematică e un coreean care se pretinde japonez ori că soțul tău a murit fiindcă nu a fost eliberat la timp din închisoare și că tu ai rămas singură pe lume. Cum am știut că trebuie să-mi protejez familia? E datoria mea să știu ce nu știu alții. Tu de unde ai știut cum să faci *kimchi* și să-l vinzi la colț de stradă ca să câștigi un ban? Ai știut pentru că ți-ai dorit să supraviețuiești. Și eu vreau să trăiesc, iar pentru asta trebuie să știu lucruri pe care alții nu le știu. Acum îți împărtășesc o informație prețioasă. Îți împărtășesc ceva care te va ajuta să le salvezi viețile fiilor tăi. Nu da cu piciorul acestei informații. Lumea nu are decât să se ducă de râpă, însă tu ai datoria să-ți protejezi copiii.

— Cumnatul meu n-o să vrea să-și abandoneze căminul.

Hansu a râs.

— Casa va ajunge un morman de cenușă. Japonezii nu-i vor da niciun sen ca să-i aline suferința atunci când o s-o piardă.

— Vecinii spun că războiul se va sfârși în curând.

— Războiul se va sfârși în curând, dar nu așa cum cred ei. Japonezii bogați și-au trimis deja familiile la țară. Și-au schimbat deja banii în aur. Bogaților nu le pasă de politică. Vor spune orice ca să-și apere pielea. Tu nu ești bogată, dar ești isteață, iar eu îți spun că trebuie să pleci astăzi.

— Cum?

— O să vă ducă Kim pe tine, pe cumnatul, pe cumnata ta și pe băieți la o fermă din afara prefecturii Osaka. Un fermier care deține o plantație de cartofi dulci îmi e dator. Are o casă mare și acolo veți avea suficientă mâncare. Va trebui să lucrați cu toții pentru el până la sfârșitul războiului, dar veți avea unde să dormiți și hrană îndestulătoare. Tamaguchi-san nu are copii și n-o să vă facă niciun rău.

— De ce ai venit? a început să plângă Sunja.

— Nu e momentul să discutăm despre asta. Te rog să nu fii necugetată! Ești mai deșteaptă de-atât. E timpul să acționezi. Restaurantul va fi distrus, la fel și casa voastră, i-a vorbit el cu repeziciune. Clădirea asta e făcută din lemn și din câteva cărămizi. Cumnatul tău ar trebui să vândă degrabă casa primului idiot care-i iese în cale și să-și ia tălpășița. Sau cel puțin să-și ia cu el actele de proprietate. În curând oamenii vor fugi ca potârnichile, așa că plecați până nu e prea târziu. Americanii vor pune capăt acestui război stupid. Poate chiar în seara asta sau

poate peste câteva săptămâni, dar nu vor mai înghiți multă vreme războiul ăsta absurd. Iar germanii pierd și ei.

Sunja și-a încrucișat mâinile la piept. Războiul începuse de atâta vreme... Toată lumea se săturase de el. Dacă n-ar fi fost restaurantul, familia ei ar fi murit de foame, deși toți adulții munceau și câștigau bani. Hainele lor erau jerpelite. Materiale, ață și ace nu se găseau. Cum se face că pantofii lui Hansu erau atât de lucioși, când nimeni nu avea cremă de ghete? Sunja și Kyunghee detestau întâlnirile asociației locale, dar, dacă nu se prezentau, liderii lor aveau să se răzbune, micșorându-le rațiile. Ultimele exerciții militare deveniseră ridicole – duminică dimineața, bunicile și nepoțeii erau obligați să exerseze lupta contra dușmanilor, înarmați cu sulițe ascuțite din bambus. Spuneau că soldații americani violau femei și fete și că mai bine te sinucideai decât să cedezi în fața acestor barbari. În biroul de la restaurant se afla un depozit de sulițe din bambus pentru angajați și clienți în cazul în care-și făceau apariția americanii. Kim ținea două cuțite de vânătoare în sertarul biroului.

— Pot să mă întorc acasă? În Busan?

— Nu e nimic de mâncare acolo și nu e un loc sigur pentru voi. Femeile sunt luate grămadă din sătucuri.

Sunja era nedumerită.

— Ți-am mai spus și înainte: nu le da ascultare celor care susțin că se găsește de lucru în fabricile din China sau din alte colonii. Slujbele acelea nu există. Mă înțelegi?

Expresia de pe chip i s-a înăsprit.

— Mama e în siguranță?

— Ea nu mai e tânără, așa că nu o vor lua. O să-ncerc să aflu.

— Mulțumesc! a șoptit Sunja.

Îngrijorată de soarta băieților, nu se gândise la binele mamei ei. În rarele scrisori primite de la Yangjin, scrise în numele femeii de un profesor oropsit, susținea că se simte bine, arătându-se mai degrabă îngrijorată pentru situația Sunjei și a băieților decât pentru ea însăși. Sunja nu-și mai văzuse mama de mulți ani, așa cum nu-l mai văzuse nici pe Hansu.

— Puteți fi gata de plecare în seara asta?

— De ce m-ar asculta cumnatul meu? Cum aș putea să-i explic...

— Zi-i că te-a sfătuit Kim să pleci azi! El vorbește chiar acum cu cumnata ta. Spune-i că a aflat această informație prețioasă

de la șeful lui. Îl pot trimite pe Kim la voi, ca să-l convingă.

Sunja nu a răspuns. Nu credea că există cineva care l-ar putea convinge pe Yoseb să plece.

— Nu e loc de nicio ezitare. Trebuie să-i protejați pe băieți.

— Dar sora va…

— Și ce e cu asta? Ascultă-mă! Pune-i pe copiii tăi mai presus decât pe oricine altcineva. Nu ai învățat asta până acum?

Ea a dat din cap că da.

— Adu-i pe toți aici la lăsarea serii. Kim va ține restaurantul deschis. Nimeni nu trebuie să știe încotro vă îndreptați. E bine să plecați înainte să încerce și alții să o facă.

Hansu și-a ridicat capul și a privit-o sobru.

— Lasă-i pe ceilalți în urmă, dacă n-ai încotro.

7.

În ziua în care Hansu i-a spus să ducă băieții la țară, Yoseb a primit o ofertă de muncă. Ceva mai devreme în acea după-amiază, prietenul unui alt prieten trecuse pe la fabrica de biscuiți unde lucra Yoseb și îi spusese despre slujbă. O fabrică de oțel din Nagasaki căuta un supraveghetor pentru angajații coreeni. Fabrica oferea cazare pentru bărbați, respectiv o cameră și mâncare, dar Yoseb nu-și putea lua familia cu el. Salariul era aproape de trei ori mai mare decât câștiga în prezent. Familia avea să stea despărțită o vreme. Când s-a întors acasă, încântat de oferta primită, Kyunghee și Sunja l-au întâmpinat cu propriile vești. Hansu ținuse totul în mână în toți acești ani, dar ce putea să le spună Sunja?

La asfințit, Kim le-a condus pe femei și pe băieți la ferma lui Tamaguchi. În dimineața următoare, Yoseb și-a dat demisia de la fabrică, și-a făcut un singur bagaj și a încuiat casa. În după-amiaza aceea a pornit spre Nagasaki, amintindu-și de călătoria lui de la Pyongyang până la Osaka, singura dată când mai călătorise de unul singur.

Câteva luni s-au scurs până la bombardamentul care, odată început, a continuat până vara. Hansu se înșelase cu privire la momentul când avea să se întâmple, dar avusese dreptate când spusese că toată zona va fi făcută scrum.

Pe Tamaguchi, un fermier de cincizeci și opt de ani, cultivator de cartofi dulci, nu îl deranja să aibă câteva mâini în plus de muncă. Atât angajații lui permanenți, cât și cei sezonieri fuseseră chemați la arme și nu mai era niciun bărbat în putere care să le țină locul. Câțiva dintre foștii lui muncitori muriseră deja în Manciuria, doi dintre ei fuseseră mutilați în luptă, iar despre ceilalți se zvonea că fuseseră trimiși în Singapore și în Filipine. În fiecare dimineață, când se ridica de pe saltea, Tamaguchi suferea de durerile obișnuite ale vârstei. Și totuși, era ușurat că e bătrân și că nu mai e nevoit să participe la războiul acesta absurd. Lipsa acută de forță de muncă îi punea piedici ambiției cu privire la fermă, în special acum, când cererea de cartofi era tot mai mare. Deși era ilegal, Tamaguchi putea să-i vândă la orice preț dorea, iar acum, că se îmbogățise într-atât, încât se văzuse nevoit să-și ascundă avutul în diferite cotloane ale fermei, era dispus la orice, ca să stoarcă până la ultima picătură de aur de pe urma acestei calamități la nivel național.

Zi și noapte Tamaguchi cultiva răsaduri de cartofi, săpa pământul și planta. În lipsa bărbaților, îi era imposibil să-și îndeplinească toate treburile de la fermă. În lipsa bărbaților, nu avea cu cine să le mărite pe cele două surori ale soției lui, pe care fusese obligat să le găzduiască – orășence inutile, care nu erau făcute pentru muncă. O țineau pe soția lui din treburi cu vorbăria și bolile lor închipuite, așa că spera că nu va mai rămâne multă vreme cu ele pe cap. Din fericire, părinții soției lui se prăpădiseră. Tamaguchi angaja sezonieri dintre bătrânii și femeile din sat, dar aceștia se plângeau în neștire de cât de greu e să plantezi pe căldură și să strângi recolta în frig.

Tamaguchi nu s-ar fi gândit nicio clipă să angajeze coreeni de la oraș sau să-i găzduiască la fermă. Le întorsese spatele multor orășeni japonezi, dar pe Koh Hansu nu-l putea refuza.

Când a primit telegrama lui Hansu, fermierul și soția lui, Kyoko, de acum epuizată, au reamenajat grajdul, transformându-l în locuință pentru familia coreeană din Osaka. Însă, la doar câteva zile de la sosirea lor, Tamaguchi și-a dat seama că el avea cel mai mult de câștigat din toată afacerea. Hansu îi pusese la dispoziție două femei puternice, care știau să gătească, să deretice și să lucreze la câmp, un tânăr care nu vedea prea bine, dar care putea să sape și să care și doi băieți

isteți, care învățau repede. Coreenii mâncau mult, dar își câștigau traiul și nu deranjau pe nimeni. În plus, nu se plângeau niciodată.

Încă din prima zi, Tamaguchi i-a însărcinat pe Noa și pe Mozasu cu hrănirea celor trei vaci, a celor opt porci și a celor treizeci de găini, cu mulsul vacilor, cu strânsul ouălor și curățatul cotețului de găini. Băieții vorbeau japoneză de parcă erau nativi, așa că-i putea lua cu el la piață ca să ajute la vânzare. Cel mai mare dintre ei se pricepea de minune la calcule și avea un scris citeț, numai bun să țină registrul contabil. Cele două cumnate coreene erau gospodine desăvârșite și munceau din greu la câmp. Cea mai slabă era căsătorită. Nu era tânără, dar era drăguță și vorbea o japoneză destul de bună, așa că Kyoko a însărcinat-o să gătească, să spele rufele și să cârpească hainele. Cea mai scundă, o văduvă tăcută, se ocupa de grădina de legume a familiei și trudea la câmp, cot la cot cu tânărul. Cei doi munceau ca doi boi. Pentru prima dată după mulți ani, Tamaguchi se simțea relaxat. Până și soția lui devenise mai puțin irascibilă și-i certa mai rar pe el și pe surorile lui.

La patru luni de la venirea lor, camioneta lui Hansu a sosit la fermă în amurg. Era însoțit de o bătrână coreeancă. Tamaguchi i-a ieșit degrabă în întâmpinare. De obicei, erau trimiși oamenii lui Hansu seara să ia produsele ce urma să fie vândute la oraș, rareori venea stăpânul însuși.

— Tamaguchi-san, s-a plecat Hansu.

Bătrâna a făcut o plecăciune adâncă în fața lui Tamaguchi. Purta o rochie tradițională și în fiecare mână ducea câte o bocceluță.

— Koh-san, s-a plecat Tamaguchi, zâmbindu-i bătrânei.

Apropiindu-se, a observat că femeia nu era chiar atât de în vârstă. De fapt, părea mai tânără decât el. Dar avea fața pământie și arăta subnutrită.

— Ea este mama Sunjei. Kim Yangjin *desu,* a prezentat-o Hansu. A sosit din Busan ceva mai devreme.

— Kim-u Yangjin-san.

Fermierul a articulat fiecare silabă încet, dându-și seama că are un nou oaspete. I-a cercetat chipul, căutând orice urmă de asemănare cu tânăra văduvă, mama celor doi băieți. Aveau câteva trăsături comune, aceeași gură și același maxilar.

Femeia avea mâini puternice, ca de bărbat, cu degete mari și noduroase. Va fi o muncitoare pe cinste, și-a zis Tamaguchi.

— Mama Sunjei? Chiar așa? Bine ați venit! Bine ați venit! i-a urat el zâmbind.

Yangjin stătea cu privirea plecată și părea speriată și totodată epuizată. Hansu și-a dres glasul:

— Ce mai fac băieții? Sper că nu-ți dau de furcă.

— Nu, nu. Deloc. Sunt foarte muncitori! Niște băieți minunați.

Tamaguchi vorbea serios. Nu se așteptase ca băieții să fie atât de pricepuți. Cum el nu avea copii, crezuse că, la oraș, copiii sunt răzgâiați și leneși, cum erau cumnatele lui. În sat, unii fermieri prosperi se plângeau de fiii lor nesăbuiți, așa că Tamaguchi și soția lui nu-i prea invidiaseră pe părinți. De asemenea, Tamaguchi habar n-avusese cum sunt coreenii. Nu era bigot, dar singurul coreean pe care-l cunoscuse personal fusese Koh Hansu, iar relația lor începuse odată cu războiul și nu era una obișnuită. Un secret știut de toți, câteva dintre fermele mari își vindeau produsele pe piața neagră din oraș prin intermediul lui Koh Hansu și al rețelei lui de distribuție, însă nimeni nu discuta despre asta. Străinii și *yakuza*[39] controlau piața neagră și erau urmări grave dacă le vindeai lor marfa. Era o onoare să-l ajute pe Koh Hansu. Favorurile creau obligații, așa că fermierul era hotărât să facă tot ce poate pentru el.

— Koh-san, intră să bem un ceai! Trebuie să-ți fie sete. E foarte cald astăzi.

Tamaguchi a intrat și, înainte să se descalțe, le-a dat oaspeților niște papuci.

Umbrit de plopi bătrâni și masivi, interiorul mare al fermei oferea o răcoare plăcută. Un miros proaspăt de iarbă de la noile tatami i-a întâmpinat pe musafiri. În camera de zi, placată cu lemn de cedru, soția lui Tamaguchi, Kyoko, stătea pe podea, pe o pernă din mătase albastră, și cosea o cămașă pentru soțul ei. Surorile ei stăteau întinse pe burtă, cu picioarele ridicate și gleznele încrucișate și răsfoiau o veche revistă despre cinematografie, pe care o citiseră de atâtea ori, încât știau toate articolele pe dinafară. Cele trei femei, îmbrăcate elegant fără niciun motiv anume, păreau desprinse de viața de la fermă. În afară de materialele pentru rochii pe care le primeau cu porția, soția fermierului și surorile ei nu duseseră lipsă de nimic. Kyoko

[39] Membru al Yakuza, puternică organizație criminală din Japonia.

purta un chimonou elegant, din bumbac, potrivit mai degrabă pentru o soție de negustor din Tokyo, iar surorile erau îmbrăcate cu fuste bleumarin, elegante și bluze din bumbac și arătau ca niște studente din filmele americane.

Când surorile au ridicat capul ca să vadă cine a intrat în casă, chipurile lor palide și drăguțe s-au ivit printre șuvițele lungi de păr tuns bob. Războiul adusese comori neprețuite în căminul lui Tamaguchi – pergamente valoroase, cupoane de stofă, mai multe chimonouri decât ar fi putut purta femeile, dulapuri lăcuite, bijuterii și vase –, bunuri ale locuitorilor de la oraș, dispuși să-și cedeze suvenirurile de familie în schimbul unui sac de cartofi sau al unei găini. Cu toate acestea, surorile tânjeau după viața de la oraș – filme noi, magazine Kansai, lumini electrice care nu clipocesc. Se săturaseră de război, de nesfârșitele câmpuri înverzite, de viața de la fermă în general. Cu burțile pline și un cămin pe cinste, disprețuiau mirosul lămpii cu ulei, animalele gălăgioase și pe cumnatul lor țărănoi, care vorbea la nesfârșit despre prețurile diverselor mărfuri. Bombele americane distruseseră cinematografele, magazinele și neprețuitele lor cofetării, și totuși imaginea sclipitoare a acestor plăceri urbane le chema în continuare, hrănindu-le disprețul și așa profund. I se plângeau zilnic surorii lor mai mari – cea simplă și cu spirit de sacrificiu – pe care cândva o luaseră în râs că se căsătorește cu vărul lor îndepărtat și care acum le strângea zestre în aur și chimonouri.

Tamaguchi și-a dres glasul, iar fetele s-au ridicat și s-au prefăcut ocupate. L-au salutat pe Hansu cu o mișcare din cap și s-au uitat lung la tivul murdar de la fusta lungă a coreencei, neputându-și reține o grimasă.

Yangjin s-a plecat adânc în fața celor trei femei și a rămas lângă ușă, căci, așa cum se așteptase, nu fusese invitată să intre. De unde stătea, Yangjin vedea o părticică din spinarea încovoiată a femeii care lucra în bucătărie, dar nu părea să fie Sunja.

Hansu a zărit-o și el pe femeia din bucătărie și a întrebat-o pe soția lui Tamaguchi:

— Cea de la bucătărie este Sunja-san?

Kyoko a mai făcut o plecăciune. Coreenii erau prea încrezători în ei înșiși, după gustul ei, dar își dădea seama că soțul ei are nevoie de ei mai mult decât oricând.

— Bine-ați venit, Koh-san! Ce plăcere să vă revăd! a zis Kyoko, ridicându-se de la locul ei.

Le-a aruncat surorilor ei o privire plină de reproș, suficient cât să le convingă să se ridice și să facă o plecăciune în fața oaspetelui lor.

— Femeia din bucătărie este Kyunghee-san. Sunja-san lucrează la câmp. Luați loc, vă rog! Vă aducem ceva rece de băut.

S-a întors spre Ume-chan, cea mai tânără dintre surori, care a pornit spre bucătărie târșâindu-și picioarele ca să aducă un oolong-*cha*[40] rece.

Hansu a dat din cap, încercând să-și ascundă iritarea. Se așteptase ca Sunja să muncească, dar nici prin cap nu-i trecuse că o să lucreze la câmp.

Kyoko a sesizat nemulțumirea bărbatului.

— Cu siguranță doriți să vă vedeți fiica, doamnă. Tako-san, te rog să o conduci pe musafira noastră până la fiica ei.

Neavând încotro, Tako, sora mijlocie, a făcut întocmai. Era inutil să o sfideze pe Kyoko, care ar fi putut altfel să-i poarte pică zile întregi și să o pedepsească nemaivorbind cu ea. Hansu a îndemnat-o pe Yangjin în coreeană să o urmeze pe fată, care avea s-o ducă la Sunja. În timp ce Tako se încălța în holul pavat cu piatră, a simțit mirosul acru și neobișnuit al bătrânei, și mai pronunțat după cele două zile de călătorie. „Ce mizerabilă!” și-a spus ea și a luat-o degrabă înaintea încercând să păstreze o distanță cât mai mare între ele.

După ce Kyoko a turnat ceaiul adus de Ume din bucătărie, femeile s-au retras, lăsându-i pe bărbați să stea de vorbă singuri în salon.

Fermierul i-a cerut lui Hansu vești despre război.

— Nu poate să mai dureze mult. Germanii sunt nimiciți, iar americanii de-abia s-au pornit. Japonia va pierde războiul. Întrebarea este când.

Hansu a rostit totul fără urmă de regret sau de bucurie.

— Mai bine să punem capăt acestei nebunii cât mai devreme decât să mai moară și alți băieți nevinovați, nu crezi?

— Da, da. Așa e, a șoptit Tamaguchi, abătut.

Bineînțeles că voia ca Japonia să câștige și, cu siguranță, Hansu știa cum stau lucrurile, dar, chiar dacă Japonia nu avea să

[40] „Ceai“ - în lb. japoneză în orig.

câștige, fermierul nu-și dorea ca războiul să se termine încă. Se zvonea că vor pune cartofi dulci la fermentat în combustibil pentru avioane, iar dacă se întâmpla asta și chiar dacă guvernul avea să plătească fie și o mică parte, oricât de infimă, fermierul se aștepta ca prețurile să crească și mai mult pe piața neagră, fiindcă la oraș lumea era disperată după mâncare și alcool. Cu încă o recoltă, două, Tamaguchi avea să obțină destul aur să cumpere cele două loturi mari de pământ de lângă al lui. Proprietarul lor îmbătrânea și nu-l mai interesa munca. Fusese dorința cea mai arzătoare a bunicului său să reunească tot sudul regiunii într-o singură proprietate, care să-i aparțină.

Hansu l-a întrerupt pe fermier din visare:

— Așadar cum este? Cu ei toți aici?

Tamaguchi a încuviințat din cap.

— Ne ajută enorm. Mi-aș dori să nu trebuiască să muncească atâta, dar, după cum știi, duc lipsă de oameni…

— Se așteptau să muncească.

Hansu a dat din cap liniștitor, conștient că fermierul primește ce i se cuvine pentru cazare și mâncare și că, pe deasupra, mai face și un profit consistent, dar lui îi convenea, câtă vreme Sunja și familia ei erau tratați bine.

— Rămâneți aici în seara asta? l-a întrebat Tamaguchi. E prea târziu să mai porniți acum la drum, ar trebui să cinați cu noi. Kyunghee-san e o bucătăreasă desăvârșită.

∴

Tako nu a trebuit să o însoțească prea departe pe bătrână. Când și-a zărit fiica aplecată peste câmpul vast și întunecat, Yangjin și-a ridicat poalele fustei lungi și le-a înfășurat în jurul corpului ca să-și elibereze picioarele, apoi a luat-o la goană spre Sunja.

Auzind zgomotul rapid de pași, tânăra a ridicat privirea. O femeie măruntă, în *hanbok* alburiu alerga spre ea. Sunja a scăpat săpăliga. Umerii înguști, părul grizonant, strâns în coc la ceafă, funda bluzei scurte, legată frumos, într-un dreptunghi perfect: *Umma!* Cum era posibil? Sunja a pornit spre ea, călcând în picioare răsadurile de cartofi.

— O, copila mea! Copila mea! O, copila mea!

Sunja și-a îmbrățișat mama, simțind clavicula proeminentă a lui Yangjin prin materialul bluzei. Femeia slăbise mult.

∴

Hansu a servit cina rapid, apoi s-a îndreptat spre grajd ca să stea de vorbă cu ceilalți. Voia doar să fie cu ei, nicidecum să-l copleșească cu atenții. Ar fi preferat să mănânce cu Sunja și familia ei, dar nu voia să-l jignească pe Tamaguchi. În timpul mesei nu se gândise decât la ea și la băiat. Nu stătuseră niciodată împreună la masă. Îi era greu să-și explice de ce tânjea atâta să fie împreună. În grajd, și-a dat seama că, la bucătărie, Kyunghee pregătise două tipuri de mâncare – una japoneză, pentru familia Tamaguchi, și una coreeană, pentru ceilalți. În grajd, coreenii mâncau la o masă joasă, acoperită cu mușama, pe care le-o făcuse Kim din resturi de lemn, folosite la grindă. Sunja tocmai spălase vasele. Când Hansu a intrat, toată lumea a ridicat privirea.

Seara, animalele erau mai liniștite, dar nu complet tăcute. Mirosurile erau mai pronunțate decât își amintea el, dar știa că în curând vor deveni mai puțin deranjante. Coreenii ocupau partea din spate a grajdului, despărțiți cu baloți de fân de animalele aflate la intrare. Kim construise un paravan din lemn. Băieții dormeau de o parte, iar femeile, de cealaltă parte a acestuia.

Yangjin, care până atunci stătuse pe podea, între nepoții ei, s-a ridicat și a făcut o plecăciune. În drum spre fermă îi mulțumise de nenumărate ori, iar acum, că se văzuse alături de familie, repeta întruna *mulțumesc, mulțumesc,* agățându-se de nepoții ei, care se simțeau jenați. Striga așa cum fac bătrânele coreene.

Kyunghee se afla încă în bucătăria de la fermă, unde spăla vasele. Când a terminat, a pregătit camera de oaspeți pentru Hansu. Kim era în magazia din spatele grajdului, pe care o foloseau pe post de baie. Încălzea apă ca să se spele toată lumea. Kyunghee și Kim preluaseră îndatoririle de seară ale Sunjei, ca să poată să rămână cu mama ei. Niciunul nu bănuia motivele pentru care Hansu se zbătuse să o aducă pe Yangjin din Coreea. În timp ce Yangjin suspina, Sunja se uita la Hansu, incapabilă să-l înțeleagă pe acest bărbat care nu ieșise nicio clipă din viața ei.

Hansu s-a așezat pe o grămadă generoasă de fân, față-n față cu băieții.

— Ați luat cina? i-a întrebat într-o coreeană perfectă.

Băieții au ridicat privirea, surprinși că Hansu vorbește atât de bine coreeana. Crezuseră că bărbatul care o adusese pe bunica

lor e japonez, fiindcă era atât de bine îmbrăcat și pentru că Tamaguchi-san îl tratase cu atâta respect.

— Tu ești Noa, a zis Hansu, studiindu-l pe băiat cu atenție. Ai doisprezece ani.

— Da, domnule, a răspuns Noa.

Bărbatul purta haine fine și pantofi eleganți, din piele. Părea un judecător sau o persoană importantă dintr-un afiș de cinema.

— Cum îți place viața la fermă?

— E bine, domnule.

— Eu am aproape șase ani, domnule, i-a întrerupt Mozasu, ceea ce făcea mereu atunci când fratele lui vorbea. Aici mâncăm mult orez. Pot să mănânc boluri întregi de orez. Tamaguchi-san a zis că trebuie să mă hrănesc bine ca să mă fac mare. Mi-a zis să nu mănânc cartofi, ci orez. Dumneavoastră vă place orezul, domnule? l-a întrebat băiatul pe Hansu. Noa și cu mine o să facem baie în seara asta. În Osaka, nu puteam să facem baie prea des, pentru că nu aveam combustibil ca să încălzim apa. Îmi place să fac baie la fermă, pentru că vana e mai mică decât cea de la *sento.* Vă place să faceți baie? Apa e tare fierbinte, dar te obișnuiești, *nee,* și, dacă stau prea mult în ea, mi se încrețesc vârfurile degetelor ca la bătrâni, a zis Mozasu, apoi a deschis larg ochii. Dar fața nu mi se zbârcește, că eu sunt tânăr.

Hansu a râs. Fratele mai mic nu avea nimic din atitudinea reținută a lui Noa. Părea foarte relaxat.

— Mă bucur că aici mâncați cum se cuvine. E bine de știut. Tamaguchi-san mi-a spus că sunteți niște băieți foarte muncitori.

— Mulțumim, domnule, a zis Mozasu, dornic să-i mai pună bărbatului și alte întrebări, dar abținându-se atunci când oaspetele i s-a adresat fratelui lui.

— Care sunt îndatoririle voastre, Noa?

— Curățăm staulele, hrănim animalele, avem grijă de găini. În plus, eu țin registrul în locul lui Tamaguchi-san când mergem la piață.

— Ți-e dor de școală?

Noa nu a răspuns. Îi era dor să mai rezolve probleme de matematică și să scrie în japoneză. Îi lipsea liniștea din timpul lucrului, când nimeni nu îl deranja de la teme. La fermă nu avusese niciodată timp să citească și nu avea cărți.

— Am auzit că ești un elev foarte bun.

— Anul trecut n-am prea fost la școală.

Acasă, școala fusese deseori închisă. Spre deosebire de ceilalți băieți, lui Noa îi displăceau antrenamentele cu baioneta și exercițiile inutile privind raidurile aeriene. Deși nu-i plăcea să stea departe de unchiul Yoseb, viața la fermă era mai bună decât cea de la oraș, fiindcă aici se simțea în siguranță. La fermă nu auzise niciodată avioane trecând și erau mult mai puține simulări de bombardamente.

Mesele erau bogate și delicioase. Mâncau ouă în fiecare zi și beau lapte proaspăt. Dormea adânc și se trezea odihnit.

— Presupun că, atunci când se termină războiul, îți reiei școala. Ți-ar plăcea? l-a întrebat Hansu.

Noa a dat din cap că da.

Sunja se întreba cum se vor descurca atunci. Plănuise ca, după război, să se întoarcă în Yeongdo, însă mama i-a spus că nu mai rămăsese nimic acolo. Guvernul impusese taxe mari proprietarului de la han, așa că acesta vânduse clădirea unei familii de japonezi. Slujnicele se angajaseră în fabrici în Manciuria și nu mai avea nicio veste de la ele. Când Hansu dăduse de urma lui Yangjin, femeia lucra ca slujnică pentru un negustor japonez din Busan și dormea în magazie.

Hansu a scos două cărți cu poze din buzunarul hainei.

— Poftim!

Noa le-a apucat cu ambele mâini, așa cum îl învățase mama. Erau scrise în coreeană.

— Mulțumesc, domnule!

— Știi să citești în coreeană?

— Nu, domnule.

— Poți să înveți, i-a zis Hansu.

— Ne poate ajuta mătușa Kyunghee să citim, a intervenit Mozasu. Unchiul Yoseb nu e aici, dar când o să ne revedem cu el o să-i facem o surpriză.

— Băieți, voi ar trebui să învățați să citiți în coreeană. Într-o bună zi s-ar putea să vă întoarceți, le-a explicat Hansu.

— Da, domnule, a zis Noa.

Își imagina Coreea ca pe o țară liniștită, unde el ar fi o persoană normală. Tatăl lui îi spusese că Pyongyang, unde crescuse el, era un oraș frumos și că Yeongdo, locul de baștină al mamei lui, era o insulă liniștită, înconjurată de ape albastre-

verzui, în care abundă peștele.

— Dumneavoastră de unde sunteți, domnule? l-a întrebat Noa.

— Din Jeju. Nu departe de Busan, de unde e mama ta. E o insulă vulcanică. Acolo cresc portocali. Localnicii din Jeju sunt urmașii zeilor, i-a făcut el cu ochiul. Într-o bună zi o să vă duc acolo.

— Nu vreau să locuiesc în Coreea! a strigat Mozasu. Eu vreau să rămân aici, la fermă.

Sunja l-a mângâiat pe Mozasu pe spate.

— *Umma,* ar trebui să rămânem pentru totdeauna la fermă. Unchiul Yoseb o să vină și el aici în curând, nu-i așa? a întrebat-o băiatul.

Chiar atunci a intrat Kyunghee, care își terminase treaba. Mozasu a fugit la ea cu cărțile în mână.

— Poți să mi le citești?

Mozasu a condus-o până la grămada de saltele îndoite, pe care le foloseau pe post de scaune. Kyunghee a încuviințat din cap.

— Vino, Noa! Vi le citesc amândurora.

Noa a făcut o scurtă plecăciune în fața lui Hansu, apoi li s-a alăturat lui Kyunghee și lui Mozasu. Yangjin l-a urmat pe Noa, lăsând-o pe cumnata ei la masă. Când Sunja a vrut să se ridice, Hansu i-a făcut semn să se așeze la loc.

— Stai! i-a zis el, cu o mină serioasă. Mai rămâi puțin! Vreau să știu cum îți merge.

— Sunt bine. Mulțumesc, a spus ea cu voce tremurândă. Mulțumesc că ai adus-o pe mama, a adăugat.

Ar fi avut mai multe de spus, dar îi era prea greu.

— M-ai întrebat ce mai face și m-am gândit că ar fi mai bine dacă ar veni aici. În Japonia, viața e grea, dar în Coreea situația e și mai gravă acum. Poate că lucrurile se vor îndrepta când se va sfârși războiul, dar înainte să se stabilizeze, situația se va înrăutăți.

— Ce vrei să spui?

— Nu știm ce vor face japonezii atunci când americanii vor câștiga războiul. Se vor retrage din Coreea, dar atunci cine va prelua controlul asupra ei? Ce se va alege de toți acei coreeni care i-au susținut pe japonezi? Se va isca confuzie. Din nou se va vărsa sânge. Nu ți-ai dori să fii prin preajmă. Nu ți-ai dori ca

fiii tăi să fie acolo.

— Tu ce-o să faci? l-a întrebat ea.

El a privit-o drept în ochi.

— O să am grijă de mine și de ai mei. Crezi că mi-aș încredința viața în mâinile câtorva politicieni? Cei de la conducere habar nu au de nimic. Iar celor care știu lucruri nu le pasă.

Sunja s-a gândit o clipă. Poate că avea dreptate, dar de ce să fi avut încredere în el? S-a sprijinit în mâini și s-a ridicat, dar Hansu a clătinat din cap.

— Chiar îți este atât de greu să stai de vorbă cu mine? Te rog să iei loc!

Sunja s-a așezat.

— Trebuie să am grijă de copiii mei. Ar trebui să înțelegi.

Băieții studiau cu atenție paginile cărților. Kyunghee citea poveștile cu intonație, așa că până și Yangjin, care nu știa să citească, râdea împreună cu copiii de prostiile pe care le spuneau personajele. Erau absorbiți de poveste, iar chipurile lor păreau mai relaxate, mai liniștite.

— O să te-ajut eu, i-a spus Hansu. Nu trebuie să-ți faci griji în privința banilor sau a…

— Ne ajuți acum, pentru că nu am de ales. Dar când războiul se sfârșește, îmi reiau lucrul, ca să pot avea grijă de ei. Și acum muncesc ca să ne asigur traiul…

— Când războiul se va sfârși, o să vă pot face rost de un cămin și o să-ți dau bani pentru întreținerea băieților.

Trebuie să meargă la școală, nu să adune baligă. Mama și cumnata ta vor putea să rămână cu voi. Îi pot găsi cumnatului tău un loc de muncă.

— Nu pot să-i explic familiei mele ce legătură am cu tine, l-a întrerupt Sunja.

Se simțea o mincinoasă tot timpul. Ce era în mintea lui? s-a întrebat ea. Cu siguranță nu avea cum s-o mai dorească. Era o văduvă de douăzeci și nouă de ani, cu doi copii de hrănit și de educat. Nu era bătrână, dar nu-și putea imagina că vreun bărbat ar mai putea-o dori acum. Nu fusese frumoasă nici înainte, dar acum nici măcar atrăgătoare nu mai era. Era o femeie obișnuită, cu o față de țărancă, cu pielea pătată și zbârcită din pricina soarelui. Avea un trup puternic și robust, mai împlinit decât în tinerețe. În toată viața ei nu o doriseră decât doi bărbați. Era

greu de crezut că se va mai întâmpla vreodată. Uneori se simțea ca o vită de la fermă, care într-o bună zi avea să devină inutilă. Dar până atunci trebuia să se asigure că băieții vor fi pe picioarele lor când ea se va stinge.

— Ai copii, nu?

— Trei fete.

— Și ce ar spune fiicele tale despre mine? Despre noi? a șoptit ea.

— Familia mea nu are nicio legătură cu tine.

— Înțeleg, a zis Sunja, înghițind în sec. Îți sunt recunoscătoare pentru șansa de a munci și de a fi în siguranță. Totuși, când războiul se va încheia, o să-mi caut altă slujbă și o să-mi susțin singură fiii și mama. O să muncesc până când n-o să mai pot.

Sunja s-a ridicat de pe podea și și-a scuturat fânul de pe pantaloni.

Neputând să respire normal, s-a întors cu spatele la el și s-a uitat îndelung la boi, la ochii lor imenși și negri, plini de o eternă suferință. Oare ceilalți îi văzuseră stând de vorbă? Păreau cu toții concentrați asupra cărții. Sunja și-a pus mâna dreaptă peste stânga. Deși se spălase, avea în continuare cuticulele murdare de pământ.

8.

Nici de această asta Hansu nu se înșelase. Războiul s-a terminat, mai repede decât prevăzuse el, dar nici măcar el nu-și putuse imagina ultimele bombardamente. O cazemată îl ferise pe Yoseb de ce era mai rău, dar când într-un târziu a ieșit pe stradă, un perete în flăcări al unui adăpost de lemn din apropiere s-a prăbușit la stânga lui și în cădere i-a atins partea dreaptă a trupului, care i-a fost cuprinsă de flăcări portocalii și albastre. Un cunoscut de la fabrică a stins focul și în cele din urmă oamenii lui Hansu l-au găsit într-un pat de spital jalnic din Nagasaki.

Era o noapte înstelată, cufundată în tăcere, după un anotimp plin de cântece de greieri, când Hansu l-a adus pe Yoseb la ferma lui Tamaguchi cu un camion militar american. Mozasu a fost primul care a văzut camionul și a pornit ca din pușcă spre

cocini să își ia sulițele din bambus. Familia stătea în ușa întredeschisă a grajdului, urmărind camionul care se apropia.

— Poftim, a zis Mozasu, întinzându-le mamei, bunicii, fratelui și mătușii sulițele goale care zăngăneau și păstrând două.

Kim Changho făcea baie.

— Trebuie să-l scoți pe *ajeossi* din baie, i-a șoptit Mozasu fratelui lui. Să-i dai arma.

Băiatul i-a dat lui Noa o suliță pentru Kim și a păstrat una pentru el. Mozasu a strâns bine sulița în mână, pregătindu-se de atac. Puloverul vechi și găurit al lui Noa atârna larg peste pantalonii de lucru din pânză de sac ai lui Mozasu. Era înalt pentru un puști de șase ani.

— Războiul s-a sfârșit, i-a amintit Noa lui Mozasu cu glas ferm. Trebuie să fie oamenii lui *ajeossi* Hansu. Lasă sulița jos până nu te rănești!

Camionul s-a oprit și doi coreeni, angajați ai lui Hansu, au coborât o targă pe care era așezat Yoseb, bandajat și profund sedat.

Kyunghee a dat drumul suliței pe pământul moale și a pus o mână pe umărul lui Mozasu ca să se echilibreze.

Hansu a coborât din cabina camionului, în timp ce șoferul, un infanterist brun-roșcat, a rămas în urmă. Mozasu îl privea pe furiș pe soldat. Șoferul avea pielea albă și pistruiată și părul galben-roșcat ca focul. Nu arăta ca un om rău, iar Hansu *ajeossi* nu părea speriat. În Osaka, Haru-san, liderul administrației locale, care adesea avea în grijă împărțirea rațiilor, îi avertizase pe copiii din cartier că americanii omoară pe oricine, așa că toată lumea trebuie să fugă din calea soldaților americani. Mai bine te omorai decât să fii prins. Când șoferul l-a observat pe Mozasu privindu-l, i-a făcut cu mâna, arătându-și dinții albi și drepți.

Kyunghee s-a apropiat încet de targă. La vederea arsurilor lui Yoseb, și-a acoperit gura cu ambele mâini. În ciuda veștilor înspăimântătoare cu privire la bombardamente, crezuse cu tărie că Yoseb e în viață, că nu va muri fără să-i dea de știre. Se rugase întruna pentru el, iar acum el ajunsese acasă. S-a lăsat în genunchi și și-a plecat capul. Nimeni nu a scos o vorbă până când ea nu s-a ridicat. Chiar și Kim plângea.

Hansu a salutat-o din cap pe femeia slăbuță și drăguță, care plângea și i-a dat un pachet mare, ambalat în hârtie, și un tub

uriaș de alifie împotriva arsurilor, adusă din America.

— Înăuntru sunt medicamente. Amestecă o linguriță de praf cu apă sau lapte și dă-i-o seara, ca să poată să doarmă. Asta e tot ce am, când e pe sfârșite, dă-i din ce în ce mai puțin, ca să se obișnuiască treptat fără el. Te va implora să-i dai mai mult, dar va trebui să-i explici că îl drămuiești, astfel încât să-i ajungă cât mai mult timp.

— Ce este? l-a întrebat ea.

Sunja stătea lângă cumnata ei fără să scoată o vorbă.

— Are nevoie de asta ca să-i calmeze durerea, dar nu e indicat să ia multă vreme, fiindcă dă dependență. În orice caz, continuați să-i schimbați bandajele! Trebuie să fie sterile. Fierbeți-le înainte să le folosiți! Sunt mai multe în pachet. O să aibă nevoie de alifie, fiindcă pielea începe să se strângă. O să vă descurcați?

Kyunghee a dat din cap că da, uitându-se în continuare la Yoseb.

Gura și obrazul îi dispăruseră pe jumătate, de parcă ar fi fost mâncate de un animal. Acest om făcuse tot ce-i stătuse în putință pentru familia lui, iar asta i se întâmplase pentru că se dusese la muncă.

— Vă mulțumesc, domnule. Mulțumesc pentru tot ce ați făcut pentru noi, i-a spus Kyunghee lui Hansu, care a clătinat din cap fără să răspundă.

I-a lăsat și s-a dus să stea de vorbă cu fermierul. Kim, care între timp terminase de spălat și li se alăturase, l-a urmat pe Hansu când acesta a intrat în casa fermierului.

Femeile și băieții i-au condus în grajd pe bărbații care cărau targa și i-au pregătit lui Yoseb un loc într-una dintre boxele pentru cai. Kyunghee și-a mutat salteaua acolo.

Ceva mai târziu, Hansu și bărbații au plecat cu camionul fără să-și fi luat rămas-bun.

∴

Fermierul nu s-a plâns că are un coreean în plus pe proprietate, fiindcă ceilalți membri ai familiei lui munceau și pentru el. Se apropia anotimpul recoltei și avea nevoie de ei. Deși niciunul nu spusese nimic, Tamaguchi se aștepta ca în curând să-i ceară bani ca să plece, iar fermierul era hotărât să-i muncească cât mai mult înainte ca ei să se întoarcă acasă. Le spusese că sunt bine-veniți să rămână cât vor și vorbise serios.

Tamaguchi angajase veterani de război pentru treburile mărunte, dar aceștia se plângeau de muncile murdare și refuzau deschis să lucreze cot la cot cu străinii. Chiar dacă ar fi putut să-i înlocuiască pe toți coreenii cu veterani japonezi, Tamaguchi tot ar fi avut nevoie de Hansu ca să-i transporte cartofii dulci la piață. Așa că toți coreenii puteau să rămână.

Camionul de marfă se întorcea regulat, doar Hansu nu a mai venit câteva săptămâni. Yoseb suferea. Își pierduse auzul la urechea stângă, așa că fie urla de furie, fie plângea de durere. Medicamentul se terminase, dar el tot nu se simțea bine. Seara plângea ca un copil și ceilalți nu puteau face mare lucru. Ziua, încerca să-i ajute la treburile de la fermă, repara unelte sau încerca să sorteze cartofi, însă durerea era prea mare ca să poată munci. Când și când, Tamaguchi, care detesta alcoolul, îi dădea de milă câte puțin sake. Cu toate astea, când Kyunghee a început să-i ceară pe zi ce trece tot mai mult, i-a spus că nu-i mai poate da, nu pentru că e zgârcit, ci pentru că nu vrea să aibă un bețiv pe proprietatea lui.

O lună mai târziu, Hansu a revenit la fermă. Soarele de la amiază se domolise ușor, iar muncitorii tocmai se întorseseră la câmp după masa de prânz, ca să-și înceapă schimbul doi. În grajdul rece, Yoseb stătea singur, întins pe salteaua lui umplută cu paie.

Auzind zgomot de pași, a ridicat capul, apoi l-a lăsat la loc pe perna din paie.

Hansu a așezat în fața lui două lăzi uriașe, apoi s-a așezat pe scândura groasă de lemn de lângă saltea, care servea drept bancă. În ciuda costumului său bine croit și a pantofilor din piele lustruiți, Hansu se simțea în largul lui în grajd, indiferent la mirosul de animale și la curenții de aer rece.

— Tu ești tatăl băiatului, nu-i așa? l-a întrebat Yoseb.

Hansu a studiat cu atenție chipul plin de cicatrice al bărbatului și conturul neregulat al maxilarului odinioară bine definit. Urechea dreaptă a lui Yoseb aducea acum cu bulb proeminent de floare, foarte compact.

— De-aia faci toate astea, a zis Yoseb.

— Noa este fiul meu, a răspuns Hansu.

— Vă rămânem profund îndatorați, datorie de care nu ne vom putea achita nicicând.

Hansu a ridicat din sprâncene, dar nu a spus nimic,

întotdeauna era mai bine să spui cât mai puține.

— Dar nu ai dreptul să-i fii prin preajmă. Fratele meu i-a dat copilului un nume. Nu trebuie să afle niciodată că lucrurile stau cu totul altfel.

— Și eu îi pot da un nume.

— Are deja unul. Nu e bine să-i faci asta băiatului.

Yoseb s-a încruntat. Până și cea mai mică mișcare îi provoca durere. Noa avea manierele fratele său mai mic – de la felul în care vorbea, în ritmul cadențat al lui Isak, la felul în care mânca, cu înghițituri mici și mestecând îndelung. Se comporta întocmai ca Isak. Ori de câte ori avea puțin timp liber, Noa își lua caietele vechi de școală și exersa scrisul, deși nimeni nu îi cerea. Yoseb n-ar fi crezut niciodată că acest *yakuza* este tatăl biologic al lui Noa, doar că partea superioară a feței băiatului oglindea practic chipul lui Hansu. Cu timpul, Noa avea să observe și el asta. Nu i-a spus nimic lui Kyunghee, iar dacă ea ar fi ghicit care e adevărul, și-ar fi ascuns bănuielile de el, ca să o protejeze pe Sunja, care-i era mai apropiată ca o soră.

— Tu nu ai niciun fiu, a presupus din nou Yoseb.

— A fost frumos din partea fratelui tău să aibă grijă de Sunja, dar aș fi avut eu însumi grijă de ea și de fiul meu.

— Poate că nu și-a dorit asta.

— M-am oferit să am grijă de ea, dar nu a acceptat să îmi fie soție în Coreea. Pentru că am o soție la Osaka.

Întins pe spate, Yoseb studia insistent acoperișul grajdului. Fâșii întrerupte de lumină răzbăteau printre grinzi. Firișoare de praf se ridicau în aer în linii diagonale. Înainte de incendiu nu observase niciodată astfel de lucruri mărunte. Și nici nu urâse pe nimeni. Deși n-ar fi trebuit, Yoseb îl ura pe acest bărbat – veșmintele lui scumpe, pantofii lucioși, încrederea absolută, complet lipsită de slăbiciune. Îl ura că nu suferă. Nu avea niciun drept să reclame copilul fratelui lui.

Lui Hansu nu i-a scăpat furia lui Yoseb.

— Mi-a cerut să plec, așa că la început i-am dat ascultare, dar plănuiam să mă întorc. Când am revenit, ea nu mai era. Se măritase deja. Cu fratele tău.

Yoseb nu știa ce să creadă. Nu aflase mai nimic despre Sunja de la Isak, care preferase să uite originile lui Noa.

— Ar trebui să-l lași în pace pe Noa. Are o familie. După război, vom face tot posibilul să plătim ce-ți datorăm.

Hansu și-a încrucișat brațele strâns la piept și a zâmbit înainte să vorbească.

— Pentru tine am plătit, nemernicule! Pentru viața ta. Am plătit pentru viața tuturor. Fără mine, ați fi murit cu toții.

Yoseb s-a întors puțin pe o parte și a scâncit de durere. Uneori se simțea de parcă încă era în flăcări.

— Sunja ți-a spus? l-a întrebat Hansu.

— Uită-te la fața copilului! Nimeni nu ar avea de ce să-și dea atâta silința și știu că nu ești câtuși de puțin un sfânt. Știu bine ce ești…

Hansu a râs zgomotos. Aproape că îl respecta pe Yoseb pentru francheța lui.

— Ne vom întoarce acasă, i-a spus Yoseb, apoi a închis ochii.

— Pyongyang e controlat de ruși, iar americanii au pus stăpânire pe Busan. Acolo vreți să vă întoarceți?

— Situația nu va rămâne așa pentru totdeauna, i-a zis Yoseb.

— O să muriți de foame acolo.

— M-am săturat de Japonia.

— Și cum ai de gând să ajungi în Pyongyang sau Busan? Tu nu te poți deplasa nici până la capătul fermei.

— Fabrica îmi datorează salariul. Când o să mă simt mai bine, o să mă întorc la Nagasaki să-mi iau banii.

— Când ai citit ziarul ultima dată?

Hansu a scos din ladă un teanc de ziare coreene și japoneze pe care le adusese pentru Kim și le-a pus grămadă pe salteaua lui Yoseb.

Yoseb s-a uitat la ele, dar a refuzat să le ridice.

— Nu ai cum să iei niciun ban, i-a explicat Hansu lent, de parcă ar fi vorbit cu un copil. Compania nu te va plăti niciodată. Niciodată. Nu există niciun act care să ateste că ai lucrat pentru ei și nu ai cum să demonstrezi asta. Guvernul vrea doar ca amărâții de coreeni să se întoarcă în țara lor până la ultimul, însă nu le vor plăti niciun bilet de drum și niciun sfanț pentru strădania lor.

— Cum adică? Ce vrei să spui? a întrebat Yoseb.

— Știu. Cunosc bine Japonia, i-a zis Hansu dezamăgit. Trăise printre japonezi aproape toată viața. Socrul lui era, fără îndoială, cel mai mare cămătar japonez din Kansai. Hansu putea să spună cu mâna pe inimă că japonezii erau refractari din fire atunci când voiau. În această privință semănau cu coreenii, doar că

încăpățânarea lor era mai tacită, mai greu de sesizat.

— Știi cât e de greu să smulgi bani de la japonezi? Dacă nu vor, nu te plătesc în veci. Îți pierzi vremea.

Corpul lui Yoseb ardea și era cuprins de mâncărimi.

— Zilnic, pentru fiecare corabie plină de proști care se îndreaptă spre Coreea, alte două, pline cu refugiați, se întorc, pentru că acolo nu găsesc nimic de mâncare. Cei veniți direct din Coreea sunt și mai disperați decât tine. Sunt dispuși să muncească până și pentru o pâine veche de o săptămână. Femeile fac trotuarul după două zile fără mâncare, uneori chiar și după o singură zi, dacă au copii de hrănit. Trăiești cu gândul la un cămin de vis care nu mai există.

— Părinții mei sunt acolo.

— Nu, nu mai sunt.

Yoseb s-a întors și l-a privit pe Hansu direct în ochi.

— De ce crezi că am adus-o aici numai pe mama Sunjei? Chiar crezi că nu am reușit să-i găsesc pe părinții sau pe socrii tăi?

— Nu știi ce s-a ales de ei, i-a spus Yoseb.

Nici el, nici Kyunghee nu mai primiseră vești de la ei de mai bine de un an.

— Au fost împușcați. Toți proprietarii de terenuri care au fost într-atât de proști încât să rămână pe loc au fost împușcați. Pentru comuniști, oamenii se împart în doar câteva categorii simple.

Yoseb a început să plângă și și-a acoperit ochii.

Minciuna trebuia spusă, iar Hansu nu se sfia să o facă. Dacă nu se prăpădiseră deja, părinții lui Yoseb și ai lui Kyunghee aveau să moară, inevitabil, de foame sau de bătrânețe. Se putea foarte bine să fi fost împușcați. Condițiile instaurate în Nordul ocupat de comuniști erau îngrozitoare. Numeroși proprietari de terenuri fuseseră strânși laolaltă, uciși și aruncați în gropi comune. Nu, nu era sigur dacă părinții lui Yoseb mai erau sau nu în viață și da, putea să afle adevărul, dacă nu i-ar fi păsat că astfel riscă viața unora dintre oamenii lui, dar nu vedea ce rost are. Nu își imagina în ce fel viețile lor ar fi servit scopurilor lui. Îi fusese ușor să dea de urma mamei Sunjei – trimisului său nu-i luase decât două zile. Așa cum stăteau lucrurile, era preferabil ca Yoseb și Kyunghee să-și piardă părinții, pentru că Sunja i-ar fi urmat orbește dintr-un simț absurd al datoriei. Și oricum, momentan, lui Yoseb și lui

Kyunghee le era mai bine în Japonia. Hansu nu ar fi permis nicicând ca fiul lui să plece în Pyongyang.

A deschis unul dintre pachete și a scos o sticlă mare de soju'[41]. A desfăcut-o și i-a întins-o lui Yoseb, apoi a plecat din grajd și a pornit în căutarea lui Tamaguchi să discute despre o plată.

∴

Sunja și-a terminat lucrul și s-a întors în sfârșit în grajd, unde o aștepta Hansu. Stătea singur lângă silozurile din capătul grajdului, la o distanță considerabilă de băieții care citeau. Yoseb dormea adânc. În casă, Kyunghee și Yangjin pregăteau cina, în timp ce Kim băga sacii cu cartofi în magazia rece. Hansu a salutat-o primul și i-a făcut semn să se apropie. Nu mai simțea nevoia să fie discret.

Sunja s-a oprit lângă banca din fața lui Hansu.

— Stai jos, stai jos! a insistat el, dar ea a refuzat. Tamaguchi îmi spune că vrea să-i adopte pe fiii tăi, i-a șoptit el zâmbind.

— Poftim?

— I-am zis că nu vei accepta niciodată. S-a oferit să-l ia măcar pe unul dintre ei. Bietul om! Nu-ți face griji! Nu are cum să-i ia de lângă tine.

— În curând ne vom întoarce în Pyongyang, i-a spus ea.

— Nu. Asta nu se va întâmpla.

— Ce vrei să spui?

— Toți cei de acolo au murit. Părinții lui Kyunghee. Socrii tăi. Au fost împușcați cu toții pentru pământurile lor. Așa se întâmplă când se schimbă guvernarea. Trebuie să scapi de dușmani. Proprietarii sunt dușmanii muncitorilor, i-a explicat Hansu.

— *Uh-muh,* a zis Sunja, așezându-se în cele din urmă.

— Da, e trist, dar nu mai e nimic de făcut.

Sunja era o femeie pragmatică, dar până și ei i se părea că Hansu este neobișnuit de nemilos. Cu cât îl cunoștea mai bine, cu atât își dădea seama că bărbatul pe care îl iubise în tinerețe fusese doar în închipuirea ei – sentimente neîntemeiate.

— Ar trebui să te gândești la educația lui Noa. I-am adus câteva cărți ca să se pregătească pentru examenul de admitere

[41] Băutură tradițional coreeană distilată, similară cu votca, obținută în special din orez, dar și din alte produse bogate în amidon, de exemplu cartofi, orz, cartofi dulci sau tapioca. Conținutul de alcool diferă de la un sortiment la altul.

la liceu.

— Dar…

— Nu vă puteți întoarce acasă. Va trebui să așteptați până când lucrurile se mai așază.

— Hotărârea nu îți aparține. Băieții mei nu au niciun viitor aici. Dacă nu ne putem întoarce acasă acum, o vom face când situația va fi mai sigură.

Spusese ce avusese de spus, cu toate că vocea îi tremurase puțin. Hansu a tăcut o clipă.

— O să vedem ce hotărăști să faci mai târziu. Dar până atunci Noa ar trebui să se pregătească pentru liceu. Are doisprezece ani.

Sunja se gândise că Noa va trebui să meargă la școală, dar nu știuse cum să îl ajute. Și cum să-i plătească studiile? Nici măcar nu aveau destui bani să se întoarcă acasă. Cele trei femei vorbeau despre asta tot timpul, fără ca Yoseb să le audă. Trebuia să se întoarcă la Osaka și să găsească o modalitate de a câștiga din nou bani.

— Ar fi bine ca Noa să studieze cât se mai află în această țară. În Coreea o să fie haos multă vreme de-acum încolo. În plus, este deja un bun elev japonez. Când se va întoarce, va avea deja o diplomă de absolvire de la o universitate japoneză de renume. Și, oricum, exact asta fac toți coreenii bogați – își trimit copiii în străinătate. Dacă Noa intră la facultate, îi plătesc eu studiile. Le plătesc și pe ale lui Mozasu. Le pot face rost de niște profesori buni când vă întoarceți…

— Nu! s-a opus ea vehement. Nu!

Se hotărâse să nu se certe cu ea, fiindcă știa cât este de încăpățânată. Aflase deja. Hansu a arătat spre lăzile de lângă patul lui Yoseb.

— V-am adus carne și pește uscat. Aveți acolo conserve de fructe și ciocolată din America. Am adus aceleași lucruri și pentru familia lui Tamaguchi, așa că nu va trebui să le dați din ale voastre. Pe fundul lăzii o să găsești niște stofă. Cred că aveți nevoie cu toții de îmbrăcăminte. Aveți foarfeci, ață și ace, a adăugat el mândru. Data viitoare vă aduc și lână.

Sunja nu mai știa ce să facă. Nu că ar fi fost nerecunoscătoare. În general, îi era rușine cu viața ei, îi era rușine pentru că se simțea neputincioasă. Și-a trecut degetele arse de soare, cu unghii murdare, prin părul răvășit. Nu voia ca

el să o vadă astfel. S-a gândit chiar că nu va mai fi niciodată frumoasă.

— Am adus câteva ziare. Roagă pe cineva să ți le citească! Toate spun același lucru – nu vă puteți întoarce acum. Ar fi îngrozitor pentru băieți.

Sunja s-a întors spre el.

— Așa m-ai convins să vin aici și tot așa încerci acum să mă convingi să rămân în Japonia. Mi-ai zis atunci că va fi mai bine pentru băieți, așa că i-am adus la fermă.

— Și nu m-am înșelat.

— Nu am încredere în tine.

— Încerci să mă rănești, Sunja. Nu are niciun sens, a zis el, clătinând din cap. Amintește-ți că soțul tău și-ar fi dorit ca băieții să meargă la școală. Și eu îmi doresc ce e mai bine pentru copii și pentru tine, Sunja. Tu și cu mine am fost... prieteni buni, a continuat el calm. Și vom rămâne mereu prieteni buni. Noa ne leagă pentru totdeauna.

A așteptat să vadă dacă ea răspunde ceva, dar chipul ei împietrise ca o ușă ferecată.

— Iar cumnatul tău știe. Despre Noa. Nu eu i-am spus. Și-a dat seama singur.

Sunja și-a acoperit gura cu mâna.

— Nu trebuie să-ți faci griji. Totul va fi bine. Dacă vrei să te întorci la Osaka, Kim va aranja totul. Ar fi egoist din partea ta să îmi refuzi ajutorul. Ar trebui să le oferi fiilor tăi toate avantajele posibile. Pot să le ofer multe copiilor tăi.

Înainte ca ea să apuce să răspundă, Kim s-a întors în grajd. A trecut pe lângă băieții în continuare absorbiți de cărțile lor.

— Șefule! a zis Kim. Mă bucur să vă revăd. Să vă aduc ceva de băut?

Hansu a răspuns că nu.

Sunja și-a dat atunci seama că ea nu îi oferise nimic.

— Așadar, ești gata să te întorci la Osaka? l-a întrebat Hansu pe Kim.

— Da, domnule, a răspuns Kim zâmbind.

Sunja părea abătută, dar deocamdată ei nu i-a spus nimic.

— Băieți, cum vi se par cărțile? a strigat Hansu spre capătul îndepărtat al grajdului.

Kim le-a făcut semn să se apropie, iar băieții au alergat într-acolo.

— Noa, ai vrea să te întorci la școală? l-a iscodit Hansu.

— Da, domnule. Dar…

— Dacă vrei să te întorci la școală, va trebui să mergi chiar acum la Osaka.

— Și cu ferma cum rămâne? Și Coreea? a întrebat Noa, îndreptându-și spatele.

— Momentan nu puteți să plecați în Coreea, dar nu e bine să îți golești mintea de tot, i-a explicat Hansu zâmbind. Cum ți se par cărțile de examen pe care ți le-am adus? Sunt grele?

— Da, domnule, dar vreau să învăț din ele. Cred că am nevoie și de un dicționar.

— Îți vom face rost, i-a promis Hansu plin de mândrie. Tu învață și eu te trimit la școală. Un copil nu ar trebui să-și facă griji pentru taxele școlare. E important ca adulții coreeni să-i încurajeze pe tineri să-și continue studiile. Cum să putem avea o țară puternică, dacă nu ne susținem copiii?

Noa radia, astfel că Sunja nu mai putea să spună nimic.

— Dar eu vreau să rămân la fermă, a intervenit Mozasu. Nu e corect. Eu nu vreau să mă duc din nou la școală. Urăsc școala.

Hansu și Kim au izbucnit în râs.

Noa l-a tras pe Mozasu spre el și, după ce au făcut o plecăciune, s-au îndreptat spre capătul opus al grajdului.

Când au ajuns suficient de departe de adulți, Mozasu i-a spus lui Noa:

— Tamaguchi-san a spus că putem rămâne aici pentru totdeauna. A zis că suntem ca și copiii lui.

— Dar nu putem locui la nesfârșit în acest grajd.

— Mie îmi plac găinile. Nu m-au ciupit nici măcar o dată de mână în dimineața asta, când am adunat ouăle. E plăcut să dormi în grajd, mai ales de când mătușa Kyunghee ne-a făcut păturile alea din fân.

— Ei bine, cu cât o să crești, cu atât o să-ți schimbi părerea, l-a încredințat Noa, strângând în brațe volumele groase pentru examen. *Appa* și-ar fi dorit să mergem la facultate și să devenim oameni învățați.

— Urăsc cărțile! a exclamat Mozasu, aruncându-i o privire furioasă.

— Eu le ador. Aș putea să citesc cât e ziua de lungă și să nu fac nimic altceva. Și lui *appa* îi plăcea să citească.

Mozasu s-a izbit cu putere de Noa, parcă încercând să se

lupte cu el, iar fratele lui a râs.

— Cum era *appa,* frățioare? l-a întrebat Mozasu, îndreptându-se și aruncându-i o privire serioasă.

— Era înalt. Și avea pielea deschisă la culoare, așa ca tine. Purta ochelari, ca mine. A fost foarte bun la școală și învăța singur multe lucruri din cărți. Îi plăcea la nebunie să învețe. Când citea, era fericit. Așa îmi spunea.

— La fel cum ești și tu, a adăugat Mozasu. Eu nu sunt așa. Mie-mi place manga.

— Asta nu e o lectură adevărată.

Mozasu a ridicat din umeri.

— Întotdeauna se purta frumos cu *umma* și cu mine. Îl tachina pe unchiul Yoseb și-l făcea să râdă. *Appa* m-a învățat să scriu scrisori și tabla înmulțirii. Am fost primul la școală care a învățat-o pe dinafară.

— Era bogat?

— Nu. Preoții nu pot fi bogați.

— Eu vreau să fiu bogat, a zis Mozasu. Vreau să am un camion mare și un șofer.

— Parcă voiai să locuiești într-un grajd și să aduni ouă în fiecare dimineață, i-a amintit Noa zâmbind.

— Mai bine aș avea un camion ca al lui Hansu *ajeossi.*

— Eu aș prefera să fiu un om educat, cum a fost *appa.*

— Eu nu, a zis Mozasu. Eu vreau să câștig o mulțime de bani, astfel încât *umma* și mătușa Kyunghee să nu mai fie nevoite să muncească.

9.

Osaka, 1949

Când familia s-a întors în Osaka, Hansu l-a însărcinat pe Kim să încaseze taxele de la proprietarii de magazine din piața Tsuruhashi. În schimbul lor, compania lui Hansu le oferea acestor oameni protecție și susținere. În mod evident, nimeni nu voia să plătească aceste sume semnificative, dar nu prea aveau de ales. În rarele cazuri când cineva se plângea că nu are bani sau refuza prostește să plătească, Hansu își trimitea acoliții, nu

pe Kim, să rezolve situația. Printre proprietarii de magazine, taxele deveniseră o practică de mult încetățenită – un preț în plus ce trebuia plătit pentru că erau comercianți.

Orice agent care lucra pentru Hansu trebuia să fie făcut pentru o organizație mai mare, astfel bărbații care lucrau pentru Hansu, fie ei japonezi sau coreeni, încercau să treacă neobservați, evitând să atragă atenția inutil. Exceptând miopia pe care și-o corecta cu ajutorul ochelarilor cu lentile groase, Kim era un bărbat arătos – umil, sârguincios și curtenitor. Hansu prefera să colecteze el taxele, căci Kim era eficient și mereu politicos. Era ca un ambalaj curat pentru o treabă murdară.

Era sâmbătă seara și Kim tocmai încasase plățile de peste săptămână – mai mult de șaizeci de pachete cu bani lichizi, fiecare înfășurat într-o hârtie nouă și etichetată cu numele comerciantului. Nimeni nu scăpase fără să plătească. Când a ajuns la sedanul parcat al lui Hansu, Kim a făcut o plecăciune în fața șefului care tocmai cobora din mașină. Șoferul avea să vină să îi ia mai târziu.

— Hai să bem ceva! l-a invitat Hansu, bătându-l ușor pe spate pe Kim.

Au pornit spre piață. Pe drum, bărbații se plecau în fața lui Hansu și îl salutau cu un gest din cap. Cu toate astea, el nu s-a oprit să stea de vorbă cu nimeni.

— O să te duc într-un loc nou. Sunt fete drăguțe acolo. Sigur îți dorești să ai una, după ce ai trăit atât într-un grajd.

Kim a râs, surprins. În mod normal, șeful lui nu discuta astfel de lucruri.

— Îți place de cea căsătorită, a continuat Hansu. Știu.

Kim și-a văzut de drum, incapabil să-i răspundă.

— Cumnata Sunjei, a continuat Hansu, privind drept înainte, în timp ce înaintau pe strada îngustă, cu magazine. El bea și mai mult, *nee*?

Kim și-a scos ochelarii și a șters lentilele cu batista. Îi plăcea de Yoseb și se simțea prost că nu spune nimic. Yoseb bea mult, dar nu era un om rău. Era limpede că vecinii de cartier îl admirau în continuare. Acasă, când Yoseb se simțea destul de bine, îi ajuta pe băieți la teme și îi învăța coreeană. Ocazional repara mașini pentru niște proprietari de fabrici, dar, în starea în care se afla, nu putea să lucreze regulat.

— Cum e casa? s-a interesat Hansu.

— N-am mai locuit niciodată într-un loc atât de bun.

Kim spunea adevărul.

— Mâncarea e delicioasă. Casa e curată.

— Femeile au nevoie de un bărbat muncitor care să aibă grijă de ele. Dar mă tem că te-ai atașat prea tare de cea căsătorită.

— Șefule, mă gândesc tot mai mult să mă întorc acasă. Nu în Daegu, ci în Nord.

— Iar începi cu asta? Nu. Am încheiat discuția. Nu-mi pasă că te duci la întâlnirile alea comuniste, dar să nu începi să crezi în prostiile precum întoarcerea pe meleagurile natale. Conducătorii Mindan nu sunt nici ei mai buni. De altfel, în Nord te vor ucide, iar în Sud te vor lăsa să mori de foame. Cu toții îi urăsc pe coreeni și mai ales pe cei care au trăit în Japonia. Știu. Dacă pleci, eu n-o să te susțin niciodată. Niciodată.

— Liderul Kim Il Sung a luptat împotriva imperialismului japonez…

— Îi cunosc pe oamenii lui. Unii dintre ei ar putea să creadă mesajul, dar majoritatea nu vor decât să-și primească plicul cu bani săptămânal. Cei aflați la conducere și care locuiesc aici nu se vor întoarce niciodată. O să vezi.

— Dar nu credeți că ar trebui să facem ceva pentru țara noastră? Străinii ăștia ne spulberă națiunea în…

Hansu și-a pus ambele mâini pe umerii lui Kim și l-a privit drept în ochi.

— N-ai mai avut o fată de atâta vreme, că nu mai gândești limpede, a zâmbit Hansu, apoi a redevenit serios. Ascultă! Îi cunosc și pe conducătorul Asociației, și pe al *Mindan,* a pufnit el. Îi cunosc foarte, foarte bine.

— Dar Mindan nu e decât o marionetă a american…

Hansu i-a zâmbit lui Kim, amuzat de sinceritatea tânărului.

— De cât timp ești în slujba mea?

— Să tot fie doisprezece sau treisprezece ani de când m-ați angajat.

— Și de câte ori am discutat eu politică cu tine?

Kim a încercat să-și amintească.

— Niciodată. Exact! Eu sunt afacerist. Și vreau ca și tu să fii la fel. Și, ori de câte ori participi la întâlnirile astea, vreau să te gândești la tine, să-ți urmărești interesele orice-ar fi. Acești oameni – fie ei japonezi sau coreeni – sunt pierduți, fiindcă se gândesc la grupul lor. Dar adevărul e că nu există lideri

milostivi. Eu te protejez, pentru că lucrezi pentru mine. Dacă faci prostia să te opui intereselor mele, n-o să te mai pot proteja. Cât despre grupările astea de coreeni, ține minte că, orice-ar fi, cei aflați în fruntea lor nu sunt decât oameni simpli, cu nimic mai inteligenți decât niște porci. Iar noi mâncăm porci. Ai trăit alături de fermierul Tamaguchi, care le vindea cartofi dulci la prețuri nerușinate japonezilor care mureau de foame. El a încălcat ordinele din vreme de război, iar eu l-am ajutat, fiindcă își dorea să facă bani, la fel ca mine. Probabil că se consideră un japonez cumsecade, respectabil sau poate un mândru naționalist, dar oare așa se consideră cu toții? E un japonez îngrozitor, însă e un afacerist dibace. Eu nu sunt un bun coreean, dar nici japonez nu sunt. Eu mă pricep să fac bani. Țara asta s-ar duce de râpă, dacă am crede cu toții în poveștile cu samurai. Nici împăratul nu-și face griji pentru nimeni. Așa că n-o să-ți interzic să participi la întruniri sau să te alături vreunei grupări. Dar ține minte că acelor comuniști nu le pasă de tine. Nu dau doi bani pe nimeni. Ești nebun, dacă tu crezi că le pasă de Coreea.

— Uneori îmi doresc să-mi revăd patria, a șoptit Kim.

— Pentru oameni ca noi, patria nu există, a spus Hansu, scoțând o țigară pe care Kim s-a grăbit să i-o aprindă.

Kim nu se mai întorsese în țară de mai bine de douăzeci de ani. Mama lui murise când el era abia un copilaș, urmată curând și de tatăl lui, care fusese arendaș. Sora lui mai mare a făcut ce-a putut pentru el, dar în cele din urmă s-a căsătorit și a dispărut, lăsându-l pe el să cerșească. Kim voia să plece în Nord ca să ajute la reunificare, dar își dorea totodată să ajungă în Daegu, ca să curețe mormintele părinților și să facă o binecuvenită jesa[42], acum, că-și putea permite.

Hansu a tras lung din țigară.

— Crezi că mie-mi place aici? Nu, nu-mi place. Dar aici știu la ce să mă aștept. Tu nu vrei să fii sărac. Changho-ya, ai lucrat pentru mine, ai avut destulă hrană și bani, așa că au început să-ți vină idei – e normal. Patriotismul nu e decât o idee, cum sunt și capitalismul sau comunismul. Însă ideile îi fac pe oameni să-și uite interesele. Iar cei aflați la conducere îi exploatează pe cei care se încred prea mult în idei. Nu poți să îndrepți tu situația din Coreea. Nici măcar o sută ca tine sau ca mine nu pot.

[42] Slujbă de pomenire a morților – în lb. coreeană în orig.

Japonezii s-au retras, iar acum Rusia, China și America se bat pentru țărișoara noastră amărâtă. Crezi că le poți ține piept? Uită de Coreea! Concentrează-te asupra lucrurilor pe care le poți avea. O vrei pe femeia aia căsătorită? Bine. Atunci, fie scapă cumva de soțul ei, fie așteaptă să moară. Asta se poate rezolva.

— Ea n-o să-l părăsească.

— E un ratat.

— Nu, nu este, l-a contrazis Kim cu voce gravă. Iar ea nu e genul de femeie care să…

Nu mai era în stare să vorbească despre asta. Putea să aștepte ca Yoseb să moară, deși nu era bine să-și dorească moartea cuiva. El avea multe idei de căpătâi, printre care și faptul că o femeie trebuie să-i fie loială soțului. Dacă Kyunghee îl părăsea pe acest bărbat la ananghie, nu mai era demnă de devotamentul lui.

În capătul străzii, Hansu s-a oprit și a făcut un semn din cap spre un bar oarecare.

— Vrei o fată acum sau preferi să te întorci acasă și să tânjești după nevasta altuia?

Kim s-a holbat la clanță, apoi a deschis ușa, poftindu-și șeful să intre și urmându-l.

∴

Noua casă din Osaka era cu două tatami mai mare decât cea dinainte și mai trainică – construită din țiglă, lemn masiv și cărămidă. După cum prevăzuse Hansu, bombardamentele le distruseseră prima locuință. Kyunghee își cususe actele în căptușeala hainei, iar când a sosit vremea avocatul lui Hansu a cerut guvernului municipal să recunoască drepturile de proprietate ale lui Yoseb. Cu banii primiți cadou de la Tamaguchi când plecaseră de la fermă, Yoseb și Kyunghee au cumpărat terenul liber de lângă locuința lor inițială. Apoi și-au reconstruit căminul cu ajutorul firmei de construcții a lui Hansu. Nici de data asta Yoseb nu a spus niciunui vecin că el e proprietarul casei, considerând că e mai bine să pari întotdeauna mai sărac decât ești. Exteriorul casei era aproape identic cu al celorlalte locuințe de pe strada lor din Ikaino. Familia hotărâse să locuiască și Kim cu ei, așa că, atunci când Yoseb i-a propus, el a acceptat. Femeile au căptușit pereții cu hârtie de calitate și au cumpărat sticlă groasă și rezistentă pentru ferestrele lor mici. Au cheltuit ceva mai mult pe materiale din care au făcut plăpumi groase și

perne de podea și au adus o masă coreeană joasă, la care să mănânce și unde să-și facă băieții temele.

Deși pe dinafară casa arăta ca o colibă ceva mai încăpătoare, la interior era extraordinar de curată și de bine organizată și avea și o bucătărie suficient de spațioasă, ca să-și poată adăposti peste noapte cărucioarele cu mâncare. Avea și o baie la care se putea ajunge printr-o ușă de la bucătărie. Yangjin, Sunja și băieții dormeau în camera din mijloc, care în timpul zilei servea drept salonaș. Yoseb și Kyunghee dormeau în debaraua încăpătoare de lângă bucătărie, iar Kim, în cămăruța din față, ai cărei pereți erau două uși glisante, de hârtie. Toți șapte – trei generații și un prieten de familie – locuiau în această casă din Ikaino. Ținând cont în ce cartier se aflau, căminul lor putea fi considerat aproape luxos.

Seara târziu, când Kim s-a întors în cele din urmă de la bar, toată lumea dormea. Hansu îi plătise compania unei coreence, o fată deosebit de atrăgătoare, iar Kim se retrăsese cu ea într-o cameră din spate. Apoi își dorise să meargă la o baie comună, dar cele din apropierea casei erau închise noaptea. Așa că s-a spălat cât a putut de bine în chiuveta de lângă baie și, cu toate astea, aroma rujului roz al fetei îi stăruia pe limbă.

Era o tânără de vreo douăzeci de ani, care, atunci când nu se afla în vreuna dintre camerele din spate, lucra ca ospătăriță. Războiul și ocupația americană o întâriseră, la fel ca pe celelalte angajate de la bar, și, pentru că era așa de frumoasă, se însoțise cu mulți bărbați. O chema Jina.

Într-una din camerele din spate, rezervate clienților care plăteau, Jina închidea ușa și își scotea pe dată rochia cu imprimeu floral. Nu purta lenjerie de corp. Avea un trup alungit, sâni rotunzi și ridicați, de tânără care nu are nevoie de sutien și picioare slăbănoage, ca de țărancă înfometată. S-a așezat în poala lui, unduindu-se ușor și excitându-l, apoi l-a condus încet spre salteaua sângerie de pe podea. L-a dezbrăcat, l-a șters îndemânatic cu un prosop cald și umed, după care, cu buzele date cu ruj, i-a pus un prezervativ. Nu mai fusese de mult cu o fată. Fusese doar cu târfe, dar ea era cea mai drăguță la față și la corp, așa că înțelegea de ce costa așa de mult, deși acum nu plătea el. Strigându-l *Oppa,* Jina îl întrebase dacă voia să o ia atunci, iar el dăduse din cap că da, uimit de priceperea ei – deopotrivă seducătoare și profesionistă. L-a împins cu blândețe

pe saltea și s-a suit călare peste șoldurile lui, trăgându-l în ea cu o singură mișcare. I-a sărutat fruntea și părul, lăsându-l să-și îngroape capul între sânii ei în timp ce făceau sex. El nu știa dacă ea se preface, dar părea să-i placă, spre deosebire de celelalte prostituate, care făceau pe inocentele. Ea nu s-a prefăcut că se opune, ceea ce pe Kim l-a excitat într-atât, încât a terminat aproape imediat. După aceea ea a mai rămas puțin în brațele lui, apoi s-a ridicat să-i aducă un prosop. În timp ce-l ștergea, i s-a adresat spunându-i „frumosul meu frate” și l-a rugat să revină curând să o vadă, fiindcă ea se va gândi neîncetat la cocoșelul lui. Kim aproape că ar fi vrut să rămână acolo toată noaptea, sperând s-o poată avea din nou, dar Hansu îl aștepta la bar, așadar i-a promis că se va întoarce.

∴

În camera lui, cineva îi pusese deja salteaua și-i pregătise patul. Kim s-a întins pe salteaua acoperită cu așternuturi curate și apretate, din bumbac, imaginându-și cum degetele fine ale lui Kyunghee netezesc păturile pe care se odihnea el și, ca întotdeauna, și-a închipuit că face dragoste cu ea. Sexul nu poate fi o surpriză pentru o femeie căsătorită, și-a zis el, totuși se întreba dacă ei îi plăcea la fel de mult cum păruse să-i placă lui Jina. Și, dacă ar fi așa, ce-ar crede el despre ea? În grajd, adormea întotdeauna înaintea femeilor și era mulțumit de obiceiul lui, fiindcă nu suporta ideea de a-l ști pe Yoseb deasupra ei. Din fericire, nu auzise niciodată zgomote și nici acasă nu îi auzea. Era sigur că Yoseb nu se mai culca cu soția lui, fapt care-i permitea să o iubească pe ea și să nu-l urască pe el. Și astfel și ea era a lui. Hansu își dăduse seama ce sentimente nutrește, pentru că erau evidente. Nu se putea abține să nu îi privească chipul delicat, mișcările line și grațioase. Se gândea că, dacă ar putea să fie cu ea, ar muri. Cum ar fi să se culce cu ea în fiecare noapte? Când lucraseră cot la cot în restaurant și când rămânea singur cu ea la fermă, simțea că înnebunește de dorința de a o strânge în brațe. Gândul că ea nu va răspunde avansurilor lui îl împiedica să o facă. Kyunghee își iubea soțul și pe *Yesu Kuristo,* dumnezeul ei, în care Kim nu putea să creadă și care nu le permitea credincioșilor să facă sex în afara căsătoriei.

Kim a închis ochii, dorindu-și ca ea să deschidă ușa din hârtie de la camera lui. Putea să-și dea jos rochia așa cum o făcuse

prostituata și să-l dezmierde cu gura. El ar ridică-o spre el și ar strânge-o la pieptul lui. Ar face dragoste cu ea și și-ar dori să moară, căci în clipele acelea, viața lui ar fi fost perfectă. Își imagina sânii ei mici, abdomenul și picioarele albe, precum și culoarea pubisului ei. S-a excitat din nou și a râs încet, gândindu-se că în seara asta se poartă ca un puști capabil să o facă iar și iar, fără să se mai sature. Hansu se înșela gândind că o târfă drăguță îi putea muta gândul de la Kyunghee. De fapt, acum o dorea mai mult, mult mai mult decât o dorise pana atunci. În seara aceea gustase ceva grozav și dulce, din care acum își dorea mai mult – îndeajuns încât să se desfete și să se simtă revigorat.

Kim s-a masturbat, apoi a adormit, cu ochelarii la ochi.

∴

De dimineață, s-a trezit înaintea celorlalți și a plecat la muncă fără să ia micul dejun. Seara, când se întorcea acasă, a zărit o femeie cu umeri delicați împingând un cărucior de marfă pe stradă. A alergat să o prindă din urmă.

— Dă-mi voie!

— A, bună, l-a salutat Kyunghee, zâmbind ușurată. Ne-am făcut griji pentru tine de dimineață. Nu te-am văzut aseară. Ai mâncat azi?

— Sunt bine. Nu trebuie să vă faceți griji pentru mine.

Kim a observat că teancul de pungi ce foloseau la ambalarea bomboanelor dispăruse.

— Nu mai ai pungi. Au mers bine vânzările azi?

Ea a încuviințat din cap, zâmbind din nou.

— Am vândut tot, dar zahărul brun s-a scumpit din nou. Aș putea să fac jeleuri. Aș consuma mai puțin zahăr. Trebuie să găsesc niște rețete noi.

Kyunghee s-a oprit și și-a șters fruntea cu dosul palmei.

Kim i-a luat căruciorul ca să-l împingă mai departe.

— Sunja a ajuns acasă deja? a întrebat-o el.

Kyunghee a dat din cap că da, cu o mină îngrijorată.

— Ce e, surioară?

— Sper că nu vom avea parte de o ceartă în seara asta. În ultima vreme soțul meu e foarte dur cu toată lumea. Și mai e și…

Nu voia să spună mai mult. Starea de sănătate a lui Yoseb se deteriora rapid, dar din păcate încă era destul de conștient,

încât să simtă disconfortul uriaș dat de arsuri și de răni. Chiar și cel mai mic lucru îl supăra, iar când se înfuria nu se mai putea abține. Ajunsese să strige din cauza auzului slab, ceea ce nu mai făcuse niciodată înainte de război.

— E vorba despre studiile băieților. Știi tu…

Kim a încuviințat din cap. Yoseb îi spusese Sunjei că băieții trebuie să meargă la o școală coreeană din cartier, pentru ca familia să fie pregătită să se întoarcă acasă. Băieții trebuiau să învețe limba coreeană. Iar Hansu îi spunea Sunjei contrariul. Sunja nu putea să spună nimic, dar cu toții știau că era un moment prost să se ducă acolo.

Drumul până acasă era pustiu. Soarele apunea și amurgul răspândea o lumină de un roz gri-pal.

— E plăcut când e liniște, a observat ea.

— Da, a încuviințat el, strângând puțin mai tare de mânerul cărucioruluí.

Din coc i se desfăcuseră câteva șuvițe de păr, pe care Kyunghee le-a dat după ureche. Chiar și după o zi lungă de muncă, expresia ei avea ceva pur și luminos. Ceva ce nu putea fi pângărit.

— Aseară a țipat din nou la ea din cauza școlii. Soțul meu are intenții bune. Și totodată are dureri crunte. Noa vrea să meargă la o școală japoneză. Vrea să dea la Universitatea Waseda. Îți imaginezi? La o școală așa importantă! a exclamat ea, mândră de visul lui măreț. În schimb, Mozasu nu vrea să meargă deloc la școală, a râs ea. Bineînțeles că nu știm sigur când ne vom putea întoarce acasă, și totuși băieții trebuie să învețe să citească și să scrie, nu crezi?

Kyunghee s-a trezit că plânge, fără să-și explice de ce. Kim a scos din buzunarul hainei o batistă cu care își ștergea de obicei ochelarii și i-a întins-o.

— Sunt atâtea lucruri pe care nu le putem controla, a zis el.

Ea a încuviințat din cap.

— Vrei să mergi acasă?

Fără să se uite la el, Kyunghee a răspuns:

— Nu-mi vine să cred că părinții mei au murit. În visele mele par atât de vii. Mi-ar plăcea să-i revăd.

— Dar nu te poți întoarce acum. E prea periculos. Când situația o să se mai îndrepte…

— Crezi c-o să se întâmple curând?

— Ei bine, știi cum suntem noi…

— Ce vrei să spui? l-a întrebat ea.

— Noi, coreenii, ne certăm. Fiecare dintre noi se crede mai deștept decât celălalt. Presupun că oricine va ajunge la conducere se va lupta din greu să rămână la putere.

Repeta numai ce-i spusese Hansu, pentru că el avea dreptate, mai ales când era vorba să vadă latura negativă a oamenilor – în privința asta nu se înșela niciodată.

— Înseamnă că nu ești comunist? l-a întrebat ea.

— Poftim?

— Te duci la întruniri politice. Mă gândeam că, dacă participi și tu, poate că nu sunt ceva atât de rău. Că sunt împotriva guvernului japonez și că au scopul de a reunifica țara, nu? Adică nu încearcă americanii să ne-o dezbine? Aud tot felul de lucruri la piață, dar nu prea știu ce să cred. Soțul meu susține că acești comuniști sunt răi. Că ei i-au împușcat pe părinții noștri. Știi, tatăl meu le zâmbea tuturor oamenilor. Mereu făcea numai fapte bune.

Kyunghee nu înțelegea de ce-i fuseseră uciși părinții. Tatăl ei era al treilea născut, așa că lotul său de pământ fusese foarte mic. Oare comuniștii îi omorâseră pe toți proprietarii de terenuri? Chiar și pe cei mai neînsemnați? Era curioasă să afle și părerea lui Kim, fiindcă era un om bun, care știa multe despre lume.

Sprijinindu-se de cărucior, Kim a privit-o cu atenție, dornic să-i aducă alinare. Știa că așteaptă de la el un sfat, fapt care-l făcea să se simtă important. Cu o femeie ca ea alături, se întreba dacă i-ar mai păsa vreodată de politică.

— Există mai multe tipuri de comuniști? l-a întrebat Kyunghee.

— Cred că da. Nu știu dacă eu sunt comunist. Nu sunt de acord ca japonezii să preia din nou puterea asupra Coreei și totodată nu vreau nici ca rușii sau chinezii să controleze Coreea. Și nici americanii. Mă întreb de ce nu pot lăsa țara asta în pace.

— Păi, nu spuneai că noi ne certăm între noi? Presupun că e ca o gâlceavă între două bunicuțe, cărora sătenii le șoptesc tot timpul la ureche uneia despre răutatea celeilalte. Dacă bunicuțele vor să se împace, trebuie să lase deoparte tot ce spun ceilalți și să-și aducă aminte că odinioară erau prietene.

— Cred că ar trebui să te punem pe tine la conducere, a zis el,

împingând căruciorul spre casă.

Deși nu aveau decât puțin de mers, era fericit că e cu ea, dar bineînțeles că asta îl făcea să-și dorească mai mult. Se ducea la întrunirile acelea ca să iasă din casă, fiindcă uneori și simpla ei prezență era prea mult pentru el. Locuiau în aceeași casă pentru că simțea nevoia să o vadă zi de zi. O iubea. Asta nu avea să se schimbe niciodată, își zicea el. Se afla într-un impas.

La doar câțiva pași de casă, cei doi înaintau încet, povestindu-și despre cum își petrecuseră ziua, mulțumiți și oarecum sfioși. El era dispus să sufere în continuare din dragoste.

10.

Osaka, ianuarie 1953

Îngrijorată de situația lor financiară, Sunja se trezise în miezul nopții ca să facă bomboane de vânzare. Când a observat că fiica ei nu mai e în pat, Yangjin s-a dus la bucătărie.

— Tu nu mai dormi deloc, i-a zis. O să te îmbolnăvești dacă nu te odihnești.

— Sunt bine, *umma.* Tu ar trebui să te culci la loc.

— Eu sunt bătrână. Nu mai am nevoie de atâta somn, a încredințat-o Yangjin, punându-și șortul de bucătărie.

Sunja încerca să câștige mai mulți bani ca să plătească un profesor pentru Noa. Picase la doar câteva puncte la primul examen de admitere de la Waseda și era sigur că pe următorul îl va trece, dacă avea să ia lecții de matematică. Onorariul profesorilor era exorbitant. Femeile se zbăteau să câștige mai mult pentru ca Noa să renunțe la slujba de contabil și să se concentreze asupra studiilor, dar le era foarte greu să acopere cheltuielile cu gospodăria și îngrijirile medicale ale lui Yoseb din salariul lui și din banii obținuți din vânzarea de mâncare. Kim le plătea săptămânal pentru cazare și masă. Se oferise să contribuie și la fondurile de școlarizare a lui Noa, dar Yoseb le interzisese femeilor să accepte de la el mai mult decât o sumă rezonabilă. Nu-i îngăduia nici Sunjei să accepte bani de la Hansu pentru studiile băiatului.

— Ai dormit vreun pic noaptea trecută? a întrebat-o Yangjin.

Sunja a dat din cap că da și a întins o pânză curată peste bucățile mari de zahăr brun, ca să înăbușe zgomotul scos de mojar și de pistil.

Și Yangjin era epuizată. Peste trei ani împlinea șaizeci de ani. Când era tânără, se credea în stare să muncească mai mult decât oricine, în orice împrejurare, dar nu se mai simțea așa. În ultima vreme obosea și devenise nerăbdătoare. O deranjau tot felul de lucruri mărunte. Cu vârsta, trebuia să devină mai îngăduitoare, însă ea era mai furioasă. Câteodată, când un client se plângea că porția de mâncare e prea mică, voia să-l alunge. În ultima vreme, cel mai mult o deranja tăcerea insuportabilă a fiicei sale. Yangjin ar fi vrut să o zgâlțâie bine.

Bucătăria era cea mai călduroasă încăpere a casei, cu lumină constantă. Becurile agățate cu fire electrice de tavan făceau umbre pe pereții din hârtie, aducând cu două tărtăcuțe singuratice atârnate de vrejul lor.

— Încă mă mai gândesc la fetele noastre, a zis Yangjin.

— Dokhee și Bokhee? Nu și-au găsit de lucru în China?

— N-ar fi trebuit să le las să plece cu femeia aia șireată din Seul. Dar erau așa de entuziasmate să ajungă în Manciuria și să câștige bani. Mi-au promis că o să se întoarcă atunci când vor fi câștigat destul ca să cumpere hanul. Erau fete bune.

Sunja a încuviințat din cap, amintindu-și de blândețea lor. Nu mai cunoștea pe nimeni ca ele. Ocupația și războiul păreau să fi schimbat pe toată lumea, iar acum războiul din Coreea înrăutățea și mai mult lucrurile. Oameni odinioară sensibili deveniseră prudenți și duri. Doar pruncii își mai păstrau inocența.

— Aud prin piață că fetele care au plecat să muncească în fabrici au fost duse în altă parte, unde trebuie să facă lucruri de-a dreptul îngrozitoare pentru soldații japonezi.

Yangjin s-a oprit, încă înspăimântată.

— Crezi că e adevărat?

Și Sunja auzise aceste povești, iar Hansu o prevenise în repetate rânduri cu privire la recrutorii coreeni, angajați de armata japoneză, care promiteau slujbe bune, însă nu voia să-i dea mamei și mai multe motive de îngrijorare. Sunja a zdrobit zahărul cât a putut de fin.

— Și dacă fetele au fost luate... pentru asta? a insistat Yangjin.

— Nu avem de unde să știm, *umma*, a șoptit Sunja, aprinzând focul în sobă și turnând zahăr și apă în oală.

— Așa s-a întâmplat. Simt eu, a zis Yangjin dând din cap ca pentru sine. Tatăl tău s-ar întrista dacă ar ști că am pierdut hanul – *aigoo.* Și acum tot războiul din Coreea… Nu ne putem întoarce încă, altfel Noa și Mozasu ar fi înrolați în armată. Nu-i așa?

Sunja a încuviințat din cap. Nu putea să permită ca fiii ei să ajungă soldați. Yangjin s-a cutremurat. Curentul de aer care se strecura pe lângă fereastra bucătăriei îi înțepa pielea uscată și maronie, așa că a căptușit pervazul cu un prosop. Și-a strâns mai bine vesta ponosită, din bumbac, peste cămașa de noapte, apoi a început să macine zahăr pentru următorul lot de bomboane, în timp ce Sunja supraveghea oala care fierbea la foc mic.

Sunja amesteca în oală în timp ce zahărul se carameliza. Busan părea o altă viață, în comparație cu Osaka. Yeongdo, micuța lor insulă stâncoasă, îi rămăsese proaspătă și însorită în amintire, cu toate că nu mai fusese acolo de douăzeci de ani. Când Isak încercase să-i explice ce e raiul, ea își imaginase că orașul ei natal e paradisul – de o profundă și strălucitoare frumusețe. Își amintea că în Coreea până și luna și stelele erau altfel decât luna rece de aici. Oricât se plângeau oamenii de situația rea de acasă, Sunjei îi era greu să-și imagineze altceva în afară de casa luminoasă și masivă din apropierea mării verzi și sticloase de care tatăl ei avusese atâta grijă, de grădina îmbelșugată, care le dădea pepeni, salată și dovleac și de piața în aer liber, din care nu lipseau niciodată produsele delicioase. Cât trăise acolo, nu o apreciase îndeajuns.

Veștile de acasă erau atât de oribile – holeră, foamete și soldați care răpeau copiii, chiar și pe cei mai mici –, încât viața lor sărăcăcioasă din Osaka și încercările lor patetice de a economisi destui bani ca să-l trimită pe Noa la facultate părea una luxoasă prin comparație. Cel puțin erau împreună. Cel puțin puteau munci cot la cot pentru un viitor mai bun. De la războiul din Coreea, în Japonia comerțul înflorea și se creaseră mai multe locuri de muncă. Măcar aici americanii conduceau în continuare, așa că femeile găseau zahăr și grâu. Cu toate că Yoseb îi interzisese Sunjei să accepte bani de la Hansu, atunci când Kim făcea rost, cu ajutorul relațiilor lui, de ingredientele rare de care

aveau nevoie, femeile știau că nu trebuie să pună prea multe întrebări sau să-i spună ceva lui Yoseb.

De îndată ce caramelul s-a răcit în tava de metal, cele două au tăiat repede și cu precizie bomboanele în pătrate.

— Dokhee mă tachina când vedea cât sunt de neîndemânatică la tăiatul cepei, a zis Sunja zâmbind. Și nu suporta cât de lent spălam oalele de orez. Iar în fiecare dimineață, când curățăm podelele, îmi spunea negreșit: „Folosește întotdeauna două cârpe! mai întâi mătură, după aceea șterge cu o cârpă curată și apoi cu încă una!” Dokhee era cea mai curată persoană pe care am cunoscut-o vreodată.

Rostind aceste cuvinte, Sunja își amintea chipul simplu și rotund al lui Dokhee care devenea sobru atunci când dădea instrucțiuni. Expresiile, manierele și vocea ei erau la fel de pline de viață, iar Sunja, care nu se ruga prea des, s-a rugat acum în sinea ei pentru cele două fete. S-a rugat să nu fi fost luate pentru soldați. Isak spunea că nu vom ști niciodată de ce unii suferă mai mult decât alții. Spunea că n-ar trebui să ne grăbim niciodată să judecăm pe cineva care trece prin chinuri groaznice. De ce ea a fost scutită de asta, iar ele nu? s-a întrebat. De ce se afla acum în această bucătărie, cu mama ei, în vreme ce mulți alții mureau de foame acasă, în Coreea? Isak susținea că Dumnezeu are un plan și Sunja își spunea că așa o fi, dar acum, când se gândea la fete, asta îi oferea prea puțină mângâiere. Cele două fuseseră mai inocente decât fiii ei în fragedă pruncie.

Când Sunja a ridicat privirea de la lucrul ei, mama plângea.

— Fetele acelea și-au pierdut și mama, și tatăl. Ar fi trebuit să fac mai multe pentru ele. Am încercat să le ajut să se căsătorească, dar nu am avut bani. Menirea femeii e suferința. Noi trebuie să suferim.

Sunja simțea că mama ei avea dreptate, că fetele fuseseră înșelate. Probabil erau moarte acum. A pus o mână pe umărul mamei. Părul femeii încărunțise aproape complet, iar în timpul zilei purta cocul de modă veche, strâns la ceafă. Era noapte acum, iar cosița căruntă și rară îi atârna pe spate. Anii de muncă sub cerul liber îi tăiaseră riduri adânci pe fața brună și ovală, atât pe frunte, cât și în jurul gurii. Ținea minte că mama ei se trezise dintotdeauna prima și se culcase ultima. Chiar și atunci când fetele lucrau cu ele, mama muncea cot la cot cu cea mai

tânără dintre ele. Nu vorbise niciodată prea mult, dar pe măsură ce îmbătrânea, avea mai multe de spus, în vreme ce Sunja parcă nu știa ce să-i mai spună.

— *Umma,* îți amintești când culegeai cartofii cu *appa*? Frumoșii cartofi ai lui *appa.* Erau mari și atât de buni când îi coceai în jar. N-am mai mâncat un cartof atât de bun de când…

Yangjin a zâmbit. Ce vremuri fericite! Fiica ei nu-l uitase pe Hoonie, care-i fusese un tată foarte bun. Le muriseră atâția copii, dar ei o avuseseră pe Sunja. Ea încă o avea.

— Măcar băieții sunt în siguranță. Poate că de asta ne aflăm aici. Da.

Yangjin a făcut o pauză.

— Poate că de asta ne aflăm aici, a repetat, iar fața i s-a luminat. Mozasu al tău e un caraghios. Ieri a zis că el vrea să trăiască în America și să poarte costum și pălărie ca-n filme. Și că și-ar dori să aibă cinci copii!

Sunja a râs. Era tipic pentru Mozasu.

— În America? Și tu ce i-ai zis?

— I-am zis că e în regulă, câtă vreme vine în vizită împreună cu cei cinci copii ai lui!

În bucătărie mirosea a caramel, iar femeile au lucrat cu îndemânare până când soarele a inundat locuința.

∴

La școală era un coșmar. Mozasu avea treisprezece ani. Avea umeri lați și brațe musculoase și părea mai puternic decât majoritatea profesorilor lui. Cum nu putea să citească și să scrie la nivelul clasei – în ciuda nenumăratelor eforturi ale lui Noa de a-l învăța kanji – Mozasu fusese introdus într-o clasă cu copii de zece ani. Vorbea japoneză la fel de bine ca ceilalți. La drept vorbind, vorbea cu o ușurință uluitoare, ceea ce-i era util în disputele obișnuite cu ceilalți copii. La aritmetică putea să țină pasul cu clasa, dar la scris și citit în japoneză șchiopăta îngrozitor. Profesorii îi spuneau că e un coreean prost, iar Mozasu număra secundele până când avea să scape din acest iad. În ciuda războiului și a lipsurilor, Noa terminase școala și, când nu era la lucru, învăța pentru examenele de admitere la facultate. Nu ieșea niciodată din casă fără o carte de pregătire pentru examen și fără unul dintre romanele lui vechi, în limba engleză, cumpărat de la vânzătorul de cărți.

Șase zile pe săptămână, Noa lucra pentru Hoji-san, un

japonez vesel, care deținea majoritatea caselor din cartier. Se zvonea că Hoji-san e, de fapt, pe jumătate *burakumin* sau coreean, dar nimeni nu vorbea prea mult despre originea lui rușinoasă, din moment ce era proprietarul tuturor. Era posibil ca zvonul răutăcios să fi fost lansat de un chiriaș nemulțumit, dar pe Hoji-san nu părea să-l deranjeze. În calitate de contabil și secretar, Noa îi ținea registrele contabile în perfectă ordine și scria în numele lui scrisori către oficialitățile municipale într-o japoneză frumoasă. Cu toate că zâmbea și glumea mult, Hoji-san era neîndurător când venea vorba de banii de chirie. Pe Noa îl plătea prost, dar băiatul nu se plângea. Ar fi câștigat mai mult, dacă ar fi lucrat pentru coreeni în sălile de pachinko sau în restaurantele *yakiniku,* însă nu asta își dorea Noa. Râvnea să lucreze într-o firmă japoneză și să aibă propriul birou. Asemenea tuturor afaceriștilor japonezi, de obicei Hoji-san nu angaja coreeni, dar nepotul lui era profesorul din liceu al lui Noa, așa că unchiul, priceput în a găsi chilipiruri, l-a angajat pe cel mai strălucit elev al nepotului său.

Seara, Noa îl ajuta pe Mozasu la teme, cu toate că amândoi știau că e inutil, din moment ce pe Mozasu nu-l interesa să memoreze kanji. Asemenea răbdătorului său profesor, Noa se străduia să-și învețe fratele matematică și scrierea de bază. Dând dovadă de o răbdare remarcabilă, nu se supăra niciodată când Mozasu lua note mici la examene. Știa cum e pentru majoritatea coreenilor la școală. Cei mai mulți renunțau, iar el nu voia ca Mozasu să facă la fel, așa că nu punea mare preț pe note. Mai mult, le-a cerut unchiului Yoseb și mamei lui să nu se supere din cauza rapoartelor privind situația lui Mozasu. Le-a explicat că scopul era să se asigure că Mozasu va avea abilități peste medie ca muncitor. Dacă Noa nu s-ar fi străduit așa și nu l-ar fi învățat cu atâta grijă, Mozasu ar fi făcut ce făceau toți ceilalți băieți coreeni din cartier în loc să se ducă la școală – ar fi adunat fiare vechi ca să facă rost de bani, ar fi căutat resturi de mâncare pentru porcii pe care mamele lor îi creșteau în casă sau, mai rău, ar fi comis infracțiuni și ar fi avut necazuri cu poliția.

El însuși elev, după ce îl ajuta pe Mozasu, învăța engleza cu ajutorul unui dicționar și al unei cărți de gramatică. În schimbul sprijinului acordat la învățătură, Mozasu, pe care engleza îl interesa mai mult decât japoneza sau coreeana, își ajuta fratele

să învețe, repetându-i iar și iar cuvinte și expresii englezești.

Când se afla la școala aceea îngrozitoare, Mozasu rămânea în urmă, ca să ia masa și să-și petreacă pauzele singur. Mai erau patru coreeni în clasă, dar toți își spuneau pe numele din cartea de identitate japoneză și refuzau să vorbească despre trecutul lor, în special în prezența altor coreeni. Mozasu știa sigur cine sunt, fiindcă locuiau pe strada lui și le cunoștea familiile. Cu toții aveau zece ani, prin urmare coreenii din clasa lui erau mai mici decât el, dar Mozasu îi ocolea, disprețuindu-i și totodată fiindu-i milă de ei.

Majoritatea coreenilor din Japonia aveau cel puțin trei nume. Mozasu era cunoscut drept Mozasu Boku, echivalentul japonez al lui Moses Baek, și rareori își folosea numele de familie japonez, Bando, acel *tsumei* care figura în documentele școlare și în actele de rezidență. Date fiind numele lui provenind dintr-o religie occidentală, numele de familie evident coreean și adresa lui din ghetou, toată lumea știa ce e el, nu avea niciun rost să nege. Copiii japonezi nu voiau să aibă de-a face cu el, dar lui nu-i mai păsa nici cât negru sub unghie. Când era mai mic, se supăra dacă se lua cineva de el, deși mult mai puțin decât se supăra Noa, care compensase prin faptul că își depășise colegii de clasă la învățătură și la sport. În fiecare zi, înainte și după școală, băieții mai mari îi spuneau lui Mozasu: „Întoarce-te în Coreea, nemernic puturos ce ești!” Dacă erau mai mulți, își vedea de drum. Totuși, dacă nu erau decât unul sau doi pungași, îi lovea cât de tare putea, până când îi vedea sângerând.

Mozasu știa că se transformă încet într-un coreean rău. Adesea, polițiștii îi arestau pe coreenii care furau sau fabricau băuturi alcoolice acasă. În fiecare săptămână, cineva de pe strada lui avea necazuri cu poliția. Noa susținea că, din cauza unor coreeni care încălcau legea, erau cu toții învinovățiți. În fiece clădire din Ikaino exista un bărbat care-și bătea soția și fete care lucrau în baruri și despre care se spunea că oferă anumite favoruri în schimbul banilor. După părerea lui Noa, ca să se ridice, coreenii trebuiau să muncească mult și să devină mai buni. Mozasu ar fi vrut să lovească pe oricine spunea răutăți. În Ikaino existau bătrâne care înjurau și bărbați care se îmbătau atât de tare, încât adormeau în stradă. Japonezii nu voiau să trăiască în preajma coreenilor, fiindcă erau murdari,

creșteau porci în casă, iar copiii lor aveau păduchi. Coreenii erau considerați inferiori *burakumin*-ilor, prin ale căror vene măcar curgea sânge japonez. Noa i-a mărturisit lui Mozasu că foștii lui profesori i-au spus că e un bun coreean. Atunci Mozasu a înțeles că, din pricina notelor proaste și a comportamentului său neadecvat, aceiași profesori aveau să-l considere pe el un coreean rău.

La dracu'! Și ce? Nu conta că ceilalți copii de zece ani îl credeau prost. Nu conta că-l credeau violent. La nevoie, Mozasu le-ar fi scos toți dinții din gură. Mă credeți un animal, și-a zis Mozasu, atunci pot să mă comport ca atare și să vă rănesc. Mozasu nu intenționa să fie unul dintre coreenii buni. Ce rost avea?

Până la sosirea primăverii, cu câteva luni înainte ca războiul din Coreea să ia sfârșit, în clasa lui a venit un băiat nou, din Kyoto. Avea unsprezece spre doisprezece ani. Haruki Totoyama era, în mod evident, sărac, se vedea după uniforma ponosită și pantofii rupți. Era slab și miop. Avea o față mică și triunghiulară și ar fi fost acceptat de ceilalți, dar, din nefericire, cineva a răspândit zvonul că locuiește pe strada care face legătura între ghetoul coreean și cartierul japonezilor săraci. Zvonul că Haruki este *burakumin* s-a răspândit cu repeziciune, cu toate că nu era adevărat. Apoi s-a aflat că Haruki avea un frate mai mic, cu capul teșit ca un pepene din care mușcase cineva. Deși japoneză, mamei lui Haruki îi fusese greu să găsească o locuință mai bună, fiindcă mulți dintre proprietarii japonezi credeau că familia e blestemată. Haruki nu avea tată. Ar fi fost de înțeles dacă tatăl lui ar fi murit pe front, dar adevărul era că, atunci când se născuse fratele lui, tatăl îi aruncase pruncului o singură privire și plecase.

Spre deosebire de Mozasu, Haruki își dorea din suflet să se integreze și încerca din răsputeri, dar nici măcar copiii cu cel mai prost statut social nu-i dădeau nicio șansă. Îl tratau ca pe un animal bolnav. Profesorii, care preluau comportamentul liderilor elevilor, îl țineau la distanță. Băiatul sperase că aici va fi altfel decât la fosta lui școală din Kyoto, dar curând și-a dat seama că nici aici nu avea nicio șansă.

La prânz, Haruki se așeza la capătul mesei lungi, cu două locuri libere de o parte și de alta, întruchipând niște paranteze invizibile, pe când ceilalți băieți îmbrăcați cu uniforme negre, din

lână, stăteau înghesuiți unii într-alții ca un șir compact de boabe de porumb negru. Nu departe de masa lui, Mozasu, care stătea întotdeauna singur, îl urmărea pe băiatul cel nou, care încerca să zică ceva, însă băieții nu îi răspundeau.

După o lună, Mozasu l-a abordat pe Haruki în baia băieților:

— De ce te străduiești atât să-i faci să te placă? l-a întrebat.

— Și altceva ce pot să fac? i-a răspuns Haruki.

— Să le spui să se ducă naibii și să-ți vezi de viața ta.

— Și tu ce viață ai? a ripostat Haruki.

Nu voia să fie nepoliticos, ci doar să afle dacă există alternative.

— Ascultă, nu e întotdeauna vina ta că oamenilor nu le place de tine. Fratele meu mi-a zis.

— Ai un frate?

— Da. Lucrează pentru proprietarul Hoji-san.

— Tânărul cu ochelari e fratele tău? a insistat Haruki, căci Hoji-san era și proprietarul lor.

Mozasu a încuviințat zâmbind. Era mândru de Noa, care făcea impresie bună în cartier. Toată lumea îl respecta.

— Trebuie să mă întorc în clasă, a zis Haruki. O să am probleme dacă întârzii.

— Ce fricos ești! a exclamat Mozasu. Chiar îți pasă dacă țipă profesorul la tine? Kara-sensei e și mai laș decât tine.

Haruki a înghițit în sec.

— Dacă vrei, te las să stai lângă mine în pauză, i-a spus Mozasu.

Nu mai făcuse niciodată cuiva o asemenea ofertă, dar nu suporta să-l mai vadă încă o dată pe Haruki vorbind cu nemernicii ăia care-l respingeau. În mod bizar, doar văzându-i străduințele, se simțea îndurerat și rușinat.

— Serios? s-a mirat Haruki zâmbind.

Mozasu a încuviințat din cap și, când aveau să se facă oameni mari, niciunul dintre ei nu avea să uite cum deveniseră prieteni.

11.

Octombrie 1955

Mozasu avea o fotografie cu luptătorul Rikidozan lipită pe interiorul capacului de la cufărul în care își ținea lucrurile de suflet, cum erau revistele preferate, monedele vechi, ochelarii bunicului. Spre deosebire de luptătorul coreean, lui nu-i plăcea să se apropie prea mult de adversar și să lupte prea mult. Rikidozan era celebru pentru loviturile lui de karate, așa cum Mozasu urmărea să dea lovituri mortale.

De-a lungul anilor, se bătuse cu mai multe tipuri de băieți: îi lovise pe cei care-l porecleau; pe cei care se luau de prietenul lui, Haruki, și le necăjeau pe mama și pe bunica lui la taraba din gara Tsuruhashi. Sunja se obișnuise deja să primească bilețele și vizite din partea profesorilor, a consilierilor și a părinților furioși. Nu prea avea cum să-l împiedice pe fiul ei să se bată și se temea că într-o zi va avea necazuri serioase sau se va certa cu cine nu trebuie. După fiecare incident, Yoseb și Noa stăteau de vorbă cu el și o vreme nu se mai bătea cu nimeni. Și totuși, dacă era provocat, Mozasu lovea fără să stea pe gânduri.

Când îl întreba ce s-a întâmplat, Sunja aștepta două lucruri de la el: să-și ceară scuze sincer ei și familiei lui că îi făcuse de ocară și să spună că nu el iscase cearta. Sunja îl credea. Băiatul, care avea acum șaisprezece ani, nu era violent din fire. Evita bătăile ori de câte ori putea sau cât de mult putea, dar când situația se înrăutățea, îi punea capăt, aplicându-i adversarului o lovitură directă, rapidă și bine țintită. Le spărsese nasul mai multor băieți și învinețise tot atâția ochi. Acum, doar câte un nebun încăpățânat sau un bătăuș nou sosit în școală se mai lua de el. Până și profesorii respectau autoritatea fizică a băiatului și cu toții știau că el nu face abuz de putere și preferă să fie lăsat în pace.

Ca să-l ferească de necazuri, familia i-a cerut lui Mozasu ca, după școală, să se ducă la taraba cu dulciuri. Kyunghee rămânea acasă cu Yoseb, așa că Noa voia ca Mozasu să le ajute pe mama și pe bunica. Când familia avea să strângă suficienți bani ca să cumpere un magazin, sperau că Mozasu le va ajuta pe femei să se ocupe de el. Mozasu nu voia să facă asta. Munca la piață era treabă de femei și, deși le respecta, nu voia să fabrice bomboane sau să vândă *taiyaki*[43] tot restul vieții.

Momentan nu îl deranja să-și ajute mama și bunica, aducându-le cărbune pentru soba portabilă de sub forma de

[43] Prăjitură tradițional japoneză, în formă de pește, cu diverse umpluturi.

taiyaki și pentru vasul de bomboane. La sfârșitul zilei, Sunja și Yangjin, care munciseră din zori, erau ușurate că băiatul acesta puternic le împinge cărucioarele spre casă. Totuși, între orele patru și șapte, Mozasu nu avea prea multe de făcut, pentru că Sunja și Yangjin puteau să pregătească dulciurile și să servească clienții și fără ajutorul lui. Nu era prea aglomerat la orele acelea.

Era o după-amiază târzie de toamnă, în care vânzările erau extrem de slabe și vânzătoarele din piață stăteau de vorbă, pentru că erau puțini clienți. Mozasu a pretextat că merge să aducă *gimbap*[44] din celălalt capăt al pieței și nimeni nu s-a opus. Așa că s-a dus să o vadă pe Chiyaki, vânzătoarea de șosete.

Era o japoneză orfană de optsprezece ani, ai cărei părinți muriseră în război. Trăia și muncea cu bătrânii ei bunici, care dețineau un magazin mare de șosete. Chiyaki era minionă și voluptuoasă și îi plăcea la nebunie să flirteze. Nu-i plăcea prea mult de celelalte fete și prefera compania băieților care munceau în piață. Chiyaki îl tachina pe Mozasu, fiindcă era cu doi ani mai mare decât el, dar, dintre toți tinerii de care-i plăcea, pe el îl considera cel mai arătos. Păcat că e coreean, își spunea ea, fiindcă bunicii ar fi dezmoștenit-o dacă se întâlnea cu el. Amândoi erau conștienți de asta, dar nu greșeau cu nimic dacă stăteau pur și simplu de vorbă.

Când bunicii lui Chiyaki se duceau acasă după-amiaza și o lăsau singură să vândă și apoi să închidă magazinul, Mozasu sau alți băieți veneau pe la ea să-i țină companie. Chiyaki renunțase la școală cu mulți ani în urmă, pentru că le ura pe toate fetele alea îngâmfate, care făceau legea acolo. În plus, bunicii nu vedeau ce rost avea să termine școala. Voiau să-i aranjeze o căsătorie cu al doilea fiu al fabricantului de tatami, pe care Chiyaki îl considera plictisitor. Prefera bărbații eleganți și pricepuți la vorbă. În ciuda interesului pe care îl manifesta față de băieți, era neprihănită și nu făcuse niciodată nimic cu niciunul. Avea să moștenească magazinul bunicilor ei și era suficient de drăguță, încât să convingă un băiat să o invite la o cafea dacă voia. Își cunoștea valoarea și cel mai mult își dorea ca un bărbat să-i fie devotat.

Când Mozasu a ciocănit în tocul ușii de la magazin și i-a întins celebrul *taiyaki* al bunicii lui, abia luat de pe grătar, Chiyaki a zâmbit și s-a lins pe buze. Mai întâi l-a mirosit, apoi a mușcat

[44] Preparat similar cu sushi, în care diferă orezul și umplutura.

delicat.

— *Oishi! Oishi!* Mulțumesc tare mult, Mo-san! i-a spus ea. Un tânăr drăguț, care fabrică dulciuri. Ești perfect, *nee*?

Mozasu a zâmbit. Era adorabilă. Nu mai era nimeni ca ea. Se spunea că vorbește cu mulți băieți, și totuși lui îi plăcea compania ei. Și nici nu o văzuse cu altcineva, așa că nu știa dacă zvonurile sunt adevărate. Avea un chip drăgălaș și purta un ruj de culoarea fructelor de pădure, care-i făcea gura delicioasă.

— Cum merge vânzarea? a întrebat-o el.

— Binișor. Dar nu-mi pasă. Din câte mi-a zis bunicul, am vândut destul pentru toată săptămâna.

— Vânzătoarea de sandale se uită la noi, a observat Mozasu.

Watanabe-san deținea magazinul de vizavi și era prietenă bună cu bunica lui Chiyaki.

— Babornița aia! O urăsc! O să mă spună bunicii, dar nu-mi pasă.

— O să ai probleme, dacă stai de vorbă cu mine?

— Nu. N-o să am, decât dacă mai accept dulciuri de la tine, i-a răspuns ea.

— Păi, atunci, nu-ți mai aduc.

— *Iyada!*[45]

Chiyaki a mai mușcat o dată din prăjitură și a clătinat din cap ca o fetiță îndărătnică. Amândoi au ridicat privirea când un tânăr îmbrăcat în costum s-a oprit în fața magazinului. Chiyaki i-a arătat lui Mozasu un scaun gol din colțul magazinului și el s-a așezat și s-a făcut că citește ziarul.

— Vă pot ajuta, domnule? l-a întrebat Chiyaki pe bărbat, care venise mai devreme, când erau și bunicii ei acolo, și acum se întorsese. Vreți să vă mai uitați o dată la șosetele acelea negre?

— Vă amintiți de mine? s-a mirat el entuziast.

— Desigur. Ați trecut pe aici de dimineață.

— O fată drăguță cum ești dumneata își amintește de mine! Îmi place. Mă bucur că m-am întors.

Mozasu a ridicat privirea din ziar, apoi și-a coborât-o din nou.

— Câte ați vrea?

— Câte aveți?

— Cel puțin douăzeci de perechi de mărimea dumneavoastră, i-a zis ea. Uneori un singur client cumpără și zece perechi.

[45] „Asta nu-mi place!” – în lb. japoneză în orig.

Odată, o mamă a luat zece cutii pentru fiul ei care era student.

— Cumpăr două, dar o să iau mai multe, dacă mi le pui tu.

Mozasu a împăturit ziarul și s-a uitat la bărbat, care nu părea să-i observe iritarea.

— Vi le împachetez pe cele două, a zis fata.

— Cum te cheamă?

— Chiyaki.

— Am o verișoară pe care o cheamă la fel. Doamne, cât ești de frumoasă! Ai prieten?

Chiyaki a tăcut.

— Nu? Atunci, ar trebui să fii prietena mea.

I-a pus banii în mână, reținându-i-o într-a lui.

Chiyaki i-a zâmbit. Mai avusese de-a face cu astfel de indivizi. Știa bine la ce face aluzie, dar s-a prefăcut că nu înțelege. Mozasu era gelos, dar nu o deranja. În schimb, și-a umflat ușor pieptul.

La baia publică, femeile se holbau tot timpul la sânii ei rotunzi și ridicați, spunându-i că e norocoasă.

Bărbatul se holba exact acolo unde dorea ea.

— Bine. La ce oră vin să te iau diseară? Fac cinste cu *yakitori*[46].

— Nu se poate! i-a zis ea, punând banii în cutie. Sunteți prea bătrân pentru mine.

— Seducătoare mică!

— Nu sunteți genul meu, l-a înfruntat Chiyaki, îndrăzneață.

— Ești prea tânără ca să știi care e genul tău. Câștig bine și știu să fac dragoste.

Bărbatul a tras-o spre el și a apucat-o de fese, strângându-i-le în mâini.

— Fund drăguț și mare! Și țâțe generoase! Închide magazinul și hai să mergem!

Mozasu s-a ridicat încet de pe scaun și s-a îndreptat spre individ. L-a lovit drept în gură cât a putut de tare. Bărbatul s-a prăbușit, cu buza sângerându-i. După durerea din articulații, Mozasu și-a dat seama că îi scosese câțiva dinți.

— Acum ia-ți ciorapii și cară-te acasă!

Bărbatul se holba la cămașa și la pantalonii lui albaștri, de parcă sângele de pe ele aparținea altcuiva.

— Chem poliția, a zis el.

[46] „Frigărui cu carne de pui” – în lb. japoneză în orig.

— N-ai decât, l-a înfruntat Chiyaki.

I-a făcut repede cu mâna vânzătoarei de sandale, care se apropia în grabă.

— Pleacă, Mo-san! i-a zis ea. Fugi repede! Haide, mă descurc eu aici.

Mozasu a pornit direct spre standul cu produse de cofetărie.

∴

Poliția i-a dat imediat de urmă. Mozasu se întorsese la stand doar de câteva minute, cu mâna plină de sânge, și le spusese mamei și bunicii ce pățise Chiyaki.

Poliția le-a confirmat povestea.

— Fiul dumneavoastră a lovit un domn care cumpăra șosete. Trebuie să dea o explicație pentru comportamentul său. Tânăra susține că bărbatul o necăjea, iar fiul dumneavoastră i-a luat apărarea, dar clientul neagă acuzațiile, a explicat polițistul.

La vederea polițistului, Goro-san, proprietarul sălii de jocuri, care se îndrepta atunci spre stand pentru gustarea de la amiază, s-a apropiat degrabă.

— Bună ziua, domnule polițist, l-a salutat, făcându-i cu ochiul Sunjei. E totul în regulă aici?

Mozasu stătea pe un scaun vechi, de lemn, lângă cărucior. Părea că se simte vinovat că le făcuse necazuri mamei și bunicii.

— Mozasu a luat apărarea unei tinere de la magazinul de șosete, fiindcă un bărbat se luase de ea. I-a tras un pumn în față, i-a explicat Sunja calm.

Ținea bărbia sus și refuza să-și ceară scuze, de teamă să nu admită că băiatul e vinovat. Îi bătea inima atât de tare, încât credea că o aud și ei.

— Nu a vrut decât să ajute.

Yangjin a dat ferm din cap și l-a bătut pe Mozasu pe spinare.

— *Maji?*[47] a zis Goro râzând. Așa e, domnule polițist?

— Așa susține tânăra de la magazin și Watanabe-san e de acord cu versiunea lor. Bărbatul lovit neagă totul, însă am auzit de la ceilalți proprietari de magazine că e un ticălos care le supără adesea pe tinerele angajate, a zis ofițerul ridicând din umeri. Cu toate acestea, bărbatul crede că i-a rupt maxilarul. Și-a pierdut doi dinți de jos. Voiam să-l previn pe acest tânăr că nu poți să lovești pe cineva, chiar dacă greșește. Ar fi trebuit să cheme poliția.

[47] „Serios?” – în lb. japoneză în orig.

Mozasu a încuviințat din cap. Mai avusese necazuri și înainte, însă nimeni nu chemase poliția. Toată viața se gândise la tatăl lui, care fusese trimis la închisoare pe nedrept. Mai târziu, Noa l-a prevenit că, din moment ce coreenii nu mai erau cetățeni japonezi, dacă făceai necazuri, puteai fi deportat. Noa îl sfătuise că, orice s-ar fi întâmplat, trebuia să-i respecte pe polițiști și să accepte orice, chiar dacă erau mitocani sau greșeau. Cu doar o lună în urmă, îi spusese că un coreean trebuie să fie extrem de bun. Încă o dată, Mozasu se simțea vinovat că intrase în încurcătură și se temea de privirea dezaprobatoare pe care cu siguranță avea să i-o adreseze fratele lui.

Goro s-a uitat pe rând la băiat și la Sunja, una dintre negustoresele lui preferate de la piață.

— Domnule polițist, cunosc această familie. Sunt oameni muncitori, iar Mozasu e un copil bun. N-o să vă mai facă probleme. Nu-i așa, băiete? l-a întrebat Goro, privindu-l drept în ochi.

— *Hai,* a răspuns Mozasu.

Polițistul și-a repetat discursul conform căruia cetățenii nu ar trebui să-și facă niciodată singuri dreptate, iar Mozasu, Sunja și Goro au încuviințat din cap, de parcă polițistul ar fi fost însuși împăratul. După ce acesta a plecat, Goro l-a lovit ușor pe Mozasu peste ceafă cu pălăria lui din fetru. Băiatul s-a strâmbat, dar desigur că nu îl duruse.

— Ce-aveți de gând să faceți cu tânărul ăsta? le-a întrebat Goro pe femei, exasperat și amuzat deopotrivă.

Sunja și-a studiat mâinile îndelung. Încercase tot ce putuse, iar acum trebuia să întrebe un străin. Yoseb și Noa aveau să fie furioși pe ea, însă trebuia să încerce și altceva, dincolo de tot ce făceau acum.

— Ai cum să-l ajuți? l-a întrebat Sunja. Ar putea să lucreze pentru dumneata? N-ar trebui să-i plătești prea mult…

Goro a fluturat din mână și a dat din cap, apoi s-a întors spre Mozasu. Asta așteptase să audă.

— Ascultă, de mâine dimineață nu mai mergi la școală și începi să lucrezi pentru mine. Mama ta nu are nevoie de toată bătaia asta de cap. După ce anunți la școală că te retragi, vii spre magazinul meu, unde o să muncești din greu. O să te plătesc atât cât meriți. Eu nu fur de la angajații mei. Dacă muncești, ești plătit. Ai înțeles? Și stai departe de vânzătoarea

de șosete! Nu-ți aduce decât necazuri.

— La sala dumitale e nevoie de un băiat? l-a întrebat Sunja.

— Da, dar nu pentru bătaie. Nu prin asta dovedești că ești bărbat, a zis el, cu părere de rău că băiatul nu are un tată. Să fii bărbat înseamnă să știi să-ți ții firea. Trebuie să ai grijă de familia ta. Asta face un bărbat demn. Ai înțeles?

— Domnule, e foarte amabil din partea dumneavoastră că îi dați o șansă. Știu c-o să muncească...

— Văd, a întrerupt-o Goro pe Sunja zâmbind. Îl angajăm la sala de pachinko și așa n-o să mai umble aiurea pe străzi.

Mozasu s-a ridicat de pe scaun și s-a plecat în fața noului său șef.

12.

Martie 1956

Goro era un coreean gras și încântător, popular în principal printre femeile frumoase. Mama lui fusese scafandru culegător de scoici în insula Jeju și în împrejurimile districtului Ikaino, unde Goro locuia singur într-o căsuță modestă. Se spunea că odinioară fusese un înotător agil și puternic. Astfel, cu greu ți-l imaginai făcând altceva decât spunând povești amuzante sau mâncând gustări savuroase, pe care și le pregătea în propria bucătărie. Brațele lui durdulii și burta aveau ceva minunat și senzual. Poate netezimea pielii lui curate și cafenii sau felul cum arăta într-un costum bine croit, aducând cu o focă mulțumită de ea însăși, care se strecoară pe una dintre străzile orașului. Era bun la vorbă – genul de bărbat care putea să-i vândă lemne tăietorului însuși. Deși câștiga destui bani din cele trei săli de pachinko, ducea o viață simplă și prefera să evite obiceiurile scumpe. Era cunoscut drept o persoană generoasă cu femeile.

Mozasu lucra de șase luni pentru Goro în principala lui sală de pachinko, făcând orice era necesar. În perioada aceea, tânărul de șaisprezece ani învățase mai multe despre lume decât învățase în toți anii de școală. I se părea de zece ori mai ușor și mai plăcut să câștige bani decât să încerce să rețină acei kanji pe care-i considera inutili. Era o ușurare să uite de cărți și de

examene. La slujbă, aproape toți angajații erau coreeni, așa că nimeni nu spunea nicio prostie despre obârșia lui. La școală, vorbele de ocară nu îl deranjaseră prea tare pe Mozasu, dar de îndată ce remarcile răutăcioase nu s-au mai regăsit în viața lui de zi cu zi, și-a dat seama cât de liniștit se putea simți. Nu se mai bătuse cu nimeni de când începuse să lucreze pentru Goro.

În fiecare sâmbătă seara îi dădea plicul cu salariul mamei lui, care la rândul ei îi dădea banii de buzunar care i se cuveneau. Sunja folosea doar strictul necesar pentru cheltuielile cu gospodăria și economisea cât putea de mult, căci Mozasu voia ca într-o bună zi să fie propriul șef. În fiecare dimineață pleca degrabă la muncă, unde rămânea până când nu-și mai putea ține ochii deschiși. Era fericit și dacă mătura mucuri de țigară sau spăla cești murdare când Kayoko, fata de la bucătărie, era ocupată.

Era o dimineață blândă de martie, cu vreo două ore înainte de răsăritul soarelui. Mozasu s-a ascuns după ușa din spate și l-a văzut pe Goro aranjând acele unuia dintre aparate. În fiecare zi, înainte ca magazinul să se deschidă, Goro mișca ușor câteva ace drepte ale aparatelor verticale de pachinko, cu ajutorul unui ciocănel minuscul, cu înveliș din cauciuc. Lovea acele foarte, foarte puțin, ca să devieze traiectoria bilelor metalice, astfel modificând sistemul de plată al aparatului. Nu știai niciodată ce aparat va alege Goro sau în ce direcție va îndrepta acele. În zonă mai existau și alte săli de pachinko ce făceau afaceri cinstite, dar a lui Goro era cea mai de succes, fiindcă se pricepea să ajusteze acele. Micile ajustări pe care le făcea erau suficient de frustrante pentru clienții obișnuiți, care studiaseră aparatele după ora de închidere, în speranța că vor câștiga a doua zi dimineață, totuși jocul era destul de predictibil ca să obțină câștiguri atractive, făcându-i astfel pe clienți să revină ca să-și încerce iar și iar norocul. Goro îl învăța pe Mozasu cum să miște acele și, pentru prima dată în viața lui, Mozasu fusese lăudat că e un elev bun.

— Bună dimineața, Goro-san, l-a salutat Mozasu intrând în fugă în magazin.

— Iar ai venit mai devreme, Mozasu. Bravo ție! Kayoko a făcut pui cu orez. Ar trebui să mănânci ceva la micul dejun. Ești băiat mare, dar trebuie să te mai împlinești puțin. Femeilor le place să aibă pe ce pune mâna, a zis Goro, râzând cu poftă și ridicând

din sprâncene. Nu-i așa?

Mozasu a zâmbit, fără să se supere că-l tachinează. Goro-san îi vorbea de parcă Mozasu însuși avea multe femei la degetul mic, când, de fapt, el nu fusese nicicând cu o fată.

— Mama a făcut supă de dimineață, așa că am mâncat deja. Mulțumesc! a zis și s-a așezat lângă șeful lui.

— Ce mai face mama ta?

— Bine, bine.

Deși Noa nu fusese deloc de acord ca Mozasu să lucreze într-o sală de pachinko, într-un târziu, Sunja se lăsase înduplecată. Îi permisese să lucreze cu Goro, un bărbat foarte respectat din Ikaino. Mozasu se bătuse cu ceilalți elevi atât de des, încât ea se temuse pentru siguranța lui și îl lăsase să renunțe definitiv la școală. Băiatul nu avea să termine nicicând școala, în schimb, Noa încă încerca să intre la Waseda și asta era consolarea familiei – cel puțin unul dintre băieți avea să fie educat, ca tatăl lor.

— Cum îi merg afacerile? Zahărul creează dependență. Te ajută să câștigi bani, *nee*? a zis el râzând, mișcând un ac, apoi altul.

Mozasu a dat din cap că da. Era mândru de taraba de dulciuri pe care mama, mătușa și bunica lui o aveau la piața în aer liber de lângă gară. Voiau să-și deschidă propriul magazin, dar erau nevoite să aștepte până când vor avea destui bani să cumpere o clădire, fiindcă nimeni nu închiria spații bune coreenilor. Mozasu voia să câștige suficienți bani, încât să-i plătească lecțiile particulare lui Noa și să-i cumpere mamei un magazin frumos.

Goro i-a întins ciocănelul.

— Încearcă!

Mozasu a lovit acele, sub supravegherea lui Goro.

— Aseară m-am întâlnit cu prietena mea, doamna Miyuki, și am băut amândoi peste măsură. Să nu faci ca mine, Mozasu, să nu-ți pierzi tot timpul liber cu desfrânate! l-a sfătuit Goro zâmbind. Doar dacă nu sunt foarte frumoase. Ha!

— Miyuki este frumoasă, a zis Mozasu.

— *Soo nee.* Sâni frumoși, talie de sirenă. Femeile sunt atât de delicioase! Ca bomboanele! Nu știu cum o să m-așez și eu la casa mea, a comentat Goro. Și apoi, de ce aș face-o? Vezi tu, Mozasu, eu nu mai am nici mamă, nici tată și, deși asta mă întristează, nimănui nu-i pasă îndeajuns ca să se căsătorească

cu mine sau să-mi aranjeze o căsătorie.

A dat din cap, fără să arate defel tulburat de toată povestea.

— Tu cu cine ai fost aseară? l-a iscodit Goro.

Mozasu a zâmbit.

— Știi bine că am stat aici până la ora închiderii, apoi m-am dus acasă.

— Adică nici măcar nu ai fugărit-o pe Kayoko prin bucătărie?

— Nu, a râs Mozasu.

— A, da! Cred că eu eram ăla. Biata fată! Se gâdilă așa ușor. Nu arată rău și într-o bună zi o să se facă tare drăgălașă, dar momentan e prea mică. Într-o bună zi cineva o să-i cumpere ruj și farduri și-o să ne părăsească. Așa-s femeile.

Mozasu nu înțelegea de ce era șeful interesat de soarta unei bucătărese, câtă vreme de obicei se însoțea cu actrițe și dansatoare.

— Cu toate astea, Kayoko e numai bună de gâdilat. Are un râs simpatic, a comentat Goro, lovindu-și genunchiul de al lui Mozasu. Știi, îmi place să vă am aici, copii. Cu voi, atmosfera e mult mai veselă.

Goro îl ținea pe Mozasu la sala principală fiindcă avea o energie aparte. Acum își putea permite să plătească suficienți angajați pentru fiecare spațiu. Nu cu mult timp în urmă, fusese patron la început de drum și făcuse aceeași muncă pe care o făcea Mozasu acum. Goro l-a studiat pe băiat din cap până-n picioare și s-a încruntat.

Băiatul și-a privit șeful nedumerit.

— Porți zilnic aceeași cămașă albă și aceiași pantaloni negri. Ești curat, dar arăți ca un servitor. Ai două cămăși și două perechi de pantaloni, nu-i așa? i-a zis Goro cu blândețe.

— Da, domnule, a încuviințat băiatul plecându-și privirea.

Mama îi călcase cămașa de cu seară. Nu arăta rău, dar Goro-san avea dreptate, nu părea o persoană importantă. Nu avea bani pentru haine. După mâncare, onorariul profesorilor și transport, restul banilor se duceau pe vizitele doctorului unchiului Yoseb. Starea lui se înrăutățise, așa că rămânea la pat aproape toată ziua.

— Mai ai nevoie de niște haine. Hai să mergem! a strigat Goro. Kayo-chan, ies puțin cu Mozasu. Să nu lași pe nimeni să intre, bine?

— Bine, domnule, a strigat Kayoko într-un glas din bucătărie.

— Dar trebuie să scot tăvile cu bile și să mătur. Aparatele trebuie curățate și voiam să o ajut pe Kayoko cu prosoapele... și-a enumerat Mozasu îndatoririle de dimineață, însă șeful lui ajunsese deja la ușă.

— Haide odată! Nu am toată ziua la dispoziție. Nu te mai poți prezenta așa! i-a strigat zâmbind, câtuși de puțin impresionat de nedumerirea băiatului.

∴

Femeia care a răspuns la ușa mică, din lemn a fost surprinsă la vederea băiatului înalt, care-l însoțea pe clientul ei, Goro-san.

Mozasu a recunoscut-o imediat pe mama lui Haruki. Nu mai fusese niciodată acasă la prietenul lui, dar o întâlnise pe femeie de mai multe ori pe stradă și Haruki i-o prezentase.

— Totoyama-san! Bună ziua, a salutat-o Mozasu făcând o plecăciune adâncă.

— Bună ziua, Mozasu-san. Bine-ai venit! auzisem eu că lucrezi pentru Goro-san.

Goro a zâmbit.

— E un băiat bun. Îmi cer scuze că am venit așa devreme, Totoyama-san, dar Mozasu are nevoie de câteva lucruri.

Când a intrat, tânărul a fost surprins de cât de mică era locuința. Măsura o treime din casa familiei lui. Practic, era o singură cămăruță împărțită din perete în perete de un paravan – partea din față era ocupată de mașina de cusut, de manechinele de croitorie, masa de lucru și de materiale. O mireasmă de lemn de santal acoperea mirosul de sos de soia și mirin[48] folosite la gătit. Încăperea era deosebit de curată. Era greu de crezut că Haruki locuia într-o locuință atât de înghesuită, cu mama și cu fratele lui. Văzând toate astea, i s-a făcut și mai dor de prietenul lui. Nu-l mai văzuse pe Haruki de când renunțase la școală și începuse munca.

— Mozasu va fi noul meu supraveghetor din schimbul de dimineață. Și încă cel mai tânăr dintre toți.

— Cum?! a exclamat Mozasu tare.

— Totuși, un supraveghetor nu poate să arate ca un băiat care curăță aparatele sau care împarte șervețele și servește ceai, a reluat Goro. Totoyama-san, te rog să-i croiești două haine adecvate și pantaloni pe măsură.

[48] Condiment tradițional japonez, sub formă de vin de orez, asemănător cu sake, dar cu un conținut mai scăzut de alcool și mai bogat în zahăr.

Totoyama a încuviințat grav din cap, întinzându-și centimetrul ca să-i măsoare băiatului umerii și brațele. Cu un creion ascuțit și-a luat notițe pe o tabletă încropită din hârtie de ambalat.

— Mama! Mama! Pot să ies acum?

Era o voce de bărbat, care i se adresa pe tonul unui copilaș.

— Scuzați-mă! Fiul meu e curios. De obicei nu avem clienți așa devreme dimineața.

Goro-san i-a făcut semn să se ducă să vadă ce face băiatul.

Când femeia a părăsit încăperea, Goro și-a luat o mină tristă.

— Băiatul e…

Mozasu a dat din cap înțelegător, căci știa despre fratele mai mic al lui Haruki. Se scurseseră aproape șase luni de când nu-și mai văzuse prietenul, care era încă în școală. Voia să se facă polițist. Niciunul dintre ei nu-și dăduse seama că școala făcuse posibilă prietenia lor, până când unul renunțase. Și, cum lucra tot timpul, nu mai avusese ocazia să-l vadă.

Pereții glisanți dintre camere erau făcuți din hârtie și stinghii subțiri de lemn, așa că Goro și Mozasu auzeau tot.

— Daisuke-chan, mama vine imediat, *nee*? Sunt alături. Mă auzi, *nee*?

— Mama, s-a întors fratele de la școală?

— Nu, nu, Daisuke-chan. Haruki a plecat de-abia acum o oră. Trebuie să avem răbdare și să-l așteptăm. Se întoarce mult mai târziu. Mama trebuie să facă niște haine pentru bunul prieten al lui Haruki. Poți să rămâi aici și să-ți rezolvi puzzle-ul?

— E Mozasu-san?

Speriat să-și audă numele, Mozasu s-a uitat spre ușa închisă, din hârtie.

— Vreau să-l cunosc, mama. E băiatul coreean. Pot să-l văd, te rog? Fratele mi-a zis că Mozasu înjură. Vreau să-l aud! a adăugat Daisuke și a izbucnit în râs.

Goro l-a bătut pe Mozasu pe spinare, parcă încercând să-i dea o asigurare de vreun fel. Băiatul simțea limpede simpatia și bunătatea lui Goro.

— O, mama! Mama! Vreau să-l cunosc pe prietenul coreean, Te rog, mama!

Deodată s-a așternut liniștea și vocea lui Totoyama-san s-a redus la un murmur, asemănător gânguritului de păsărele.

— Daisuke-chan, Daisuke-chan, Daisuke-chan, a fredonat ea, repetându-i numele până când băiatul s-a potolit.

— Trebuie să rămâi aici, să rezolvi puzzle și să o ajuți pe mama, bine? Tu ești copilul meu bun. Haruki se întoarce în câteva ore. O să vrea să vadă cât ai avansat la puzzle.

— Da, mama, da. Mai întâi mă joc cu titirezul. Și apoi îmi fac puzzle-urile. Crezi că azi putem să mâncăm orez? Dacă avem clienți, o să putem să mâncăm orez? Uneori cumperi orez când avem clienți. Vreau un bulgăre de orez, mama.

— Mai târziu, Daisuke-chan. O să vorbim mai târziu. Daisuke-chan, Daisuke-chan, Daisuke-chan, a murmurat ea.

Totoyama a revenit în cameră și și-a cerut scuze. Goro a zis că nu e nicio problemă. Pentru prima dată, Mozasu a observat că și Goro poate fi tulburat. Îi zâmbea mult femeii, însă privirea care-i aluneca întruna la pământ îi trăda durerea la vederea chipului ei stoic și deopotrivă blând.

— Poate că ar trebui să-i faci băiatului două haine, doi pantaloni și un palton. Poartă mereu unul ponosit. Vreau ca toți clienții mei să vadă că angajații sălilor mele sunt curați și bine îmbrăcați.

Goro-san i-a întins câteva bancnote și Mozasu s-a întors. Căuta din priviri un semn legat de prietenul lui, dar în cameră nu existau fotografii, cărți sau alte imagini. Pe peretele de lângă cabina de probă cu perdea era o oglindă de mărimea unui portret.

— O trimit pe Kayoko mai târziu ca să-i croiți ceva care să se potrivească cu uniforma lui Mozasu. Cred că ar trebui să aibă o cravată în dungi sau alt accesoriu în dungi, comun amândurora. Am văzut așa ceva luna trecută, într-o sală de jocuri din Tokyo. Ea ar trebui să aibă o rochie simplă, dar elegantă, cu șorț. Ai putea face șorțul în dungi. Ce părere ai? Ei bine, las asta pe seama dumitale. Fetei ar trebui să-i croiești vreo două sau trei uniforme. Și să fie rezistente, a mai adăugat Goro, apoi a mai numărat câteva bancnote și i le-a înmânat.

Totoyama a făcut mai multe plecăciuni una după alta.

— Sunt prea mulți, a comentat ea, uitându-se la bani.

Goro însă i-a făcut semn lui Mozasu:

— Acum ar trebui să ne întoarcem. Clienții sunt probabil nerăbdători să ajungă la aparate!

— Goro-san, până la sfârșitul săptămânii, sacourile și pantalonii vor fi gata. Paltonul îl fac ultimul. Vă rog să revină Mozasu să probeze sacoul. Poți să te întorci peste trei zile?

Mozasu s-a uitat spre Goro-san, care a dat ferm din cap că da.

— Hai, Mozasu! Nu trebuie să-i lăsăm pe clienți să ne aștepte.

Băiatul și-a urmat șeful afară, incapabil să zărească vreun indiciu despre prezența prietenului lui, care probabil că suferea deja la orele de dimineață.

Totoyama s-a plecat când ei au ieșit și a rămas în prag până când au dispărut după colț și nu o mai puteau vedea. Apoi a închis ușa în urma ei și a încuiat-o. În luna aceea aveau bani de chirie și mâncare. S-a așezat în fața ușii și a început să plângă de ușurare.

13.

1957

— Trebuie să existe o modalitate să strângem banii ăștia, a zis Kyunghee.

— Mai avem ceva din economiile pentru magazin, a spus Yangjin.

— Am cheltuit aproape tot, a șoptit Sunja.

— A încerca să strângi bani în timp ce plătești onorariul medicului e ca și cum ai turna ulei într-un borcan spart.

Femeile șușoteau în bucătărie, de teamă să nu se trezească Yoseb și să le audă. Cea mai recentă infecție de piele a acestuia era însoțită de un prurit îngrozitor, care nu-l lăsa să se odihnească. Nu adormise decât după ce luase o cantitate mare dintr-un medicament chinezesc. De data asta, negustorul de plante medicinale îi dăduse o doză foarte puternică și funcționase. După atâția ani, femeile se învățaseră să plătească foarte mult pe medicamente, dar acest amestec fusese incredibil de scump. Medicamentele obișnuite nu-i mai alinau durerile și Yoseb suferea îngrozitor. Mozasu, care-i dădea în fiecare săptămână mamei plicul cu salariul lui, spusese că tot ce le rămânea după cheltuielile cu gospodăria trebuia folosit ca să-i ofere unchiului Yoseb cele mai bune îngrijiri posibile. Și Noa simțea același lucru. În ciuda cumpătării și a sârguinței de care familia dădea dovadă, economiile parcă se evaporau cu fiecare vizită la farmacie. Cum aveau să plătească pentru cursurile de la

Waseda?

În cele din urmă, Noa luase examenul de admitere. Ar fi trebuit să fie o zi bună, poate cea mai bună zi din viața familiei, însă nu știau cum o să plătească nici măcar o părticică din prima taxă de școlarizare. În plus, universitatea se afla în Tokyo, așa că Noa avea nevoie de cazare și masă într-unul dintre cele mai scumpe orașe din țară.

Băiatul intenționa să lucreze în continuare pentru Hoji-san până aproape de prima zi de școală, după care voia să-și găsească un loc de muncă în Tokyo, în paralel cu universitatea. Sunja nu știa cum va fi posibil. Coreenii nu obțineau slujbe prea ușor, iar ei nu cunoșteau pe nimeni în Tokyo. Șeful lui Noa, Hoji-san, era furios că cel mai bun dintre contabilii lui avea să renunțe la serviciu ca să studieze ceva atât de inutil precum literatura engleză. Nu avea de gând să-l ajute deloc pe Noa să obțină o slujbă în Tokyo.

Kyunghee a venit cu ideea să cumpere încă un căruț și să-l instaleze într-o altă zonă a orașului, ca să-și dubleze veniturile, dar nu-l puteau lăsa pe Yoseb singur. Nu mai era în stare să se deplaseze, mușchii de la picioare i se atrofiaseră atât de tare, încât pulpele lui groase și puternice deveniseră acum niște vrejuri osoase, acoperite de cruste.

Nu dormea și le auzea. Femeile se aflau la bucătărie și își făceau griji în privința educației lui Noa. Își făcuseră griji atunci când studia pentru examene, iar acum, când în sfârșit le luase, se temeau că nu vor avea cum să plătească. Trebuia să se descurce cumva fără salariul lui Noa, să obțină banii necesari pentru educația băiatului și să plătească și medicamentele lui. Era mai bine dacă el murea. Toată lumea știa. În tinerețe, Yoseb nu-și dorise altceva decât să aibă grijă de familia lui, iar acum, că nu mai era în stare să o facă, nici măcar nu putea să moară și astfel să-i ajute. Se adeverise cel mai rău coșmar: Yoseb consuma viitorul propriei familii. Pe vremuri, acasă, ar fi putut să ceară cuiva să-l ducă în munți să moară acolo, poate chiar să fie mâncat de tigri. Dar locuiau în Osaka și acolo nu existau animale sălbatice – doar negustori de plante medicinale foarte costisitoare și doctori incapabili să-l vindece, ci doar să-i aline agonia într-atât, încât să se teamă mai mult de moarte, în timp ce își ura propria persoană.

Îl uimea că, pe măsură ce se apropia de moarte, se simțea

înspăimântat de ea și de finalitatea ei. Erau atâtea lucruri pe care nu izbutise să le ducă la îndeplinire. Și cu atât mai multe pe care nu ar fi trebuit să le facă. S-a gândit la părinții lui, pe care n-ar fi trebuit să-i părăsească niciodată; la fratele lui, pe care nu ar fi trebuit să-l aducă nicicând în Osaka; s-a gândit la slujba din Nagasaki, pe care n-ar fi trebuit să o accepte. Nu avea copii. De ce îi îngăduise Dumnezeu să ajungă atât de departe? Suferea și, într-un fel, putea să reziste. Însă îi făcuse pe alții să sufere și nu înțelegea de ce trebuie să mai trăiască acum și să-și reamintească de alegerile greșite, care atunci nu i se păruseră deloc nepotrivite. Așa era pentru toată lumea? De la incendiu, în rarele momente când se simțise mai bine și era recunoscător că poate să respire fără durere, Yoseb voia să privească părțile bune ale vieții, dar nu putea. Stătea întins pe salteaua lui curată, cugetând la greșelile care, privind în urmă, păreau atât de evidente. Nu mai era furios pe Coreea sau pe Japonia. În mare, era furios din pricina propriei prostii. Se ruga să-l ierte Dumnezeu că e un bătrân nerecunoscător.

— *Yobo*! a strigat el încet.

Nu voia să-i trezească pe băieții care dormeau în camera din spate și pe Changho, care ocupa încăperea de la intrare. Yoseb a bătut ușor în podea, crezând că Kyunghee nu l-a auzit.

Când a văzut-o în prag, a rugat-o să le cheme pe Sunja și pe Yangjin.

Cele trei femei s-au așezat pe podea, lângă salteaua lui.

— Pentru început, puteți să vindeți uneltele mele, le-a sugerat el. Sunt destul de valoroase. Poate ajung să-i cumpărați cărți și să plătiți taxa de mutare. Ar trebui să vă vindeți toate bijuteriile. Și asta ar putea fi de folos.

Femeile au încuviințat din cap. Dar toate trei nu mai aveau decât două inele de aur.

— Mozasu ar trebui să-i ceară șefului Goro-san un avans din salariu, echivalent cu taxa de școlarizare a lui Noa, cazarea și masa. Apoi voi trei, împreună cu el, puteți munci ca să achitați datoria. În pauzele școlare, Noa își poate lua slujbe temporare de unde să câștige bani și să economisească. Băiatul trebuie să meargă la Waseda. Merită să meargă. Chiar dacă aici nimeni nu angajează coreeni, cu diploma lui, poate să se ducă în Coreea și să muncească pe un salariu mai bun. Sau să se mute în Statele Unite. Va ști să vorbească engleză. Trebuie să privim educația

lui ca pe o investiție.

Ar fi vrut să zică mai multe. Ar fi vrut să-și ceară scuze că nu le-a asigurat un venit care să acopere pierderile pe care li le cauza, dar acum nu mai putea să spună asta.

— Dumnezeu ne va da cele necesare, l-a liniștit Kyunghee. Mereu s-a îngrijit de nevoile noastre. Când Dumnezeu ți-a salvat viața, ne-a salvat viața nouă, tuturor.

— Să-l trimiteți pe Mozasu la mine când se întoarce. O să-i spun că trebuie să ceară un avans de la Goro-san, ca să plătească taxa de școlarizare.

Sunja a clătinat încet din cap.

— Noa nu va accepta ca fratele lui mai mic să-i plătească taxa de școlarizare, a zis ea. Mi-a spus deja, a adăugat ea, fără să-l privească. Koh Hansu s-a oferit să plătească el taxa și cazarea. Chiar dacă Mozasu ar obține un avans…

— Nu! Astea sunt vorbe de femeie fără minte! Nu poți să primești bani de la acel nemernic. Sunt murdari.

— Șșș! a zis Kyunghee cu blândețe. Te rog să nu te superi.

Nu voia să-i audă Kim Changho discutând despre șeful lui.

— Noa a spus că o să-și găsească o slujbă în Tokyo și, într-adevăr, a zis că nu e de acord ca Mozasu să-i achite lui taxele de școlarizare. Și că o să se descurce. Știi bine că Noa va refuza să se ducă, dacă Mozasu plătește.

— Ar trebui să mor, a intervenit Yoseb. Mai bine aș muri decât să aud așa ceva. Cum va putea Noa să lucreze și să meargă la Waseda în același timp? E imposibil. Un băiat care a învățat atât de mult ca el trebuie să meargă la universitate. O să-l întreb eu însumi pe Goro dacă Noa poate să împrumute niște bani. Îi spun eu băiatului că trebuie să-i ia de la el.

— Dar nu știm dacă Goro-san i-i va împrumuta. În plus, cererea noastră s-ar putea să-i afecteze slujba lui Mozasu. Nici eu nu vreau să-l las pe Koh Hansu să-i plătească taxele, dar altfel cum? Putem accepta banii împrumut și să i-i restituim în rate, astfel încât Noa să nu-i datoreze nimic, a propus Sunja.

— Să luăm bani împrumut de la Goro-san și să punem în pericol viitorul lui Mozasu în cadrul salonului de pachinko e o variantă mult mai bună decât să acceptăm banii lui Koh Hansu, a spus Yoseb tăios. Koh Hansu e un om rău. Cere-i bani pentru Noa și n-o să mai scapi de el. Vrea să-l aibă pe băiat la mână. O știi bine. Pentru Goro-san nu sunt decât niște bani.

— Dar de ce ar fi banii lui Goro din pachinko mai curați decât ai lui Koh Hansu? Koh Hansu deține firme de construcții și restaurante. Nu e nimic necurat, a zis Kyunghee.

— Taci!

Kyunghee și-a țuguiat buzele. Un om înțelept trebuie să-și țină gura, scrie în Biblie, nu să spună tot ce-i trece prin cap.

Nici Sunja nu a zis nimic. Nu dorise niciodată nimic de la Hansu, dar se gândea că e de preferat să ceară bani de la o persoană care i-i oferise deja, decât să deranjeze un străin. Goro fusese oricum atât de milostiv cu Mozasu, iar băiatul era foarte mulțumit de slujba lui. Nu voia să abată rușinea asupra fiului ei, care de-abia începuse munca. Mozasu spunea că într-o bună zi își va deschide propriul salon. Mai mult, Sunja știa că Noa nu-i va permite fratelui lui să împrumute acei bani. Yoseb nu avea decât să insiste cât vrea, că Noa tot nu-i va da ascultare.

— Dar Kim Changho? El ne poate ajuta? a întrebat Yangjin.

— El lucrează pentru Koh Hansu. Changho nu are atâția bani și, dacă i-ar avea, tot de la patronul lui i-ar obține. Nu e ușor să te îndatorezi astfel, totuși Goro-san reprezintă cea mai bună opțiune. Nu o să ne ceară niște sume exorbitante și nici nu-i va face rău lui Noa. Mozasu va fi bine, a răspuns Yoseb. Acum o să mă odihnesc puțin.

Femeile au ieșit din cameră și au închis ușa.

∴

A doua zi, Hansu l-a rugat pe Noa să vină la biroul lui din Osaka împreună cu mama lui. În aceeași seară, fără să spună cuiva din familie, mama și fiul s-au dus să-l vadă pe Hansu. Biroul avea două recepționere, îmbrăcate în costume negre, identice, și cămăși albe, scrobite. Una dintre ele le-a adus ceai în cești delicate, din porțelan albastru, așezate pe o tavă lăcuită, cu bordură din aur alb. Anticamera era plină de aranjamente florale frumoase. De îndată ce Hansu și-a terminat convorbirea telefonică, recepționera mai în vârstă i-a condus în biroul lui imens, cu lambriuri din lemn. Hansu stătea într-un fotoliu negru, din piele, în spatele unui birou din lemn masiv de mahon, adus tocmai din Anglia.

— Felicitări! a izbucnit Hansu, ridicându-se din fotoliul mare. Mă bucur mult că ați venit. Ar trebui să ieșim să mâncăm sushi! Nu vreți să mergem acum?

— Nu, mulțumesc! Trebuie să ajungem acasă, a refuzat Sunja.

Noa s-a uitat la mama lui, întrebându-se de ce nu vrea să iasă împreună la masă. Ei nu aveau niciun plan. După întâlnire, probabil că se întorceau acasă să-și ia cina frugală, pregătită de mătușa Kyunghee.

— V-am rugat să veniți astăzi, fiindcă voiam ca Noa să știe că realizarea lui este foarte importantă. Nu doar pentru el și pentru familia lui, ci pentru toți coreenii. Te duci la universitate! Și încă la Waseda, o universitate japoneză de top! Faci tot ce poate face la vremea lui un om de seamă – îți continui studiile. Sunt atâția coreeni care nu au putut să meargă la școală, dar tu ai studiat iar și iar. Și, chiar și atunci când nu ai luat examenele, ai perseverat. Meriți o răsplată pe măsură! E minunat! Sunt atât de mândru de tine! Atât de mândru! a exclamat Hansu, radiind.

Noa a zâmbit timid. Nimeni nu se mai agitase atât. Toți cei de acasă se bucuraseră, dar în principal se îngrijoraseră în privința costurilor. Și el își făcuse griji în legătură cu banii, dar cumva simțea că totul va fi bine. Muncise din liceu și avea să muncească și când va merge la universitate. De când intrase la Waseda, simțea că poate să realizeze orice. Nu-l deranja să facă orice slujbă, câtă vreme putea să meargă la cursuri și să studieze.

— Iertare că întreb, dar acum o vreme te-ai oferit să ne ajuți să plătim taxele de școlarizare pentru Noa, a zis Sunja. Crezi că ne-ai putea ajuta?

— *Umma,* nu! a strigat Noa, îmbujorându-se. Îmi pot lua o slujbă. Nu pentru asta am venit. Kim-san zicea că domnul Koh vrea să mă felicite. *Nee*?

Era surprins de solicitarea mamei, căreia nu-i plăcea să ceară nimic. Nici măcar să ia mostre gratuite de la brutărie.

— Noa, solicit un împrumut. Vom restitui până la ultimul bănuț. Și dobânda, a adăugat Sunja.

Nu intenționase să vorbească despre asta acum, dar era mai bine așa, și-a zis. Și astfel va cunoaște termenii înțelegerii de la bun început. Nu exista o modalitate perfectă prin care să dea glas solicitării, așa că trebuia să o adreseze pur și simplu.

— Taxa trebuie plătită acum, așa că, dacă vrei să ne ajuți, putem să întocmim un act de împrumut, pe care-l voi semna cu *hanko*-ul meu. L-am adus cu mine.

Sunja a dat din cap ca să-și sublinieze spusele. Apoi s-a întrebat a doua oară ce va face dacă el va refuza?

Hansu a râs și a dat din cap dezaprobator.

— Nu e cazul. În plus, Noa nu va trebui să-și facă nicio clipă griji cu privire la taxa de școlarizare, la cazare și alte cheltuieli. Am rezolvat deja tot. De îndată ce am primit vestea bună de la Kim Changho, am trimis banii la școală. L-am sunat pe prietenul meu din Tokyo și i-am găsit o cameră bună lângă universitate. Vă duc acolo săptămâna viitoare să o vedeți. Apoi l-am rugat pe Kim Changho să vă spună ție și lui Noa să veniți ca să vă invit la cină. Așadar, hai să mâncăm sushi! Băiatul merită o masă pe cinste!

Hansu s-a uitat la Sunja cu ochi stăruitori. Își dorea atât de mult să sărbătorească realizarea deosebită a fiului lui!

— Ai trimis banii? Și ai găsit o cameră în Tokyo? Fără permisiunea mea? Dar trebuie să fie un împrumut, a zis ea, ușor încordată.

— Sunteți mult prea generos, domnule. Mama are dreptate. Ar trebui să vă înapoiem banii. Îmi voi lua o slujbă în Tokyo. Poate m-ați putea ajuta în acest sens în loc să-mi plătiți taxele. Mi-ar plăcea să îmi câștig singur banii. Simt că pot să fac asta.

— Nu. Tu trebuie să înveți. Ai dat examenul iar și iar, și nu pentru că n-ai fi deștept. Ești foarte deștept. Doar că nu ai avut timp să studiezi ca un elev adevărat. Ți-a luat mai mult decât era normal pentru că nu ai avut prea mult timp de școală și a trebuit să muncești toată ziua ca să-ți întreții familia. Nu ai avut parte de pregătirea adecvată pe care o primește un copil dintr-o familie japoneză de condiție medie. Iar în timpul războiului ai stat acolo la fermă, unde nu ai studiat deloc. Nu. N-o să mai stau să privesc de la distanță, în timp ce tu și mama ta pretindeți că regulile de performanță nu vi se aplică vouă. Nu e normal ca un student muncitor să-și facă griji pentru bani. Ar fi trebuit să mă impun mai devreme. De ce să dureze și mai mulți ani până să termini școala? Vrei să îmbătrânești înainte să absolvi universitatea Waseda? Studiază, învață cât poți de mult! Iar eu voi plăti, a zis Hansu râzând. Fă cum îți spun! Fii băiat deștept, Noa! Asta pot să fac eu pentru următoarea generație în calitate de coreean bătrân și responsabil.

Noa a făcut o plecăciune.

— Domnule, ați fost foarte bun cu familia mea. Vă sunt profund recunoscător.

S-a uitat la mama lui, care rămăsese așezată în liniște lângă

el. Răsucea în mâini mânerul genții din canava, confecționată manual, din bucăți de material rămase după ce îi croise haina lui Mozasu. Îi părea rău pentru ea, fiindcă era o femeie mândră și situația era umilitoare. Știa că vrea să plătească ea însăși pentru educația lui.

— Noa, poți să te duci să o rogi pe Mieko-san să sune la restaurant? a întrebat Hansu.

Băiatul s-a uitat din nou la mama lui, care părea pierdută în scaunul ei greu, tapițat.

— *Umma*?

Sunja a ridicat privirea spre fiul ei, care stătea deja în picioare, lângă ușă. Era limpede că băiatul își dorește să ia cina cu Hansu. Era așa de frumos și de mulțumit. Nu-și dădea seama ce însemna asta pentru el. Noa nu îl refuzase pe Hansu. Acceptase deja banii, fiindcă își dorea foarte mult să meargă la universitate. În mintea ei, îl și auzea pe Yoseb țipând la ea – să înceteze imediat, că e o femeie proastă, care nu a cântărit bine lucrurile. Totuși, băiatul, primul ei născut, era fericit. Reușise ceva uimitor, aproape imposibil, iar ea nu și-l putea imagina întorcându-se la ziua de ieri, înainte să fi trecut examenul – era un lucru minunat, genial, pe care-l putea pierde într-o clipită din cauza lipsei de bani. Sunja a încuviințat din cap și fiul ei a înțeles că vor lua masa cu Hansu.

Când s-a închis ușa, iar Hansu și Sunja au rămas singuri în birou, ea a încercat încă o dată:

— Vreau doar un împrumut. Și documente prin care să-i demonstrez lui Noa că eu i-am plătit școala.

— Nu, Sunja. De asta mă ocup eu. E fiul meu. Dacă nu mă lași, îi spun adevărul.

— Ai înnebunit?

— Nu. Pentru mine, nu reprezintă un efort financiar, însă, ca tată, înseamnă totul.

— Tu nu ești tatăl lui!

— Nu știi ce spui, i-a zis Hansu. E copilul meu. E ambițios ca mine. Are aptitudinile mele. N-o să las ca sânge din sângele meu să putrezească în șanțurile din Ikaino.

Sunja și-a luat geanta și s-a ridicat. Yoseb nu se înșelase, dar nu mai putea da înapoi acum.

— Să mergem! Ne așteaptă băiatul afară. Trebuie să-i fie foame, a îndemnat-o Hansu și a deschis ușa, făcându-i loc să

iasă prima.

14.

Decembrie 1959

Într-o sâmbătă dimineață, când ceilalți erau la lucru, Kyunghee a vrut să se ducă la biserică. Misionari din America, vorbitori de japoneză, dar nu și de coreeană, veneau în vizită, iar preotul o rugase să-l ajute să-i întâmpine, pentru că știa bine japoneză. În mod normal, nu putea să iasă din casă, fiindcă nu voia să îl lase pe Yoseb singur, dar Changho s-a oferit să rămână cu el. Nu avea să dureze mult, iar Kim voia să-i facă o ultimă favoare.

Changho stătea cu picioarele încrucișate pe podeaua caldă, lângă patul lui Yoseb, și îl ajuta să facă cele câteva întinderi pe care i le recomandase medicul.

— Așadar te-ai hotărât? l-a întrebat Yoseb.

— E timpul să plec, frate. A venit vremea să mă întorc acasă.

— Serios? Chiar mâine?

— De dimineață iau trenul spre Tokyo și de acolo mă îndrept spre Niigata. Vasul pleacă săptămâna viitoare.

Yoseb nu a zis nimic. Fața i s-a schimonosit puțin de durere când a ridicat piciorul drept spre tavan. Changho își ținea mâna dreaptă sub coapsa lui, ca să-l ajute să și-l coboare, apoi au schimbat piciorul.

Yoseb a expirat tare după încă două seturi de mișcări.

— Dacă mai aștepți până mor, poți să iei și cenușa mea să o îngropi acolo. Presupun că așa ar fi bine. Deși nu cred să conteze până la urmă. Știi, eu încă mai cred în rai. Cred în Iisus, chiar și după toate cele întâmplate. Presupun că datorită căsniciei mele cu Kyunghee. Credința ei m-a apropiat de Dumnezeu. Nu sunt un om bun, dar cred că m-am mântuit. Tata spunea odată că, atunci când mori și ajungi în rai, îți primești trupul înapoi. În sfârșit scap și eu de ăsta. Și o să fie bine. Și eu mă simt pregătit să mă duc acasă.

Changho a băgat mâna sub capul lui Yoseb, iar bolnavul a ridicat încet ambele brațe deasupra capului, apoi le-a coborât.

Brațele-i erau mult mai puternice decât picioarele.

— Nu poți vorbi așa, frate. Nu a sosit vremea. Ești încă aici și încă mai simt vlagă în trupul tău.

Changho l-a apucat pe Yoseb de mâna sănătoasă, care nu-i fusese atinsă de arsuri. Simțea oasele delicate ale bărbatului. Cum supraviețuise atât timp?

— Și... dacă aștepți... dacă aștepți până mor, o să te poți căsători cu ea, a reluat Yoseb. Dar nu o duce acolo. Atât îți cer. Atât vreau de la tine.

— Ce? a exclamat Changho, clătinând din cap.

— Nu am încredere în comuniști. Nu vreau să se întoarcă acasă, câtă vreme ei sunt la putere. Și situația nu poate să dureze o veșnicie. În curând, Japonia va redeveni o țară bogată, iar Coreea nu va fi mereu divizată. Ești sănătos. Poți că câștigi bani aici și să ai grijă de...

Yoseb nu a reușit să rostească numele soției.

— I-am provocat atâta suferință. Mă iubește de când eram un puști. Am știut dintotdeauna că vom fi împreună, chiar de pe vremea când eram copii. Era cea mai frumoasă fată pe care o văzusem vreodată. Știi, nu mi-am dorit niciodată altă femeie. Niciodată. Nu doar pentru că e așa frumoasă, ci fiindcă e bună. Nu s-a plâns nicicând de mine, nici măcar o dată, a zis, oftând și simțindu-și gura uscată. Știu că ții la ea. Am încredere în tine. Mi-ar plăcea să nu mai lucrezi pentru golanul ăla, dar nu sunt prea multe slujbe aici. Te înțeleg. De ce nu vrei să aștepți până mor?

Cu cât repeta mai mult, cu atât Yoseb simțea că așa e bine.

— Rămâi! Eu o să mor curând. Presimt. E nevoie și de tine aici. Nu poți să îndrepți lucrurile în țara aia. Nimeni nu poate.

— Nu o să mori, frate.

— Trebuie. Trebuie să încercăm să reconstruim națiunea. Nu ne putem gândi numai la binele nostru.

În timp ce Yoseb vorbea, Changho simțea din nou că ar putea fi cu ea, idee la care renunțase de mult.

.·.

Când s-a întors de la biserică, Kyunghee l-a găsit pe Changho stând pe banca din fața magazinașului aflat la o stradă de casa lor. Citea ziarul și bea o sticlă de suc. Era prieten cu proprietarul și îi plăcea acest loc liniștit de sub copertină, așezat cu fața spre intersecția aglomerată.

— Bună! l-a salutat Kyunghee, fericită să-l vadă: Yoseb e bine? Nu e ușor să fii imobilizat, nu-i așa? Îți mulțumesc mult că ai avut grijă de el. Ar trebui să mă întorc. Tu mai rămâi!

— E bine. Tocmai am ieșit. Înainte să adoarmă, m-a rugat să-i aduc niște ziare pentru când se trezește. Mi-a zis să ies să iau aer.

Kyunghee a încuviințat din cap și a dat să pornească degrabă spre acasă.

— Surioară, speram să putem sta de vorbă.

— Hai să ne întoarcem acasă. Trebuie să mă apuc să pregătesc cina. O să-i fie foame.

— Așteaptă! mai stai puțin cu mine? Îți iau un suc de la magazin?

— Nu, nu. Sunt bine.

I-a zâmbit și s-a așezat cu mâinile în poală. Purta paltonul de duminică peste rochia de lână bleumarin și pantofi frumoși, din piele.

Changho i-a relatat neîntârziat, aproape cuvânt cu cuvânt, vorbele soțului ei. Era agitat, dar știa că trebuie să o facă acum.

— Ai putea să vii cu mine. Primul vas pleacă săptămâna viitoare, dar putem porni mai târziu. Coreea are nevoie de mai mulți oameni energici pentru a reconstrui o națiune. Ne luăm un apartament cu cea mai recentă aparatură electrocasnică și, în plus, vom fi la noi în țară. Vom mânca orez alb de trei ori pe zi. Putem să-i ducem cenușa acolo și să mergem la mormintele părinților tăi. Să le facem o *jesa* cum se cuvine. Putem să mergem acasă. Și să-mi devii soție.

Uimită, Kyunghee a tăcut. Nu-și putea imagina că Yoseb i-o oferise lui Kim, dar nici că Changho o mințea. Singurul lucru care avea sens era faptul că Yoseb era atât de îngrijorat în privința ei, încât sugerase un asemenea plan. După întâlnirea de la biserică, îl rugase pe preot să se roage pentru călătoria lui Changho și pentru bunăstarea lui în Pyongyang. Changho nu credea în Dumnezeu și în creștinism, însă ea își dorise să se roage pentru el, fiindcă nu știa cum să-l ajute altfel. Dacă Domnul veghea asupra lui, atunci ea nu trebuia să-și mai facă griji.

Kim îi spusese că pleacă doar cu o săptămână în urmă și îi venea greu să și-l imagineze departe, dar așa era cel mai bine. Era un tânăr care credea cu tărie în construirea unei țări

minunate pentru ceilalți. Îl admira, cu atât mai mult cu cât nu avea nevoie să se ducă acolo. Avea o slujbă bună și prieteni. Pyongyang nici măcar nu era casa lui. El era din Kyungsangdo. Ea era cea care provenea din nord.

— E posibil? a întrebat-o el.

— Dar ai spus... că vrei să pleci. Credeam că o să te căsătorești cu cineva de acasă.

— Doar știi că... am ținut... Că încă mai țin...

Kyunghee s-a uitat în jur. Vânzătorul stătea așezat în celălalt capăt al magazinului și nu îi auzea peste programul de la radio. Pe drum treceau câteva mașini și biciclete, dar nu prea multe, fiindcă era sâmbătă dimineață. Moriștile roșu cu alb, agățate de tendele magazinului se roteau încet în vântul delicat de iarnă.

— Dacă ai zis că e posibil...

— Nu poți vorbi așa, i-a spus ea încet.

Nu voia să-l rănească. În toți acești ani, adorația și blândețea lui o hrăniseră și o înspăimântaseră deopotrivă, pentru că nu simțea același lucru pentru el. Era o greșeală să facă asta.

— Changho, tu ai un viitor în față. Trebuie să-ți găsești o soție și să ai copii. Nu trece nici măcar o zi în care să nu sufăr că eu și soțul meu nu am avut. Știu că așa a vrut Dumnezeu, dar cred că tu ar trebui să ai copii. Ai fi un soț și un tată minunat. Nu am cum să-ți cer să aștepți. Ar fi păcat.

— Pentru că nu vrei să aștept. Deși eu aș face-o, dacă mi-ai cere-o.

Kyunghee și-a mușcat buza. Dintr-odată a simțit că o cuprinde frigul și și-a pus mănușile albastre, de lână.

— Trebuie să pregătesc cina.

— Plec mâine. Soțul tău mi-a spus că ar trebui să aștept. Nu asta îți doreai? Să ai binecuvântarea lui? Prin asta nu ar fi totul în regulă în fața lui Dumnezeu?

— Nu stă în puterea lui Yoseb să schimbe legile lui Dumnezeu. Soțul meu trăiește și pentru nimic în lume nu i-aș grăbi moartea. Țin foarte mult la tine, Changho. Ești cel mai bun prieten al meu. Nu cred voi putea suporta să te știu plecat, dar știu că nu se cuvine să fim soț și soție. Și nici nu e bine să vorbim despre asta cât timp el e încă în viață. Te rog să înțelegi.

— Nu, nu înțeleg. N-o să înțeleg niciodată. Cum de credința ta permite atâta suferință?

— Nu e doar suferință. Nu este. Mă rog să mă poți ierta. Mă

rog să…

Changho a pus cu grijă pe bancă sticla cu suc și s-a ridicat.

— Eu nu sunt ca tine, i-a spus el. Sunt un simplu bărbat. Nu vreau să fiu sfânt. Sunt doar un patriot.

Kim a plecat în direcția opusă casei și s-a întors abia seara târziu, când toată lumea dormea.

∴

Dimineața devreme, când Kyunghee s-a dus la bucătărie să ia apă pentru Yoseb, a observat că ușa de la camera lui Changho era deschisă. S-a uitat înăuntru și el plecase. Așternuturile fuseseră împăturite cu grijă. Changho nu avusese niciodată prea multe bunuri personale, dar acum camera părea pustie, fără teancul lui de cărți și fără perechea de ochelari în plus, așezați deasupra. Familia ar fi trebuit să-l însoțească până la gara din Osaka, dar el preferase să ia un tren mai devreme.

Kyunghee stătea în ușă și plângea, când Sunja a atins-o pe braț. Purta șortul de bucătărie peste cămașa de noapte.

— A plecat în toiul nopții. M-a rugat să vă transmit rămas-bun tuturor. Eu l-am văzut, pentru că mă trezisem să fac bomboanele.

— De ce nu a așteptat să-l conducem la gară?

— A zis că nu vrea să stârnească agitație. Că trebuie să plece. M-am oferit să-i pregătesc micul dejun, dar mi-a spus c-o să mănânce mai târziu. Că nu poate…

— Voia să mă ia de soție. După moartea lui Yoseb. Și Yoseb fusese de acord.

— *Uh-muh*! a icnit Sunja.

— Dar nu se cade, nu? Ar trebui să-și găsească pe cineva mai tânăr. Are dreptul să fie părinte. Iar eu nu-i pot oferi copii. Nici măcar nu mai sângerez.

— Poate că tu ești mai importantă decât copiii.

— Nu. Nu aș putea să dezamăgesc doi bărbați, a zis Kyunghee. Kim e un om bun.

Sunja și-a luat cumnata de mână.

— L-ai refuzat?

Fața cumnatei sale era scăldată în lacrimi, așa că Sunja i-a șters-o cu un colț al șorțului.

— Trebuie să îi duc apă lui Yoseb, a zis Kyunghee, amintindu-și brusc de ce se dăduse jos din pat.

— Nu i-ar fi păsat de copii, surioară. Ar fi fost fericit doar să fie

cu tine. Ești ca un înger pogorât pe pământ.

— Nu. Sunt egoistă. Yoseb nu e.

Sunja nu înțelegea.

— A fost egoist din partea mea să îl rețin aici, dar însemna atât de mult pentru mine. M-am rugat zi de zi să am curajul să-l las să plece și știu că Domnul voia să-i dau drumul. Nu e corect ca doi bărbați să țină astfel la tine și tu să permiți una ca asta.

Sunja a încuviințat din cap, deși spusele ei nu aveau sens. Adică nu trebuia să ai decât un singur tovarăș de viață? Mama ei îl avusese doar pe tatăl ei. Dar tovarășul ei cine era, Hansu sau Isak? O iubise Hansu sau doar profitase de ea? Dacă dragostea presupunea sacrificiu, atunci Isak o iubise cu adevărat. Kyunghee își slujise soțul cu credință fără crâcnire. Nu mai era nimeni atât de bun la suflet precum cumnata ei – de ce să nu poată fi iubită decât de un singur bărbat? De ce bărbații trebuiau să plece atunci când nu obțineau ce doreau? Sau poate că Changho suferise destul? Sunja ar fi vrut ca Kyunghee să-i ceară lui Kim să rămână, însă, dacă ar fi făcut-o, n-ar mai fi fost ea. Changho se îndrăgostise de o femeie care nu era dispusă să-și înșele soțul și poate că de aceea o iubise. Nu se putea abate de la felul ei de-a fi.

Kyunghee a pornit spre bucătărie, iar Sunja a urmat-o la câțiva pași distanță. Soarele de dimineață pătrundea prin fereastra de la bucătărie și era greu să privești drept înainte, dar lumina arunca o aură în jurul siluetei subțiri a cumnatei ei.

15.

Tokyo, 1960

De-abia după doi ani petrecuți la Waseda, Noa se simțea în sfârșit confortabil. Mereu student eminent, cu obiceiuri sănătoase. După câteva greșeli și după strădanii serioase, învățase să redacteze lucrări de literatură engleză, ca să-și ia examenele la universitate. Viața la facultate era minunată în comparație cu cea de la liceu, unde învățase și memorase lucruri care nu mai contau. Nicio cerință nu i se mai părea dificilă. Pentru el, Waseda era pură bucurie. Citea cât putea de

mult, fără să-și forțeze ochii, și avea suficient timp să citească, să scrie și să cugete. Profesorii de la Waseda puneau mare preț pe materiile pe care le predau și Noa nu înțelegea cum se putea plânge cineva.

Hansu îi făcuse rost de un apartament bine mobilat și îi dăduse o alocație generoasă, așa că nu trebuia să-și facă griji în privința locuinței, a banilor și a hranei. Ducea un trai simplu și reușea să trimită mai mulți bani acasă în fiecare lună. „Tu doar studiază”, îi zisese Hansu. „Învață tot! Umple-ți mintea de cunoștințe – e singurul gen de putere de care nu te poate priva nimeni”. Hansu nu-i spusese să studieze, ci mai degrabă să învețe și Noa se gândea că între cele două e o diferență netă. A învăța era o joacă, nu o muncă.

Noa își putea cumpăra toate cărțile necesare pentru cursuri, iar când nu reușea să găsească una la librărie nu trebuia decât să meargă la imensa bibliotecă universitară, aproape neutilizată de colegii lui. Nu îi înțelegea pe studenții japonezi care păreau interesați de activități extrașcolare mai degrabă decât de învățătură. Știa prea bine din școlile anterioare că japonezii nu vor să aibă de-a face cu coreenii, așa că era retras, la fel ca în copilărie. Erau și câțiva coreeni la Waseda, însă și pe aceștia îi evita, fiindcă păreau interesați de politică. În timpul unuia dintre prânzurile lor lunare, Hansu îi spusese că adepții stângii erau „o grămadă de plângăcioși”, pe când cei ai dreptei erau „de-a dreptul proști”. Era singur în cea mai mare parte a timpului, dar nu se simțea deloc singur. Chiar și după doi ani, era captivat de faptul că are o cameră retrasă, în care să citească. La fel ca un om înfometat și avid de cărți bune, își umplea mintea cât se putea. Citea Dickens, Thackeray, Hardy, Austen și Trollope, apoi înainta pe continent, savurându-i pe Balzac, Zola și Flaubert, după care se îndrăgostea de Tolstoi. Preferatul lui era Goethe; citise *Suferințele tânărului Werther* de cel puțin șase ori.

Dacă avea vreo dorință rușinoasă, aceasta era să poată fi un european din vremurile de demult. Nu voia să fie rege sau general – era prea bătrân pentru dorințe atât de naive. Tânjea mai degrabă după o viață foarte simplă, înconjurat de natură, de cărți și poate de câțiva copii. Știa că, mai târziu în viață, avea să-și dorească să fie lăsat să citească în liniște. De când locuia la Tokyo, descoperise jazzul și îi plăcea să meargă singur prin baruri și să asculte discurile alese de proprietari. Să asculte

muzică live era prea costisitor, totuși spera ca într-o bună zi, când se va reangaja, să poată să iasă într-un club de jazz. În baruri, comanda o singură băutură de care abia se atingea, ca să-și plătească locul, apoi se întorcea în camera lui, mai citea puțin, scria scrisori pentru familie și se ducea la culcare.

La câteva săptămâni, economisea o parte din alocație și lua un bilet ieftin de tren, ca să-și viziteze familia. La începutul fiecărei luni, Hansu îl invita la un sushi, ca să-i reamintească lui Noa că scopul lui în lume era mai nobil decât își imagina oricare dintre ei. Viața lui părea ideală, iar Noa era recunoscător.

În acea dimineață, în timp ce traversa campusul în drum spre seminarul despre George Eliot, a auzit pe cineva strigându-l:

— Bando-san, Bando-san! a răsunat vocea unei femei.

Era Akiko Fumeki, o tânără de o frumusețe rar întâlnită.

Noa s-a oprit și a așteptat-o. Nu mai vorbise niciodată cu el. De fapt, se temea puțin de ea. Întotdeauna o contrazicea pe profesoara Kuroda, o femeie blândă, care crescuse și studiase în Anglia. Deși profesoara era politicoasă, lui Noa îi era limpede că nu o plăcea prea mult pe Akiko. Ceilalți studenți, în special femeile, de-abia o suportau. Noa știa că e mai bine să păstreze distanța față de studenții antipatici profesorilor. În sala de seminar, Noa stătea la o bancă de profesoară, în timp ce Akiko se așeza în spatele clasei, sub ferestrele înalte.

— Ce mai faci, Bando-san? l-a întrebat Akiko, îmbujorată și cu răsuflarea întretăiată.

I se adresa nonșalant, de parcă ar mai fi vorbit de multe ori până atunci.

— Bine, mulțumesc. Tu?

— Așadar, ce părere ai despre ultima capodoperă a lui Eliot? l-a întrebat ea.

— Este excelentă. Tot ce a scris George Eliot este perfect.

— Prostii! *Adam Bede* e plictisitor. Era să mor în timp ce-o citeam… Iar *Silas Marner* e aproape insuportabil.

— Ei bine, *Adam Bede* nu a fost la fel de captivant sau de bine închegat ca *Middlemarch,* însă rămâne minunata descriere a unei femei curajoase și a unui bărbat onest…

— O, te rog… a exclamat Akiko, dând ochii peste cap și râzând de el.

Noa a râs și el. Știa că Akiko e specialist în sociologie, fiindcă în prima zi de curs toată lumea se prezentase.

— Ai citit tot ce-a scris George Eliot? Sunt impresionat, a zis el, căci nu mai întâlnise pe nimeni care să-l fi citit.

— Tu ești cel care a citit absolut tot. E o nebunie și aproape că mă enervează asta la tine. Dar te și admir. Deși, dacă-ți place tot ce citești, nu prea te pot lua în serios. Poate că nu ai reflectat suficient la cărțile astea, a spus ea cu o mină serioasă, nicidecum îngrijorată că l-ar putea jigni cumva.

— *Soo nee,* a zis Noa zâmbind.

Nici nu-i trecuse prin minte că vreuna dintre cărțile alese și preferate de un profesor ar fi putut fi inferioară chiar și în raport cu alte scrieri ale acestuia. Profesoarei lor îi plăcuseră *Adam Bede* și *Silas Marner.*

— Stai atât de aproape de profesoară. Cred că e îndrăgostită de tine.

Noa s-a oprit, surprins.

— Kuroda-san are aproape șaizeci de ani. Poate chiar șaptezeci, a zis el pornind spre ușă și deschizându-i-o.

— Crezi că femeile renunță la sex doar pentru că au șaizeci de ani? Ești absurd. Este, probabil, cea mai romantică femeie de la Waseda. A citit mult prea multe romane. Ești perfect pentru ea. S-ar căsători cu tine și mâine. Ce scandal ar fi! Și George Eliot a ta s-a căsătorit tot cu un tânăr, să știi. Cu toate că mirele ei a încercat să se sinucidă în luna de miere!

Akiko a izbucnit în râs, iar studenții care urcau scările spre sala de curs s-au uitat insistent la ea. Toată lumea părea nedumerită să-i vadă interacționând, fiindcă Noa era aproape la fel de celebru precum cea mai frumoasă fată din campus, dar era și la fel de distant.

Odată ajunși în clasă, Akiko s-a așezat la locul ei obișnuit din spate, iar Noa s-a întors în banca lui de lângă profesoară. Și-a deschis caietul și și-a scos stiloul, apoi și-a plecat privirea la foaia albă de hârtie, subliniată cu cerneală bleu. Se gândea la Akiko. De aproape era și mai drăguță.

Kuroda-san s-a așezat să-și țină prelegerea. Purta un pulover verde-mazăre, peste o bluză albă, cu guler *à la* Peter Pan, și o fustă maro, din tweed. În piciorușe avea o pereche de pantofi Mary Jane, mici ca de copii. Era atât de minionă și de slăbuță, încât îți dădea senzația că-și poate lua zborul, ca o foaie de hârtie sau o frunză uscată.

Prelegerea lui Kuroda-san era în primul rând un extins portret

psihologic al eroinei din *Daniel Deronda,* egocentrica Gwendolen Harleth, care se transformă datorită suferinței și bunătății lui Daniel. Profesoara punea accent pe destinul femeii, influențat de situația financiară și de perspectivele ei în ceea ce privește căsătoria. Deloc surprinzător, profesoara a comparat-o pe Gwendolen cu orgolioasa și lacoma Rosamond Vincy din *Middlemarch,* dar a subliniat că, spre deosebire de aceasta, Gwendolen atinge conceptele aristotelice de *anagnorisis* și *peripeteia.* Aproape tot cursul, profesoara a vorbit despre Gwendolen, dar spre final a spus câte ceva despre Mirah și Daniel, personajele evreiești din carte. Kuroda-san le-a prezentat curentul numit sionism și rolul evreilor în romanele victoriene.

— Bărbații evrei sunt adesea prezentați ca extraordinar de inteligenți, iar femeile, deseori frumoase și tragice. Aici ne aflăm față în față cu un bărbat care nu-și cunoaște propria identitate ca străin. Este asemenea lui Moise, copilul din *Facerea* care află că este evreu, nu egiptean…

În timp ce vorbea, Kuroda-san se uita la Noa, dar el nu observase, fiindcă își lua notițe.

— Totuși, când află că este, într-adevăr, evreu, Daniel este liber să o iubească pe virtuoasa Mirah, o cântăreață talentată, asemenea mamei lui, și astfel vor porni împreună spre est, spre Israel.

Kuroda-san a oftat încet, parcă mulțumită de finalul ales de Eliot.

— Vreți să spuneți că e mai bine dacă oamenii se îndrăgostesc de persoane de aceeași stirpe, că oameni precum evreii trebuie să trăiască separat, în propria țară? a întrebat-o Akiko, fără să ridice mâna, căci nu părea să-i pese de astfel de formalități.

— Păi… presupun că George Eliot susține că e o onoare să fii evreu și că ar vrea să aparțină statului evreiesc. Eliot subliniază că oamenii aceștia sunt adesea persecutați pe nedrept. E dreptul lor să aibă un stat evreiesc. Din război am învățat că li s-au întâmplat lucruri rele și că asta nu se poate repeta. Evreii nu au greșit cu nimic, în schimb europenii…

Kuroda-san vorbea mai încet decât de obicei, de parcă s-ar fi temut să n-o audă cineva și să nu dea astfel de necazuri.

— E complicat, dar Eliot s-a gândit cu mult înaintea

compatrioților săi la problema discriminării bazate pe motive religioase. *Nee?*

În clasă erau nouă studenți și toți au încuviințat din cap, inclusiv Noa, dar Akiko părea iritată.

— Japonia a fost aliata Germaniei, a intervenit tânăra.

— Dar nu despre asta discutam, Akiko-san.

Profesoara și-a deschis cartea nervoasă, încercând să schimbe subiectul.

— Eliot se înșală, a reluat, totuși, Akiko. Poate că evreii au dreptul la un stat, dar nu văd de ce Mirah și Daniel trebuie să părăsească Anglia. Consider că argumentul nobilității sau a unei națiuni mai bune pentru cei persecutați este un pretext pentru alungarea tuturor străinilor nedoriți.

Noa nu a ridicat privirea. În schimb, s-a trezit notând tot ce spunea Akiko, nevenindu-i să creadă că toate astea pot fi adevărate. De-a lungul romanului, admirase curajul și bunătatea lui Daniel și nu se gândise la aspectul politic al cărții lui Eliot. Să fi fost posibil ca Eliot să sugereze că străinii, oricât i-ar fi admirat ea, trebuie să părăsească Anglia? În acest punct, toată lumea din clasă o disprețuia pe Akiko, însă dintr-odată el o admira pentru curajul de a gândi altfel și de a sugera un adevăr atât de greu de digerat. Se simțea norocos că e la facultate și nu altundeva, unde persoana aflată la conducere are întotdeauna dreptate. Cu toate acestea, până să o audă pe Akiko dezaprobând-o pe profesoară, nu cugetase liber și nici nu se gândise vreodată să-și exprime public dezaprobarea.

După cursuri, s-a întors singur acasă, gândindu-se la Akiko, și și-a dat seama că-și dorește să fie cu ea, deși nu avea să fie ușor. Marțea următoare, înainte să înceapă seminarul, Noa s-a dus devreme la clasă ca să ocupe locul de lângă ea. Profesoara a încercat să nu se arate jignită de schimbarea lui, cu toate că era.

16.

Osaka, aprilie 1960

În ultimii patru ani, Mozasu lucrase ca supraveghetor în toate

cele șase săli de pachinko ale lui Goro. Patronul deschisese noi saloane unul după altul, iar Mozasu îl ajutase să-l pună pe picioare pe fiecare dintre ele. Avea douăzeci de ani și nu făcea decât să se ocupe de săli și să repare câte ceva, în timp ce Goro căuta noi spații și venea cu idei inovatoare pentru imperiul lui în expansiune, care, în mod bizar, părea să dea roade. Se părea că Goro nu dădea greș în afaceri și parte din avere și-o datora dorinței lui Mozasu de a munci întruna.

Era devreme, într-o dimineață de aprilie, când Mozasu a intrat în biroul managerului de la Paradaisu Six, cea mai nouă dintre sălile de pachinko.

— *Ohayo.*[49] Ne așteaptă mașina. Te conduc la atelierul lui Totoyama-san ca să-ți faci haine noi. Să mergem! l-a îndemnat Goro.

— *Maji*? De ce? Am destule costume pentru anul acesta și pentru următorul. Sunt cel mai bine îmbrăcat șef de sală din Osaka, a zis Mozasu râzând.

Spre deosebire de fratele lui, Noa, Mozasu nu pusese niciodată mare preț pe îmbrăcămintea frumoasă. Purta costumele cu croială elegantă pe care voia Goro să le poarte, doar pentru că șeful lui ținea ca personalul să arate bine. După părerea lui Goro, angajații erau oglinda lui, așa că era foarte strict și în privința igienei personale.

Mozasu avea multe de făcut și nu avea chef să meargă la atelierul lui Totoyama-san. Era nerăbdător să sune la ziare și să dea anunțuri de angajare. Paradaisu Six avea nevoie de personal și, din moment ce interioarele de la Paradaisu Seven aveau să fie gata într-o lună, trebuia să angajeze oameni și pentru acolo.

— Ai hainele potrivite pentru un șef de sală, dar vei avea nevoie de costume noi ca să fii managerul sălii cu numărul șapte.

— *Ehhh?* Nu pot să fiu manager la Paradaisu Seven! a răspuns Mozasu speriat. E slujba lui Okada-san.

— El nu mai e.

— Poftim? De ce? De-abia aștepta să devină manager.

— A furat.

— Cum? Nu-mi vine să cred.

[49] „Bună ziua!“ - în lb. japoneză în orig.

— *Honto desu*[50]*,* l-a încredințat Goro, dând din cap. Eu l-am prins. Îl suspectam de ceva vreme și bănuielile mi s-au adeverit.

— E îngrozitor.

Mozasu nu înțelegea cum ar putea cineva să fure de la Goro. Ar fi fost ca și cum ar fi furat de la propriul tată.

— De ce a făcut asta?

— Din pricina jocurilor de noroc. Le datora bani unora. A zis că avea de gând să-mi înapoieze ce a luat, dar pierderile erau tot mai mari. Știi tu… În orice caz, iubita lui a venit de dimineață să-și ceară scuze în numele lui. E însărcinată. A reușit în sfârșit să o lase gravidă și și-a pierdut slujba. Ce idiot!

— Ce rahat!

Mozasu își amintea de câte ori îi mărturisise Okada că își dorește un fiu. S-ar fi mulțumit și cu o fiică, susținea el. Era nebun după copii și după jocurile de noroc. Cu toată experiența lui, nicio sală de pachinko din Osaka nu avea să-l angajeze, dacă patronul îl concedia pe motiv că furase. Nimeni nu fura de la Goro.

— Și-a cerut scuze?

— Sigur. A plâns ca un copil. I-am zis să plece din Osaka. Nu vreau să-l mai văd.

— *Soo nee,* a exclamat Mozasu, căruia îi părea rău de Okada, care se purtase întotdeauna frumos cu el.

Mama lui era coreeană, iar tatăl, japonez, dar zicea mereu că se simte pe deplin coreean, fiindcă era un bărbat atât de pătimaș.

— Soția lui e bine?

Mozasu știa că Goro se înțelegea cu ambele femei.

— Da. Soția și amanta sunt bine, a răspuns Goro. Însă i-am zis amantei că nu vreau să-l mai văd pe aici. Data viitoare n-o să mai fiu atât de amabil.

Mozasu a încuviințat din cap.

— Hai să mergem la Totoyama-san! M-am săturat de atâtea întâmplări triste. Fetele lui Totoyama or să mă înveselească, a mai adăugat Goro.

Mozasu și-a urmat șeful la mașină. Știa că nu trebuie să-l întrebe despre noul salariu. În mod bizar, lui Goro nu-i plăcea să discute despre bani. Salariul de manager avea să fie mai bun decât cel de șef de sală. Mozasu făcuse economii ca să cumpere

[50] „E adevărat” – în lb. japoneză în orig.

magazinul de dulciuri pentru mama lui și erau la un pas de a achiziționa un magazinaș lângă gară. Din moment ce sănătatea unchiului Yoseb se degrada treptat, mătușa Kyunghee nu mai putea să facă bomboane de vânzare când rămânea acasă. Acum, că doar mama și bunica mai munceau la tarabă, iar Noa era în anul trei la Universitatea Waseda din Tokyo, își imagina că orice bănuț în plus era bine-venit pentru familie. Era mândru când, în fiecare sâmbătă seara, îi înmâna mamei plicul cu salariul. Ea încercase să-i dea mai mulți bani de buzunar, însă el refuzase orice, mai puțin costul biletului de autobuz. Nu-i trebuia mult, pentru că lua toate mesele la cantina angajaților, iar Goro îi cumpăra hainele de lucru. Mozasu muncea șapte zile pe săptămână și dormea acasă. Dacă era târziu, rămânea într-unul dintre dormitoarele de la sălile de joc, destinate angajaților.

La ieșire, ușa magazinului s-a închis în urma lor.

— Șefule, nu știu. Crezi că băieții or să mă asculte? Așa cum îl ascultau pe Okada? l-a întrebat tânărul.

Nu că Mozasu nu avea ambiție, dar îi plăcea să supravegheze magazinele dimineața și seara. Se pricepea la asta. Slujba de manager era o treabă mult mai serioasă. Toată lumea îl trata cu respect pe manager. Avea să fie la conducere atunci când Goro nu se afla acolo. Okada avea aproape treizeci și cinci de ani și era înalt cât un jucător de baseball.

— Sunt flatat și recunoscător, dar cred că unii dintre ceilalți manageri ar putea să…

— Taci, puștiule! Știu eu ce fac. Ești mai deștept decât alți manageri și știi să rezolvi problemele de unul singur. Asta e cea mai importantă dintre toate sălile. Dacă plec să verific ce fac ceilalți, tu trebuie să fii vigilent.

— Dar la Paradaisu Seven o să avem nevoie de aproape cincizeci de angajați. Cum o să găsesc eu cincizeci de oameni?

— De fapt, o să ai nevoie de cel puțin șaizeci de bărbați și de douăzeci de fete drăguțe pentru ghișeul cu premii.

— Serios?

Mozasu era întotdeauna dispus să pună în aplicare planurile neobișnuite ale lui Goro, dar acesta părea ușor exagerat chiar și pentru el.

— Și de unde să găsesc…

— O să găsești tu. Doar te descurci mereu. Și poți să angajezi orice gen de fată pentru ghișeul de premii – fete din Okinawa,

burakumin, coreence, japoneze, nu-mi pasă. Trebuie doar să fie amabile și simpatice, însă nu din cele ușuratice, care să-i sperie pe bărbați. Fetele sunt mereu importante. Ha!

— Nu știam că dormitorul comun poate să găzduiască atâția…

— Îți faci prea multe griji. De-asta și ești persoana perfectă pentru slujbă, l-a liniștit Goro, zâmbind larg.

Mozasu s-a gândit puțin și a trebuit să fie de acord cu el. Nimeni nu se mai preocupa într-atât de sălile de jocuri cum se preocupa el.

În drum spre atelierul lui Totoyama, șoferul și Goro au vorbit despre lupte, în timp ce Mozasu tăcea. Întocmea în minte liste cu toate lucrurile care trebuiau făcute pentru Paradaisu Seven. În timp ce se gândea pe care dintre angajați îi putea muta de la celelalte saloane, și-a dat seama că poate chiar era pregătit să devină managerul uneia dintre săli, iar gândul acela i-a smuls un zâmbet discret. Goro nu se înșela niciodată. Poate că nu greșea nici în privința lui. Mozasu nu era deștept ca Noa, care studia acum literatura la Waseda, în Tokyo, și putea să citească romane groase în limba engleză, fără dicționar. Noa își dorea să lucreze la o companie sută la sută japoneză. Nu și-ar fi dorit să muncească într-o sală de pachinko. Tot el credea că, după ce familia va cumpăra o cofetărie, era bine ca Mozasu să lucreze alături de ei. Asemenea multor japonezi, Noa considera că sălile de pachinko nu sunt locuri respectabile.

Mașina s-a oprit în fața unei clădiri joase, din cărămidă roșie, în care înainte de război funcționase o fabrică de textile. Un curmal japonez, mare umbrea ușa metalică, gri. În calitate de croitor exclusiv al uniformelor lui Goro, Totoyama câștigase și economisise suficient cât să-și mute magazinul aici din locuința-atelier situată în Ikaino. Acum locuia împreună cu fiii săi, Haruki și Daisuke, în trei dintre camerele din spate și folosea restul clădirii ca atelier. Angajase șase ajutoare care lucrau șase zile pe săptămână, luând comenzi pentru uniforme. I se dusese vestea și ajunsese să primească solicitări din partea afaceriștilor coreeni din Osaka, iar acum făcea uniforme pentru restaurantele *yakiniku* și pentru alte săli de pachinko din regiunea Kansai, însă comenzile lui Goro aveau întotdeauna întâietate, fiindcă el era cel care o recomandase celorlalți clienți.

Când Goro a sunat la ușă, i-a răspuns însăși Totoyama. O angajată, altă ucenică, le-a adus ceai aromat și biscuiți din grâu,

de import pe o tavă lăcuită. Totoyama l-a condus pe Mozasu la oglindă ca să-i ia măsura. Cu boldurile în gură, i-a măsurat grosimea brațelor lungi.

— Ai slăbit, Mozasu-san, a constatat Totoyama.

— *Soo nee,* a răspuns el. Goro-san îmi zice mereu că trebuie să mănânc mai mult.

Goro a încuviințat din cap, în timp ce ronțăia biscuiți și bea o a doua ceașcă de *genmaicha*[51]. Stătea pe o băncuță din lemn de cedru, acoperită cu pernuțe îmbrăcate în material de culoare indigo. Se simțea liniștit privind-o pe Totoyama la lucru. Mereu se simțea mai bine atunci când rezolva anumite probleme. Okada se dovedise a fi un escroc, așa că scăpase de el. Iar acum avea să-l promoveze pe Mozasu. Atelierul spațios și aerisit fusese zugrăvit de curând, dar podelele din lemn erau vechi și uzate și, deși mereu curate, bucăți de material și ață zăceau pe jos, în jurul meselor de lucru. În raza de lumină provenită de la luminator, se înălța o coloană din particule gri de praf. Atelierul lung era mărginit de șase mașini de cusut în dreptul cărora stătea câte o fată. Încercau să nu se uite la cei doi bărbați, dar nu puteau să nu se simtă atrase de tânărul care venea la magazin cel puțin o dată pe an. Mozasu devenise mai atrăgător. Avea privirea hotărâtă a tatălui său și zâmbetul lui primitor. Îi plăcea să râdă și acesta era unul dintre motivele pentru care Goro îl plăcea atât de mult. Mozasu era entuziast și nicidecum supărăcios. Purta o uniformă de supraveghetor croită în acest atelier, iar fetele care lucraseră la hainele lui se simțeau astfel legate de el, deși nu puteau să recunoască. Știau că nu are o prietenă.

— Văd aici un chip nou, a constatat Goro, încrucișând mâinile la piept.

Le-a cercetat pe fete cu atenție și a zâmbit. S-a ridicat de pe scaun și a pornit spre ele. S-a înclinat adânc, lucru amuzant, ținând cont că era o persoană importantă. Fetele s-au ridicat în același timp și au făcut o plecăciune. Goro a clătinat din cap și s-a strâmbat ușor, încrețindu-și nasul ca să le facă să râdă.

— Luați loc, luați loc! le-a invitat el.

Avea o dezinvoltură oarecum comică, combinată cu trăsături blânde. Ca să le facă pe femei să râdă, mergea scuturând din umeri. Era un omuleț îndesat, cu mișcări amuzante, căruia îi

[51] Sortiment de ceai verde combinat cu boabe de orez prăjit și orez expandat.

plăcea să flirteze cu tot felul de femei. Îl țineai minte ușor. Oamenii voiau ca el să-i placă. Pentru că știa să se prostească, uitai că e un afacerist de seamă, destul de bogat, cât să dețină șapte săli de pachinko. Cu un singur cuvânt putea să alunge pe cineva din Osaka pentru totdeauna.

— Eriko-san, Reiko-san, Midori-san, Hanako-san și Motoko-san, *nee*? a recitat Goro perfect numele lor, apoi s-a oprit în fața fetei celei noi.

— Goro *desu,* s-a prezentat el. Ai mâini frumoase!

— Yumi *desu,* a răspuns tânăra, ușor iritată că îi distrăsese atenția de la cusut.

Totoyama a ridicat privirea de la măsurători și s-a încruntat la fata cea nouă. Yumi cosea mai bine decât celelalte, dar adesea era foarte distantă, lua prânzul singură sau citea în pauze, în loc să stea de vorbă. Aptitudinile și firea ei erau mai puțin importante decât respectul de care trebuia să dea dovadă față de Goro-san. Trebuia chiar să-i facă pe plac. Pentru Totoyama, Goro-san era un om important, de o mare bunătate. Cu toate că glumea cu fetele, nu era niciodată nepoliticos. Nu o invitase pe niciuna în oraș și nici nu făcuse vreun gest deplasat, ca alți clienți. Din acte, Totoyama știa că e coreeancă, dar Yumi se prezenta cu numele din actul de identitate și nu vorbea niciodată despre obârșia ei. Lui Totoyama nu-i păsa de trecutul unei angajate, câtă vreme aceasta își făcea treaba. Yumi era o tânără elegantă, cu piele frumoasă și sâni ridicați. Nu avea un trup croit anume să poarte chimonou, dar avea genul de trăsături care le plac bărbaților. Firește că Goro-san o remarcase.

— Așadar, Goro-san, Mozasu este noul manager de la Seven? l-a întrebat Totoyama. Ce minunat pentru un tânăr!

Tânărul și-a plecat privirea, evitând căutăturile pline de curiozitate ale croitoreselor, cu excepția lui Yumi, care continua să coasă.

— Da. Mozasu-san are nevoie de trei costume negre. Folosește un material bun, te rog! O să aibă nevoie și de niște cravate drăguțe. Ceva diferit de ale celorlalți. Ceva elegant, cu aer mai important.

Mozasu stătea în fața oglinzii triple, privind-o pe Yumi, care lucra cu sârg. Era drăguță. Avea umeri lați, dar osoși și gâtul lung, care îi amintea de lebăda de pe o cutie de detergent.

Când Totoyama a terminat de luat măsuri, bărbații s-au întors la mașină.

— Fata cea nouă, Yumi-san, e foarte drăguță. Are un fund superb, a comentat Goro.

Mozasu a dat din cap că da.

Goro a râs.

— În sfârșit, băiatul cel muncitor se arată interesat! Ar fi foarte bună pentru tine.

∴

În săptămâna următoare, când a revenit singur la probă, Totoyama era cu un client, așa că i-a cerut lui Yumi să-i aducă ea costumul.

Fata i-a întins costumul încă neterminat și i-a indicat cabina de probă din spatele perdelei indigo.

— Mulțumesc, i-a spus el în japoneză.

Ea nu a răspuns, ci a rămas acolo cu o atitudine glacială, așteptând ca Totoyama să-i dea voie să plece.

Când Mozasu a ieșit din cabină, Yumi stătea în fața oglinzii cu pernuța de ace din lână stacojie. Totoyama era în continuare ocupată cu un alt client în celălalt capăt al încăperii.

Yumi i-a studiat linia gâtului și a plecat capul într-o parte. Mai era de lucru la guler, a observat ea.

— Mă numesc Mozasu Boku. E o plăcere să vă cunosc.

Yumi s-a încruntat la guler și a luat un bold din pernuță ca să marcheze locul.

— Sper că n-ai de gând să mă înțepi, nu? a zis el râzând.

Yumi s-a mutat în spatele lui ca să verifice platca.

— Nu ai de gând să vorbești deloc cu mine?

— Nu mă aflu aici ca să stau de vorbă cu dumneata, ci ca să văd cum îți vine costumul.

— Dacă te-aș invita la cină, mi-ai adresa câteva cuvinte? a zis Mozasu, repetând o replică pe care o auzise la Goro atunci când li se adresa femeilor.

Nu mai invitase nicio fată în oraș până atunci. Acum însă era manager la Paradaisu Seven. Cu asta ar putea impresiona o fată, și-a zis el.

— Nicio cină. Mulțumesc!

— Dar trebuie să mănânci, a rostit el încă una dintre frazele din repertoriul lui Goro. Termini lucrul în jur de șapte și jumătate. Știu asta fiindcă am mai fost pe aici ca să iau

uniformele.

— După serviciu mă duc la școală. Nu am timp de prostii.

— Adică eu intru la categoria „prostii”?

— Da.

Mozasu i-a zâmbit. Nu mai auzise pe nimeni vorbind astfel.

— Și ce studiezi, mă rog?

— Engleza.

— Știu engleză. Pot să te ajut.

— Ba nu știi engleză.

— *Hello, Miss Yumi. My name is Moses Park. How are you?*[52], a repetat el câteva replici din cărțile de engleză pe care le exersase cu Noa. *What kind of weather are you having în Tusla, Oklahoma? Is it rainy or dry? I like hamburgers. Do you like hamburgers? I work at a place called Paradise*[53]!

— De unde ai învățat toate astea? Tu nici măcar n-ai terminat liceul, a zis Yumi.

— De unde știi? a zâmbit el.

— Nu contează, a răspuns fata, când a văzut-o pe Totoyama apropiindu-se.

— Domnișoară Yumi, vă plac fascinantele romane ale lui Charles Dickens? Este autorul preferat al fratelui meu. Cred că sunt niște cărți foarte lungi. Și nu au ilustrații.

Yumi a zâmbit discret, apoi s-a înclinat în fața patroanei și i-a arătat ce trebuia ajustat. A mai făcut o plecăciune, apoi s-a întors la mașina ei de cusut.

— Îmi pare rău că a trebuit să mă așteptați, Mozasu-san. Ce mai faceți? Goro-san ce mai face?

Mozasu i-a răspuns politicos, iar după ce femeia a terminat de prins boldurile, s-a întors și a strănutat teatral, arcuindu-și spatele, aplecându-se în față și rupând astfel însăilăturile executate cu atâta migală.

— Vai, ce prost sunt! Îmi cer scuze, a exclamat el, uitându-se la Yumi, care se abținea să nu râdă. Să mă întorc mâine sau poate poimâine? Aș putea să revin spre sfârșitul programului.

— Da, vă rog, a încuviințat Totoyama, examinând cusăturile rupte, fără să-i observe pe cei doi tineri care se cercetau din priviri. O să vi-l refacem până mâine-seară.

---

[52] „Bună ziua, domnișoară Yumi. Mă numesc Moses Park. Ce mai faceți?“

[53] „Cum e vremea în Tusla, Oklahoma? Ploioasă sau uscată? Îmi plac hamburgerii. Vă plac hamburgerii? Lucrez într-un loc numit Paradis.“

17.

Octombrie 1961

Mozasu stătea sprijinit de arțarul de vizavi de atelierul lui Totoyama-san, al cărui trunchi îi masca parțial prezența. Aici stabiliseră să se întâlnească. Trei nopți pe săptămână se vedea cu Yumi după serviciu. O însoțea de mai bine de un an la cursurile de engleză de la biserică, apoi se întorceau la locuința ei închiriată, unde ea pregătea o cină frugală. Adesea făceau dragoste înainte ca Mozasu să plece la Paradaisu Seven, unde lucra până la sfârșitul programului, după care adormea în patul lui din dormitorul comun, destinat angajaților.

Era octombrie și, deși încă bătea o briză călduță de seară de vară, frunzele copacilor prinseseră deja o culoare galbenă și strălucitoare. Frunzișul bogat de deasupra lui părea o dantelă metalică, lucioasă, proiectată pe cerul estompat, de seară. Muncitori și alți bărbați în uniformă se întorceau de la muncă, iar din case le ieșeau în întâmpinare copii mici, nerăbdători să-și salute părinții. În ultimul an, strada pe care își instalase Totoyama noul atelier se curățase. Noi familii se mutaseră în casele abandonate de lângă râu. Unui vânzător local de legume îi mersese atât de bine în spațiul lui cândva deplorabil, încât acum putea să închirieze clădirea de alături pentru fratele lui, care vindea produse deshidratate. Noua brutărie unde se vindea pandișpan portughez, care umplea strada de o aromă îmbietoare, devenise atât de renumită în Osaka, încât în dreptul ei se formau cozi lungi în fiecare dimineață.

Croitoresele doamnei Totoyama lucrau mai mult decât de obicei, așa că Mozasu își studia lista mototolită de cuvinte primite temă. În școală nu pusese mare preț pe memoria lui, însă între timp aflase că își poate aminti cu ușurință cuvinte și fraze englezești. Iar prin aceasta reușea să o impresioneze pe Yumi. Spre deosebire de majoritatea fetelor, pe care le interesau cadourile, rochiile și podoabele fără preț, prietena lui Mozasu nu voia decât să învețe. Părea mai fericită lângă el atunci când tânărul răspundea corect la întrebările profesorului, reverendul John Maryman. Yumi, care își dorea să trăiască în America, credea că trebuie să învețe bine engleza, în caz că va locui

cândva acolo.

Nu mai era decât o geană de lumină naturală la care să poată citi, dar, când umbra unui bărbat a trecut prin dreptul lui, nu a mai reușit să distingă cuvintele pe pagină. Observând la câțiva pași o pereche de încălțări bărbătești, Mozasu a ridicat privirea.

— Tu studiezi, Mo-san? *Honto*?

— Haruki! a strigat Mozasu. Tu ești? Nici nu mai țin minte de când nu te-am mai văzut! a zis el, apucând cu entuziasm mâna prietenului său și strângându-i-o. Am tot întrebat-o pe mama ta ce mai faci. E foarte mândră de tine. Nu se laudă, dar i se citește pe chipul politicos și retras. Și uită-te la tine! Haruki, ofițer de poliție! a fluierat Mozasu, studiind uniforma de la academie a prietenului său. Ai un aer foarte serios. Mai că-mi vine să comit o infracțiune. N-o să mă dai de gol, nu?

Haruki a zâmbit și l-a lovit ușor în umăr cu pumnul, rușinat în prezența fostului său coleg de școală. Îi fusese greu să stea departe de Mozasu, dar o făcuse fiindcă sentimentele față de el fuseseră foarte puternice. De-a lungul anilor se atașase și de alte persoane și întâlnise mulți străini. La fel făcuse recent cu un tip de la academie, pe nume Koji, un individ dur și amuzant. Ca și în cazul lui Mozasu, Haruki se străduia să-l țină la distanță pe Koji, pentru că știa foarte bine să facă o distincție netă între viața publică și cea privată.

— Ce naiba cauți aici? Nu locuiești lângă academie?

Haruki a dat din cap că da.

— Am permisie o săptămână.

— Și? Când devii polițist? Adică detectiv, a chicotit Mozasu, mimând o plecăciune formală.

— Peste doi ani.

Când îl observase pe Mozasu lângă arțar, Haruki se temuse să traverseze strada. Simpla lui prezență îl copleșea. În copilărie, Haruki îl idolatrizase pe Mozasu, care-l scăpase de frica de școală. Când prietenul lui renunțase la cursuri ca să lucreze pentru Goro-san și munca îl acaparase cu totul, pentru Haruki pierderea fusese ca și cum ar fi încasat o lovitură puternică. După plecarea lui Mozasu la salonul de pachinko, toate vrăjitoarele și toți strigoii din liceu ieșiseră la suprafață, obligându-l pe Haruki să se retragă în orice sanctuar disponibil. În timpul liber își umpluse blocurile de desen tot mai stufoase cu desene în creion, în siguranța oferită de clasa unei profesoare

de artă bună la suflet. Acasă era mereu la fel. Fratele lui mai mic nu avea să crească niciodată, iar mama nu se oprea din lucru până când ochii refuzau s-o mai asculte. Profesoara de artă, ai cărei soț și frați erau detectivi de poliție, îi sugerase lui Haruki să meargă la academia de poliție. În mod curios, nu se înșelase. Lui Haruki îi plăcea nespus la academie, cu tot cu regulile și ierarhia ei. Făcea ce i se spunea și încă foarte bine. În plus, îi era mai ușor să o ia de la capăt undeva unde nu-l cunoștea nimeni.

— De ce stai aici? l-a iscodit Haruki.

Soarele aproape că apusese și nuanța lui portocaliu-roșiatică îl impresiona.

— O aștept pe Yumi. Lucrează pentru mama ta. Dar nu trebuie să știe nimeni despre relația noastră. Mă rog, nu cred că mamei tale i-ar păsa. La urma urmei, nu sunt un tip atât de îngrozitor.

— N-o să-mi scape niciun cuvânt, l-a încredințat Haruki, gândindu-se că Mozasu devenise un individ plin de farmec.

Întotdeauna admirase fruntea fină a lui Mozasu, nasul lui puternic și dinții albi, dar în costum de manager arăta ca un adult care își luase viața în propriile mâini. Haruki voia să-i urmeze exemplul.

Ferestrele atelierului erau în continuare puternic luminate și fetele munceau, cu capetele plecate deasupra meselor de lucru. Mozasu își imagina degetele fine ale lui Yumi zburând peste material. Când se concentra la lucru, Yumi nu putea fi deloc distrasă. Așa era în toate privințele și era în stare să muncească astfel ore în șir. Mozasu nu se putea imagina stând atât de liniștit tot timpul. Lui i-ar fi lipsit agitația din sala de pachinko. Adora toate obiectele mobile care alcătuiau importanta și gălăgioasa lui afacere. Tatăl său, preot prezbiterian, crezuse în creația divină, iar Mozasu considera că viața seamănă cu acest joc în care jucătorul poate să aranjeze imaginile, așteptându-se totodată la un cumul de factori nesiguri și de necontrolat. Înțelegea de ce clienții lui vor să joace ceva ce părea predefinit, totodată lăsând loc norocului și speranței.

— O vezi? a întrebat Mozasu, arătând spre fată cu mândrie. Acolo! E la a patra masă de la…

— Yumi-san. Da, am cunoscut-o. E o croitoreasă pricepută. O persoană foarte elegantă. Ești norocos, i-a zis Haruki. Cum îți

merge? Ai făcut avere?

— Ar trebui să treci pe la mine. Acum lucrez la Paradaisu Seven. Vino mâine! Sunt acolo aproape toată ziua și toată noaptea, mai puțin atunci când mă văd cu Yumi și o însoțesc la cursurile de limbă engleză.

— Nu știu. Trebuie să stau cu fratele meu cât sunt acasă.

— Am auzit că e cam deprimat.

— De-asta am venit. Mama zice că a devenit cam ciudat. Nu-i face probleme, dar spune că vorbește din ce în ce mai puțin. Doctorii nu știu ce să facă. Vor să-l trimită într-o instituție specială. Susțin că ar putea fi mai fericit dacă ar locui cu oameni ca el, dar eu mă îndoiesc. Locurile alea pot fi... a zis Haruki, trăgând aer printre dinții încleștați. Bineînțeles că mama nu ar permite așa ceva. Daisuke e un copil foarte bun, a adăugat el încet.

Știuse dintotdeauna că Daisuke va fi răspunderea lui atunci când mama nu va mai putea să aibă grijă de el. Fata cu care Haruki avea să se căsătorească trebuia să fie aleasă în funcție de bunătatea ei față de Daisuke și de bătrâna lui mamă.

— Yumi zice că i-ar putea merge bine în America. Pe de altă parte, ea crede că tuturor le e mai bine în America. Susține că nu e ca aici, în Japonia, unde un om nu poate fi diferit de ceilalți.

Mozasu credea că prietena lui e, în mod irațional, de partea Americii și a oricărui lucru care provine de acolo. La fel ca fratele lui, Noa, Yumi considera că engleza e cea mai importantă limbă și că America e cea mai bună țară.

— Yumi zice că în America sunt doctori mai buni, i-a povestit Mozasu, ridicând din umeri.

— Așa o fi.

Haruki a zâmbit. Dintotdeauna își dorise să trăiască în altă parte, unde să nu-l cunoască nimeni.

Când se apropia de locul de întâlnire, Yumi l-a recunoscut pe fiul mai mare al angajatoarei sale. Ar fi fost ciudat să facă stânga-mprejur, așa că a înaintat.

— Îl cunoști pe Haruki-san, i-a zis Mozasu zâmbind. A fost singurul meu prieten din liceu. Iar acum va lupta împotriva infractorilor.

Yumi a încuviințat din cap, zâmbind stânjenită.

— Yumi-san, mă bucur să te revăd. Îți sunt recunoscător. Datorită dumitale am reușit să-mi revăd prietenul după mulți,

foarte mulți ani.

— Te-ai întors de la academie, Haruki-san? l-a întrebat ea, cu o atitudine formală și sfioasă deopotrivă.

Haruki a încuviințat din cap, apoi s-a scuzat, spunând că îl așteaptă Daisuke acasă. Totuși, înainte să plece, a promis că-i va face o vizită lui Mozasu la sala de pachinko în dimineața următoare.

∴

Cursul de engleză se ținea în sala mare de conferințe din birourile noii biserici coreene, construită recent din donații importante, primite din partea unor familii bogate. În ciuda numelui său european, profesorul John Maryman era un coreean care fusese adoptat în copilărie de niște misionari americani. Engleza era limba lui maternă. Ca urmare a dietei bogate în proteine și calciu, John era semnificativ mai înalt decât coreenii și japonezii. La cei aproape doi metri ai săi, provoca rumoare pe oriunde trecea, de parcă un uriaș tocmai se pogorâse din ceruri. Cu toate că vorbea perfect japoneză și coreeană, avea un puternic accent american. Pe lângă înălțime, avea maniere evident străine. Lui John îi plăcea să tachineze persoane pe care abia le cunoștea, iar, dacă ceva era amuzant, râdea mai tare decât oricine. Dacă n-ar fi fost răbdătoarea lui soție coreeană, care stăpânea la perfecție *noonchi*[54] și reușea să le explice cu tact celor din jur că John pur și simplu nu știa că greșește, ar fi dat de necaz de mult mai multe ori din pricina faptelor lui. Pentru un pastor prezbiterian, John părea prea jovial. Era un om bun, cu o credință și o inteligență ireproșabile. Mama lui, Cynthia Maryman, moștenitoarea unei afaceri cu anvelope de mașini, îl trimisese la Princeton și la Yale Divinity School și, spre încântarea părinților, el se întorsese în Asia ca să propovăduiască Evanghelia. Tenul lui era mai degrabă măsliniu decât blond, iar ochii negri ca cerneala, bine conturați și permanent uimiți, le făcea pe femei să roiască în jurul lui.

Deși era o tânără greu de cucerit, Yumi își admira profesorul, căruia toți studenții i se adresau cu „Pastorul John”. Pentru ea, John reprezenta un coreean dintr-o lume mai bună, în care coreenii nu erau depravați, bețivi sau hoți. Mama lui Yumi, prostituată alcoolică, se culcase cu bărbați pentru bani sau

[54] Concept coreean care denotă arta și abilitatea subtilă de a asculta și de a măsura dispoziția celorlalți.

băutură, iar tatăl ei, proxenet și betiv notoriu, fusese arestat adesea pentru nenumărate infracțiuni. Yumi simțea că cele trei surori vitrege ale ei erau la fel de desfrânate și de simple ca animalele din grajd. Fratele ei mai mic murise în copilărie și curând după aceea, la paisprezece ani, Yumi fugise de acasă împreună cu sora mai mică și reușiseră să se întrețină cumva din slujbe mărunte la fabrici de textile, până când sora ei se stinsese din viață. Cu trecerea anilor, Yumi devenise o croitoreasă excelentă. Refuzase să-și recunoască familia, care locuia în cea mai mizeră zonă din Osaka. Dacă zărea pe stradă o femeie care semăna cât de cât cu mama ei, Yumi trecea pe celălalt trotuar sau se întorcea și se îndepărta. După ce vizionase filme americane, se hotărâse că într-o bună zi va locui în California și plănuia să devină croitoreasă la Hollywood. Cunoștea coreeni care se întorseseră în Coreea de Nord și mai mulți care porniseră spre sud, dar ea nu putea să se declare de partea niciunei națiuni deocamdată. Pentru ea, a fi coreeancă era o adevărată povară, ca atunci când ești sărac sau ai o familie odioasă, de care nu poți scăpa. De ce să-și fi dorit să trăiască acolo? Dar nu se putea imagina agățându-se de Japonia, care era ca o mamă vitregă care refuză să te iubească, așa că Yumi visa la Los Angeles. Până să-l cunoască pe Mozasu, cu mândria și visele lui măreațe, nu primise niciodată un bărbat în așternut, iar acum, că se atașase de el, își dorea să plece împreună în America, să-și construiască o viață nouă, unde să nu fie disprețuiți sau ignorați. Nu se putea imagina crescând un copil aici.

La cursul de engleză erau cincisprezece elevi, care veneau de trei ori pe săptămână. Până la venirea lui Mozasu, Yumi fusese cel mai bun elev al pastorului John. Mozasu avea un avantaj enorm în fața ei, fiindcă studiase într-o doară împreună cu fratele lui, Noa, ani întregi, timp în care îi fusese partener de concurs de limba engleză acasă, însă pe Yumi nu o deranja. Era ușurată că el e mai bun decât ea, că el câștiga mai mulți bani și că o trata bine întotdeauna.

Pastorul John începea fiecare curs plimbându-se prin clasă și punând fiecăruia o serie de întrebări.

— Moses, cum merge treaba la sala de pachinko? a întrebat pastorul John pe tonul lui de dascăl. Ați încasat mulți bani astăzi?

— Da, pastore John, a râs Mozasu. Astăzi am încasat mulți bani. Mâine voi încasa mai mulți! Aveți nevoie de bani?

— Nu, mulțumesc, Moses. Dar amintește-ți, te rog, să-i ajuți pe nevoiași, Moses. Sunt mulți printre noi.

— Banii de la sala de pachinko nu îmi aparțin, pastore John. Patronul meu e bogat, dar eu nu sunt încă. Voi *sunt* într-o bună zi.

— Vei *fi* bogat.

— Da, voi *fi* bogat, pastore John. Un bărbat trebuie să aibă bani.

John i-a zâmbit lui Moses cu blândețe, dornic să-l abată de la calea idolatriei, apoi s-a întors spre Yumi.

— Yumi, câte uniforme ai făcut astăzi?

Tânăra a zâmbit și s-a îmbujorat în obraji.

— Astăzi am făcut două veste, pastore John.

John a trecut la ceilalți, încurajându-i pe cursanții mai reținuți să se adreseze atât colegului de alături, cât și întregii clase. Voia ca acești coreeni să vorbească bine și astfel să nu-i mai disprețuiască nimeni niciodată. Își lăsase în urmă viața frumoasă și comodă de la Princeton, New Jersey, pentru că-i părea rău de coreenii săraci din Japonia. În minunata lui copilărie, în care fusese înconjurat cu căldură de părinții lui iubitori, îi păruse dintotdeauna rău pentru coreenii care își pierduseră definitiv țara. Oameni ca Moses și Yumi nu fuseseră niciodată în Coreea. Se vorbea mereu despre coreeni care se întorceau acasă, dar, într-un fel, cu toții își pierduseră patria visurilor pentru totdeauna. Fusese adoptat de părinți și nu știa să aibă frați. Cum John se simțise dintotdeauna fericit alături de părinții lui, se simțise vinovat că mulți alții nu fuseseră aleși așa ca el. De ce? Voia să știe. Existau, fără îndoială, și adopții nefericite, însă John știa că el avusese un destin mai bun decât al majorității. „Ales” era cuvântul pe care mama îl folosise mereu de față cu el.

— Te-am ales pe tine, dragul nostru John. Aveai cel mai drăgălaș zâmbet, deși nu erai decât un bebeluș. Doamnele de la orfelinat erau înnebunite să te țină în brațe, fiindcă erai un copil tare afectuos.

În calitate de pastor, nu era de datoria lui să țină cursuri de limbă engleză. Prin asta nu îi convertea pe cursanți, dintre care majoritatea nu erau enoriași. Lui John îi plăcea cum sună cuvintele englezești și mai ales accentul american. Voia să le

ofere asta coreenilor săraci din Osaka. Voia ca ei să mai cunoască și altă limbă în afară de japoneză.

Asemenea elevilor lui, John se născuse în Japonia din părinți coreeni. Părinții lui biologici îl abandonaseră în casa proprietarului lor. John nu știa exact câți ani are. Părinții lui îl declaraseră născut pe 10 noiembrie, de ziua lui Martin Luther. Singurul lucru pe care îl știa despre părinții lui adevărați era că părăsiseră dormitorul în primele ore ale dimineții, fără să-și fi plătit chiria, și că îl lăsaseră acolo. Mama lui adoptivă spunea că e clar că motivul pentru care procedaseră astfel era acela că proprietarul dispunea de bani și de adăpost, pe când ei, oriunde s-ar fi dus, nu i-ar fi putut oferi copilului toate astea. Abandonul lui fusese un sacrificiu din partea lor, o dovadă de iubire, susținuse mama de fiecare dată când o întrebase despre ei. Cu toate astea, ori de câte ori vedea un bătrân sau o bătrână coreeancă, pe cineva care ar fi putut fi de-o seamă cu părinții lui, John își punea întrebări. Nu se putea abține. Își dorea să le poată da bani, fiindcă acum era foarte bogat. Își dorea să-i cunoască pe părinții lui biologici și să le ofere o casă care să le țină de cald și mâncare atunci când le era foame.

În timp ce John le tachina pe cele două surori din spate în legătură cu pasiunea lor pentru dulciuri, Mozasu a lovit-o delicat cu genunchiul pe Yumi. Mozasu avea coapse lungi, așa că nu trebuia să-și miște piciorul decât puțin ca să atingă fusta ce acoperea picioarele lungi ale tinerei. Ea l-a respins, ușor iritată, deși nu o deranja cu adevărat.

Pastorul John o întrebase pe sora mai mică ce face atunci când plouă și, în loc să o asculte cum se poticnește în limba engleză și încercând să pronunțe cuvântul „umbrelă”, Mozasu s-a trezit zgâindu-se la Yumi. Îi plăcea să-i privească din profil trăsăturile delicate, felul în care ochii ei negri și triști se armonizau cu pomeții ei înalți.

— Moses, cum o să înveți engleză, dacă te holbezi întruna la Yumi? a întrebat John râzând.

Yumi a roșit din nou.

— Poartă-te cuviincios! i-a șoptit ea lui Mozasu în japoneză.

— Nu mă pot abține, pastore John. O iubesc, a declarat Mozasu și John a aplaudat încântat.

Yumi și-a coborât privirea asupra notițelor.

— Aveți de gând să vă căsătoriți? i-a iscodit John.

Tânăra era șocată de întrebarea lui, deși nu ar fi trebuit. Pastorul John putea să spună orice.

— O să se mărite cu mine, a răspuns Mozasu. Am încredere că așa o să se întâmple.

— Poftim? a sărit Yumi.

Femeilor din spate aproape că le dăduseră lacrimile de râs. Doi bărbați din mijlocul clasei au lovit cu mâna în bancă, ovaționându-i.

— Ce amuzant! a comentat John. Cred că asistăm la o „proposal”. „Proposal” înseamnă „cerere în căsătorie”.

— Bineînțeles că vei fi soția mea, Yumi-chan. Tu mă iubești, eu te iubesc. Și ne vom căsători, înțelegi? a explicat Mozasu calm în engleză. Am plan.

Yumi și-a dat ochii peste cap. Mozasu știa că ea își dorește să ajungă în America, însă el voia să rămână în Osaka și peste câțiva ani să-și deschidă propria sală de pachinko. Intenționa să le cumpere mamei, mătușii, unchiului și bunicii o casă uriașă când avea să se îmbogățească. Zicea că, dacă vor vrea să se întoarcă în Coreea, el va câștiga atât de mulți bani, încât le va construi castele. Nu putea să facă rost de atâția bani în Los Angeles, i-a explicat. Nu-și putea părăsi familia și Yumi o știa prea bine.

— Noi doi ne iubim. *Soo nee,* Yumi-chan? i-a zis Mozasu, luând-o de mână.

Cursanții aplaudau zgomotos și băteau din picioare, de parcă ar fi asistat la un meci de baseball.

Yumi și-a plecat capul, jignită de atitudinea lui, însă nu se putea supăra pe el. Nu s-ar fi putut înfuria niciodată pe el. Era singurul prieten pe care îl avusese vreodată.

— Atunci, va trebui să organizăm o nuntă, a intervenit John.

18.

Tokyo, martie 1962

— E căsătorit? a întrebat Akiko, cu ochii strălucindu-i de speranță.

— Da, e căsătorit. Soția lui o să nască în câteva luni, a

răspuns Noa, cu o voce inexpresivă.

— Vreau să știu mai multe despre familia ta. Haide! l-a rugat ea.

Noa s-a ridicat să se îmbrace.

Akiko nu se putea abține. Se pregătea să devină sociolog. Strângea informații, iar iubitul ei era enigma ei preferată. Și totuși, cu cât punea mai multe întrebări, cu atât el devenea mai reticent. Când îi răspundea în stilul lui concis, ea exclama de obicei *Sooo?,* de parcă întâmplările vieții lui erau ceva extraordinar. Orice avea legătură cu el i se părea fascinant, însă Noa nu voia să fie fascinant. El nu voia decât să fie cu ea. Nu se supăra când ea își îndrepta atenția spre persoane necunoscute.

Era mult mai interesant să o audă povestindu-i despre încercările ei de a-i demistifica pe ceilalți.

Noa era primul iubit coreean al lui Akiko. În pat îi cerea să-i vorbească în coreeană.

— Cum se spune „drăguț”? îl întrebase cu doar câteva ore în urmă.

— *Yeh-puh-dah.*

Un cuvânt atât de simplu, care sunase atât de ciudat în gura lui. Akiko era uluitoare. „Drăguță” nu era suficient pentru a descrie frumusețea ei. *Ah-reum-dop-da*, ar fi vrut să spună, dar nu a făcut-o. Akiko era un sociolog excelent, nu l-ar fi întrebat care e echivalentul coreean al cuvântului „iubire”, fiindcă el și-ar fi trădat negreșit ezitarea în a-l traduce.

Nedorindu-și să fie cobaiul ei, Noa nu-i pomenea despre mama lui care odinioară vânduse *kimchi* și mai târziu dulciuri, pentru ca el să poată merge la școală, și nici despre tatăl lui, care murise din cauza condițiilor grele din închisoare, în perioada colonială. În ceea ce-l privește, aceste aspecte ale biografiei sale se petrecuseră cu mult timp în urmă. Nu se rușina de trecutul lui. Nu despre asta era vorba. Dar îi displăcea curiozitatea ei. Akiko era o tânără japoneză dintr-o familie nobilă, fusese crescută în Minami-Azabu. Tatăl ei era proprietarul unei firme de comerț, iar mama ei juca tenis cu persoane expatriate într-un club privat. Akiko adora sexul violent, cărțile străine și conversația. Se ținuse după el, iar Noa, care nu mai avusese nicio relație serioasă cu o fată până atunci, nu știuse cum să procedeze.

— Să mai vii pe la mine! i-a spus ea, flirtând și pipăindu-și cu

degetele bluza albă, de bumbac.

Noa s-a retras pe saltea.

Făcuseră dragoste între cursuri și apoi stătuseră tolăniți în camera lui închiriată – extrem de spațioasă pentru un student, prevăzută cu două ferestre pătrate, prin care pătrundea lumina dimineții, și o podea imensă, pe care încăpeau o saltea dublă și un covor bej, mițos. Biroul mare, din lemn de pin era acoperit de grămezi de romane. – Dickens, Tolstoi, Balzac și Hugo. Veioza modernă, cu abajur din sticlă verde era stinsă. Noa nu-și imaginase niciodată o cameră atât de frumoasă și nu-i venea să creadă ce noroc avea să plătească o chirie atât de mică. Proprietarul era prietenul lui Hansu, iar locuința era mobilată cu lucruri noi și elegante, ideale pentru un student la limba și literatura engleză. Noa nu trebuise să-și aducă decât hainele, pe care le împachetase în vechiul geamantan al tatălui lui.

Akiko pretindea că niciun alt student nu mai locuia într-un loc la fel de drăguț, nici măcar cei din Tokyo. Ea locuia împreună cu familia într-un apartament frumos din Minami-Azabu, însă camera ei era jumătate din a lui. Își petrecea tot timpul liber dintre cursuri acasă la el. Lucrurile ei erau peste tot, pe biroul lui, în baia și în debaraua lui. Ideea generală că fetele erau mai ordonate decât băieții nu se aplică și în cazul ei.

În ciuda tuturor eforturilor ei, Noa nu putea să o facă din nou. Rușinat, s-a îmbrăcat. Akiko s-a ridicat și ea să își facă o ceașcă de ceai.

Aici nu exista bucătărie, dar el avea un fierbător electric, cumpărat de Hansu. Noa nu trebuia decât să studieze, așa îi spusese bărbatul. „Învață tot ce poți! Învață cât pentru toți coreenii care nu au putut să ajungă la Waseda”. Hansu îi plătea integral taxa de școlarizare înainte de începutul fiecărui trimestru. Nemaifăcându-și griji pentru bani, Noa învăța mai hotărât decât oricând. Recitea cărți și studia toate eseurile de critică pe care le găsea. Singura pauză pe care o lua de la lucru era pentru această fată drăguță, de care se îndrăgostise. Akiko era splendidă, senzuală și creativă.

— Cum e? l-a întrebat ea, în timp ce presăra frunze de ceai în ceainicul din metal.

— Cine?

— Koh Hansu, binefăcătorul tău. Mă părăsești în zece minute ca să te vezi cu el. Așa faci pe data de întâi a fiecărei luni.

El nu-i vorbise despre asta, însă ea își dăduse seama. Ea voia să-l cunoască pe Hansu. Îi ceruse de nenumărate ori s-o lase să-i însoțească, dar el considera că nu se cuvine.

— E un bun prieten de familie. Ți-am mai spus. Mama și bunica l-au cunoscut înainte să vină în Japonia. E din Jeju, nu departe de Busan. E proprietarul unei firme de construcții.

— Arată bine?

— Poftim?

— Ca tine. Bărbații coreeni sunt foarte atrăgători.

Noa a zâmbit. Ce putea să răspundă la o asemenea replică? Desigur că nu toți coreenii erau atrăgători, dar nici rău nu arătau. Erau bărbați obișnuiți. Lui Akiko îi plăcea să facă aprecieri în general pozitive cu privire la coreeni și la alți străini. Își rezerva cele mai aspre comentarii pentru japonezii înstăriți.

Akiko a pus deoparte ceașca cu ceai și l-a împins pe saltea cu un aer jucăuș, iar Noa s-a prăbușit pe spate. S-a urcat pe el și și-a scos cămașa. Purta sutien și chiloți din bumbac alb. Ce frumoasă e! s-a gândit el. Părul negru îi încadra fața asemenea unor pene strălucitoare și iridescente.

— Seamănă cu tine? l-a întrebat ea, frecându-se de el.

— Nu, nu. Suntem foarte diferiți.

Noa a expirat și a ridicat-o încet de pe șoldurile lui, uimit de propriul răspuns.

— Adică, nu știu. E un bărbat generos. Ți-am mai spus: nu are niciun fiu, iar fiicele lui refuză să meargă la universitate, așa că s-a hotărât să mă ajute pe mine. Intenționez să-i restitui toți banii. Mi-a ajutat familia în momente de restriște. Este binefăcătorul meu, atâta tot.

— De ce trebuie să-i înapoiezi banii? Nu ziceai că e putred de bogat?

— Nu știu, a răspuns Noa, îndreptându-se spre măsuța de toaletă ca să-și ia șosete. Nu contează. E o datorie pe care o să mi-o plătesc.

— Vrei să rămâi cu mine? l-a întrebat ea, scoțându-și sutienul și lăsând la vedere sânii de mărimea unor cupe de șampanie.

— Mă ispitești, frumoasa mea, a observat el. Și totuși, trebuie să plec. Ne vedem mâine, *nee*?

Nu mai e timp pentru încă o partidă de sex, și-a zis Noa. Nici măcar dacă ar fi avut iar erecție, lucru de care se cam îndoia.

— N-aș putea veni și eu să-l cunosc, Noa-chan? Când o să-mi

prezinți familia ta?

— El nu face parte din familie și nu știu. Nici eu nu i-am cunoscut pe ai tăi.

— Nu cred că-ți dorești să-i cunoști pe mama și pe tata. Sunt rasiști, i-a explicat ea. *Honto desu.*

— O! a exclamat el. Ne vedem mâine. Să încui când pleci, te rog!

∴

Sushi-ya[55] se afla la mai puțin de un kilometru și jumătate de casa lui. Interiorul cu panouri din lemn de cedru fusese renovat recent, iar pereții emanau un miros discret de lemn nou și curat. Hansu prefera să se întâlnească aici cu Noa în fiecare lună, într-o cămăruță retrasă. Nu-i deranja nimeni niciodată, decât ca să le servească fel de fel de delicatese, aduse din diverse sate îndepărtate de pescari din Japonia.

De obicei, cei doi discutau despre cursurile lui, fiindcă Hansu era curios cum e să frecventezi o universitate de renume ca aceea. El nu mersese nici la liceu, nici la facultate. Învățase singur din cărți să citească și să scrie în coreeană și în japoneză și, imediat ce își permisese, angajase profesori care să-i predea *kanji* și *hanja,* necesare pentru a citi dificilele ziare în limba japoneză și coreeană. Cunoștea mulți bărbați bogați, puternici și curajoși, însă cei educați, care știau să scrie corect, îl impresionau cel mai tare. Căutase să lege prietenii cu jurnaliști de marcă, fiindcă le admira ideile clare și punctele de vedere cu privire la evenimentele zilei. Hansu nu credea în naționalism, în religie și nici măcar în dragoste, în schimb aprecia educația. Mai mult decât orice, credea că un om trebuie să învețe întruna. Ura risipa de orice fel, iar atunci când cele trei fiice ale lui abandonaseră școala în favoarea unor fleacuri și ca să stea la bârfă, ajunsese să-și disprețuiască soția, care lăsase să se întâmple una ca asta. Fetele erau istețe și dispuneau de resurse nelimitate, iar ea le lăsase să arunce toate astea ca pe o măsea stricată. Pentru el, fetele erau o cauză pierdută, însă acum îl avea pe Noa. Era încântat că băiatul știe să citească și să scrie atât de frumos în engleză, o limbă esențială în lume. Noa îi recomandase cărți și Hansu le citise, fiindcă își dorea să știe și el lucrurile pe care le știa fiul lui.

Hansu era conștient că trebuie să se cultive. Nu era sigur ce o

[55] Restaurant tradițional japonez unde se mănâncă sushi.

să vrea să facă Noa când va absolvi universitatea. Se ferea să spună prea multe, pentru că era evident că băiatul are ideile lui proprii. Voia să-l susțină, așa cum își dorea să susțină orice plan bun de afaceri.

Cei doi stăteau cu picioarele încrucișate pe podeaua cu tatami imaculat, despărțiți de o măsuță joasă, din lemn de arțar.

— Mai ia niște arici-de-mare! A fost adus special pentru noi ieri-seară, din Hokkaido, a adăugat Hansu.

Îi plăcea să-l vadă pe Noa, un student sărman, mâncând aceste delicatese rare, pe care el le consuma cu regularitate.

Noa a încuviințat din cap recunoscător și și-a terminat porția. Nu îi plăcea să mănânce astfel și nici măcar nu era mâncarea lui preferată. Noa știa cum se comportă japonezii cuviincioși și le imita la perfecție manierele, așa că înghițea recunoscător tot ce i se punea în față. Cu toate astea, prefera să înfulece repede un bol cu mâncare simplă și hrănitoare și cu asta, basta. Mânca la fel ca toți muncitorii coreeni: hrana gustoasă era doar un combustibil necesar, consumat în grabă, ca apoi să te poți întoarce la lucru. Japonezii înstăriți considerau de-a dreptul grosolan acest fel de a mânca – zgomotos, cu arome pregnante și intenționat pe fugă. În prezența binefăcătorului său, Noa îi imita pe japonezii de viță nobilă, nedorindu-și să-l dezamăgească pe Hansu, dar nu îl interesa mâncarea și nu voia să piardă prea mult timp la masă. Drept care Akiko îl tachina, dar ei nu ieșeau la restaurante luxoase, așa că asta nu le influența prea tare relația.

Îi plăcea compania lui Hansu, însă era supărător să-l vadă bând, dar mâncând atât de puțin. În mod cert, putea să bea foarte mult și în același timp să conducă o firmă de construcții de succes, însă lui Noa consumul de alcool de orice fel i se părea suspect. Când era copil, în drum spre școală, i se întâmpla să pășească peste adulți doborâți de somn pe stradă, în urma chefurilor din noaptea precedentă. Când era contabil la compania de imobiliare din Ikaino, văzuse mulți tați în imposibilitatea de a-și plăti chiria, așa că familiile lor erau alungate din casă – iar problemele începuseră cu câteva pahare nevinovate în ziua de salariu. Și în fiecare iarnă, coreeni alcoolici rămași pe drumuri mureau de frig în apropierea râului Sumida, cu trupurile incapabile să reacționeze la gerul nimicitor. Noa nu consuma alcool. Hansu era în stare să bea sticle întregi de sake

sau de *soju* fără vreun efect vizibil, prin urmare, conform tradiției coreene, Noa îi turna mai-marelui său de băut, ceașcă după ceașcă, prelungind astfel și mai mult prețioasa cină.

În timp ce îi turna sake în ceașca Oribe, un ciocănit discret în ușa cu panouri din hârtie l-a făcut să tresară.

— Intră! a răspuns Hansu.

— Scuzați-mă, Koh-san! a zis tânăra chelneriță nemachiată.

Purta un kimono indigo simplu, de zi, cu centură de culoarea ciupercii.

— Da, a răspuns Hansu.

Noa i-a adresat un zâmbet chelneriței, care arăta și se purta ca o copiliță manierată.

— A sosit o domnișoară care ar dori să vă salute.

— Serios? s-a mirat Hansu. Pe mine?

— Da, a încuviințat din cap chelnerița.

— Prea bine.

Puțină lume știa că el mănâncă la acel restaurant. Era posibil ca una dintre secretarele șefului lui să-i aducă un mesaj privat, însă era ciudat, căci de obicei bărbații din companie făceau astfel de comisioane. Șoferul și garda personală a lui Hansu îl așteptau afară. Sigur ar fi împiedicat orice persoană periculoasă să ajungă până la el. Mai mult ca sigur că o controlaseră.

Chelnerița a închis ușa și, câteva clipe mai târziu, a ciocănit din nou.

De data asta, Noa s-a ridicat și a deschis chiar el. Se bucura că astfel își poate dezmorți picioarele.

— Akiko! a exclamat el, rămânând o clipă cu gura căscată.

— Bună! a salutat fata, stând lângă chelneriță și așteptând să fie invitată să intre.

— E prietena ta, Noa? a întrebat Hansu, zâmbind la vederea tinerei superbe care părea japoneză.

— Da.

— Bine-ai venit! Ia loc, te rog! Voiai să mă cunoști?

— Noa s-a gândit că ar trebui să trec pe aici să-l salut pe binefăcătorul lui, așa că, la insistențele lui, am venit, a răspuns Akiko zâmbind.

— Da, a intervenit Noa, nesigur de ce îi susține povestea, însă incapabil să inventeze o altă variantă. Ar fi trebuit să-ți spun că e posibil ca Akiko să treacă pe aici. Îmi cer scuze dacă te-am luat prin surprindere.

— Nu-i nimic. Mă bucur să o cunosc pe prietena ta. Trebuie să iei prânzul cu noi.

Hansu a ridicat privirea spre chelnerița care rămăsese în picioare lângă ușă.

— Te rog să mai aduci un tacâm și o ceașcă de sake pentru prietena lui Noa! a zis Hansu, deopotrivă curios și încântat că băiatul își dorise ca el să-i cunoască prietena.

Voia s-o primească așa cum se cuvine.

Tacâmul și un pahar cu vin au fost aduse neîntârziat. Bucătarul însuși le-a servit un platou cu stridii prăjite, presărate cu fulgi de sare englezească. Noa i-a turnat lui Hansu vin, apoi Hansu i-a turnat și lui Akiko.

— În cinstea noilor prieteni! a toastat el, ridicând paharul.

19.

Tânărul cuplu a rămas în picioare la ușa restaurantului, în timp ce Hansu se urca în mașină. Akiko și Noa au făcut o plecăciune adâncă în fața lui Hansu, care se așezase pe bancheta din spate. Șoferul a închis portiera, s-a înclinat în fața cuplului, apoi s-a suit la volan, ca să-l conducă pe Hansu la următoarea întâlnire.

— Nu înțeleg de ce ești așa de supărat, a zis Akiko, zâmbind în continuare ca o elevă japoneză cuviincioasă, deși Hansu plecase deja. Koh-san e minunat. Mă bucur că l-am cunoscut.

— Ai mințit, a spus Noa, cu glas tremurat.

Nu voia să vorbească, de teamă să nu spună ceva îngrozitor, dar nu se putea abține.

— Eu nu... nu te-am invitat la masa de prânz. De ce i-ai spus asta lui Koh-san? Prânzul ar fi putut să ia o turnură urâtă. E un om important pentru familia mea. El îmi plătește școala. Îi datorez multe.

— Dar nu s-a întâmplat nimic. A fost un prânz obișnuit în compania familiei, într-un elegant *sushi-ya.* Mare scofală! Am fost în zeci de astfel de locuri. M-am comportat exemplar. M-a plăcut, a zis Akiko, nedumerită de iritarea lui, căci întotdeauna fusese încrezătoare în arta ei de a-i cuceri pe adulți. Ți-e rușine cu mine? l-a întrebat râzând.

În mod bizar, era încântată să se certe cu Noa, care de obicei era atât de calm și de tăcut, încât ea nu știa ce-i trece prin minte. În plus, era vina lui: îi venea atât de greu să-l înțeleagă, încât se simțise obligată să-și facă apariția la prânz, fără să fi fost invitată. Nu intenționase să-l supere. Ar fi trebuit să fie încântat că îi pasă într-atât de el, încât să-și dorească să-i cunoască prietenii.

— Nu ai fi acceptat niciodată. Am avut dreptate să vin, i-a zis ea și l-a atins pe braț, iar el s-a retras.

— De ce, Akiko? De ce trebuie să ai mereu dreptate? De ce trebuie să deții mereu controlul asupra situației? De ce nu pot să decid eu când și unde să cunoști pe cineva apropiat mie? Eu nu ți-aș face niciodată una ca asta. Eu ți-aș respecta intimitatea, a rostit Noa nedeslușit, ducând mâna la gură.

Akiko se holba la el nedumerită. Nu era obișnuită ca bărbații să o refuze. Noa era roșu în obraji. Îi era greu să vorbească. Nu mai era bărbatul care îi explica pasaje dificile din textele ei de sociologie sau care o ajuta să-și facă tema la statistică. Blândul și înțeleptul ei Noa era furios.

— Care e problema? Ți-e rușine că ești coreean?

— Poftim?! a exclamat Noa, făcând un pas înapoi și uitându-se în jur să vadă dacă existau martori la disputa lor. Ce tot spui? a întrebat-o, privind-o ca pe o nebună.

Akiko s-a liniștit și a reluat încet:

— Mie nu-mi e rușine că ești coreean. Mi se pare grozav. Nu mă deranjează câtuși de puțin. Poate că pe ignoranți îi deranjează sau poate pe părinții mei rasiști, dar eu ador faptul că ești coreean. Coreenii sunt deștepți și muncitori, iar bărbații sunt atât de arătoși, a continuat ea, zâmbindu-i de parcă ar fi flirtat cu el. Ești supărat. Uite, dacă vrei, pot să fac în așa fel încât să-mi cunoști toată familia. Vor avea norocul să cunoască un coreean desăvârșit ca tine. Asta le-ar schimba…

— Nu! s-a opus el, clătinând din cap. Nu! Ajunge!

Akiko s-a apropiat de el. O femeie în vârstă a trecut prin apropiere uitându-se la ei, dar fata nu i-a acordat deloc atenție.

— Noa-chan, de ce ești așa de furios pe mine? Știi că pentru mine tu ești cel mai bun. Hai acasă să mi-o tragi!

El s-a uitat lung la ea. Întotdeauna avea să-l considere altcineva decât era în realitate, un străin. Întotdeauna avea să se considere specială pentru că binevoise să iasă cu o persoană

pe care toți ceilalți o urau. Prezența lui avea să dovedească lumii că ea e un om bun, o tânără educată, o ființă liberală. Lui nu-i păsa că e coreean atunci când era cu ea. De fapt, nu-i păsa deloc dacă e coreean sau japonez. Voia să fie el însuși, orice ar fi însemnat. Uneori își dorea să uite de sine, dar era imposibil. Cu ea, nu avea să poată niciodată.

— O să-ți strâng lucrurile și o să ți le trimit acasă prin curier. Nu vreau să ne mai vedem. Te rog, nu mă mai căuta!

— Noa, ce tot spui? a zis Akiko uimită. Asta e temperamentul coreean pe care nu l-am mai văzut niciodată? a continuat ea râzând.

— Tu și cu mine. Nu putem funcționa împreună.

— De ce?

— Fiindcă nu se poate.

Nu găsea altceva de zis și voia să o scutească de cruzimea de a-i reproșa ceea ce tocmai aflase, pentru că ea nu ar fi crezut că este la fel ca părinții ei, că faptul că-l privea ca pe un simplu coreean – fie el bun sau rău – era la fel cu a-l considera un coreean rău. Ea nu vedea latura lui umană, în timp ce el își dădea seama că cel mai mult își dorește să fie privit ca o ființă umană.

— E tatăl tău, nu-i așa? l-a iscodit Akiko. Seamănă perfect cu tine. Mi-ai spus că tatăl tău a murit, însă nu-i adevărat. Ai refuzat să mi-l prezinți pentru că nu voiai să-ți cunosc tatăl *yakuza.* Nu voiai să știu că e gangster. Altfel, cum explici mașina aia ridicolă și prezența șoferului în uniformă? Și altfel cum îți poate plăti apartamentul acela enorm? Nici măcar tata nu-și permite un asemenea apartament, deși e proprietarul unei firme de comerț. Cum să te înfurii pe mine, Noa, când eu nu voiam decât să știu mai multe despre tine? Nu-mi pasă cu ce se ocupă. Nu contează. Și nici nu mă deranjează că ești coreean. Chiar nu înțelegi?

Noa s-a întors și a plecat. S-a îndepărtat până când nu a mai auzit-o strigându-l. Înainta hotărât, dar calm, nevenindu-i să creadă că o persoană pe care a iubit-o – căci da, o iubise – se poate dovedi o străină. Poate că știuse dintotdeauna cum e ea, dar nu putea să înțeleagă. Pur și simplu nu putea. Când a ajuns la gară, Noa a coborât încet pe peron. Simțea că e gata să se prăbușească. Avea să ia primul tren spre Osaka.

∴

A ajuns acasă pe înserat. Mătușa Kyunghee a tresărit când a deschis ușa. Era tulburat și voia să stea de vorbă cu mama lui. Unchiul Yoseb dormea în camera din spate, iar mama cosea în salon. Noa a refuzat să-și scoată haina. Când Sunja a venit la ușă, a întrebat-o dacă pot să facă o plimbare.

— De ce? Ce s-a întâmplat? l-a întrebat femeia, încălțându-se.

Noa nu i-a răspuns. A ieșit din casă și a așteptat-o.

A condus-o dincolo de strada cu magazine, într-un loc retras, unde era foarte puțină lume.

— E adevărat? și-a întrebat el mama. Povestea cu Koh Hansu.

Nu putea să dea glas cuvintelor, dar trebuia să afle.

— De ce-mi plătește școala și de ce e întotdeauna în preajmă? Ați fost împreună... a continuat el, căci îi era mai ușor să spună asta decât altceva.

Sunja, care își încheia nasturii de la haina decolorată, de lână, s-a oprit și s-a uitat lung la fiul ei. Și a înțeles. Yoseb avusese dreptate de la bun început. Nu ar fi trebuit să-i permită lui Hansu să plătească școala fiului ei. Dar nu găsise altă soluție. Noa se angajase, își economisise toate salariile și studiase în fiecare noapte, iar de dimineață avea ochii roșii. În plus, luase în cele din urmă examenul de admitere la Waseda.

Cum ar fi putut să-l refuze? Nu putea să obțină un împrumut pentru asta. Și nu mai avea pe nimeni care să o ajute. Se temuse dintotdeauna de prezența lui Hansu în viața lui Noa. Oare banii aceia aveau să-l țină pe băiat legat de Hansu? se întrebase ea. Dar cum ar fi putut să nu accepte banii?

Un copil atât de harnic ca Noa merita să-și împlinească visul de a studia, ca să devină cineva. Toată viața, profesorii îl lăudaseră că este un elev ideal, mult mai deștept decât ceilalți. „Tu faci cinste țării tale”, îi spuseseră, iar asta îl încântase atât de mult pe soțul ei, Isak, fiindcă știa că japonezii îi desconsiderau pe coreeni, socotindu-i buni doar pentru slujbe murdare, periculoase sau degradante. Isak zisese că Noa va ajuta poporul coreean prin caracterul lui excelent și prin hărnicia lui și că nimeni nu avea să-l disprețuiască. Îl încurajase să învețe cât mai mult și, ca un fiu bun, Noa își dăduse silința să fie cel mai bun. Isak îl iubise enorm. Sunja era incapabilă să spună ceva. Avea gura uscată. Nu se gândea decât la cât de bun fusese Isak atunci când îi dăduse un nume lui Noa și la cât de mult îi protejase.

— Cum e posibil așa ceva? a clătinat din cap Noa. Cum ai putut să-l trădezi?

Sunja știa că se referă la Isak și a încercat să-i explice:

— L-am cunoscut înainte de tatăl tău. Nu știam că Hansu e căsătorit. Eram o copilă și am crezut că o să mă ia de soție. Dar nu putea, fiindcă era căsătorit deja. Când eram însărcinată cu tine, tatăl tău, Isak, stătea la noi, la han. M-a luat de nevastă, deși știa. Baek Isak și-a dorit să fii copilul lui. Sângele nu contează. Înțelegi? Când ești tânăr, poți să faci greșeli mari. Te încrezi în persoane nepotrivite. Dar sunt recunoscătoare că ești fiul meu și îi sunt atât de recunoscătoare tatălui tău că m-a luat de soție…

— Nu! a întrerupt-o Noa, privind-o cu dispreț. Nu pot să înțeleg o astfel de greșeală. De ce nu mi-ai spus mai de mult? Cine mai știe? a întrebat-o cu o voce glacială.

— Nu am considerat că trebuie să povestesc cuiva. Ascultă-mă, Noa, bărbatul care a ales să-ți fie tată e Baek…

Noa parcă nici nu o auzise.

— Înseamnă că unchiul Yoseb și mătușa Kyunghee… Ei știu?

Mintea lui nu putea să conceapă faptul că nimeni nu-i împărtășise secretul.

— Nu am discutat niciodată despre asta.

— Și Mozasu? E fiul lui Baek Isak? Nu seamănă cu mine.

Sunja a dat din cap că da. Noa îi spunea tatălui său Baek Isak. Nu mai făcuse asta niciodată.

— Înseamnă că e fratele meu vitreg…

— L-am cunoscut pe Koh Hansu înaintea tatălui tău. I-am fost mereu credincioasă lui Baek Isak, singurul meu soț. Koh Hansu ne-a găsit atunci când tatăl tău era în închisoare. Era îngrijorat că nu aveam bani.

O parte din ea se temuse dintotdeauna că Noa va afla, dar, chiar și în fața acestei posibilități, sperase că o va înțelege, fiindcă era inteligent și fusese mereu un copil bun, care nu-i dăduse niciodată bătaie de cap. Cu toate acestea, tânărul care stătea acum în fața ei era rece ca gheața și o privea de parcă nu-și mai amintea cine este ea.

Noa s-a oprit și a tras adânc aer în piept, apoi a expirat, fiindcă se simțea foarte amețit.

— De-asta ne ajută mereu, de-asta a găsit ferma aceea pentru noi în timpul războiului. Și tot de-asta ne aducea lucruri.

— Voia să se asigure că îți merge bine, să te ajute. Nu are nicio legătură cu mine. Eu sunt doar o veche cunoștință.

— Știi că e *yakuza*? E adevărat?

— Nu. Nu știam. Habar nu am cu ce se ocupă. În trecut era negustor de pește și locuia în Osaka atunci când l-am cunoscut. Cumpăra pește din Coreea pentru companiile japoneze. Era om de afaceri. Cred că acum e proprietarul unei firme de construcții și al mai multor restaurante. Nu știu ce altceva mai face. Nu prea vorbesc cu el. Știi că…

— *Yakuza* sunt cei mai josnici oameni din Japonia. Sunt scandalagii, infractori de rând. Îi înspăimântă pe negustori; vând droguri; controlează prostituția și rănesc oameni nevinovați. Toți coreenii de cea mai joasă speță fac parte din aceste bande. Am primit bani pentru școală de la un *yakuza,* și ție ți s-a părut ceva normal? Nu o să-mi pot spăla această pată de pe nume. Nu ești prea curată… a mai zis Noa. Cum poți să obții un lucru curat dintr-unul murdar? Iar acum m-ai murdărit, a șoptit el, de parcă tocmai afla asta. Toată viața japonezii mi-au zis că am sânge coreean – că noi, coreenii, suntem furioși, violenți, vicleni și infractori mincinoși. Toată viața a trebuit să îndur asta. Am încercat să fiu cinstit și umil, cum a fost Baek Isak. Nu am ridicat niciodată vocea. Dar sângele acesta e sânge coreean, și acum aflu că prin vene îmi curge sânge de *yakuza.* Nu voi putea schimba asta niciodată, orice-aș face. Mai bine nu m-aș fi născut! Cum ai putut să-mi distrugi viața? Cum ai putut fi atât de imprudentă? O mamă nesăbuită și un tată infractor! Sunt blestemat!

Sunja l-a privit șocată. Dacă ar fi fost un băiețel, i-ar fi cerut să tacă, să aibă grijă cum vorbește, să nu-și batjocorească părinții, dar nu putea face asta acum. Cum să apere ea niște gangsteri? Bănuia că pretutindeni există infractori și știa că fac lucruri rele, la fel cum știa că mulți dintre coreeni erau nevoiți să muncească pentru aceste bande, fiindcă nu găseau altceva de lucru. Guvernul și marile companii refuzau să angajeze coreeni, chiar și dintre cei educați. Toți acești oameni trebuiau să trudească și mulți dintre cei care locuiau în cartierul lor erau mult mai buni și mai respectuoși decât indivizii care nu lucrau defel. Și totuși, nu-i putea spune asta fiului ei, fiindcă Noa studiase, muncise, încercase să nu ajungă în stradă și considera că oamenii care nu făcuseră asta nu erau prea inteligenți. El nu

ar fi înțeles. Fiul ei nu avea compasiune pentru cei care nu erau dispuși să încerce.

— Iartă-mă, Noa! i-a zis Sunja. *Umma* regretă. Nu voiam decât să mergi la școală. Știu cât ți-ai dorit. Știu cât de mult ai învățat...

— Tu! Tu mi-ai distrus viața! Nu mai sunt eu însumi, a zis el, îndreptând un deget amenințător spre ea, apoi s-a întors și a plecat la gară.

20.

Osaka, aprilie 1962

Nu primeau scrisori prea des, iar atunci când sosea una familia se aduna în jurul patului lui Yoseb ca să le-o citească. Yoseb stătea întins pe spate, cu capul sprijinit pe o pernă umplută cu hrișcă. Desigur, Sunja recunoștea pe plic scrisul de mână al fiului ei. Cu toate că nu știa să citească, recunoștea numele și semnele grafice, atât pe cele japoneze, cât și pe cele coreene. De obicei, Kyunghee citea scrisorile cu voce tare, cerându-i ajutorul lui Yoseb atunci când întâlnea caractere dificile, pe care nu le recunoștea. Vederea bărbatului slăbise; nu mai putea să-și citească mult apreciatele ziare, așa că i le citea Kyunghee. Dacă ea îi descria imaginea, câteodată Yoseb îi ghicea înțelesul din context. Kyunghee citea cu vocea ei limpede și blândă. Chipul Sunjei era alb de spaimă, iar Yangjin se holba la hârtia subțire, întrebându-se ce avea să le spună nepotul ei. Yoseb stătea cu ochii închiși, dar era treaz.

Umma,

M-am retras de la Waseda. Am plecat din apartament. M-am mutat în alt oraș și mi-am găsit de lucru.

Poate că ți-e greu să înțelegi, dar te rog să nu mă cauți. M-am gândit mult. Astfel mă pot împăca cu mine și îmi pot păstra integritatea. Vreau să-mi construiesc o viață nouă și nu am altă soluție. Pentru început a trebuit să plătesc câteva facturi, dar, de

îndată ce voi câștiga niște bani, îți voi trimite câte ceva ori de câte ori pot. Nu-mi voi neglija îndatoririle. În plus, voi face rost de suficienți bani ca să-i pot înapoia datoria lui Koh Hansu. Te rog să te asiguri că nu-mi va da niciodată de urmă. Nu vreau să am de-a face cu el.

Vă salut pe tine, pe unchiul Yoseb, pe mătușa Kyunghee, pe bunica și pe Mozasu. Îmi pare rău că nu am avut ocazia să-mi iau rămas-bun așa cum se cuvine, dar nu mă voi mai întoarce. Vă rog să nu vă faceți griji pentru mine!

Nu există altă cale.

Fiul tău,

Noa

Noa întocmise scurta scrisoare în japoneză, și nu în coreeană, limbă în care nu scrisese niciodată corect. Când Kyunghee a terminat de citit, nimeni nu a spus nimic. Yangjin a bătut-o ușor pe genunchi pe fiica ei, apoi s-a ridicat și s-a retras la bucătărie ca să pregătească cina, lăsând-o pe Kyunghee să-și ia pe după umăr cumnata, care rămăsese palidă și tăcută.

Yoseb ofta. Oare avea să-l mai aducă ceva înapoi? se întreba. Nu credea. Pierduse prea multe în viață. La moartea lui Isak, Yoseb se gândise la băieții fratelui său și jurase să aibă grijă de ei. Noa și Mozasu nu erau copiii lui, dar ce conta? Își dorise să fie un om bun pentru ei. Dar după război și după accident, se resemnase la gândul că va muri și privea cu nerăbdare spre viitorul băieților. Biata lui inimă nu mai putea decât să spere. Viața i se păruse aproape insuportabilă. Cu toate că Yoseb fusese aproape smuls dintre cei vii și țintuit de salteaua lui, familia perseverase. Viața mergea înainte. În ochii lui Yoseb, Noa semăna atât de mult cu Isak, încât ar fi putut să uite că altcineva era tatăl biologic al băiatului, și nu blândul lui Isak. Dar acum bietul băiat aflase cumva că are alt părinte. Se hotărâse să-i părăsească, iar plecarea lui era o pedeapsă pentru ei. Yoseb îi înțelegea furia, însă mai voia o șansă să discute cu Noa, să-i spună că oamenii trebuie să învețe să ierte – să știe ce e important, să știe că viața fără iertare înseamnă moarte, în ciuda faptului că respiri și te miști. Cu toate astea, nu avea suficientă energie să se ridice de pe salteaua lui și, cu atât mai

puțin, să-și caute nepotul, pe care-l considera carne din carnea lui.

— Să fi pornit spre Nord? l-a întrebat Kyunghee pe soțul ei. Nu ar face una ca asta, nu crezi?

Sunja s-a uitat la cumnatul ei.

— Nu, nu.

Perna lui Yoseb a scos un sunet ca de pietriș când el a clătinat din cap.

Sunja și-a acoperit fața cu palmele. Din Nord nu se mai întorcea nimeni. Încă exista speranță, câtă vreme nu pornise într-acolo. Kim Changho plecase în ultima lună a lui 1959 și de mai bine de doi ani nu auziseră de el decât de două ori. Kyunghee vorbea rareori despre el, dar era normal ca primul ei gând să se îndrepte către Pyongyang.

— Și Mozasu? Lui ce-i spunem? a întrebat Kyunghee.

Încă mai ținea în mână scrisoarea de la Noa, așa că a bătut-o pe Sunja pe spate cu mâna liberă.

— Așteptăm până când se va interesa de el. Băiatul e și așa foarte ocupat. Dacă vă întreabă, spuneți-i pur și simplu că nu știți nimic. Iar mai târziu, dacă veți fi nevoite, spuneți-i că fratele lui a fugit, le-a sfătuit Yoseb, cu ochii închiși în continuare. Spuneți-i că școala era prea grea pentru Noa, așa că s-a dus la Tokyo și i-a fost prea rușine să se întoarcă acasă, după ce se străduise atât să ia examenele de admitere. Din câte știm, acesta trebuie să fi fost motivul.

Pe Yoseb îl durea enorm să rostească aceste cuvinte, așa că nu a mai zis nimic.

Sunja era incapabilă să vorbească. Mozasu n-avea să creadă nicicând una ca asta, și totuși nu putea să-i mărturisească adevărul, fiindcă atunci el ar fi plecat în căutarea fratelui lui. Și, în plus, nu-i putea spune lui Mozasu despre Hansu. Mozasu de-abia dacă dormea în ultima vreme, fiindcă avea multe treburi la serviciu, iar Yumi pierduse o sarcină cu doar câteva săptămâni în urmă. Nu mai avea nevoie și de alte griji.

Din seara în care Noa se întorsese de la școală ca să vorbească cu ea, Sunja se gândise în fiecare zi să se ducă la Tokyo să discute cu el, dar nu putea. Trecuse o lună de atunci, iar acum sosise vestea. Ce-i spusese? *Mi-ai distrus viața.* Se retrăsese de la Waseda. Sunja era incapabilă să mai gândească sau să mai respire. Nu voia decât să-și revadă fiul. Dacă nu era

posibil, mai bine murea.

Ștergându-și mâinile pe șorț, Yangjin a ieșit din bucătărie și i-a anunțat că cina este gata. Ea și Kyunghee se uitau insistent la Sunja.

— Ar trebui să mănânci ceva, a sfătuit-o Kyunghee.

Sunja a clătinat din cap.

— Trebuie să plec. Trebuie să-l găsesc.

Kyunghee a apucat-o de braț, dar ea s-a eliberat și s-a ridicat.

— Las-o să se ducă la el! a zis Yangjin.

∴

Hansu locuia la doar treizeci de minute de mers cu trenul. Casa lui ridicol de mare se înălța uriașă pe stradă. Două uși înalte, sculptate în lemn de mahon și flancate de ferestre fixe, mari, tronau în centrul clădirii văruite, cu două etaje, asemenea unei guri uriașe. După război, clădirea fusese reședința unui diplomat american. Draperii grele umbreau interioarele, astfel că era imposibil să vezi înăuntru. În tinerețe Sunja își imaginase unde locuiește, dar la așa ceva nu s-ar fi așteptat niciodată. Avea impresia că stă într-un castel. Șoferul de taxi o asigurase că e adresa corectă.

O slujnică tânără, cu părul scurt și cu un șorț alb, strălucitor a răspuns la ușă, deschizând-o doar pe jumătate. Stăpânul nu era acasă, i-a spus ea în japoneză.

— Cine e? a întrebat o femeie în vârstă, ieșind din salonul din față.

A atins-o delicat pe slujnică și ea s-a retras într-o parte. Ușa s-a deschis larg, înfățișând o intrare somptuoasă.

Sunja și-a dat seama cine era femeia.

— Cu Koh Hansu, vă rog, a zis ea cât a putut de bine în japoneză. Vă rog!

— Cine sunteți?

— Mă numesc Boku Sunja.

Soția lui Hansu, Mieko, a încuviințat din cap. Era, fără îndoială, o cerșetoare. După război, apăruseră o groază de coreeni nerușinați care profitau de firea blândă a soțului ei, însă ea dezaproba îndrăzneala cerșetorilor. Era seară și nu era o oră la care o femeie de orice vârstă să iasă la cerșit.

Mieko s-a întors spre slujitoare și i-a spus:

— Dă-i ce vrea și gonește-o de aici! E mâncare la bucătărie, dacă-i e foame.

Soțul ei asta ar fi făcut. Și tatăl ei considerase că trebuie să dai dovadă de milostenie față de săraci.

Slujnica a făcut o plecăciune în fața stăpânei și a plecat.

— Nu, nu, a zis Sunja în japoneză. Nu vreau nici mâncare, nici bani. Se vorbește cu Koh Hansu, vă rog. Vă rog! a repetat ea, împreunându-și mâinile ca într-o rugăciune.

Mieko s-a întors cu mișcări domoale. Coreenii erau insistenți ca niște copii neascultători. Uneori se dovedeau gălăgioși și disperați, lipsiți de răceala și de placiditatea japonezilor. Copiii ei erau pe jumătate japonezi, dar, din fericire, nu ridicau vocea și nici nu aveau obiceiuri urâte. Tatăl ei îl iubise pe Hansu și susținuse că el nu e ca ceilalți și că i-ar prinde bine să se căsătorească cu el, căci Hansu era un bărbat adevărat, care avea să aibă grijă de ea. Bătrânul nu se înșelase. Sub conducerea soțului ei, organizația devenise mai puternică și mai bogată. Ea și fiicele ei dețineau o avere în Elveția, precum și nenumărate teancuri groase de yeni, ascunse în pereții de piatră ai casei. Nu ducea lipsă de nimic.

— De unde știi că locuiește aici? Și de unde îl cunoști pe soțul meu? a întrebat Mieko.

Sunja a clătinat din cap, neînțelegând exact întrebarea. Înțelegea însă cuvântul „soț”. Soția lui Hansu era, în mod evident, japoneză. Avea în jur de șaizeci de ani și avea părul grizonant, tuns scurt. Era foarte frumoasă. Avea ochi mari, negri, umbriți de gene neobișnuit de lungi. Un chimonou verde-deschis îi acoperea trupul elegant. Rujul de pe buze era de culoarea unei *umeboshi*[56]. Arăta ca un manechin la o prezentare de chimonouri.

— Cheamă-l pe grădinar! El vorbește coreeană.

Soția lui Hansu a întins mâna stângă și i-a făcut semn Sunjei să rămână la ușă. A observat hainele ei aspre și uzate, din bumbac, și mâinile ostenite, pătate de munca sub cerul liber. Coreeanca nu putea fi prea bătrână. Ochii ei trădau o anume frumusețe, însă tinerețea îi era irosită. Talia i se îngroșase de la sarcini. Nu era destul de atrăgătoare ca să se numere printre amantele lui Hansu. Din câte știa, amantele lui erau dansatoare japoneze, mai tinere decât fiicele lor. Aveau destulă minte încât să nu se arate la ușa ei.

Grădinarul a venit în fugă din curtea din spate, unde smulgea

[56] „Prună uscată“ - în lb. japoneză în orig.

buruienile.

— Da, doamnă, a zis el, plecându-se în fața stăpânei.

— Ea e coreeancă, i-a explicat Mieko. Întreab-o de unde știe unde locuiește stăpânul.

Băiatul s-a uitat la Sunja, care părea înspăimântată, în haina ei gri-deschis, îmbrăcată peste hainele de lucru din bumbac. Era mai tânără decât mama lui.

— *Ajumoni,* i s-a adresat el, încercând să nu o sperie. Cu ce te pot ajuta?

Ea i-a zâmbit, apoi, citind îngrijorarea din ochii lui, a izbucnit în plâns. Nu era nici pe departe la fel de dur ca slujnica și ca stăpâna casei.

— Îmi caut fiul și cred că stăpânul tău știe unde se află. Trebuie să vorbesc – aici s-a întrerupt ca să respire printre suspine și lacrimi – cu stăpânul tău. Știi cumva unde este?

— De unde știe că soțul meu locuiește aici? a întrebat din nou soția lui Hansu.

Din dorința de a o ajuta pe femeia disperată, băiatul uitase să-i adreseze vizitatoarei întrebarea stăpânei.

— Doamna vrea să știe cum ai aflat unde locuiește stăpânul. Trebuie să-i răspund ceva, *ajumoni.* Înțelegi? a mai zis băiatul, uitându-se insistent la chipul Sunjei.

— Eu am lucrat pentru Kim Changho la restauratul stăpânului tău. Kim Changho mi-a dat adresa lui înainte să pornească spre Nord. L-ați cunoscut pe domnul Kim? A plecat în Pyongyang.

Băiatul a încuviințat din cap, amintindu-și de bărbatul înalt, cu ochelari cu lentile groase, care-i dădea mereu bani pentru bomboane și juca fotbal cu el în curtea din spate. Domnul Kim se oferise să-l ia pe băiat cu el, în nord, la bordul vasului *Red Cross,* însă stăpânul îi interzisese. Stăpânul nu discuta niciodată despre domnul Kim și se enerva dacă cineva aducea vorba despre el.

Sunja se uita insistent la băiat, de parcă l-ar fi văzut pe Noa însuși.

— E posibil ca stăpânul tău să știe unde se află fiul meu. Trebuie să-l găsesc. Crezi că-mi poți spune unde e șeful tău? E aici acum? Știu că o să mă primească.

Băiatul și-a plecat privirea în pământ și a clătinat din cap, moment în care Sunja a ridicat ochii și a început să examineze interiorul casei.

Holul vast și somptuos din spatele băiatului semăna cu o gară veche, cu tavane înalte și pereți albi. Și-l imagina pe Hansu coborând pe scara sculptată în lemn de cireș ca să întrebe ce s-a întâmplat. De data aceasta, avea să-i cerșească mila și nu avea să plece până când nu dădeau de fiul ei.

Băiatul s-a întors spre stăpâna lui și i-a tradus tot ce spusese Sunja.

Soția lui Hansu s-a uitat cercetător la femeia care plângea.

— Spune-i că nu-i acasă! Că va fi plecat multă vreme.

Mieko s-a întors și, îndepărtându-se, a adăugat:

— Dacă are nevoie de bilet de tren sau de mâncare, trimite-o în spate și dă-i cele necesare. Dacă nu, alung-o de-aici!

— *Ajumoni,* ai nevoie de bani sau de mâncare? a întrebat-o tânărul.

— Nu, nu. Vreau doar să vorbesc cu stăpânul tău. Te rog, copile! Te rog să mă ajuți! a zis ea.

Băiatul a ridicat din umeri, căci nu știa unde se află Hansu. Cu șorțu-i strălucind de curățenie în lumina puternică a becurilor din hol, slujnica stătea lângă ușă ca o santinelă și privea în depărtare, ca pentru a le oferi acestor bieți oameni murdari puțină intimitate.

— Regret, *ajumoni,* dar stăpâna mea dorește să pleci. Ai vrea să mergi la bucătărie? În spatele casei? Îți pot da ceva de mâncare. Stăpâna a zis că…

— Nu, nu.

Servitoarea a închis repede ușa de la intrare, în vreme ce băiatul a rămas afară. Nu ieșise niciodată pe ușa principală și nici nu se așteptase să o facă.

Sunja s-a trezit din nou pe strada întunecată. Luna se contura pe cerul bleumarin. Stăpâna casei se întorsese în salon ca să-și studieze revistele despre grădinărit, iar slujnica și-a reluat treburile în cămară. Din casă, băiatul o urmărea pe Sunja îndreptându-se spre strada principală. Voia să-i dezvăluie faptul că stăpânul venea acasă doar din când în când și că rar dormea acolo. Călătorea cu serviciul prin toată țara. Stăpânul și stăpâna erau foarte politicoși unul cu celălalt, dar nu păreau un cuplu obișnuit. Poate că așa se comportă bogații, și-a zis băiatul. Nu semănau deloc cu părinții lui. Tatăl lui fusese tâmplar și murise de disfuncție hepatică. Mama lui, care muncea încontinuu, îl adorase, deși el nu câștigase niciodată niciun ban. Grădinarul

știa că stăpânul stă uneori la un hotel din Osaka. Servitorii și bucătăreasa vorbeau despre apartamentul lui din Tokyo, dar niciunul dintre ei nu fusese acolo, în afară de șoferul, Yasuda. Băiatul nu se gândise niciodată prea mult la asta. Nu fusese niciodată la Tokyo sau în altă parte în afară de Osaka, unde se născuse, și Nagoya, unde locuia acum familia lui. Singurele persoane care știau cu certitudine unde se află stăpânul erau Yasuda și corpolenta lui gardă de corp, Chiko, dar băiatului nu-i trecuse nicio clipă prin minte să-i întrebe unde este. Câteodată, stăpânul se ducea în Coreea sau Hong Kong, susțineau ei.

Străzile erau pustii și nu se zăreau decât silueta plăpândă a coreencei, care se îndrepta încet spre gară, și cea a grădinarului, care alerga să o prindă din urmă.

— *Ajumoni, ajumoni,* unde, unde locuiești?

Sunja s-a oprit și s-a întors spre el, întrebându-se dacă nu cumva știe ceva.

— În Ikaino. Știi strada cu magazine?

Băiatul a dat din cap că da, s-a aplecat înainte și și-a sprijinit mâinile pe genunchi, încercând să-și recapete suflarea. Se uita insistent la chipul ei rotund.

— Locuiesc la trei străzi de strada cu magazine, lângă marea baie comunală. Mă numesc Baek Sunja sau Sunja Boku. Locuiesc în aceeași casă cu mama, cu cumnatul și cumnata mea, Baek Yosef și Choi Kyunghee. Întreabă unde locuiește vânzătoarea de dulciuri. Vând dulciuri și în piața de lângă gară, împreună cu mama. Sunt mereu la piață. Vii să mă cauți dacă afli cumva unde este Koh Hansu? Și, când îl întâlnești, poți să-i transmiți că trebuie neapărat să-l văd? a întrebat Sunja.

— Da, o să-ncerc. Nu-l vedem prea des…

Băiatul s-a oprit, fiindcă nu i se părea cinstit să-i dezvăluie că Hansu nu era niciodată acasă. Nu-l mai văzuse de mai multe luni, poate chiar un an.

— Dar, dacă-l văd, o să-i transmit că ai trecut pe aici. Sunt convins că și stăpâna îi va spune.

— Uite, a zis Sunja scotocind prin geantă după câțiva bani pentru băiat.

— Nu, nu. Mulțumesc! Am tot ce-mi trebuie. Sunt bine.

Băiatul s-a uitat la tălpile de cauciuc roase ale pantofilor ei: semănau perfect cu cele pe care mama lui le purta la piață.

— Ești un băiat bun, a zis Sunja și a început să plângă, fiindcă

tot timpul Noa fusese bucuria ei, fusese izvorul ei nesecat de putere, când ea așteptase atât de puține de la viață.

— *Umma* lucrează într-o piață din Nagoya. O ajută pe o altă doamnă care vinde legume, s-a trezit el spunându-i.

Nu-și mai văzuse mama și surorile de la Anul Nou. Singura persoană cu care vorbea coreeană aici era stăpânul lui.

— Cu siguranță că și ea își dorește să te vadă.

Sunja i-a zâmbit discret, simțind părere de rău pentru el. L-a mângâiat pe umăr, apoi a pornit spre gară.

CARTEA A III-A

Pachinko
1962-1989

„Propun următoarea definiție a națiunii: este o comunitate politică imaginată – atât în mod limitat, cât și suveran.

Este *imaginată* deoarece membrii celei mai mici dintre națiuni nu se vor cunoaște niciodată între ei, nu se vor întâlni și nici măcar nu vor auzi unii de alții, și cu toate acestea, în mintea fiecăruia va dăinui imaginea comuniunii lor…

Națiunea este *limitată,* pentru că până și cea mai mare dintre țări, care poate însuma peste un miliard de indivizi, are granițe precise, deși flexibile, dincolo de care se întind alte națiuni…

Este privită ca *suverană* deoarece conceptul a luat ființă într-o epocă în care Iluminismul și Revoluția distrugeau legitimitatea tărâmului dinastic ierarhic, prestabilit prin ordin divin…

Și, în cele din urmă, este văzută ca o *comunitate,* deoarece, în ciuda inegalității actuale și a exploatării din fiecare, națiunea este mereu concepută ca o bună și egală tovărășie. Și tocmai această fraternitate face posibilă existența ei, de mai bine de două secole, pentru atâtea milioane de oameni, nu atât pentru a ucide, cât pentru a muri de bunăvoie pentru astfel de idei limitate”.

Benedict Anderson

1.

Nagano, aprilie 1962

Noa nu intenționase să zăbovească prea mult la cafeneaua de lângă gara din Nagano, dar nici nu știa exact încotro s-o apuce. Nu-și făcuse niciun plan, ceea ce nu-i stătea în fire, însă după ce plecase de la Waseda zilele nu mai aveau niciun sens pentru el. Reiko Tamura, o profesoară de gimnaziu veselă, care îl tratase cu amabilitate, era din Nagano și, dintr-un motiv sau altul, Noa considera că în orașul ei natal se aflau numai japonezi binevoitori. Își amintea de poveștile din copilărie ale profesoarei lui despre furtuni de zăpadă atât de puternice, încât, când ieșea din colibă ca să meargă la școală, de-abia întrezărea felinarele stradale. În Osaka ningea ocazional, dar ninsorile de acolo nu erau nimic în comparație cu furtunile amintite de Tamura-san. Dintotdeauna își dorise să viziteze orașul natal al profesoarei – în mintea lui, acesta era veșnic acoperit de o mantie de zăpadă proaspătă. În dimineața aceea, când funcționarul de la ghișeul de bilete îl întrebase unde vrea să meargă, îi răspunsese: „La Nagano, vă rog”. Și în sfârșit ajunsese! Se simțea în siguranță. Tamura-san îi vorbise și despre excursiile școlare la templul Zenkoji, în care își mânca modestul bento afară, cu colegii de clasă.

Stând singur la o măsuță nu departe de tejghea, Noa și-a băut ceaiul brun și a luat câteva înghițituri din orezul cu omletă, gândindu-se să facă o vizită la templu. Fusese educat în spirit creștin, dar îi respecta pe budiști, în special pe cei care renunțaseră la tentațiile lumii. Domnul e pretutindeni, cel puțin asta învățase Noa la biserică, dar oare ocolea templele și sanctuarele? Oare astfel de locuri îl supărau pe Dumnezeu sau El îi înțelegea pe cei care doreau să se închine la ceva, orice-ar ar fi fost? Ca întotdeauna, Noa își dorea să fi petrecut mai mult timp alături de Isak. Când se gândea la el, se întrista, în timp ce gândul la Hansu, tatăl lui biologic, îl umplea de rușine. Koh Hansu nu credea decât în propriile eforturi și în nimic altceva – nici în Dumnezeu, nici în Iisus, nici în Buddha și nici în împărat.

Chelnerul rotofei s-a apropiat cu un ceainic în mână.

— E totul în regulă, domnule? l-a întrebat pe Noa, umplându-i ceașca. Nu vă place mâncarea? Prea multă ceapă? Mereu îi spun bucătarului că pune prea multă…

— E foarte bun orezul, mulțumesc! a răspuns Noa, dându-și seama că nu mai vorbise de mult cu nimeni.

Chelnerul avea un zâmbet larg, ochi mijiți, ca de mormoloc, și

dinți inegali. Avea urechi mari, cu lobi groși, trăsături fizice pe care budiștii le admirau. Chelnerul se holba la Noa, deși majoritatea japonezilor i-ar fi evitat privirea, din politețe.

— Sunteți în vizită? l-a iscodit bărbatul, uitându-se la valiza de pe scaun.

— Poftim? a făcut Noa, surprins de întrebarea personală a chelnerului.

— Îmi cer scuze pentru indiscreție. Mama mi-a spus mereu că o să am necazuri pentru că sunt prea curios. Iertați-mă, domnule, sunt doar un băiat vorbăreț de la țară, a adăugat el râzând. Nu v-am mai văzut pe aici. Îmi pare rău că e atât de liniște în cafenea. De obicei avem mult mai mulți clienți. Persoane foarte interesante și respectabile. Nu pot să mă abțin și pun tot timpul întrebări atunci când fac cunoștință cu cineva, deși știu că nu ar trebui.

— Nu, nu. E normal să vrei să știi lucruri. Înțeleg. Sunt în vizită și am auzit atâtea lucruri interesante despre Nagano, încât mă gândeam că mi-ar plăcea să locuiesc aici.

Noa era surprins să se audă spunând toate astea. Până atunci nici nu-i trecuse prin cap să se mute în Nagano, dar de ce nu? De ce nu măcar un an? În Tokyo sau Osaka oricum nu se mai întorcea, asta hotărâse deja.

— Să vă mutați aici? Să locuiți? *Honto?* Ce minunat! Nagano e un loc de-a dreptul aparte, a zis chelnerul cu mândrie. Toată familia mea e aici. Cu toții ne tragem de aici. Optsprezece generații, iar eu sunt cel mai prost dintre toți membrii familiei. Asta e cafeneaua mea, pe care mi-a cumpărat-o mama, ca să nu mai intru în bucluc! a râs chelnerul. Toată lumea îmi spune Bingo. E un joc din America. L-am jucat și eu o dată.

— Nobuo *desu,* a zis Noa zâmbind. Nobuo Ban *desu.*

— Ban-san, Ban-san, a fredonat Bingo fericit. Am iubit odată o tânără scundă din Tokyo, pe nume Chie Ban, dar ea nu mă iubea. Desigur! Fetele frumoase nu mă iubesc. Soția mea e înaltă, nu e frumoasă, dar mă iubește! a continuat el râzând. Știi, ești isteț că vrei să te stabilești în Nagano. Eu am fost în Tokyo o singură dată și mi-a ajuns. E un oraș murdar, scump și înțesat de… a zis chelnerul, apoi s-a oprit. Stați puțin, nu sunteți din Tokyo, nu?

— Nu. Sunt din Kansai.

— Ah, ador regiunea Kansai. Am fost la Kyoto de două ori și,

cu toate că e un loc prea scump pentru un om simplu ca mine, ador un *udon* bun și cred că acolo poți să mănânci un *udon* delicios la un preț rezonabil.

Noa a zâmbit. Îi plăcea să-l asculte vorbind.

— Și cu ce o să vă ocupați? s-a interesat chelnerul. Un bărbat trebuie să aibă un loc de muncă. Tot mama spune asta întruna.

Bingo și-a acoperit gura cu mâna, rușinat de vorbele lui fățișe, dar nu se putea abține să nu mai sporovăiască atât. Străinul părea foarte plăcut și umil și Bingo admira persoanele tăcute.

— Aveați o slujbă bună în Kansai? l-a întrebat, ridicând din sprâncenele rare.

Noa și-a plecat privirea spre mâncarea de care abia se atinsese.

— Păi, am lucrat ca librar. Și știu să citesc și să scriu în engleză. Poate că vreo firmă mică are nevoie de un librar. Sau poate că o companie de comerț are documente de tradus…

— Un tânăr ca dumneavoastră ar putea lucra în multe locuri. Să mă gândesc… a zis Bingo, chipul lui rotund luând brusc o expresie serioasă. Păreți foarte isteț, a adăugat, lovindu-și bărbia micuță cu degetul arătător.

— Nu știu ce să zic, totuși e foarte drăguț din partea dumitale, a spus Noa surâzând.

— Hmm! a exclamat chelnerul, strâmbându-se. Domnule, nu știu dacă sunteți mofturos, dar, în cazul în care aveți nevoie urgentă de un loc de muncă, o sală de pachinko angajează oameni din afara orașului. Slujbele la birou sunt puține în ultima vreme.

— Pachinko? a repetat Noa, încercând să nu se arate jignit.

Oare chelnerul îl suspecta că e coreean? Majoritatea japonezilor nu bănuiau nicio clipă că e coreean până când nu le spunea că-l cheamă Boku. Pe cardul de identitate de la Waseda apărea *tsumei*-ul lui, Nobuo Bando. Noa nu era sigur de ce omisese terminația „do” din numele lui de familie atunci când i se prezentase lui Bingo, dar acum era prea târziu să mai schimbe ceva.

— Nu știu prea multe despre pachinko. Niciodată n-am…

— O, n-am vrut să vă jignesc. Acolo se plătește bine, din câte am auzit. Takano-san, managerul celei mai bune săli din Nagano, este un gentleman desăvârșit. Poate că nu doriți să lucrați într-o sală oarecare de pachinko, însă Cosmos Pachinko

este un stabiliment important, condus de o familie străveche din zonă. Ei își schimbă foarte des aparatele. Însă nu angajează străini.

— Poftim?

— Nu angajează coreeni sau chinezi, dar asta nu vă afectează pe dumneavoastră, care sunteți japonez, a zis Bingo, dând din cap de câteva ori.

— *Soo desu,* a încuviințat Noa.

— Takano-san e mereu în căutare de funcționari isteți. Și plătește bine. Dar nu poate să angajeze străini, a zis Bingo, dând din nou din cap.

— Da, da, a răspuns Noa compătimitor, de parcă ar fi înțeles.

Învățase de mult că trebuie să dea din cap aprobator, chiar și atunci când nu era de acord, fiindcă observase că mișcarea asta îi făcea pe oameni să-și continue discursul.

— Takano-san e un client care vine des aici. Chiar în dimineața asta a trecut pe aici. Își bea cafeaua în fiecare zi la masa de la fereastră, a arătat Bingo. Cafea neagră, cu două cuburi de zahăr. Niciodată cu lapte. De dimineață mi-a zis: „Bingo-san, am o durere de cap de care nu pot să scap, fiindcă nu reușesc să găsesc angajați buni. Proștii de aici au dovleci în loc de cap și semințe în loc de creier”.

Chelnerul și-a împletit degetele cărnoase deasupra capului, imitând ironic chinul lui Takano-san.

— Ce-ar fi să te duci acolo și să-i spui lui Takano-san că te-am trimis eu? i-a sugerat Bingo zâmbind.

Asta-i plăcea cel mai mult, să-i ajute pe oameni și să le facă cunoștință. Aranjase deja trei căsătorii pentru colegii lui de liceu.

Noa a încuviințat din cap și i-a mulțumit. Peste câțiva ani Bingo avea să le spună tuturor că el a fost primul prieten al lui Ban-san în Nagano.

∴

Biroul lui Takano-san se afla într-o clădire separată de salonul de pachinko, la aproape două străzi distanță. După aspectul modest al imobilului din cărămidă, ar fi fost imposibil să-ți dai seama la ce servește acest birou.

Noa nici nu l-ar fi observat, dacă Bingo nu i-ar fi desenat o hartă pe o hârtie de caiet. În afară de număr, pe clădire nu era nicio reclamă.

Hideo Takano, managerul salonului, era un japonez cu un aer

șiret, de vreo patruzeci de ani. Purta un costum frumos, negru, din lână, o cravată mov, în dungi și, la buzunar, o batistă asortată. În fiecare săptămână, un băiat din cartier venea să-i lustruiască toți pantofii din piele, făcându-i să strălucească precum oglinda. Se îmbrăca atât de bine, încât părea mai degrabă vânzător de haine decât un om care lucrează la birou. În spatele biroului lui se aflau două seifuri negre, de mărimea unor uși. Încăperea uriașă se învecina cu alte șase camere de dimensiuni modeste, fiecare ocupată de funcționari în cămăși albe – majoritatea tineri și doamne cu priviri inexpresive. Takano avea o mică ridicătură pe puntea nasului de altfel frumos și ochi rotunzi și negri, ușor căzuți și onctuoși, care, atunci când vorbea, deveneau expresivi și direcți.

— Ia loc! l-a invitat el. Mi-a spus secretara că dorești un post de funcționar.

— Numele meu Nobuo Ban *desu.* Bingo-san de la cafenea mi-a zis că faceți angajări. Am venit de curând de la Tokyo, domnule.

— Ha! Te-a trimis Bingo-san? Dar nu am nevoie de nimeni aici care să-mi toarne cafeaua.

Așezat la biroul lui mare, din metal, Takano s-a aplecat în față.

— Așadar Bingo mă ascultă când îmi depăn necazurile. Credeam că în general doar eu le ascult pe ale lui.

Noa a zâmbit. Bărbatul era destul de simpatic. Nu părea că-i urăște pe coreeni. Se bucura că astăzi poartă cămașă curată și cravată. Koh Hansu îi spusese adesea că un bărbat trebuie să arate bine în fiecare zi. Pentru coreeni, era cu atât mai important să fie curați și îngrijiți. Un coreean trebuie să vorbească sobru și calm în orice situație, chiar și atunci când are motive să se înfurie, îi mai explicase.

— Așadar, prietene al lui Bingo-san, ce știi să faci? l-a întrebat Takano.

Noa și-a îndreptat spatele.

— Am studiat contabilitatea și am lucrat pentru un proprietar din Kansai. Am încasat chirii și am ținut contabilitatea mai mulți ani înainte să merg la universitate…

— Chiar așa? La universitate? Serios? La care?

— La Waseda, a răspuns Noa, dar nu mi-am luat licența în literatură. Am studiat doar trei ani.

— Literatură? a clătinat din cap Takano. Nu am nevoie de un angajat care preferă să citească, în loc să muncească. Vreau un contabil inteligent, ordonat și cinstit. Trebuie să vină la serviciu în fiecare dimineață în zilele lucrătoare, să nu bea și să nu aibă probleme cu fetele. Nu am nevoie de incapabili. Pe incapabili îi concediez, a adăugat, înclinând capul într-o parte.

Noa părea o persoană respectabilă, era evident de ce îl trimisese Bingo la el.

— Da, domnule. Desigur. Sunt un contabil minuțios și știu foarte bine să scriu.

— Ești modest.

— Îmi voi da silința, dacă mă veți angaja, l-a asigurat Noa, fără să-și ceară scuze.

— Cum ziceai că te cheamă?

— Nobuo Ban.

— Nu ești din zonă.

— Nu, domnule. Sunt din Kansai.

— De ce ai renunțat la școală?

— Mama s-a prăpădit și nu am mai avut bani ca să-mi termin studiile.

— Și tatăl?

— A murit.

Takano nu-i credea niciodată pe străinii din afara orașului care susțineau că le-au murit părinții, dar nici nu-i păsa.

— Și de ce te-aș învăța meserie, ca apoi să te duci să-ți continui studiile în literatură? Nu văd de ce te-aș ajuta să termini facultatea. Am nevoie de un contabil permanent. Crezi că poți fi tu acela? Nu te voi plăti prea bine de la început, dar vei primi suficient cât să supraviețuiești. Și, oricum, ce naiba o să faci cu literatura? Doar nu o să câștigi bani din asta. Eu, unul, nu am terminat liceul, dar pot să te angajez și să te concediez de sute de ori. Faci parte dintr-o generație necugetată.

Noa nu i-a răspuns. Familia lui credea că își dorește să lucreze într-o companie, însă nu era întru totul adevărat. Visase în secret să devină profesor de engleză la liceu. Crezuse că, dacă va absolvi Universitatea Waseda, ar putea să obțină un loc de muncă bun într-o școală privată. Școlile private nu angajau coreeni, dar spera că într-o bună zi legea se va schimba. Luase în calcul până și posibilitatea de a deveni cetățean japonez. Știa că măcar poate să lucreze ca profesor particular.

— În orice caz, nu ai bani de mers la universitate și ai nevoie de o slujbă, altfel nu te-ai afla acum aici. Prin urmare unde locuiești?

— Am sosit astăzi în Nagano. Voiam să-mi găsesc o chirie.

— Poți să dormi în spatele salonului. La început va trebui să împarți dormitorul cu alții. În camere nu se fumează și nu poți să aduci fete. Ai dreptul la trei mese la cantină. Poți să mănânci orez după pofta inimii. Avem carne de două ori pe săptămână. Cât despre fete, pentru asta există hoteluri. Nu mă interesează ce faci în timpul liber, dar firma vine pe primul loc. Sunt un manager foarte generos, însă, dacă dai greș, vei fi concediat pe loc, fără să-ți primești salariul.

Noa se întreba dacă fratele lui mai mic li se adresa astfel angajaților. Faptul că avea să lucreze într-un salon de pachinko, la fel ca Mozasu, un puști care, în fond, fusese dat afară de la școală, îl buimăcea.

— Poți să începi de azi. Caută-l pe Ikeda-san în biroul de alături. E un tip cărunt. Fă ce-ți spune el! E contabilul-șef. O lună vei fi în perioadă de probă. Nu trebuie să plătești nimic pentru întreținere, așa că vei putea să economisești destul.

— Vă mulțumesc, domnule.

— Ai tăi de unde sunt?

— Din Kansai, a răspuns Noa.

— Da. Mi-ai mai spus. Dar de unde din Kansai?

— Din Kyoto, a precizat Noa.

— Cu ce se ocupă părinții?

— Au murit, a răspuns Noa, sperând să pună astfel capăt întrebărilor.

— Da, și asta mi-ai spus. Dar cu ce se ocupau?

— Tata lucra într-un magazin de *udon.*

— Da?! a exclamat Takano nedumerit. Așadar un vânzător de *udon* își trimite fiul la Waseda? Chiar așa?

Noa nu a răspuns, dorindu-și să știe să mintă mai bine.

— Nu ești străin, nu? Poți să juri?

Tânărul a încercat să se arate surprins de întrebare.

— Nu, domnule! Sunt japonez.

— Bine, bine, a răspuns Takano. Acum du-te să-l cauți pe Ikeda-san!

∴

Șaizeci de angajați împărțeau internatul sălii de pachinko. În

prima noapte, Noa a dormit într-una dintre cele mai mici camere, alături de un muncitor în vârstă, care sforăia ca un motor stricat. După o săptămână, și-a stabilit o rutină. Când se trezea, se spăla repede pe față și cobora degrabă la cantină, unde bucătarul le servea orez, macrou și ceai. Lucrând metodic, a câștigat încrederea lui Ikeda-san, care nu mai întâlnise niciun contabil atât de isteț până atunci. După perioada de probă, lui Noa i s-a spus că poate să rămână. Câțiva ani mai târziu, Noa a aflat că proprietarul japonez îl plăcuse din prima clipă. După prima lună, patronul i-a spus lui Takano să-i mărească salariul și după un an să-i dea o cameră mai bună, dar nu înainte, fiindcă ceilalți s-ar putea supăra că îl favorizează astfel. Proprietarul suspecta că Nobuo San e coreean, însă nu a comentat nimic fiindcă nu conta, câtă vreme nu bănuia nimeni.

2.

Osaka, aprilie 1965

În trei ani, Yumi pierduse două sarcini, iar acum era din nou însărcinată. În ciuda sfatului primit de la soțul ei, Mozasu, lucrase pe tot parcursul celorlalte sarcini. În stilul ei discret și bine ticluit, patroana ei, Totoyama-san, insistase ca de data asta să lucreze de acasă. Însă tânăra a refuzat.

— Yumi-chan, nu e mult de lucru în perioada asta și trebuie să te odihnești, îi spunea Totoyama-san, însă doar câteodată Yumi se ducea acasă înainte de lăsarea serii.

Era târziu, într-o după-amiază de primăvară. Tocmai terminase o comandă de papioane pentru uniforme de hotel, când a simțit dureri ascuțite în partea de jos a abdomenului. Totoyama-san a refuzat să mai ia seama la protestele lui Yumi. A trimis pe cineva după Mozasu, care a luat-o și, în locul doctorului ei din Ikaino, a dus-o la un medic celebru din centrul orașului Osaka, despre care auzise Totoyama-san.

— E elementar, Boku-san. Aveți tensiunea mare. Adesea, femeile ca dumneavoastră resping sarcina, a zis doctorul calm.

S-a îndepărtat de masa de consultație și s-a întors la birou. Încăperea fusese zugrăvită recent în roz și mirosea discret a

vopsea. În afara unui desen reprezentând aparatul reproducător feminin, în birou, totul era alb sau din oțel inoxidabil.

Yumi a rămas tăcută, gândindu-se la ce-i spusese. Așa să fie? se întreba. Să fi pierdut sarcinile anterioare deoarece corpul ei le respingea?

— Mă îngrijorează mai puțin sarcinile anterioare. E trist, desigur, dar avorturile spontane reprezintă înțelepciunea naturii. Cel mai bine e să nu naști, dacă nu e sănătos pentru tine. Un avort indică faptul că o femeie poate să conceapă, așa că nu e neapărat o problemă de fertilitate. Însă, în ceea ce privește sarcina, nu văd niciun pericol pentru copil. Doar mama e în pericol. Așa că trebuie să stați la pat până la sfârșitul sarcinii.

— Dar am de lucru, a protestat Yumi înspăimântată.

Doctorul a clătinat din cap.

— Yumi-chan, a intervenit Mozasu, trebuie să-l asculți pe doctor.

— Pot să muncesc mai puțin. Să mă întorc acasă mai devreme, așa cum mi-a cerut și Totoyama-san.

— Boku-san, mama poate să moară de preeclampsie. În calitate de medic, nu vă pot lăsa să mai lucrați. Pacienții trebuie să-mi dea ascultare, altfel nu putem colabora.

Renumitul doctor și-a întors privirea, pretinzând că studiază câteva hârtii de pe birou, convins că Yumi va rămâne pacienta lui. Ar fi fost o prostie să aleagă altceva. Și-a notat ceva legat de dieta ei, sfătuind-o să evite dulciurile și orezul în exces. Nu trebuia să se îngrașe prea mult, pentru că avea să rețină o cantitate enormă de apă, iar bebelușul ar fi fost prea mare pentru a se naște natural.

— Vă rog să mă sunați oricând, dacă nu vă simțiți bine. E important. Dacă trebuie să nașteți mai devreme, trebuie să luăm unele măsuri de precauție. Boku-san, nu trebuie să faceți pe curajoasa. După ce se naște copilul, n-aveți decât. O femeie are dreptul să fie mai dificilă înainte de prima naștere, a adăugat doctorul zâmbindu-le. Dacă vă e poftă de ceva sau aveți nevoie de o pernă în plus noaptea, cereți-le!

Mozasu a încuviințat din pat, recunoscător pentru simțul umorului și tonul inflexibil de care dădea dovadă bărbatul. Oricât de bun ar fi fost, medicul trebuia să știe cum să învingă încăpățânarea soției lui. Mozasu nu se contrazisese niciodată cu Yumi pentru ceva important, dar se întreba dacă nu cumva nu o

făcuse pentru că simțise că, oricum, ea nu-l va asculta.

Când cuplul s-a întors acasă, Yumi s-a întins pe saltea, iar părul ei răvășit i s-a împrăștiat pe perna micuță. Mozasu stătea alături, cu picioarele încrucișate, neștiind ce să-i spună soției, care nu voia nici măcar un pahar cu apă sau ceva de mâncare. Lângă ea, Mozasu rămânea fără grai, fiindcă Yumi era foarte inteligentă și hotărâtă. Scopurile ei fuseseră dintotdeauna absolut fantastice. Uneori se întreba cum de visează atât. Nu o văzuse niciodată smiorcăindu-se sau plângându-se de ceva. Știa că Yumi nu vrea să rămână singură acasă, incapabilă să meargă la muncă sau la cursurile de engleză.

— Vrei să-ți aduc cărțile de engleză? a întrebat-o el.

— Nu, i-a răspuns ea, fără să-l privească. Trebuie să te întorci la lucru, *nee*? Mă descurc eu. Poți să pleci.

— Ai nevoie de ceva? Orice?

— De ce nu putem să ne mutăm în America? Am avea o viață bună acolo.

— Ții minte ce a zis ofițerul de la imigrări. E aproape imposibil.

— Preotul Maryman-san ne-ar putea sprijini.

— De ce-ar face-o? Nici eu și nici tu nu avem de gând să devenim misionari. Tu nici măcar nu crezi în Dumnezeu. În plus, ce-aș putea să fac eu în America, astfel încât să câștig la fel de mulți bani ca aici? Nu mă reapuc de școală. Nu sunt student. Sunt prostutul tău. Mă bazez pe tine să gândești pentru amândoi și în curând pentru noi trei, a râs Mozasu, sperând să-i smulgă și ei un zâmbet. Yumi-chan, în curând îmi voi deschide propria sală de pachinko în Yokohama și, dacă are succes, o să câștig mai mulți bani decât douăzeci de absolvenți de facultate. Îți imaginezi? Și atunci o să pot să-ți cumpăr tot ce poftești. Iar, dacă sala n-o să meargă bine, o să lucrez în continuare pentru Goro-san și vom avea o viață frumoasă.

— Pot să fac rost de bani.

— Da, știu. Știu că ești independentă. Dar mi-aș dori să-ți cumpăr ceva ce tu nu poți obține singură. Și promit c-o să-ți placă în Yokohama. E un oraș cosmopolit. Sunt mulți americani acolo. Imediat ce-o să nești și doctorul ne spune că totul e în regulă, te duc în vizită. Vom putea sta într-un hotel frumos, ca să vezi cum e. În plus, acolo o să-ți fie mai ușor să înveți engleza. Găsim un profesor și, dacă vrei, o să poți merge la

școală, a zis Mozasu.

Deși îl întrista prea tare, nu se putea abține să nu se gândească la fratele lui, Noa, care se retrăsese de la Waseda și dispăruse fără nicio explicație.

— Japonezii nu ne plac. Cum o să trăiască copilul nostru aici? a întrebat Yumi.

— Unii dintre ei ne plac foarte tare. Copila o să trăiască aici, cu noi. O să ducă aceeași viață ca noi.

Încă de la prima sarcină, Mozasu fusese convins că pruncul o să fie fetiță – un copilaș aidoma lui Yumi.

Mozasu a mângâiat-o pe frunte. Mâna lui închisă la culoare părea enormă pe fruntea ei mică și palidă. Pentru o femeie atât de tânără, soția lui părea foarte dură, hotărâtă să ducă la îndeplinire chiar și cele mai dificile sarcini, dar când era tristă avea mina unui copil dezamăgit, pierdut și nefericit. Adora chipul ei, pe care îi putea citi toate sentimentele. Deși tăcea, era incapabilă să-și ascundă trăirile de ceilalți.

— Ce altceva putem face? a întrebat Mozasu, uitându-se la ea în așteptarea unui răspuns. În afară de a merge în America?

Nu înțelesese niciodată ce credea ea că vor găsi acolo. Câteodată se întreba dacă nu cumva Noa plecase în Statele Unite, locul acela magic la care visau atâția coreeni din Japonia.

— Și altceva ce ți-ar mai plăcea să faci, Yumi-chan?

Ea a ridicat din umeri.

— Nu vreau să stau închisă în casă până când se va naște copilul. Nu-mi place să trândăvesc.

— Nu o să trândăvești niciodată. E imposibil, a râs Mozasu. Când se va naște copilul, o să alergi după el. Tu și fetița veți fi cele mai active fete din Osaka și n-o să mai fiți niciodată legate de casă.

— Se mișcă, Mozasu. Simt. Nu am pierdut copilul.

— Bineînțeles că nu. Doctorul ne-a asigurat că pruncul e bine. Bebelușul o să arate exact ca tine. O să-i oferim un cămin minunat. Iar tu o să fii o mamă excepțională.

Yumi a zâmbit neîncrezătoare, dorindu-și ca el să aibă dreptate.

— Am sunat-o pe mama. Vine mâine.

Yumi a mijit ochii îngrijorată.

— Îți place de ea, *nee*?

— Da, a răspuns ea.

Și așa era. Yumi își admira soacra și, cu toate astea, erau două străine. Sunja era altfel decât celelalte mame de băieți; nu făcea nicio remarcă supărătoare, iar de când dispăruse Noa refuza să mai spună ce gândește. Când Mozasu și Yumi le rugaseră pe ea și pe bunica lui Mozasu să se mute la ei, Sunja refuzase, susținând că era mai bine ca tânărul cuplu să locuiască fără cele două bătrâne.

— Credeam că vrea să stea cu mama ei și cu mătușa Kyunghee.

— Da, dar vrea să ne ajute. O să vină singură. Nu o să rămână definitiv la noi. Bunica o să rămână să o ajute pe mătușa Kyunghee la magazin. O să angajez câteva fete care să-i țină locul mamei cât stă ea la noi.

∴

După două săptămâni de stat la pat, Yumi simțea că își iese din minți. Mozasu îi cumpărase un televizor, dar ea nu voia să se uite la el, iar arsurile de stomac o împiedicau să citească. Încheieturile și gleznele i se umflaseră atât de tare, încât, dacă le apăsa ușor cu degetul mare, lăsa o urmă adâncă în piele. Doar mișcările bebelușului și sughițul ocazional o mai țineau pe Yumi lipită de salteaua ei, împiedicând-o să fugă din casă. De când venise, soacra îi rămăsese alături, în cămăruța de lângă bucătărie – în ciuda insistențelor lui Mozasu de a se instala în dormitorul liber, mai mare, de lângă cel matrimonial. Sunja gătea și spăla. La orice oră din noapte se întorcea Mozasu acasă, ea îi pregătea imediat cina.

∴

Era dimineață și Sunja a ciocănit la ușa lui Yumi ca să-i aducă micul dejun.

— Intră, *omoni*! a invitat-o tânăra.

Mama ei nu era în stare să gătească o oală de orez și să facă o ceașcă de ceai, spre deosebire de mama lui Mozasu, care își susținuse familia din gătit.

Ca de obicei, Sunja i-a adus zâmbind o tavă cu o varietate de mâncăruri ademenitoare, acoperite cu o pânză albă și curată.

Yumi, care în mod normal ar fi savurat astfel de bunătăți, se simțea rău, fiindcă în ultima vreme nu mai putuse să înghită decât terci de orez.

— Mă simt groaznic că trebuie să stau în pat, în timp ce dumneata trudești toată ziua, zis ea, sperând că Sunja o să

rămână să stea de vorbă cu ea. Ai luat micul dejun?

— Da. Am mâncat. Tu muncești mereu din greu. Însă acum trebuie să te odihnești. O sarcină nu e o treabă ușoară. Mama a avut șase avorturi spontane înainte să mă nască pe mine, i-a mărturisit. Voia să vină să aibă grijă de tine, dar i-am spus să rămână acasă.

— Șase avorturi? Eu n-am avut decât două.

— Nici cu două nu e ușor, a reluat Sunja. Ar trebui să mănânci. Tu și bebelușul aveți nevoie de hrană.

Yumi s-a ridicat puțin.

— Mozasu a plecat la Yokohama în zori.

Sunja a dat din cap că da. Îi pregătise micul dejun înainte să ia trenul de dimineață.

— Înseamnă că l-ai văzut. Arată delicios, a zis apoi Yumi, arătând spre tavă.

Sunja spera că nora ei o să mănânce. Era îngrozită la gândul că ar putea să piardă din nou sarcina, dar nu voia să se arate îngrijorată. Îi părea rău că îi povestise câte avorturi avusese mama ei. Preotul de la biserică o prevenise că e păcat să fie slobodă la gură. Întotdeauna e mai bine să vorbești mai puțin, și-a zis Sunja.

— Îți mulțumesc că ai atâta grijă de noi.

Femeia a clătinat din cap.

— Nu ai pentru ce. Și tu o să faci la fel pentru copiii tăi, a încredințat-o Sunja.

Spre deosebire de celelalte *ajumma* de la piață, cu buclele lor negre și ferme, făcute permanent, Sunja nu-și vopsise părul grizonant și îl purta tuns scurt, băiețește. Era solidă, nici măruntă, dar nici foarte robustă. Muncise sub cerul liber atâția ani, încât soarele îi săpase riduri adânci pe fața rotundă și bronzată. Ca o călugăriță budistă, nu se machia și nici nu se dădea cu cremă hidratantă. De parcă ar fi decis cu ani în urmă că nu se va sinchisi de înfățișarea ei, ci doar de curățenie, ca pentru a face penitență fiindcă odinioară pusese preț pe astfel de lucruri, când de fapt nu o făcuse.

— Ți-a povestit Mozasu despre mama? a întrebat-o Yumi, ridicând lingura.

— Că a lucrat într-un bar, a spus Sunja.

— A fost prostituată. Tata a fost codoșul ei. Nu au fost căsătoriți.

Femeia a dat din cap, holbându-se la tava cu mâncarea neatinsă. Când Mozasu îi povestise despre familia lui Yumi, cam asta își imaginase și Sunja. Ocupația și războiul fuseseră dificile pentru toată lumea.

— Sunt sigură că a fost un om bun. Și cu siguranță a ținut mult la tine.

Sunja credea asta cu sinceritate. Ea îl iubise pe Hansu, apoi îl iubise pe Isak. Și totuși, sentimentele ei față de băieți, față de Noa și Mozasu, erau mult mai puternice decât dragostea ei pentru cei doi bărbați. Iubirea de copii era ca viața și ca moartea. De la dispariția lui Noa, se simțea pe jumătate moartă. Nu-și imagina că vreo mamă s-ar putea simți altfel.

— Mama nu e un om bun. Ne bătea. Îi păsa mai mult de băutură și de bani decât de orice altceva. După ce a murit fratele meu, dacă eu și sora mea nu am fi fugit de-acasă, ne-ar fi trimis la lucru. Să facem ce făcea și ea. Nu mi-a spus niciodată o vorbă bună, i-a mărturisit Yumi, care nu mai spusese asta nimănui.

— Mozasu mi-a spus că sora ta a murit.

Yumi a dat din cap că da. După ce ea și sora ei fugiseră de-acasă, au găsit adăpost într-o fabrică de haine abandonată. În iarna aceea s-au îmbolnăvit amândouă și au avut febră mare, iar sora ei s-a prăpădit în somn. Yumi a dormit aproape o zi întreagă alături de trupul neînsuflețit al surorii ei, așteptând să moară și ea.

Sunja și-a mutat scaunul, așezându-se lângă ea.

— Ai suferit atât de mult, copila mea!

∴

Yumi nu a născut o fetiță. Fiul ei, Solomon, a fost un bebeluș uriaș, care a cântărit peste patru kilograme și jumătate, așadar mai mult decât se așteptase celebrul doctor. Nașterea a durat mai bine de treizeci de ore, așa că doctorul a trebuit să cheme un coleg care să-l ajute peste noapte. Bebelușul era puternic și sănătos. Într-o lună, Yumi și-a revenit complet și s-a întors la muncă, luându-l pe Solomon cu ea la atelier. Când a împlinit un an, Solomon a ales o bancnotă, în schimbul pensulei cu tuș, a ației și al prăjiturilor, ceea ce însemna că va avea o viață bogată.

3.

Yokohama, noiembrie 1968

Când șeful de sală a venit să-i spună că poliția îl așteaptă în biroul lui, Mozasu s-a gândit că vor să-i ceară actele de funcționare ale aparatelor de pachinko. Era acea perioadă din an. Când a ajuns în birou, i-a recunoscut pe tinerii de la poliție și i-a invitat să ia loc, însă ei au rămas în picioare și au făcut o plecăciune, fără să spună ceva la început. Șeful de sală, care rămăsese la ușă, nu se putea uita la el. Preocupat, Mozasu nu observase până atunci chipul lui grav.

— Domnule, familia dumneavoastră se află în spital și am venit să vă conducem acolo, a spus cel mai scund dintre cei doi ofițeri. Ar fi venit însuși căpitanul, dar…

— Poftim? a exclamat Mozasu, îndepărtându-se de birou și apropiindu-se de ușă.

— Soția și băiatul dumneavoastră au fost loviți de un taxi de dimineață. La o stradă de școala fiului dumneavoastră. Șoferul mahmur după o noapte de chef a adormit la volan.

— Și sunt bine acum?

— Băiatul și-a rupt glezna. În rest, se simte bine.

— Și soția mea?

— A murit în salvare, înainte să ajungă la spital.

Mozasu a ieșit în goană din birou, fără să-și mai ia haina.

∴

Înmormântarea a avut loc la Osaka. Mozasu avea să-și amintească limpede unele momente, iar pe altele deloc. În timpul ceremoniei, îl ținuse strâns pe Solomon de mânuță, temându-se că, dacă îi dădea drumul, băiatul ar fi putut să dispară. Copilul de trei ani și jumătate stătea sprijinit în cârje și insista să salute fiecare persoană care venise să-i aducă un ultim omagiu mamei lui. După o oră a acceptat să se așeze, dar nu a plecat de lângă tatăl lui. Mai mulți martori povestiseră că Yumi își împinsese fiul pe trotuar când șoferul pierduse controlul volanului. La înmormântare, prietenul din copilărie al lui Mozasu, Haruki Totoyama, apreciase că Yumi trebuie să fi avut o incredibilă coordonare ochi-mână într-un moment de asemenea intensitate.

Au venit câteva sute de invitați. Pe unii Mozasu îi cunoscuse prin intermediul afacerii, pe alții, mult mai numeroși, îi știa de la biserica tatălui lui, la care bunica și mătușa Kyunghee încă se închinau. Mozasu se străduia să-i întâmpine pe toți, deși de-abia era în stare să vorbească, de parcă ar fi uitat și coreeana, și japoneza. Nu voia să meargă mai departe fără Yumi, dar nu putea să spună asta. Fusese iubita lui, dar, mai mult decât orice, fusese prietena lui cea înțeleaptă. Nu o putea înlocui niciodată. Și simțea că-i făcuse o mare nedreptate prin faptul că nu-i mărturisise asta. Se așteptase să ducă o viață lungă alături de ea, nu doar câțiva ani. Cui avea să-i mai povestească atunci când un client făcea ceva amuzant? Cui avea să-i mai spună cât era atât de mândru de fiul lui, care stătea acum în cârje și dădea mâna cu adulții, mai curajos decât oricare alt om din încăpere? Când persoanele îndoliate plângeau la vederea băiețelului în costum negru, Solomon le spunea: „Nu plângeți!” Liniștise o femeie disperată zicându-i: „Mama e în California”. Femeia l-a privit nedumerită, dar nici Solomon, nici Mozasu nu i-au explicat ce însemna asta.

Nu o dusese niciodată acolo. Intenționaseră să meargă. Deși cu greu, acum era posibil să obțină pașapoarte, însă el nu se deranjase să o facă. Majoritatea coreenilor din Japonia nu puteau să călătorească. Dacă voiai un pașaport japonez, care îți permitea să revii în țară fără bătaie de cap, trebuia să devii cetățean japonez – ceea ce era aproape imposibil și oricum niciun cunoscut de-ai lui nu ar fi făcut-o. Altfel, dacă doreai să călătorești, puteai să obții un pașaport sud-coreean prin Mindan, dar puțini voiau să aibă de-a face cu Republica Coreea, de când țara sărăcită era condusă de un dictator. Coreenii care aveau legături cu Coreea de Nord nu se puteau duce nicăieri, cu toate că unii aveau voie să călătorească într-acolo. Deși aproape toți cei care se întorseseră în Nord sufereau, în Japonia încă erau mulți coreeni afiliați cu Nordul mai degrabă decât cu Sudul. Se spunea că cel puțin guvernul nord-coreean încă le trimitea bani pentru școlarizare. Cu toate acestea, Mozasu nu voia să părăsească patria natală. Și, oricum, unde să se ducă? Așadar Japonia nu-i voia? Și ce-i cu asta?

Imagini cu ea i se învălmășeau în minte și, în timp ce persoanele îndoliate îi vorbeau, el nu o auzea decât pe ea exersându-și frazele în limba engleză din cărțile ei de limbi

străine. Deși îi spusese de nenumărate ori că el nu va emigra în Statele Unite, Yumi nu-și pierduse speranța că într-o bună zi vor locui în California. În ultima vreme îi tot sugerase să meargă la New York.

— Mozasu, nu crezi că ar fi minunat să trăim la New York sau în San Francisco? îl întreba din când în când, iar el răspundea că nu se poate hotărî pe care dintre coaste i-ar plăcea.

— Acolo nimănui nu i-ar păsa că nu suntem japonezi, spunea ea. *Bună. Mă numesc Yumi Baek. El este fiul meu, Solomon. Are trei ani. Tu ce faci?*

Odată, când Solomon a întrebat-o unde e California, ea i-a răspuns: „În Rai”.

După ce majoritatea participanților la înmormântare au plecat, Mozasu și Solomon s-au așezat în fundul salonului funerar. Mozasu și-a mângâiat fiul pe spate, iar acesta s-a sprijinit de el, cuibărindu-se în încheietura brațului drept al tatălui lui.

— Ești un fiu bun, i-a spus Mozasu în japoneză.

— Și tu ești un tată bun.

— Vrei să mănânci ceva?

Solomon a clătinat din cap și a ridicat privirea când s-a apropiat de ei un bărbat în vârstă.

— Te simți bine, Mozasu? l-a întrebat bătrânul în coreeană.

Era un gentleman cu aer inteligent, de vreo șaizeci-șaptezeci de ani, îmbrăcat într-un costum negru, scump, cu revere înguste și cravată neagră.

Avea un chip familiar, dar Mozasu nu știa de unde să-l ia. Se simțea incapabil să-i răspundă. Nevrând să pară nepoliticos, Mozasu i-a zâmbit, însă își dorea să fie lăsat în pace. Poate că era un client sau un angajat de la vreo bancă. Nu putea să gândească limpede acum.

— Sunt eu, Koh Hansu. Așa tare am îmbătrânit? a zâmbit bărbatul. Tu ești neschimbat, desigur, dar ai devenit bărbat. El e fiul tău? a întrebat, mângâindu-l pe Solomon pe creștet. Peste zi, aproape toată lumea îi netezise părul castaniu, lucios.

Mozasu a țâșnit de pe scaun.

— *Uh-muh*! Bineînțeles că știu cine ești. A trecut atât timp! Mama te-a căutat o vreme, dar nu te-a găsit. Voia să te întrebe dacă știi cumva unde se află Noa. A dispărut.

— A trecut prea mult timp, a clătinat Hansu din cap. Aveți

vești de la el?

— Și da, și nu. Îi trimite mamei bani în fiecare lună, dar nu vrea să ne spună unde e. De fapt, trimite o grămadă de bani, deci nu cred că o duce rău. Doar că mi-aș dori să știm unde e...

Hansu a încuviințat din cap.

— Și mie mi-a trimis bani. Ca să-și plătească datoria, mi-a zis. Am vrut să i-i restitui, dar nu am avut cum. Mă gândeam să i-i dau mamei tale, ca să-i păstreze pentru el.

— Locuiești tot în Osaka? l-a întrebat Mozasu.

— Nu, nu. Acum locuiesc în Tokyo, aproape de fiicele mele.

Mozasu a încuviințat din cap. Dintr-odată se simțea din nou cuprins de moleșeală și simțea nevoia să se așeze. Șoferul și-a făcut apariția și Hansu i-a promis lui Mozasu că-i va face o vizită în altă zi.

∴

— Domnule, îmi cer scuze că vă deranjez, dar e o mică problemă afară. Tânăra susține că e urgent.

Hansu a dat din cap și l-a însoțit pe șofer afară.

Când s-a apropiat de mașină, noua amantă a lui Hansu, Noriko, i-a făcut semn să urce.

Frumoasa cu părul lung a bătut din palme când l-a văzut deschizând ușa. Oja roz-perlat îi strălucea pe unghii.

— Unchiul e aici! a strigat ea fericită.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat-o Hansu. Eram ocupat.

— Nimic. Mă plictiseam și îmi era dor de unchiul meu, i-a răspuns ea. Du-mă la cumpărături, te rog! Am așteptat atâta să te întorci! În plus, șoferul n-are niciun haz! Prietenele din Ginza mi-au zis că au băgat genți noi, franțuzești săptămâna asta!

Hansu a închis portiera mașinii. Geamurile antiglonț obturau toată lumina zilei. Lămpile de interior ale Mercedesului sedan s-au aprins, luminând chipul oval al lui Noriko.

— M-ai chemat pentru că voiai să mergi la cumpărături, *nee*?

— Da, unchiule, a răspuns ea mieros, întinzând în poala lui o mânuță drăguță ca o lăbuță de pisică.

Clienții bogați adorau jocul ei capricios de-a nepoțica. Bărbații voiau să le cumpere fetelor lucruri drăguțe. Dacă unchiul voia să-i scoată chiloțeii albi, din bumbac, trebuia să-i cumpere luni la rând oricâte obiecte de lux franțuzești își dorea ea. Koh Hansu era cel mai important patron din barul de noapte în care lucra Noriko. Mama-sam o asigurase că îi plăcea să le răsfețe pe

fetele noi. Era al doilea prânz pe care îl luau împreună, iar înainte de primul îi cumpărase o poșetă Christian Dior. Noriko, în vârstă de optsprezece ani, fostă participantă la un concurs de frumusețe, nu era obișnuită să aștepte în mașină. Purtase cea mai scumpă rochie de mătase Georgette, de culoarea piersicii, pantofi cu toc, asortați și un colier cu perle naturale, împrumutat de la mama-san.

— Ai făcut liceul? a întrebat-o el.

— Nu, unchiule. Nu sunt o elevă prea bună, a răspuns ea zâmbind.

— Bineînțeles că nu. Ești proastă. Iar eu nu suport proștii.

Hansu a lovit-o peste față cu atâta putere, încât sângele i-a țâșnit din buza roz.

— Unchiule! Unchiule! a strigat ea, atingându-i pumnul mare și încleștat.

El a lovit-o iar și iar, izbind-o cu capul de lampa laterală a mașinii, până când fata nu a mai scos niciun sunet. Chipul îi era plin de sânge, la fel și partea din față a rochiei de culoarea piersicii. Colierul era împroșcat de stropi roșii. Șoferul rămăsese nemișcat pe scaunul din față până când Hansu terminase.

— Lasă-mă la birou, apoi du-o înapoi la mama-san! Spune-i lui mama-san că nu îmi pasă cât de frumoasă e o fată și că nu le suport pe cele care n-au bun-simț. Am fost la o înmormântare. Nu mă întorc la bar pană când ființa asta neghioabă nu dispare din ochii mei.

— Îmi pare rău, domnule. Mi-a spus că e urgent. Că trebuia să vă vorbească, altfel începea să țipe. Nu am știut ce să fac.

— Nicio târfă nu merită întâietate în fața unei înmormântări. Dacă îi era rău, trebuia să o duci la spital. Altfel, n-avea decât să țipe până nu mai putea. Ce contează, prostule?

Fata era încă în viață. Stătea ghemuită, aproape inconștientă, pe un colț al banchetei scumpe din spatele automobilului, zdrobită ca un fluture.

Șoferul era îngrozit, căci încă putea fi pedepsit. Nu ar fi trebuit să dea nicicând ascultare unei fete oarecare de la bar și poveștilor ei. Un locotenent își pierduse inelarul pentru că nu aliniase cum trebuie pantofii musafirilor la intrarea în apartamentul lui Koh Hansu când era mult mai tânăr și încerca să avanseze în funcție.

— Îmi cer scuze, domnule! Îmi pare foarte rău. Vă rog să mă

iertați, domnule!

— Taci și pornește spre birou! i-a ordonat Hansu, închizând ochii și sprijinindu-și capul pe tetiera din piele.

După ce l-a lăsat pe Hansu la birou, șoferul a condus-o pe Noriko la barul în care lucra. Îngrozită, mama-san a însoțit-o la spital, dar nici măcar după operație nasul ei nu avea să mai arate ca înainte. Noriko era distrusă. Mama-san nu și-a putut recupera cheltuielile, așa că a trimis-o pe Noriko la un *toruko,* unde trebuia să îmbăieze și să servească bărbați dezbrăcați, până când îmbătrânea prea mult ca să mai poată practica acea meserie. Sânii și fundul aveau să se mențină fermi cel mult zece ani în apa fierbinte. Apoi trebuia să-și găsească altă ocupație.

∴

De șase ori pe săptămână, Sunja își ducea și își lua nepotul de la școală. Solomon mergea la o școală pregătitoare internațională, unde se vorbea doar engleză. Acolo vorbea engleză, iar acasă, japoneză. Sunja i se adresa în coreeană, iar el îi răspundea într-o japoneză presărată cu câteva cuvinte coreene. Lui Solomon îi plăcea enorm să meargă la cursuri și Mozasu considera că e bine să aibă o ocupație. Era un copil vesel, care voia să-i mulțumească pe profesori și pe cei mai în vârstă. Oriunde mergea, vestea despre moartea mamei lui se afla imediat, învăluind copilul într-un soi de aură protectoare. Profesorii și mamele prietenilor lui îl supravegheau în lipsa tatălui. Solomon era convins că avea să-și reîntâlnească mama în rai. Credea că ea îl poate vedea. Îl vizita în vise și îi spunea că îi e dor să-l strângă în brațe, povestea el.

Seara, bunica, tatăl și fiul cinau împreună, chiar dacă Mozasu trebuia să se întoarcă la serviciu imediat după masă. Prietenul lui, Haruki Totoyama, venise de două ori în vizită din Osaka și o dată se duseseră ei acolo ca să-și vadă familia, pentru că unchiul Yoseb era prea slăbit ca să călătorească.

O nouă zi de școală lua sfârșit și Sunja aștepta răbdătoare în fața grădiniței, alături de blândele bone filipineze și de mamele prietenoase din Occident, care veneau mereu după copii. Sunja nu putea să stea de vorbă cu ele, dar zâmbea și încuviința din cap în prezența lor. Ca de obicei, Solomon a fost primul care a ieșit. Le-a strigat „la revedere” profesoarelor, apoi a fugit afară să-și îmbrățișeze bunica, după care s-a alăturat celorlalți băieți, întrecându-se cu ei până la magazinul de dulciuri de la colțul

străzii. Sunja încerca să țină pasul cu el. Nu îl observase pe Hansu, care o urmărea din mașină.

Sunja purta o haină din lână neagră, nici scumpă, dar nici uzată. Părea cumpărată de la magazin. Îmbătrânise mult, iar lui Hansu i s-a făcut milă de ea. Deși abia trecută de cincizeci de ani, arăta mult mai în vârstă. În tinerețe fusese frumoasă și foarte îngrijită și atât de atrăgătoare. Amintirea trupului ei voluptuos și a vitalității ei l-au excitat. Anii petrecuți în soare îi întunecaseră chipul și îi acoperiseră mâinile cu mici pete maroniu-deschis. Riduri fine își făcuseră apariția pe fruntea ei, odinioară netedă. În tinerețe avusese cosițe negre și strălucitoare, însă acum avea părul scurt și aproape tot cărunt. Talia i se îngroșase. Hansu își amintea de sânii ei plini, cu sfârcuri frumoase, rozalii. Nu petrecuseră niciodată mai mult de câteva ore împreună, dar el își dorise dintotdeauna să facă dragoste cu ea de mai multe ori într-o singură zi. Avusese multe femei și fete, însă inocența și încrederea ei îl excitaseră mai mult decât cele mai sexy prostituate dispuse la orice.

Ochii ei drăguți rămăseseră neschimbați – luminoși și duri ca pietrele de râu – lumina zilei se reflecta în ei. O iubise cu pasiune, așa cum un bărbat mai în vârstă iubește o tânără care îi poate reda tinerețea și vigoarea. O iubise cu un soi de recunoștință. Știa că o iubise mai mult decât pe oricare altă fată. Acum nu mai era frumoasă, dar o dorea în continuare. Amintirile legate de vremurile când o ducea în pădure îi stârneau dorința și, dacă ar fi fost singur în mașină, s-ar fi satisfăcut singur, fericit de una dintre rarele lui erecții.

Zilnic se gândea la ea de mai multe ori. Ce făcea în clipa aceea? Se simțea bine? Oare se gândea la el? Mintea îi zbura la ea la fel de des cum se gândea la tatăl lui mort. Când Hansu a aflat că ea îl caută, ca să-l întrebe unde e Noa, nu a contactat-o, fiindcă nu avea nicio veste. Nu putea concepe gândul de a o dezamăgi. Făcuse tot ce putuse ca să dea de urma băiatului, dar în zadar. Noa se ascunsese atât de bine, încât, dacă nu ar fi cerut să se verifice toate necrologurile din Japonia, ar fi crezut că băiatul s-a prăpădit. La înmormântare, a aflat că Noa încă-i mai trimitea bani mamei lui. Era o ușurare. Însemna că băiatul trăiește undeva, în Japonia. Hansu plănuise ca întâi să-l găsească și apoi să o contacteze pe Sunja, dar înmormântarea lui Yumi îi amintise că timpul nu era mereu de partea lui. Și apoi,

cu o lună în urmă, doctorul îl diagnosticase cu cancer la prostată.

Când Sunja a trecut pe lângă mașină, Hansu și-a coborât geamul portierei.

— Sunja! Sunja!

Ea a tresărit.

Hansu i-a spus șoferului să rămână pe loc și a deschis singur portiera ca să coboare.

— Am ajuns târziu la înmormântarea lui Yumi. Mozasu mi-a zis că plecaseși. Locuiești cu el acum, nu-i așa?

Ea rămăsese pe trotuar, uitându-se lung la el. Parcă nu îmbătrânise deloc. Trecuseră cu adevărat unsprezece ani de când îl văzuse ultima dată? Se întâlniseră în biroul lui, în prezența lui Noa, apoi urmase cina aceea scumpă în cinstea admiterii băiatului la Waseda. Trecuseră șase ani de când Noa dispăruse. Sunja s-a uitat după nepotul ei, care intrase în magazin împreună cu alți băieți, ca să răsfoiască revistele de benzi desenate și să discute ce bomboane să-și cumpere. Fără să-i răspundă lui Hansu, a pornit după Solomon. Mozasu îi spusese că Hansu venise la înmormântare și că, atunci când îl întrebase despre Noa, nu îi răspunsese nimic.

— Nu poți să te oprești puțin să stăm de vorbă? Băiețelul e în siguranță. E în magazin. Se vede prin geam.

Solomon se afla în mijlocul unui grup de copii adunați în jurul unui stand rotativ cu benzi desenate.

— Am implorat-o pe soția ta să-ți transmită că te-am căutat. Și pe grădinar. Sunt convinsă că el ți-a transmis mesajul meu, chiar dacă ea nu a făcut-o. De când te-am cunoscut, m-am străduit să nu-ți fiu niciodată o povară. Nu ți-am cerut nimic. Au trecut șase ani de când am fost la tine acasă. Șase!

Hansu a deschis gura, dar ea a continuat:

— Știi unde e?

— Nu.

Sunja a pornit din nou spre magazinul cu dulciuri.

Hansu a atins-o pe braț, dar ea l-a împins tare cu palma, obligându-l să facă un pas în spate. Șoferul și garda lui de corp, care rămăsese lângă mașină, au fugit spre el, dar el le-a făcut semn să se retragă.

— Sunt bine, le-a spus.

— Urcă-te în mașină și întoarce-te la viața ta mârșavă!

— Sunja…

— Ce vrei de la mine acum? Nu vezi că m-ai distrus? De ce nu mă lași în pace? Noa a plecat de lângă mine. Nu ne mai leagă nimic.

A clipit din ochii umezi și strălucitori, aprinși ca niște felinare. Chipul ei tânăr răzbătea prin cel bătrân.

— Pot să vă conduc până acasă cu mașina pe tine și pe Solomon? Am putea merge într-o cafenea? Trebuie să-ți vorbesc.

Sunja s-a uitat în jos la pătratele mari, de beton de la picioarele ei, incapabilă să-și mai rețină lacrimile.

— Îmi vreau fiul înapoi! Ce i-ai făcut?

— Cum poți să dai vina pe mine? N-am vrut decât să-l trimit la școală.

Sunja a suspinat.

— E vina mea că te-am lăsat să-l cunoști. Ești un om egoist care își însușește orice dorește, cu orice preț. Mi-aș dori să nu te fi cunoscut niciodată!

Trecătorii rămăseseră în loc și se uitau la ei, până când Hansu le-a întors privirea, obligându-i să-și vadă de drum. Băiatul era în continuare în magazin.

— Sunja, sunt pe moarte.

4.

Ținându-și la piept exemplarele din *Tetsuwan Atomu* și *Ultraman,* Solomon stătea liniștit între Sunja și Hansu, pe bancheta sedanului uriaș.

— Câți ani ai? l-a întrebat Hansu.

Solomon a ridicat trei degete.

— *Soo nee.* Ai de gând să le citești acum? a continuat Hansu, arătând spre noile reviste ale băiatului. Știi să citești deja?

Solomon a clătinat din cap.

— O să aștept până vine Toto diseară să mi le citească, a explicat băiatul, apoi și-a deschis ghiozdănelul roșu și a băgat revistele.

— Cine e Toto? s-a interesat Hansu.

— E prietenul din copilărie al tatălui meu. E un polițist japonez

adevărat. A prins criminali și hoți. Îl știu de când m-am născut.

— Chiar așa? De atâta vreme? a zâmbit Hansu.

Băiețelul a încuviințat grav din cap.

— Bunico, ce îi pregătești lui Toto la cină? a întrebat Solomon.

— Pește *jeon*[57] și pui *jorim*[58]*,* i-a răspuns Sunja.

Prietenul lui Mozasu, Haruki Totoyama, avea să vină în seara aceea și să rămână la ei peste weekend, așa că ea plănuise ce va găti la fiecare masă.

— Dar lui Toto îi plac *bulgogi*[59]*.* Este mâncarea lui preferată.

— O să pregătesc pentru mâine-seară. Stă până duminică după-amiază.

Solomon părea îngrijorat.

Hansu, care îl urmărise cu atenție, a intervenit:

— Îmi place la nebunie puiul *jorim.* Astfel de mâncare nu primești decât într-o casă cumsecade. Poți mânca *bulgogi* la orice restaurant, dar numai bunica ta știe să facă…

— Vrei să-l cunoști pe Toto? Dintre oamenii mari, el e cel mai bun prieten al meu.

Sunja a clătinat din cap, dar Hansu a ignorat-o.

— Îl cunosc pe tatăl tău de când avea vârsta ta. Mi-ar plăcea nespus să iau cina la voi acasă. Mulțumesc, Solomon!

∴

În holul de la intrare, Sunja și-a scos haina și l-a ajutat pe Solomon cu a lui. Cu antebrațul drept ridicat și cu stângul strâns la piept, băiatul a luat-o la fugă spre camera lui, să se uite la *Tetsuwan Atomu.* Hansu a urmat-o pe Sunja în bucătărie.

A pus chipsuri de creveți într-un coșuleț și a scos un iaurt din frigider, apoi le-a așezat pe toate pe tava rotundă cu Ultraman.

— Solomon! a strigat.

Băiatul a venit în bucătărie să ia tava și a plecat încet cu ea în dormitor, ca să se uite la televizor.

Hansu s-a așezat la masa de bucătărie în stil occidental.

— E o casă bună.

Sunja nu i-a răspuns.

Era o locuință cu trei dormitoare în zona occidentală a orașului Yokohama. Desigur, Hansu mai trecuse pe lângă ea și înainte. Văzuse exteriorul fiecărei case în care locuise ea

[57] „Pane“ - în lb. coreeană în orig.

[58] „Pui înăbușit cu legume“ - în lb. coreeană în orig.

[59] „Preparat din carne de vită marinată“ - în lb. coreeană în orig.

vreodată. În afară de ferma din timpul războiului, acesta era primul dintre căminele ei în care intra. Mobilierul părea descins din decorul filmelor americane – canapele tapisate, mese înalte, din lemn, candelabre de cristal și fotolii din piele. Hansu a presupus că membrii familiei dormeau în pat, și nu pe podea sau pe saltele. În casă nu existau lucruri vechi – nici urmă de Coreea sau Japonia. Bucătăria spațioasă, prevăzută cu ferestre, dădea spre grădina pietruită a vecinilor.

Sunja nu vorbea cu el, dar nici furioasă nu părea. Stătea întoarsă spre sobă, cu spatele la el. Hansu îi ghicea liniile corpului prin puloverul nisipiu și prin pantalonii maro, din lână. Prima dată când o văzuse, îi remarcase sânii mari și plini pe sub bluza tradițională coreeană. Dintotdeauna preferase fetele cu sâni mari și fundul moale ca perna. Nu o văzuse niciodată complet dezbrăcată. Nu făcuseră dragoste decât afară, unde ea purtase mereu *chima.* Soția lui, a cărei frumusețe era celebră, avea sânii, șoldurile și fundul mici, iar el se temea să facă sex cu ea, fiindcă ura să fie atinsă. Înainte de culcare, Hansu trebuia să se spele, iar după ce făceau dragoste ea făcea o baie lungă, indiferent de oră. După ce ea i-a născut trei fete, el renunțase să încerce să aibă un fiu. Nici măcar socrul lui, pe care Hansu îl iubise din tot sufletul, nu comentase nimic despre celelalte femei.

Hansu credea că fusese o prostie din partea Sunjei să refuze să-i devină soție în Coreea. Ce conta că el era căsătorit în Japonia? Ar fi avut o grijă deosebită de ea și de Noa. Ar fi avut și alți copii. Nu ar fi fost nicicând nevoită să muncească în piață, sub cerul liber sau în bucătăria de la restaurant. Cu toate astea, trebuia să o admire că nu îi luase banii, așa cum ar fi făcut orice altă fată din ziua de azi. În Tokyo, un bărbat putea cumpăra bunăvoința unei fete cu o sticlă de parfum franțuzesc sau cu o pereche de pantofi italienești.

În timp ce Hansu depăna cu plăcere amintiri în bucătăria ei, Sunja era mai mult decât neliniștită să-l vadă așezat la masa ei. Din clipa când îl întâlnise, îi simțise permanent prezența în preajmă. Era o constantă nedorită în imaginația ei. Iar după dispariția lui Noa se simțea parcă veșnic bântuită și de fantoma fiului, și de a tatălui acestuia. Acum, Hansu se afla în bucătăria ei, așteptând răbdător ca ea să-i acorde atenție. Rămânea la cină. În toți acești ani nu mâncaseră niciodată împreună. De ce

venise? Și când avea să plece? Așa era el, apărea și dispărea. În timp ce fierbea apa pentru ceai, Sunja se gândea: Aș putea să mă întorc în orice clipă și să constat că a plecat. Și atunci ce?

A deschis o cutie din metal cu fursecuri cu unt și a pus câteva pe o farfurie. A umplut ceainicul cu apă fierbinte și a presărat o cantitate generoasă de frunze. Își amintea lesne de o vreme când nu avea bani de ceai și o alta când ceaiul nu se găsea deloc.

— În prima zi a fiecărei luni, Noa îmi trimite bani însoțiți de un bilețel pe care scrie că e sănătos. Timbrele diferă mereu, a zis ea.

— L-am căutat pe Noa, dar nu vrea să i se dea de urmă. Încă îl caut. Sunja, este și fiul meu.

Cum poți să dai vina pe mine? o întrebase odată. I-a turnat o ceașcă de ceai, după care s-a scuzat și a ieșit.

∴

Imaginea din oglinda de la baie a dezamăgit-o. Avea cincizeci și doi de ani. Cumnata ei, Kyunghee, care purtase tot timpul pălărie și mănuși, ca să se apere de pistrui și de riduri, părea mult mai tânără decât ea, cu toate că era cu paisprezece ani mai în vârstă. Sunja și-a atins părul scurt și grizonant. Nu fusese niciodată frumoasă și acum era tot mai puțin convinsă că o va mai dori vreodată un bărbat. Acea parte din viața ei se încheiase odată cu moartea tatălui lui Mozasu. Era o femeie banală și plină de riduri. Se îngrășase în talie și la coapse. Fața și mâinile erau ale unei biete muncitoare și, oricât de mulți bani avea acum în poșetă, nimic nu avea să o mai facă atrăgătoare. Cu mult timp în urmă îl iubise pe Hansu mai mult decât propria viață. Chiar și când se despărțiseră, își dorise ca el să se întoarcă, să o găsească și să o țină lângă el.

Hansu avea șaptezeci de ani, dar era aproape neschimbat. La drept vorbind, trăsăturile lui deveniseră mai frumoase. Încă își tundea cu grijă părul alb și des și îl dădea cu ulei parfumat. În costumul lui frumos, din lână, și cu pantofii făcuți la comandă, arăta ca un politician elegant – un bunic frumos. Nimeni nu l-ar fi considerat un patron *yakuza.* Sunja nu voia să iasă din baie. Înainte de a pleca din casă, nici măcar nu se deranjase să se uite în oglindă. Nu era urâtă și nu făcuse nimic rușinos ca lumea să-i ocolească privirea, dar ajunsese prea devreme la stadiul acela din viața unei femei, când nimeni nu o mai observa

intrând sau ieșind dintr-o încăpere.

A dat drumul la robinetul de apă rece și s-a spălat pe față. În ciuda a tot și a toate, voia ca el să o mai dorească puțin – se rușina la acest gând. În viața ei nu fuseseră decât doi bărbați. Era mai bine decât niciunul, s-a gândit. Asta ar fi trebuit să-i fi fost de-ajuns. Sunja s-a șters pe față cu un prosop, apoi a stins lumina.

În bucătărie, Hansu mânca un biscuit:

— Îți place să locuiești aici?

Ea a dat din cap că da.

— Și băiețelul e foarte bine-crescut.

— Mozasu se ocupă de el tot timpul.

— Când se întoarce acasă?

— Curând. Ar trebui să pregătesc cina.

— Pot să te ajut să gătești? a zis Hansu, prefăcându-se că își scoate haina.

Sunja a început să râdă.

— În sfârșit! Credeam că nu mai știi să râzi.

Fiecare a evitat privirea celuilalt.

— Chiar ești pe moarte? l-a întrebat ea.

— E cancer la prostată. Am medici foarte buni. Nu cred că voi muri de asta. Oricum, nu prea curând.

— Înseamnă că m-ai mințit.

— Nu, Sunja. Toți murim.

Era furioasă că o mințise, dar și recunoscătoare. Îl iubise și nu suporta gândul ca el să părăsească această viață.

∴

Solomon a chiuit de bucurie când s-a deschis ușa. Suflecându-și în grabă mânecile puloverului roșu, a ridicat brațul stâng, s-a aplecat în poziție de L și mâna dreaptă s-a intersectat cu antebrațul stâng, formând o cruce descentrată. Copilul scotea sunete statice, anunțând astfel razele laser emise de mâna lui stângă și și-a menținut poziția amenințătoare.

Haruki s-a prăbușit pe podea. A gemut, apoi a imitat zgomotul unei explozii.

— Ah, *kaiju*[60] a fost înfrânt! a strigat Solomon, aruncându-se peste Haruki.

— Mă bucur să te revăd, i-a zis Mozasu lui Hansu. El este prietenul meu, Haruki Totoyama.

[60] „Monstru“ - în lb. japoneză în orig.

— *Hajimemashite*[61]*.* Totoyama *desu.*

Solomon și-a reluat poziția.

— Fie-ți milă, Ultraman! *Kaiju* Toto trebuie să o salute acum pe bunica ta.

— Mă bucur să te revăd, a zis Sunja.

— Vă mulțumesc pentru invitație!

Solomon s-a băgat între Sunja și Haruki.

— *Kaiju* Toto!

— *Hai!* a strigat Haruki.

— *Papa* mi-a adus un *Ultraman* nou ieri.

— Ce norocos! Ce norocos! a exclamat Haruki, prefăcându-se invidios.

— Vino să ți-l arăt!

Solomon l-a tras pe Haruki după el și bărbatul s-a repezit teatral spre dormitorul copilului.

Hansu avea câte un dosar despre fiecare persoană din viața Sunjei. Știa totul despre detectivul Haruki Totoyama, fiul cel mare al unei croitorese care deținea un atelier de uniforme în Osaka. Nu avea tată, iar fratele lui mai mic era întârziat mintal. Haruki era homosexual și era logodit cu o femeie în vârstă, angajată a mamei lui. Cu toate că era destul de tânăr, era foarte respectat la secția lui de poliție.

La masă, discuția a fost veselă și relaxată.

— De ce nu te muți în Yokohama să locuiești cu noi? l-a întrebat Solomon pe Haruki.

— Sună tentant, *nee*? Așa m-aș putea juca în fiecare zi de-a Ultraman. *Sooo.* Dar, Soro-chan, mama și fratele meu locuiesc în Osaka. Asta înseamnă că și eu trebuie să locuiesc acolo.

— O! a oftat Solomon. Nu știam că ai un frate. E mai mare sau mai mic decât tine?

— E mai mic.

— Mi-ar plăcea să-l cunosc, a adăugat băiatul. Am putea fi prieteni.

— *Soo nee,* dar e foarte timid.

Solomon a dat din cap înțelegător.

— Și bunica e timidă.

Sunja a clătinat din cap, iar Mozasu a zâmbit.

— Mi-aș dori să te muți aici cu fratele tău, a șoptit Solomon.

Haruki a încuviințat. Înainte de nașterea băiatului, nu-l prea

[61] „Mă bucur să vă cunosc!“ - în lb. japoneză în orig.

interesaseră copiii. Încă de la o vârstă fragedă, având un frate handicapat, se ferea de răspunderea de a avea grijă de o altă persoană.

— Prietena mea, Ayame, preferă Tokyo, nu Osaka. Poate că și ea ar fi mai fericită aici, a zis Haruki.

— V-ați putea muta aici când o să vă căsătoriți, i-a sugerat Solomon.

— *Soo nee,* a râs Mozasu.

Hansu s-a îndreptat în scaun.

— Șeful poliției din Yokohama îmi e prieten. Te rog să-mi spui dacă ai nevoie să te ajut să obții un transfer, s-a oferit Hansu.

Și-a scos cartea de vizită și i-a întins-o tânărului ofițer, iar Haruki a luat-o cu ambele mâini, plecând ușor din cap.

Mozasu a ridicat din sprâncene.

Sunja, care stătuse în liniște, îl studia în continuare pe Hansu. În mod normal, era suspicioasă când venea vorba de ajutorul lui. Hansu nu era un om oarecare, ci era capabil de fapte pe care ea nici nu le vedea, nici nu le înțelegea.

5.

Nagano, ianuarie 1969

Un labirint de dulapuri cu acte și birouri metalice creau un furnicar de funcționari în birourile sălii de pachinko Cosmos. Risa Iwamura, șefa funcționarilor însărcinați cu înregistrarea documentelor, abia se zărea printre multele piese de mobilier. După standardele convenționale, Risa era o femeie atrăgătoare atât la chip, cât și la trup. Cu toate astea, era o persoană distantă, care îi împiedica pe cei din jur să se apropie de ea sau să se simtă confortabil. Era ca și cum tânăra stingea lumina ca să reducă orice posibilitate de a atrage pe cineva sau de a se face remarcată. Se îmbrăca sobru, cu bluze albe și fuste negre, ieftine, care necesitau puțină întreținere. Purta pantofi bătrânești, din piele neagră. Iarna, unul dintre cele două pulovere gri, din lână, îi cădea pe umeri ca o pelerină, iar ca unic accesoriu avea un ceas de mână argintiu, la care se uita des, deși nu părea să aibă niciodată unde să meargă. Risa avea

nevoie de prea puțină îndrumare în îndeplinirea sarcinilor. Anticipa perfect nevoile angajaților și își ducea la bun sfârșit îndatoririle, fără să i se spună de două ori.

Noa locuia în Nagano de aproape șapte ani, trecând drept un japonez pe nume Nobuo Ban. Muncea asiduu pentru proprietarul sălii de pachinko Cosmos și ducea o viață retrasă, trecând complet neobservat. Era un angajat apreciat, așa că proprietarul îl lăsa în pace. Singurul lucru despre care acesta pomenea în fiecare ianuarie, când îi înmâna lui Noa bonusul și îi ținea discursul de Anul Nou, era căsătoria: un bărbat de vârsta și cu poziția lui ar trebui să aibă un cămin și copii. Noa fusese numit șef la birourile firmei de când Takano, bărbatul care îl angajase, se mutase în Nagoya ca să conducă filialele Cosmos de acolo. Cu toate acestea, Noa continua să doarmă la internatul sălii de pachinko și mânca regulat la cantina personalului. Îi plătise lui Hansu datoria pentru cursurile și cazarea de la Waseda, dar încă îi trimitea mamei sale bani în fiecare lună. Pentru el nu cheltuia decât strictul necesar.

După discursul din acel an, Noa s-a gândit mult la sfatul șefului. O remarcase pe Risa. Cu toate că nu vorbea despre asta, femeia provenea dintr-o familie modestă, cu un trecut scandalos și trist.

Când Risa avea vreo paisprezece ani, tatăl ei, un doctor apreciat de la o clinică locală, prescrisese pentru doi pacienți un tratament neadecvat în sezonul gripei, ceea ce dusese la moartea bolnavilor. La scurt timp după aceea, medicul își pusese capăt zilelor, pătând imaginea familiei și lăsând-o pe drumuri. Risa nu se mai putea căsători, pentru că o sinucidere în familie indica prezența unei boli mintale în rândul rudelor. Și, mai rău decât atât, lumea considera că tatăl ei făcuse ceva atât de rușinos, încât simțise că trebuie să moară. Rudele nu au venit la înmormântare și nu le mai vizitau pe Risa și pe mama ei. Mama Risei nu-și mai revenise niciodată din șoc și nu mai ieșea din casă, nici măcar pentru treburi mărunte. După ce fata a terminat școala gimnazială, Takano, un fost pacient de-ai tatălui ei, a angajat-o ca funcționar la birou.

Noa îi observase scrisul de mână frumos pe dosare încă dinainte de a o vedea pe ea. Era posibil să se fi îndrăgostit de felul în care scria cifra doi – liniile paralele exprimând o mișcare liberă în căsuța care încadra cele două ideograme. Dacă Risa

scria și cea mai banală explicație pe o factură, Noa se oprea să o recitească, nu pentru ce transmitea, ci pentru că descoperea un spirit zburdalnic prin mâna celui care scrisese niște litere atât de elegante.

Când Noa a invitat-o la cină într-o seară de iarnă, ea a răspuns șocată: *Maji?* Nobuo Ban era un subiect de discuție fascinant în rândul funcționarilor de la birou, dar după atâția ani, în care comportamentul lui rămăsese aproape neschimbat, fetele interesate renunțaseră de mult. Nu a fost nevoie decât de două ieșiri la cină, poate chiar mai puțin, pentru ca Risa să se îndrăgostească de Noa și cei doi tineri foarte retrași sau și căsătorit în iarna aceea.

În noaptea nunții, Risa era speriată:

— O să doară?

— Poți să-mi spui când să mă opresc. Mai bine mi-aș face rău mie decât să-mi rănesc soția.

Niciunul dintre ei nu-și dăduse seama cât de singuri fuseseră atâta vreme, până când singurătatea n-a fost întreruptă de o dragoste sinceră.

Când a rămas însărcinată, Risa a renunțat la slujbă și a rămas acasă, unde și-a îngrijit familia cu aceeași îndemânare cu care muncise la biroul înfloritoarei afaceri cu pachinko. Prima dată a avut gemene. Un an mai târziu, a născut un băiat, iar după un an, încă o fetiță.

În fiecare lună, Noa călătorea două zile în interes de afaceri, în rest avea un program bun, care îi permitea să lucreze șase zile la Cosmos și să-și ocrotească cu atenție familia. În mod bizar, nu bea și nu ieșea în club, nici măcar spre amuzamentul poliției sau ca să se distreze pe seama vânzătorilor de aparate de pachinko. Noa era un om onest și făcea față oricărei situații dificile în cadrul afacerii, de la taxe până la licențele aparatelor. În plus, nu era lacom. Proprietarul de la Cosmos evita *mizu shobai*[62]. Risa era, evident, recunoscătoare. Era ușor să pierzi afecțiunea soțului în fața unei barmanițe ambițioase.

Ca toate mamele japoneze, Risa se oferea voluntar la școlile copiilor și făcea tot ce-i stătea în putință ca să se asigure că celor patru copii ai ei le merge bine și că sunt în siguranță. Având atât de puține cunoștințe, nu era nevoită să interacționeze cu persoane din afara familiei. Dacă moartea

[62] „Local de noapte“ - în lb. japoneză în orig.

tatălui ei o eliminase din rândul oamenilor obișnuiți din clasa de mijloc, își crease propriul trib.

Căsnicia lor era stabilă și opt ani trecuseră foarte repede. Nu existau certuri în cuplu. Noa nu o iubea așa cum o iubise pe prietena lui din facultate, dar asta era bine, își zicea el. Niciodată nu va mai fi atât de vulnerabil în fața altei persoane, jura el. Era mereu grijuliu cu familia lui. Cu toate că își prețuia soția și copiii, privindu-i ca pe a doua lui șansă, nu-și considera viața actuală o renaștere. Purta în minte povestea vieții lui de coreean ca pe o grea și sumbră povară. Nu trecea nicio zi în care să nu se teamă că adevărul va ieși la iveală. Singurul lucru pe care continua să-l facă era să citească romane în limba engleză. De când se căsătorise, nu mai mânca la cantina angajaților. Acum își permitea să ia prânzul la un restaurant ieftin, unde mânca singur. La masă, timp de treizeci de minute pe zi, îi recitea pe Dickens, Trollope sau Goethe, ceea ce-i reamintea cine e el cu adevărat și în esență.

În primăvara în care gemenele au împlinit șapte ani, familia a ieșit la picnic la castelul Matsumoto, într-o zi de duminică. Risa organizase ieșirea ca să-și înveselească mama, care devenise și mai retrasă. Copiii erau încântați peste măsură, fiindcă aveau să primească înghețată în drum spre casă.

Văduva doctorului, Iwamura-san, nu fusese niciodată o femeie prea pricepută. De fapt, adesea era chiar neajutorată. Își păstrase farmecul din copilărie – obraji netezi și palizi, buze de un roșu natural și păr negru, vopsit. Purta bluze simple, bej și pulovere pe care le încheia doar la nasturele de sus. Avea permanent o expresie de copilaș dezamăgit de cadoul primit de ziua lui de naștere. Însă nu era o ignorantă. Fusese soție de medic și, cu toate că moartea soțului îi distrusese ambițiile sociale, nu renunțase la dorințele ei în privința singurei ei fiice. De parcă nu era și așa destul de rău că fiica ei lucra într-un pachinko, acum se și căsătorise cu un bărbat din acea industrie sordidă, stabilindu-și poziția în viață. La prima întâlnire cu Nobuo Ban, simțise că e ceva neobișnuit în legătură cu trecutul lui, pentru că nu avea familie. Era străin, fără îndoială. Era suspicioasă în privința reputației lui. Și totuși, sub atitudinea lui rafinată se ascundea ceva trist, care îi amintea de soțul ei iubit, așa că văduva se simțise nevoită să îi ignore trecutul, câtă vreme nu i-l afla nimeni.

∴

Câțiva oameni se adunau în fața castelului Matsumoto. Un renumit ghid turistic, popular printre localnici, se pregătea să țină o prezentare despre cel mai vechi castel existent în Japonia. Bătrânul cu sprâncene albe, subțiri și cu un început de cocoașă adusese cu el un șevalet și își instala fotografiile cât un poster și suporturile vizuale. Al treilea fiu al lui Noa, care nu mâncase decât jumătate dintr-un bulgăr de orez, s-a ridicat brusc de pe scaun și a țâșnit spre ghid. Risa a strâns *bento*-urile goale și l-a rugat pe Noa să stea cu Koichi, un băiețel de șase ani, cu fața și capul perfect rotunde. Nu se temea de străini și vorbea cu oricine. Odată, la piață, îi povestise negustorului de legume că mama lui arsese vinetele cu o săptămână în urmă. Adulților le plăcea să stea de vorbă cu Koichi.

— *Sumimasen, sumimasen*![63] a strigat el, strecurându-și trupșorul prin mulțimea care asculta cu atenție introducerea ghidului în istoria castelului.

Mulțimea i-a făcut loc băiatului să ajungă în față. Ghidul i-a zâmbit lui Koichi și a continuat.

Cu gura întredeschisă, băiatul asculta cu atenție, în timp ce tatăl lui rămăsese în spate.

Ghidul s-a întors spre a doua imagine de pe șevalet. În fotografia veche, alb-negru, castelul era înclinat amenințător, de parcă stătea să se prăbușească. Mulțimea a scos un sunet care exprima politețea la vederea celebrei imagini. Turiștii și copiii care nu-l mai văzuseră până atunci studiau imaginea îndeaproape.

— Când acest castel somptuos a început să se încline astfel, toată lumea și-a adus aminte de blestemul lui Tada Kasuke! a explicat ghidul, deschizând larg ochii, cu pleoape grele, pentru emfază.

Adulții au dat din cap în semn de apreciere. Nu exista un suflet în Nagano care să nu știe despre căpetenia Matsumoto, care condusese Răscoala din era Jokyo împotriva taxelor nedrepte și care fusese executat împreună cu alte douăzeci de persoane, printre care și cei doi fii ai lui.

— Ce e un blestem? a întrebat Koichi.

Noa s-a încruntat, fiindcă i se spusese în mod repetat că nu are voie să pună întrebări ori de câte ori dorește.

[63] „Mă scuzați! Mă scuzați!” – în lb. japoneză în orig.

— Un blestem? a repetat ghidul, apoi a făcut o pauză pentru a obține un efect teatral.

— Un blestem e un lucru foarte, foarte rău. Iar un blestem cu putere morală este cel mai rău dintre toate! Tada Kasuke a fost persecutat pe nedrept în timp ce încerca să-i împiedice pe locuitorii castelului să-i exploateze pe nevinovații din Nagano! La moartea lui, Tada Kasuke a blestemat lacomul clan Mizuno! a explicat ghidul, vizibil tot mai pasionat de propriul discurs.

Koichi voia să mai pună o întrebare, dar surorile lui gemene, care ajunseseră acum lângă el, l-au ciupit de cotul drept. Koichi trebuia să învețe să nu mai vorbească atât de mult, își spuneau ele. Supravegherea lui necesita un efort comun din partea familiei.

— După două sute de ani de la moartea lui Tada Kasuke, clanul aflat la conducere a făcut tot ce i-a stat în putință să împace spiritul martirului ca să alunge blestemul. Trebuie să fi funcționat, căci structura castelului a redevenit dreaptă!

Ghidul a ridicat dramatic ambele brațe și a arătat spre clădirea din spatele lui. Mulțimea a izbucnit în râs.

Koichi se uita insistent la imaginea cât un poster a castelului înclinat.

— Cum? Cum poți să alungi un blestem? a întrebat Koichi, neputând să se abțină.

Sora lui, Ume, l-a călcat pe picior, dar băiatul nu a băgat-o în seamă.

— Ca să împace spiritele, clanul conducător l-a proclamat pe Tada Kasuke martir și i-a dat un nou nume. Au ordonat să i se construiască o statuie. În cele din urmă, adevărul trebuie recunoscut!

Koichi a deschis din nou gura, însă de data asta Noa s-a apropiat și și-a luat încet fiul în brațe, ducându-l înapoi la mama lui, care stătea pe o bancă, alături de mama ei. Cu toate că era la grădiniță, lui Koichi încă îi plăcea să fie purtat în brațe. Mulțimea a zâmbit.

— *Papa,* a fost foarte interesant, *nee*?

— *Hai,* a răspuns Noa.

De fiecare dată când își ținea fiul în brațe, își amintea de Mozasu, care adormea imediat la el în brațe, cu capul sprijinit pe umărul lui.

— Eu pot să blestem pe cineva? a întrebat Koichi.

— Poftim? Pe cine vrei să blestemi?

— Pe Umeko. M-a călcat intenționat pe picior.

— Nu a fost prea frumos din partea ei, dar nu ar merita un blestem pentru asta, *nee*?

— Dar știu cum să alung un blestem, dacă vreau.

— Nu e prea ușor să faci asta, Koichi-chan. Și ce-ai face, dacă te-ar blestema cineva pe tine?

— *Soo nee.*

La acest gând, Koichi s-a liniștit și a zâmbit când și-a văzut mama pe care o iubea mai mult decât pe oricine altcineva.

Risa tricota un pulover și stătea de vorbă cu mama ei. La picioare avea genții pentru picnic.

Familia Ban s-a plimbat pe domeniul castelului, iar când copiii s-au plictisit Noa i-a dus să le cumpere înghețată, așa cum le promisese.

6.

Yokohama, iulie 1974

Haruki Totoyama s-a căsătorit cu Ayame, șefa de la atelierul de uniforme, fiindcă așa își dorise mama lui. S-a dovedit o decizie înțeleaptă. Când mama lui a fost diagnosticată cu cancer la stomac și n-a mai putut să se ocupe de atelier și să aibă grijă de Daisuke, fratele lui Haruki, Ayame, a știut exact ce trebuia să facă. Vreme de doi ani, Ayame a condus afacerea cu pricepere, și-a îngrijit soacra suferindă și s-a ocupat de Daisuke. În cele din urmă, când Totoyama-san a murit, după o grea suferință, Haruki a întrebat-o pe soția lui epuizată ce ar trebui să facă ei cu magazinul mamei, iar răspunsul l-a uimit:

— Ar trebui să-l vindem și să ne mutăm în Yokohama. Nu mai vreau să locuiesc în Osaka. Nu mi-a plăcut niciodată să lucrez în atelier. Am făcut-o ca să nu o dezamăgesc pe mama ta. Nu trebuie să ne mai facem griji în privința banilor. Dacă o să am timp, mi-aș dori să învăț să fac prăjituri. Lui Daisuke îi plac prăjiturile. O să stau acasă și o să am grijă de el.

Haruki nu știa ce să înțeleagă, însă nu putea să o refuze.

Cu banii obținuți din vânzarea afacerii și cu cei pe care îi

moștenise, Haruki a cumpărat o vilă-apartament cu trei camere, lângă cimitirul din Yokohama. Apartamentul avea un cuptor dublu pentru Ayame. După ce i-a telefonat lui Mozasu, a primit un apel de la șeful poliției din Yokohama, care i-a oferit aceeași funcție pe care o avusese în Osaka. După cum era de așteptat, Mozasu și Solomon se bucurau că Haruki se mută în sfârșit în orașul lor. Cu toate acestea, la sosirea familiei lui Haruki, Solomon nu a avut voie să se ducă în vizită acasă la el sau să îl cunoască pe fratele lui mai mic, pe care copiii îl înspăimântau.

Daisuke avea aproape treizeci de ani, dar mintal rămăsese la vârsta de cinci sau șase ani. Nu putea să iasă din casă prea des, fiindcă zgomotul, aglomerația și luminile puternice îl deranjau. Boala și moartea mamei lui fuseseră catastrofale pentru el, dar Ayame, care lucrase multă vreme pentru mama lui, știuse să-l liniștească. Îi crease o anumită rutină în noua lor locuință și, cum în Yokohama se aflau mulți străini, Ayame a reușit să-i găsească un profesor american pentru persoanele cu nevoi speciale, dispus să vină acasă și să lucreze cu el cinci zile pe săptămână. Daisuke nu putea să meargă niciodată la o școală normală, să aibă o slujbă sau să locuiască singur, însă Ayame credea că e în stare să facă mai mult și că trebuia să facă mai mult decât se aștepta lumea de la el – adică foarte puțin. Haruki era recunoscător pentru grija pe care i-o purta. Nu putea să nu admire abilitatea cu care soția lui rezolva problemele și cum gestiona situațiile noi fără să se plângă. Era cu cinci ani mai în vârstă decât el, fiica mai mare a unei familii budiste conservatoare, și el considera că educația strictă pe care o primise avea mult de-a face cu capacitatea ei de a se controla și de a îndura. Mama lui îi spusese de mai multe ori că Ayame îl iubește, deși el nu merita.

∴

Daisuke trăgea un pui de somn în prima parte a după-amiezii, lua prânzul târziu, apoi avea trei ore de lecții particulare, de jocuri și povești cu profesoara lui, domnișoara Edith. În timpul lecțiilor, Ayame se ducea la baia publică, apoi cumpăra cele necesare în bucătărie. În iulie, în Yokohama nu era așa de cald ca acasă și pe ea nu o deranja să se plimbe pe jos după baie. Praful de pe stradă și umiditatea îi stricau mereu senzația de curățenie pe care o avea după baie, dar se bucura de singurătate. Mai avea peste o oră până când pleca domnișoara

Edith, așa că a pornit pe poteca verde, care străbătea parcul cu pomi de lângă cimitir. Nu se înserase, încă se mai zărea o geană albastră de lumină. Sub frunzișul verde-deschis, Ayame se simțea curată și fericită. Plănuise să cumpere pentru cină câteva dintre frigăruile preferate ale lui Daisuke de la cuplul de vânzători aflat la câteva străzi de locuința lor.

Trecând pe lângă o tufă de plante perene, a auzit foșnet discret de frunze. Încă din copilărie, Ayame adorase păsările, chiar și ciorile negre, enorme, de care cei mai mulți copii se temeau, așa că s-a îndreptat încet spre pâlcul des de copaci. Apropiindu-se mai mult, a văzut un bărbat chipeș stând sprijinit de un trunchi mare de pom, cu ochii închiși. Avea pantalonii coborâți până la genunchi și un alt bărbat stătea în genunchi în fața lui, mișcându-și capul în dreptul șoldurilor albe ale celui aflat în picioare. Ayame și-a ținut răsuflarea și s-a retras încet pe poteca principală. Ei nu o văzuseră. Nu era în pericol, dar a plecat repede, cu inima bătându-i cu putere, gata să-i sară din piept. Iarba umedă îi măturа picioarele încălțate cu sandale. A alergat până a ajuns la trotuar, pe unde treceau pietoni.

Nu a observat-o nimeni pe strada aglomerată de lângă cimitir. Ayame și-a șters sudoarea de pe frunte. Când o dorise soțul ei ultima dată? Se căsătoriseră la sugestia mamei lui, iar în scurta perioadă în care o curtase Haruki fusese gânditor și blând. Ea nu mai era virgină când se căsătoriseră, căci se culcase cu doi bărbați care refuzaseră să o ia de soție. Un alt individ de la fabrică o curtase câteva luni, dar, când aflase că e căsătorit, refuzase să meargă cu el la un motel. Cu ceilalți se culcase doar ca să-i convingă să o ia de soție, iar cu acesta nu avea niciun motiv să o facă. Spre deosebire de ceilalți bărbați, Haruki nu o invitase niciodată la un astfel de motel. I s-ar fi părut ciudat, din moment ce ea lucra cu mama lui. Nu putea să nu-l admire pentru moralitatea și bunele lui maniere.

Căsătoria lor se consumase. La început, când încercau să aibă un copil, făcea dragoste cu ea în mod regulat – repede și curat, respectându-i dorința atunci când nu era momentul propice al lunii. După doi ani de încercări, doctorii îi spuseseră că e infertilă și se părea că Daisuke avea să-i devină fiu de-adevăratelea. De atunci nu au mai făcut dragoste. Nu-și dorise niciodată să devină o femeie atrăgătoare, iar el nu se mai apropiase de ea cu astfel de intenții.

Ayame urma programul lui Daisuke și se culca devreme, în timp ce Haruki se trezea și se culca târziu. Din cauza orelor diferite de somn, nu se întâlneau în pat regulat. Poate că ea nu își dorea să facă sex, dar era conștientă că, în general, bărbații au nevoie de sex și că era preferabil să ai un soț care face sex periodic cu propria soție. Ayame se considera vinovată pentru faptul că ea și Haruki nu mai făceau dragoste. Ea era mai bătrână. Fața ei îngălbenită era banală și rotundă și era mult prea slabă, cu picioare și brațe ca niște fuse. Pentru că voia să se mai împlinească puțin, mânca mult, cât putea de mult, în special bomboane, dar nu reușea să se îngrașe. În adolescență, frații ei o tachinau spunându-i că are sânii mai plați decât podeaua. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să poarte chiar și la acea vârstă haine potrivite pentru fetele de gimnaziu. Din comoditate și din obișnuință, purta în fiecare zi unul dintre nenumăratele pulovere închise la culoare pe care și le făcuse singură. Avea pulovere de lungime medie din toate materialele și culorile. Vara purta bluze din în sau din crep.

Când a ajuns la magazinul preferat de frigărui al lui Daisuke, Ayame și-a scos portofelul din rucsacul cu șnur în care își ținea lucrurile necesare pentru baie și i-a cerut bătrânei vânzătoare aripioare de pui fripte, pipote și carne albă, asezonate cu ceapă. În timp ce femeia din spatele tarabei învăluite în fum îi pregătea comanda, și-a amintit de bărbatul care stătea sprijinit de copac – de chipul lui în extaz. Asta voia Haruki? Să îngenuncheze în fața lui? Bineînțeles că știa despre multe dintre lucrurile pe care le făceau femeile și bărbații, dar nu mai văzuse niciodată pe altcineva făcând dragoste. Citise două dintre romanele lui D.H. Lawrence. La treizeci și șapte de ani, Ayame voia să știe și mai mult despre lucrurile pe care ea nu le făcuse niciodată. Oare lui Haruki avea să-i fie rușine să o vadă așa?

S-a uitat la ceasul de mână cu cadran mic, un cadou primit de la mama lui Haruki. Mai avea patruzeci de minute până când trebuia să se ducă acasă. Ayame s-a întors.

Când a ajuns în dreptul tufișului, cei doi bărbați plecaseră deja, dar în locul lor se aflau acum cel puțin cinci alte cupluri. Bărbați și femei întinși unii lângă alții în locuri mai retrase și doi bărbați fără pantaloni care se mângâiau, șoptindu-și ceva. Un cuplu stătea întins pe bucăți groase de hârtie de ambalat, care foșnea în ritmul mișcărilor lor. O femeie înaltă a văzut-o uitându-

se la ei, dar nici nu s-a clintit. În schimb, a închis ochii, scoțând sunete de plăcere în timp ce bărbatul de lângă ea îi masa sânii mici. Parcă își dorea ca Ayame să se uite la ei, așa că s-a simțit încurajată să se apropie. Gemetele înfundate ale amanților semănau cu ciripitul nocturn al păsărilor. Atunci și-a amintit de Daisuke, care probabil voia să ia cina.

∴

Trei zile mai târziu, după o baie prelungită, Ayame a pornit direct spre parcul din spatele cimitirului. A recunoscut un bărbat și o femeie de data trecută, pe lângă care mai erau și alții care nu păreau deranjați de prezența ei. Aici, cu toții împărtășeau același secret, așa că se simțea în siguranță în mijlocul lor. Când a vrut să plece, o fată drăguță s-a apropiat de ea.

— De ce vii așa devreme? E mai plăcut seara.

Ayame nu știa ce să-i zică, dar i se părea nepoliticos să nu-i răspundă.

— Ce vrei să spui?

— Mai târziu or să vină și mai mulți, dacă ai chef să faci ceva, a răspuns fata râzând. Nu-ți place să faci lucruri?

Ayame a clătinat din cap.

— Eu… eu… Nu.

— Dacă ai bani, pot să fac eu unele lucruri pentru tine. Prefer să o fac cu fete.

Ayame și-a ținut răsuflarea. Fata era durdulie, dar drăguță și avea obrajii îmbujorați. Avea brațe albe și frumoase, pline și netede ca ale unei femei dintr-o pictură italiană. Cu bluza ei diafană, de culoarea ceaiului, și fusta bleumarin, cu imprimeu, părea o funcționară atrăgătoare. Fata i-a luat mâna stângă a lui Ayame și și-a strecurat-o sub bluză. Ayame a simțit sfârcul mare, neted și înfiorat al fetei.

— Îmi place osul ăsta dintre gâtul și umerii tăi. Ești foarte drăguță. Vino să mă vezi! Sunt aici în fiecare seară. Astăzi am început mai devreme, fiindcă am o întâlnire, dar el întârzie puțin. De obicei mă găsești lângă tufișurile de acolo, a chicotit ea. Îmi place să bag diverse lucruri în gură, *nee*? a zis și și-a umezit buzele cu limba de culoarea căpșunii. Și pot să-ți aduc jucării, a adăugat, după care s-a întors la locul ei.

Uluită, Ayame a încuviințat din cap și a pornit spre casă. Cu mâna stângă care parcă-i ardea și-a mângâiat clavicula, căreia până atunci nu-i acordase nicio atenție.

Trei luni după aceea, Ayame și-a văzut de drumul ei până la *sento* și de acolo direct spre piață, ca să-și facă toate cumpărăturile. Și-a reluat activitățile obișnuite cu Daisuke, iar când făcea baie la *sento,* încerca să nu se gândească la fata aceea. Nu era o ignorantă. Știa din adolescență că oamenii fac multe lucruri dubioase. Dar o nedumerea faptul că atât de târziu în viață își dorea să știe mai mult, însă nu avea pe cine să întrebe. Soțul ei nu părea să se schimbe: era muncitor, politicos, dar rareori venea acasă. Era afectuos cu Daisuke. Când avea timp, îi vizita pe prietenul lui coreean și pe fiul acestuia, Solomon, sau își ducea fratele la plimbare în parc sau la *sento,* ca să-i dea și ei puțin timp liber. Din când în când mergeau toți trei la restaurantul *yakiniku,* unde proprietarul le pusese la dispoziție un separeu. Lui Daisuke îi plăcea să-și frigă mâncarea la grătar. După ce Daisuke adormea, serile ei erau liniștite. Citea cărți de rețete și reviste de croitorie și croșeta milieuri.

În ciuda eforturilor ei, nu se întâmpla doar la *sento.* Ayame se gândea la fata aceea toată ziua – când făcea un pandișpan auriu sau pur și simplu când ștergea praful. O bulversa faptul că fata cu bluză verde părea atât de sigură pe ea și de amuzată. Nu semăna câtuși de puțin cu ce văzuse ea în filmele sentimentale despre câte o femeie decăzută dintr-o familie imorală. Fata o atrăgea ca un pepene scump de la magazin.

Era într-o sâmbătă seara, la sfârșit de noiembrie și Daisuke adormise mai devreme decât de obicei. La birou, unde era destul de liniște ca să poată să lucreze, Haruki încerca să ajungă la zi cu niște rapoarte. În sufragerie, Ayame încerca să citească o carte despre tehnicile de gătit englezești, dar dintr-odată gândurile au început să-i rătăcească. Închizând cartea, s-a hotărât să mai facă o baie, cu toate că făcuse una mai devreme. Daisuke sforăia încet când ea a ieșit din casă.

La *sento,* s-a scufundat în apa fierbinte, temându-se că se poate citi dorința pe chip. Se întreba dacă va avea curaj să-i ceară soțului ei să facă dragoste cu ea. Când buricele degetelor i s-au zbârcit foarte tare, s-a îmbrăcat și s-a pieptănat. Afară, felinarele stradale străluceau cu putere, iar trotuarul negru lucea în întuneric. Ayame s-a îndreptat spre cimitir.

Deși era frig, erau mulți amanți acolo. Cupluri care-i urmăreau pe alții făcând dragoste sau masturbându-se reciproc. Trupurile goale stăteau înlănțuite printre copaci. Câțiva bărbați stăteau

aliniați, în timp ce alții, în genunchi, mișcau din cap înainte și înapoi. Era încântată să le privească fețele. Își dorea ca Haruki să o ia în brațe și să facă dragoste cu ea violent chiar acolo. Pe cer nu era decât o singură lumină, luna deformată și câteva stele abia vizibile. Ayame a înaintat printre grupurile de bărbați și femei. Lângă un stejar uriaș, doi bărbați făceau dragoste înlănțuiți, iar cel mai înalt dintre ei, care-l strângea în brațe pe cel mai scund, purta un costum gri foarte asemănător cu cel pe care i-l făcuse ea soțului ei. S-a uitat mai bine și l-a văzut, cu ochii strâns închiși, în timp ce se ținea de tânărul cu lenjerie albă, de bumbac, care gâfâia de plăcere. S-a retras în spatele frunzișului, ascunzându-se. Și-a ținut răsuflarea, văzându-și soțul cum face dragoste. Da. El era.

Când au terminat, Haruki și tânărul cu cămașă albă s-au îmbrăcat fără un cuvânt și s-au despărțit fără nicio plecăciune sau o vorbă de rămas-bun. Nu a observat ca Haruki să-i fi dat tânărului vreun ban, dar poate îi dăduse mai devreme. Nu era sigură cum funcționează lucrurile acestea. Conta dacă îl plătise? se întreba ea.

S-a așezat la rădăcina unui copac bătrân, nu departe de un cuplu care făcea dragoste, și și-a privit vârfurile degetelor care redeveniseră netede. Nu avea de ales, trebuia să aștepte până se îndepărta mai mult, dar dacă ajungea acasă înaintea ei, trebuia să-i spună că fusese la *sento,* ceea nu era adevărat.

— Bună!

De data asta fata purta o bluză albă, care strălucea în întuneric, făcând-o să semene cu un înger.

— Ai adus bani?

A îngenuncheat la nivelul lui Ayame și și-a apropiat pieptul de fața ei, de parcă ar fi vrut să o alăpteze. Și-a descheiat bluza și și-a eliberat sânii din strânsoarea sutienului.

Fata era frumoasă. Ayame se întreba de ce trupul ei veștejit, incapabil să conceapă sau să fie iubit, nu are trăsături atât de frumoase și de ispititoare.

— Mă poți plăti la sfârșit, dacă vrei, a zis fata, uitându-se la rucsacul ei cu șiret. Ai făcut baie ca un copil cuminte și acum ești curată. Hai la mama! Uite, poți să-i atingi cu gura. Îmi place. Apoi pot s-o fac și eu. Ți-e frică, *Aka-chan*? De ce? O să fie atât de bine, atât de plăcut!

Fata i-a apucat mâna dreaptă și i-a dus-o pe sub fustă, iar

atunci Ayame a atins o altă femeie pentru prima dată. Era moale și catifelată.

— *Daijoubu*?[64]

Fata s-a apropiat în genunchi, i-a prins mâna stângă și i-a luat în gură inelarul, așezându-se în poala ei și adulmecându-i părul umed.

— Aproape că pot să îți sorb șamponul. Miroși atât de bine! *Aka, aka,* o să te simți mai bine când o să facem dragoste. O să te simți ca-n paradis.

Ayame s-a relaxat în îmbrățișarea ei caldă.

Când a deschis gura, fata a tras spre ea rucsacul cu șiret.

— Ai bani aici? Am nevoie de mulți bani. Mama trebuie să cumpere o mulțime de lucruri ca să arate bine pentru puiul ei.

Ayame s-a retras și a împins-o de pe ea, făcând-o să cadă pe spate.

— Ești dezgustătoare! Dezgustătoare! a exclamat, ridicându-se.

— Baborniță schiloadă! a strigat fata și Ayame i-a auzit de departe râsul gutural. Sexul se plătește, târfă ce ești!

Ayame a fugit înapoi la *sento.*

∴

Când în sfârșit s-a întors acasă, Haruki pregătea o gustare pentru fratele lui.

— *Tadaima*[65]*,* a șoptit ea.

— Unde ai fost, A-chan? a întrebat Daisuke, cu fața schimonosită de îngrijorare.

Avea fața diformă a unui bărbat slab și palid și ochii extraordinari ai unui copil foarte mic – în care se citeau surprinderea și bucuria. Purta pijamalele galbene pe care ea i le călcase în dimineața aceea.

Haruki a salutat din cap și i-a zâmbit. Nu-și mai găsise niciodată fratele singur. Daisuke plânsese în pat, întrebând unde e mama lui. Nu voia să-i spună lui Ayame, de teamă să nu o facă să se simtă prost că întârziase.

— Am fost la baie, Dai-chan. Îmi pare rău că am întârziat. Credeam că dormi și era frig, așa că m-am dus să mai fac o baie.

— Mi-a fost frică. Mi-a fost frică, a repetat Daisuke și ochii i s-

[64] „E bine?” – în lb. japoneză în orig.

[65] „M-am întors” – în lb. japoneză în orig.

au umplut din nou de lacrimi. Vreau la mama.

Ayame nu-l putea privi pe Haruki, care nu își scosese încă sacoul.

Daisuke s-a îndreptat spre ea, lăsându-l pe Haruki lângă bufet, ca să pună la loc cutia de *senbei*[66].

— A-chan e curată. A făcut baie. A-chan e curată. A făcut baie, fredona el aceleași vorbe pe care îi plăcea să le repete ori de câte ori ea se întorcea de la *sento.*

— Ești obosit? l-a întrebat Ayame.

— Nu.

— Vrei să-ți citesc ceva?

— *Hai.*

Haruki i-a lăsat în sufragerie să citească o carte ilustrată despre niște trenuri vechi, iar ea a răspuns cu o mișcare din cap atunci când el le-a urat „noapte bună”, înainte să meargă la culcare.

7.

Yokohama, martie 1976

Un detectiv pensionar nu reușise să încheie un raport despre o sinucidere, așa că, în cele din urmă, acesta a poposit pe biroul lui Haruki. Un băiat coreean de doisprezece ani sărise de pe acoperișul clădirii în care locuia. La vremea respectivă, mama fusese prea disperată ca să poată termina interviul, dar părinții erau hotărâți să se întâlnească cu Haruki în acea seară, după serviciu.

Părinții băiatului locuiau în apropiere de Orașul Chinezesc. Tatăl era ajutor de instalator, iar mama lucra într-o fabrică de mănuși. Tetsuo Kimura, sinucigașul, era cel mai mare dintre cei trei copii ai lor, celelalte două fiind fete.

Încă dinainte ca ușa apartamentului să se deschidă, în holul umed l-au întâmpinat mirosurile familiare de usturoi, sos de soia și aroma puternică de miso, preferatele coreenilor. Toți chiriașii din clădirea cu șase etaje, cu proprietar coreean erau coreeni. Mama băiatului, cu mină abătută și blajină, l-a invitat în

[66] „Biscuiți de orez” – în lb. japoneză în orig.

apartamentul cu trei camere. Haruki și-a scos pantofii și a încălțat papucii pe care i i-a dat femeia. În sufragerie, tatăl, îmbrăcat în salopetă, se așezase deja, cu picioarele încrucișate, pe o pernă albastră, de podea. Mama a adus o tavă cumpărată la magazinul de reduceri, plină-ochi cu cești și biscuiți ambalați de la *conbini*[67]. Tatăl ținea în poală o carte legată.

Haruki i-a întins bărbatului o carte de vizită, ținând-o cu ambele mâini, apoi s-a așezat pe o pernă, pe podea. Femeia i-a turnat o ceașcă de ceai și s-a așezat pe genunchi.

— Nu ați apucat să vedeți asta, i-a zis tatăl, dându-i cartea lui Haruki. Ar trebui să știți ce s-a întâmplat. Copiii ăia ar trebui pedepsiți.

Tatăl, un bărbat cu trup amplu, cu ten măsliniu și maxilare pătrățoase, nu îl privea când vorbea.

Cartea era un album de absolvire a școlii gimnaziale. Haruki a deschis volumul gros la pagina marcată cu o fâșie de hârtie nescrisă. Erau rânduri și coloane de fotografii alb-negru cu elevi îmbrăcați în uniformă – câțiva zâmbeau, alți rânjeau arătându-și dinții, dar diferența era mică. Imediat l-a zărit pe Tetsuo, care avea fața prelungă a mamei lui și gura mică a tatălui – un băiat cu înfățișare blândă și umeri delicați. Pe fețele fotografiilor erau scrise câteva mesaje.

— Succes la școală, Tetsuo! Hiroshi Noda.

— Ești un bun desenator. Kayako Mitsuya.

Haruki trebuie să fi părut nedumerit, fiindcă nu vedea nimic neobișnuit. Tatăl l-a îndemnat să citească forzațul.

„Mori, coreean urât!”

„Nu mai cereți asistență socială! Coreenii ne distrug țara”.

„Săracii miros a vânturi”.

„Dacă te sinucizi, la anul vom avea un coreean împuțit mai puțin în liceu”.

„Nimănui nu-i place de tine”.

„Coreenii sunt scandalagii și porci. Cărați-vă naibii odată! Și oricum, de ce vă aflați aici?”

„Miroși a usturoi și a gunoi!”

„Dac-aș putea, ți-aș tăia capul cu mâna mea, dar nu vreau să-mi murdăresc cuțitul”.

Caligrafia varia. Unele litere erau înclinate la dreapta, altele la stânga. Mai mulți autori încercaseră din răsputeri să-și

[67] „Magazin de cartier” – în lb. japoneză în orig.

mascheze identitatea.

Haruki a închis albumul și l-a pus alături, pe podeaua curată. Apoi a sorbit puțin din ceai.

— Fiul dumneavoastră nu v-a spus niciodată că ceilalți îl supără?

— Nu, a răspuns mama repede. Nu s-a plâns niciodată. Niciodată. Zicea că nu a fost nicicând discriminat.

Haruki a dat din cap.

— Nu pentru că era coreean. Asta se întâmplă de mult. Acum, lucrurile merg mai bine. Cunoaștem mulți japonezi mărinimoși, a explicat mama.

Deși albumul era închis, lui Haruki i se întipăriseră în minte cuvintele acelea. Ventilatorul electric de pe podea sufla constant un aer călduț.

— Ați vorbit cu profesorii lui? a întrebat mama.

Detectivul care ieșise la pensie vorbise cu ei. Profesorii îi spuseseră că băiatul era un elev bun, dar prea tăcut.

— Avea note foarte bune. Copiii erau invidioși pe el pentru că era mai deștept decât ei. Fiul meu a învățat să citească la trei ani, a adăugat mama.

Tatăl a oftat și și-a pus mâna cu blândețe pe antebrațul soției, iar aceasta nu a mai zis nimic.

Atunci, bărbatul a intervenit:

— Iarna trecută, Tetsuo ne-a întrebat dacă ar putea să renunțe la școală și, în schimb, să muncească la aprozarul unchiului lui. E un magazinaș de lângă parc, ceva mai jos pe stradă. Cumnatul meu căuta un băiat care să despacheteze cutiile și să lucreze la casă. Tetsuo zicea că vrea să lucreze pentru el, dar noi ne-am opus. Niciunul dintre noi nu a absolvit liceul și nu voiam ca el să renunțe. Nu avea sens să muncească așa ceva și să renunțe la școală, câtă vreme era un elev atât de bun. Cumnatul meu de-abia se descurcă și așa, prin urmare fiul meu nu ar fi câștigat mare lucru. Soția mea voia ca băiatul să obțină o slujbă bună, într-o fabrică de electronice. Dacă ar fi terminat liceul, atunci…

Tatăl și-a pus mâinile mari și aspre pe cap, presându-și părul aspru.

— Să lucreze în subsolul unui aprozar. Să facă inventarul. Nu e o viață ușoară pentru nimeni, să știți, a zis el. Era talentat. Își amintea orice chip și îl desena la perfecție. Putea să facă multe

lucruri pe care noi nu știam să le facem.

— Fiul meu era harnic și cinstit, a zis mama calmă. Își ajuta surorile la teme…

Vocea i s-a stins.

Dintr-odată, tatăl s-a întors spre Haruki.

— Băieții care au scris asta ar trebui pedepsiți. Nu vreau să spun că ar trebui trimiși la închisoare, dar să nu li se permită să scrie astfel de lucruri, a clătinat el din cap.

— Ar fi trebuit să renunțe la școală. Era mai bine dacă ar fi muncit în subsolul unui aprozar sau dacă ar fi curățat saci întregi de ceapă într-un restaurant *yakiniku.* Aș prefera să-l am așa pe fiul meu decât să nu-l mai am deloc. Există coreeni bogați cărora le merge mai bine. Speram că pentru copiii noștri situația va fi cu totul alta.

— V-ați născut aici? a întrebat Haruki.

Accentul lor nu era deloc diferit de al vorbitorilor de limbă japoneză din Yokohama.

— Da, desigur. Părinții noștri sunt originari din Ulsan.

Ulsan făcea parte din ceea ce acum era Coreea de Sud, dar Haruki a ghicit că familia avea legături cu guvernul nord-coreean, la fel ca mulți alți coreeni. *Mindan* devenise mult mai puțin popular. Probabil că familia Kimura nu avea mijloacele financiare necesare pentru o școală nord-coreeană, așa că își trimiseseră copiii la școala locală japoneză.

— Sunteți *Chosenjin*?

— Da, dar ce contează? a întrebat tatăl.

— Nu contează. Sau nu ar trebui să conteze. Scuzați-mă! a zis Haruki uitându-se la album. Cei de la școală știu despre… asta? În raport nu era menționat nimic despre alți copii.

— Mi-am luat o după-amiază liberă ca să i-l arăt directorului. El a susținut că e imposibil să ne dăm seama cine a scris vorbele acelea, a explicat tatăl.

— *Soo, soo,* a exclamat Haruki.

— De ce nu pot fi pedepsiți copiii care au scris așa ceva? De ce? a intervenit mama.

— Mai mulți oameni au fost martori în momentul în care a sărit de pe acoperiș, dar sus nu mai era nimeni altcineva. Fiul dumneavoastră nu a fost împins. Nu putem să-i arestăm pe toți cei care spun sau scriu lucruri răuvoitoare…

— Cum de poliția nu-l face pe director să…

Tatăl s-a uitat direct la el și, observându-i expresia de om înfrânt, și-a mutat privirea spre ușă.

— Oameni buni, voi colaborați ca să vă asigurați că lucrurile rămân veșnic neschimbate. *Sho ga nai. Sho ga nai*[68]. Asta aud întruna.

— Îmi pare rău. Îmi pare rău, a zis Haruki și a plecat.

∴

La ora opt seara, Paradaisu Yokohama era înțesat de lume. Iureșul vulcanic al clopoțeilor, clinchetul ciocănelelor lovindu-se de tăvițele metalice, semnalele sonore și puternic luminoase și strigătele guturale de bun-venit ale personalului serviabil îi perturbau liniștea mentală. Pe Haruki nu îl deranjau norii de fum de țigară care pluteau ca o ceață densă pe deasupra capetelor jucătorilor, așezați vizavi de nenumăratele șiruri de aparate animate, verticale. De îndată ce a intrat în cazinou, șeful de sală japonez s-a apropiat în grabă și l-a întrebat dacă dorește ceai. Boku-san se afla în birou. Era într-o ședință cu un vânzător de aparate și promitea că o să coboare repede. Cei doi prieteni luau cina împreună în fiecare joi, așa că Haruki venise să-l ia.

Era clar că toată lumea din salon voia să câștige un ban în plus din jocurile de noroc. Totuși, jucătorii veneau aici și ca să scape de străzile înspăimântător de liniștite, unde întâlneau puțină lume, ca să fugă de căminele lor lipsite de iubire, în care soțiile dormeau alături de copii, și nu cu soții lor, și ca să evite trenurile supraaglomerate de la orele de vârf, unde trebuia să te împingi ca să-ți faci loc, dar nu puteai să stai de vorbă cu necunoscuți. Când era mai tânăr, Haruki nu juca prea mult pachinko, însă, de când se mutase în Yokohama, acolo găsea puțină alinare.

∴

În scurt timp a pierdut câteva mii de yeni, așa că a mai cumpărat o tăviță cu bile de metal. Haruki nu era nicidecum necugetat cu privire la moștenire, dar mama lui economisise atât de mult, încât banii i-ar fi ajuns și dacă ar fi fost concediat sau dacă ar fi pierdut o avere. Când plătea tineri ca să se culce cu el, își permitea să fie generos. Dintre toate viciile lui, pachinko părea cel mai neînsemnat.

Biluțele metalice se deplasau ritmic, în zigzag pe suprafața dreptunghiulară a aparatului, iar Haruki mișca ferm de flipper

[68] „N-avem ce face!” – în lb. japoneză în orig.

pentru ca jocul să continue. „Cum pot să dovedesc că o persoană se face vinovată de o crimă inexistentă?” avusese intenția să-i spună tatălui lui Tetsuo. „Nu am cum să pedepsesc pe cineva pentru așa ceva și nici nu am cum să împiedic astfel de lucruri”. Dar nu putea spune asta. Nu oricui. Nu putea niciodată să spună atât de multe. Încă din copilărie Haruki își dorise să se spânzure și încă se gândea la asta. Dintre toate delictele, cel mai bine înțelegea crimele-sinucideri. Dacă ar fi putut, l-ar fi omorât pe Daisuke, apoi s-ar fi sinucis. Dar pe Daisuke nu ar fi fost nicicând în stare să-l ucidă. Iar acum nu putea să-i facă lui Ayame un lucru atât de cumplit. Ambii erau nevinovați.

Aparatul s-a oprit brusc. Haruki a ridicat privirea și l-a văzut pe Mozasu ținând cablul electric de care atârna un ștecher. Purta un costum negru, cu insigna roșie de la Paradaisu Yokohama prinsă la rever.

— Cât ai pierdut, prostuțule?

— Mult. Poate jumătate din salariu?

Mozasu și-a scos portofelul și i-a întins lui Haruki un teanc de bancnote, dar prietenul lui a refuzat să-l ia.

— E vina mea. Uneori mai și câștig, nu?

— Dar nu atât de des, a zis Mozasu, îndesându-i banii în buzunarul de la haină.

∴

La *izakaya*[69], Mozasu a comandat bere și i-a turnat mai întâi lui Haruki din sticla mare. Stăteau pe taburete sculptate din lemn, la un bar lung. Proprietarul le-a pus dinainte un vas cu boabe de soia calde și sărate, cu care începeau masa de fiecare dată.

— Ce se-ntâmplă cu tine? l-a întrebat Mozasu. Arăți ca naiba!

— Un puști s-a aruncat de pe o clădire. A trebuit să stau de vorbă cu părinții lui astăzi.

— Of! Câți ani avea?

— Era elev la gimnaziu. Coreean.

— *Ehh*?

— Să fi văzut ce i-au scris puștii ăia nemernici în caietul de amintiri!

— Probabil aceleași tâmpenii pe care mi le scriau și mie unii.

— *Maji*?

[69] „Tavernă” – în lb. japoneză în orig.

— Da. În fiecare an o gașcă de imbecili mă sfătuia să mă întorc în Coreea, altfel voi avea parte de o moarte lentă. Chestii copilărești…

— Cine erau? Îi cunosc?

— S-a întâmplat de mult. Și, în plus, ce-ai de gând să faci? Să-i arestezi? a râs Mozasu. Așadar, de-asta ești trist? Din cauza puștiului?

Haruki a dat din cap că da.

— Ai o slăbiciune pentru coreeni, a zis Mozasu zâmbind. Prostule!

Haruki a început să plângă.

— Haide! Ce naiba? l-a încurajat Mozasu, bătându-l ușor pe spate.

Proprietarul aflat în spatele barului și-a întors privirea, ștergând bucata de tejghea eliberată de un client care tocmai plecase.

Haruki s-a apucat de cap cu mâna dreaptă și a închis ochii.

— Bietul copil nu a mai putut suporta.

— Ascultă, băiete! Nu mai poți să faci nimic acum. Țara asta n-o să se schimbe. Coreenii ca mine nu o să plece. Unde să ne ducem? Dar nici coreenii de acasă nu se vor schimba. La Seul, oamenii ca mine sunt numiți „bastarzi japonezi”, în timp ce în Japonia rămân un alt coreean murdar, oricâți bani aș câștiga sau oricât de amabil aș fi. Așa că ce naiba contează? Toți cei care s-au întors în Nord mor de foame sau de frică.

Mozasu și-a pipăit buzunarele, căutându-și țigările.

— Oamenii sunt îngrozitori. Bea puțină bere! Haruki a luat o înghițitură și a tușit, înecându-se.

— În copilărie mi-am dorit să mor, i-a mărturisit Haruki.

— Și eu. În fiecare zi îmi ziceam că ar fi mai bine dacă aș muri, dar nu-i puteam face mamei așa ceva. Apoi, după ce am renunțat la școală, n-am mai simțit asta. Dar după moartea lui Yumi nu am crezut c-o să rezist. Înțelegi? Însă atunci nu puteam să-l rănesc pe Solomon. Și mama… știi tu… s-a schimbat după dispariția lui Noa. N-aș vrea să o dezamăgesc. Mama susține că fratele meu a plecat pentru că nu a făcut față la Waseda și i-a fost rușine. Eu nu cred că e adevărat. La școală, nimic nu era greu pentru el. Locuiește în altă parte și nu vrea să-l găsim. Presupun că s-a săturat să încerce să fie un bun coreean și a renunțat. Eu n-am fost niciodată un bun coreean.

Mozasu și-a aprins țigara.

— Dar lucrurile se îndreaptă. Viața e de rahat, dar nu tot timpul. Etsuko e grozavă. Nu mă așteptam să vină. Știi, o s-o ajut să-și deschidă un restaurant.

— E o doamnă drăguță. Poate că o să te recăsătorești. Lui Haruki îi plăcea de noua prietenă japoneză a lui Mozasu.

— Etsuko nu-și dorește să se recăsătorească. Copiii ei o urăsc destul deja. Viața ei ar deveni un calvar, dacă s-ar mărita cu un coreean din industria pachinko, a râs Mozasu zgomotos.

Haruki și-a păstrat expresia tristă.

— Prietene, viața o să te tot poarte de colo până colo, dar tu trebuie să continui să o trăiești.

Haruki a încuviințat din cap.

— Cândva îmi spuneam că, dacă tata nu ar fi plecat, mi-ar fi fost mai bine, a zis Haruki.

— Uită-l! Mama ta a fost o femeie pe cinste. Soția mea o considera cea mai bună ființă din lume. Dură, deșteaptă și mereu corectă cu toată lumea. A fost mai bună decât cinci tați la un loc. Yumi zicea că era singura japoneză pentru care ar fi muncit vreodată.

— Da. Mama a fost o doamnă extraordinară. Proprietarul tavernei le-a adus stridii prăjite și ardei *shishito.*

Haruki s-a șters la ochi cu un șervețel personalizat, iar Mozasu i-a mai turnat un pahar cu bere.

— N-am știut că îți scriau din astea în caiete copiii. Tu aveai mereu grijă de mine, așa că n-am știut.

— Las-o baltă! Sunt bine. Acum sunt bine.

8.

Nagano, august 1978

Șoferul lui Hansu a găsit-o pe Sunja așteptând la poarta de nord a gării Yokohama și a condus-o la sedanul negru, în care se afla Hansu, așezat pe bancheta din spate.

Sunja s-a instalat pe bancheta din catifea plușată, trăgându-și haina ca să-și ascundă abdomenul umflat de *ajumma.* Purta o rochie franțuzească de firmă, adusă din import, și pantofi

italienești, din piele, aleși pentru ea de Etsuko, prietena lui Mozasu. La șaizeci și doi de ani, Sunja arăta exact ce era – mama a doi bărbați adulți, bunică și o femeie care-și petrecuse cea mai mare parte din viață muncind sub cerul liber. În ciuda hainelor de femeie bogată și respectabilă din Tokyo, pielea ei zbârcită și pigmentată de la soare și părul scurt și alb îi subliniau chipul îmbătrânit și banal.

— Unde mergem?

— La Nagano, i-a răspuns Hansu.

— Acolo e?

— Da. Lumea-l cunoaște drept Nobuo Ban. A locuit permanent acolo în ultimii șaisprezece ani. E căsătorit cu o japoneză și are patru copii.

— Solomon are patru verișori! De ce nu ne-a spus?

— Acum e japonez. În Nagano, nimeni nu știe că e coreean. Nici soția și nici copiii lui nu știu. Toată lumea din anturajul lui crede că e japonez get-beget.

— De ce?

— Fiindcă nu vrea să se știe nimic despre trecutul lui.

— E chiar așa de ușor să faci asta?

— E destul de ușor și, în lumea lui, nimeni nu are niciun interes să facă săpături.

— Ce vrei să spui?

— Conduce un salon de pachinko.

— Ca Mozasu?

Coreenii aveau legături cu tot ce ținea de afacerile pachinko, de la saloane și *keihin*[70] și până la fabricanți de aparate, dar nu s-ar fi așteptat niciodată ca Noa să aibă aceeași ocupație ca Mozasu.

— *Soo nee.* Ce mai face Mozasu? a întrebat-o Hansu.

— Bine, a dat ea din cap, concentrându-se anevoie.

— Afacerea merge bine?

— A mai cumpărat un salon în Yokohama.

— Și Solomon? Trebuie să se fi făcut mare acum.

— Se descurcă bine la școală. Studiază din greu. Vreau să știu mai multe despre Noa.

— Îi merge bine, a zâmbit Hansu.

— Știe că venim să-l vedem?

— Nu.

[70] „Premiu” – în lb. japoneză în orig.

— Dar…

— Nu vrea să ne vadă. Mai bine zis, pe mine. Pe tine s-ar putea să vrea să te întâlnească, dar, pe de altă parte, dacă ar fi așa, sigur ar fi făcut-o mai de mult.

— Și atunci…

— N-ar trebui să vorbim cu el azi, dar mă gândeam că, dacă vrei să-l vezi cu ochii tăi, ai putea să o faci. O să-l găsim la biroul central.

— De unde știi?

— Pur și simplu știu, a zis Hansu, închizând ochii și lăsându-se pe tetiera acoperită cu dantelă albă, deoarece lua mai multe medicamente care îi dădeau o stare de amețeală.

Planul lui era să aștepte până când Noa ieșea, ca de obicei, din clădire ca să ia masa de prânz vizavi, la *soba-ya*[71]. În fiecare zi a săptămânii lua un prânz frugal la un restaurant diferit, iar miercurea mânca soba. Detectivii particulari ai lui Hansu întocmiseră un raport de douăzeci și șase de pagini, în care povestiseră în detaliu viața lui Noa în Nagano. Nevoia lui permanentă de rutină era lucrul cel mai remarcabil. Noa nu consuma alcool, nu juca jocuri de noroc și nu avea aventuri cu femei. Aparent, nu avea nicio religie, iar soția și cei patru copii ai lor trăiau într-o casă modestă, după standardele unei familii burgheze japoneze.

— Crezi că o să ia masa singur?

— Întotdeauna mănâncă singur la prânz. Azi e miercuri, așa că o să comande *zaru soba*[72] și masa va dura mai puțin de cincisprezece minute. Va citi câteva pagini din romanul lui englezesc, după care se va întoarce la birou. Cred că de aceea are succes. Nu face greșeli. Noa are un plan zilnic bine stabilit.

Vocea lui Hansu trăda un fel de mândrie personală.

— Crezi că o să vrea să mă vadă?

— Greu de spus, i-a zis el. Ar trebui să aștepți în mașină să-l vezi, apoi șoferul ne va duce înapoi la Yokohama. Dacă vrei, putem să ne întoarcem săptămâna viitoare. Ai putea să-i scrii mai întâi.

— Ce contează dacă e azi sau săptămâna viitoare?

— Poate că, dacă o să-l vezi și-o să te convingi că e bine, n-o să mai simți dorința atât de arzătoare de a-l revedea curând. A

[71] Restaurant al cărui specific îl reprezintă tăițeii din hrișcă - în lb. japoneză în orig.

[72] „Tăiței reci, din hrișcă” – în lb. japoneză în orig.

ales să trăiască așa, Sunja, și poate că-și dorește să-i respectăm decizia.

— E fiul meu.

— Și al meu.

— Noa și Mozasu sunt viața mea.

Hansu a dat din cap aprobator. El nu simțise niciodată așa ceva pentru copiii lui. Nu cu adevărat.

— Doar pentru ei am trăit.

Era greșit să spună asta. La biserică preotul predica despre mamele care se dedicau copiilor, susținând că a-ți venera familia era un soi de idolatrie. Nimeni nu trebuie să-și iubească familia mai presus de Dumnezeu, zicea el. Preotul spunea că familia nu ți-ar putea oferi niciodată ceea ce numai Dumnezeu îți poate da. Dar, tocmai pentru că era o mamă care își iubea copiii prea mult, reușise să înțeleagă puțin din ce simțea Dumnezeu. Acum, Noa avea propriii lui copii. Poate că acum înțelegea sacrificiile pe care le făcuse pentru el.

— Uite! Iese! a zis Hansu.

Chipul fiului ei se schimbase ușor. Părul cărunt de la tâmple a luat-o prin surprindere, dar Noa avea patruzeci și cinci de ani și nu mai era de mult student. Purta ochelari rotunzi, aurii, foarte asemănători cu cei pe care îi purtase Isak, iar costumul negru îi atârna simplu pe trupul uscățiv. Chipul lui era leit cu al lui Hansu.

Sunja a deschis portiera și a ieșit.

— Noa! l-a strigat și a luat-o la fugă spre el.

Bărbatul s-a întors, uitându-se lung la mama lui, care se oprise la nici zece pași distanță.

— *Umma*! a murmurat.

Noa s-a apropiat și a atins-o pe braț. Nu-și mai văzuse mama plângând de la înmormântarea lui Isak. Nu era genul care să plângă din orice și îi părea rău pentru ea. Își imaginase că va veni și ziua aceasta, dar acum, că ea se afla aici, era surprins de cât de ușurat se simțea.

— Să nu fii supărată! Ar trebui să mergem în birou, i-a propus el. Cum ai ajuns aici?

De agitație, Sunja nu putea să vorbească. A tras adânc aer în piept și a spus:

— M-a adus Koh Hansu. E în mașină.

— Înțeleg. N-are decât să rămână acolo.

Când s-a întors la birou, angajații s-au plecat în fața lui, iar ea l-a urmat. Noa i-a oferit un scaun și a închis ușa.

— Arăți bine, *umma,* i-a zis.

— A trecut atâta vreme, Noa! Mi-am făcut atâtea griji pentru tine.

Văzându-i expresia rănită, Sunja s-a oprit.

— Dar mă bucur că mi-ai scris. Am pus deoparte toți banii pe care mi i-ai trimis. A fost foarte frumos din partea ta că ai făcut asta.

Noa a încuviințat din cap.

— Hansu mi-a zis că te-ai căsătorit și că ai patru copii.

El a zâmbit.

— Am un băiat și trei fete. Sunt copii foarte buni. Cu toții merg la școală, în afară de fiul meu, care e un bun jucător de baseball. E preferatul soției. Seamănă cu Mozasu și se poartă ca el.

— Mozasu și-ar dori să te vadă, cu siguranță. Când poți să ne faci o vizită?

— Nu știu. Nu știu dacă pot.

— Oare nu am pierdut și așa destul timp? Toți acești ani... Noa, fie-ți milă! Te rog să ai milă! *Umma* era o fetiță când l-a cunoscut pe Hansu. Nu am știut că e căsătorit, iar când am aflat, am refuzat să-i mai fiu amantă. Și atunci tatăl tău m-a luat de soție, ca tu să primești un nume. I-am fost credincioasă tatălui tău toată viața. Baek Isak a fost un om extraordinar. Chiar și după ce a murit i-am rămas credincioasă...

— Înțeleg. Cu toate astea, tatăl meu biologic este Koh Hansu. Iar asta nu se poate schimba, a zis Noa tăios.

— Așa e.

— Sunt un coreean care lucrează în această afacere murdară. Presupun că sângele de *yakuza* care-ți curge prin vene pune stăpânire pe tine. Nu mă voi putea lepăda niciodată de el, a râs Noa. Este blestemul meu.

— Dar tu nu ești *yakuza,* a protestat Sunja. Sau ești? Mozasu e proprietarul câtorva saloane de pachinko și e un om cinstit. Mereu îmi spune că poți să fii angajat bun și să eviți oamenii răi, câtă vreme...

Noa a clătinat din cap.

— *Umma,* eu sunt cinstit, dar în afacerile astea sunt oameni pe care nu ai cum să îi eviți. Conduc o companie foarte mare și

fac ce am de făcut, i-a explicat el, strâmbându-se de parcă ar fi gustat ceva acru.

— Ești un copil bun, Noa. Știu că ești… a zis ea, simțindu-se brusc nesăbuită pentru că-i spusese copil. Adică sunt convinsă că ești un bun om de afaceri. Și încă unul onest.

Cei doi au tăcut. Noa și-a acoperit gura cu mâna dreaptă. Mama lui arăta ca o bătrână epuizată.

— Vrei un ceai? i-a oferit el.

De-a lungul anilor, și-i imaginase pe mama și pe fratele lui venind la el acasă, revăzându-se acolo, și nu în biroul lui alb, scăldat în lumina soarelui. În schimb, venind aici, Sunja îi ușurase situația. Oare Hansu avea să intre și el în birou curând? s-a întrebat. Îi luase mai mult decât se așteptase să-l găsească.

— Vrei ceva de mâncare? Pot să comand ceva…

Sunja a clătinat din cap.

— Ar trebui să vii acasă.

Noa a râs.

— Aici e casa mea. Nu mai sunt un copil.

— Nu îmi pare rău că te-am născut. Ești o comoară pentru mine. Nu plec…

— Nimeni nu știe că sunt coreean. Absolut nimeni.

— Nu voi spune nimănui. Te înțeleg. Fac orice ca să…

— Nici soția mea nu știe. Mama ei nu ar accepta în veci. Copiii mei nu știu și nici nu am de gând să le spun vreodată. Șeful m-ar concedia. El nu angajează străini. *Umma,* nimeni nu trebuie să știe…

— E chiar așa de îngrozitor să fii coreean?

— Pentru mine, este.

Sunja a încuviințat din cap, uitându-se fix la mâinile ei împreunate.

— M-am rugat pentru tine, Noa. M-am rugat ca Dumnezeu să te aibă în pază. E tot ce poate face o mamă. Mă bucur că-ți merge bine.

În fiecare dimineață se ducea la slujba de dimineață și se ruga pentru copiii și pentru nepotul ei. Se rugase pentru clipa aceasta.

— Pe copii cum îi cheamă?

— Ce contează?

— Noa, regret nespus. Tatăl tău ne-a adus în Japonia și nu am mai putut să plecăm din cauza războiului de aici și a celui care a

urmat acolo. Nu aveam un viitor acolo, iar acum e prea târziu. Chiar și pentru mine.

— Eu m-am întors, a întrerupt-o el.

— Ce vrei să spui?

— Acum sunt cetățean japonez și pot să călătoresc. M-am dus în Coreea de Sud în vizită. Să-mi văd presupusa patrie.

— Ești cetățean japonez? Dar cum? Serios?

— Este posibil. A fost posibil dintotdeauna.

— Și ai fost în Busan?

— Da. Și am vizitat Yeongdo. E micuț, dar frumos, i-a povestit Noa.

Ochii Sunjei s-au umplut de lacrimi.

— *Umma,* acum am o ședință. Îmi pare rău. Ce-ai zice să ne revedem săptămâna viitoare? Trec eu pe la voi. Vreau să-l revăd pe Mozasu. Acum trebuie să rezolv niște chestiuni urgente.

— Serios? O să vii? a zâmbit Sunja. Vai, îți mulțumesc, Noa! Sunt atât de fericită! Ești atât de bun…

— Acum ar fi mai bine să pleci. Te sun diseară, când ajungi acasă.

Sunja s-a ridicat repede de pe scaun și Noa a condus-o până la locul în care se întâlniseră. Cu toate acestea, a refuzat să se uite în mașina lui Hansu.

— Vorbim mai târziu, a încredințat-o el și a traversat strada, întorcându-se în clădire.

∴

Sunja și-a privit fiul intrând, apoi a lovit ușor în portiera mașinii lui Hansu. Șoferul a coborât și i-a deschis ușa.

Hansu a încuviințat din cap.

Sunja a zâmbit, simțindu-se ușoară și încrezătoare.

Hansu i-a studiat chipul cu atenție și s-a încruntat.

— Nu ar fi trebuit să vorbești cu el.

— Întâlnirea a decurs bine. Săptămâna viitoare vine la Yokohama. Mozasu se va bucura nespus.

Hansu i-a spus șoferului să pornească. Apoi a continuat să o asculte povestindu-i despre întâlnire.

În seara aceea, când Noa nu a sunat, și-a dat seama că nu îi dăduse numărul din Yokohama. De dimineață Hansu a sunat-o. Noa se împușcase la câteva minute după ce ea părăsise biroul.

9.

Yokohama, 1979

Etsuko Nagatomi își iubea cei trei copiii, dar nu pe toți la fel. Fiind mamă, învățase că această nedreptate emoțională era, probabil, inevitabilă.

Pe la jumătatea dimineții, Etsuko terminase pregătirile pentru petrecerea lui Solomon și stătea în biroul ei din spatele restaurantului aerisit, cu pereți acoperiți cu lambriuri din lemn de mesteacăn. Avea patruzeci și doi de ani, o femeie originară din Hokkaido, care se mutase în Yokohama după divorțul din urmă cu șase ani. Își păstrase farmecul tineresc, pe care-l considera esențial când venea vorba despre proprietara unui restaurant. Etsuko își purta părul negru strâns în coc, evidențiindu-și astfel chipul oval și strălucitor. De la distanță părea severă, dar, văzut de aproape, chipul ei era vesel și nimic nu scăpa ochilor ei mici și prietenoși. Se machia expert, dat fiind că se rujase și se pudrase încă din școala gimnazială, iar costumul Saint Laurent roșu, din lână, pe care i-l cumpărase Mozasu îi sublinia trăsăturile ascuțite.

Deși în mod obișnuit ar fi fost mulțumită de ea însăși că sosise mai devreme, astăzi nu era. Se uita întruna la mesajul de la fiica ei liceană, Hana, trimis de pe un număr de telefon necunoscut din Tokyo. Cum ajunsese Hana acolo din Hokkaido? Convorbirile cu fiica ei puteau dura oricât între cinci minute și o oră, iar Mozasu avea să vină în curând să o ia. Prietenul ei era un om răbdător în multe privințe, dar îi plăcea ca ea să fie punctuală. Etsuko a format, totuși, numărul și Hana a răspuns de la primul apel.

— Așteptam.

— Scuză-mă! De-abia acum am primit mesajul.

Etsuko se temea de fiica ei de cincisprezece ani, dar încercase să pară mai fermă, așa cum era cu angajații ei.

— Unde ești?

— Sunt gravidă în patru luni.

— *Nani*?[73]

[73] „Poftim?” – în lb. japoneză în orig.

Etsuko aproape că vedea ochii mari și insensibili ai fiicei ei. Hana semăna cu fetele din benzile desenate, cu cap drăguț și mare ca o acadea și corp mic, de puștoaică. Ca să iasă în evidență, se îmbrăca mereu cu fuste scurte, bluze diafane și ghete cu tocuri înalte, prin urmare atrăgea atenția multor tipuri de bărbați. Ăsta e *unmei*-ul ei, și-a zis Etsuko. Fostul ei soț respingea ideea de destin, considerându-l un pretext lesne pentru alegerile greșite ale oamenilor. Cu toate acestea, viața îi confirmase convingerea că, într-adevăr, totul se întâmplă după un tipar. Iar asta îi era menit lui Etsuko, fiindcă în tinerețe așa fusese și ea. Când avea șaptesprezece ani, rămăsese însărcinată și-l avusese pe Tatsuo, fratele mai mare al Hanei.

Mama și fiica au tăcut o clipă, dar semnalul slab al telefonului trosnea ca un foc de lemne.

— Sunt la un prieten, în Tokyo.

— La cine?

— E vărul unui prieten care locuiește aici. Uite care-i treaba. Vreau să vin la tine cât mai curând.

— De ce?

— Tu de ce crezi? Trebuie să mă ajuți.

— Tatăl tău știe?

— Ești proastă?

— Hana!

— Mă descurc eu să ajung la tine. Am banii. Te sun când ajung, a mai adăugat și a închis.

∴

La doi ani după divorț, când avea unsprezece ani, Hana o întrebase pe Etsuko dacă pot să discute ca două prietene, și nu ca de la mamă la fiică, iar ea acceptase, recunoscătoare că fata ei încă vorbea cu ea. Acceptase și pentru că în tinerețe ea își mințea părinții tot timpul. Și totuși, și-a dat seama că, și dacă era detașată, ca mamă, tot dificil avea să fie. Nu putea să-i pună întrebări indiscrete, iar, dacă se arăta prea îngrijorată (ceea ce Hanei îi displăcea profund), fiica ei îi închidea telefonul și nu mai suna cu săptămânile.

Etsuko avea multe regrete privind viața ei din Hokkaido, dar lucrul de care-i părea cel mai rău era influența reputației ei asupra propriilor copii. Fiii ei adulți refuzau în continuare să stea de vorbă cu ea. Iar ea înrăutățise situația, întâlnindu-se în continuare cu Mozasu. Sora ei, Mari, și mama ei insistau să pună

capăt relației. Afacerile care implică jocuri de noroc sunt murdare, susținea ele. Saloanele de pachinko degajau un aer puternic de sărăcie și infracționalitate. Dar ea nu putea să renunțe la el. Mozasu îi schimbase viața. Era singurul bărbat pe care nu îl înșelase niciodată, ceea ce Etsuko nu crezuse nicio clipă că va fi posibil.

În primăvara dinaintea aniversării de treizeci și șase de ani, când încă era căsătorită și locuia în Hokkaido, Etsuko îl sedusese pe unul dintre foștii ei iubiți din liceu. Timp de trei ani avusese tot felul de relații cu diverși bărbați din adolescență. O uimea cât de greu fusese prima dată, dar cât de puține eforturi necesitaseră următoarele relații. Bărbații căsătoriți așteptau invitații din partea femeilor măritate. Nu era deloc greu să sune un bărbat cu care se culcase în urmă cu douăzeci de ani și să-l invite să ia prânzul împreună la ea acasă, când copiii erau la școală.

În primăvara aceea a început să se culce cu un fost prieten din primul an de liceu. Bărbatul era căsătorit și devenise un playboy chipeș, care avea în continuare tendința de a vorbi prea mult. Într-o după-amiază, în sufrageria ei micuță din Hokkaido, în timp ce el se îmbrăca să se întoarcă la birou, începuse să se plângă pentru că ea refuza să-și părăsească soțul, care prefera compania colegilor de muncă în locul ei. Își băgase capul între sânii ei, zicându-i: „În schimb, eu îmi pot părăsi soția. Trebuie doar să-mi ceri”. Etsuko nu răspunsese nimic. Nu intenționa să-i abandoneze pe Nori și pe copii. Nu se plânsese nici că soțul ei e plictisitor și nici că nu stă destul pe-acasă. Nori nu era un om rău. Doar că, după nouăsprezece ani de căsătorie, nu-l mai înțelegea și se îndoia că o va mai face vreodată. Nu părea să mai aibă nevoie de ea decât ca soție în acte și ca mamă a copiilor lui. Pentru Nori, era de ajuns.

Comportamentul ei nu avea nicio scuză. O știa bine. Dar seara, când Nori stătea la masa din bucătărie și mânca cina care se răcise, pentru că el se întorsese din nou târziu acasă de la o întâlnire de afaceri, ea se aștepta la ceva, la o observație sau un sentiment. În timp ce se uita la el cum stă cu privirea ațintită asupra bolului cu orez, ar fi vrut să-l zgâlțâie ca să-l readucă la realitate, fiindcă nu se așteptase niciodată în viață la atâta singurătate. Cam în aceeași perioadă cineva îi înmânase un pamflet la ieșirea dintr-un aprozar. Pe coperta subțire era

tipărită imaginea unei casnice de vârstă mijlocie, jumătate schelet, jumătate în carne și oase. În subsolul paginii scria: „Cu fiecare zi ce trece, te apropii mai mult de moarte. Deja ești pe jumătate mort. De unde provine identitatea ta?” A aruncat pamfletul aproape instantaneu, dar imaginea i-a rămas în minte multă vreme după aceea.

Ultima dată când l-a văzut, playboy-ul i-a dat un teanc de poezii compuse pentru ea. Ieșind pe ușa bucătăriei, i-a mărturisit că doar pe ea o iubise. Avea ochii scăldați în lacrimi când îi mărturisise că ea era sufletul lui. Etsuko și-a ignorat treburile gospodărești tot restul zilei și a citit și răscitit poeziile lui erotice și sentimentale. Nu putea să-și dea seama dacă sunt bune sau rele, dar îi plăceau. Se minunase în sinea ei de efortul de a le fi compus și și-a spus că trebuie să o fi iubit în felul lui. În definitiv, această legătură amoroasă îi dăduse ce așteptase de la toate celelalte – garanția că nimic din ce oferise cu atâta dărnicie în tinerețe nu murise și nici nu dispăruse.

În noaptea aceea, în timp ce familia ei dormea, Etsuko se scufundase în vana din lemn, desfătându-se cu închipuita ei victorie. După baie, și-a îmbrăcat *yukata*[74] în nuanțe albastre și albe și s-a dus în dormitor, unde soțul ei cel inocent sforăia încet. Deși trist, un lucru îi era limpede: dacă voia ca toți bărbații care o iubiseră în trecut să o iubească în continuare, avea să ducă în permanență o viață dublă. Avea să înșele mereu și să nu fie niciodată un om bun. Atunci și-a dat seama că, de fapt, nu renunțase niciodată la ideea de a încerca să fie o persoană cumsecade. Oare avea să moară ducând o astfel de viață? Dimineață i-a interzis amantului să o mai sune, iar el a ascultat-o. Dar a trecut la următoarea casnică din oraș.

Peste câteva luni Nori a găsit poeziile pe care ea ar fi trebuit să le distrugă și, pentru prima dată de când erau căsătoriți, a bătut-o. Fiii ei au încercat să-l oprească, iar Hana, care pe atunci nu avea decât nouă ani, a țipat întruna. În seara aceea Nori a alungat-o din casă, iar Etsuko s-a mutat cu sora ei. Ceva mai târziu, avocatul i-a explicat că ar fi inutil să încerce să obțină custodia copiilor, din moment ce nu avea un loc de muncă și nici aptitudini speciale. A tușit ușor pentru a-și ascunde politețea sau jena și a continuat, spunându-i că ar fi inutil din pricina a ce făcuse. Etsuko a dat din cap înțelegător și s-a hotărât să renunțe

[74] Chimonou ușor, din bumbac, care se poartă, vara sau iarna, în chip de halat.

la copii, propunându-și să nu-i mai amărască. Apoi, găsind un anunț de angajare ca ospătar la un restaurant, s-a mutat în Yokohama, unde nu cunoștea pe nimeni.

Voia să creadă că relația cu Mozasu avea să o schimbe. În mod cert, din punct de vedere sexual, îi era credincioasă. Odată încercase să-i explice asta surorii ei, iar Mari îi răspunsese: „Lupu-și schimbă părul, dar năravul ba”. Și, auzind că Mozasu vrea să o ia de nevastă, mama ei a zis: „*Honto*? Să te măriți cu un coreean? Nu i-ai rănit suficient pe bieții tăi copii? De ce nu-i omori și gata?”

Pedeapsa pentru greșelile pe care le făcuse se răsfrângea asupra tuturor membrilor familiei. Dar ea nu credea că va plăti niciodată îndeajuns pentru ele.

∴

La prânz, Mozasu a venit după ea. Se duceau să-l ia pe Solomon de la școală ca să-și ridice cartea de identitate. Coreenii născuți în Japonia după 1952 trebuiau să se prezinte la administrația locală, la împlinirea vârstei de paisprezece ani, ca să ceară permisiunea de a rămâne în țară. Din trei în trei ani, Solomon era nevoit să facă asta, altfel ar fi trebuit să părăsească Japonia definitiv.

De îndată ce s-a urcat în mașină, Mozasu i-a amintit să-și pună centura de siguranță. Etsuko se gândea în continuare la Hana. Înainte să plece, sunase la doctor și făcuse o programare pentru sfârșitul săptămânii.

Mozasu a luat-o de mână. Lui Etsuko i se părea că fața lui emană putere. Gâtul lui drept sugera putere. Nu cunoscuse mulți coreeni până atunci, dar își imagina că trăsăturile lui faciale ferme erau specific coreene – maxilare puternice, dinți albi și drepți, păr des și negru și ochi îngusti, zâmbitori. Avea un corp uscățiv, care o făcea să se gândească la metal. Când făcea dragoste cu ea, era serios, de parcă ar fi fost furios, fapt care ei îi provoca o mare plăcere. Mișcările lui erau domoale, dar viguroase, iar Etsuko voia să li se supună. Ori de câte ori citea despre ceva sau despre cineva care avea legătură cu Coreea, se întreba cum o fi țara aceea. Tatăl defunct al lui Mozasu, fost preot creștin, provenea din nord, iar mama lui, care deținea o afacere cu dulciuri, era din sud. Mama, o femeie sinceră, avea o atitudine și o ținută vestimentară atât de modeste, încât ar fi putut lesne să treacă drept o menajeră umilă și nicidecum drept

mama unui milionar, proprietar al unei afaceri cu pachinko.

Mozasu ținea în mână un cadou ambalat, de mărimea unui calup de tofu. Etsuko a recunoscut hârtia de staniol argintiu provenind de la magazinul lui preferat de bijuterii.

— E pentru Solomon?

— Nu. E pentru tine.

— *Ehh*? De ce?

Era un ceas din aur și diamante, cuibărit într-o cutie de catifea grena.

— E un ceas potrivit pentru o amantă. L-am cumpărat săptămâna trecută și i l-am arătat lui Kuboda-san, noul șef de sală din tura de noapte, iar el a zis că aceste ceasuri excentrice sunt cadoul potrivit pentru o amantă, pentru că sunt la fel de scumpe ca un inel cu diamante, însă unei amante nu-i poți oferi un inel, din moment ce ești deja căsătorit.

Mozasu a ridicat din sprâncene amuzat.

Etsuko s-a asigurat că geamul care-i despărțea de șofer era închis până sus. Era. S-a înroșit din cap până-n picioare.

— Zi-i să oprească mașina!

— Ce s-a întâmplat?

Etsuko și-a tras mâna. Ar fi vrut să-i spună că ea nu e amanta lui, dar a izbucnit în plâns.

— De ce? De ce plângi? De trei ani îți ofer câte un inel cu diamante – fiecare mai mare decât cel dinainte, iar tu mă respingi. Mă întorc la bijutier și ne îmbătăm împreună. Pentru mine, nu s-a schimbat nimic, a zis el și a oftat. Tu ești cea care spune tot timpul „nu”. Cea care refuză un *yakuza* proprietar de pachinko.

— Tu nu ești *yakuza.*

— Nu sunt *yakuza.* Dar toată lumea îi consideră pe coreeni gangsteri.

— Pentru mine, nu contează nimic din toate astea. E vorba despre familia mea.

Mozasu s-a uitat pe fereastră și, când și-a zărit fiul, i-a făcut cu mâna.

Mașina s-a oprit și Solomon s-a urcat, așezându-se pe locul gol din față. Geamul despărțitor s-a deschis, iar Solomon a băgat capul și i-a salutat. Etsuko a întins mâna și i-a îndreptat gulerul șifonat al cămășii albe.

— *Arigato*[75] foarte mult! a zis băiatul.

Adesea amestecau în glumă cuvinte din diverse limbi. S-a retras pe scaunul lui și a închis geamul despărțitor, ca să poată sta de vorbă cu șoferul, Yamamoto-san, despre meciul echipei Tiger din noaptea precedentă. În anul acela, cei de la Tigers aveau un manager american, iar Solomon se aștepta la rezultate bune în sezon. Yamamoto însă nu era la fel de optimist.

Mozasu a apucat-o pe Etsuko cu blândețe de încheietura mâinii stângi și i-a pus ceasul.

— Ești amuzantă. Ți-am cumpărat un cadou. Spune doar „mulțumesc”. Am glumit când am zis că ești…

Simțea o durere deasupra nasului și credea că o să înceapă din nou să plângă.

— M-a sunat Hana. Vine la Yokohama. Astăzi.

— Totul în regulă? a întrebat Mozasu surprins.

Etsuko se ducea în Hokkaido de două ori pe an ca să-și vadă copiii, însă el nu-i întâlnise niciodată.

— Ar putea să vină la petrecerea lui Solomon. Să-l vadă pe cântărețul acela celebru, i-a sugerat Mozasu.

— Nu știu dacă-i place Hiromi-san, a răspuns Etsuko.

Habar n-avea dacă Hanei îi place muzica pop. În copilărie nu cânta și nu dansa. Etsuko se uita fix la ceafa șoferului, acoperită cu păr grizonant. Șoferul dădea din cap gânditor, în timp ce Solomon îi explica ceva și din gesturile lor tăcute păreau foarte apropiați. Își dorea să aibă și ea ceva cum e baseballul despre care să poată vorbi cu fiica ei – un subiect oarecare, pe care să-l abordeze fără subînțelesuri sau agresivitate.

Etsuko i-a împărtășit lui Mozasu că Hana avea o programare la un doctor din Yokohama. Când a întrebat-o dacă fata e bolnavă, ea a clătinat din cap.

Asta devenise viața ei. Fiul ei cel mai mare, Tatsuo, avea douăzeci și cinci de ani și îi trebuiseră opt ani ca să termine o facultate de duzină. Al doilea ei fiu, Tari, un tânăr retras, de nouăsprezece ani, picase examenele de admitere la universitate și avea o slujbă de controlor de bilete la un cinematograf. Nu avea niciun drept să le ceară copiilor ei să aibă aceleași aspirații ca niște burghezi – să absolve Universitatea din Tokyo, să obțină o slujbă de funcționar la Banca Industrială a Japoniei sau să se

[75] „Mulțumesc” – în lb. japoneză în orig.

căsătorească, eventual, cu cineva dintr-o familie bună. Din cauza ei fuseseră exilați la țară și nu mai aveau cum să fie acceptați în societate.

Etsuko și-a desfăcut ceasul de la mână și l-a pus la loc în cutia de catifea. A așezat cutia între ei, pe milieul alb, apretat, cu care era acoperită bancheta neagră, din piele. Mozasu a împins-o din nou spre ea.

— Nu e inel. Așa că scutește-mă de încă un drum până la bijutier!

Etsuko stătea cu cutia în mână, întrebându-se cum reușiseră să rămână împreună, ținând cont că el nu renunța, iar ea nu voia să-i cedeze.

∴

Biroul Administrației Publice din Yokohama arăta ca o magazie uriașă, cenușie, cu un indicator șters la intrare. Primul funcționar pe care l-au văzut era un bărbat înalt, cu o față îngustă și o claie de păr pieptănat cu cărare pe mijloc. Se holba fără pic de rușine la Etsuko, plimbându-și privirea de la sânii ei la șolduri, apoi la degetele acoperite de inele. Femeia avea o ținută foarte elegantă, spre deosebire de Mozasu și de Solomon, care purtau cămăși albe, pantaloni și pantofi negri. Semănau cu misionarii mormoni din copilăria ei, care se deplasau prin sat pe bicicletă.

— Numele dumneavoastră... a zis funcționarul mijind ochii la formularul pe care-l completa Solomon. So-ro-mo-n. Ce nume mai e și asta?

— E din Biblie. Solomon a fost un rege. Fiul regelui David. Un om foarte înțelept. Unchiul m-a botezat așa.

Băiatul i-a zâmbit funcționarului, de parcă i-ar fi împărtășit un secret. Era un copil politicos, dar, pentru că mersese la școală cu americani și alți străini, din când în când spunea lucruri pe care un japonez ne le-ar fi rostit niciodată.

— So-ro-mo-n, rege. Mare înțelept, a rânjit funcționarul. Coreenii nu mai au regi.

— Poftim? l-a întrebat Etsuko.

Mozasu a tras-o repede înapoi.

Ea i-a aruncat o privire fugară. Mozasu era din fire mai furios decât Etsuko. Odată, într-un restaurant, un client încercase să o forțeze să se așeze la masa lui și Mozasu, care întâmplător se afla acolo în acea seară, l-a luat pe sus și l-a aruncat afară din

restaurant, rupându-i coastele. Ea se aștepta ca și acum să aibă aceeași reacție, dar Mozasu și-a mutat privirea de la funcționar, uitându-se țintă la mâna dreaptă a lui Solomon și zâmbind.

— Scuzați-mă, domnule, a zis, fără urmă de iritare sau de furie în glas. Ne grăbim să ne întoarcem acasă, fiindcă e ziua băiatului. Mai avem ceva de făcut? l-a întrebat, împreunându-și palmele la spate. Vă mulțumesc nespus pentru înțelegere.

Nedumerit, Solomon s-a întors spre Etsuko, care l-a avertizat din priviri.

Funcționarul a arătat spre capătul îndepărtat al încăperii și le-a cerut lui Mozasu și lui Etsuko să ia loc. Solomon a rămas în picioare în fața biroului funcționarului. În camera lungă, dreptunghiulară, în formă de vagon de tren, cu ghișee înșirate paralel cu peretele, vreo șase oameni stăteau pe bănci și citeau ziarul sau reviste manga. Etsuko se întreba dacă sunt coreeni. De la locul lor, Etsuko și Mozasu îl vedeau pe Solomon discutând cu funcționarul, dar nu auzeau nimic din conversația lor.

Mozasu s-a așezat, apoi s-a ridicat din nou. A întrebat-o dacă vrea o cutie cu ceai de la aparat și ea a dat din cap că da. Îi venea să-i tragă vreo două palme funcționarului. În gimnaziu, pălmuise o fată care făcea pe șefa și apoi se simțise foarte bine.

Când Mozasu s-a întors cu ceaiul, i-a mulțumit.

— Era de așteptat... a zis și a făcut o scurtă pauză. Trebuia să-l fi avertizat. Adică l-ai prevenit că nu-i va fi ușor astăzi?

Nu intenționase să-l critice, dar cuvintele îi ieșiseră pur și simplu din gură și sunaseră dur, iar acum îi părea rău.

— Nu. Nu i-am zis nimic, a răspuns el, strângând și relaxându-și pumnii în mod ritmic. Am venit aici cu mama și cu fratele meu, Noa, ca să-mi obțin primele documente. Funcționarul era un om normal. Amabil chiar. Așa că te-am invitat și pe tine. Mă gândeam că, dacă vom fi însoțiți de o femeie, îl va ajuta, i-a explicat, expirând pe nas. A fost o prostie din partea mea să cred că o să fie tratat cu blândețe.

— Nu, nu. Nu aveai cum să-l previi. N-ar fi trebuit să spun asta.

— E inutil. Nu pot să-i schimb soarta. E coreean. Trebuie să-și facă actele alea și să urmeze întocmai toți pașii impuși de lege. Odată, la administrație, un funcționar mi-a spus că nu sunt decât un musafir în țara lui.

— Tu și Solomon v-ați născut aici.

— Da. Și fratele meu, Noa, tot aici s-a născut. Iar acum e mort, a adăugat Mozasu și și-a acoperit fața cu palmele.

Etsuko a oftat.

— În orice caz, funcționarul a avut dreptate. Iar Solomon trebuie să înțeleagă asta. Putem să fim deportați. Noi nu avem patrie. Viața e plină de situații incontrolabile, așa că trebuie să se adapteze. Fiul meu trebuie să supraviețuiască.

.·.

Solomon s-a întors la ei. În continuare trebuia să facă o fotografie, apoi să meargă în altă încăpere ca să i se ia amprentele. Apoi puteau să plece acasă. Ultima funcționară era o femeie grăsuță. Uniforma ei verde deschis făcea ca sânii generoși și umerii rotunzi să pară mai mici. L-a apucat de degetul arătător de la mâna stângă și l-a înmuiat încet în sticluța cu cerneală neagră, densă. Solomon și-a pus degetul pe o hârtie albă ca un copil care pictează. Mozasu și-a întors privirea și a oftat tare. Femeia i-a zâmbit băiatului și i-a spus să-și ia actul de identitate și să meargă în următorul birou.

— Hai să-ți luăm medalionul! l-a îndemnat Mozasu.

Solomon s-a întors spre tatăl lui:

— Poftim?

— Asta poartă câinii ca noi.

Dintr-odată, funcționara s-a înfuriat.

— Amprentele și actele de identitate sunt extrem de importante pentru dosarele guvernului. Nu aveți de ce să vă simțiți jigniți. Este o lege care privește imigranții, impusă de...

Etsuko a făcut un pas în față.

— Doar că dumneavoastră nu vă amprentați copiii de ziua lor, nu-i așa?

Gâtul funcționarei s-a umplut de pete roșii.

— Fiul meu a murit.

Etsuko și-a mușcat limba. Nu voia să-i fie milă, dar știa cum e să-ți pierzi copiii. Era ca un blestem, ca și cum nimic nu mai putea să-ți alunge vreodată din inimă sentimentul de pustiire.

— Coreenii fac mult bine acestei țări, i-a spus Etsuko. Ei acceptă slujbele grele pe care japonezii refuză să le facă. Ei plătesc taxe, respectă legi, întemeiază familii bune, creează locuri de muncă...

Funcționara a dat din cap plină de înțelegere.

— Toți coreenii ca voi îmi zic același lucru.

— Ea nu e coreeancă, a răbufnit Solomon.

Etsuko l-a luat pe braț și toți trei au ieșit din camera îmbâcsită. Voia să se strecoare afară din magazia aceea cenușie și să vadă iar lumina zilei. Tânjea după munții albi din Hokkaido. Și, cu toate că în copilărie nu făcuse asta, își dorea să se plimbe prin pădurile reci și înzăpezite, pe sub copacii negri și lipsiți de frunze. Viața însemna multe jigniri și durere, așa că nu avea decât să îndure partea care i se cuvenea. Acum însă, ar fi vrut să ia toată umilința lui Solomon și să o adauge la a ei, deși ea însăși era deja copleșită.

10.

Una dintre chelnerițele mamei ei îi adusese o cola, iar Hana stătea la masa de lângă bar, jucându-se cu paiul. Nu mai avea părul permanent, ci întins și în culoarea lui naturală, negru-roșcat. Era tuns drept și îi atârna pe umerii înguști. Purta o bluză albă, din bumbac, proaspăt călcată și o fustă plisată, neagră, până la genunchi, ciorapi trei sferturi, din lână și pantofi joși, de elevă. Nu se mai îmbrăcase așa din școala primară. Avea abdomenul plat, dar sânii ei ca niște boboci de floare păreau plini. Nimic altceva nu îi trăda sarcina.

Restaurantul era închis pentru un eveniment privat și salonul era pregătit pentru petrecere. Fețe de masă albe, din in acopereau douăsprezece mese rotunde, în mijlocul cărora se aflau aranjamente florale elegante și lumânări. În capătul îndepărtat al încăperii un debarasor umfla balon după balon cu ajutorul unui rezervor de heliu, apoi le dădea drumul și ele se ridicau în tavan.

Etsuko și Solomon au intrat în liniște în restaurant. Băiatul insistase să treacă să o salute pe fiica ei, înainte să se ducă acasă să se schimbe. Văzând decorațiunile și uimitoarea transformare a încăperii, a rămas cu gura căscată. Apoi, observând-o pe fata de la masă, a întrebat:

— Ea este?

— Da.

Hana le-a zâmbit timid.

Solomon și Hana s-au salutat formal. Curiozitatea lor

reciprocă era evidentă. Hana a arătat spre baloanele care mascau tavanul, iar înainte ca Etsuko să apuce să spună ceva Solomon a răspuns repede în japoneză:

— E ziua mea de naștere. Ce-ar fi să vii și tu la petrecere? O să fie o cină în stil american și apoi mergem într-o discotecă.

— Aș putea, dacă vrei, a răspuns Hana.

Etsuko s-a încruntat. Trebuia să discute cu bucătarul despre meniu, dar nu voia să-i lase singuri. Peste câteva minute, când s-a întors din bucătărie, i-a găsit vorbind în șoaptă, ca doi îndrăgostiți. Etsuko s-a uitat la ceas și l-a îndemnat pe Solomon să se ducă acasă. De la ușă, băiatul a strigat: „Ne vedem la petrecere”, iar Hana i-a zâmbit ca o curtezană în timp ce-i făcea cu mâna.

— De ce i-ai zis să plece? Mă distram așa de bine…

— Pentru că trebuie să se îmbrace.

— M-am uitat în alea, a zis Hana, arătând spre pungile de la intrare.

Erau o sută de punguțe aranjate pe patru rânduri lungi, care trebuiau duse la discotecă – fiecare era plină cu casete, un Walkman marca Sony, reviste de import pentru adolescenți și cutii cu bomboane de ciocolată.

— Mi-aș dori ca tata să fie *yakuza.*

— Hana, el nu e… a zis Etsuko, întrerupându-se ca să se asigure că nu le aude nimeni.

— Fiul prietenului tău nu pare deloc un puști.

— Nu o duce prea ușor.

— Nu o duce ușor? Școli private americane, milioane în bancă și șofer. Mai gândește-te, mamă!

— Astăzi a trebuit să se ducă la administrația locală ca să ceară permisiunea să rămână în Japonia încă trei ani. Dacă cererea i-ar fi fost respinsă, risca să fie deportat. Trebuie să aibă tot timpul la el o carte de identitate și…

— Serios? Dar nu a fost deportat, nu? Iar acum va avea parte de o petrecere pe cinste, mai frumoasă decât orice nuntă.

— S-a născut în această țară și a trebuit să i se ia amprentele astăzi, de ziua lui, ca unui infractor. E doar un copil. Nu a greșit cu nimic.

— Cu toții suntem infractori. Mincinoși, hoți, târfe – ăștia suntem.

Ochii negri-cărbune păreau duri și bătrâni.

— Aici nimeni nu este nevinovat.

— De ce trebuie să fii atât de lipsită de inimă?

— Eu sunt singura care mai vorbește cu tine.

— Mi-am cerut iertare de suficiente ori.

Etsuko încerca să-și controleze tonul, dar chelneriței au auzit tot și dintr-odată nimic nu mai conta.

— Am făcut programarea.

Hana a ridicat privirea.

— Poimâine ne vom ocupa de problema ta, a zis Etsuko, uitându-se drept la chipul palid și furios al fiicei sale. Nu trebuie să fii mamă. Habar n-ai cât de greu e să ai copii.

Buzele până atunci relaxate ale Hanei s-au schimonosit și fata și-a acoperit cu mâinile fața drăguță, de personaj manga și a început să plângă.

Etsuko nu știa dacă ar trebui să spună ceva. În schimb, și-a mângâiat fiica pe cap. Hana a icnit, dar ea nu și-a retras mâna imediat. Trecuse atâta vreme de când nu-i mai atinsese părul satinat.

Când locuia în căsuța înghesuită, cu trei dormitoare, din Hokkaido, cu acoperișul ei spart și bucătăria minusculă, fuseseră treburi care o susținuseră. Acum, cu oarecare durere, își amintea cum îi privea pe fiii ei devorând creveții pe care ea îi prăjise pentru cină și îi îngrămădise pe farfurii acoperite cu șervețele. Chiar și la mijlocul lui iulie, meritase să stea în fața unei tigăi încinse de tempura, să scalde creveți în aluat în uleiul de arahide încins, fiindcă, pentru fiii ei, creveții mamei erau mai buni decât orice bomboană, susțineau ei. Și-a amintit atunci cât de mult îi plăcea să pieptene părul proaspăt spălat al Hanei, când obrajii îi erau încă rozalii de la baia cu aburi.

— Știu că nu ne-ai vrut. Mi-au povestit frații mei, iar eu le-am zis că se înșală, cu toate că știam că nu e așa. M-am agățat de tine pentru că nu puteam să te las să renunți la tot ce începuseși. Cum poți să-mi spui mie cât e de greu să ai copii? Nici nu ai încercat să fii mamă. Ce drept ai? Ce te face pe tine mamă?

Etsuko a tăcut, uimită că fiii ei o vedeau exact așa cum se vedea ea însăși. O considerau un monstru.

— Cum puteți să credeți că nu v-am dorit pe voi trei?

Și-a amintit de toate scrisorile, de cadourile și de banii pe care îi trimisese și pe care băieții i le returnaseră. Și, mai rău, de

telefoanele pe care le dădea acasă, ca să se asigure că sunt bine, când soțul ei nu spunea decât *moshi-moshi*[76], apoi îi întindea telefonul Hanei, pentru că ea era singura dispusă să ia receptorul. Etsuko voia să se justifice – încercase de nenumărate ori –, să le dovedească. Meseria de mamă o definea mai bine decât orice altceva – mai bine decât calitatea de fiică, de soție, de femeie divorțată, de prietenă sau de proprietar de restaurant. Nu se descurcase prea bine, dar așa era ea, iar maternitatea o schimbase sufletește definitiv. De la nașterea lui Tatsuo, se umpluse de mâhnire și de îndoieli, crezând că nu e niciodată suficient de bună. Deși își ratase căsnicia, calitatea de mamă rămânea veșnic. O parte din viața ei avea să dăinuiască și după moarte.

— Nu m-am căsătorit cu Mozasu. Nici măcar nu locuim împreună. Ca să nu vă îngreunez situația ție și fraților tăi.

Hana și-a lăsat capul pe spate și a râs.

— Și eu ar trebui să-ți mulțumesc pentru acest imens sacrificiu? Așadar nu te-ai căsătorit cu un gangster coreean și vrei să te felicit pentru alegere? Nu te-ai căsătorit cu el pentru că nu ai vrut să suferi. Ești cel mai egoist om pe care îl cunosc. E alegerea ta egoistă dacă vrei să te culci cu el și să-i iei banii ca să-ți deschizi un local drăguț. N-ai făcut-o pentru mine sau pentru frații mei, a zis Hana, ștergându-și fața cu mâneca de la cămașă. Nu vrei să fii judecată. De-asta nu te-ai căsătorit cu el. De aia ai plecat din Hokkaido și te-ai ascuns într-un oraș mare. Faci pe victima, dar nu ești. Ai plecat, pentru că te temi și te-ai culcat cu toți bărbații ăia pentru că ți-e frică să nu îmbătrânești. Ești slabă și jalnică. Nu-mi vorbi mie despre sacrificii, că nu înghit porcării din astea!

Hana a început din nou să plângă.

Etsuko s-a lăsat în scaunul ei. Dacă s-ar căsători cu Mozasu, le-ar dovedi tuturor celor din Hokkaido că niciun japonez de bun-simț nu s-ar atinge de o femeie ca ea. Ar fi considerată soție de *yakuza.* Dacă s-ar căsători cu el, nu ar mai fi considerată eleganta proprietară a unui restaurant de succes din cea mai bună zonă a orașului Yokohama, imagine pe care nici măcar ea nu o credea decât pe jumătate. Mozasu o considera probabil o persoană mai bună decât era în realitate, însă pe ea însăși nu o putea păcăli. Etsuko a luat geanta fetei de lângă scaun și i-a

[76] „Alo“ - în lb. japoneză în orig.

făcut semn cu cotul să se ridice să plece.

∴

Apartamentul lui Etsuko se afla într-o clădire luxoasă, la patru străzi de restaurant. Pe drum, Hana i-a spus că nu mai vine la petrecere. Voia să rămână singură și să doarmă până dimineață. Etsuko a descuiat ușa apartamentului și și-a condus fiica în dormitorul ei. Ea avea să doarmă pe canapea la noapte.

Hana s-a întins pe salteaua japoneză și mama i-a învelit trupul tânăr și slăbuț cu o pilotă, apoi a stins lumina. Fata s-a ghemuit în pat, cu ochii deschiși și fără să mai rostească niciun cuvânt. Etsuko nu voia să o lase singură. În ciuda situației, era surprinsă de cât de mulțumită se simțea. Erau din nou împreună. Hana venise la ea să ceară ajutor. Etsuko s-a așezat pe marginea patului și a mângâiat-o pe fiica ei pe păr.

— Miroși frumos, a șoptit Hana. Cândva credeam că e parfumul tău. Joy, *nee*?

— Încă îmi dau cu el.

— Știu, a răspuns Hana, iar Etsuko și-a reținut imboldul de a-și adulmeca încheieturile.

— Și totuși, nu e doar parfumul, ci toate celelalte creme și lucruri pe care le porți și care, împreună, emană acest miros. Cândva mă plimbam prin magazine întrebându-mă ce este. Mirosul *mamei.*

Etsuko ar fi vrut să spună multe, dar cel mai important era că va încerca să nu mai greșească.

— Hanako…

— Acum vreau să mă culc. Du-te la petrecerea băiatului! Lasă-mă singură! a zis fata cu o voce plată, dar mai blândă de data asta.

Etsuko s-a oferit să rămână cu ea, dar Hana i-a făcut semn să plece. Mama i-a spus atunci că a doua zi avea mai mult timp liber și că ar putea să meargă împreună să cumpere un pat și o comodă.

— Și așa vei putea să revii în vizită. Pot să aranjez o cameră pentru tine, i-a propus.

Hana a oftat, dar chipul îi era în continuare inexpresiv. Ea nu înțelegea ce anume își dorește fiica ei.

— Nu înseamnă că vreau să pleci. Mai ales după… a reluat Etsuko, atingându-i buzele cu vârfurile degetelor și retrăgându-le imediat. Poți să rămâi. Poți chiar să te apuci de școală aici.

Hana a mișcat capul pe pernă și a inspirat, fără să răspundă.

— Pot să-l sun pe tatăl tău. Să-i cer voie.

— Dacă vrei… a zis fata, ridicându-și pilota până la bărbie.

Etsuko trebuia să se întoarcă la restaurant, dar s-a așezat câteva clipe pe canapea. Când abia devenise mămică, nu exista decât un moment în care se simțea liniștită, după ce copiii se duceau la culcare. Își dorea să-i revadă așa cum erau atunci: cu piciorușele albe și grăsune, cu tunsorile lor ciupercă inegale, pentru că niciodată nu stăteau liniștiți la frizer. Își dorea să șteargă momentele în care îi certase din cauză că era obosită. Făcuse atâtea greșeli. Dacă viața îi mai dădea o șansă, avea să-i lase să mai întârzie puțin în baie, avea să le citească o poveste în plus înainte de culcare și să le mai pregătească o farfurie de creveți.

11.

Copiii invitați la petrecerea lui Solomon erau fii și fiice de diplomați și bancheri, expatriați bogați din America și Europa. Cu toții preferau să vorbească în engleză decât în japoneză. Mozasu alesese școala internațională din Yokohama fiindcă îl atrăgea ideea de Occident. Avea anumite ambiții în ceea ce-l privește pe fiul lui: Solomon trebuia să vorbească perfect atât limba engleză, cât și japoneza. Trebuia să trăiască printre aristocrați și în cele din urmă să lucreze la o companie americană din Tokyo sau New York, oraș în care Mozasu nu fusese niciodată, dar pe care și-l imagina ca fiind locul unde fiecare are o șansă. Își dorea ca fiul lui să ajungă un om de lume.

Un șir de limuzine negre șerpuia pe stradă. Când ieșeau din restaurant, copiii le-au mulțumit lui Mozasu și lui Etsuko pentru cina delicioasă. El i-a aliniat în fața restaurantului și le-a spus „Mai întâi doamnele”, replică pe care o preluase din filmele americane. Fetele s-au suit câte șase în mașinile strălucitoare și au pornit. Au urmat băieții. Solomon mergea în ultima mașină, împreună cu cei mai buni prieteni ai lui, Nigel, fiul unui bancher englez, și Ajay, fiul directorului unei companii indiene de transport.

Luminată difuz, discoteca arăta splendid. Din tavanul înalt atârnau în jur de douăzeci de globuri din oglinzi, fiecare la altă înălțime, inundând încăperea enormă de pete minuscule de lumină, care scânteiau și se legănau în ritmul mișcării globurilor. Făceau ca toți cei care străbăteau ringul să sclipească asemenea unui pește în apă. După ce toată lumea a sosit și s-a așezat la mese, managerul, un filipinez chipeș, a urcat pe scena înălțată. Avea o voce frumoasă, cu un timbru plăcut.

— Dragi prieteni ai lui Solomon Baek, bine-ați venit la Ringo! le-a urat el, făcând o pauză pentru uralele copiilor. Cu ocazia zilei de naștere a lui Solomon, clubul Ringo vă prezintă cea mai în vogă vedetă din Japonia și într-o bună zi din toată lumea: Ken Hiromi și cei șapte gentlemani!

Copiilor nu le venea să creadă. Cortina s-a ridicat, dezvăluind o trupă rock alcătuită din șapte persoane, după care solistul și-a făcut apariția în spatele lor. Hiromi arăta ca un om normal, ceea ce era aproape dezamăgitor. Era îmbrăcat ca un om de afaceri care-și uitase cravata și purta ochelari cu rame groase, ca pe copertele albumelor lui. Avea o pieptănătură impecabilă. Nu putea să aibă mai mult de treizeci de ani.

Solomon clătina întruna din cap, uimit și încântat. Trupă cânta tare, iar prietenii lui dădeau năvală pe scenă să danseze frenetic. La final prezentatorul i-a invitat pe toți să se adune în jurul scenei, iar Ichiro, bucătarul a împins spre Solomon o măsuță cu rotile cu un spectaculos tort de înghețată, în formă de teren de baseball. Suprafața acestuia era luminată de lumânări lungi și subțiri.

— Nu uita să-ți pui o dorință! a strigat o fată.

Solomon a stins toate lumânările dintr-o suflare și cu toții au aplaudat și au țipat.

Etsuko i-a dat cuțitul decorat cu fundă, ca să taie prima felie. Un reflector s-a oprit asupra lui, în timp ce el stătea cu cuțitul deasupra tortului.

— Ai nevoie de ajutor? l-a întrebat Etsuko.

— Cred că mă descurc, a răspuns băiatul, folosindu-se de ambele mâini ca să taie drept.

— O! a exclamat ea, observându-i cerneala de sub unghii.

Se spălase insistent, dar vârfurile degetelor îi rămăseseră ușor pătate.

Solomon a ridicat privirea și a zâmbit.

Etsuko i-a ghidat delicat brațul, ca să-și continue treaba. După ce a tăiat prima felie, Solomon i-a înapoiat cuțitul, iar ea a porționat restul. Chelnerii au împărțit tortul, iar Hiromi, care stătea retras, a acceptat și el o felie. Mozasu i-a întins lui Solomon un plic albastru, gros, plin cu yeni și l-a rugat să i-l dea solistului. Ken Hiromi i-a făcut semn lui Solomon să stea jos. În lumina aceea difuză, și-a zis Etsuko, nimeni nu avea să observe cerneala.

∴

Trupa a mai cântat o serie de melodii, apoi un DJ a pus melodii cunoscute pentru tineret. În toiul petrecerii, Etsuko se simțea cuprinsă de o oboseală plăcută, la fel cum se simțea după ce se închidea restaurantul. Mozasu stătea singur într-un separeu și bea șampanie, așa că i s-a așezat alături. El și-a reumplut paharul și i l-a întins, iar ea a luat două înghițituri, apoi a râs. El i-a zis că a organizat o petrecere minunată pentru Solomon, iar Etsuko a clătinat modest din cap. Apoi, fără să-și dea seama, a spus:

— Cred că i-ar fi plăcut și ei.

Mozasu părea confuz. O clipă mai târziu, a încuviințat din cap, zicând:

— Da. S-ar fi bucurat pentru el.

— Cum era ea? l-a întrebat Etsuko, întorcându-se ca să-i vadă fața.

Pătrate mici de lumină îi jucau pe trăsăturile ascuțite.

— Ți-am mai spus. A fost o doamnă cumsecade. Așa, ca tine.

Îi era greu să vorbească despre Yumi.

— Nu. Spune-mi ceva concret despre ea, l-a îndemnat Etsuko, dorindu-și să știe prin ce se deosebeau, nu ce aveau în comun. Vreau să știu mai multe.

— De ce? Doar e moartă, a răspuns el, îndurerat după această replică.

Mozasu l-a văzut pe Solomon dansând cu o chinezoaică înaltă, tunsă scurt. Fruntea îi strălucea de transpirație, în timp ce el urma mișcările elegante ale fetei. Etsuko se uita lung în paharul de șampanie.

— Voia să-i pună numele Sejong, a reluat el. Însă tradiția cere ca tatăl soțului să aleagă numele nepotului. Tatăl meu a murit, așa că unchiul Yoseb l-a numit Solomon. Sejong a fost un rege din Coreea. El a inventat alfabetul coreean. În schimb, unchiul

Yoseb i-a dat un nume de rege din Biblie. Cred că l-a ales pentru că tata a fost preot, i-a explicat el zâmbind.

— De ce zâmbești?

— Fiindcă Yumi – Mozasu i-a pronunțat numele atât de tare, încât a fost el însuși surprins să audă cele două silabe – era tare mândru de el. De fiul ei. Voia să-i ofere o viață demnă de un rege. Cred că Yumi semăna cu tata și cu unchiul meu. Era mândră. Mândră de mine și de munca mea. Era drăguț, dar acum, că am mai îmbătrânit, mă întreb de ce, a zis Mozasu, melancolic. Cu ce ne putem mândri noi, coreenii?

— E bine să te mândrești cu copiii tăi, i-a zis ea, netezindu-și fusta.

Când se născuseră copiii ei, era uimită de perfecțiunea lor fizică. Se minunase de trupurile în miniatură și de sănătatea lor. Însă nu se gândise nicio clipă să le dea un nume cu rezonanță istorică, un nume de rege, de pildă. Nu se mândrise niciodată cu familia sau cu țara ei. Ba chiar mai mult, îi era rușine cu ele.

— Una dintre fetele de-acolo a venit la mine azi și mi-a zis că Solomon seamănă cu mama lui, a reluat Mozasu, arătând spre un grup de fete dintr-un colț al sălii, care purtau bluze fără mâneci și fuste mulate pe șoldurile înguste.

— De unde știe?

— Se referea la tine.

— O! a exclamat Etsuko, dând din cap înțelegător. Aș vrea eu să-i fiu mamă…

— Ba nu, n-ai vrea, a contrazis-o Mozasu calm, iar ea a simțit că o merită.

— Nu sunt cu nimic mai bună decât funcționara din după-amiaza asta, *nee*?

Mozasu a clătinat din cap și și-a pus mâna pe a ei.

De ce considera familia ei că pachinko e un lucru îngrozitor? Tatăl ei, un om de afaceri aflat permanent pe drumuri, vânduse polițe scumpe de asigurare de viață unor casnice care nu și le permiteau, iar Mozasu deschidea săli unde adulții, bărbați și femei, jucau pinball pe bani. Amândoi făcuseră avere profitând de anumite situații favorabile, de teamă și singurătate. În fiecare dimineață, Mozasu și angajații lui reglau aparatele ca să modifice rezultatele – doar câțiva puteau să câștige și mulți alții să piardă. Și, cu toate astea, lumea continua să joace, sperând că va avea noroc. Cum puteai să te superi pe cei care-și doreau

să joace? Etsuko dăduse greș în această privință – nu-și învățase copiii să spere, să creadă în posibilitatea, absurdă poate, de a câștiga. Pachinko era un joc prostesc, dar nu și viața.

Etsuko și-a scos ceasul cel nou și i l-a pus în palmă spunându-i:

— Nu că nu vreau un inel…

Fără să se uite la ea, Mozasu a băgat ceasul în buzunar.

— E târziu. Aproape miezul nopții, a zis cu blândețe. Trebuie să duc copiii acasă.

Ea s-a ridicat de la masă și s-a dus să le împartă punguțele cu cadouri.

∴

Cum nu voia ca seara să se sfârșească, Solomon a pretins că-i e foame, așa că s-au întors toți trei la restaurant. Localul era din nou curat și părea deschis pentru clienți.

— Câte puțin din toate, a răspuns Solomon când l-a întrebat Etsuko ce vrea să mănânce.

Părea atât de mulțumit, iar ea era încântată să-l vadă astfel. Spera că va fi un om fericit. Poate că asta reprezenta Solomon pentru ea și pentru Mozasu.

În spatele sălii, Mozasu s-a așezat la o masă de patru persoane și a deschis ediția de seară a ziarului. Arăta ca un bărbat de vârsta a doua, care aștepta sosirea trenului. Etsuko s-a îndreptat spre bucătărie, urmată de Solomon.

Ea a pus trei farfurii albe pe tejghea. A scos din frigider o tavă cu pui prăjit și un castron cu salată de cartofi, mâncăruri pe care Ichiro le preparase după o carte de bucate americană.

— De ce nu a venit Hana? E bolnavă?

— Nu.

Lui Etsuko nu-i plăcea să mintă.

— Știi… e drăguță.

— Prea drăguță. Ăsta e defectul ei.

Și mama ei spusese cândva același lucru când un prieten de familie îi făcuse un compliment lui Etsuko.

— Te-ai distrat în seara asta? l-a întrebat ea.

— Da. Încă nu-mi vine să cred. Hiromi-san a vorbit cu mine.

— Ce ți-a zis? l-a iscodit ea, punând două bucăți mari de pui pe farfuria lui Mozasu și a lui Solomon, iar pe a ei, un copănel. A fost drăguț?

— Foarte drăguț! A fost grozav! A zis că cei mai buni prieteni

ai lui sunt coreeni. M-a sfătuit să mă port frumos cu părinții.

Solomon nu o respinsese și o acceptase ca pe o mamă a lui și, cu toate că în mod normal asta ar fi fost ceva frumos, ideea o neliniștea și mai tare.

— Tatăl tău mi-a povestit în seara asta că mama ta a fost foarte mândră de tine. Încă de când te-ai născut.

Solomon nu a zis nimic.

Etsuko nu credea că lui i-ar mai trebui o mamă. Era suficient de mare deja și se descurca mai bine decât majoritatea copiilor pe care-i cunoștea ea, ale căror mame erau în viață. Era aproape bărbat.

— Vino la chiuvetă! Întinde mâna stângă!

— E un cadou?

Etsuko a râs și i-a tras mâna stângă deasupra chiuvetei, apoi a dat drumul la robinet.

— Încă mai ai cerneală pe degete.

— Mă pot obliga să plec? Chiar pot să mă deporteze?

— Astăzi, totul a decurs bine, i-a răspuns ea, frecându-i delicat buricele degetelor și unghiile cu o periuță. Nu e cazul să-ți faci griji, Solomon-chan.

Băiatul părea mulțumit de răspunsul ei.

— Hana mi-a spus că a venit în Yokohama ca să rezolve o mică problemă. E însărcinată? Nigel și-a lăsat prietena însărcinată, așa că fata a trebuit să avorteze.

— Prietenul tău, Nigel?

Și-l amintea pe băiatul blond, care juca Atari cu el în weekend. Era doar cu un an mai mare decât Solomon.

El a dat din cap că da.

— Mda. Hana pare o tipă grozavă.

— Copiii mei mă urăsc.

Solomon își râcâia cerneala de sub unghii.

— Copiii tăi te urăsc pentru că ai plecat, a zis el, devenind serios. Nu se pot abține. Le e dor de tine.

Etsuko și-a mușcat buza de jos. Simțindu-și mușchii mici din gură, s-a oprit ca să nu sângereze. Se temea să-l privească în ochi și, deși încercase să se abțină, a izbucnit în lacrimi.

— De ce? De ce plângi? a întrebat-o el. Îmi pare rău.

Ochii lui s-au umezit.

Etsuko a inspirat adânc, încercând să-și controleze respirația.

— Când s-a născut Hana, asistentele i-au pus amprentele

picioruşelor pe o cartolină. Au spălat-o de cerneală, dar nu suficient de bine, aşa că, atunci când am ajuns acasă, a trebuit să o curăţ eu. Sincer, nu cred că vedea nimic, era nou-născută, dar aveam senzaţia că se uită la mine ca şi cum i-aş fi făcut un rău şi plângea în neştire…

— Etsuko-chan, Hana o să fie în regulă. Prietena lui Nigel se simte bine. S-ar putea să se căsătorească după ce vor termina facultatea. Aşa mi-a zis el…

— Nu, nu. Nu despre asta-i vorba. Doar că îmi pare rău că poate ai crezut că nu vreau să fiu mama ta, i-a explicat ea, ducând mâna la piept şi încercând să-şi regleze respiraţia. Am rănit atâta lume. Iar tu eşti un băiat atât de bun, Solomon. Mi-aş dori să fiu admirată pentru ceea ce reprezinţi tu.

Părul drept şi negru îi venea peste faţă, dar el nu l-a îndepărtat. Ochii lui îi trădau îngrijorarea.

— Dar azi a fost ziua mea. Şi nu ţi se pare amuzant că nimeni nu-şi mai aminteşte momentul acela şi cine era prezent? Ştiu doar ce mi se spune… Acum tu eşti aici. Pentru mine, eşti ca o mamă.

Etsuko şi-a acoperit gura cu palma şi s-a lăsat învăluită de cuvintele lui. Cândva, după toate regretele, trebuie să existe o nouă zi, aşa cum, chiar şi după o condamnare, judecata poate avea o parte bună. În cele din urmă, Etsuko a oprit robinetul şi a pus buretele galben şi îmbibat cu apă în chiuvetă. Din robinetul curbat, de alamă au mai curs câteva picături, apoi în bucătărie s-a aşternut liniştea. Etsuko s-a întins să-l îmbrăţişeze pe băiat de ziua lui.

12.

Osaka, 1979

Sunja îi lăsase pe fiul ei şi pe nepotul Solomon în Yokohama şi se întorsese la Osaka atunci când auzise că mama ei, Yangjin, avea cancer la stomac. Toată toamna şi toată iarna Sunja a dormit la căpătâiul mamei ei, veghind-o şi uşurând astfel sarcina cumnatei Kyunghee, care o îngrijise pe Yangjin cu credinţă, după ce soţul ei, Yoseb, murise în cele din urmă.

Yangjin își ducea zilele pe salteaua ei groasă, din bumbac, mai mult sau mai puțin imobilă, în camera de la intrare, care devenise dormitorul ei. Cea mai mare încăpere din casă mirosea a eucalipt și a mandarine. Podeaua fusese acoperită recent cu tatami noi, iar în două vase ceramice de lângă ferestrele sclipitoare creșteau flori. Coșul mare de lângă saltea, plin-ochi cu mandarine din insula Kyushu – un cadou costisitor din partea enoriașilor de la biserica coreeană din Osaka –, emana un miros nemaipomenit. Noul televizor color, marca Sony era pornit, cu sonorul încet, iar cele trei femei așteptau să vizioneze programul preferat al lui Yangjin, *Other Lands.*

Sunja stătea pe podea, lângă mama ei, care se așeza cum putea în capul oaselor, iar Kyunghee rămăsese la locul ei obișnuit, de cealaltă parte a saltelei, la capul lui Yangjin. Sunja și Kyunghee tricotau câte o parte dintr-un pulover bleumarin, de lână, pentru Solomon.

În mod bizar, pe măsură ce membrele și încheieturile lui Yangjin cedau unele după altele, iar mușchii i se înmuiau, mintea îi devenea tot mai limpede și mai liberă. Își imagina că își părăsește trupul și aleargă sprintenă ca o căprioară. Și, cu toate acestea, în viață de-abia dacă se putea mișca. De-abia dacă mai mânca ceva ce putea trece drept mâncare. Totuși, partea bună și neașteptată a acestei boli era că, pentru prima dată în viață, poate chiar de când învățase să meargă și fusese în stare să îndeplinească anumite treburi casnice, Yangjin nu mai era obligată să muncească. Nu mai putea să gătească, să spele vasele, să mături podelele, să coasă, să frece toaletele, să aibă grijă de copii, să spele rufe, să prepare mâncare de vânzare sau orice altceva mai era nevoie. Acum, treaba ei era să se odihnească înainte de a-și da sufletul. Nu mai avea nimic de făcut. Mai avea de trăit câteva zile, în cel mai bun caz.

Yangjin nu era sigură ce avea să se întâmple după ce se sfârșea totul, dar simțea că se va duce acasă, fie la cei dragi, care muriseră înaintea ei, fie la *Yesu Kuristo* și împărăția lui. Își dorea să-l revadă pe Hoonie, soțul ei. Odată, la biserică, auzise o predică din care rezulta că în rai ologii pot să meargă, iar orbii să vadă. Soțul ei nu crezuse în Dumnezeu, dar ea spera că, dacă Dumnezeu exista, El avea să știe că Hoonie fusese un om bun, care suferise destul din cauza infirmităților lui și care își dorise să se vindece. Ori de câte ori Yangjin încerca să discute despre

moarte, Kyunghee și Sunja schimbau subiectul.

— I-ați trimis banii lui Solomon? le-a întrebat bătrâna. Voiam să trimiteți bancnote nou-nouțe de la bancă.

— Da. I-am trimis ieri, i-a răspuns Sunja, aranjând perna mamei, ca să vadă ecranul mai bine.

— Când o să-i primească? Nu am nicio veste de la el.

— *Umma*, o să primească cecul în seara asta sau poate mâine.

Solomon nu sunase săptămâna aceasta să vorbească cu străbunica lui, dar era de înțeles. Tocmai avusese loc o mare petrecere de ziua lui, iar Sunja ar fi trebuit să-i amintească să scrie o scrisoare, să sune să le mulțumească sau să le facă o vizită.

— Probabil e ocupat cu școala. O să-l sun mai târziu.

— Solistul acela chiar e atât de talentat și de celebru? a reluat Yangjin.

Mozasu le mobilase casa și, de când femeile încinseseră afacerea cu dulciuri, tot el suporta cheltuielile cu întreținerea lor. Yangjin tot nu înțelegea de unde are nepotul ei Mozasu atâția bani ca să angajeze soliști de muzică pop la ziua de naștere a fiului lui.

— Trebuie să fie foarte scump! Chiar este o celebritate?

— Păi, Etsuko așa a zis.

Și Sunja era curioasă să știe ce mai face Solomon. Trebuia să-și ia primul act de identitate din viața lui. Fusese îngrijorată din cauza asta.

Emisiunea a început și Kynghee a țâșnit de pe scaun ca să aranjeze antena. Calitatea imaginii s-a îmbunătățit. Muzica populară japoneză care reprezenta genericul emisiunii s-a revărsat în încăpere.

— Unde o să se ducă Higuchi-san astăzi? a zâmbit larg Yangjin.

În *Other Lands,* reporterul Higuchi-san, o femeie agilă, de vârstă incertă și cu părul negru, vopsit, călătorea prin toată lumea și le lua interviuri imigranților japonezi din alte țări. Reportera nu era o femeie obișnuită din generația ei. Nu era căsătorită și nu avea copii, în schimb era o jurnalistă experimentată, care călătorea prin lumea largă și punea întrebări indiscrete. Se spunea că are sânge coreean, iar simplul zvon era suficient pentru ca Yangjin și Kyunghee să asocieze cu

asta cutezanța și dorul ei de ducă. Îi erau devotate. Pe vremea când încă aveau magazinul de dulciuri, dădeau fuga acasă imediat după terminarea programului, ca să nu piardă nici măcar un minut din emisiune. Pe Sunja nu o interesase niciodată emisiunea, dar acum o urmărea de dragul mamei ei.

— Perne! a strigat Yangjin, iar Sunja i le-a aranjat.

Kyunghee a bătut din palme când a început genericul. În ciuda tuturor restricțiilor, sperase că Higuchi-san va reuși cumva să meargă în Coreea de Nord. Koh Hansu îi spusese soțului ei că părinții și socrii ei muriseră, cu toate acestea încă-și dorea să primească vești de acasă. În plus, voia să știe dacă Kim Changho e sănătos. Oricâte povești triste auzise de la alții, ale căror familii se întorseseră acolo, nu-și putea imagina că tânărul arătos, cu ochelari cu lentile groase murise.

Când s-a terminat genericul, o voce masculină, imaterială a anunțat că astăzi, Higuchi-san se afla în Medellín, unde avea să întâlnească o impresionantă familie de fermieri, care deținea cea mai mare fermă de pui din Columbia. Higuchi-san, îmbrăcată într-un impermeabil deschis la culoare și cu celebra ei *boshi*[77] verde, se minuna cum de se hotărâse familia Wakamura să migreze în America Latină la sfârșitul secolului al XIX-lea și cât de bine își crescuseră copiii, în spiritul japonez.

— *Minna nihongo hanase-masu!*[78] s-a auzit vocea uimită și plină de admirație a lui Higuchi-san.

Camera a surprins un prim-plan cu señora Wakamura, supraviețuitoarea familiei, o femeie măruntă și plină de riduri, care părea mult mai bătrână decât cei șaizeci și șapte de ani ai ei. Ochii ei mari și oblici, adânciți sub straturi de piele zbârcită ca o hârtie creponată, păreau înțelepți și gânditori. Se născuse în Medellín, ca și frații ei.

— Desigur, părinților mei le-a fost foarte greu. Nu vorbeau spaniola și nu știau nimic despre pui. Tata a murit în urma unui infarct, când eu aveam șase ani, așa că mama ne-a crescut singură. Fratele meu mai mare a rămas lângă mama, dar ceilalți doi au plecat să studieze la Montreal, apoi s-au întors. Eu și surorile mele am muncit la fermă.

— Trebuie să fi fost o muncă foarte, foarte grea, a exclamat Higuchi-san pe nerăsuflate.

---

[77] „Pălărie“ - în lb. japoneză în orig.

[78] „Toți vorbesc japoneza” – în lb. japoneză în orig.

— Destinul femeii e suferința, a comentat señora Wakamura.

— *Soo, soo.*

Camera de luat vederi s-a rotit, surprinzând interiorul fermei cavernoase, o mare mișcătoare de pene albe a zeci de mii de pui pufoși. Creste de un roșu intens brăzdau marea albă de înaripate care forfoteau.

La cererea lui Higuchi-san, señora Wakamura a enumerat îndatoririle pe care le primise încă de când ajunsese suficient de înaltă ca să dea de mâncare la pui, fără ca aceștia să o ciugulească de mâini.

— Cât de greu trebuie să fi fost! a repetat Higuchi-san, încercând să nu se înfioreze din pricina mirosului grețos.

Señora Wakamura a ridicat din umeri. Stoicismul ei era de netăgăduit, în timp ce prezenta toate mecanismele fermei de pui funcționale, inclusiv cum e să ridici o mașinărie grea, în timp ce îți târăști picioarele peste câmpuri pline de glod.

La sfârșitul programului de treizeci de minute, Higuchi-san a rugat-o pe señora Wakamura să le adreseze câteva cuvinte telespectatorilor în japoneză.

Femeia și-a întors timid chipul bătrân spre cameră, apoi s-a uitat în altă parte, gânditoare.

— N-am fost niciodată în Japonia, dar sper că oriunde mă voi afla și orice voi face în viață, voi fi un japonez exemplar, a zis ea, încruntându-se. Sper că nu îmi voi face niciodată poporul de rușine.

Higuchi-san a izbucnit în lacrimi și așa s-a încheiat emisiunea. În timp ce se derula genericul de final, prezentatorul a anunțat că Higuchi-san se îndrepta acum spre aeroport, de unde pleca spre următoarea destinație din emisiunea *Other Lands.*

— Până când noi, cei de la țară, ne vom revedea! a încheiat prezentatorul pe un ton jovial.

Sunja s-a ridicat și a oprit televizorul. Voia să se întoarcă la bucătărie, să fiarbă niște apă de ceai.

— *Go-saeng,* a strigat tare Yangjin. Destinul femeii e suferința.

— Da. *Go-saeng,* a încuviințat Kyunghee, repetând cuvântul „suferință”.

Toată viața Sunja auzise aceste vorbe de la alte femei, că trebuie să sufere – suferi când ești copilă, suferi când ești soție, suferi când ești mamă – și mori suferind. *Go-saeng* – cuvântul

acela o umplea de greață. În afară de asta, ce mai exista? Ea suferise ca să-i ofere o viață mai bună lui Noa, și totuși nu fusese de ajuns. Oare ar fi trebuit să-și învețe fiul să accepte umilința pe care ea o înghițea ca pe apă? În cele din urmă, el refuzase să accepte adevărul despre nașterea lui. Oare mamele greșeau pentru că nu își preveneau fiii că într-o bună zi va veni și suferința?

— Ești supărată pentru Noa, a zis Yangjin. Știu. Doar la asta te gândești. Mai întâi a fost Koh Hansu, iar acum e Noa. Suferi pentru că l-ai dorit pe bărbatul ăla îngrozitor. O femeie nu-și poate permite o asemenea greșeală.

— Și ce altceva să fi făcut? a izbucnit Sunja, regretându-și pe dată ieșirea.

Yangjin a ridicat din umeri, imitație ilară a femeii de la fermă.

— Ți-ai umplut copilul de rușine acceptându-l pe acel bărbat drept tatăl lui. Ți-ai semănat propria suferință. Noa, bietul băiat, provenea dintr-un neam prost. Ai avut noroc că Isak s-a căsătorit cu tine. Ce binecuvântare a fost acel om! Mozasu are în vene sânge mai bun. De-asta munca-i este binecuvântată.

Sunja și-a acoperit gura cu ambele mâini. Se spunea adesea că bătrânele vorbesc prea mult și spun lucruri inutile, dar mama ei adunase atâtea gânduri care-i erau destinate ei. Era un soi de moștenire plină de răutate pe care mama ei plănuise să i-o lase. Sunja nu se putea certa cu ea. Ce rost mai avea?

Yangjin și-a țuguiat buzele, apoi a inspirat adânc, pe nas.

— Omul acela a fost rău.

— *Umma,* el te-a adus aici. Dacă nu te-ar fi adus…

— E adevărat că m-a adus aici, dar tot un om rău rămâne. Nu ai cum să schimbi asta. Bietul băiat n-a avut nicio șansă, a mai adăugat Yangjin.

— Dacă Noa nu a avut nicio șansă, atunci eu de ce-am mai suferit? De ce am încercat? Dacă sunt atât de proastă, dacă am comis greșeli atât de impardonabile, oare a fost din vina ta? a întrebat-o Sunja. Eu nu… Eu nu… Eu nu o să dau vina pe tine.

Kyunghee o implora din priviri pe Yangjin, dar bătrâna părea nepăsătoare la rugămințile ei mute.

— Surioară, a zis Kyunghee cu blândețe. Vrei să-ți aduc ceva? Ceva de băut?

— Nu.

Yangjin s-a întors spre Sunja, arătând spre Kyunghee.

— Ea a fost mai bună cu mine decât propria mea familie. Ei îi pasă de mine mai mult decât îți pasă ție. Ție nu-ți pasă decât de Noa și de Mozasu. Nu te-ai întors decât atunci când ai aflat că sunt pe moarte. Nu te interesează soarta mea. Nu te interesează, decât de copiii tăi, a țipat Yangjin.

Kyungee i-a atins brațul cu blândețe.

— Surioară, nu asta gândești cu adevărat. Sunja a trebuit să aibă grijă de Solomon. Știi bine. Tu însăți ai spus-o de multe ori. Iar Mozasu a avut nevoie de ajutorul mamei lui după moartea lui Yumi, a șoptit ea. Sunja a suferit atât de mult. Mai ales după Noa…

Kyunghee abia a reușit să articuleze numele lui Noa.

— Iar tu ai avut aici tot ce ți-a trebuit, nu?

Încerca să vorbească pe cât de consolator posibil.

— Da, da. Mereu ai făcut tot ce-ai putut pentru mine. Mi-aș dori ca tânărul Kim Changho să fi rămas în Japonia. Așa ar fi putut să te ia de nevastă după moartea soțului tău. Mă tem că, după ce-o să mor, n-o să mai aibă nimeni grijă de tine. Sunja-ya, trebuie să ai grijă de Kyunghee. Nu poate să rămână singură aici. *Aigoo,* de nu s-ar fi grăbit Kim Changho să plece în nord, unde probabil s-a aruncat în brațele morții! *Aigoo.* Probabil că bietul om a murit în zadar.

Kyunghee s-a întristat vizibil.

— *Umma,* medicamentele te fac să spui lucruri nebunești, a atenționat-o Sunja.

— Kim Changho a plecat în Coreea pentru că nu s-a putut căsători cu Kyunghee a noastră și nu mai suporta să aștepte, a zis Yangjin, care se oprise din plâns.

Era ca un copilaș care se oprea din plâns atunci când voia el.

— Era mult mai de treabă decât Yoseb. După accident Yoseb a devenit un bețiv, dar Kim Changho a fost un bărbat adevărat. Ar fi făcut-o fericită pe minunata noastră Kyunghee, dar acum e mort. Bietul Kim Changho! Biata Kyunghee!

Văzând expresia șocată a cumnatei sale, Sunja a zis cu fermitate:

— *Umma,* ar trebui să te culci. Te lăsăm să te odihnești. Trebuie să fii obosită. Să mergem în camera din spate să terminăm de tricotat, a îndemnat-o pe cumnata ei, ajutând-o să se ridice.

Când a ajuns la ușă, Sunja a stins lumina.

— Nu sunt obosită! Mă părăsești din nou, nu? Când lucrurile se complică, e mai ușor să pleci. Bine. O să mor și nu va mai trebui să rămâi aici. Poți să te întorci degrabă la scumpul tău Mozasu! Nu ți-am făcut probleme nici măcar o dată-n viață. De când am venit aici și până nu m-am mai putut mișca am muncit să mă întrețin. Nu am luat niciodată un yen în afară de ce am avut nevoie ca să mănânc și să mă asigur că avem un acoperiș deasupra capului. Mi-am făcut mereu datoria, să știi. Te-am crescut singură după moartea tatălui tău…

Când a adus vorba despre soțul ei, Yangjin a început iar să plângă și Kyunghee s-a dus degrabă la ea, fiindcă nu suporta să o vadă atât de nefericită.

Sunja a urmărit-o pe Kyunghee, mângâind-o încetișor pe mama ei până când femeia s-a liniștit. Yangjin era de nerecunoscut. Ar fi fost ușor să crezi că boala o schimbase, dar nu era atât de simplu, nu? Boala și moartea scoseseră la iveală adevăratele gânduri ale femeii, de care mama o protejase până atunci. Sunja greșise, dar ea nu credea că fiul ei are o sămânță proastă. Japonezii susțineau că toți coreenii sunt mânați de prea multă furie și că sângele le clocotește. Sămânță și sânge. Cum puteai să lupți împotriva unor idei atât de imposibile? Noa fusese un copil sensibil, care crezuse că, dacă respectă regulile și e cel mai bun, lumea ostilă își va schimba părerea despre el. Poate că murise din cauza ei, pentru că-l lăsase să creadă în acele idealuri crude. Sunja a îngenuncheat lângă salteaua mamei ei.

— Îmi pare rău, *umma.* Îmi pare rău. Îmi pare rău că am plecat. Îmi pare rău pentru tot.

Bătrâna slăbită și-a privit singura copilă, urându-se dintr-odată. Voia să spună că și ei îi pare rău, dar puterile au părăsit-o, forțând-o să închidă ochii.

13.

— Nu ești creștin, nu? l-a întrebat Hana pe Solomon.

Stătea lângă el, pe bancă. Preotul tocmai își încheiase elogiul adus străbunicii lui și organistul începuse să cânte la orgă: „O, ce prieten mi-e Iisus!” Slujba de înmormântare avea să se

termine după acest cântec și după rugăciunea de încheiere.

Solomon a încercat politicos să o facă pe Hana să tacă, dar ea insista, ca întotdeauna.

— E ca un cult, *nee*? Doar că nu faceți nicio chestie interesantă, nu apăreți cu toții în pielea goală, nici nu sacrificați bebeluși? Am citit că în America așa fac creștinii adevărați. Dar voi nu păreți ca ei. Probabil că trebuie să renunțați la mulți bani, din moment ce sunteți bogați, nu?

Hana îi vorbea în șoaptă, în japoneză, cu buzele lipite de urechea lui, iar Solomon luase o mină serioasă, încercând parcă să se concentreze. Simțea mirosul de căpșuni al luciului ei de buze.

Nu știa ce să-i răspundă. Unii japonezi considerau creștinismul un cult. La școală, prietenii lui străini nu aveau aceeași părere, dar el nu cunoștea prea mulți japonezi creștini.

Hana l-a lovit în coaste cu degetul mic de la mâna stângă, cu ochii la corul din față.

Corul intona imnul preferat al străbunicii lui, pe care femeia îl fredonase adesea.

Ca toți ceilalți membri ai familiei, Solomon era creștin. Bunicul lui patern, Bael Isak, fusese unul dintre primii preoți prezbiterieni din Osaka. Când Solomon era mic, enoriașii bisericii vorbeau despre bunicul lui ca despre un martir, care fusese întemnițat pentru credința lui și murise imediat după eliberare. Sunja, Mozasu și Solomon mergeau la slujbă în fiecare duminică.

— E pe sfârșite, *nee*? Am nevoie de o bere, Solomon. Hai să mergem! Am fost fată bună și am asistat la toată ceremonia.

— Hana, a fost străbunica mea, i-a zis el în cele din urmă.

Solomon și-o amintea ca pe o bătrână blândă, care mirosea a ulei de portocale și a biscuiți. Nu vorbea prea multă japoneză, dar avea mereu dulciuri și câte un bănuț pentru el în buzunarele de la vesta ei bleumarin.

— Ar trebui să fim mai respectuoși.

— Străbunica e acum în rai. Nu așa susțin creștinii? a zis Hana, mimând o față împăcată.

— Și totuși, a murit.

— Ei bine, nu pari prea supărat. Nici bunica Sunja nu pare prea tristă, a șoptit ea. Oricum, ești creștin, da?

— Da. Sunt creștin. Dar de ce-ți pasă așa de mult?

— Vreau să știu ce se întâmplă după ce mori. Ce se întâmplă cu pruncii care mor.

Solomon nu știa ce să-i răspundă.

După avort, Hana se mutase cu mama ei. Refuzase să se întoarcă în Hokkaido și-și petrecea zilele la restaurantul lui Etsuko, plictisită și iritată de toate. Nu putea să facă față la engleza de la școala lui Solomon și-i ura pe puștii de vârsta ei, așa că refuzase să meargă la liceu. Etsuko încerca să-și dea seama ce i s-ar potrivi Hanei, dar între timp fata se hotărâse că proiectul ei era Solomon, așa că-l însoțea peste tot, ori de câte ori avea ocazia.

Ca toată lumea, Solomon o considera excepțional de frumoasă, dar Etsuko l-a prevenit că fiica ei e o zurbagie și că ar fi mai bine să se împrietenească cu fete de la școală.

— În sfârșit! S-a terminat slujba! Haide, putem să plecăm acum, înainte ca ieșirile să se aglomereze, l-a îndemnat Hana, înghiontindu-l ușor cu cotul și trăgându-l de pe bancă, iar el a lăsat-o să-l conducă afară din clădire.

∴

Pe aleea puternic luminată din spatele bisericii, Hana s-a lăsat pe spate cu un picior bine înfipt în pământ și cu celălalt îndoit și sprijinit de perete. Fuma o țigară. L-a mai întrebat o dată de ce nu pot să bea o bere.

La școală, Solomon avea copii care beau, dar lui nu-i plăcea prea mult gustul și, în plus, prietenii lui aveau mereu necazuri atunci când consumau alcool. Tatăl lui nu s-ar fi înfuriat pe el, dacă ar fi făcut-o și într-un fel Solomon se simțea liber să-i refuze pe prietenii lui la petreceri, fiindcă o bere nu era mare scofală. Dar pe Hana îi era greu să o refuze, pentru că era de neînduplecat atunci când își dorea ceva. Și așa îl considera prea demodat.

Hana a tras prelung din țigară, țuguindu-și adorabil buzele când a suflat fumul.

— Fără bere. Respectă înmormântarea străbunicii. Nu se înfurie niciodată pe tatăl lui. Vai, Solomon, ai putea fi preot!

Și-a împreunat mâinile ca în rugăciune și a închis ochii.

— N-o să mă fac preot. Dar ce-ar trebui să mă fac? a întrebat el.

La școală, un băiat mai mare spusese unui grup de copii că toate femeile sunt desfrânate și toți bărbații, criminali. Pe fete le

interesa ce meserie vei avea, pentru că voiau să se mărite cu indivizi bogați.

— Nu știu, domnule Preot Pachinko, a râs ea. Hei, creștinii n-au voie să și-o tragă înainte de căsătorie, nu?

Solomon și-a încheiat nasturii de la sacou. Era răcoare și își uitase haina în debaraua de la etaj.

— Ești virgin, i-a zis ea zâmbind. Știu sigur. Dar nu-i nimic. Ai doar paisprezece ani. Vrei?

— Ce să vreau?

— Cu mine? Pot să... știi tu... a zis ea, trăgând din nou din țigară, încă și mai sugestiv. Am mai făcut-o. De multe ori. Știu ce ți-ar plăcea.

Hana l-a apucat de nodul de la cravată, pe care tatăl lui i-o legase în dimineața aceea, apoi i-a dat drumul lent.

Solomon refuza să o privească în ochi.

Ușa din spate a bisericii s-a deschis încet și Etsuko le-a făcut cu mâna din prag.

— E frig. De ce nu intrați? Solomon, ar trebui să fii cu tatăl tău și să-i saluți pe invitați, nu?

Băiatul a sesizat neliniștea din glasul lui Etsuko. Hana a aruncat țigara și l-a urmat înăuntru.

În timpul recepției, fata a continuat să se țină după el. L-a rugat să ghicească ce mărime poartă la sutien. El habar n-avea, dar acum se gândea la sânii ei.

Oaspeții, majoritatea în vârstă, îi lăsau în pace, așa că se învârteau prin sală.

— Hai să ne luăm o bere de la 7-Eleven. Putem să mergem să bem la mine acasă. Sau în parc.

— N-am chef de bere.

— Poate ai chef de păsărică.

— Hana!

— Hai, mai taci! Doar mă placi. Știu prea bine.

— De ce trebuie vorbești așa?

— Pentru că nu sunt o fată prea drăguță, iar tu nici nu-ți dorești să ți-o tragi cu una drăguță. Mai ales prima dată. Nimeni nu-și dorește asta. Nu vreau să mă mărit cu tine, Solomon. Și n-am nevoie de banii tăi.

— Ce tot spui acolo?

— Du-te naibii! a încheiat Hana și a dat să plece.

Solomon a prins-o din urmă și a apucat-o de mână.

Fata i-a adresat un zâmbet glacial. Părea o cu totul altă persoană. Purta o rochie bleumarin, din lână, cu guler alb Peter Pan, care o făcea să pară mai tânără decât el.

Atunci și-a făcut apariția bunica Sunja.

— *Halmoni*[79], a exclamat Solomon, ușurat să o vadă.

Prezența Hanei îl emoționa, însă îl făcea să se simtă totodată agitat și înspăimântat. Când venea ea, era mai bine dacă îi mai însoțea și un adult. Nu mai departe de ieri o prinsese furând un pachet de napolitane cu ciocolată de la *combini.* După ce ea ieșise din magazin. Solomon rămăsese în urmă ca să plătească napolitanele, temându-se că vânzătorul ar putea avea probleme. În afacerea tatălui lui, dacă lipsea ceva, angajații erau concediați pe loc.

Sunja le-a zâmbit. L-a mângâiat pe Solomon pe braț ca să-l liniștească. Băiatul părea agitat.

— Arăți foarte bine în costum.

— Ea este Hana, a prezentat-o Solomon, iar fata a făcut o plecăciune formală.

Femeia a dat din cap. Tânăra era frumoasă, dar poziția bărbiei sugera o atitudine sfidătoare.

Sunja tocmai se ducea să stea de vorbă cu Mozasu, dar se simțea ciudat să îl lase pe Solomon în compania unei fete frumoase.

— Ne vedem acasă mai târziu? l-a întrebat ea.

Solomon a dat din cap că da.

De îndată ce bunica s-a îndepărtat, fata l-a condus afară din clădire.

∴

Koh Hansu mergea în baston. Când a zărit-o pe Sunja traversând încăperea în diagonală, a strigat-o.

Ea l-a auzit. Era prea de tot.

— Mama ta a fost o femeie dură. Întotdeauna am crezut că e mai dură decât tine.

Sunja se holba la el. În clipele dinainte morții, mama îi spusese că acest bărbat îi distrusese viața, dar oare chiar așa fusese? I-l dăruise pe Noa. Dacă nu ar fi fost însărcinată, nu s-ar fi căsătorit cu Isak, iar, fără Isak, nu l-ar fi avut pe Mozasu și acum, pe nepotul Solomon. Nu mai voia să-l urască. Ce a zis Iosef când și-a revăzut frații care îl vânduseră ca sclav? „Voi m-

[79] „Bunică“ - în lb. coreeană în orig.

ați vândut ca să fiu adus aici, căci, ca să vă scap viața, m-a trimis Dumnezeu înaintea voastră”. Isak o învățase asta atunci când ea îl întrebase despre răul care bântuie lumea.

— Am venit să văd dacă te simți bine. Dacă ai nevoie de ceva.

— Mulțumesc!

— Soția mea a murit.

— Îmi pare rău să aud.

— Nu am putut niciodată să divorțez, fiindcă tatăl ei era șeful meu. El mă adoptase.

Cu ceva vreme în urmă, Mozasu îi explicase că, după ce socrul lui ieșise la pensie, Hansu devenise un personaj important din a doua cea mai puternică familie *yakuza* din întregul Kansai.

— Nu trebuie să-mi dai nicio explicație. Noi doi nu avem nimic de lămurit. Îți mulțumesc că ai venit astăzi aici.

— De ce trebuie să fii atât de rece? Credeam că acum o să te căsătorești cu mine.

— Poftim? Suntem la înmormântarea mamei. De ce tu ești încă în viață, și Noa al meu nu? Nici măcar n-am putut să merg la propriul meu copil la…

— A fost singurul meu…

— Nu, nu, nu. A fost fiul meu. Al meu!

A pornit hotărâtă spre bucătărie, lăsându-l în urmă, sprijinit în baston. Nu se putea opri din plâns. Când au văzut-o, femeile de la bucătărie au îmbrățișat-o. O femeie pe care nu o cunoștea a mângâiat-o cu blândețe pe spate. Cu toate credeau că Sunja își jelește mama.

14.

Yokohama, 1980

Era foarte palpitant, iar Solomon nu mai fusese cu nimeni până atunci. Hana știa o mulțime de lucruri, așa că l-a învățat să se gândească la altceva, să închidă ochii, dacă se excita prea tare, fiindcă era important ca el să aștepte până când termina ea. Fetele nu-și vor mai dori să facă sex, dacă el termina într-un minut, i-a explicat. El a făcut întocmai, nu doar pentru că o venera, ci pentru că voia să o facă fericită. Ar fi fost în stare de

aproape orice ca să-i smulgă un zâmbet, fiindcă, deși era deșteaptă, adorabilă și tulburătoare, era totodată tristă și neliniștită. Nu putea sta locului. Nu rezista fără să bea în fiecare zi. Și avea nevoie să facă sex, așa că timp de șase luni l-a transformat în amantul ideal, cu toate că el nici măcar nu împlinise cincisprezece ani, pe când ea avea șaptesprezece.

Totul a început după înmormântarea lui Yangjin. Hana a cumpărat bere și au mers împreună la apartamentul lui Etsuko. Acolo, ea și-a scos fusta și bluza, apoi l-a dezbrăcat și pe el. L-a tras spre pat, i-a pus un prezervativ și i-a arătat ce să facă. El era uluit de trupul ei, iar ea era amuzată de fericirea lui. Nu s-a înfuriat când el a terminat imediat – se așteptase –, dar imediat după aceea a început să-i dea lecții.

Se întâlneau aproape în fiecare zi acasă la Etsuko și făceau dragoste de mai multe ori. Etsuko nu era niciodată acolo, iar Solomon îi spunea bunicii că se întâlnește cu prietenii. Se ducea acasă la cină, fiindcă tatăl lui îl aștepta la masă, și Hana mergea să mănânce la restaurantul lui Etsuko.

După ce s-a culcat cu ea, Solomon se simțea altfel. Se simțea mai mare și privea viața mai serios. Era tot un băiat. Știa asta, dar începuse să se întrebe cum ar putea să fie cu ea tot timpul, nu doar după școală și în pauze. Când era la școală, lucra cât putea de mult, ca să se întâlnească apoi cu ea, fără să aibă grija temelor. Tatăl lui se aștepta să ia note mari, iar el era un elev bun. Când nu era cu ea, se întreba ce face când iese în oraș. Adesea se temea să nu o piardă în fața altui băiat, dar ea l-a asigurat că nu are de ce să-și facă griji.

Etsuko și Mozasu nu știau că cei doi fac sex și Hana i-a spus lui Solomon că nici nu trebuie să afle vreodată.

„Sunt iubita ta secretă, iar tu ești iubitul meu secret, nee?” i-a zis ea.

Într-o după-amiază, la vreo patru luni de când erau împreună, Solomon a venit la apartament și a găsit-o pe Hana îmbrăcată într-o lenjerie la culoarea pielii și încălțată cu pantofi cu toc. Arăta ca un model de talie mică dintr-un afiș al revistei *Playboy.*

— Ai vreun ban la tine, Solomon? l-a întrebat.

— Da, desigur. De ce?

— Vreau câțiva bănuți. Trebuie să cumpăr câte ceva ca să te înfierbânt. Cum e asta. E drăguță, *nee*?

Solomon a încercat să o ia în brațe, dar ea a întins delicat

mâna stângă.

— Banii, te rog!

El a scos portofelul și a luat o bancnotă de o mie de yeni.

— Pentru ce-ți trebuie? a întrebat-o.

— Îmi trebuie, pur și simplu. Mai ai și alții?

— Sigur.

Solomon a scos bancnota de urgență, în valoare de cinci mii de yeni, pe care o păstra îndoită într-un buzunăraș pătrat, în spatele fotografiei cu mama lui. Tatăl lui îl sfătuise mereu să aibă bani la el, în caz că intervenea vreo situație importantă.

— Dă-i-i lui Hana-chan, te rog!

Solomon i-a întins banii și fata i-a pus pe masă, alături de bancnota de o mie de yeni.

Apoi s-a îndreptat lent spre etajera pe care Etsuko ținea radioul și a mutat de pe o frecvență pe alta până a găsit o melodie pop care-i plăcea. S-a aplecat și a început să-și legene șoldurile în ritmul muzicii, asigurându-se că el o urmărește. El s-a apropiat de ea, iar ea s-a răsucit și i-a descheiat nasturii de la blugi. Fără o vorbă, l-a împins în fotoliul de alături și s-a așezat în genunchi. Solomon nici nu bănuia ce are de gând să facă.

Fata și-a tras peste umeri bretelele sutienului din mătase și și-a scos sânii pe deasupra cupelor mici, astfel încât el să-i vadă sfârcurile. Solomon a încercat să îi atingă, dar ea l-a lovit ușor. L-a apucat cu mâinile de fund și a început să-l dezmierde cu gura.

Când a terminat, Solomon a observat că Hana plânge.

— Hana-chan, ce s-a întâmplat?

— Du-te acasă, Solomon!

— Poftim?

— Ai terminat.

— Dar am venit să te văd. Ce înseamnă toate astea?

— Întoarce-te acasă, Solomon! Nu ești decât un puști care vrea să se împerecheze. Eu am nevoie de bani, iar aceștia nu sunt de-ajuns. Ce o să mă fac?

— Despre ce vorbești?

— Du-te acasă și fă-ți temele! Du-te să iei masa cu tati și cu buni! Toți sunteți la fel. Eu nu sunt decât o puștoaică ai cărei părinți sunt divorțați. Mă consideri un nimic. Mă consideri o ratată pentru că mama a fost târfa orașului.

— Ce tot spui acolo? De ce ești așa de furioasă pe mine? Eu

nu cred nimic din toate astea, Hana. N-aș putea nicicând să gândesc așa. Poți să vii și tu la noi. Credeam că te duci la restaurantul mamei tale după ce plec eu.

Hana și-a acoperit sânii și s-a retras în baie să își ia halatul. S-a întors îmbrăcată într-un *yukata* roșu. A tăcut, apoi i-a spus să facă rost de mai mulți bani și să revină a doua zi.

— Hana, suntem prieteni, *nee*? Te iubesc. Toți banii mei ți-i pot da ție. Am bani lichizi acasă din cadourile primite de ziua mea, dar mi-i păstrează bunica în biroul ei. Nu-i pot lua pe toți odată. Pentru ce îți trebuie?

— Trebuie să plec, Solomon. Nu pot să mai rămân aici. Trebuie să devin independentă.

— De ce? Nu. Nu poți să pleci.

Zi și noapte se gândise ce să facă astfel încât să poată să locuiască împreună. Erau prea tineri să se căsătorească, dar se gândea că, după ce va termina liceul, își va putea lua o slujbă și astfel să aibă grijă de ea. Avea să o ia de soție. Hana îi spusese cândva că, dacă se va mărita, nu va divorța niciodată, pentru că nu le-ar putea face una ca asta copiilor ei. Ea și frații ei fuseseră tratați mai urât decât niște leproși după plecarea mamei lor, îi povestise ea. Dar tatăl lui Solomon voia ca el să meargă la facultate în America. Însă cum putea să o lase în urmă? se întreba dacă ea va putea veni cu el. Puteau să se căsătorească după ce termina el facultatea.

— Solomon, eu mă duc la Tokyo, să-mi fac o viață adevărată. N-am de gând să rămân în apartamentul ăsta și să aștept să vină un puști de cincisprezece ani ca să mi-o tragă.

— Ce?

— Trebuie să fac ceva cu viața mea. Yokohama e o prostie și mai bine-aș muri decât să mă întorc în Hokkaido.

— Și cum rămâne cu școala pe care ți-a găsit-o mama ta?

— Nu pot să merg la școală. Nu sunt deșteaptă ca tine. Vreau să fac televiziune, ca fetele alea din telenovele, doar că nu știu să joc. Și nici să cânt nu știu. Am o voce îngrozitoare.

— Ai putea să înveți să interpretezi roluri și să cânți. Nu există școli pentru asta? Nu o putem ruga pe mama ta să-ți găsească una?

Chipul Hanei s-a luminat o secundă, apoi a fost din nou umbrit de dezamăgire.

— O să spună că e o prostie. O să refuze să mă ajute. Nu în

privința asta. În plus, nu citesc prea bine și trebuie să știi să citești replicile și să le memorezi. Am văzut un interviu cu o actriță celebră, care zicea că citește mult și memorează replici din greu. Eu nu sunt bună la nimic, în afară de sex. Dar ce-o să fac când n-o să mai fiu la fel de drăguță?

— O să fii mereu drăguță, Hana.

Ea a râs.

— Ba nu, prostuțule. Femeile își pierd repede farmecul. Mama pare bătrână. Ar face bine să-l țină aproape pe tatăl tău. Altul mai bun n-o să mai găsească.

— Nu poți să lucrezi pentru mama ta?

— Nu. Mai degrabă aș muri. Urăsc să-mi simt părul mirosind a sos de soia și a ulei. Este dezgustător. Nu-mi pot imagina cum ar fi să mă plec toată ziua în fața unor clienți leneși și grași, care se plâng pentru orice. Și ea îi urăște pe clienți. E o ipocrită.

— Nu e.

— Nu o cunoști.

Solomon a mângâiat-o pe păr, iar Hana și-a desfăcut halatul și și-a scos chiloțeii.

— Poți să o faci acum? Din nou? l-a întrebat. Am nevoie să o simt în mine, știi? Întotdeauna a doua oară, pentru că durează mai mult.

Solomon a atins-o și a reușit.

∴

În fiecare zi ea îi cerea bani și tot în fiecare zi el îi dădea câte puțin din banii primiți cadou de ziua lui și păstrați în birou, până când nu a mai rămas nimic. Ori de câte ori venea la ea, Hana voia să experimenteze lucruri noi, chiar și când o durea tare, spunându-i că trebuia să devină maestră. Chiar dacă lui nu-i plăcea ceva, ea îl obliga să o facă și să joace anumite roluri. A învățat să scoată anumite sunete și să vorbească la fel ca fetele din filmele porno. La o săptămână după ce a rămas fără bani, Solomon a găsit un bilețel pe care ea i-l strecurase în penar: „Într-o bună zi ai să găsești o fată bună, nu ca mine. Îți promit. Dar a fost amuzant, *nee*? Eu sunt floarea ta murdară, Soro-chan”. În după-amiaza aceea el s-a dus degrabă la apartamentul lui Etsuko și a aflat că Hana plecase. A revăzut-o abia după trei ani, când s-au întâlnit într-un celebru *unagiya*[80] din Tokyo ca să-i

[80] Restaurant japonez, unde se servesc preparate având ca ingredient principal țiparul.

dea un pulover înainte ca el să plece la facultate, la New York.

15.

New York, 1985

— Unde ești? a întrebat Solomon în japoneză. Mama ta nu știe unde te afli. Toată lumea e îngrijorată.

— Nu vreau să vorbesc despre ea, i-a răspuns Hana. Așadar ai prietenă acum?

— Da, i-a răspuns el neatent. Hana, te simți bine? Oricât de mult ar fi băut, vocea ei suna trează.

— Povestește-mi despre ea! E japoneză?

— Nu.

El voia să o țină cât mai mult la telefon. În urmă cu vreo cinci ani, după ce se mutase din apartamentul lui Etsuko, avusese mai multe joburi de animatoare în Tokyo, refuzând să spună unde locuiește. Mama ei nu mai știa ce să facă. Angajase un detectiv particular, dar nu reușise să-i dea de urmă.

— Hana, zi-mi unde ești și te rog să o suni pe mama ta...

— Ia mai taci, studentule, că închid!

— Of, Hana! De ce? a râs el, căci îi era dor până și de firea ei capricioasă. De ce ești atât de dificilă, Hana-chan?

— Dar tu de ce ești atât de departe?

Ea și-a turnat un păhărel de vin și el a auzit lichidul curgând din sticlă în pahar. Era dimineață la Tokyo, iar ea stătea pe podeaua goală a micuțului apartament din Roppongi, pe care îl împărțea cu alte trei animatoare. Două dormeau duse, recuperându-se după ceaiul cu whisky din noaptea precedentă, iar a treia încă nu se întorsese de la o întâlnire.

— Mi-e dor de tine, Solomon. Mi-e dor de vechiul meu prieten. Tu ai fost singurul meu prieten. Știi bine.

— Bei. E totul în regulă?

— Îmi place să beau. Băutura mă face fericită. Mă pricep la băut.

A râs și a înghițit un păhărel cu vin. Voia ca sticla să o țină cât mai mult.

— Mă pricep la băut și la sex. *Soo desu nee*[81].

— Te rog, îmi poți spune unde ești?

— Sunt la Tokyo.

— Lucrezi tot într-un club din Roppongi?

— Da. Dar în altul. Nu știi tu în care.

Fusese concediată cu două săptămâni în urmă, dar știa că poate să găsească alt loc de muncă.

— Sunt o animatoare excelentă.

— Sunt convins că ai putea fi excelentă în orice ți-ai propune.

— Nu ești de acord cu slujba mea, dar nu-mi pasă. Nu sunt prostituată. Servesc băuturi și fac conversație cu niște bărbați incredibil de plictisitori, pe care îi fac să se considere fascinanți.

— Nu am spus că o dezaprob.

— Minți.

— Hana-chan, de ce nu te duci la școală? Cred că ți-ar plăcea la facultate. Ești mai deșteaptă decât majoritatea tinerilor de aici. Ai putea să studiezi în America. Mai întâi înveți engleza și apoi te înscrii la o facultate de aici. Știi bine că mama ta și tatăl meu ți-ar plăti cursurile.

— Ce-ar fi să termin liceul pentru început? a răspuns Hana țâfnoasă. Stai puțin, ești cu prietena ta acum?

— Nu, dar în curând mă întâlnesc cu ea.

— Ba nu. Nu o să vă întâlniți, Solomon. O să stai de vorbă cu mine. Fiindcă tu ești vechiul meu prieten, iar în seara asta vreau să stau de vorbă cu vechiul meu prieten. Poți să anulezi întâlnirea? Te sun eu înapoi.

— Te sun eu. Da, o să anulez și apoi te sun.

— Nu-ți dau numărul meu de telefon. Anulează întâlnirea cu prietena și te sun din nou peste cinci minute.

— Te simți bine, Hana?

— De ce nu-mi spui că și ție ți-e dor de mine, Solomon? Cândva îți lipseam enorm. Îți amintești?

— Da. Îmi amintesc totul.

Când se întâlniseră la prânz, după o despărțire de trei ani, Hana îi oferise drept cadou de absolvire un pulover roșu, din cașmir, de la Burberry. „E frig în Manhattan, *nee*? Puloverul e roșu ca sângele și fierbinte ca dragostea noastră”. Cu toate astea, în timpul mesei, nu se putuse apropia de el. Nici măcar brațul nu i-l atinsese. Mirosea minunat, a iasomie și a lemn de

[81] „Nu-i așa?” – în lb. japoneză în orig.

santal.

— Cum aș putea să te uit? a șoptit Solomon.

Phoebe trebuia să sosească în câteva minute. Avea cheia de la camera lui.

— Așa! Ăsta-i Solomon al meu! Îmi dau seama când tânjești după mine.

Solomon a închis ochii. Hana avea dreptate. Tânjea după ea. Când plecase, durerea lui fusese aproape fizică și nu-și găsea cuvintele să explice plecarea ei. O iubea pe Phoebe, dar nu simțea pentru ea ce simțise pentru Hana.

— Hana-chan, acum trebuie să închid, dar te rog, pot să te sun mai târziu? Îmi dai numărul tău, te rog?

— Nu, Solomon. Nu pot să ți-l dau. O să te sun eu când o să vreau să vorbesc cu tine. Tu nu mă suni. Nimeni nu mă sună.

— Și așa poți pleca oricând ai chef, a adăugat el.

— Da, plec, Solomon, însă tu n-o să te saturi niciodată de mine, pentru că eu n-o să-ți cer nimic. Poate doar astăzi. Vreau să stai de vorbă cu mine ca să adorm. Nu mai pot să dorm, Solomon. Nu știu de ce, dar nu mai pot să dorm. Hana-chan e așa de obosită.

— De ce nu o lași pe mama ta să te ajute? Eu sunt la New York. Și nici măcar nu vrei să-mi dai numărul tău de telefon. Cum aș putea să te ajut…

— Știu, știu. Acum studiezi să devii un om de afaceri de succes! Asta vrea tatăl tău cel bogat, iar Solomon e băiat bun și îl va face mândru pe tatăl lui, patronul de pachinko!

— Hana, ai grijă cu băutura, *nee*? a zis el, încercând să-și păstreze calmul.

Dacă părea iritat, Hana putea să dispară din nou.

Ușa s-a deschis și a intrat Phoebe, mai întâi veselă, apoi nedumerită să-l vadă la telefon. El i-a zâmbit și i-a făcut semn să ia loc lângă el. În cameră nu erau decât un pat îngust și un birou, dar era norocos să aibă un dormitor de o singură persoană. Și-a dus degetul la buze, iar Phoebe l-a întrebat pe mutește dacă ar trebui să plece. El s-a oprit și a clătinat din cap.

— Vrei să anulezi întâlnirea cu prietena ta și să mă ajuți să dorm? l-a întrebat Hana. Dacă ai fi aici, mi-ai trage-o și apoi aș adormi în brațele tale. Nu am avut niciodată ocazia să dormim în același pat, fiindcă pe-atunci erai doar un băiețaș. Acum ai douăzeci de ani. Vreau să-ți dezmierd penisul cu gura.

— Ce vrei de la mine, Hana? Cu ce te pot ajuta?

— So-lo-mon-Ul-tra-man. Ar trebui să cânți. Ar trebui să cânți cu mine. Știi tu, cântecul despre soare. Îmi place cântecelul ăla pentru copii despre soare.

— Îți cânt dacă-mi dai numărul tău de telefon.

— Va trebui să-mi promiți că nu i-l dai mamei.

— Bine. Spune-mi-l!

Solomon și-a notat numărul pe clapeta manualului de macroeconomie.

— Trebuie să închid puțin și te sun înapoi în câteva clipe, bine?

— Bine, a zis ea cu glas pierit.

Terminase deja a doua sticlă. Era trează, dar se simțea greoaie, de parcă membrele i se înmuiaseră de tot.

— Închid acum. Sună-mă! Vreau să te aud cântând.

După ce Solomon a închis, Phoebe l-a întrebat:

— Hei, ce se întâmplă?

— Un moment! Doar un moment și apoi îți explic.

L-a sunat pe tatăl lui, care a răspuns imediat.

— Papa, ăsta e numărul de telefon al Hanei. Cred că e foarte bolnavă. Poți să descoperi unde se află cu ajutorul numărului de telefon? Le poți cere ajutorul lui Haruki sau detectivului lui Etsuko? Acum închid. Trebuie să o sun înapoi. Pare beată sau drogată.

Solomon a format numărul. Era telefonul unui restaurant chinezesc din Roppongi.

∴

Phoebe și-a scos paltonul, s-a dezbrăcat și s-a băgat în pat. Părul i se revărsa în jurul claviculei palide.

— Cine era?

— Hana. Fiica mamei mele vitrege.

— Asta înseamnă că e sora ta vitregă? Prostituata?

— Nu e prostituată. E animatoare.

— Animatoarele fac sex pe bani, nu?

— Nu. Nu întotdeauna. Uneori. Depinde.

— Ei bine, e o diferență majoră! Încă o dată m-ai lămurit cu privire la cele mai delicate aspecte ale culturii japoneze. Îți mulțumesc!

Telefonul a sunat, iar Solomon s-a grăbit să răspundă. De data asta era Etsuko.

— Solomon! Numărul era de la un restaurant chinezesc.

— Da, îmi pare rău. Dar chiar am vorbit cu ea, Etsuko. Era foarte beată. A zis că lucrează într-un alt club. Fosta ei mama-san nu ți-a spus unde se află acum?

— N-am reușit să aflăm nimic. A fost concediată de alte două localuri. De câte ori îi dăm de urmă, patronii o concediază pentru că bea prea mult.

— Dacă aflu ceva, vă dau de știre imediat, bine?

— E noapte acolo acum, *nee*?

— *Hai.* Hana mi-a zis că nu poate să doarmă. Mă tem că bea și se droghează. Am auzit că asta fac fetele în cluburi.

— Ar trebui să te culci, Solomon. Mozasu mi-a spus că te descurci bine la școală. Suntem mândri de tine, i-a zis ea. Noapte bună, Solomon-chan!

∴

Phoebe i-a zâmbit.

— Așadar ți-ai pierdut virginitatea cu sora vitregă prostituată, care acum a dat de belea.

— Câtă compasiune din partea ta!

— Mă consider chiar generoasă și tolerantă câtă vreme nu mă supăr că te sună fosta iubită, beată și, pe deasupra, târfă de profesie. De asemenea, sunt conștientă de valoarea mea sau, mai bine zis, sunt încrezătoare în relația noastră sau poate doar inconștientă că o să mă rănești, întorcându-te la demoazela ta țicnită, pe care știu că îți dorești să o salvezi.

— Nu am cum să o salvez.

— Tocmai ai încercat și ai eșuat, fiindcă ea nu vrea să o ajuți. Ea își dorește să moară.

— Poftim?

— Da, Solomon. Tânăra asta vrea să moară, i-a zis Phoebe, apoi i-a îndepărtat zulufii de pe frunte, l-a privit cu blândețe și l-a sărutat pe gură. În lume există o mulțime de tinere tulburate. Nu le putem salva pe toate.

Hana nu l-a mai sunat. Câteva luni mai târziu, Etsuko a aflat că lucra într-un *toruko-buro* din Kabukicho, unde era plătită ca să îmbăieze bărbați. Detectivul i-a spus la ce oră ieșea din schimb, așa că Etsuko a așteptat-o în fața clădirii. Au ieșit câteva fete, iar Hana a plecat ultima. Lui Etsuko nu-i venea să creadă cât îmbătrânise. Detectivul îi explicase că s-ar putea să nu o mai recunoască, fiindcă arăta mult mai mare. Avea fața

uscată și plină de riduri. Nu era machiată, iar hainele-i erau murdare.

— Hana! a strigat-o Etsuko.

Când a văzut-o, fata a apucat-o în cealaltă direcție.

— Lasă-mă-n pace!

— Hana! Te rog, Hana!

— Pleacă!

— Hana, putem să dăm totul uitării. Să o luăm de la capăt. Nu ar fi trebuit să te forțez să te duci la școală, îmi pare atât de rău.

— Nu.

— Nu e nevoie să muncești aici. Am bani.

— Nu vreau banii tăi. Nu vreau banii bărbatului ăluia de la pachinko. Pot să-mi câștig singură existența.

— Unde locuiești? Mergem la tine acasă să stăm de vorbă?

— Nu.

— Nu am de gând să plec.

— Ba da. O să pleci! Ești o egoistă!

Etsuko rămăsese acolo, gândindu-se că, dacă putea pur și simplu să o asculte și să sufere, atunci poate că avea să reușească să-și salveze fiica.

— Sunt îngrozitoare. *Soo desu.* Iartă-mă, Hana! Orice, numai asta nu.

Hana și-a dat jos de pe umăr geanta mare, din pânză și cele două sticle de vin înfășurate în prosop au scos un clinchet înfundat când a atins trotuarul. A început să plângă, cu brațele atârnându-i pe lângă corp, iar Etsuko a îngenuncheat și a cuprins genunchii fiicei ei, refuzând să-i dea drumul.

16.

Tokyo, 1989

Solomon era fericit că se întorsese acasă. Slujba de la Travis Brothers se dovedise mai bună decât sperase. Salariul era mai mare decât merita, ținând cont că de-abia trecuse un an de când absolvise facultatea și se bucura de numeroasele beneficii ale angajatului expatriat decât ale unui localnic. Angajații de la Resurse Umane ai firmei Travis i-au pus la dispoziție un broker

care i-a găsit o garsonieră decentă în Minami-Azabu, care lui Phoebe nu i se părea tocmai îngrozitoare. În calitate de angajator, corporația Travis i-a girat contractul de închiriere, fiindcă, din punct de vedere legal, el era străin în Japonia. Solomon, care crescuse în casa tatălui lui din Yokohama, nu mai închiriase niciodată un apartament. De obicei, chiriașilor non-japonezi li se cerea să aibă un girant, ceea ce o înfuriase pe Phoebe, desigur.

La insistențele lui, ea s-a hotărât să meargă cu el la Tokyo. Aveau de gând să se căsătorească, iar primul pas era să se mute în Japonia. Acum, că se afla aici, îi părea rău pentru ea. El s-a angajat la o filială japoneză a unei bănci de investiții britanice, prin urmare lucra cu englezi, americani, austrieci, neozeelandezi și ocazional cu sud-africani, pe lângă localnicii care studiaseră în Occident și care erau mai deschiși decât japonezii. În calitate de japonez-coreean educat în Statele Unite, Solomon era deopotrivă localnic și străin, care se bucura de cunoștințele unei persoane native și de privilegiile financiare ale unui expatriat. Phoebe însă nu se bucura de statutul și de privilegiile lui. În schimb, își petrecea zilele acasă, citind sau hoinărind prin Tokyo, neînțelegând de ce se afla acolo, din moment ce Solomon era rareori acasă. Îi era imposibil să primească o viză de muncă, pentru că nu erau căsătoriți. Se gândea să predea limba engleză, dar nu știa cum să obțină un post de profesor. Uneori, când un japonez îi punea o întrebare nevinovată, de pildă dacă e sud-coreeancă, Phoebe avea reacții exagerate.

— În America nu există diferențe de genul *Kankokujin* și *Chosenjin*[82]. De ce naiba aș fi sud-coreean sau nord-coreean? N-are nicio noimă! Eu m-am născut în Seattle și părinții mei s-au mutat în Statele Unite pe vremea când nu exista decât o singură Coree, strigase ea, amintindu-și câteva anecdote despre niște bigoți. De ce mai face Japonia deosebirea între cele două țări în privința rezidenților coreeni care se află aici de patru generații? Tu te-ai născut aici. Nu ești străin! E nebunie curată! Tatăl tău s-a născut aici. De ce aveți amândoi pașapoarte sud-coreene? E bizar.

Știa la fel de bine ca el că, atunci când peninsula fusese

[82] *Konkokujin* – coreean; *Chosenjin* – coreean rezident în Japonia sau descendent al unei asemenea familii – în lb. japoneză în orig.

împărțită, coreenii din Japonia sfârșiseră prin a alege de partea cui sunt, adesea influențându-și astfel statutul de rezident. Era încă dificil ca un coreean să devină cetățean japonez și mulți considerau rușinos ca un coreean să încerce să devină cetățean al unei țări care până atunci îl asuprise. Când le-a povestit prietenilor ei din New York despre această anomalie bizară, de natură istorică și despre prejudecățile etnice generalizate, aceștia au fost sceptici la gândul că japonezii prietenoși și manierați pe care-i cunoșteau ar putea să o considere o infractoare, o leneșă, o persoană murdară sau agresivă – cum erau considerați coreenii în Japonia. „Ei bine, se știe că japonezii și coreenii nu se înțeleg”, spuneau prietenii ei candid, de parcă toate lucrurile ar fi egale. În curând, Phoebe a încetat să mai stea de vorbă cu prietenii ei de acasă.

Lui Solomon i se părea ciudat că ea se înfuriase atât de tare în privința istoriei coreenilor din Japonia. După trei luni petrecute la Tokyo, timp în care citise câteva cărți de istorie, ajunsese la concluzia că japonezii nu aveau să se schimbe niciodată. „Guvernul refuză în continuare să-și recunoască crimele de război!” În mod curios, în aceste conversații, Solomon se trezise că le ține partea japonezilor.

Au hotărât să viziteze împreună orașul Seul timp de o săptămână, după un sezon încărcat, când activitatea încetinea. Solomon spera că Seul va fi un teritoriu neutru pentru ei – un loc în care să se simtă normal, din moment ce amândoi erau imigranți coreeni, de un fel sau altul. În plus, faptul că ea vorbea foarte bine coreeana era un avantaj. Coreeana lui era cel puțin jalnică. Vizitase Coreea de Sud de câteva ori cu tatăl lui și acolo toată lumea îi tratase de parcă erau japonezi. Nu se simțiseră deloc ca acasă. Și totuși, vizita fusese grozavă. După o vreme, le fusese mai ușor să facă pe turiștii japonezi veniți să savureze un grătar bun decât să încerce să le explice coreenilor ipocriți, care se băteau cu pumnul în piept, de ce limba lor maternă era japoneza.

Solomon o iubea pe Phoebe. Erau împreună din anul doi de facultate. Nu-și putea imagina viața fără ea, și totuși, văzând că nu se simte bine aici, a început să-și dea seama cât erau de diferiți. Amândoi erau de origine coreeană și crescuseră în străinătate, dar nu semănau deloc. Acasă, în Japonia, aceste diferențe păreau încă și mai pronunțate. Nu mai făcuseră sex de

două săptămâni. Așa avea să fie după ce se vor căsători? Sau poate mai rău? se întreba Solomon în timp ce se îndrepta spre o partidă de poker.

Era a patra seară de poker cu colegii de la serviciu. Solomon și încă un tânăr asociat, Louis, un *hapa*[83] de la M&A din Paris, fuseseră invitați să participe. Ceilalți jucători erau directori generali și directori executivi. Jucătorii se mai schimbau, dar de obicei erau șase sau șapte. Și niciodată fete. Solomon era un excelent jucător de poker. Prima partidă fusese ușoară și o terminase pe o poziție neutră. La a doua, când deja se simțea mai în largul lui, a ieșit al doilea, iar după al treilea joc a câștigat o mână de 350.000 de yeni. Ceilalți erau furioși, dar el și-a zis că merită să le demonstreze că, dacă vrea, poate să câștige.

În această seară plănuia să-și plătească puțin din datorii. Colegii lui erau băieți buni și nicidecum niște ratați. Solomon spera să mai joace și altă dată cu ei. Fără îndoială îl invitaseră crezându-l un novice. Nu știau că absolvise economia la Universitatea Columbia și că avea experiență la poker și biliard.

Jucau Anaconda, cunoscut și ca „Pasează gunoiul”, fiindcă trebuie să scapi de cărțile nefolositoare, pasându-le colegului din stânga ta – mai întâi trei cărți, apoi două și în final una, pariind în tot acest timp. Chiar și un prost ar fi putut să câștige un asemenea joc, pentru că era vorba de noroc, dar lui Solomon îi plăcea cel mai mult partea cu pariul. Îi plăcea să îi urmărească pe ceilalți pariind sau ieșind.

Jucătorii se întâlneau în subsolul amenajat al unui *izakaya* fără pretenții din Roppongi. Proprietarul era prieten cu Kasu-san, șeful lui Solomon și cel mai în vârstă director al companiei Travis. Acesta le punea încăperea la dispoziție o dată pe lună, câtă vreme beau suficient și comandau mâncare din belșug. În fiecare lună, unul dintre băieți era gazdă și plătea consumația. La început, directorul general și-a zis că nu e corect să-și lase asociații să plătească, din moment ce ei câștigau mai puțin, dar, după ce Solomon a câștigat a treia partidă, cei mai mulți dintre ei au spus „Puștiul poate acum să ne ofere o cină”. Așa că, de data asta, Solomon făcea cinste.

Erau șase jucători, prin urmare miza era 300.000 de yeni. La a treia mână, Solomon a jucat precaut: nu a câștigat nimic, dar

[83] Termen de proveniență hawaiiană, care denumește o persoană de origine mixtă, de obicei asiatică și altă rasă.

nici nu a pierdut nimic.

— Hei, Solly, ce se întâmplă? l-a întrebat Kazu. Te-a părăsit norocul, amice?

Șeful lui, Kazu, era cetățean japonez și studiase în California și Texas și, în ciuda costumelor făcute la comandă și a elegantului dialect de Tokyo, imita accentul prostesc al studenților americani. Arborele genealogic al familiei conținea o suită de duci și de conți, care după război fuseseră deposedați de titlurile lor nobiliare, iar pe linie maternă era înrudit cu anumite familii de shoguni. La Travis, Kazu aducea o grămadă de bani. Cinci sau șase dintre cele mai importante tranzacții bancare ce avuseseră loc anul trecut i se datorau. Tot el îl introdusese pe Solomon în joc. Tovarășii lui mai în vârstă erau nemulțumiți că pierd în fața unui puști, dar Kazu i-a făcut să tacă, spunându-le că puțină competiție nu strică nimănui.

Lui Solomon îi plăcea de șeful lui. Tuturor le plăcea. Era norocos să se numere printre băieții lui Kazu și să fie invitat să participe la celebrele lor partide de poker lunare. În echipa lui Kazu erau indivizi care lucrau la Travis de zece ani, dar nu fuseseră invitați niciodată. Când Phoebe a afirmat că japonezii sunt rasiști, Solomon i-a dat exemplu pe Etsuko și pe Kazu, argumentând contrariul. Etsuko era exemplul evident de japonez bun la suflet și deloc rasist, dar Phoebe abia o înțelegea, fiindcă vorbea o engleză foarte stricată. Kazu era japonez și fusese mult mai bun cu Solomon decât majoritatea coreenilor din Japonia, care-l priviseră când și când suspicioși drept fiul unui bogătaș sau colegul care le făcea competiție la școală. Da, unii japonezi îi considerau pe coreeni niște scursuri, dar coreenii chiar erau niște gunoaie, i-a spus el lui Phoebe. Așa cum erau și unii dintre japonezi. Nu era nevoie să reînvie trecutul. Spera că ea va trece în cele din urmă peste asta.

Era momentul să decarteze, să ia cărți noi și să parieze. Solomon a dat jos un nouă de romb inutil și un doi de inimă roșie, apoi a luat un valet și un treiar de care avea nevoie ca să facă un full. Norocul nu-l părăsise nicio secundă. Ori de câte ori juca poker, se simțea puternic și liniștit, de parcă nu putea să piardă. Se întreba dacă se simte astfel pentru că nu ducea grija banilor. Îi plăcea să se afle la masa de joc. Îi plăceau discuțiile prostești dintre bărbați. Cu această mână, avea șanse mari să câștige potul, care depășea ușor o sută de mii de yeni. Solomon

a pariat treizeci de mii. Louis și Yamada-san, austriacul japonez, s-au aruncat, lăsându-i pe Solomon, Ono, Giancarlo și Kazu. Chipul lui Ono era inexpresiv, iar Giancarlo se scărpina la ureche.

Ono a pariat alți douăzeci de mii și imediat Kazu și Giancarlo s-au aruncat și ei.

— Sunteți doi tâmpiți! a exclamat Giancarlo râzând, apoi a sorbit prelung din paharul cu whisky. Mai sunt bucăți din alea de pui pe băț?

— *Yakitori,* l-a corectat Kazu. Trăiești în Japonia, omule! Învață și tu cum se numește puiul pe băț!

Giancarlo i-a arătat degetul mijlociu, zâmbind și arătându-și dinții egali.

Kazu i-a făcut semn chelnerului și a comandat pentru toată lumea.

Era momentul să-și prezinte cărțile. Ono avea două perechi. Așadar jucase la cacealma.

Solomon și-a răsfirat cărțile.

— Nemernicule! a exclamat Ono.

— Îmi pare rău, domnule, a zis Solomon, trăgând banii spre el cu un gest relaxat și obișnuit.

— Să nu-ți ceri niciodată iertare când câștigi, Solly! l-a sfătuit Kazu.

— N-ar strica, totuși, să-și ceară scuze că mi-a luat banii, a replicat Giancarlo, iar ceilalți au râs.

— Abia aștept să ajungi în subordinea mea să-ți trasez niște sarcini. O să faci audit tot weekendul și o să mă asigur că o să lucrezi numai cu urâte, l-a prevenit Ono.

Tipul avea doctoratul în economie la MIT și era la a patra căsnicie. Fiecare nouă soție era și mai frumoasă decât cea dinainte. În calitate de bancher cu experiență în timpul boom-ului din Japonia, făcuse o avere obscenă, și totuși continua să lucreze. Afirma că munca susținută are un scop simplu: sexul cu femei frumoase merita orice.

— O să găsesc cea mai proastă afacere, în care să trebuiască să depui maximum de efort. Și totul, special pentru tine, micul meu prieten! l-a avertizat Ono, frecându-și palmele.

— E mai înalt decât tine, i-a atras atenția Giancarlo.

— Poziția e mai importantă decât înălțimea, a răspuns Ono.

— *Gomen nasai*[84], Ono-san, *gomen nasai,* a zis Solomon, făcând o plecăciune teatrală.[85]

— Nu te-ngrijora, Solly! l-a liniștit Kazu. Ono are o inimă de aur.

— Nu-i adevărat. O să-i port pică și o să mă răzbun la momentul oportun, l-a contrazis Ono.

Solomon a ridicat din sprâncene și s-a cutremurat.

— Nu-s decât un băiețel, domnule, a stăruit el. Fie-vă milă! a adăugat și a început să aranjeze banii în teancuri în fața lui. Un băiat bogat, care merită puțină milă.

— Am auzit că ești putred de bogat, a intervenit Giancarlo. Tatăl tău e patron de pachinko, nu?

Solomon a încuviințat din cap, neștiind sigur de unde aflase.

— Cândva mă vedeam cu o *hapa* japoneză foarte sexy, care juca mult la pachinko. Era un viciu scump pentru mine. Chestii pe care tu știi să le joci. Trebuie să fie sângele acela coreean deștept, a zis Giancarlo. Fata aia vorbea întruna despre coreenii descurcăreți și isteți care au toate sălile de jocuri și care-i prostesc pe japonezi, dar, băiete, făcea niște mișcări de-a dreptul înnebunitoare cu țâțele când…

— Imposibil! a exclamat Kazu. Tu n-ai avut niciodată o întâlnire cu o tipă foarte sexy.

— Da, m-ai prins, *sensei.* M-am văzut, în schimb, cu nevastă-ta, care nu e prea sexy. În realitate, e o mare…

Kazu a râs.

— Hei, ce-ați zice să jucăm niște poker? le-a propus el, turnând suc în whisky și modificându-i culoarea. Solly a câștigat cinstit.

— Dar n-am spus nimic rău. Era un compliment. Coreenii de aici sunt deștepți și bogați. Ca tânărul nostru Solomon. Doar nu l-am făcut pe el *yakuza*! N-o să mă omori acum, nu, Solly? l-a întrebat Giancarlo.

Solomon a schițat un zâmbet. Nu era prima oară când auzea așa ceva, dar de mult nu mai adusese cineva vorba despre tatăl lui. În America, lumea nici nu știa ce înseamnă „pachinko”. Tatăl lui fusese convins că într-o bancă occidentală va avea parte de mai multă toleranță și îl încurajase să accepte această slujbă. Giancarlo nu spunea nimic altceva decât ce credeau sau

[84] „Îmi pare rău“ - în lb. japoneză în orig.

[85] „Îmi pare rău“ - în lb. japoneză în orig.

șușoteau japonezii din clasa de mijloc. Dar era ciudat să audă o astfel de opinie din gura unui italian care locuia în Japonia de douăzeci de ani.

Louis a tăiat cărțile și Kazu le-a amestecat și le-a împărțit tovarășilor lui un nou rând.

Solomon avea trei regi, dar i-a decartat unul câte unul în trei runde consecutive, apoi s-a aruncat, pierzând aproape zece mii de yeni. La sfârșitul serii, a plătit cheltuiala. Kazu i-a spus că vrea să stea de vorbă cu el, așa că au ieșit împreună în stradă să ia un taxi.

17.

— Ai pierdut intenționat. Tu ai dat jos cei trei regi, i-a spus Kazu lui Solomon.

Se aflau în fața clădirii *izakaya.* Kazu și-a aprins un Marlboro Lights.

Solomon a ridicat din umeri.

— A fost o prostie. Giancarlo e antisocial. Se numără printre acei indivizi caucazieni care trebuie să trăiască în Asia pentru că cei din țara lui nu-l acceptă. E în Japonia de atâta vreme, încât atunci când japonezii i se bagă pe sub piele se crede de-a dreptul special. Ce iluzie! Acestea fiind spuse, la urma urmei nu e un om rău. E eficient. Rezolvă toate rahaturile. Probabil ți-ai dat seama până acum că aici oamenii, chiar și străinii, spun cele mai mari tâmpenii despre coreeni, dar nu trebuie să-i iei în seamă. Când eram în Statele Unite, lumea zicea tot felul de porcării despre asiatici, de exemplu că toți vorbim chinezește și că mâncăm sushi la micul dejun. Când trebuia să predea istoria Statelor Unite, omiteau lagărele de concentrare și Hiroshima. Ca și cum n-ar fi fost, nu?

— Nu mă ating pe mine lucrurile astea, a răspuns Solomon, căutând din priviri un taxi pe străzile întunecate, căci trenurile nu mai funcționau de o jumătate de oră. Sunt bine.

— În regulă, durule! a zis Kazu. Știi, succesul se plătește.

— Ce?

— Dacă te descurci bine la toate, trebuie să plătești pentru toți cei care nu prea s-au descurcat. Pe de altă parte, dacă nu te

descurci, viața te face să plătești oricum o taxă pe mizerie. Fiecare plătește câte ceva.

Kazu l-a privit calm.

— Desigur, cea mai rea dintre toate e taxa pe mediocritate. E foarte nesuferită, a zis Kazu, aruncând țigara și încrucișându-și brațele la piept. Fii atent: Cei care plătesc taxa pe mizerie sunt în majoritate persoane care s-au născut în locul și la momentul nepotrivit și a căror existență atârnă de un fir de ață. Ei nici măcar nu știu care sunt nenorocitele de reguli ale vieții. Nici măcar nu poți să te înfurii pe ei când pierd. Viața își tot bate joc de amărâții ăștia.

Kazu s-a încruntat resemnat, parcă ușor îngrijorat de nedreptățile vieții. A tras aer adânc în piept și a continuat:

— Așadar, ratații ăia trebuie să escaladeze Everestul ca să iasă din iadul în care se află și poate că unul sau doi din cinci sute de mii reușesc să scape, dar restul vor plăti toată viața taxa pe mizerie, după care vor muri. Dacă Dumnezeu există și dacă e corect, atunci normal ar fi ca în viața de apoi acei indivizi să aibă parte de o situație mai bună.

Solomon a încuviințat din cap, neînțelegând încotro se îndrepta discuția lor.

Privirea lui Kazu a rămas neschimbată.

— Dar toți cei sănătoși, din clasa mijlocie, care se tem și de umbra lor, ei bine, aceștia plătesc regulat taxa pe mediocritate, în rate trimestriale, cu dobândă. Asta se întâmplă dacă mergi la sigur, prietene. Așa că, dac-aș fi în locul tău, n-aș renunța la niciun joc. Aș folosi fiecare avantaj. I-aș bate măr pe toți. Nu mi-ar fi milă de niciun prost și cu atât mai puțin de cei care nu merită. I-aș face pe cei slabi să plângă.

— Așadar, taxa pe succes vine din invidie, iar cea pe mizerie, din exploatare. În regulă, a dat din cap Solomon, care parcă începea să priceapă. Și taxa pe mediocritate ce e? Cum poți să greșești dacă…

— Bună întrebare, tinere Jedi! Taxa pe mediocritate e fixată de tine și de toți cei care știu că ești slab. E o taxă mai mare decât crezi.

Solomon nu se gândise la asta până acum. Nu că s-ar fi considerat special, dar nici mediocru nu se crezuse. Deși nu recunoștea nici măcar în sinea lui, era mânat de dorința de a se dovedi bun în tot ce face.

— Un lucru trebuie să înțelegi, Jedi: nu e nimic mai rău decât să știi că ești la fel ca toți ceilalți. Ce existență inutilă și gălăgioasă! Iar în această țară minunată numită Japonia – locul de baștină al tuturor strămoșilor mei minunați, fiecare vrea să fie ca toți ceilalți. De aceea e un loc atât de bun în care să-ți duci existența, dar este totodată și un sat al dinozaurilor. E pe cale de dispariție, amice. Ia-ți părticica și investește-ți comoara în altă parte! Ești tânăr. Cineva ar trebui să-ți spună adevărul despre această țară. Japonia nu e pe ducă pentru că a pierdut războiul sau a făcut lucruri rele. Japonia e pe ducă tocmai pentru că nu mai e război, iar pe timp de pace toată lumea se mulțumește să rămână mediocră și se teme ca nu cumva să fie altfel. Un alt aspect este că cei din elita japoneză își doresc cu ardoare să fie englezi sau albi. E o dorință patetică și iluzorie, care suscită o cu totul altă discuție.

Solomon se gândea că o parte din spusele lui erau reale. Într-adevăr, toți japonezii get-beget pe care-i cunoștea îl considerau membru al clasei de mijloc, deși nu era. La liceu, copiii bogați, ai căror tați dețineau mai multe cluburi cu terenuri de sport la țară, se considerau burghezi. Aparent, unchiul Noa, pe care nu-l întâlnise niciodată, se sinucisese pentru că voia să fie un simplu japonez.

Un taxi liber s-a apropiat, dar Solomon nu l-a observat și Kazu a zâmbit.

— Așa că da, idioții vor afla de tine și că tatăl tău deține afaceri în domeniul pachinko. Și cum află lumea astfel de lucruri?

— Eu nu vorbesc niciodată despre asta.

— Toată lumea știe, Solomon. În Japonia ești fie un coreean bogat, fie unul sărac, iar, dacă ești bogat, undeva în umbra ta trebuie să se afle o sală de pachinko.

— Tatăl meu e un om minunat. E incredibil de cinstit.

— Sunt convins că așa e, i-a zis Kazu, înfruntându-l cu privirea, cu brațele în continuare încrucișate la piept.

Solomon a ezitat, dar într-un final a zis:

— Nu e gangster. Nu face fapte rele. E un om de afaceri ca toți ceilalți. Își plătește taxele și face totul ca la carte. Sunt câțiva indivizi dubioși în afacere, dar tata este incredibil de minuțios și de onest. Are doar trei saloane. Nu e ca și cum…

Kazu a dat din cap liniștitor.

— Tata nu a luat niciodată ceva ce nu-i aparținea. Nici măcar nu-i pasă de bani. Dă atâția de pomană...

Etsuko îi spusese că Mozasu le plătea cheltuielile la sanatoriu câtorva dintre angajații lui.

— Solly, Solly. Nu, băiete, nu e nevoie să dai explicații. Nu e ca și cum coreenii ar fi avut prea multe șanse să obțină un job de rând. Sunt convins că a ales pachinko pentru că nu a avut altă soluție. Probabil că e un om de afaceri excelent. Crezi că talentul tău la poker vine din neant? Să zicem că tatăl tău ar fi putut să lucreze pentru Fuji sau pentru Sony, dar ei n-ar fi angajat un coreean, nu? Și mă îndoiesc că te-ar angaja pe tine acum, domnule Universitate Columbia. În multe locuri din Japonia coreenii nu sunt încă angajați pe posturi de profesor, de polițist sau de asistent medical. În Tokyo, nici măcar nu poți să închiriezi un apartament, deși câștigi bine. Suntem în 1989! Oricum, poți să te arăți politicos, dar e o prostie. Sunt japonez, dar nu sunt prost. Am trăit multă vreme în America și în Europa. E o nebunie ce le-au făcut japonezii coreenilor și chinezilor care s-au născut aici. E curată nebunie. Ar trebui să faceți revoluție. Voi nu protestați îndeajuns. Tu și tatăl tău v-ați născut aici, nu?

Solomon a dat din cap că da, neînțelegând de ce se agita Kazu atât de tare.

— Chiar dacă tatăl tău ar fi un ucigaș plătit, tot nu mi-ar păsa. Și nici nu l-aș turna la poliție.

— Dar nu este.

— Nu, puștiule, sigur că nu este, l-a liniștit Kazu zâmbind. Du-te acasă la prietena ta! Am auzit că e tare arătoasă și deșteaptă. Asta-i bine. Fiindcă, în cele din urmă, istețimea contează mai mult decât crezi, a zis el râzând.

Kazu a chemat un taxi și l-a îndemnat pe Solomon să intre el primul. Toată lumea spunea că nu e un șef obișnuit și chiar așa era.

∴

O săptămână mai târziu, l-a introdus pe Solomon în noua afacere cu imobiliare, el devenind cel mai tânăr din echipă. Era tranzacția la care râvneau toți colegii de birou. Unul dintre clienții cu greutate ai companiei Travis voia să cumpere pământ în Yokohama, pe care să-și construiască terenuri de golf de talie mondială. Aproape toate detaliile fuseseră puse la punct. Trebuia să mai obțină semnăturile a trei proprietari. Cu doi

dintre ei, misiunea nu era imposibilă, ci doar scumpă, însă al treilea le dădea bătaie de cap – era o femeie în vârstă, pe care nu o interesau banii, așa că nu putea fi cumpărată. Lotul ei de pământ se afla acolo unde ar fi trebuit făcută a unsprezecea gaură. La ședința de dimineață, în prezența clientului, cei doi directori financiari au susținut o prezentare convingătoare despre modalitățile cele mai benefice de structurare a ipotecii, iar Solomon și-a luat atent notițe. Chiar înainte de încheierea ședinței, Kazu a menționat în treacăt că bătrâna îngreuna în continuare desfășurarea procesului. Clientul i-a zâmbit și a zis:

— Sunt sigur că veți găsi o cale de rezolvare a situației. Avem încredere în dumneavoastră.

Kazu i-a zâmbit politicos.

Clientul a plecat repede și imediat după aceea toți ceilalți s-au împrăștiat din sala de conferințe. Kazu l-a oprit pe Solomon înainte să se întoarcă la birou.

— Ce faci la prânz, Solly?

— Voiam să-mi iau ceva de jos. De ce? Ce s-a întâmplat?

— Hai să facem o plimbare cu mașina!

∴

Șoferul i-a condus până la proprietatea bătrânei din Yokohama. Clădirea cenușie, din beton era într-o stare bunicică, iar curtea din față era bine întreținută. Nu părea să fie nimeni acasă. Un pin bătrân arunca umbre triunghiulare pe fațada structurii pătrate, iar din spatele casei se auzea susurul unui pârâiaș. Clădirea era o fostă vopsitorie, care devenise acum locuința femeii. Copiii ei muriseră și nu se știa să mai aibă alți moștenitori.

— Așadar cum convingi un om refractar să facă ce vrei tu? l-a întrebat Kazu.

— Nu știu, a răspuns Solomon.

Își imaginase că această ieșire reprezenta pentru Kazu o muncă de teren și că șeful lui își dorea compania lui. Rareori mergea undeva singur.

Mașina era parcată pe strada lată și prăfuită, vizavi de proprietatea bătrânei. Dacă ar fi fost acasă, ar fi observat autoturismul negru, de oraș, oprit la nici zece metri de locuința ei. Dar nimeni nu a ieșit și nici înăuntru nu se zărea nicio mișcare.

Kazu s-a uitat lung spre casă.

— Așadar aici locuiește Sonoko Matsuda. Clientul e încrezător că voi reuși să o conving pe Matsuda-san să vândă.

— Și reușești? l-a întrebat Solomon.

— Cred că da, însă nu știu exact cum, a răspuns Kazu.

— Poate pare o prostie, dar cum o vei convinge să semneze, dacă nu ai o strategie? a reluat Solomon.

— Îmi pun o dorință, Solly. Îmi pun o dorință. Uneori așa începe totul.

Kazu i-a cerut șoferului să-i ducă la un restaurant *unagi,* aflat nu departe.

18.

Yokohama, 1989

Duminică dimineața, după slujba de la biserică, Solomon și Phoebe au luat trenul spre Yokohama, unde aveau să ia masa de prânz cu familia lui.

Ca de obicei, ușa de la intrare era închisă, dar nu încuiată, așa că au intrat. Locuința fusese renovată recent de un designer, prieten de-ai lui Etsuko, și era de nerecunoscut. În copilăria lui Solomon, casa fusese plină de mobilă întunecată, în stil american. Designerul renunțase la majoritatea pereților interiori originali și îndepărtase gemulețele din spate, înlocuindu-le cu altele mari, din sticlă groasă. Acum puteai să vezi din fața casei grădina pietruită. Mobilă în culori pale, podele albe, din lemn de stejar și lămpi din hârtie umpleau zona din jurul sobei cu lemne, lăsând astfel neatins salonul pătrat și spațios și conferindu-i luminozitate. În celălalt colț trona o vază enormă, din ceramică verde-pal, în care se aflau crengi înalte de forsiția, înflorite. Casa arăta ca un măreț templu budist.

Mozasu a ieșit din bârlogul lui ca să-i întâmpine.

— Ați sosit! i-a zis el lui Phoebe în coreeană.

Când ea se afla cu ai lui Solomon, se vorbea în trei limbi. Phoebe discuta în coreeană cu persoanele mai în vârstă, iar cu Solomon, în engleză, în vreme ce Solomon li se adresa părinților mai mereu în japoneză și ei în engleză. Cum fiecare traducea câte o parte din conversație, reușeau să se înțeleagă cumva.

Mozasu a deschis dulapul de încălțăminte de lângă ușă și le-a oferit niște papuci de casă.

— Mama și mătușa au gătit toată săptămâna. Sper că vă e foame.

— Miroase delicios! a exclamat Phoebe. Toată lumea e la bucătărie? a întrebat musafira, netezindu-și fusta bleumarin, plisată.

— Da. Adică nu, scuze. Etsuko nu a putut fi aici astăzi. Îi pare rău că nu vă poate vedea. M-a rugat să îmi cer scuze în numele ei.

Phoebe a dat din cap înțelegător, aruncând o privire scurtă spre Solomon. Părea nepoliticos din partea ei să întrebe unde e Etsuko, totuși nu înțelegea de ce nu o face Solomon. Era curioasă cu privire la Etsuko. Era singura persoană cu care putea să vorbească direct, fiindcă niciuna dintre femei nu vorbea limba celeilalte. În plus, voia să o cunoască pe Hana, care nu se afla niciodată prin preajmă.

Solomon a luat-o de mână și a condus-o în bucătărie. Când era cu familia, se simțea mai mic decât de obicei, aproape aiurit. Aroma mâncărurilor preferate se răspândea prin holul lat, care făcea legătura între salon și bucătărie.

∴

— Solomon e aici! a strigat el ca în copilărie, când se întorcea de la școală.

Kyunghee și Sunja s-au oprit imediat din treabă și și-au ridicat privirea, radioase. Mozasu a zâmbit văzându-le atât de fericite.

— Și Phoebe e aici, Solomon! l-a corectat Kyunghee.

Și-a șters mâinile pe șorț, apoi a ieșit din spatele blatului din marmură groasă ca să-l îmbrățișeze.

Sunja a urmat-o și a apucat-o pe Phoebe de mijloc. Era cu un cap mai scundă decât musafira.

— Asta e pentru voi două, a zis Phoebe, oferindu-le o cutie cu bomboane cumpărate de la filiala din Tokyo a unei renumite ciocolaterii franțuzești.

— Mulțumim, a zis Sunja zâmbind.

Kyunghee a desfăcut panglica și a tras cu ochiul înăuntru. Era o cutie mare cu fructe glasate, trase în ciocolată.

— Par scumpe, a spus ea încântată. Voi, tinerii, ar trebui să economisiți banii la vârsta voastră. Totuși, bomboanele arată atât de apetisant! Vă mulțumim! a mai zis, apoi a inspirat

teatral aroma de ciocolată.

— Ce bine că sunteți aici! a exclamat Sunja în coreeană, apucând-o pe Phoebe de umerii osoși și strângând-o tare în brațe.

Fetei îi plăcea compania familiei lui Solomon. Era mai puțin numeroasă decât a ei, dar păreau cu toții mult mai apropiați, de parcă între ei existau legături invizibile, în vreme ce vasta ei familie semăna cu niște piese de lego vesele, separate, parcă nepotrivite în găleata lor imensă. Fiecare din părinții lui Phoebe avea cel puțin cinci sau șase frați, iar ea crescuse împreună cu mai mult de doisprezece veri numai în California. Aveau rude în New York, în New Jersey, în Washington și Toronto. Se întâlnise cu vreo doi coreeni americani și le cunoscuse familiile, însă familia lui Solomon era cu totul altfel. Erau călduroși, însă mult mai tăcuți și mai vigilenți. Niciunul nu părea să piardă nimic din vedere.

— Aceea e pentru *pajeon*[86]? a întrebat Phoebe.

Vasul era plin cu aluat în care fuseseră presărate feliuțe subțiri de praz și scoici.

— Îți place *pajeon*? Și lui Solomon îi place! Cum îl face mama ta? a întrebat-o Kyunghee pe un ton neutru, deși ținea să respecte întotdeauna proporțiile de praz și de crustacee.

— Mama mea nu gătește, a răspuns Phoebe, ușor rușinată.

— Poftim? a făcut Kyunghee consternată și s-a întors spre Sunja, care a ridicat din sprâncene, la fel de surprinsă ca și cumnata ei.

Phoebe a râs.

— Am crescut mâncând pizza și hamburgeri. Și o grămadă de pui Kentucky. Ador porumbul fiert de la KFC, a adăugat ea zâmbind. Mama a lucrat la cabinetul medical al tatălui meu. Era director administrativ și nu ajungea niciodată acasă înainte de opt seara.

Femeile au încuviințat din cap, încercând să înțeleagă.

— Mama muncea tot timpul. Întocmea toate documentele medicale la masă, lângă noi, în timp ce noi, copiii, ne făceam temele. Nu cred că s-a culcat niciodată înainte de miezul nopții.

— Și nu ai mâncat niciodată mâncare coreeană?

Kyunghee nu putea să priceapă una ca asta.

---

[86] Pane din legume sau bucăți de pește, trase prin aluat și prăjite în ulei - în lb. coreeană în orig.

— Doar în weekend, la restaurant.

Femeile înțelegeau că mama ei fusese ocupată și foarte harnică, dar nu puteau să conceapă faptul că o mamă coreeancă nu gătește pentru copiii ei. Ce avea să mănânce Solomon, dacă se căsătorea cu această fată? Și ce aveau să mănânce copiii lor?

— Nu avea timp. Asta e de înțeles, dar știa să gătească? a iscodit-o Kyunghee într-o doară.

— N-a învățat niciodată. Așa cum niciuna dintre surorile ei nu gătește mâncare coreeană.

Phoebe a râs, oarecum mândră. Mama și surorile ei le disprețuiau pe femeile care găteau mult și care încercau întruna să te facă să mănânci. Toate patru erau foarte slabe. Asemenea lui Phoebe, erau genul de femei mereu în mișcare și nu păreau deloc dornice să mănânce, fiind foarte absorbite de munca lor.

— Mătușa mea preferată gătește doar în weekend și la petreceri. De obicei mâncăruri italiene. Familia noastră ia mereu masa la restaurant.

Lui Phoebe i se părea amuzantă expresia lor șocată și neîncrederea față de acest detaliu plictisitor din copilăria ei. Ce mare scofală? Și, oricum, de ce trebuia să gătească femeile? se întreba ea. Mama era, pentru ea, cea mai grozavă ființă din lume.

— Fratelui și surorilor mele nici măcar nu le place *kimchi.* Mama nici măcar nu-l ținea în frigider din pricina mirosului.

— Uf! a oftat Sunja. Chiar că ești americancă! Mătușile tale sunt căsătorite cu americani?

— Unchii și mătușile mele sunt căsătorite cu non-coreeni. Fratele meu și surorile mele sunt căsătoriți cu descendenți coreeni, care sunt americani, ca mine. Cumnatul meu mai mare, avocatul, vorbește fluent portugheza, nu coreeana. A crescut în Brazilia. America e plină de astfel de persoane.

— Serios?! a exclamat Kyunghee.

— Și mătușile tale cu cine sunt căsătorite?

— Am unchi și mătuși prin alianță, care sunt albi, negri, danezi, evrei, filipinezi, mexicani, chinezi, portoricani și… să mă gândesc… mai am și un unchi american, de origine coreeană și trei mătuși americane, de origine coreeană. Am o mulțime de verișori. Cu toții provin din familii mixte, a adăugat ea, zâmbindu-le bătrânelor cu șorțuri albe, care o ascultau cu atâta

atenție, încât părea că memorează totul.

— Când ne strângem cu toții, de exemplu de Ziua Recunoștinței sau de Crăciun, e foarte amuzant.

— I-am cunoscut pe mai mulți dintre ei, a intervenit Solomon, îngrijorat că bunica și mătușa lui nu vor accepta familia ei, deși își dădea seama că atitudinea lor era mai degrabă curioasă decât plină de reproș.

Niciuna dintre ele nu-i spusese niciodată că ar trebui să se însoare cu o coreeancă, dar știa că relația dintre tatăl lui și Etsuko le stânjenește.

Când tigaia s-a încins suficient, Sunja a turnat o ceșcuță de aluat. A verificat marginile și a dat focul mai încet. Phoebe era plină de viață și potrivită pentru băiat, și-a zis ea. Mama ei îi tot spusese că viața femeii este o continuă suferință, dar era ultimul lucru pe care și-l dorea pentru această fată drăguță, care avea pentru fiecare câte un zâmbet cald. Și ce dacă nu gătea? Dacă avea grijă de Solomon, nimic altceva nu mai conta, cu toate că spera că Phoebe își dorește să aibă copii. În ultima vreme, Sunja tânjea să țină în brațe bebeluși. Ce minunat avea să fie când nu-și vor mai face griji din pricina războiului și a hranei insuficiente sau a lipsei unui adăpost! Solomon și Phoebe nu vor trebui să trudească așa ca ea și Kyunghee, ci vor putea să se bucure de copiii lor.

— Când vreți să vă căsătoriți, Solomon? l-a iscodit Sunja fără să-și ia ochii de la tigaie.

O femeie în vârstă avea dreptul să întrebe astfel de lucruri, cu toate că se cam temea să o facă.

— Chiar așa! Când aveți de gând să vă căsătoriți? Ce mai așteptați? Eu și sora mea nu avem nimic de făcut, așa că ne mutăm la Tokyo, dacă o să aveți nevoie să vă ajutăm cu copiii și cu gătitul! a chicotit Kyunghee.

Solomon a clătinat din cap și le-a zâmbit celor trei femei.

— Și acesta e momentul în care eu mă retrag cu tata în bârlogul lui să discutăm de-ale bărbaților.

— Mersi din suflet, Solomon! a zis Phoebe.

De fapt, nu o deranjau întrebările lor, fiindcă se întreba și ea același lucru.

Mozasu a zâmbit și cei doi au ieșit din bucătărie.

Tatăl și fiul s-au așezat în câte un fotoliu din mijlocul încăperii spațioase. Pe măsuța din sticlă și oțel inoxidabil din fața

canapelei lungi și joase se aflau coșuri cu fructe și castronele cu nuci, alături de un teanc de ziare coreene și japoneze de astăzi, pe jumătate citite.

Mozasu a pornit televizorul pe canalul de știri și a dat mai încet. Urmărea valoarea acțiunilor pe banderola care se desfășura pe ecran. Adesea, cei doi stăteau de vorbă cu televizorul pornit.

— Cum e la muncă? l-a întrebat Mozasu.

— Mult mai ușor decât la școală. Șeful e un tip grozav. E japonez, dar a făcut facultatea și o școală de afaceri în California.

— În California? Mamei tale i-ar fi plăcut acolo, a șoptit Mozasu.

Băiatul îi semăna tare mult. Avea fruntea și nasul ei.

— Unde e Etsuko? a întrebat Solomon cu privirea ațintită asupra fundalului albastru pe care se derula emisiunea de știri, unde prezentatorii spuneau ceva despre o inundație în Bangkok. Are legătură cu Hana? E bine?

Mozasu a oftat.

— O să-ți povestească ea. Sun-o!

Solomon voia să afle mai multe, dar tatăl lui nu știa ce se întâmplase între ele. Lui Mozasu nu-i plăcuse niciodată să vorbească despre Hana, pentru că discuția o supăra foarte tare pe Etsuko.

— Bunicii și mătușii tale le place de Phoebe. Ar vrea să vă căsătoriți.

— Da. Am auzit acum cinci minute.

Mozasu s-a uitat la fiul lui.

— Phoebe vrea să locuiască în Japonia?

— Nu sunt sigur. Detestă faptul că nu știe japoneză.

— Dar poate să învețe.

Solomon nu părea convins.

— Ea vrea să lucreze. Nu e ușor să faci carieră în Japonia când de-abia ai ieșit de pe băncile facultății. Și nici nu vorbește limba. Phoebe nu-și dorește să stea acasă.

Mozasu a încuviințat din cap. Și mama lui Solomon fusese la fel.

— Cu banii te descurci?

— Da, tată, i-a răspuns el, aproape amuzat de îngrijorarea lui. Am o slujbă bună acum. Apropo, cunoști o doamnă în vârstă,

Sonoko Matsuda? Are o veche fabrică de textile din Yokohama. Nu departe de locuința lui Goro-san.

— Nu, a clătinat din cap Mozasu. De ce?

— Șeful meu, Kazu, încearcă să facă o tranzacție imobiliară și doamna respectivă, Matsuda-san, refuză să-și vândă proprietatea. Și astfel împiedică încheierea contractului. Mă gândeam că poate știi pe cineva. Cum tu cunoști o grămadă de lume în Yokohama…

— Nu o cunosc, dar cu siguranță pot să aflu cine e. Nu e chiar așa de greu, a zis Mozasu. Șeful tău vrea ca doamna să vândă?

— Da. Terenul ei este ultima dintre cele mai importante parcele necesare pentru dezvoltarea terenului de golf.

— A! Bine. Se mai întâmplă și din astea. O să-i întreb pe Goro-san sau pe Haruki. Cu siguranță unul dintre ei o cunoaște. Goro tocmai și-a vândut ultima sală de pachinko. Acum nu se mai ocupă decât de demolări, construcții și imobiliare. Vrea să intru și eu în afaceri cu el, dar sunt prea ocupat. Pentru mine, e prea târziu să încep ceva nou. Nu mă pricep la afacerile lui așa cum mă pricep la pachinko.

— De ce nu vinzi și tu saloanele, tată? Ai putea să te pensionezi. Ești pregătit, nu? La un pachinko e mult de muncă.

— Ce? Să renunț la afacere? Pachinko ți-a pus mâncarea pe masă și ți-a plătit școlarizarea. Sunt prea tânăr ca să mă pensionez!

A ridicat din umeri.

— Și ce se va întâmpla dacă îmi vând sălile? Muncitorii ar putea fi concediați. Și unde s-ar duce cei mai în vârstă? În pus, noi le asigurăm locul de muncă fabricanților de aparate. În Japonia, pachinko e o afacere mai mare decât industria auto.

Mozasu s-a oprit și a dat mai tare televizorul. Prezentatorii de la știri vorbeau acum despre valoarea yenului.

Solomon a dat din cap și s-a întors spre ecran, încercând să fie atent la știrile despre cursul valutar. Tatăl lui nu părea câtuși de puțin rușinat de felul în care-și câștiga existența.

Mozasu a surprins expresia întunecată a fiului lui.

— O să-l sun pe Goro diseară să-l întreb despre doamna cu pricina. Șeful tău dorește ca ea să-și vândă proprietatea, nu?

— Ar fi grozav. Mulțumesc, tată!

∴

Luni dimineață Mozasu l-a sunat pe Solomon la birou. Vorbise

cu Goro-san. Bătrâna era coreeancă, membră de școală veche a Chongryonului[87], ai cărei copii se întorseseră în Pyongyang și muriseră acolo. Matsuda era *tsumei-ul* ei. Nu voia să-și vândă proprietatea japonezilor. Goro-san susținea că e încăpățânată. Și zicea că el ar putea să cumpere terenul, fiindcă femeia lui i l-ar fi vândut. Apoi el l-ar putea vinde mai departe, la același preț, clientului lui Kazu.

După ce terminat de vorbit la telefon, Solomon s-a dus degrabă în biroul lui Kazu ca să-i împărtășească vestea bună.

Kazu l-a ascultat cu atenție, apoi și-a împreunat mâinile și i-a zâmbit.

— Excelent lucrat, Jedi! Întotdeauna recunosc un învingător.

19.

Tokyo, 1989

Nici măcar în situația în care se afla, Hana nu se putea abține să nu flirteze.

— N-ar fi trebuit să vii, a zis. Sunt urâtă. Voiam să fiu frumoasă când aveam să ne reîntâlnim.

— Voiam să te văd, a răspuns Solomon. Și ești minunată, Hana. Asta nu se va schimba niciodată.

A zâmbit, mascându-și astfel surprinderea de a o vedea atât de transformată. Etsuko îl avertizase, și cu toate astea cu greu îi recunoașterea trăsăturile de odinioară pe sub crustele roșii ce-i acopereau pielea și părul rărit. Trupul ei scheletic se contura clar prin cearșaful albastru, subțire, de spital.

— Mi-a zis mama că ți-ai adus prietena până la Tokyo, a spus ea.

Numai vocea îi rămăsese la fel. Îi era greu să-și dea seama dacă îl tachinează sau nu.

— Și eu, care credeam că te întorci la mine! O să mă iei de soție, nee? Voi încerca să te iert, desigur, fiindcă știu că pe mine m-ai iubit prima.

Cu perdeaua trasă și neonul din tavan stins, singura lumină

[87] Abreviere pentru „Asociația Generală a Coreenilor Rezidenți din Japonia“ - în lb. japoneză în orig.

provenind de la becul slab de lângă pat, salonul era cufundat în întuneric, deși afară era soare.

— Cât trebuie să stai în spital? a întrebat-o.

— Vino aici, Solomon!

Hana a ridicat brațul drept, subțire ca o rămurică și alb precum creta, fluturându-l ca pe o baghetă elegantă a morții.

— Mi-a fost atât de dor de tine! Dacă nu te-aș fi părăsit în vara aceea… Te-aș fi făcut să mă iei de soție. Dar te-aș fi distrus… Eu distrug orice ating. Distrug tot.

El stătea pe scaunul tare de lângă pat. Niciun medicament nu dădea rezultate, îi spusese Etsuko. Doctorii nu-i dădeau mai mult de câteva săptămâni, cel mult două luni. Pete negre îi acopereau gâtul și umerii. Mâna stângă nu-i era afectată, dar dreapta era uscată ca fața. Odinioară fusese atât de frumoasă, încât starea ei de acum i se părea de o cruzime extremă.

— Hana-chan, de ce nu mergi în America să te vadă doctorii de acolo? Medicina e atât de avansată în Statele Unite. Acolo există tratamente mai bune pentru așa ceva…

Nu mai era o joacă prostească, în care să evite adevărul. Doar auzindu-i vocea și aflându-se în aceeași cameră cu ea, de unde nu mai putea să-și ia zborul și să-l părăsească, își amintea de tot ce era mai minunat și mai strălucitor la ea. Fusese vrăjit de Hana și, în mod ciudat, chiar și acum simțea atâtea lucruri pentru ea. Nu putea să conceapă că e pe moarte. Ar fi vrut să o ia în brațe și să o poarte până la New York. În America, totul părea că se rezolvă, în vreme ce în Japonia trebuia să înduri problemele grele. *Sho ga nai, sho ga nai.* De câte ori auzise aceste cuvinte? *N-avem ce să facem.* Aparent, mama lui urase acea expresie și brusc el i-a înțeles furia privind resemnarea culturală care-i ruina convingerile și dorințele.

— O, Solomon! Nu vreau să mă duc în America, a zis ea, expirând cu putere. Nu mai vreau să trăiesc. Sunt pregătită să mor. Înțelegi? Tu ți-ai dorit vreodată să mori, Solomon? Eu îmi doresc de atâția ani, dar am fost prea lașă să recunosc sau să îmi îndeplinesc cumva dorința. Poate că tu ai fi reușit să mă salvezi, dar știi, nici măcar tu, grozavul de tine, nici măcar tu, Solomon al meu, nu cred că ai fi putut. La un moment dat, cu toții ne dorim să murim, *nee*?

— În primăvara aceea… Când ai plecat. Mi-am dorit să mor.

El a tăcut. Nu mai împărtășise nimănui acest gând până

atunci. Uneori uita de acele clipe, dar faptul că se afla cu ea îi răscolea amintirile egoiste.

Hana s-a încruntat și a început să plângă.

— Dacă aș fi rămas, ne-am fi iubit prea mult și eram sigură că o să te rănesc. Știi, eu nu sunt un om bun, pe când tu ești. N-ar fi trebuit să fii cu mine. E simplu. Mama mi-a spus că ai făcut analize în America pentru asigurare de viață și că ești sănătos. Sunt recunoscătoare pentru asta. Ești singura persoană căreia nu aș fi vrut pentru nimic în lume să-i fac rău. Mi-a zis mama că prietena ta e o fată cumsecade și educată, ca tine. Nu mă interesează dacă e drăguță. Spune-mi că e hidoasă, dar are suflet bun. Știu că e coreeancă. *Tsugoi,* Solomon! E minunat! Ar trebui să o iei de soție. Poate că ar fi bine ca oamenii să se căsătorească cu semeni de condiția lor. Poate că atunci viața ar fi mai ușoară. Mi te imaginez având trei sau patru copilași coreeni frumoși, cu o piele și un păr minunat, ca al coreenilor. Ai un păr atât de frumos, Solomon! Mi-ar fi plăcut să o cunosc pe mama ta. Să-i pui numele meu uneia dintre fetițele tale, *nee*? Fiindcă eu un voi avea niciuna. Promite-mi c-o s-o iubești pe micuța Hana și c-o să te gândești la mine.

— Taci! a șoptit el, știind că ea nu o să-i dea nicicând ascultare. Te rog să taci!

— Știi că ești singurul pe care l-am iubit. *Hatsukoi*[88] mi se părea o prostie până să te întâlnesc. Am fost cu atâția bărbați, Solomon, și toți erau dezgustători. Câte lucruri oribile i-am lăsat să facă! Acum regret tot. Pe tine însă te-am iubit, pentru că ești bun.

— Și tu ești un om bun, Hana.

Ea a clătinat din cap, dar o clipă a părut împăcată.

— Am făcut lucruri necuviincioase cu băieții după ce a plecat mama. De-aia am venit în Tokyo. Eram atât de furioasă când te-am cunoscut, apoi, cât am stat împreună, nu am mai fost supărată. Dar nu puteam face față relației, așa că am plecat și am devenit animatoare. Nu voiam să iubesc pe nimeni. Mai târziu tu ai plecat în America, iar eu am… eu am…

A făcut o pauză.

— Când beam, îmi imaginam că mă cauți. Ca-n filmele americane. Speram c-o să afli unde locuiesc, c-o să te sui pe o scară până la fereastra mea și o să mă duci departe. Le

[88] „Prima dragoste“ - în lb. japoneză în orig.

spuneam tuturor fetelor că o să vii să mă iei. Și toate voiau să vii.

Solomon se uita fix la gura ei, în timp ce ea vorbea. Avea cea mai frumoasă gură din lume.

— Sunt dezgustătoare, nu?

— Cum? a tresărit el, de parcă ar fi primit o palmă pe obraz.

— Asta, i-a răspuns Hana, arătând spre rănile din bărbie.

— Nu. Nu acolo mă uitam.

Dar ea nu-l credea. Pleoapele i s-au zbătut ușor și și-a lăsat capul pe pernă.

— Acum vreau să mă odihnesc, Solomon. Te întorci curând?

— Da. O să mă întorc, a zis el, ridicându-se de pe scaun.

∴

Când s-a întors la birou, Solomon nu-și putea lua gândul de la ea. De ce nu o ajutase Etsuko? Ceva îl durea în adâncul sufletului, iar durerea îi părea cunoscută. Nu reușea să citească documentele pe care le avea în față. Trebuia să evalueze câteva planuri privind proiectul clubului de golf, dar parcă ar fi uitat cum se folosește Excel-ul. Cum ar fi fost dacă ea nu l-ar fi părăsit în vara aceea? Ar fi fost în stare să plece la New York și să stea departe de ea atâta vreme?

Acum, Phoebe voia să se căsătorească. Știa clar, însă ea nu deschisese niciodată subiectul, fiindcă era mândră și aștepta să-i propună el. A auzit vocea lui Kazu în hol și, când a ridicat privirea, șeful lui stătea în picioare în fața lui. Colegii de birou erau plecați. Kazu a închis ușa în urma lui și s-a îndreptat spre dulapul de lângă biroul lui Solomon, oprindu-se în spațiul mic dintre dulap și fereastra uriașă.

— A murit, l-a anunțat Kazu.

— Poftim? Dar tocmai am văzut-o!

— Pe cine?

— Pe Hana. Te-a sunat tata?

— Nu știu cine e Hana, băiete, în schimb bătrâna, Matsuda-san, s-a prăpădit și situația nu se prezintă bine deloc. Când clientul și-a propus să cumpere proprietatea, nu se aștepta ca vânzătoarea, care se opunea vehement, să moară la câteva zile după tranzacție.

— Poftim? a clipit Solomon. Vânzătoarea a murit?

— Da. I-a vândut proprietatea lui Goro-san, prietenul tatălui tău, apoi clientul nostru a cumpărat-o de la el. Clientul nostru nu

are probleme, dar nu miroase-a bine. Înțelegi ce vreau să spun?

Kazu vorbea calm și inexpresiv, privindu-l gânditor pe Solomon. A luat mingea de baseball Hanshin Tigers, a aruncat-o în sus și a prins-o.

— Cum a murit?

— Nu sunt sigur. Probabil a făcut infarct sau un atac cerebral. Nu se știe. Aparent, femeia are două nepoate. Nu știu dacă vor face vâlvă și cum va reacționa poliția.

— E posibil să fi murit de cauze naturale. Parcă era bătrână.

— Da. Sper. În orice caz, momentan clientul a anulat tranzacția, fiindcă vestea le-ar putea afecta valoarea la bursă în primăvara viitoare.

— Ce valoare la bursă?

— Nu contează, a oftat Kazu. Ascultă, băiete, sunt nevoit să te concediez. Îmi pare rău, Solomon. Sincer.

— Poftim? Dar cu ce am greșit?

— Trebuie să procedăm așa. Nu avem încotro. Cred că prietenul tatălui tău s-a arătat prea entuziast în legătură cu vânzarea terenului, *nee*?

— Dar nu aveți nicio dovadă. În plus, îl acuzați pe prietenul tatălui meu de ceva imposibil. Goro nu ar face niciodată rău…

— Nu-l acuz de nimic pe prietenul tatălui tău. Dar adevărul e că a murit o femeie care nu voia să-și vândă proprietatea. Toată lumea știa că refuză să vândă, iar la câteva clipe după tranzacție s-a stins din viață.

— Dar Goro a dat o grămadă de bani pe proprietatea aceea. La valoarea reală a pieței. Și el e coreean. Femeia nu avea nimic împotrivă să vândă unui coreean. Am crezut că așa voiam să fentăm refuzul ei. Goro nu ar fi ucis o bătrână pentru așa ceva. Toată viața lui i-a ajutat pe cei ca ea. Ce tot spui? Goro ne-a făcut un serviciu mie și tatălui meu…

Kazu ținea mingea între palme și se uita în jos, la covor.

— Solly, nu-mi mai spune nimic! Înțelegi? Anchetatorii vor dori să afle ce s-a întâmplat. Poate că nu o să facă mare caz, dar clientul este foarte speriat, amice. Voia să construiască un teren de golf. Nu căuta o dispută cu membrii *yakuza.* Știi ce isterie pot să provoace în cadrul întrunirilor dintre acționari?

— *Yakuza*? Dar Goro nu e *yakuza.*

Kazu a dat din cap și a aruncat din nou mingea, apoi a prins-o.

— Din păcate, tranzacția este compromisă, așa că se amână.

Asta presupune o cheltuială enormă pentru client și nouă ne afectează imaginea de companie financiar-bancară implicată. Reputația mea…

— Dar clientul a obținut proprietatea.

— Da, dar nu trebuia să moară nimeni. Nu asta am vrut, a zis Kazu, strâmbându-se de parcă gustase ceva acru.

Solomon a clătinat din cap. Nu se putea gândi decât la nenumăratele ocazii când îl ascultase pe Goro depănând povești amuzante despre multele lui prietene și încurajându-l cu privire la viitorul lui. Goro privea lumea cu ochi atât de limpezi. E un om mare, spunea tatăl lui despre Goro – un nobil –, un adevărat *bushi*[89], care știe ce înseamnă sacrificiul și autoritatea. Goro fusese cel care construise din nimic croitoria mamei lui Haruki Totoyama și asta, pentru că îi păruse rău de o mamă care își creștea singură cei doi băieți. Tatăl lui spunea că Goro face mereu și în tăcere fapte de caritate pentru oamenii sărmani. Era absurd să-l considere responsabil pentru decesul acelei doamne. Femeia i-ar fi vândut proprietatea, pentru că era un afacerist coreean de renume. Toată lumea știa.

— Cei de la Resurse Umane te așteaptă afară. Solomon, cred că tu nu știi cum funcționează lucrurile astea, fiindcă e prima ta slujbă într-o bancă, dar când ești concediat din cadrul unei bănci de investiții, trebuie să părăsești imediat clădirea, din motive interne de securitate. Îmi pare rău.

— Dar cu ce am greșit?

— Tranzacția a fost amânată momentan, așa că nu vom mai avea nevoie de o echipă atât de mare. M-aș bucura să-ți dau o recomandare. Poți să treci numele meu unde vrei. Nu le voi menționa nimic despre toate astea viitorilor tăi angajatori.

Solomon s-a lăsat pe spate în scaun, uitându-se la maxilarele încleștate ale lui Kazu. După o pauză, a spus:

— M-ai adus aici intenționat. Pentru că voiai să o conving pe coreeancă să vândă. Știai…

Kazu a lăsat mingea și s-a îndreptat spre ușă.

— Frate, ți-am oferit o slujbă și ai fost norocos că ai primit-o.

Solomon și-a dus mâinile la gură.

— Ești băiat bun, Solomon, și vei avea un viitor strălucit în domeniul financiar, însă nu aici. Dacă sugerezi că ești discriminat, ceea ce coreenii au tendința să creadă, ar fi

[89] Termen folosit pentru a descrie un samurai luptător din perioada feudală a Japoniei.

incorect și nedrept față de mine. La drept vorbind, ai fost preferat japonezilor. Îmi place să lucrez cu coreeni. Toată lumea știe. Întregul departament te considera asociatul meu preferat. Nu am vrut să te concediez. Doar că dezaprob tacticile tatălui tău.

— Tatăl meu? El n-are de-a face cu povestea asta.

— Desigur. A fost bărbatul acela, Goro, a continuat Kazu. Te cred. Sincer. Succes!

Kazu a deschis ușa de la birou și le-a poftit înăuntru pe cele două femei de la Resurse Umane, înainte de a pleca la următoarea întâlnire.

∴

Discursul celor de la HR a fost scurt, iar mintea lui Solomon l-a perceput ca pe niște paraziți. I-au cerut actul de identitate, iar el îi l-a dat cu mișcări automate. Mintea îi zbura întruna la Hana, deși simțea că ar trebui să o sune pe Phoebe să îi explice. Avea nevoie de aer. Și-a aruncat lucrurile în cutia albă, dar a lăsat mingea de baseball pe dulap.

Angajatele de la Resurse Umane l-au condus până la lift și s-au oferit să-i trimită cutia cu lucruri personale acasă prin curier, dar a refuzat. Prin pereții de sticlă ai sălii de conferințe i-a văzut pe partenerii lui de poker, dar nu și pe Kazu. Giancarlo l-a zărit ținându-și la piept cutia albă și a schițat un zâmbet, apoi și-a văzut mai departe de treaba lui. Ajuns în stradă, s-a suit într-un taxi și i-a cerut șoferului să-l ducă până în Yokohama. Nu se credea în stare să meargă pe jos până la gară.

20.

Yokohama, 1989

Empire Café era un restaurant japonez de modă veche, specializat în preparate cu curry, situat în apropiere de Orașul Chinezesc, unde Solomon obișnuia să meargă în copilărie cu tatăl lui sâmbăta după-amiaza. Mozasu încă mânca acolo miercurea, împreună cu Goro și Totoyama. Empire Café oferea cinci feluri diferite de curry, un singur sortiment de bere la halbă, ceai și murături după pofta inimii. Bucătarul, veșnic prost-

dispus, se pricepea să asezoneze mâncarea astfel încât felurile cu curry erau cele mai delicioase din tot orașul.

După-amiaza târziu și la ceva vreme după prânz, cafeneaua era aproape pustie, cu excepția celor trei prieteni care stăteau într-un colț, la masa de lângă bucătărie. Goro le spunea una din glumele lui amuzante, însoțindu-și expresiile de clovn cu gesturi teatrale din mână. Mozasu și Totoyama luau îmbucături din curry-ul lor picant și sorbeau bere. În tot acest timp, încuviința din cap și îi zâmbeau lui Goro, încurajându-l să continue.

Când Solomon a deschis ușa de la intrare veșnic umflată, clopoțeii ieftini au zornăit.

Fără să se deranjeze să se întrerupă din ștersul meselor și să se întoarcă, ospătărița mică de statură a strigat:

— *Irasshai!*[90]

Mozasu era surprins să-l vadă pe fiul lui. Solomon a făcut o plecăciune spre bărbați.

— Chiulești de la muncă? l-a iscodit Mozasu.

Ridurile de la coada ochilor i se adânceau când zâmbea.

— Bine, bine. Lipsește de la muncă! l-a întrerupt Goro, încântat să-l vadă pe băiat. Am auzit că mergi la birou și în weekend. Nu se cuvine, pentru un băiat frumos ca tine. Ar trebui să alergi după fete. Dacă aș fi înalt ca tine și aș avea studiile tale, le-ai compătimi pe toate fetele din Japonia. Aș frânge inimi într-un ritm care l-ar surprinde pe orice băiat distins ca tine.

Goro și-a frecat mâinile.

Totoyama nu a zis nimic. Se uita fix la gura lui Solomon, care părea imobilă. Strângea din buze, acum linie subțire și încrețită deasupra bărbiei.

— la loc, Solomon! l-a invitat Totoyama. Te simți bine?

Și-a luat servieta de pe scaunul liber și a pus-o pe podeaua acoperită cu linoleum.

— Eu… a încercat Solomon să spună, apoi și-a pierdut răsuflarea.

— Ți-e foame? l-a întrebat Mozasu pe fiul lui. Ți-a spus Etsuko că o să ne găsești aici, bârfind ca niște babe?

Solomon a clătinat din cap.

Mozasu a pus o mână pe antebrațul lui. Când îl vizitase la New York, îi cumpărase de la Brooks Brothers costumul bleumarin pe care îl purta acum. Era un sentiment plăcut să-i poată cumpăra

[90] „Bine ați venit!“ - în lb. japoneză în orig.

fiului lui oricâte costume și tot ce mai avea nevoie de la un magazin american atât de frumos. De aceea e important să ai bani, nu? Ca să-i poți lua copilului tău lucrurile de care are nevoie.

— Mănâncă niște curry! l-a îndemnat Mozasu.

Solomon a dat din cap că nu.

Goro s-a încruntat și i-a făcut semn chelneriței.

— Kyoko-chan, adu-i băiatului un ceai, te rog!

Solomon a ridicat privirea și s-a uitat lung la fostul șef al tatălui lui.

— Nu știu cum să-ți spun, Goro-san.

— Ba știi. Vorbește deschis!

— Kazu, șeful meu, mi-a zis că doamna, știi tu… proprietara, s-a stins din viață. E adevărat?

— E adevărat. Am fost la înmormântare, a confirmat Goro. Era foarte bătrână. A făcut infarct. Avea două nepoate care au moștenit toți banii. Niște fete încântătoare. Una e căsătorită, cealaltă e divorțată. Au un ten frumos. Frunte lată și fină. Chipuri de adevărate coreence. Mi-au amintit de mama și de mătușa mea.

Chelnerița a adus ceaiul, iar Solomon a apucat cănuța cu ambele mâini. Erau aceleași cănuțe în care Empire Café își servise dintotdeauna clienții.

Totoyama l-a bătut ușor pe umăr, ca pentru a-l trezi din reverie.

— Cine? Cine a murit?

— Doamna. Coreeanca aceea care i-a vândut proprietatea lui Goro-san. Clientul șefului meu dorea să cumpere această proprietate, însă doamna refuza să i-o vândă unui japonez, așa că Goro-san a cumpărat-o și apoi i-a vândut-o clientului, însă acum doamna a murit, iar clientul șefului refuză să mai încheie afacerea. A invocat ceva în legătură cu valoarea la bursă și o posibilă anchetă.

Totoyama s-a uitat la Mozasu, care părea la fel de nedumerit.

— A murit? Chiar așa? s-a întors Mozasu spre Goro, care a încuviințat calm din cap.

— Avea nouăzeci și trei de ani și a murit la vreo două zile după ce mi-a vândut mie proprietatea. Ce legătură are? a ridicat Goro din umeri.

I-a făcut semn chelneriței, lovind marginea cănii și cerând

astfel încă o bere. Când a arătat spre cănile goale ale lui Mozasu și Totoyama, bărbații au dat din cap că nu mai vor. Totoyama și-a acoperit cana cu mâna.

— Cât ai dat pe proprietate? l-a întrebat Mozasu.

— A fost un preț bun, dar nu exagerat. Apoi am vândut-o acelui client pentru fix aceeași sumă pe care am plătit-o. I-am trimis șefului lui Solomon copii după contract. Nu am scos niciun yen profit. Era prima afacere a lui Solomon și…

Mozasu și Totoyama au încuviințat din cap. Era de neimaginat că Goro ar putea încerca vreodată să obțină profit de pe urma carierei lui Solomon.

— Clientul a cumpărat proprietatea cu mai puțin decât dacă ar fi cumpărat-o singur, a șoptit Solomon, ca și cum Kazu ar fi fost în încăpere.

— Clientul a obținut o proprietate pe care, altfel, nu ar fi pus mâna, fiindcă e japonez, iar ea refuzase de mai multe ori să i-o vândă. A luat-o foarte ieftin, a protestat Goro, nevenindu-i să creadă. Iar acum susține că nu mai face clubul de golf? Ce prostie!

— Kazu spune că proiectul se amână fiindcă nu vor ca veștile proaste să le afecteze valoarea la bursă.

— Care vești proaste? Bătrâna a murit liniștită. Cu toate că poate o să mai dureze ceva până scapă de mirosul ăla urât de coreean, a zis Goro. M-am săturat de toate astea!

Totoyama s-a încruntat.

— Dacă ar fi fost ceva dubios legat de moartea ei, aș fi aflat. Dar nimeni n-a făcut nicio plângere.

— Ascultă, tranzacția s-a încheiat. Dacă pungașul ăsta vrea să te tragă pe sfoară, privându-te de partea ta, nu-i nimic. Nu mă așteptam să-ți dea bonusul bine meritat, dar ține minte: nemernicul ăsta n-o să mai profite de tine. O să-l urmăresc până mor.

Goro a inspirat adânc, apoi i-a zâmbit calm băiatului.

— Și acum, Solomon, mănâncă-ți curry-ul și să-mi povestești despre americanca aia, Phoebe. Dintotdeauna mi-am dorit să merg în America să le cunosc pe fetele de-acolo. Sunt frumoase, atât de frumoase! a exclamat el, plescăind din buze. Mi-aș dori să am o prietenă americană, blondă și cu fundul mare!

Bărbații au zâmbit, însă nu au mai râs ca altă dată. Solomon părea trist.

Chelnerița i-a adus lui Goro o bere mică, apoi s-a întors în bucătărie, iar el a urmărit-o îndepărtându-se.

— Prea slabă, a zis el, dându-și peste cap cu ambele mâini părul tuns în stil Pompadour.

— Am fost concediat, a anunțat Solomon.

— *Nani?* au exclamat toți trei într-un glas. De ce?

— Kazu susține că noul client a amânat demararea proiectului. Nu mai au nevoie de mine. A zis că, în caz că se va porni o anchetă din pricina…

S-a oprit înainte să rostească cuvântul „yakuza”, fiindcă dintr-odată nu mai era sigur. Tatăl lui nu s-ar fi încurcat cu niște criminali. Oare era bine să vorbească astfel de față cu Totoyama? Era japonez și detectiv de top în cadrul poliției din Yokohama. Nu s-ar fi împrietenit cu criminali. Un simplu apropo i-ar fi rănit profund pe toți trei.

Goro i-a studiat chipul lui Solomon și a dat discret din cap, înțelegând de ce tace.

— A fost incinerată? s-a interesat Totoyama.

— Probabil. Însă acasă unii coreeni sunt înmormântați, a zis Mozasu.

— *Soo nee,* a spus Totoyama.

— Solomon, femeia a murit de cauze naturale. Nepoata ei a povestit că a lăsat-o inima. Avea nouăzeci și trei de ani. N-am avut nimic de-a face cu moartea ei. Ascultă, șeful tău nu crede cu adevărat că eu am ucis-o pe bătrână. Dacă ar face-o, i-ar fi prea frică să te concedieze. Ce m-ar reține să nu-l ucid și pe el? Astea sunt aiureli de la televizor. S-a folosit de relațiile tale, apoi te-a concediat, inventând o scuză. Clientul nu voia decât să scape de gunoiul coreean.

— O să găsești tu o slujbă mai bună în finanțe, l-a încurajat Mozasu.

Cu toate acestea, Goro era vizibil enervat.

— N-ar mai trebui să lucrezi niciodată cu băncile astea murdare.

— *Iie*[91]. Solomon a terminat facultatea de economie. A studiat în America tocmai ca să lucreze într-o bancă americană.

— Travis e o bancă englezească, a precizat Solomon.

— Păi, poate că acolo a fost problema. Poate că ar trebui să lucrezi într-o bancă americană. Există o mulțime de bănci

[91] „Nu” – în lb. japoneză în orig.

americane de investiții, *nee*? a propus Mozasu.

Solomon se simțea groaznic. Bărbații de la această masă îl crescuseră. Îi era limpede cât sunt de supărați.

— Nu vă faceți griji pentru mine. Găsesc eu o altă slujbă. În plus, am și ceva economii. Acum ar fi bine să plec, le-a zis el, ridicându-se. Papa, am lăsat o cutie la tine în birou. Poți să mi-o trimiți la Tokyo? Nu e nimic important.

Mozasu a dat din cap că da.

— Ce-ar fi să te conduc până acasă? Putem să mergem cu mașina până la Tokyo.

— Nu. E în regulă. O să iau trenul. E mai rapid. Probabil că Phoebe își face griji pentru mine.

∵

Când Hana nu i-a răspuns la telefon, Solomon s-a întors la spital. Fata era trează. La radio cânta muzică pop. În cameră era tot întuneric, însă melodia umplea de viață încăperea. Era ca într-un club de noapte.

— Te-ai întors deja? Trebuie să-ți fi fost tare dor de mine, Solomon.

El i-a povestit totul, iar ea l-a ascultat fără să-l întrerupă.

— Ar trebui să preiei conducerea afacerii tatălui tău.

— Pachinko?

— Da, pachinko. De ce nu? Toți proștii ăia care spun lucruri rele despre ea sunt invidioși. Tatăl tău este un om onest. Ar fi putut fi mai bogat, dacă ar fi fost un escroc, și cu toate astea e suficient de înstărit. Și Goro e un om bun. O fi el *yakuza,* dar cui îi pasă? Mie una, nu. Și dacă nu este, sunt convinsă că-i cunoaște pe toți. E o lume murdară, Solomon. Nimeni nu e curat. Viața te face să te murdărești. Am cunoscut o mulțime de oameni din IBJ[92] și din BOJ[93], care provin din cele mai de seamă familii. Și lor le place să facă porcării în așternut. Mulți fac lucruri foarte rele în afaceri, dar nu sunt prinși. Majoritatea celor cu care m-am culcat ar fura, dacă ar avea ocazia. Sunt prea speriați ca să aibă ambiții adevărate. Ascultă bine, Solomon. Aici nu se va schimba nimic niciodată. Înțelegi?

— Ce vrei să spui?

— Ești un prostuț, dar ești prostuțul meu, a zis ea râzând.

Tachinările ei îl întristau. Îi era deja dor de ea. Solomon nu-și

[92] Industrial Bank of Japan.

[93] Bank of Japan.

amintea să se mai fi simțit vreodată atât de singur.

— Japonia nu se va schimba niciodată. Nu-i va accepta nicicând pe *gaijini*[94] și să știi, dragul meu, că aici vei fi mereu *gaijin* și niciodată japonez. *Nee*? *Zainichi* nu pot să plece, *nee*? Dar nu e vorba doar de tine. Japonia nu va reintegra niciodată în societate oameni ca mama. Sau ca mine. Și noi suntem japonezi! Sunt bolnavă. Am luat boala de la un japonez, proprietarul unei vechi firme de comerț. Acum el e mort. Dar nimănui nu-i pasă. Până și doctorii de aici de-abia așteaptă să mă curăț. Așa că ascultă-mă, Solomon, ar trebui să rămâi aici, nu să pleci în Statele Unite, și să preiei afacerea tatălui tău. Să devii atât de bogat, încât să poți să faci tot ce vrei. Dar, frumosul meu Solomon, nu ne vor considera niciodată demni. Înțelegi la ce mă refer? l-a întrebat Hana, privindu-l insistent. Fă cum îți spun!

— Nici măcar tatăl meu nu vrea asta. Până și Goro-san și-a vândut sălile de pachinko și acum se ocupă cu afaceri imobiliare. Papa voia să lucrez într-o firmă de investiții americană.

— Și să fii cum e Kazu? Cunosc o mie de indivizi ca el. Nu sunt demni nici măcar să-l șteargă la fund pe tatăl tău.

— Și în bănci lucrează oameni cumsecade.

— Ca și în sălile de pachinko. Ca tatăl tău.

— Nu știam că-ți place tata.

— Știi că, de când sunt aici, m-a vizitat în fiecare duminică, atunci când mama avea nevoie de o pauză? Uneori, când mă prefăceam că dorm, stătea acolo pe scaun și se ruga pentru mine. Eu nu cred în Dumnezeu, dar probabil că nu contează. Nimeni nu s-a mai rugat pentru mine până acum, Solomon.

El a închis ochii și a încuviințat din cap.

— Bunica ta, Sunja, și strămătușa ta, Kyunghee, mă vizitează sâmbăta. Știai? Și ele se roagă pentru mine. Nu înțeleg povestea lui Iisus, dar e extraordinar ca oamenii să te atingă când ești bolnav. Asistentele se tem să mă atingă. Bunica ta, Sunja, mă ține de mână, iar Kyunghee îmi pune prosoape reci pe frunte când am febră. Sunt bune cu mine, cu toate că eu sunt un om rău…

— Nu ești rea. Nu e adevărat.

— Am făcut lucruri îngrozitoare, a zis ea pe un ton sec.

[94] „Străini“ - în lb. japoneză în orig.

Solomon, când eram animatoare, i-am vândut droguri unei fete care a murit în urma unei supradoze. Am furat bani de la mulți bărbați. Și am spus atâtea minciuni!

Solomon nu a zis nimic.

— Îmi merit soarta.

— Nu. E un virus. Oricine se poate îmbolnăvi, a zis Solomon, a mângâiat-o pe frunte și a sărutat-o.

— E în regulă, Solomon. Acum nu mai fac rele. Am avut timp să reflectez asupra greșelilor din trecut.

— Hana…

— Știu, Solomon. *Otomodachi, nee*?[95]

A mimat o plecăciune, lăsându-se pe spate și ridicând un colț al păturii ca și cum ar fi ținut un fald al fustei. Prin mișcările ei încă mlădioase părea că flirtează chiar și acum. El nu voia să uite niciodată acest mic detaliu.

— Du-te acasă, Solomon!

— Bine, a zis el și de atunci nu a mai văzut-o niciodată.

21.

Tokyo, 1989

— Nu mi-a plăcut niciodată, a zis Phoebe. Era prea calm.

— Ei bine, se pare că sunt un prost, fiindcă mie mi-a plăcut, a răspuns Solomon. Și, în plus, cum naiba ți-ai făcut părerea asta despre Kazu în așa de puțin timp? L-ai văzut aproape două minute când l-am întâlnit întâmplător la Mitsukoshi. Și nu mi-ai mai spus asta până acum.

Trântit într-un fotoliu din piele închiriat, abia îi vedea fața lui Phoebe. Nu era sigur la ce reacție se așteptase din partea ei, dar era surprins de cât de netulburată fusese la aflarea veștii. Părea aproape mulțumită. Stătea pe o bancă de lângă fereastră, cu genunchii strânși la piept.

— Oricât ar părea de ciudat, mie mi-a plăcut de el, a spus Solomon.

— Solomon, individul te-a înșelat.

El i-a privit profilul liniștit, apoi și-a lăsat din nou capul pe

[95] „Rămânem prieteni, bine?” – în lb. japoneză în orig.

spătarul fotoliului.

— E un nemernic!

— Mă simt mult mai bine acum.

— Eu sunt de partea ta.

Phoebe nu știa dacă să se ridice și să se așeze lângă el. Nu voia să creadă că-i pare rău pentru el. Sora ei mai mare îi spunea pe vremuri că bărbații urăsc mila. Că vor mai degrabă simpatie și admirație – o combinație deloc ușoară.

— Era un prefăcut. Vorbea cu tine de parcă erai prietenul lui. De parcă era unul mare și tare în campus, iar tu, unul dintre „băieții” lui. Mai există așa ceva? Urăsc ideea aia stupidă de frăție! a exclamat Phoebe, dând ochii peste cap.

Solomon era consternat. Phoebe reușise să rezume toată relația lui cu Kazu în urma unei scurte, aproape inexistente ciocniri accidentale în zona de restaurante a magazinului universal Mitsukoshi. Cum reușise?

Phoebe și-a cuprins genunchii cu brațele, împletindu-și degetele.

— Nu-l placi fiindcă e japonez.

— Nu te supăra pe mine. Nu că n-aș avea încredere în japonezi, dar nici nu pot să spun că am deplină încredere în ei… Poate o să zici că am citit prea mult despre Războiul din Pacific. Știu, știu, sunt oarecum fanatică.

— Oarecum. Și japonezii au suferit. Nagasaki? Hiroshima? Iar în America, japonezii americani au fost trimiși în lagăre, dar germanii americani nu. Cum explici asta?

— Solomon, sunt aici de destulă vreme. Putem să ne întoarcem acasă? Poți să obții douăsprezece slujbe grozave la New York. Te pricepi la toate. Nimeni nu e mai bun decât tine la interviuri.

— Nu am viză de lucru pentru Statele Unite.

— Mai sunt și alte feluri de a obține cetățenia, i-a spus ea zâmbind.

Familia lui Solomon făcuse de multe ori aluzie la faptul că ea dorea să se căsătorească cu el și că ar trebui să o facă. Singurul care nu o spusese explicit era el însuși.

Rămăsese nemișcat, cu capul sprijinit de spătarul fotoliului. Phoebe îl vedea holbându-se în tavan. S-a ridicat de pe bancă și s-a îndreptat spre debaraua din hol. A deschis ușile și și-a scos cele două valize. Roțile lor s-au rostogolit zgomotos pe podeaua

din lemn și Solomon a ridicat privirea.

— Ce faci?

— Plec acasă.

— Nu fi așa!

— Păi, mi se pare că mi-am pierdut viața când am venit aici cu tine, iar tu nu o meriți.

— De ce te porți așa?

Solomon s-a ridicat din fotoliu și acum stătea în picioare acolo unde fusese ea cu o clipă mai devreme. Ea și-a târât geamantanele până în dormitor și a închis ușa încet.

Ce putea el să spună? Nu voia să se căsătorească cu ea. Știuse aproape din clipa în care aterizaseră la Narita. Încrederea ei, autocontrolul ei îl vrăjiseră în facultate. Indiferența ei, care în Statele Unite păruse atât de importantă, în Tokyo trecea drept răceală și aroganță. Într-adevăr, aici își pierduse viața, dar să se căsătorească cu ea nu i se părea o soluție.

Și apoi toată povestea asta despre cât de rea e Japonia. Cu siguranță existau escroci în Japonia, dar escroci existau peste tot, *nee*? De când ajunseseră aici, ori se schimbase ea, ori sentimentele lui nu mai erau la fel. Avusese intenția să o ceară de soție? Însă acum, când ea sugerase ideea de a se căsători ca să obțină viza, el își dăduse seama că nu-și dorește să devină cetățean american. Și ar fi avut sens. L-ar fi făcut fericit pe tatăl lui. Era mai bine să fii american decât japonez? Cunoștea coreeni care deveniseră japonezi naturalizați și avea sens, dar acum nici el nu-și mai dorea. Poate într-o bună zi. Ea avea dreptate. Era ciudat că se născuse în Japonia, dar avea pașaport sud-coreean. Nu putea să excludă posibilitatea de a deveni naturalizat. Poate că un alt coreean nu ar înțelege, dar lui nu-i mai păsa.

Kazu era un rahat. Și ce? Era un om rău și era japonez. Poate că asta învățase când fusese la școală, în America. Chiar dacă existau o sută de japonezi răi, dacă exista, totuși, unul bun, refuza să generalizeze. Etsuko îi era ca o mamă. Prima lui dragoste fusese Hana. Iar Totoyama era ca un unchi. Cu toții erau japonezi și erau foarte buni la suflet. Ea nu-i cunoscuse așa cum îi cunoscuse el. Cum ar fi putut să înțeleagă?

Într-un fel, și Solomon era japonez, chiar dacă japonezii erau de altă părere. Phoebe nu-și dădea seama de asta. Ca să fii ceva, e vorba despre mai mult decât o legătură de sânge.

Distanța dintre el și ea nu avea cum să dispară, iar, dacă era corect, trebuia să o lase să se întoarcă acasă.

Solomon a intrat în bucătărie și a făcut cafea. A turnat două cești și s-a apropiat de ușa de la dormitor.

— Phoebe, pot să intru?

— Ușa e deschisă.

Valizele de pe podea gemeau de haine împăturite și rulate ca niște canistre pline. Dulapurile erau aproape goale. Cele cinci costume negre ale lui și cele șase cămăși albe atârnau pe bara pe care acum rămăsese atâta spațiu liber. Pantofii perfect aliniați ocupau în continuare mare parte din podeaua debaralei. Pantofii ei erau din piele neagră și maro. O pereche de espadrile roz, care odată îi făcuseră niște bătături cumplite, se evidențiau dintre celelalte încălțări ca o greșeală de fetiță. În primul an de facultate se duseseră la o petrecere și trebuise să se întoarcă desculță la cămin de pe 111th Street și Broadway, fiindcă espadrilele roz o bătuseră foarte tare.

— De ce mai ții pantofii ăia?

— Taci, Solomon! a izbucnit Phoebe în plâns.

— Dar ce-am spus?

— Nu m-am mai simțit niciodată atât de prost în viața mea. Ce caut eu aici? a întrebat ea, inspirând adânc.

El se holba la ea, neștiind cum să o liniștească. Se temea de ea. Poate că întotdeauna se temuse – de veselia ei, de furia, de tristețea și entuziasmul ei –, o animau atât de multe sentimente contradictorii. Camera era aproape goală; un pat închiriat și o lampă de podea păreau să o însuflețească. La New York, fusese foarte spirituală și minunată. Aici însă Phoebe era aproape rigidă și ciudată.

— Îmi pare rău, i-a zis el.

— Ba nu. Nu-ți pare.

Solomon s-a așezat cu picioarele încrucișate pe covorul de pe podea, sprijinindu-se cu spatele de peretele îngust. Pereții proaspăt vopsiți erau încă goi. Nu agățaseră nimic pe ei, pentru că proprietarul i-ar fi amendat pentru fiecare cui bătut.

— Îmi pare rău, a repetat el.

Phoebe și-a luat espadrilele și le-a aruncat în coșul de gunoi plin-ochi.

— Cred că o să mă angajez la tatăl meu.

— Pachinko?

— Da, a răspuns el, dând din cap ca pentru sine.

I se părea ciudat să o spună cu voce tare.

— Te-a rugat el?

— Nu. Nu cred că vrea asta.

Ea a clătinat din cap.

— Poate că voi prelua afacerea.

— Glumești, nu?

— Nu.

Fără un cuvânt, ea a continuat să-și facă bagajul. Îl ignora dinadins, iar el continua să se uite la ea. Era mai degrabă drăgălașă decât drăguță, mai degrabă drăguță decât frumoasă. Îi plăceau corpul ei înalt, gâtul subțire, părul tuns bob și privirea ei inteligentă. Când râdea la o glumă, râdea din toată inima. Nimic nu părea să o sperie – credea că orice e posibil. Oare putea să o facă să se răzgândească? Sau putea el să se răzgândească? Poate că împachetatul era doar un gest dramatic. Ce știa el despre femei? Nu cunoscuse decât două.

Phoebe a mai rulat un pulover și l-a aruncat peste grămada tot mai mare.

— Pachinko. Ei bine, atunci e cu atât mai ușor, a zis ea în cele din urmă. Eu nu pot să trăiesc aici, Solomon. Chiar dacă ai vrea să mă iei de soție, eu nu aș putea să trăiesc aici. Nu pot să respir aici.

— În seara în care am ajuns, când nu reușeam să citim instrucțiunile de pe tubul de aspirină, iar tu ai început să plângi... Ar fi trebuit să-mi dau seama de atunci.

Ea a luat alt pulover și s-a uitat lung, de parcă nu știa ce să facă cu el.

— Trebuie să mă părăsești, i-a spus el.

— Da, trebuie.

∴

Phoebe a plecat de dimineață. Îi plăcea să lase totul în regulă la plecare. Solomon a condus-o până la aeroport cu trenul și, cu toate că se purtau amabil unul cu celălalt, ea se schimbase peste noapte. Nu părea tristă sau furioasă. Era prietenoasă. De fapt, părea mai puternică decât fusese vreodată. L-a lăsat să o îmbrățișeze de rămas-bun, dar au căzut de acord să nu vorbească o vreme.

— Ar fi mai bine așa, a zis ea, iar el s-a simțit dezarmat în fața deciziei ei.

Apoi s-a întors la Yokohama cu trenul.

∴

Biroul modest al tatălui lui era căptușit cu rafturi metalice, gri, iar dulapurile ce se întindeau de-a lungul pereților erau acoperite de grămezi de dosare. Sub ferestre se aflau trei seifuri cu documente și încasările de peste zi. Mozasu stătea la același birou deteriorat din lemn de stejar, pe care îl folosea de mai bine de treizeci de ani. La același birou studiase Noa pentru examenul de admitere la Waseda, iar când el se mutase la Tokyo i-l cedase lui Mozasu.

— Papa!

— Solomon! a exclamat Mozasu. Totul în regulă?

— Phoebe s-a întors acasă.

Faptul că îi povestea întâmplarea tatălui lui, o ancora în realitate. Solomon s-a așezat pe scaunul liber.

— Poftim? De ce? Pentru că ți-ai pierdut slujba?

— Nu. Nu o pot lua de soție. Și i-am spus că aș prefera să locuiesc în Japonia. Și că aș vrea să lucrez într-un pachinko.

— Cum? Într-un pachinko? Nu, nu, s-a opus Mozasu, clătinând din cap. O să obții tu o altă slujbă la bancă. Doar de aia ai studiat la Columbia, *nee*?

Mozasu și-a frecat fruntea, nedumerit de veste.

— E o fată drăguță. Credeam că o să vă căsătoriți.

A ocolit biroul și i-a întins un pachet cu șervețele.

— Pachinko? *Honto*?

— Da. De ce nu? a zis Solomon, suflându-și nasul.

— Nu vrei să faci asta. Tu nu știi ce vorbește lumea.

— Nimic din toate astea nu e adevărat. Ești un afacerist cinstit. Știu că îți plătești taxele și îți iei toate licențele și…

— Da, da. Așa e. Dar lumea va vorbi mereu, întotdeauna va spune lucruri îngrozitoare, orice-ar fi. Pentru mine, e normal. Eu sunt un nimeni. Nu e nevoie să te ocupi cu așa ceva. Eu nu m-am descurcat la fel de bine la școală ca fratele meu. Eram bun la alergat de colo până colo și la reparații. Eu mă pricepeam să fac rost de bani. Întotdeauna am făcut afaceri cinstite și m-am ținut departe de rele. Goro-san m-a învățat că nu merită să ai legături cu băieții răi. Dar, Solomon, nu e lesne să faci astfel de afaceri, *nee*? Nu înseamnă doar să repari aparate sau să comanzi altele sau să angajezi personal. Multe lucruri pot să meargă prost. Știm multe firme care au dat faliment, *nee*?

— De ce nu vrei ca eu să fac asta?

— Te-am trimis la toate școlile alea americane, astfel încât nimeni să nu… a zis Mozasu, apoi a făcut o scurtă pauză. Astfel încât nimeni să nu-l desconsidere pe fiul meu.

— Papa, nu contează. Nimic din toate astea nu contează, *nee*?

Solomon nu-l mai văzuse niciodată pe tatăl lui așa.

— Am muncit și am câștigat bani, pentru că am crezut că asta o să mă facă bărbat. Credeam că lumea o să mă respecte dacă o să fiu bogat.

Solomon l-a privit și a încuviințat din cap. Tatăl lui rareori cheltuia bani pentru el însuși, le plătise nunțile și înmormântările angajaților și le dăduse bani pentru taxele școlare ale copiilor.

Dintr-odată Mozasu s-a luminat la față.

— Poți să te răzgândești, Solomon. Poți să o suni pe Phoebe când ajunge acasă și să-ți ceri iertare. Mama ta semăna mult cu Phoebe… avea o voință de fier și era deșteaptă.

— Vreau să trăiesc aici, l-a întrerupt Solomon. Pe când ea, nu.

— *Soo nee.*

Solomon a luat registrul contabil de pe biroul tatălui lui.

— Explică-mi asta, Papa!

Mozasu s-a oprit și a deschis registrul.

∴

Era prima zi a lunii și Sunja se trezise supărată. Îl visase din nou pe Hansu. În ultima vreme îi apărea mereu în vis, arătând la fel ca în tinerețe, în costumul lui alb, de in și cu pantofii albi, din piele. Mereu îi spunea același lucru: „Tu ești fata mea; tu ești fata mea dragă”. Sunja se trezea rușinată. Ar fi trebuit să-l uite până acum.

După micul dejun, avea să plece la cimitir, să curețe mormântul lui Isak. Ca de obicei, Kyunghee s-a oferit să o însoțească, dar ea i-a spus că nu e nevoie.

Niciuna dintre ele nu respecta *jesa.* În calitate de creștini, nu trebuia să creadă în acea formă străveche de venerație. Cu toate astea, ambele văduve își doreau să poată sta de vorbă cu soțul și, respectiv, părinții lor, să le caute sprijinul și să le ceară sfatul. Le era dor de vechile lor ritualuri, așa că Sunja se ducea regulat la cimitir. În mod ciudat, se simțea mai aproape de Isak într-un fel în care nu fusese când el era în viață. Pe-atunci îi era teamă de el și de bunătatea lui. Însă, mort, i se părea mai ușor

de abordat.

Când trenul din Yokohama a ajuns în gara Osaka, Sunja a cumpărat crizanteme crem de la taraba bătrânei coreene. Femeia se afla acolo de ani buni. După cum îi explicase Isak, când venea vremea să i te alături Domnului, adevăratul trup avea să ajungă în rai, așa că ce se întâmpla cu rămășițele nu mai conta. Nu avea niciun rost să-i aducă unui trup îngropat mâncare, tămâie sau flori. Nu avea rost să se plece, fiindcă în ochii lui Dumnezeu erau cu toții egali, îi spusese Isak. Și totuși, Sunja nu se putea abține să nu aducă ceva drăguț la cimitir. Când fusese în viață îi ceruse atât de puțin, iar acum, când se gândea la el, și-l amintea pe soțul ei ca pe cineva care preaslăvise frumusețea făurită de Dumnezeu.

Se bucura că Isak nu fusese incinerat. Își dorise un loc unde băieții să poată să-și viziteze părintele. Mozasu mergea adesea la mormânt, iar, înainte să dispară, și Noa venise aici cu mama lui. Oare stătuseră și ei de vorbă cu el? se întreba ea. Nu se gândise niciodată să-i întrebe, iar acum era prea târziu.

În ultima vreme, ori de câte ori mergea la cimitir, se întreba ce părere ar fi avut Isak despre sinuciderea lui Noa. Isak ar fi înțeles suferința lui. Ar fi știut ce să-i spună. Noa fusese incinerat de soția lui, așa că nu avea un mormânt pe care să-l poată vizita. Sunja vorbea cu Noa atunci când era singură. Uneori, un lucru simplu precum caramelele cu gust de dovleac îi stârnea păreri de rău că acum avea bani, dar nu-i mai putea cumpăra nimic din ce-i plăcea în copilărie. *Iartă-mă, Noa, iartă-mă!* Se scurseseră unsprezece ani de când murise. Totuși, durerea nu se diminua, însă tăișul ei se tocise precum o sticlă tocită în mare.

Sunja nu participase la înmormântarea lui Noa. Nu vrusese ca soția și copiii lui să afle despre existența ei și, în plus, făcuse deja destule. Dacă nu l-ar fi vizitat atunci, acum putea să mai fie încă în viață. Nici Hansu nu se dusese la înmormântare. Noa ar fi avut cincizeci și șase de ani.

În visul din noaptea trecută, Sunja era bucuroasă că Hansu se întorsese să o vadă. S-au întâlnit pe plajă, lângă vechea lor locuință din Yeongdo, ca să stea de vorbă, și, amintindu-și visul, parcă ar fi fost martoră la viața altei ființe. Cum fusese posibil ca Isak și Noa să se prăpădească, iar Hansu să fie încă în viață? Era corect? Hansu trăia undeva în Tokyo, pe un pat de spital, sub

supravegherea permanentă a asistentelor și a fiicelor lui. Ea nu se mai întâlnise cu el și nici nu-și dorea. În visele ei, era la fel de vioi cum fusese în tinerețea ei. Nu de Hansu îi era dor și nici măcar de Isak. În vise își revedea propria tinerețe, începutul și dorințele ei – deci astfel devenise femeie. Fără Hansu, fără Isak și Noa, nu ar mai fi avut loc acest pelerinaj spre prezentul tărâm. Dincolo de rutina zilnică, trăise momente de o frumusețe fără margini și de glorie, chiar și în experiența ei ca *ajumma.* Era adevărat, deși nimeni nu știa.

Exista și o consolare: oamenii pe care i-ai iubit rămâneau mereu cu tine, așa aflase ea. Uneori se afla în fața unui chioșc din gară sau a unei vitrine de la librărie și îi simțea mânuța de copil a lui Noa, iar atunci închidea ochii și rememora mirosul lui dulce ca iarba și era bine să fie singură și să și-l poată aminti așa.

De la gară a luat un taxi până la cimitir, apoi a pășit printre rânduri până la mormântul bine întreținut al lui Isak. Nu avea ce să curețe, dar îi plăcea să șteargă lespedea de marmură înainte să stea de vorbă cu el. Sunja s-a așezat în genunchi și a curățat lespedea pătrată și plată cu prosoapele pe care le adusese special. Numele lui Isak era sculptat în japoneză și coreeană. 1907-1944. Acum marmura albă era curată și caldă de la soare.

Fusese un bărbat atât de frumos și de elegant. Își amintea cât îl admirau slujnicele de acasă. Bokhee și Dokhee nu mai văzuseră în viața lor un bărbat atât de chipeș. Mozasu semăna mai mult cu ea. Avea chipul ei simplu, dar ținuta lui dreaptă și mersul lui hotărât.

— *Yobo,* a zis ea. Mozasu e bine. Săptămâna trecută m-a sunat fiindcă Solomon și-a pierdut locul de muncă la banca aceea străină și acum vrea să lucreze cu tatăl lui. Îți dai seama? Mă întreb ce părere ai avea tu.

Liniștea a încurajat-o să continue.

— Mă întreb ce mai faci…

S-a oprit din vorbit când l-a văzut pe îngrijitorul Uchida-san. Sunja stătea pe pământ, în costumul ei negru, din lână. S-a uitat la geanta de jos. Era o geantă scumpă, de firmă, pe care i-o cumpărase Etsuko la împlinirea vârstei de șaptezeci de ani.

Îngrijitorul s-a oprit în fața ei, a făcut o plecăciune, iar ea i-a întors gestul.

I-a zâmbit tânărului politicos, care trebuie să fi avut în jur de

patruzeci sau patruzeci și cinci de ani. Uchida-san părea mai tânăr decât Mozasu. Oare el cum o găsea pe ea? Avea pielea brăzdată de riduri de la anii petrecuți în soare, iar părul scurt era de un alb strălucitor. Nu conta – nu se considera bătrână la șaptezeci și trei de ani. Oare îngrijitorul o auzise murmurând în coreeană? De când renunțase la magazinul de dulciuri, japoneza ei limitată se redusese și mai mult. Nu era groaznic, dar în ultima vreme se simțea jenată în preajma vorbitorilor nativi. Uchida-san și-a luat grebla și s-a îndepărtat.

Sunja și-a pus ambele mâini pe lespedea de marmură, de parcă l-ar fi putut atinge pe Isak de acolo, de unde se afla.

— Mi-aș dori să-mi spui ce ne așteaptă. Mi-aș dori. Mi-aș dori să știu dacă Noa e cu tine.

Câteva rânduri mai încolo, îngrijitorul strângea frunzele umede din jurul pietrelor funerare. Când și când se uita la ea, iar Sunja se simțea rușinată că cineva o vede vorbind cu un mormânt. Voia să stea mai mult. Să pară că e ocupată, așa că și-a desfăcut geanta din pânză și a strâns prosoapele murdare. Pe fundul genții a găsit cheile de la casă pe un breloc de care erau agățate fotografiile cât unghia cu Noa și Mozasu, sigilate într-o ramă din plastic.

Sunja a început să plângă.

— Boku-san!

— *Hai*? a răspuns ea, ridicând privirea spre îngrijitor.

— Pot să vă aduc ceva de băut? Am un termos cu ceai în căsuță. Nu e un ceai fin, dar cel puțin e cald.

— Nu, nu. Mulțumesc! Vezi lume plângând la tot pasul, a zis ea într-o japoneză stâlcită.

— Nu. De fapt, foarte puțină lume vine aici, însă familia dumitale face vizite regulate. Aveți doi fii și un nepot. Nu l-am mai văzut pe Noa-sama de unsprezece ani, dar venea întotdeauna în ultima joi a fiecărei luni. Puteai să-ți potrivești ceasul după el. Ce mai face Noa-sama? E un om foarte blând.

— Noa a venit aici? Înainte de 1978?

— *Hai.*

— Din 1963 până în 1978?

A menționat anii când el trebuia să se fi aflat în Nagano. A repetat datele, sperând că japoneza ei e corectă. Apoi i-a arătat fotografia de la breloc.

— El venit vizită aici?

Îngrijitorul a dat din cap cu convingere, apoi a ridicat privirea spre cer, parcă încercând să citească într-un calendar din minte.

— *Hai, hai.* A venit între anii aceia și chiar și înainte. Noa-sama mi-a spus să mă duc la școală și s-a oferit să mă trimită el, dacă vreau.

— Serios?

— Da. Însă i-am zis că eu sunt cap sec și e inutil să mă trimită la școală. În plus, îmi place aici. E liniște. Toți vizitatorii sunt foarte amabili. M-a rugat să nu spun la nimeni niciodată că vine aici, dar nu l-am mai văzut de mai bine de zece ani și m-am întrebat dacă nu s-o fi mutat în Anglia. M-a sfătuit să citesc cărți bune și mi-a adus romane traduse ale marelui autor englez Charles Dickens.

— Noa, fiul meu, a murit.

Îngrijitorul a întredeschis gura.

— Fiul meu, fiul meu, s-a văicărit Sunja în șoaptă.

— Ce trist, Boku-san! Foarte trist, sincer, a zis îngrijitorul, deznădăjduit. Speram să-i pot spune că, după ce am terminat toate cărțile pe care mi le-a adus, mi-am cumpărat singur și altele. Am citit toate traducerile cărților lui Charles Dickens, dar preferata mea e *David Copperfield*. Îl admir mult pe David.

— Lui Noa îi plăcea enorm să citească. Cel mai mult asta îi plăcea.

— Ați citit Dickens?

— Nu știu… să citesc, a răspuns ea.

— *Maji?* Dacă sunteți mama lui Noa, trebuie să fiți foarte deșteaptă. Ați putea să vă duceți la cursurile de la seral pentru adulți. Pe mine așa m-a sfătuit Noa-sama.

Sunja i-a zâmbit îngrijitorului, care spera că va reuși să o trimită pe bătrână la școală. Își amintea cum îl îndemna Noa pe Mozasu să învețe mai bine.

Îngrijitorul și-a îndreptat privirea spre greblă și, cu o plecăciune adâncă, s-a scuzat și s-a întors la treburile lui.

Când s-a făcut nevăzut, Sunja a săpat cu ambele mâini la baza pietrei funerare o groapă adâncă de vreo treizeci de centimetri, în care a dat drumul brelocului cu fotografia. A acoperit groapa cu pământ și iarbă, apoi și-a șters mâinile cu batista cât a putut de bine, dar sub unghii i-a rămas pământ. A bătătorit pământul și a măturat iarba cu degetele.

Apoi și-a luat plasele. Kyunghee o aștepta acasă.

virtual-project.eu